

VÁTI Városépítési Kft.

ELŐKÉSZÍTŐ FÁZIS

EGYFÁZISÚ VÉLEMÉNYEZÉSI ANYAG

BÁCS-KISKUN VÁRMEGYE

TERÜLETRENDEZÉSI TERVÉNEK MÓDOSÍTÁSA

2023. JÚNIUS HÓ

*„Lenn az alföld tengersík vidékin
Ott vagyok honn, ott az én világom
Börtönéből szabadúlt sas lelkem,
Ha a rónák végtelenjét látom.”
Petőfi Sándor: Az Alföld*

Vezető területrendező tervező	PAKSI SZILVIA TR, SZTT, TT/1 01-2592
Társtervező	ONGJERTH RICHÁRD TR 01-3032
Szakértők	KLIMENT MIHÁLY /KÖZLEKEDÉS/ CSUVÁR GÁBOR /KÖZMŰ, KÖRNYEZETVÉDELEM/
Tervezők	ARANY GERGELY MÁRKUS ADRIENN MÁTRAI LEVENTE MOLNÁR CSILLA NYÁRI BALÁZS DR. PAPP SÁNDOR SZIKSZAINÉ HEGYI ZSUZSANNA
Ügyvezető	BACSÓ ANNA

VÁTI VÁROSÉPÍTÉSI KFT.

Székhely: 1076 Budapest, Thököly út 7.

E-mail: vatikft@vatikft.hu • Honlap: <http://vatikft.hu/>

Ez a dokumentáció a VÁTI Városépítési Kft. szellemi terméke.

A hozzá kötődő – a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvényben meghatározott – vagyoni jogok a VÁTI Városépítési Kft. -t illetik.

Budapest, 2023. június hó

Agrárminisztérium, Nemzeti Parki és Tájvédelmi Főosztály

Alsó-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság

Alsó-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság

Bács-Kiskun Vármegyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság

Bács-Kiskun Vármegyei Kormányhivatal, Agrárügyi Főosztály, Erdészeti Osztály

Bács-Kiskun Vármegyei Kormányhivatal, Földhivatali Főosztály, Földhivatali Hatósági Osztály

Energiaügyi Minisztérium, Koordinációs Főosztály

Építési és Közlekedési Minisztérium, Műemlékvédelemért Felelős Helyettes Államtitkárság, Régészeti Főosztály

FGSZ Földgázszállító Zrt.

Földmérési és Távérzékelési Intézet

Honvédelmi Minisztérium, Hatósági Főosztály, Településrendezési Hatósági Osztály

Közép-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság

Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság

Központi Statisztikai Hivatal

Lechner Tudásközpont

MAVIR Zrt.

MOL Nyrt.

Nemzeti Földügyi Központ, Agrár-vidékfejlesztési Térképészeti Főosztály

Országos Vízügyi Főigazgatóság

Szabályozott Tevékenységek Felügyeleti Hatósága, Bányászati és Gázipari Főosztály, Szolnoki Bányafelügyeleti Osztály

ELŐKÉSZÍTŐ FÁZIS	1
Tervezők	3
Adatszolgáltatók	4
Tartalomjegyzék	5
Ábrajegyzék	7
Táblázatjegyzék	14
Függelékjegyzék	15
1. Bács-Kiskun vármegye lehatárolása	16
1.1. Bács-Kiskun vármegye	16
1.2. Bács-Kiskun vármegye járásai	16
2. A nagytérsegi összefüggések és külső kapcsolatok vizsgálata	22
3. Tervi előzmények feltárása	27
3.1. Európa 2020 stratégia	27
3.2. Partnerségi Megállapodás	30
3.3. Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió	30
3.4. Bács-Kiskun Vármegye Területfejlesztési Konceptiója 2021-2027	33
3.5. Ágazati stratégiák	35
3.6. Bács-Kiskun Megye Területrendezési Terve (2019)	40
4. Természeti környezet vizsgálata	79
4.1. Természeti adottságok	79
4.2. Táji jellemzők	87
4.3. Természet- és tájvédelem	92
5. Természeti és környezeti kockázatok	103
5.1. Éghajlatváltozás területi vonatkozásai	103
5.2. Természeti kockázatot okozó elemek	119
5.3. Környezeti kockázatok	132
6. A megye építészeti öröksége	142
6.1. Régészeti örökség	142
6.2. Műemlékek, helyi értékek	146
6.3. Világörökségi és világörökségi várományos értékek	149
6.4. Történelmi emlékhelyek	168
6.5. Történelmi temetkezési helyek	169
6.6. Történelmi kertek	170
7. Közlekedés	174
7.1. Külső kapcsolatok	174
7.2. A térséget érintő területi tervek	179
7.3. Közlekedési hálózat és hálózati kapcsolatok	187
8. Közművek	193
8.1. Víziközművek	193
8.2. Energiaközművek	201
8.3. Megújuló energiaforrások	215

8.4. Elektronikus hírközlés	219
9. Hulladékgazdálkodás	224
9.1. Regionális hulladéklerakó körzetek.....	224
9.2. Bezárt bányászati hulladékkezelők	225
10. A vármegye társadalma.....	227
10.1. Népeség, népmozgalom	227
10.2. Képzettség, foglalkoztatottság.....	237
10.3. Kedvezményezett járások és települések.....	244
11. Gazdasági adottságok vizsgálata	248
11.1. Főbb gazdasági ágazatok, azok fejlődési irányai	248
11.2. Mezőgazdaság	255
11.3. Ipar és építőipar	257
11.4. Szolgáltatások	260
12. Turisztikai adottságok vizsgálata	263
12.1. Turisztikai fejlesztési dokumentumok.....	263
12.2. Turisztikai adottságok.....	268
12.3. Turisztikai infrastruktúra.....	278
13. A táj terhelésének és terhelhetőségének meghatározása	284
13.1. Fogalommagyarázat.....	284
13.2. Módszertan.....	285
13.3. Vizsgálat	290
13.4. Eredmények bemutatása	310
Függelékek.....	312

1. ábra: A magyarországi vármegyék területe, 2021	16
2. ábra: A vármegye járásai, 2021	17
3. ábra: A vármegye járásainak lakónépessége, 2021	18
4. ábra: A vármegye járásainak területi megoszlása, 2021	18
5. ábra: A vármegye települései jogállás szerint	19
6. ábra: Magyarország városhálózata	22
7. ábra: Magyarország funkcionális térségei	23
8. ábra: A Magyarországot érintő TEN-T folyosók nyomvonalai	24
9. ábra: A Bánát-Triplex Confinium ETT Bács-Kiskun vármegyét érintő szakasza	25
10. ábra: A vármegye hatályos területfelhasználási kategóriái	40
11. ábra: A vármegye középtájai	79
12. ábra: A vármegye felszíni földtana	80
13. ábra: A vármegye domborzata	81
14. ábra: Talajtípusok	85
15. ábra: Talajértékek	86
16. ábra: Művelési ágak	87
17. ábra: Corine Land Cover, 2018	88
18. ábra: Corine felszínborítás járásonkénti megoszlása	89
19. ábra: Mezőgazdasági területek aránya az egyes településeken	90
20. ábra: A vármegye erdőszűrsége	91
21. ábra: Nemzeti parkok	92
22. ábra: Országos jelentőségű védett természeti területek	93
23. ábra: A törvény erejénél fogva védett természeti emlékek	96
24. ábra: Natura 2000 SAC területek	98
25. ábra: Natura 2000 SPA területek	100
26. ábra: Ökológiai hálózat	101
27. ábra: Tájvédelmi terület	102
28. ábra: Ariditási index (1961-1990)	104
29. ábra: Az ariditási index várható változása (2021-2050)	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
30. ábra: Az ariditási index várható változása (2021-2050)	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
31. ábra: Módosított Pálfai-féle aszályindex (1961-1990)	106
32. ábra: A módosított Pálfai-féle aszályindex várható változása (2021-2050)	106
33. ábra: A módosított Pálfai-féle aszályindex várható változása (2021-2050)	106
34. ábra: Klimatikus vízmérleg (1971-2000)	107
35. ábra: A klimatikus vízmérleg várható változása (2021-2050)	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
36. ábra: A klimatikus vízmérleg várható változása (2021-2050)	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
37. ábra: A vármegye átlaghőmérséklete (1971-2000)	109
38. ábra: Az átlaghőmérséklet várható változása (2021-2050)	109
39. ábra: Az átlaghőmérséklet várható változása (2021-2050)	109
40. ábra: A forró napok száma (1971-2000)	110
41. ábra: A forró napok számának várható változása (2021-2050)	110
42. ábra: A forró napok számának várható változása (2021-2050)	110
43. ábra: A hőségriadós napok száma (1971-2000)	111
44. ábra: A hőségriadós napok számának várható változása (2021-2050)	111

45. ábra: A hőségriadós napok számának várható változása (2021-2050).....	111
46. ábra: Hőhullámos napok gyakoriságának változása (2021-2050)	112
47. ábra: Hőhullámos napok többethőmérsékletének várható változása (2021-2050)	112
48. ábra: Átlagos évi csapadékösszeg (1971-2000)	113
49. ábra: A csapadék várható változása (2021-2050)	113
50. ábra: A csapadék várható változása (2021-2050)	113
51. ábra: A 30 mm-t meghaladó csapadékos napok száma (1971-2000).....	115
52. ábra: A 30 mm-t meghaladó csapadékos napok számának várható változása (2021-2050).....	115
53. ábra: A 30 mm-t meghaladó csapadékos napok számának várható változása (2021-2050)	115
54. ábra: A villámárvíz-veszélyeztetettség mértéke	116
55. ábra: Vízbázisok klímaérzékenységi kategóriái	117
56. ábra: Vízbázisok klímaérzékenységének mértéke.....	117
57. ábra: Talajvízszint különbség a 2023-2052 és a 1975-2004 időszakok között.....	118
58. ábra: Anyagi tehervállalási hajlandóság, 2015	118
59. ábra: Lakossági klímaváltozási attitűdindex, 2015	118
60. ábra: Vármegye veszélyeztetettsége.....	119
61. ábra: A vármegyét érintő nagyvízi meder területe és árvízvédelmi védvonalak elhelyezkedése	121
62. ábra: Szükségeltározók (1 millió m ³ fölött).....	122
63. ábra: Vízfolyások	122
64. ábra: Árvízvédelmi létesítmények a vármegye területén	123
65. ábra: Vízjárta területek és Pálfi-féle belvíz-veszélyeztetettség	124
66. ábra: A települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi kategóriái.....	126
67. ábra: 17%-os és annál meredekebb lejtéssel érintett területek.....	128
68. ábra: Mozdogásveszélyes területek.....	128
69. ábra: Érzékenységi térkép (2005-2010).....	129
70. ábra: Földtani veszélyforrás övezete	129
71. ábra: Szeizmikus zónatérkép.....	130
72. ábra: Veszélyes üzemek	132
73. ábra: Honvédelmi és katonai célú terület övezete által érintett települések.....	134
74. ábra: Megjelenítendő honvédelmi és katonai célú terület övezettel érintett települések	135
75. ábra: Magyarország ásványinyersanyag katasztere	136
76. ábra: Bányaadatok.....	137
77. ábra: Régészeti lelőhelyek.....	142
78. ábra: Régészeti lelőhelyek települési érintettsége	143
79. ábra: Tiszaalpári Árpád-kori falurekonstrukció.....	143
80. ábra: Soltszentimre Csonka-torony - Ferenc Tamás grafikája.....	144
81. ábra: Soltszentimre Csonka-torony feltárt alaprajz.....	144
82. ábra: Bugacmonostor – Régészeti ásatás	145
83. ábra: Pusztatemplom romjai – Rekonstrukciós elképzelés.....	145
84. ábra: Pusztatemplom romjai – Rekonstrukciós elképzelés, vázrajz.....	146
85. ábra: Műemléki érintettség.....	146
86. ábra: Műemlékek települési érintettsége.....	147
87. ábra: Grassalkovich-ház - Baja	147
88. ábra: Kecskeméti Református Egyházközség temploma	148
89. ábra: Világörökségi várományosi helyszínnel érintett települések.....	149
90. ábra: A római birodalom határai – a római limes.....	150

91. ábra: Kecskemét Városháza.....	150
92. ábra: Kiskörös Petőfi Szülőház és Emlékmúzeum.....	151
93. ábra: „Szálláskertes” települések a vármegyében.....	153
94. ábra: Alföldi, tanyai (Kéleshalom) házhomlokzat	154
95. ábra: Németh-tanya -Lajosmizse.....	155
96. ábra: Alföldi ház / Alaprajz és nézet	157
97. ábra: Alföldi kerek disznóól és tyúkól.....	157
98. ábra: Felsőszentiváni malom	158
99. ábra: Halászati Mini Skanzen.....	159
100. ábra: Sükösd Szent Anna kápolna – Képeslap részlet.....	159
101. ábra: Kecskeméti Szent Miklós-templom.....	160
102. ábra: Kecskeméti egykori zsinagóga.....	160
103. ábra: Kiskunfélegyházi Városháza.....	161
104. ábra: Katona József Színház épülete – Kecskemét.....	161
105. ábra: Kecskeméti Református Újkollégium	162
106. ábra: Cifrapalota épülete – Márkus Géza rajza	162
107. ábra: Hajósi Egykori Érseki Kastély.....	163
108. ábra: Felsőbácskai Hengermalom (gőzmalom)	163
109. ábra: Türr István kilátó országászlóval.....	164
110. ábra: Tiszakécskei kilátó.....	164
111. ábra: Császártöltési Pincesorok	165
112. ábra: Sugovica gyalogos és kerékpár híd – Baja.....	166
113. ábra: Üldözöttek című emlékmű – Kecskemét	166
114. ábra: Szigetfői Őrfa – Tass	167
115. ábra: Történelmi emlékhely	168
116. ábra: Nemzeti sírkertekkel rendelkező települések, kiemelt sírhelyek	169
117. ábra: Történelmi kerttel rendelkező települések	170
118. ábra: Egykori Érseki Kastély kertje - Hajós	170
119. ábra: Egykori Érseki Kastély kertje történelmi térképen	171
120. ábra: Érseki palota kertje - Kalocsa	171
121. ábra: Érseki palota kertje - Kalocsa.....	172
122. ábra: Érseki kert rekonstrukció – Látványterv	173
123. ábra: Közúti közlekedési nyomvonalak	175
124. ábra: Vasúti közlekedési nyomvonalak	179
125. ábra: Közlekedési nyomvonalak.....	187
126. ábra: Vízszolgáltatás.....	193
127. ábra: Vízbázis védőidomok az ADUVIZIG területén.....	194
128. ábra: A közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások aránya, 2021.....	195
129. ábra: A közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások arányának változása (2001-2021)	196
130. ábra: A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatba bekapcsolt lakások arányának változása (2001-2021)	198
131. ábra: A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatba bekapcsolt lakások aránya, 2021	199
132. ábra: Csatornaszolgáltatás.....	200
133. ábra: A közműhálózat változása Magyarországon és Bács-Kiskun vármegyében (2001-2021)	201
134. ábra: A MAVIR – Magyarország nagyfeszültségű villamosenergia hálózata	202

135. ábra: A térségi ellátást biztosító 132 kV-os elosztói hálózat.....	203
136. ábra: A rendszerszintű koordinációban részt vevő erőművek.....	204
137. ábra: Az áramszolgáltatás működési területe	205
138. ábra: A szolgáltatott villamosenergia mennyisége a vármegyében (2011-2021).....	205
139. ábra: A szolgáltatott villamosenergia mennyisége a megyeszékhelyeken (2011-2021)	207
140. ábra: Az FGSZ Zrt. nagynyomású földgázszállító vezetékrendszere	208
141. ábra: A MOL Nyrt. által üzemeltett nagynyomású szénhidrogén szállító vezetékek	208
142. ábra: Gáztárolók Magyarországon	209
143. ábra: A gázelosztó társaságok működési területe	210
144. ábra: A szolgáltatott vezetékes gáz mennyisége (2001-2021)	211
145. ábra: A gázfogyasztók számának változása a vármegyében (2001-2021).....	211
146. ábra: Háztartási gázfogyasztók aránya, 2021.....	212
147. ábra: Háztartási gázfogyasztók aránya (2001-2021).....	213
148. ábra: Távhőszolgáltatással rendelkező települések	213
149. ábra: A vármegye távhőellátása (2004-2021)	214
150. ábra: Távfűtésbe bekapcsolt lakások száma, 2021	214
151. ábra: Távhőellátásra felhasznált hőmennyiség a lakosság részére, 2021	214
152. ábra: A globálisugrászás átlagos évi összege Magyarországon (1991-2020)	215
153. ábra: A vármegyében található hévízkataszteri számmal rendelkező kutak.....	217
154. ábra: Lakossági televízió, internet és vezetékes telefon szolgáltatást nyújtó szolgáltatók	220
155. ábra: Helyhez kötött televíziószolgáltatás előfizetéseinek aránya lakásállományhoz viszonyítva	220
156. ábra: Digitális földfelszíni televíziós szolgáltatás (MindigTV) elérhetősége	221
157. ábra: Számozási területek	222
158. ábra: Internet-előfizetések aránya lakásállományhoz viszonyítva	222
159. ábra: Hulladékgazdálkodási szolgáltatók ellátási területei	224
160. ábra: Hulladéklerakóval érintett települések.....	225
161. ábra: Hulladékudvarral érintett települések	225
162. ábra: Inert bányászati hulladékok a vármegye területén	226
163. ábra: Zagyártározók a vármegye területén	226
164. ábra: A lakónépességszám változásának aránya országos viszonylatban (2021-2015)	227
165. ábra: A lakónépességszám változásának aránya között, a Dél-Alföld régió belül (2021-2015)	228
166. ábra: A lakónépesség szám változásának aránya a vármegyében (2015-2021)	228
167. ábra: A lakónépesség változása a vármegyében (2015-2021)	229
168. ábra: Népeség százalékos megoszlása járásokonként, 2021	230
169. ábra: Népsűrűség, 2021	230
170. ábra: Lakónépesség változása a település típusok tükrében (2015-2021)	230
171. ábra: Vándorlási különbözet és természetes fogyás országos viszonylatban (2015-2021)	232
172. ábra: Vándorlási különbözet és természetes fogyás a Dél-Alföld régióban (2015-2021)	232
173. ábra: Természetes fogyás és vándorlási különbözet a vármegye járásaiban, 2021.....	233
174. ábra: Népeségszám változásának elsődleges oka (2015-2021)	234
175. ábra: Öregedési index országos viszonylatban (2014-2020)	234
176. ábra: Öregedési index a Dél-Alföld régióban (2014-2020)	235
177. ábra: Öregedési index a vármegye járásaiban, 2020	235
178. ábra: Korösszetétel a vármegyében (2011-2020).....	236

179. ábra: A korstruktúra változása (2014-2020).....	236
180. ábra: Képzettségi szintek változása országos viszonylatban (2001-2011).....	238
181. ábra: Általános iskola első évfolyamát sem elvégzők aránya, 2011.....	238
182. ábra: Egyetemi, főiskolai stb. oklevéllel rendelkezők aránya, 2011	239
183. ábra: Általános iskola első évfolyamát el nem elvégzők aránya, 2011.....	240
184. ábra: Egyetemi, főiskolai stb. oklevéllel rendelkezők aránya, 2011	240
185. ábra: Munkanélküliségi ráta országos viszonylatban (2015-2021)	241
186. ábra: Munkanélküliségi ráta a Dél-Alföld régióban (2015-2021)	241
187. ábra: Munkanélküliségi ráta Bács-Kiskun vármegye járásaiban, 2021	241
188. ábra: Tartós álláskeresők aránya országos viszonylatban (2015-2021)	242
189. ábra: Tartós álláskeresők aránya a Dél-Alföld régióban (2015-2021)	242
190. ábra: Tartós álláskeresők aránya a vármegye járásaiban, 2021	243
191. ábra: Pályakezdő álláskeresők aránya országos viszonylatban (2015-2021)	243
192. ábra: Pályakezdő álláskeresők aránya a Dél-Alföld régióban (2015-2021)	244
193. ábra: Pályakezdő álláskeresők aránya a vármegye járásaiban, 2021.....	244
194. ábra: A kedvezményezett kistérségek besorolása a 311/2007. (XI. 17.) Korm. rendelet alapján.....	245
195. ábra: A kedvezményezett járások besorolása a 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet alapján.....	245
196. ábra: A kedvezményezett települések besorolása a 240/2006. (XI. 30.) Korm. rendelet alapján	246
197. ábra: A kedvezményezett települések besorolása a 105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet alapján	246
198. ábra: Bruttó hazai termék (GDP) egy lakosra vármegyei szinten (2010-2019)	248
199. ábra: Regisztrált vállalkozások aránya országos viszonylatban (2015-2021).....	249
200. ábra: Regisztrált vállalkozások aránya a Dél-Alföld régióban (2015-2021)	249
201. ábra: Domináns nemzetgazdasági ágazatok járásonként, 2021	250
202. ábra: Regisztrált vállalkozások aránya a vármegye járásaiban (2015-2021).....	250
203. ábra: A gazdasági ágazatok bruttó hozzáadott értékének megoszlása a vármegyében (2011-2018)	251
204. ábra: A gazdasági ágakhoz sorolt alkalmazottak számának megoszlása a vármegyében, 2018	252
205. ábra: Regisztrált gazdasági vállalkozások száma járásonként, 2021	253
206. ábra: Egy főre jutó regisztrált gazdasági vállalkozások száma járásonként, 2021	253
207. ábra: Mezőgazdasági vállalkozások megoszlása járásonként, 2021	255
208. ábra: Önálló vállalkozások és társas vállalkozások megoszlása a vármegyében, 2022	256
209. ábra: Egyéni gazdaságok és a gazdasági szervezetek használatában lévő földek aránya, 2010	257
210. ábra: Egyéni gazdaságok földhasználata, 2010	257
211. ábra: Gazdasági szervezetek földhasználata, 2010	257
212. ábra: Ipari és építőipari vállalkozások megoszlása járásonként, 2021.....	258
213. ábra: Regisztrált ipari, építőipari vállalkozások megoszlása a Dél-Alföld régióban, 2021	259
214. ábra: Regisztrált ipari, építőipari vállalkozások nemzetgazdasági ágankénti megoszlása, 2021	259
215. ábra: Szolgáltatások százalékos megoszlása a járásokban, 2021	260
216. ábra: Regisztrált szolgáltató vállalkozások megoszlása országos viszonylatban, 2021.....	261
217. ábra: Regisztrált szolgáltató vállalkozások megoszlása a Dél-Alföld régióban, 2021	262
218. ábra: Regisztrált szolgáltató vállalkozások megoszlása a megyében, 2021.....	262
219. ábra: Turisztikai térségek.....	264

220. ábra: Az Alföldi Kéktúra nyomvonala.....	268
221. ábra: A jelenlegi kerékpárforgalmi hálózat.....	270
222. ábra: A vármegye területén elhelyezkedő borvidékek	273
223. ábra: A Duna Borút (részlet).....	278
224. ábra: Férőhelyek számának változása a vármegye kereskedelmi szálláshelyein	280
225. ábra: Vendégszám változása a vármegye kereskedelmi szálláshelyein	280
226. ábra: Vendégéjszakák száma, 2021	281
227. ábra: Vendégek száma, 2021.....	281
228. ábra: Vendéglátóhelyek száma, 2021	282
229. ábra: Látnivalók Bács-Kiskunban	283
230. ábra: Tájértelhetőség vizsgálat logikai felépítése.....	287
231. ábra: Natura 2000 terület (SAC)	290
232. ábra: Natura 2000 terület (SPA)	290
233. ábra: Ártér.....	291
234. ábra: Bioszféra rezervátum	291
235. ábra: Erdőtelepítésre elsődlegesen javasolt terület.....	292
236. ábra: Erdőtelepítésre másodlagosan javasolt terület	292
237. ábra: „Ex-lege” védett földvár	293
238. ábra: „Ex-lege” védett kunhalom	293
239. ábra: „Ex-lege” védett kunhalom	294
240. ábra: „Ex-lege” védett szikes tavak	294
241. ábra: Felszíni vizek	295
242. ábra: Jó termőhelyi adottságú szántóterületek.....	295
243. ábra: Kiváló termőhelyi adottságú szántóterületek	296
244. ábra: Erdő művelési ágú területek	296
245. ábra: Gyep művelési ágú területek.....	297
246. ábra: Nádas művelési ágú területek.....	297
247. ábra: Szántó művelési ágú területek	298
248. ábra: Szőlő, gyümölcs művelési ágú területek	298
249. ábra: Natúrpark	299
250. ábra: Nemzeti Park.....	299
251. ábra: Nagyvízi meder	300
252. ábra: Országos Ökológiai Hálózat - Magterület	300
253. ábra: Országos Ökológiai Hálózat – Ökológiai Folyosó	301
254. ábra: Országos Ökológiai Hálózat - Pufferterület.....	301
255. ábra: Tájvédelmi körzet	302
256. ábra: Tájképvédelmi terület	302
257. ábra: Természetvédelmi terület	303
258. ábra: Vízbázis védőterületek.....	303
259. ábra: Zártkerti fekvésű területek	304
260. ábra: Belterület.....	305
261. ábra: Gyorsforgalmi úthálózat	305
262. ábra: Főút-hálózat	306
263. ábra: Mellékút-hálózat.....	306
264. ábra: Térségi szerepkörű összekötő utak.....	307
265. ábra: Egyéb országos törzshálózati vasút pályák	307

266. ábra: Szénhidrogén szállítóvezeték-hálózat	308
267. ábra: Elektromosenergia-hálózat.....	308
268. ábra: Térségi jelentőségű erőmű	309
269. ábra: Térségi jelentőségű hulladéklerakó	309
270. ábra: A táji érzékenység mértéke.....	311
271. ábra: A táji terheltség mértéke.....	311
272. ábra: A táj terhelhetősége.....	311
273. ábra: A táj terhelhetőség települési átlaga	311

1. táblázat: A vármegye járásainak területi, települési jogállási és lakónépességi megoszlása, 2021	19
2. táblázat: A vármegye területfelhasználási kategóriái	40
3. táblázat: A vármegye országos övezetei	42
4. táblázat: A vármegye megyei övezetei	42
5. táblázat: A vármegye kistájaira jellemző főbb éghajlati adatok	82
6. táblázat: A vármegye területének művelési ágak szerinti felosztása	88
7. táblázat: Mezőgazdasági földhasználat (2000-2019)	90
8. táblázat: A vármegye erdőterületeinek változása (2015-2023)	91
9. táblázat: Belvizek előfordulási gyakorisága	125
10. táblázat: Magyarországon nukleáris veszélyhelyzetet okozható létesítmények tervezési zónáinak megnevezése és területi kiterjedése	140
11. táblázat: Magyarországi tájházak hálózata	151
12. táblázat: Történelmi emlékhelyek	168
13. táblázat: Repülőterek nyilvántartása Bács-Kiskun vármegye területén	192
14. táblázat: Távlati ivóvízbázissal érintett települések	194
15. táblázat: A közüzemi ivóvízvezeték-hálózat hossza és az összes szolgáltatott víz mennyisége	196
16. táblázat: A vízellátás és a szennyvízcsatornázás fejlődése	197
17. táblázat: A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatban elvezetett szennyvíz mennyiségének változása	197
18. táblázat: A háztartások részére szolgáltatott villamosenergia mennyisége járásonként	206
19. táblázat: A szolgáltatott összes villamosenergia mennyisége járásonként	206
20. táblázat: Szolgáltatott összes villamosenergia mennyisége (a 10 legtöbbet szolgáltatott település)	207
21. táblázat: A lakosság gázellátottsága a vármegyében, 2021	212
22. táblázat: Távhőellátás a vármegyében, 2021	214
23. táblázat: Engedéllyel rendelkező naperőművek	216
24. táblázat: Biogáz és biomassza alapú, engedéllyel rendelkező erőművek	218
25. táblázat: Hírközlési közművek üzemeltetői	219
26. táblázat: Egyetemes szolgáltatás elérhetőségének biztosítására kijelölt egyetemes szolgáltatók	221
27. táblázat: Bekapcsolt fővonalak a vármegyében, 2021	222
28. táblázat: Települési népesség-változása nagyság kategóriák szerint (2015-2021)	231
29. táblázat: Települési népesség-nagyság kategóriák alakulása (2015-2021)	231
30. táblázat: Regisztrált vállalkozások létszám kategóriánként, 2021	253
31. táblázat: A TOP 10 legjelentősebb vállalkozás Bács-Kiskun vármegyében	254
32. táblázat: Gyógy- és termálfürdők	275
33. táblázat: Vendégszám változása (2016-2021)	281
34. táblázat: Vendégéjszakák számának változása (2016-2021)	282
35. táblázat: A táj terhelési és terhelhetőségi vizsgálatának pontozási rendszere	288

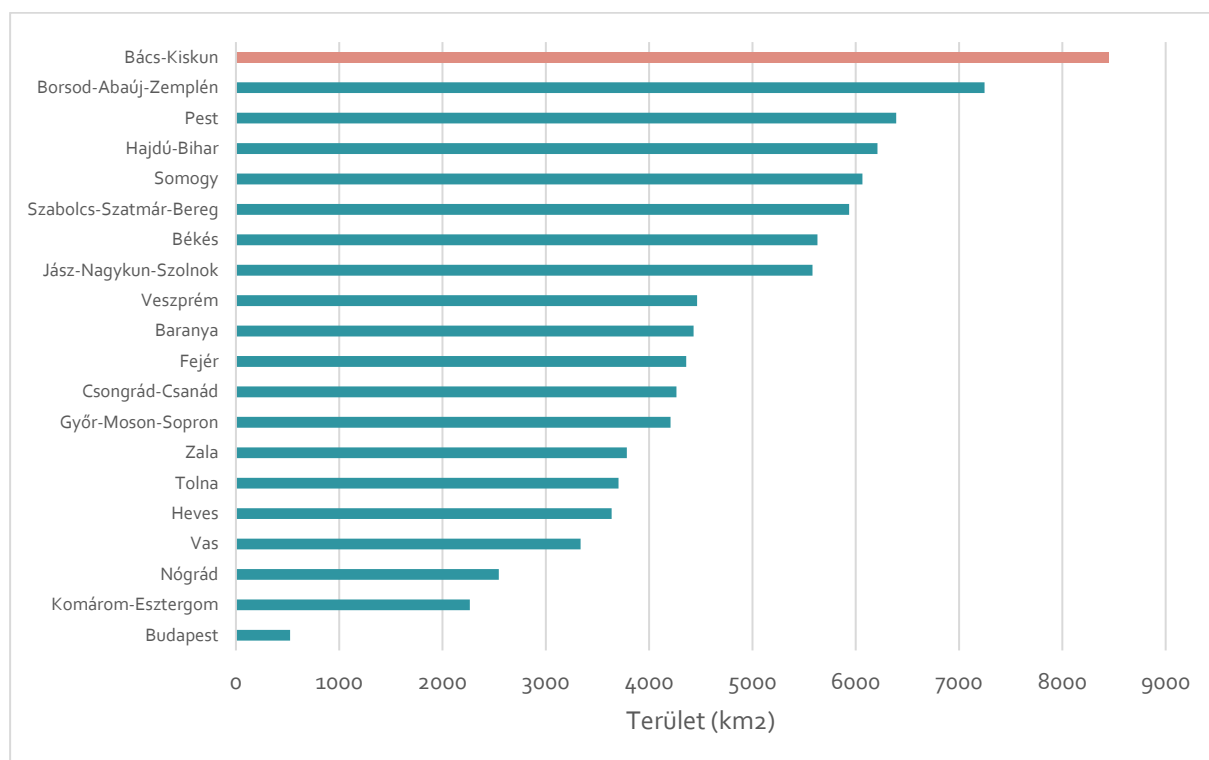
FÜGGELÉKJEGYZÉK

1. sz. függelék: Bács-Kiskun vármegye világörökségi és világörökségi várományos helyszínei.....	312
2. sz. függelék: Bács-Kiskun vármegye műemlékei	313
3. sz. függelék: Történeti kertek	333
4. sz. függelék: Nemzeti sírkert, kiemelt sírhelyek.....	334
5. sz. függelék: Bács-Kiskun vármegyei értéktár elemei – Vármegyei értékek.....	335

1. BÁCS-KISKUN VÁRMEGYE LEHATÁROLÁSA

1.1. BÁCS-KISKUN VÁRMEGYE

A vármegye területe 8443,42 km², ami az ország legnagyobb területű vármegyéje. Az ország területének 9,08%-át teszi ki. A vármegye megyeszékhelye Kecskemét. Bács-Kiskun vármegye az ország egyetlen olyan vármegyéje, ami a Dunántúlon, Duna-Tisza közén és a Tiszántúlon is megtalálható. A településsel szomszédos megyék az óramutató járásával haladva nyugatról keletre: Baranya vármegye, Fejér vármegye, Pest vármegye, Jász-Nagykun-Szolnok vármegye, Csongrád-Csanád vármegye, míg délről a Szerb Köztársaság és a Horvát Köztársaság jelenti a határt.

1. ábra: A magyarországi vármegyék területe, 2021
(Forrás: KSH)

1.2. BÁCS-KISKUN VÁRMEGYE JÁRÁSAI

A megyében 11 járás található:

Bácsalmási járás: 1 város, 1 nagyközség, 8 község

Bácsalmás, Bácsbokod, Bácsborsod, Bácsszőlős, Csikéria, Katymár, Kunbaja, Madaras, Mátételke, Tataháza

Bajai járás: 1 megyei jogú város, 2 nagyközség, 14 község

Baja, Sükösd, Vaskút, Bácsszentgyörgy, Bátmonostor, Csátalja, Csávoly, Dávod, Dunafalva, Érsekcsanád, Érsekhalma, Felsőszentiván, Gara, Hercegszántó, Nagybaracska, Nemesnádudvar, Szeremle

Jánoshalmi járás: 2 város, 3 község

Jánoshalma, Mélykút, Kéleshalom, Borota, Rém

Kalocsai járás: 3 város, 2 nagyközség, 16 község

Kalocsa, Solt, Hajós, Dunapataj, Harta, Foktő, Fajsz, Géderlak, Homokmégy, Dusnok, Drágszél, Öregcsertő, Újsolt, Dunaszentbenedek, Bátya, Dunatetetlen, Ordas, Uszód, Szakmár, Miske, Újtelek

Kecskeméti járás: 1 megyei jogú város – megyeszékhely, 2 város, 1 nagyközség, 12 község

Kecskemét, Kerekegyháza, Lajosmizse, Helvécia, Ágasegyháza, Ballószög, Felsőlajos, Fülöpháza, Fülöpkab, Jakabszállás, Kunbaracs, Kunszállás, Ladánybene, Nyárlőrinc, Orgovány, Városcsók

Kiskőrösi járás: 4 város, 11 község

Izsák, Kecel, Kiskőrös, Soltvadkert, Akasztó, Bócsa, Császártöltés, Csengőd, Fülöpszállás, Imrehegy, Kaskantyú, Páhi, Soltszentimre. Tabdi, Tázlár

Kiskunfélegyházi járás: 1 város, 1 nagyközség, 4 község

Kiskunfélegyháza, Bugac, Bugacpuszta, Gátér, Pálmonostora, Petőfiszállás

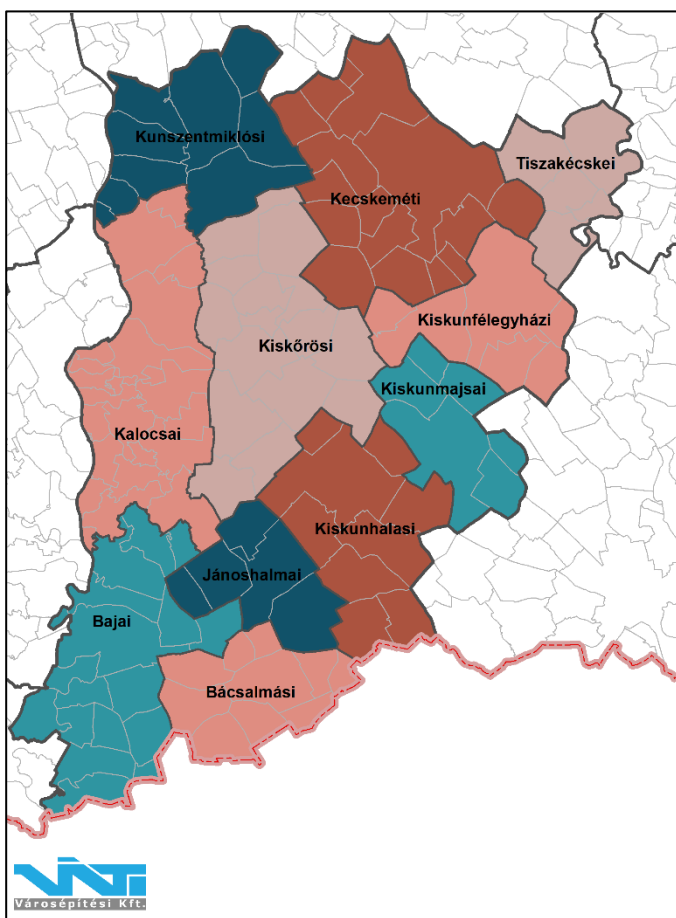
Kiskunhalasi járás: 2 város, 7 község

Kiskunhalas, Tompa, Balotaszállás, Harkakötöny, Kelebia, Kisszállás, Kunfehértó, Pirtó, Zsana

Kiskunmajsai járás: 1 város, 5 község

Kiskunmajsa, Csólyospálos, Jászszentlászló, Kömpöc, Móricgát, Szank

Kunszentmiklósi járás: 3 város, 6 község

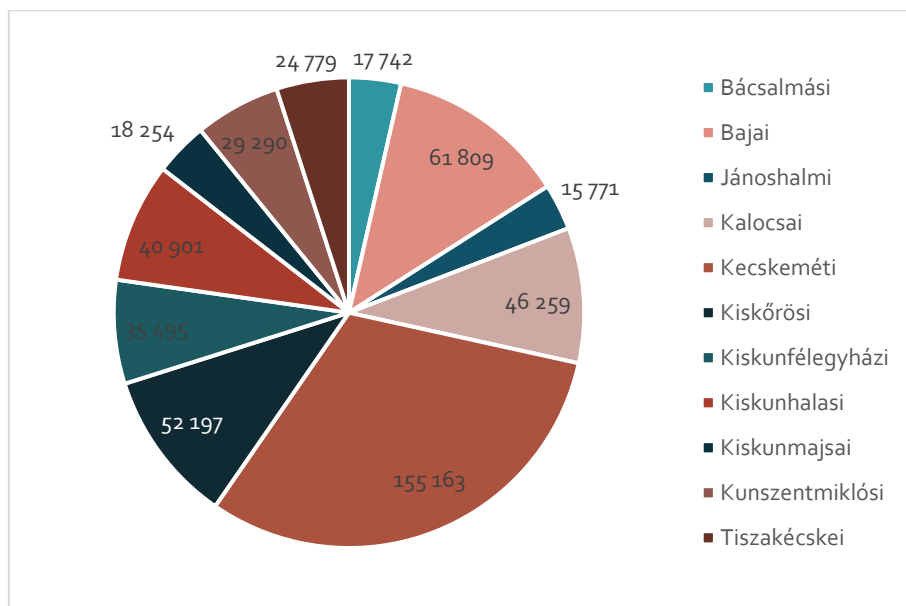

2. ábra: A vármegye járásai, 2021

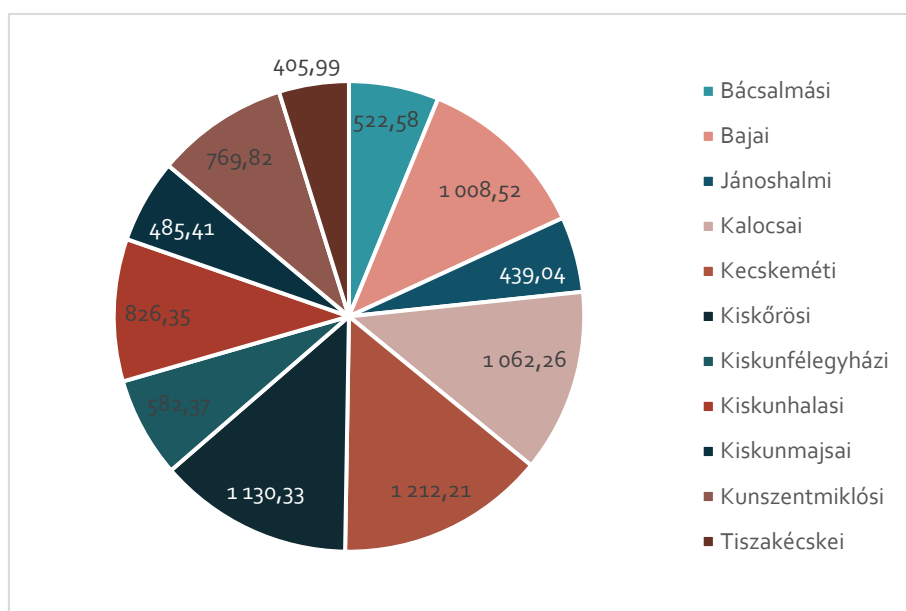
Dunavecse, Kunszentmiklós, Szabadszállás, Apostag, Dunaegyháza, Dunavecse, Kunadacs, Kunpeszér, Szalkszentmárton, Tass

Tiszakécskei járás: 1 város, 2 nagyközség, 2 község

Tiszakécske, Lakitelek, Tiszaalpár, Szentkirály, Tiszaug

3. ábra: A vármegye járásainak lakónépessége, 2021
(Forrás: KSH)

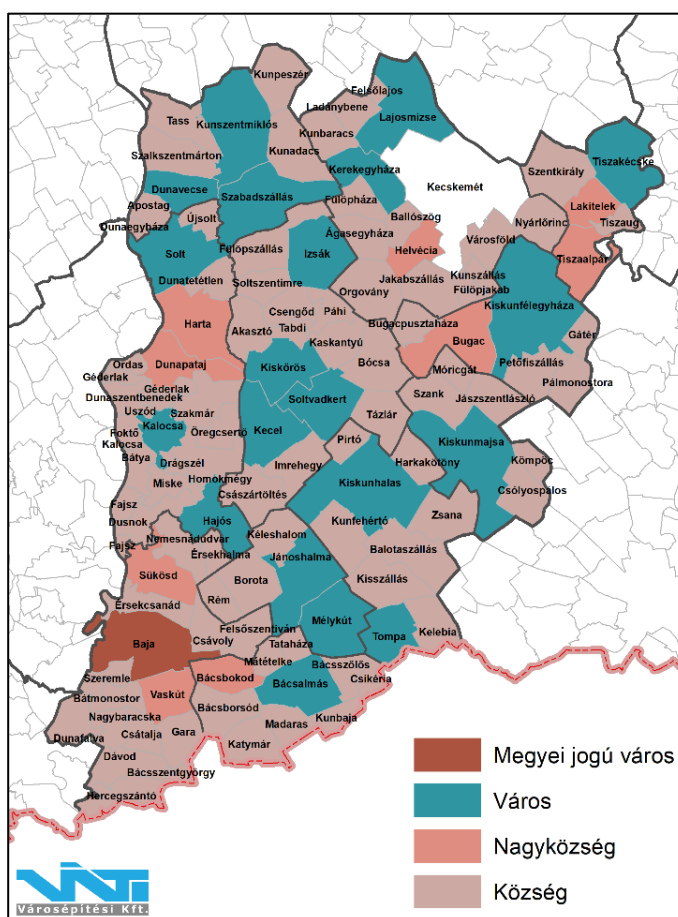
4. ábra: A vármegye járásainak területi megoszlása, 2021
(km²) (Forrás: KSH)

A vármegyében található 11 járásból a Kecskeméti járás a legnépesebb 155 163 fővel. A vármegye lakosságának több mint 30%-a él itt. Ezt a Bajai (12,5%) és a Kiskőrösi járás (10,5%) követi. Területileg szintén a Kecskeméti járás a legnagyobb a maga 1212 km²-ével, de még 3 járás területe haladja meg az 1000 km²-t. Kiskőrösi -1130 km², Kalocsai – 1061 km², és a Bajai – 1008 km²-rel.

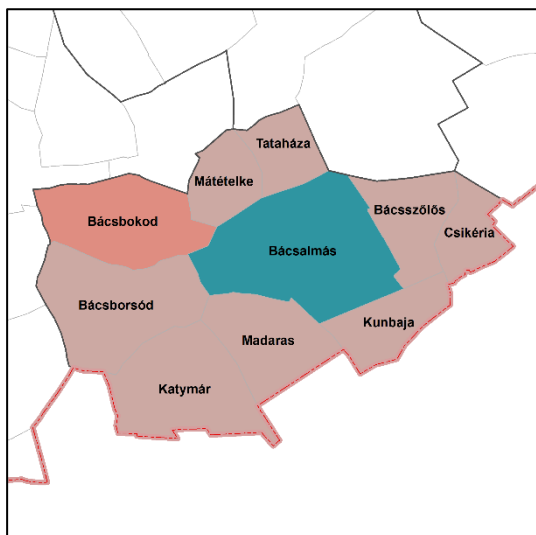
1. táblázat: A vármegye járásainak területi, települési jogállási és lakónépességi megoszlása, 2021
(Forrás: KSH)

Járás	Terület (km ²)	Városok száma	Községek (és nagyközségek) száma	Lakónépesség (fő)	Népesség aránya (%)
Bácsalmási	522,58	1	9	17 742	3,6
Bajai	1 008,52	1 megyei jogú város	16	61 809	12,4
Jánoshalmi	439,04	2	3	15 771	3,2
Kalocsa	1 062,26	3	18	46 259	9,3
Kecskeméti	1 212,21	1 megyei jogú város – vármegyeszékhely 2 város	13	155 163	31,2
Kiskőrösi	1 130,33	4	11	52 197	10,5
Kiskunfélegyházi	582,37	1	5	35 495	7,1
Kiskunhalasi	826,35	2	7	40 901	8,2
Kiskunmajsai	485,41	1	5	18 254	3,7
Kunszentmiklósi	769,82	3	6	29 290	5,9
Tiszaakécskei	405,99	1	4	24 779	5,0
Összesen:	8 444,88	2 megyei jogú város 20 város	97	497 660	100

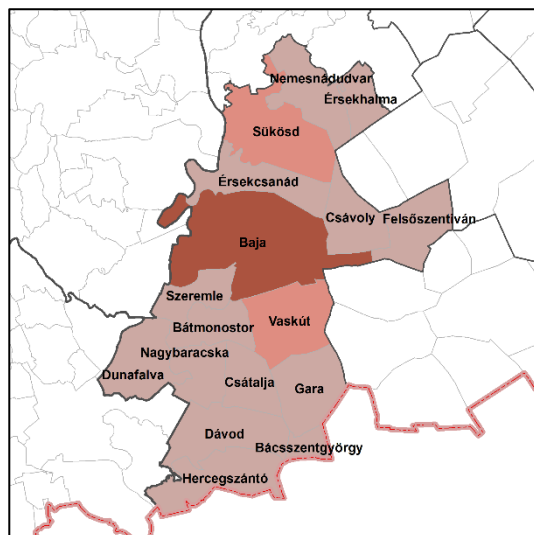
Az alábbi ábrán a járások települései láthatóak, barna színnel a megyei jogú városokat, késsel a városokat, rose színnel a nagyközséget és korall színnel a községeket ábrázoltuk.

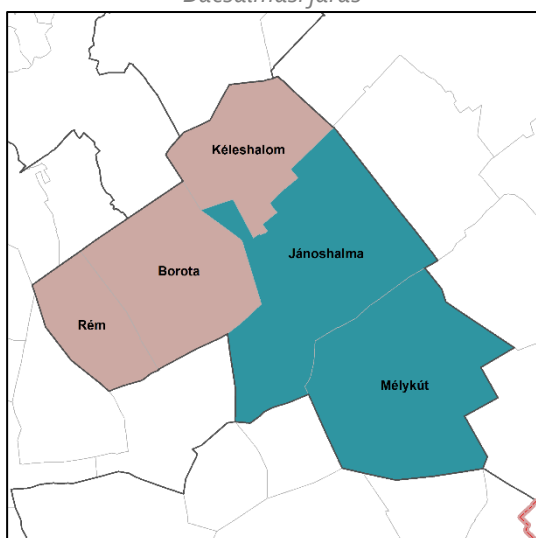
5. ábra: A vármegye települései jogállás szerint
(Forrás: KSH)

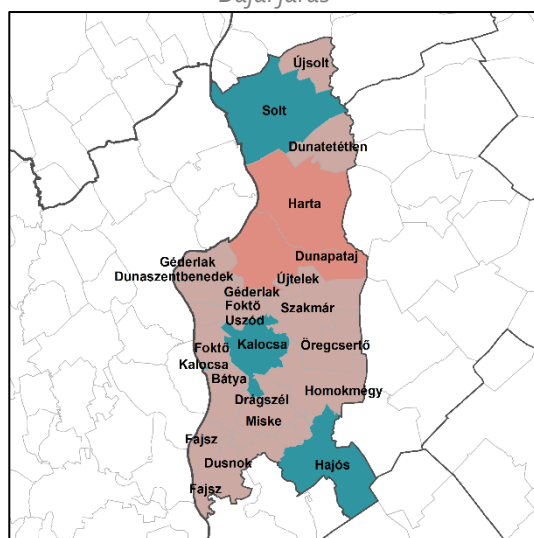
Bácsalmási járás

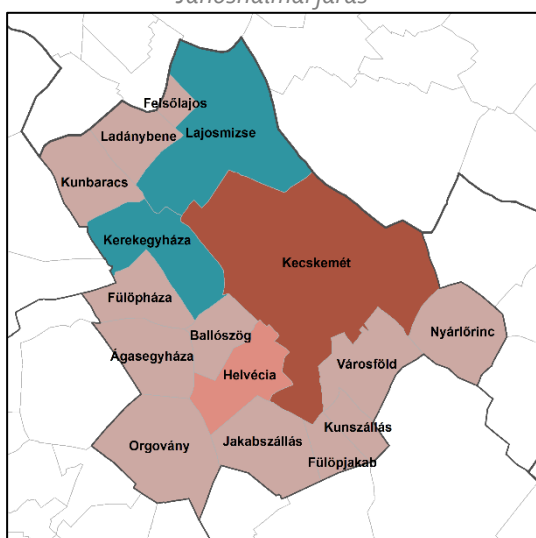
Bajai járás

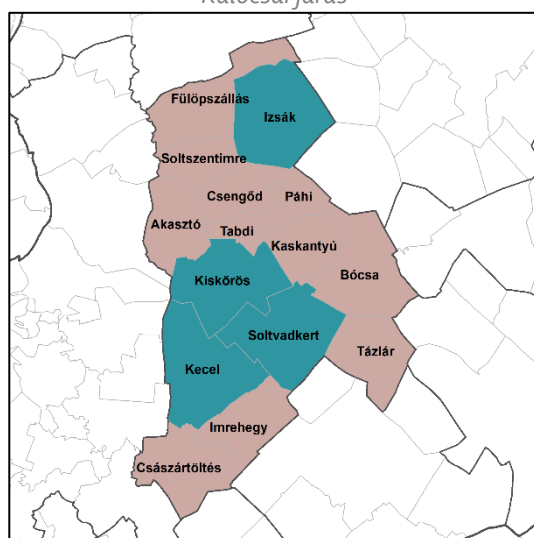
Jánoshalmi járás

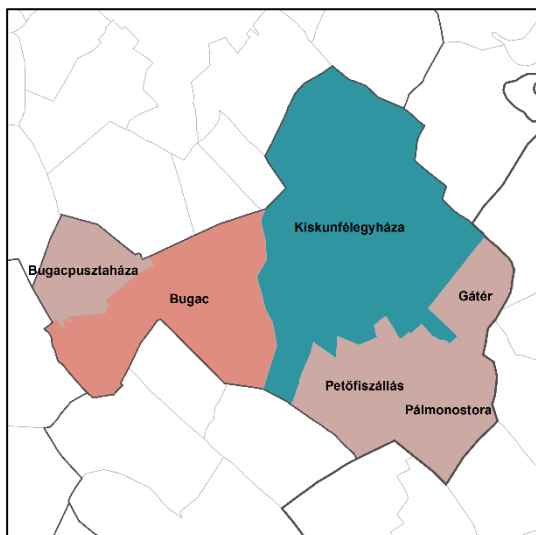
Kalocsai járás

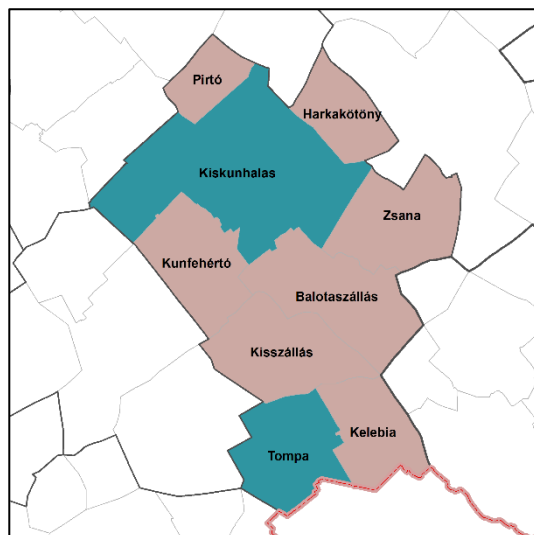
Kecskeméti járás

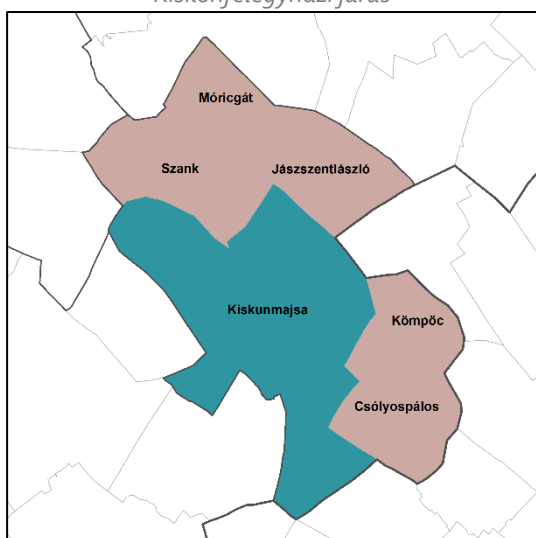
Kiskőrösi járás

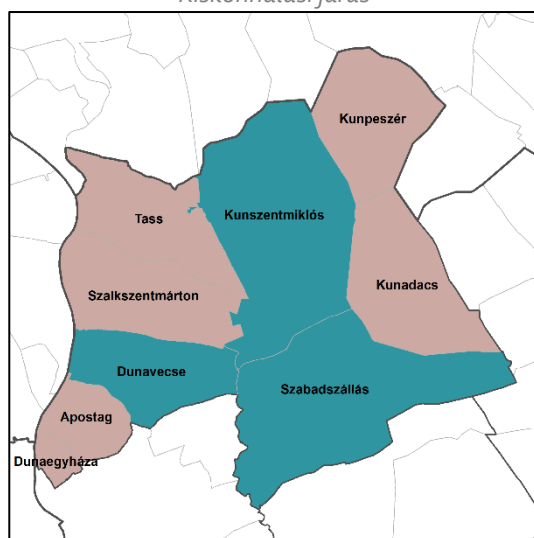
Kiskunfélegyházi járás

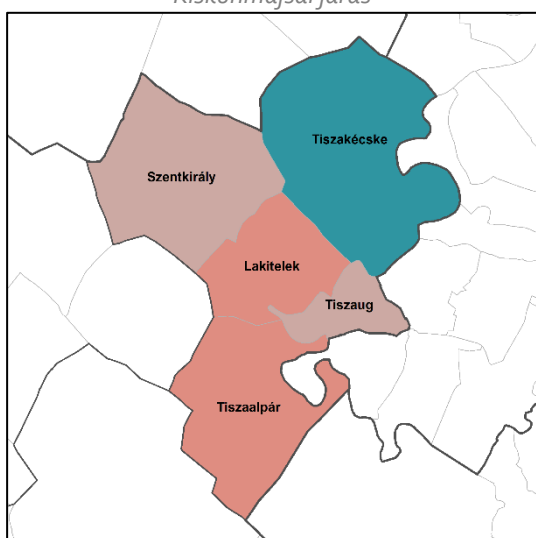
Kiskunhalasi járás

Kiskunmajsai járás

Kunszentmiklósi járás

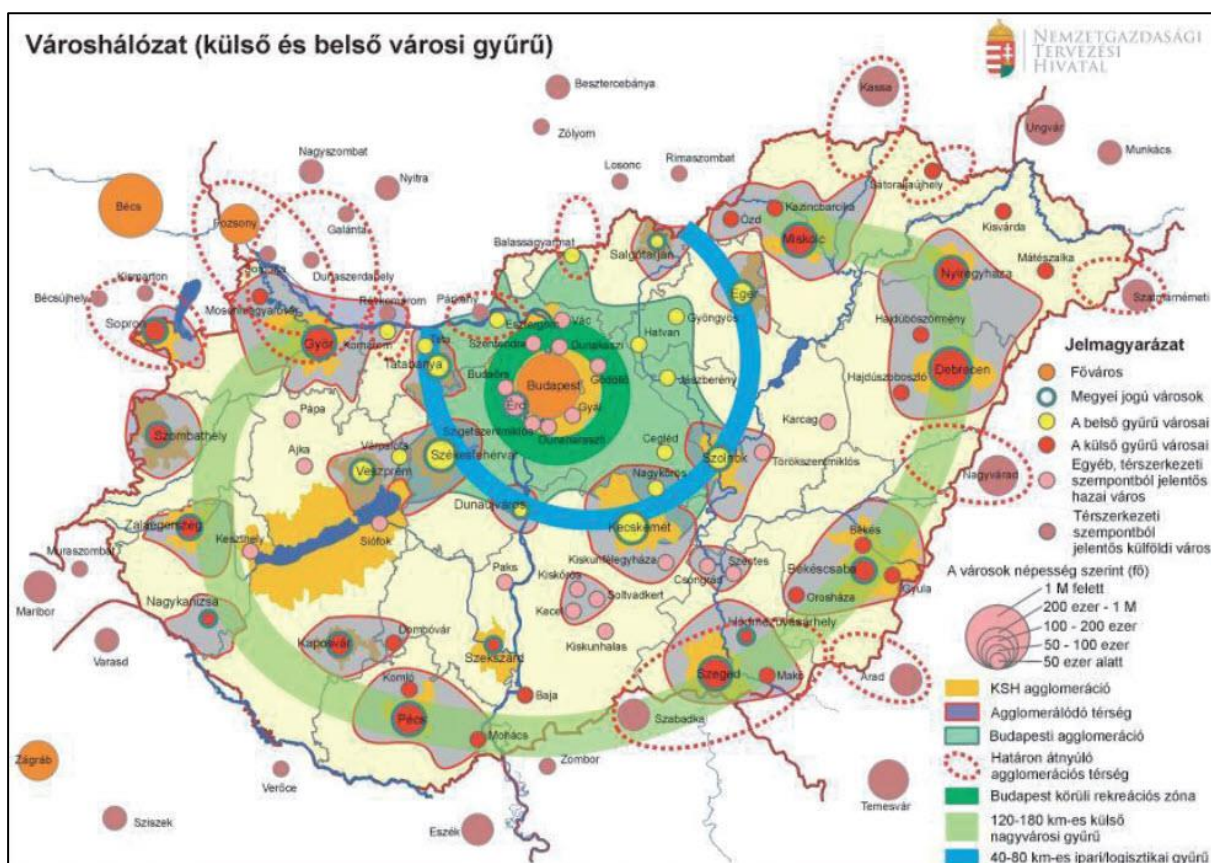
Tiszakécskei járás

2. A NAGYTÉRSÉGI ÖSSZEFÜGGÉSEK ÉS KÜLSŐ KAPCSOLATOK VIZSGÁLATA

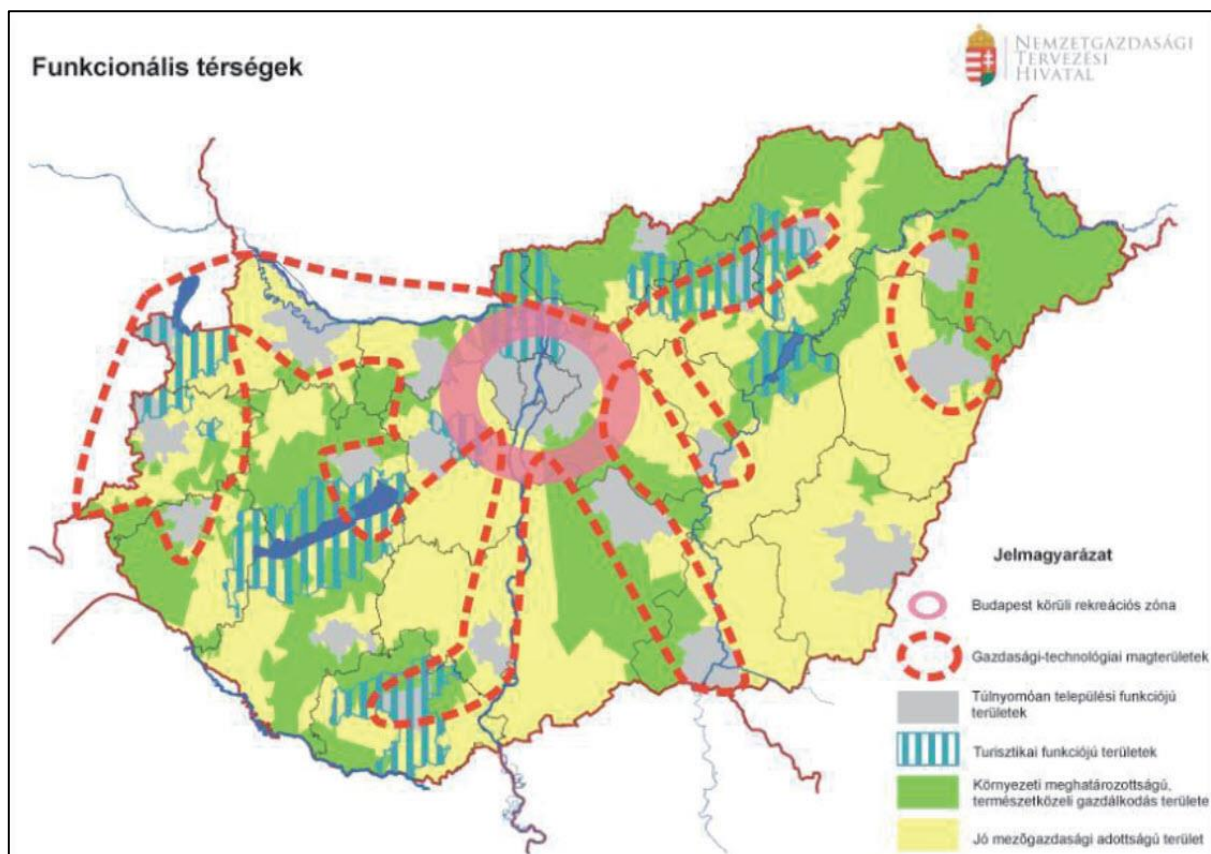
A Dél-Alföldi régióhoz tartozó Bács-Kiskun vármegye helyzetének nagytérségi összefüggésrendszerét nagymértékben a globális, európai, közép-európai, valamint a magyarországi folyamatok határozzák meg. A vármegye északi része, köztük a vármegyeszékhely Kecskemét, belesik a Budapest körüli 40-80 km-es ipari/logisztikai gyűrűbe, de a nagyobb része ezen kívül helyezkedik el.

A Kecskemét központú agglomerálódó térség a vármegye északnyugati részét érinti és befolyása átnyúlik Pest vármegyébe is. Kecskeméten vármegyeszékhelyen és egyben vármegyei jogú város kívül, még egy vármegyei jogú település található, ez pedig Baja. Térszerkezeti szempontból jelentős még Kiskunfélegyháza és Kiskunhalas települések. Még egy agglomerálódó térség található a vármegye területén, ezek központját 3 település Kecel, Kiskőrös és Soltvadkert.

A terv nem nevesíti, de a megépülő új Duna-híd kereskedelmi és munkaerőpiaci hatással fog járni a vármegyére és ez Kalocsa várost szerepét fogja növelni a vármegye életében. A vármegyehatáron túli, vármegyét érintő települések Paks, Dunaföldvár, Nagykőrös, Csongrád, Szabadka, Zombor és Mohács települések.

6. ábra: Magyarország városhálózata
(Forrás: Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió, 2014-2030)

7. ábra: Magyarország funkcionális térségei
(Forrás: Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió, 2014-2030)

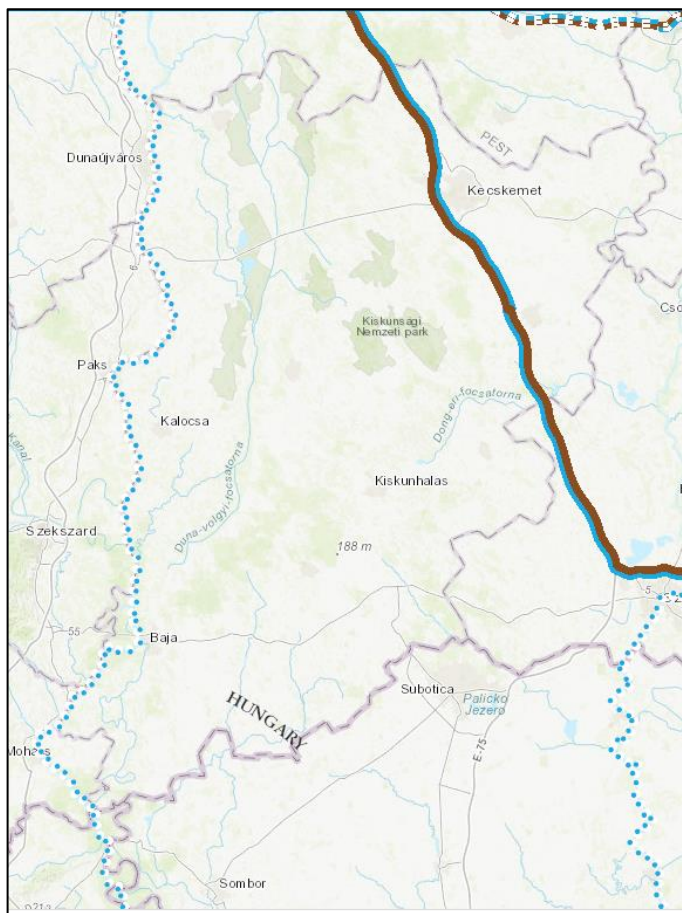
A vármegye nagytérégi viszonyrendszerét jelentősen befolyásolja a közlekedés elérhetősége. Magyarország része a transzeurópai közlekedési hálózatnak (TEN-T), amely az európai kohézió és piac erősítésének céljából hoztak létre.

„A közlekedés létfontosságú az európai gazdaság számára, jó összeköttetések nélkül Európa nem fog növekedni és virágozni. Az új európai infrastrukturális politika a növekedés és a versenyképesség előmozdítása érdekében egy 28 tagállamot átfogó, a szomszédos országokkal és a világ többi részével összeköttetésben álló, erőteljes európai közlekedési hálózatot hoz létre. Összeköti Keletet és Nyugatot, és a mai közlekedési hálózatot egy valóban európai hálózattal váltja fel. z a törzshálózat képezi majd az európai egységes piac közlekedési gerincét. A hálózat 2030-ra megszünteti a szűk keresztmetszeteket, korszerűsíti az infrastruktúrát és észszerűsíti a határokon átnyúló szállítási műveleteket az utasok és a vállalkozások számára az egész EU-ban. A hálózat megvalósítását 9 fő közlekedési folyosó létrehozása fogja előrevinni, amelyek összehozzák a tagállamokat és az érdekelt feleket, és lehetővé teszik a szűkös erőforrások koncentrációját és az eredmények elérését. Az új TEN-T törzshálózatot átfogó útvonalhálózat fogja támogatni, amely regionális és országos szinten csatlakozik a törzshálózathoz. A cél annak biztosítása, hogy fokozatosan, az egész hálózaton keresztül a TEN-T az EU egész területén hozzájárul a belső piac fejlesztéséhez, a területi, gazdasági és társadalmi kohézió erősítéséhez, valamint az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentéséhez. Az új közlekedési hálózat összességében a következőket fogja biztosítani:

- biztonságosabb és kevésbé zsúfolt közlekedés
- zökkenőmentesebb és gyorsabb utazások
- valamint kisebb hatás az éghajlatra.”

Magyarországot három közlekedési folyosó szeli át, amiből kettő az Kelet/Kelet-mediterrán közlekedési folyosó és a Rajna-Duna folyosó érinti Bács-Kiskun vármegyét. Az M5-ös autópálya mindezt folyosónak a része, mely összeköttetést jelent a fővárossal és Szerbiával. Az autópálya egyben a gazdasági-technológiai fejlesztések tengelye is.

A Kelet/Kelet-mediterrán (Orient /East – Med) közlekedési folyosó a németországi Bréma, Hamburg, Rostock kikötőit köti össze Csehországon és Szlovákián keresztül Magyarországon át a romániai Konstanca és a bolgár Burgasz kikötőjével, Törökországgal és a görögországi Szaloniki és Pireusz kikötőivel.

8. ábra: A Magyarországot érintő TEN-T folyosók nyomvonalai
(Forrás: ec.europa.eu)

A Rajna-Duna folyosó Strasbourgot és Mannheimet köti össze két párhuzamos tengelyen keresztül Dél-Németországban, az egyik a Majna és a Duna mentén, a másik Stuttgarton és Münchenen keresztül, és egy elágazással Prága és Zilina felé a szlovák-ukrán határig. Ausztrián, Szlovákián és Magyarországon keresztül a romániai Constanta és Galati kikötőig. Ez magában foglalja a vasúti, közúti, repülőtéri, kikötői, RRT-eket a Main, a Fő-Duna csatorna, a teljes Duna és a Száva folyó belvízi rendszerét.

A határon átnyúló együttműködések tekintetében releváns a vármegyei határátkelő száma. A vármegye országhatárként is funkcionáló déli határán összesen 4 meglévő közúti határátkelő van, illetve 1 vasúti átkelő.

Az intézményesült határon átnyúló együttműködések közül fontos kiemelni az Európai Területi Társulásokat (EGTC/ETT). A megyét érintő Európai Területi Társulások (ETT):

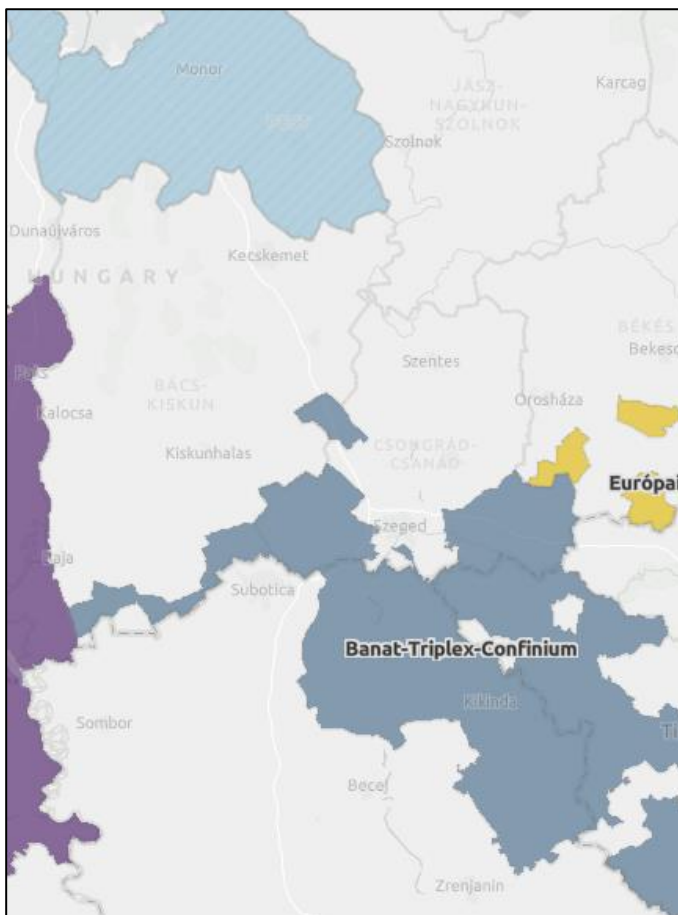
„Az ETT az Európai Unió első olyan jogi eszköze, mely jogi személyiséget és keretet nyújt az európai önkormányzatok és régiók együttműködésére, az uniós támogatások hatékony felhasználására. A csoportosulás legalább két tagállam vagy harmadik államok szereplőit (helyi önkormányzat, regionális hatóság vagy az állam) fogja közös szervezetbe. Az ETT jogi személyiséggel és teljes jogképességgel rendelkezik, önálló jogalanyként léphet fel. A csoportosulás saját költségvetéssel, szervezettel és szerződő képességgel rendelkezik, ingó, ingatlan vagyont szerezhet, bíróság előtt eljárhat. A tagok közösen választják meg az igazgatót, illetve hozzák létre a tagok képviselőiből álló közgyűlést.”

(Forrás: egtc.kormany.hu/europai-teruleti-tarsulasok)

Bács-Kiskun vármegyét az Európai Területi Társulásokból a Bánát-Triplex Confinium ETT érinti (Bácsborsód, Gara, Madaras, Kunbaja, Csikéria).

A BANAT-TRIPLEX-CONFINIUM Korlátolt Felelősségű Európai Területi Társulás 2011. január 28-án lett nyilvántartásba véve, és a magyar-román-szerb határszakasz 76 települését fogja össze a Homokhátság, a Tisza, a Maros és a Bánát térségben. A Csoportosulás működési területe együttesen 8 374,4 km²-t fed le, népességszáma összesen 444 570 fő. Székhelye a magyarországi Mórahalom városban található.

Szerbia megfigyelői státuszban van, mivel nem fogadta még el a szükséges jogszabályokat, hogy az ETT-en teljes jogú tagként tudjon részt venni.

9. ábra: A Bánát-Triplex Confinium ETT Bács-Kiskun vármegyét érintő szakasza
(Forrás: egtcmonitor.cesci-net.eu)

A Banat-Triplex-Confinium ETT általános és különös céljai a következők:

- elsődleges célja a tagjai által lefedett terület harmonikus fejlődésének elősegítése, a gazdasági, társadalmi és területi kohézió erősítésével, a határokon átnyúló együttműködés révén;
- a Csoportosulás közös, összehangolt fejlesztési programjának kidolgozása és megvalósítása;
- a határokon átnyúló gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi tevékenységek fejlesztése a fenntartható területfejlesztésre irányuló együttes stratégiák révén;
- az országok határ menti térségeinek partnerségi alapon történő átfogó társadalmi felzárkóztatása, a regionális és helyi erőforrások koncentrációjával, valamint a közösségi, a magyarországi és a romániai állami költségvetési pályázati források hatékony felhasználásával.

A határon átnyúló kapcsolatok fejlesztése szempontjából kiemelkedő jelentősége lesz a következő időszakban az Interreg VI-A IPA Magyarország-Szerbia Program 2021-2027 közötti programnak, melynek keretében 63,55 millió € ERFA támogatás fog érkezni a határtérségbe. (Magyarországról Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegye, Szerbiából meg Vajdaság van benne a programban.)

Ez az Európai Bizottság által elfogadott program 3 prioritása:

- zöldebb régió
- emberi és kulturális értékek fejlesztése
- határon átnyúló intézményi és civil együttműködés

(Forrás: <http://www.interreg-ipa-husrb.com/en/file/18051/>)

3. TERVI ELŐZMÉNYEK FELTÁRÁSA

3.1. EURÓPA 2020 STRATÉGIA

Az Európa 2020 stratégia 10 évre szóló elhatározás. Olyan növekedést hivatott megvalósítani, amely:

- intelligens, azaz amelynek esetében az oktatási, a kutatási és az innovációs beruházások hatékonyabbak,
- fenntartható mert kulcseleme az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra és a versenyképes iparra való átállás és
- inkluzív/befogadó, mivel nagy hangsúlyt fektet a munkahelyteremtésre és a szegénység csökkentésére.

A stratégia középpontjában öt célkitűzés áll, amelyek a foglalkoztatással, a kutatással, az oktatással, a szegénység csökkentésével és az éghajlatváltozással/energiaüggyel kapcsolatosak.

2020-ra az EU egészének teljesítenie kell az alábbi öt célt:

- Foglalkoztatás:
  - Biztosítani kell, hogy a 20–64 évesek körében a foglalkoztatottság aránya elérje a 75%-ot.
- K+F:
  - Az Európai Unió GDP-jének 3%-át a kutatásba és fejlesztésbe kell fektetni.
- Éghajlatvédelem és fenntartható energiagazdálkodás:
  - Az üvegházhatást okozó gázok kibocsátását 20%-kal csökkenteni kell az 1990-es szinthez képest (vagy akár 30%-kal, ha adottak az ehhez szükséges feltételek).
  - A megújuló energiaforrások arányát 20%-ra kell növelni.
  - Az energiahatékonyságot 20%-kal kell javítani.
- Oktatás:
  - A korai iskolaelhagyók arányát 10% alá kell csökkenteni.
  - El kell érni, hogy a 30 és 34 év közötti uniós lakosok legalább 40%-a felsőfokú végzettséggel rendelkezzen.
- Küzdelem a szegénység és a társadalmi kirekesztés ellen:
  - Legalább 20 millióval csökkenjen azok száma, akik nyomorban és társadalmi kirekesztettségben élnek, illetve akik esetében a szegénység és a kirekesztődés reális veszélyt jelent.

7 kiemelt, ún. zászlóshajó-kezdeményezés:

- „Innovatív Unió” a kutatásra és innovációra fordított finanszírozás javítására.
- „Mozgásban az ifjúság” az oktatási rendszerek teljesítményének növelésére.
- „Európai digitális menetrend” az egységes digitális piac előnyeinek kiaknázására.
- „Erőforrás-hatékony Európa” a gazdaság fenntartható növekedéséért.

- „Iparpolitika a globalizáció korában” a vállalkozások (különösen a kis és közepes vállalkozások) üzleti környezetének javítására.
- „Új készségek és munkahelyek menetrendje” a munkaerőpiacok modernizálására.
- „Szegénység elleni európai platform” a szociális és területi kohézió biztosításáért.

Tagállami célkitűzések Magyarország számára:

- Foglalkoztatási ráta: 75%.
- K+F a GDP százalékában: 1,8%.
- Széndioxid-kibocsátás csökkentésének célkitűzése: 10%.
- Megújuló energia aránya: 14,65%.
- Energiahatékonyság – az energiafogyasztás csökkentése: 2,96 millió tonna.
- Korai iskolaelhagyás százalékban: 10%.
- Felsőoktatás százalékban: 30,3%.
- A szegénység, vagy társadalmi kirekesztettség által veszélyeztetett emberek arányának csökkentése: 450.000 fő.

A bevált módszerek átadása és átvétele, a teljesítményértékelés és a hálózatépítés – amit több uniós kormány is ösztönöz – mind hasznos eszköznek bizonyult a felelősségvállalás kialakítása és a reformdinamika erősítése szempontjából.

Az Európai Unió 2014-2020-ra vonatkozó 11 tematikus célja:

- A kutatás, technológiai fejlesztés és innováció erősítése.
- Az információs és kommunikációs technológiákhoz való hozzáférés, a technológiák használatának és minőségének javítása.
- A kis- és középvállalkozások, a mezőgazdasági, a halászati és vízgazdálkodási ágazat versenyképessége javítása.
- Az alacsony széndioxid-kibocsátású gazdaság felé történő elmozdulás támogatása minden ágazatban.
- Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, a kockázat megelőzés és –kezelés előmozdítása.
- A környezetvédelem és az erőforrás-felhasználás hatékonyságának előmozdítása.
- A fenntartható közlekedés előmozdítása, a kapacitáshiányok megszüntetése a főbb hálózati infrastruktúrákban.
- A foglalkoztatás és a munkavállalói mobilitás ösztönzése.
- A társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem.
- Az oktatásba, a készségfejlesztésbe és élethosszig tartó tanulásba történő beruházás.
- Az intézményi kapacitás javítása és hatékony közigazgatás.

Területi fejlesztés prioritásai:

- Policentrikus és kiegyensúlyozott területi fejlődés.
- Integrált fejlesztés ösztönzése a városokban, valamint a vidéki és sajátos adottságú régiókban.
- A határokon átnyúló és transznacionális funkcionális régiók területi integrációja.

- A régiók erős helyi gazdaságokon nyugvó globális versenyképességének biztosítása.
- A területi összeköttetések javítása az egyének, a közösségek és a vállalkozások érdekében.
- A régiók ökológiai, táji és kulturális értékeinek kezelése és összekapcsolása.

AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG AJÁNLÁSAI A 2021-2027 PROGRAMOZÁSI IDŐSZAKBAN

Az EU2020 stratégia rögzítette az EU elérendő céljait a 2014-2020-as programozási időszakban. Ezt követően, a következő hétéves időszakot az Európai Gazdasági Kormányzás keretében, a Bizottság által előkészített ajánlások határozzák meg, hiszen ezen ajánlások mutatják a fejlesztési irányokat és célokat a tagállamok számára.

Az Európai Bizottság prioritásai a 2019-2024-es időszakra:

- Európai zöld megállapodás
- A digitális korra felkészült Európa
- Emberközpontú gazdaság
- Európa globális szerepének erősítése
- Az európai életmód előmozdítása
- Az európai demokrácia megerősítése

Ezen prioritásokhoz kapcsolódik az ún. NextGenerationEU helyreállítási terv, mely az Európai Unió történetének legnagyobb ösztönző csomagja a világjárványból való kilábalást fogja segíteni. A célok felé haladva, a környezetkímélőbb és digitalizáltabb EU reziliensebb lesz, mely a sokkhatásokkal való megküzdést, illetve az azokhoz való alkalmazkodást jelenti. Az egyes programokhoz kapcsolódó tényezők és folyamatok korszerűsítése főleg az alábbi törekvések mentén történik:

- Kutatás és innováció (Európai Horizont program)
- A méltányos éghajlatvédelmi és digitális átállás (Igazságos Átmenet Alap, Digitális Európa program)
- A felkészültség, a helyreállítás és az ellenálló képesség javítása (Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz, rescEU, uniós egészségügyi cselekvési program)
- A hagyományos szakpolitikák, pl. a kohéziós politika és a közös agrárpolitika korszerűsítése
- Az éghajlatváltozás elleni küzdelem
- A biológiai sokféleség védelme és a nemek közötti egyenlőség

A 2021-2027-es időszakra vonatkozó források az alábbi fejezetek szerint oszlanak meg:

- Egységes piac, innováció és digitális gazdaság
- Kohézió, reziliencia és értékek
- Természeti erőforrások és környezet
- Migráció és határigazgatás
- Biztonság és védelem
- Szomszédság és a világ
- Európai közigazgatás

Források:

commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024_hu

commission.europa.eu/strategy-and-policy/recovery-plan-europe_hu

commission.europa.eu/system/files/2020-06/political-guidelines-next-commission_hu.pdf

---

3.2. PARTNERSÉGI MEGÁLLAPODÁS

Az uniós jogszabályok szerint, a tagállamok számára átadott forrásokat a fejlesztési programokban rögzítettek alapján kell felhasználni. A 2021-2027-es időszak tervezési hierarchiájának csúcsán a Partnerségi Megállapodás (továbbiakban: PM) áll.

A PM azonosítja Magyarország legfontosabb kihívásait, és kitűzi fő fejlesztési prioritásait a 2021 és 2027 közötti időszakra. A PM elsősorban nem az egyes tagállamok, így nem Magyarország nemzeti céljait hivatott bemutatni. Küldetése az, hogy segítse az országot az uniós prioritások (pl. Európai zöld megállapodás, Emberközpontú gazdaság, Az európai demokrácia megerősítése) végrehajtásában. A magyar hozzájárulást a létező magyar nemzeti célrendszerekből vezeti le, ezért a PM dokumentumában helyet kapott a fő nemzeti célkitűzések bemutatása is.

A PM az eddigiekhez képest nagyobb fokú integrációt jelenít meg, ugyanis egyaránt magában foglalja az EU Kohéziós Politikájának pénzügyi alapjai (Regionális Fejlesztési és Kohéziós Alap) által finanszírozott operatív programokat, valamint az Igazságos Átmenet Alap (IÁA) és az Európai Tengerügyi, Halászati és Akvakultúra-alap (ETHAA) hazai felhasználásáról szóló programokat. Emellett, a PM összhangot teremt a magyar tagállami programok és az EU Európai Területi Együttműködési programjai között is, továbbá kitekint egyéb uniós forrásokra és kezdeményezésekre is (pl. Menekültügyi, Migrációs és Integrációs Alap, Belső Biztonsági Alap).

A Partnerségi Megállapodás végleges változatának elfogadása és aláírása 2022. december 22-én történt meg.

3.3. NEMZETI FEJLESZTÉS 2030 – ORSZÁGOS FEJLESZTÉSI ÉS TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ

Az Országgyűlés 2013. december 17-ei ülésnapján, 1/2014. (I. 3.) OGY határozattal elfogadta a Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptiót (továbbiakban: OFTK).

Nemzeti jövőkép:

- Magyarország Kelet-Közép-Európa vezető gazdasági és szellemi központja.
- Biztonságos megélhetés.
- Erőforrások fenntartható használata.
- Versenyképes gazdaság.
- Gyarapodó népesség.
- Megerősödött közösségek.
- Javuló életminőség és környezeti állapot.

Horizontális alapelvek:

- Befogadás – társadalmi felzárkózás, esélyegyenlőség megteremtése.
- Fenntartható fejlődés – fenntartható növekedés.
- Értékmegőrzés és intelligens növekedés.

Átfogó fejlesztési célok (2014-2030):

- Értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdasági fejlődés.
- Népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom.
- Természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése, környezetünk védelme.
- Térségi potenciálokra alapozó, fenntartható térszerkezet.

Specifikus célok (7 szakpolitikai + 6 területi):

- Versenyképes, innovatív gazdaság.
- Gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság.
- Életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és –ellátás.
- Kreatív tudásalapú társadalom, piacképes készségek.
- Értéktudatos és szolidáris, öngondoskodó társadalom.
- Jó állam, szolgáltató állam és biztonság.
- Stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata és környezetünk védelme.
- Az ország makroregionális szerepének erősítése.
- Többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózat.
- Vidéki térségek népességeltartó képességének növelése.
- Kiemelkedő táji értékű térségek fejlesztése.
- Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés.
- Összekapcsolt terek: az elérhetőség és a mobilitás biztosítása.

Középtávú (2014-2020) fejlesztési prioritások:

- Patrióta gazdaság kis- és középvállalati bázison, nagyvállalati partnerségben:
  - Innovatív gazdaságfejlesztés, kis- és középvállalkozások, stratégiai ágazatok, versenyképesség.
  - Elérhetőség, megújuló közösségi közlekedés és tranzitgazdaság.
  - Megújuló vidék, bővülő agrár- és élelmiszer-gazdaság, halászat.
- Fordulat a teljes foglalkoztatottság és a tudástársadalom felé:
  - Foglalkoztatás, tudásalapú társadalom.
- Útban az erőforrás- és energiahatékonyság, illetve az energiafüggetlenség felé:
  - Energia-hatékonyság, fenntartható erőforrás-gazdálkodás, klíma- és környezetvédelem.
- Népesedési és közösségi fordulat:
  - Befogadó és gyarapodó társadalom.
  - A gyermekvállalás ösztönzése, a népesedési kihívások kezelése.
  - Hatékony végrehajtás, jó állam.

- Területi integráció, térségi és helyi fejlesztések a helyi gazdaság bázisán:
  - Területi integráció, területfejlesztés, városfejlesztés.
  - Vidéki térségek, vidéki gazdaság és közösségek.
  - Budapest és térsége fejlesztése.
  - Kárpát-medencei, Duna-menti nemzeti és európai területi együttműködés.

BÁCS-KISKUN VÁRMEGYE FEJLESZTÉSI IRÁNYAI

- A vármegye rendkívül gyenge népességmegtartó képességének javítása az életkörülmények és életkilátások javításával, komplex térségi programok révén.
- A klímaváltozás elleni komplex homokhátsági program végrehajtása.
- Komplex gazdaságfejlesztés alkalmazása, különös tekintettel a versenyképes korszerű vertikumú mező- és élelmiszergazdaságra, vállalkozói övezetekre, valamint tudásalapú termelő és szolgáltató ágazatok befogadására.
- Minőségi környezet kialakítása, fenntartható települési infrastruktúra fejlesztése, az energiafelhasználás racionalizálása.
- A lovas-, gyógy-, rekreációs-, gasztronómiai-, vallási és történelmi hagyományőrzésen alapuló turizmus kiemelt fejlesztése.
- A humán erőforrás és a közösségfejlesztés foglalkoztatási programok, hagyományőrzés, az oktatás fejlesztése által. A felsőoktatási és szakképzési bázisok kiemelt fejlesztése.
- A térségi kohézió megteremtése a vármegye európai gazdasági és társadalmi térbe való szorosabb integrációjával, valamint a megyén belüli és a határon átnyúló közlekedési kapcsolatok fejlesztésével.
- A határon átnyúló gazdasági és társadalmi együttműködések erősítése déli szomszédok irányába.
- A Duna-stratégia megvalósításában való aktív közreműködés.
- Integrált terület- és vidékfejlesztési intézményrendszer felülvizsgálata.
- Kecskemét legyen környezetileg, társadalmilag és gazdaságilag kiegyensúlyozott, fenntartható város, olyan minőségi települési háttér kialakításával, amely egyszerre képes előrelépést mutatni a magas szintű vállalkozási-, szolgáltatási- és infrastrukturális környezet kialakítása, a helyi társadalom képzettsége, az épített- és természeti környezet védelme, valamint a kulturális miliő formálása terén.

3.4. BÁCS-KISKUN VÁRMEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA 2021-2027

Bács-Kiskun Vármegye Területfejlesztési Konceptiója (2021-2027) jelenleg a Javaslattevő fázisban (2021. március) van, amely a vármegye honlapján fellelhető.

Bács-Kiskun vármegye jövőképe:

Bács-Kiskun vármegye egy olyan hely, amely élő és élhető, ahol jó élni és ahová jó érkezni, amely értéket, egészséget és élményt nyújt az itt élőknek és az ide érkezőknek, valamint amely biztonságos otthon, kiszámítható gazdasági térség.

- ÉL - Bács-Kiskun vármegye egy élő és élhető hely, ahol jó élni és ahová jó érkezni.
- ÉRTÉK-ÉLMÉNY-EGÉSZSÉG - Bács-Kiskun vármegye értéket, egészséget és élményt nyújtó térsége Magyarországnak.
- BIZTONSÁG - Bács-Kiskun vármegye biztonságos otthon, turisztikai célpont és befektetési környezet.

Átfogó célok:

- Élhető város - élő vidék
- Intelligens gazdaság
- Belülről vezérelt ember és közösség

Stratégiai fejlesztési célok:

- A Duna-Tisza Közi Síkvidék területileg kiegyensúlyozott, klímaváltozást is figyelembe vevő fejlesztése
  - Energetikai beruházások, energiafelhasználás racionalizálása és az ezt szolgáló beruházások az intézményi, lakossági és vállalkozói szférában
  - Vízügyi beruházások az intézményi, lakossági és vállalkozói szférában, vízmegtartást megvalósító vízgazdálkodás
  - A Homokhátság problémáinak érintettjei közötti együttműködések ösztönzése
  - Szemléletformáló akciók támogatása
  - Kutatás-fejlesztés- innováció támogatása a térségben
  - Alternatív, fenntartható, környezettudatos gazdálkodási formák és termékportfóliók fejlesztése
  - A szezonális és szezontól független zöldségtermesztés, gyümölcstermesztés és az élelmiszeripar versenyképes fejlesztése
  - A falvakban élők megélhetésének javítása, az elvándorlás mérséklése
  - „Zöld-infrastruktúra” fejlesztései
- A Kecskeméti Fejlesztési Körzet gazdasági sokszínűségét támogató fejlesztések, fókuszban az infrastruktúra
  - Fenntartható mobilitás, a várostérség vármegyehatáron túli településeinek integrálása, elővárosi közlekedés, parkolás
  - Klímavédelem, környezetvédelem, vízmegtartás

- Okos város, okos térség
- A környezetterhelés csökkentése, energiahatékonyság, energiabiztonság
- Körforgásos gazdaság
- Egészséges, magas hozzáadott értékű helyi élelmiszer előállítás
- Design, alkotótevékenység, épített örökség országos és nemzetközi vonzerőinek fejlesztése (animáció, kerámia, zománc, népi iparművészet, szecesszió)
- Igények és kapacitások összehangolása az oktatási, gyermekjóléti, egészségügyi és szociális ellátórendszereiben, továbbá a sport, a szabadidő és rekreáció, illetve a kultúra területén
- A Dél-Alföldi Gazdaságfejlesztési Zóna céljainak érintettjei közötti együttműködések ösztönzése
- Városterégi infrastrukturális és szolgáltatási kapcsolatok fejlesztése.
  - Esélyteremtés: a nevelés-oktatás módszertanának, a szolgáltatások személyi és infrastrukturális feltételeinek, valamint hozzáféréseinek javításával és a hátrányos helyzetű csoportok társadalmi-gazdasági integrációjával
  - A sokoldalú szolgáltató- és intézményrendszerre épülő kitörési pontokra alapuló fejlesztések (design, egészségipar, rekreáció, interaktív élményközpontok stb.)
  - Városterégi integrált és komplex programok kidolgozása és megvalósítása
  - Infrastruktúra-fejlesztés: közlekedési hálózatok, energiaellátás, informatikai hálózatok, környezetvédelmi- és vízgazdálkodási rendszerek korszerűsítése, hiányzó elemeinek kiépítése
- A Dunamenti Fejlesztési Körzet logisztikai és turisztikai potenciálját szolgáló integrált fejlesztések
  - Környezetvédelem
  - A tájegység sajátos természeti adottságaira és erőforrásaira épülő gazdaságfejlesztés megalapozása és jövedelemszerző potenciál erősítése
  - Vízinfrastruktúra fejlesztése
- A Közép-Duna Menti régió infrastruktúra és gazdaságfejlesztési programja
  - A Paks II. fejlesztéshez szükséges infrastruktúrafejlesztés
  - A fejlesztési körzet felkészítése a Paks II. beruházásra
  - Közvetlen gazdaságfejlesztés
- A Határmenti Fejlesztési Körzet határon átnyúló együttműködésre alapuló fejlesztése
  - Határon átnyúló gazdasági tengelyek fejlesztésének megalapozása
  - A határon átnyúló turisztikai hálózatok és kapcsolatok erősítése
  - A határ menti vidékies térségek gazdasági alapjainak erősítése
  - Szabad vállalkozási zónák gazdaságfejlesztése
  - A Homokhátság problémáinak érintettjei közötti együttműködések ösztönzése
- A komplex programmal fejlesztendő járások társadalmi, gazdasági felzárkóztatása
  - A munkaerőpiacra még nem integrált hátrányos helyzetűek integrálása

- A térség KKV-inak fejlesztése és felkészítése az eddig munkaerőpiacra még nem integrált tartósan munkanélküli személyek foglalkoztatására
- Az önkormányzatok, nonprofit szervezetek felkészítése a térségi KKV szektorba nem integrálható személyek tartós, közmunkaprogramon kívüli foglalkoztatására
- A térségi agrárlogisztikai beruházások szerepének kialakítása és megerősítése a Dél-Alföldi Gazdaságfejlesztési Zóna fejlődésének keretében
- Komplex ökotudatos fejlesztések

Horizontális célok:

- Erőforrásaink megőrzése és hatékony használata
- Szemléletformálás szelíd marketinggel
- Környezetvédelem és klímasemlegesség
- Esélyegyenlőség
- A területi kohézió
- Partnerség és többszintű kormányzás

3.5. ÁGAZATI STRATÉGIÁK

Jelen dokumentum igazodási irányait az ágazati stratégiák jelentősen befolyásolják. Ennek keretében a legfontosabb releváns stratégiai dokumentumokat részletesen is bemutatjuk az érintett szakági munkarészeknél.

NEMZETI KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAM (NKP-5) 2021-2026

Az Országgyűlés 62/2022. (XII.9.) sz. határozattal fogadta el a 2021 – 2026 közötti időszakra szóló Nemzeti Környezetvédelmi Programot. A Nemzeti Környezetvédelmi Program a környezet- és a természetvédelem 6 évre szóló országos stratégiai terve, amelynek melléklete a természetvédelem szakmapolitikai stratégiáját tartalmazó és fő cselekvési irányait meghatározó Nemzeti Természetvédelmi Alapterv V.

Az NKP átfogó célja Magyarország környezeti állapotának javítása és a fenntartható fejlődés környezeti feltételeinek biztosítása. Stratégiai céljai az alábbiak:

- Az emberi egészség és az életminőség környezeti feltételeinek javítása, a környezetterhelés hatásainak csökkentése,
- Természeti értékek és erőforrások védelme, helyreállítása, fenntartható használata,
- Az erőforrás-takarékosság és -hatékonyság javítása, a gazdaság zöldítése és körforgásos működésének erősítése,
- A környezetbiztonság javítása.

Horizontális céljai:

- A társadalom környezettudatosságának növelése,
- Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodási képesség erősítése.

NEMZETI FENNTARTHATÓSÁGI FEJLŐDÉS KERETSTRATÉGIA 2012-2024

Az Országgyűlés a 2012-2024-es időszakra elfogadta a Nemzeti Fenntartható Fejlődés Keretstratégiáról szóló 18/2013. (III. 28.) OGY határozatot, amely kimondja:

„A fenntartható fejlődés az ember boldog és értelmes életvitelének előmozdítását és a közjó kiteljesedését célozza úgy, hogy az emberi tevékenységek a Föld környezeti eltartó-képessége szabta határokon belül maradnak, és a gyarapítható, fejleszthető emberi, társadalmi és gazdasági erőforrások terén gondoskodunk ezek megfelelő mennyiségi és minőségi állapotának fenntartásáról, bővítéséről, illetve javításáról.”

A dokumentum számba veszi a humán, társadalmi, gazdasági és természeti erőforrások állapotát, és alternatívákat javasol azok megőrzése, illetve fejlesztése érdekében.

A dokumentum átfogó célja a folytonosan változó társadalmi-humán-gazdasági-természeti külső környezethez való alkalmazkodóképesség feltételeinek biztosítása, az ahhoz szükséges kulturális adaptáció minőségi javítása.

NEMZETI TÁJSTRATÉGIA 2017-2026

A Kormány 1128/2017. (III. 20.) Korm. határozatával elfogadta hazánk első, 2017-2026 időszakra vonatkozó Nemzeti Tájstratégiáját. A Tájstratégia az Európai Táj Egyezmény szellemiségét idézi, így a védelem-kezelés-tervezés hármas eszközrendszerét alkalmazva határozza meg céljait. A degradált tájak éppúgy a stratégia tárgyát képezik, mint a védelem alatt álló kiemelt értékkel rendelkező, vagy a védelem alatt nem álló tájak.

A Nemzeti Tájstratégia átfogó célja a táji adottságokon alapuló felelős tájhasználat. A stratégia az átfogó célkitűzés elérése érdekében három kiemelt célt fogalmaz meg: táji adottságokon alapuló tájhasznosítás megalapozása, élhető táj – élhető település – bölcs tájhasznosítás, a tájidentitás növelése.

NEMZETI VIDÉKSTRATÉGIA 2012-2020

A Kormány elfogadta a Nemzeti Vidékstratégia végrehajtásával összefüggő feladatokról szóló 1074/2012. (III. 28.) Korm. határozatot.

A Stratégia átfogó célja a vidéki térségeink népességeltartó és népességmegtartó képességének javítása. Stratégia célja: a tájaink természeti értékeinek, erőforrásainak megőrzése, a sokszínű és életképes agrártermelés, az élelmezési és élelmiszer-biztonság, a vidéki gazdaság létalapjainak biztosítása, a vidéki foglalkoztatás növelése, illetve a vidéki közösségek megerősítése, a vidéki népesség életminőségének javítása.

NEMZETI KÖZLEKEDÉSI INFRASTRUKTÚRA-FEJLESZTÉSI STRATÉGIA 2014-2050

A Nemzeti Közlekedési Stratégiát a Kormány 1486/2014. (VIII. 28.) Korm. határozatával fogadta el. A jóváhagyott stratégiai dokumentum jelenti jelen bemutatás alapját. /A Stratégia megállapításaival a közlekedési fejezet is foglalkozik./

Társadalmi célok:

- Környezetre gyakorolt negatív hatások csökkentése, klímavédelmi szempontok érvényesülése.
- Egészség- és vagyonbiztonság javulása (balesetek áldozatainak jelentős csökkentése).
- A gazdaság hatékonyságának, növekedésének elősegítése.
- Foglalkoztatás javulása.
- Lakosság jólétének és mobilitási feltételeinek javulása.
- Területi egyenlőtlenségek mérséklése.
- Társadalmi igazságosság, méltányosság javítása.
- A nemzetközi kapcsolatok erősítése.

Közlekedési célok:

- Társadalmi szinten hasznosabb közlekedési szerkezet kialakítása.
- Szállítási szolgáltatások színvonalának és hatékonyságának növelése.

A közlekedéshálózati fejlesztések hosszú- és nagytávú országos elemei az Országos Területrendezési Tervben szerepelnek.

Magyarország rövid- és középtávú közútfejlesztéséhez kapcsolódó infrastrukturális beruházások összehangolásáról és azok 2022-ig történő megvalósításáról szóló 1371/2016. (VII. 15.) Korm. határozat 1. melléklete tartalmazza az időtávon belül tervezett infrastrukturális beruházások projektlistáját.

NEMZETI ÉGHAJLATVÁLTOZÁSI STRATÉGIA 2017-2030

Az Országgyűlés 29/2008. (III. 20.) OGY határozattal fogadta el a 2008-2025. közötti időszakra vonatkozó Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégiáját. A dokumentum felülvizsgálata megtörtént, és második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia címmel az Országgyűlés 23/2018. (X. 31.) OGY határozattal fogadta el. Az anyag magában foglalja az éghajlatváltozás várható hatásainak, következményeinek, valamint az ökoszisztémák és az ágazatok éghajlati sérülékenységeinek értékelését, az üvegházhatású gázok kibocsátásának 2050-ig tartó csökkentésére vonatkozó célokat és cselekvési irányokat tartalmazó Hazai Dekarbonizációs Útitervet, a Nemzeti Alkalmazkodási Stratégiát, valamint a „Partnerség az éghajlatért” Szemléletformáló Tervet. A Nemzeti Alkalmazkodási Stratégia fő célja az éghajlatváltozással és a klímabiztonsággal összefüggő kockázatok megelőzése, a károk mérséklése, valamint az éghajlatváltozásra való felkészülést és alkalmazkodást szolgáló szemléletformálás célrendszerének bemutatása. A Szemléletformáló Terv a közigazgatás, a média, az oktatás, az egyházak szemléletformálásban betöltött szerepét mutatja be, a hálózatépítés fontosságára utal.

NEMZETI VÍZSTRATÉGIA

A Nemzeti Vízstratégia a Nemzeti Vízstratégia és a végrehajtását biztosító intézkedési terv elfogadásáról szóló 1110/2017. (III. 7.) Korm. határozattal került elfogadásra.

A Nemzeti Vízstratégia bemutatja azt a víziót, amit Magyarországnak hosszú távon el kell érnie. Feladata a vizek kezelésével, használatával kapcsolatos célkitűzések és eszközök meghatározása, a feladatok megoldásához szükséges intézkedések megvalósítási

feltételeinek megteremtése, az öntözéses gazdálkodás lehetőségeinek és kereteinek kialakítása, az aszály káros hatásainak megelőzése és mérséklése. Javaslatokat tartalmaz az állami és önkormányzati, valamint a kormányzaton belüli feladatellátás módosítására, a finanszírozás feltételeinek javítására, a szervezeti rendszer célirányos átalakítására. A vízstratégia foglalkozik a tervezés, a kutatás és a képzés feladataival.

NEMZETI ERDŐSTRATÉGIA

A Nemzeti Erdőstratégia a 2016–2030 közötti időszakra szóló Nemzeti Erdőstratégiáról szóló 1537/2016. (X. 13.) Korm. határozattal került elfogadásra.

A stratégiai tervezés az alábbi fő célterületek mentén került kialakításra: 1. Erdők szerepe a vidékfejlesztésben 2. Az állami erdőgazdálkodás fejlesztése 3. A magán-erdőgazdálkodás fejlesztése 4. Természetvédelem az erdőkben 5. Korszerű erdővédelem 6. Fenntartható vadgazdálkodás 7. Racionális erdőhasználat 8. Erdészeti szakigazgatás 9. Kutatás, oktatás 10. Hatékony kommunikáció.

ENERGETIKAI ÁSVÁNYVAGYON-HASZNOSÍTÁSI ÉS KÉSZLETGAZDÁLKODÁSI CSELEKVÉSI TERV

A cselekvési terv az Energetikai Ásványvagyon-hasznosítási és Készletgazdálkodási Cselekvési Tervről szóló 1345/2018. (VII. 26.) Korm. határozattal került elfogadásra.

Kőszénnek esetében a villamosenergia-termelésben való szinten tartásukat, esetleges növelésüket célozza. Szénhidrogének esetében a hazai ásványvagyon kutatásának és kitermelésének fokozását, a nem konvencionális ásványvagyon kitermelésének ösztönzését említi. Geotermia esetében a közvetlen hőhasznosítás területén a hőszivattyús fűtés és hűtés, továbbá a geotermikus távfűtés 2020-as célszámok elérését célzó időarányos növekedésének biztosítása a visszasajtolás elősegítésével. További K+F+I tevékenységek alkalmazásával a geotermikus alapú villamosáram termelés megalapozása szerepel az anyagban. Uránérc esetében az eddig megkutatott vagyonnal és előfordulásokkal kapcsolatos földtani, bányászati és egyéb információk megőrzését, illetve lehetőség szerinti bővítését; a megkutatott vagyon és lelőhelyek jövőbeni hozzáférhetőségének megóvását tartalmazza.

NEMZETI DIGITALIZÁCIÓS STRATÉGIA (NDS) 2021-2030

A Stratégia jövőképeinek központi eleme a digitális ökoszisztémának a kiegyensúlyozott fejlődése, amelyet az alábbi specifikus célkitűzések támogatják:

- a megfelelő minőségű és lefedettségű vezetékes és vezeték nélküli digitális infrastruktúra rendelkezésre állása,
- a polgárok digitális készségeinek és a munkavállalók digitális tudásának folyamatos fejlesztése,
- a vállalkozások digitális felkészültségének, a digitális technológia integráltságának növelése, az innovatív digitális megoldások fejlesztésének és elterjedésének ösztönzése,
- az elérhető ügyfélbarát digitális közszolgáltatások körének bővítése és a használatuk iránti nyitottság és motiváció erősítése a lakosság és a vállalkozások körében, a határokon átívelő szolgáltatásnyújtás megteremtése az EU által elvárt területeken,

valamint mindezek támogatására a közigazgatási back-office folyamatok hatékonyságának növelése automatizálással és az adatalapú működéshez szükséges interoperábilis adatkapcsolatok hálójának kialakításával.

NEMZETI TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA 2030 – TURIZMUS 2.0

A Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030 elfogadásáról szóló 1747/2017. (X. 18.) Korm. határozattal került elfogadásra. Az elfogadást követően azonban a COVID-19 járvány, valamint a szomszédos Ukrajnában kitört háború hatásai indokolták a dokumentum 2021-es felülvizsgálatát és 2022-es kiegészítését.

- A Stratégia 11 turisztikai térséget határolt le, melyek a következők:
  - Balaton turisztikai térség,
  - Sopron-Fertő turisztikai térség,
  - Bük-Sárvár turisztikai térség,
  - Tokaj és Nyíregyháza turisztikai térség,
    - Tokaj térsége
    - Felső-Tisza térsége
    - Nyírség térsége
  - Mátra-Bükk turisztikai térség
    - Bükk térsége
    - Mátra térsége
  - Gyula és térsége turisztikai térség
  - Győr-Pannonhalma turisztikai térség
  - Szeged és térsége turisztikai térség
  - Pécs-Villány turisztikai térség
  - Debrecen és térsége turisztikai térség
    - Debrecen-Hajdúszoboszló térsége
    - Tisza-tó–Hortobágy térsége
  - Budapest környéke turisztikai térség

Vízióként a Fenntartható gazdasági fejlődés húzóágazata, a Minőségi élménykínálat, az Elérhetőség és széles körű hozzáférés, az Innovatív megoldások, az Erős turisztikai országmárka, a Vonzó karrier, valamint Elérhetőség és széles hozzáférés szerepelnek.

Stratégiai irányvonalai:

- Desztinációs termékek kialakítása
- Célzott értékesítés és marketing
- Látogatóközpontú fejlesztések
- Digitálisan fejlett ágazat
- Adatvezérelt ágazatirányítás
- Optimalizált irányítási modell
- Elhivatott, jól képzett szakemberek
- Ágazatspecifikus finanszírozás
- Transzparens és kiszámítható szabályozás

- Széleskörű fenntarthatóság
- Iránymutatás és együttműködés
- Identitás és kötődés

Horizontális céljai:

- Keresletközpontúság
- Együttműködő ökoszisztéma
- Családbarát turizmus
- Digitális turizmus

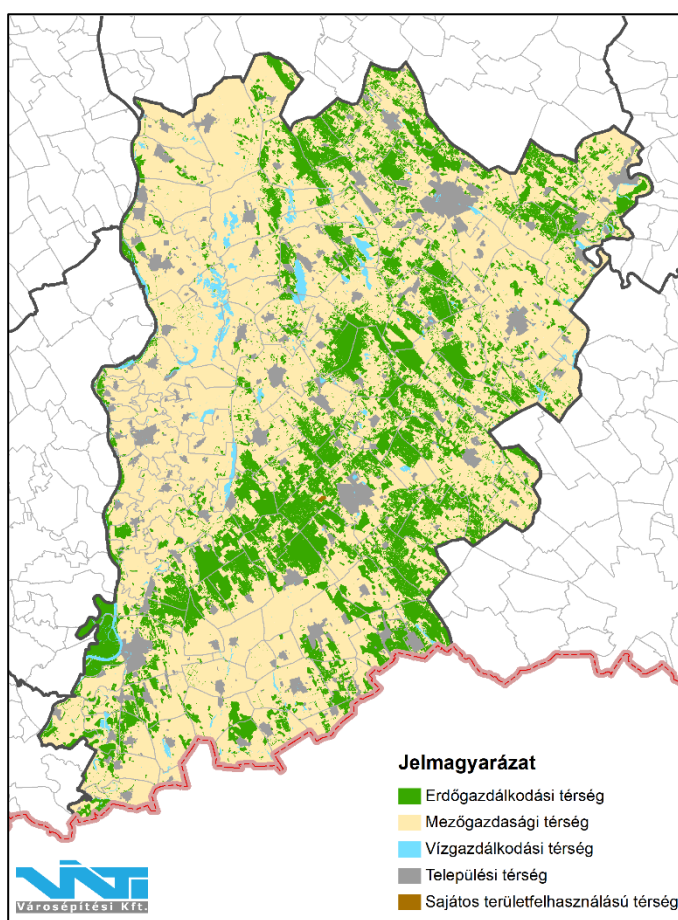
3.6. BÁCS-KISKUN MEGYE TERÜLETRENDEZÉSI TERVE (2020)

A TÉRSÉGI TERÜLETFELHASZNÁLÁS VIZSGÁLATA

Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIV. törvény – a hatályos megyei területrendezési terv készítése szerinti állapota – a megyei területfelhasználási kategóriákat a következőképp határozta meg:

- a) területi korlát nélkül ábrázolt térségek:
  - aa) erdőgazdálkodási térség,
  - ab) mezőgazdasági térség,
  - ac) vízgazdálkodási térség,
  - ad) települési térség,
- b) legalább 5 ha nagyságú sajátos területfelhasználású térség.

Bács-Kiskun vármegye összterülete 844.309 hektár, melyen belül az egyes térségi területfelhasználási kategóriák területe és területi aránya a következő:

10. ábra: A vármegye hatályos területfelhasználási kategóriái
(Forrás: Lechner Tudásközpont, 2023.)

2. táblázat: A vármegye területfelhasználási kategóriái
(Forrás: Lechner Tudásközpont, 2023.)

Területfelhasználási kategória	Terület (ha)	Területe (%)
Erdőgazdálkodási térség	214317,83	25,38%
Mezőgazdasági térség	553374,06	65,54%
Vízgazdálkodási térség	18421,46	2,18%
Települési térség	58095,04	6,88%
Sajátos területfelhasználású térség	100,83	0,01%
Összesen:	844309,23	100,00%

Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIV. törvény – a hatályos megyei területrendezési terv készítése szerinti állapota – a térségi övezeteket a következőképp határozta meg:

- (1) Az országos övezetek a következők:
  - 1. ökológiai hálózat magterületének övezete,
  - 2. ökológiai hálózat ökológiai folyosójának övezete,
  - 3. ökológiai hálózat puffterületének övezete,
  - 4. kiváló termőhelyi adottságú szántók övezete,
  - 5. jó termőhelyi adottságú szántók övezete,
  - 6. erdők övezete,
  - 7. erdőtelepítésre javasolt terület övezete,
  - 8. tájképvédelmi terület övezete,
  - 9. világörökségi és világörökségi várományos területek övezete,
  - 10. vízminőség-védelmi terület övezete,
  - 11. nagyvízi meder övezete,
  - 12. VTT-tározók övezete,
  - 13. honvédelmi és katonai célú terület övezete.
- (2) (...)
- (3) A megyei övezetek a következők:
  - 1. ásványi nyersanyagvagyon övezete,
  - 2. rendszeresen belvízjárta terület övezete,
  - 3. tanyás területek övezete,
  - 4. földtani veszélyforrás terület övezete,
  - 5. egyedileg meghatározott megyei övezet.

Bács-Kiskun Megye Területrendezési Tervét elfogadó Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Közgyűlésének 7/2020. (VII. 8.) önkormányzati rendelete az egyedileg meghatározott megyei övezetek az alábbiakban határozta meg:

- városkörnyéki településegüttesek övezete,
- különleges eszközökkel fejlesztendő területek övezete,
- gépjárműgyártási beszállítói terület övezete,
- híd gazdaságfejlesztési térség övezete,
- együtt élő négy város térségének övezete,
- kötött pályás gazdasági terület övezete,
- általános turisztikai fejlesztés övezete,
- pusztai turizmusfejlesztés övezete,
- pincefalvak övezete,
- gyógyhelyek és gyógyfürdők övezete,
- Duna menti térség övezete,
- a natúrpark terület övezete,
- napelempark elhelyezésére szolgáló különleges övezete,

- geotermikus energia hasznosítását szolgáló övezete,
- klímaváltozással fokozottan érintett térség övezete.

Bács-Kiskun vármegye területén az egyes országos és megyei övezetek területe és területi aránya a következő:

3. táblázat: A vármegye országos övezetei
(Forrás: Lechner Tudásközpont, 2023.)

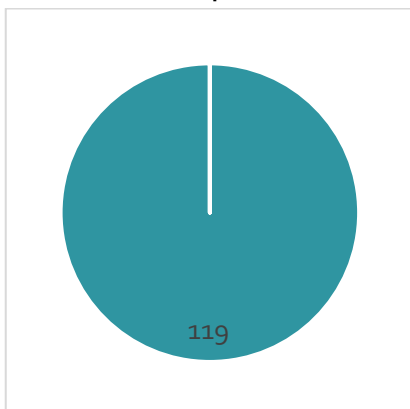
Térségi övezet	Területe (ha)	Területe (%)
ökológiai hálózat magterületének övezete	139037,92	16,47%
ökológiai hálózat ökológiai folyosójának övezete	66304,69	7,85%
ökológiai hálózat puffterületének övezete	18902,94	2,24%
kiváló termőhelyi adottságú szántók övezete	35352,73	4,19%
jó termőhelyi adottságú szántók övezete	30054,14	3,56%
erdők övezete	184003,16	21,79%
erdőtelepítésre javasolt terület övezete	29513,56	3,50%
tájképvédelmi terület övezete	235669,06	27,91%
világörökségi és világörökségi várományos terület övezete	126091,30	14,93%
vízminőség-védelmi terület övezete	245195,42	29,04%
nagyvízi meder övezete	23775,19	2,82%
VTT-tározók övezete	-	-
honvédelmi és katonai célú terület övezete	156548,96	18,54%

4. táblázat: A vármegye megyei övezetei
(Forrás: Lechner Tudásközpont, 2023.)

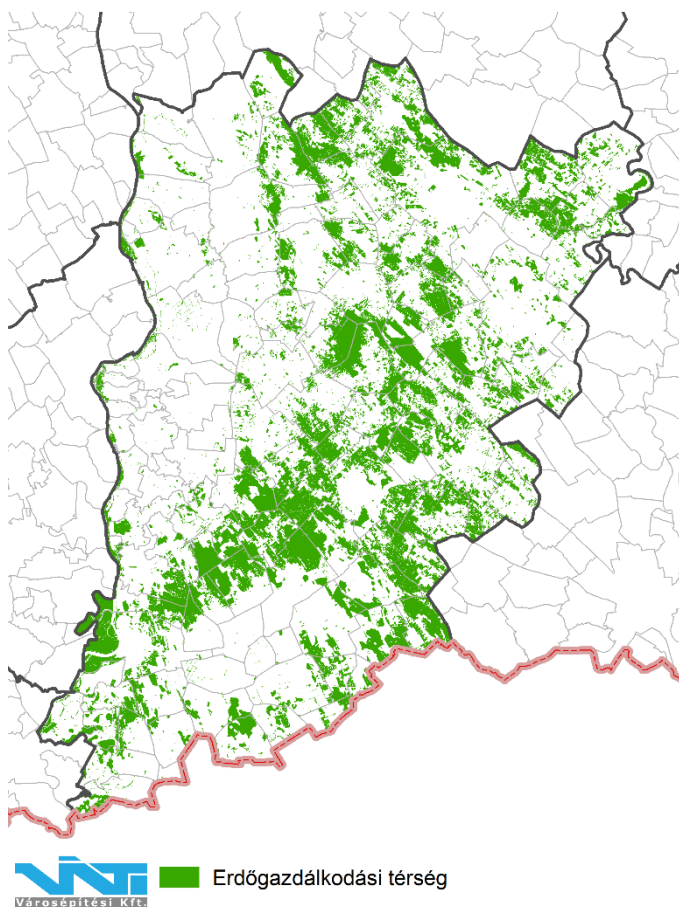
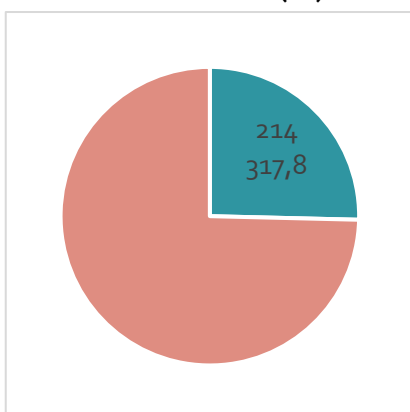
Térségi övezet	Területe (ha)	Területe (%)
ásványi nyersanyagvagyon terület övezete	359006,86	42,52%
rendszeresen belvízjárta terület övezete	140373,91	16,63%
tanyás terület övezete	535406,57	63,41%
földtani veszélyforrás terület övezete	85234,24	10,10%
egyedileg meghatározott megyei övezetek:		
városkörnyéki településegységek övezete	844309,23	100,00%
különleges eszközökkel fejlesztendő területek övezete	131980,07	15,63%
gépjárműgyártási beszállítói terület övezete	139197,28	16,49%
híd gazdaságfejlesztési térség övezete	30918,31	3,66%
együtt élő négy város térségének övezete	84455,67	10,00%
kötött pályás gazdasági terület övezete	219206,74	25,96%
általános turisztikai fejlesztés övezete	233119,24	27,61%
pusztai turizmusfejlesztés övezete	68104,79	8,07%
pincefalvak övezete	24939,68	2,95%
a gyógyhelyek és gyógyfürdők övezete	116716,70	13,82%
Duna menti térség övezete	79331,51	9,40%
a natúrpark terület övezete	59978,94	7,10%
napelempark elhelyezésére szolgáló különleges övezete	525687,04	62,26%
geotermikus energia hasznosítását szolgáló övezete	97169,16	11,51%
klímaváltozással fokozottan érintett térség övezete	696008,62	82,44%

ERDŐGAZDÁLKODÁSI TÉRSÉG

Érintett települések (db)

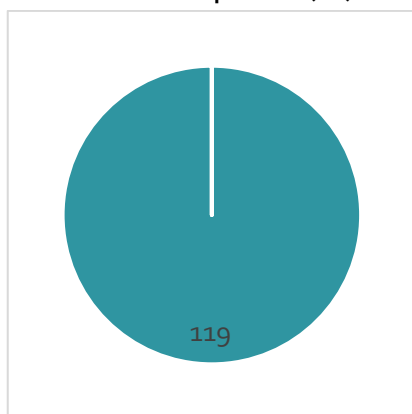
Érintett terület (ha)

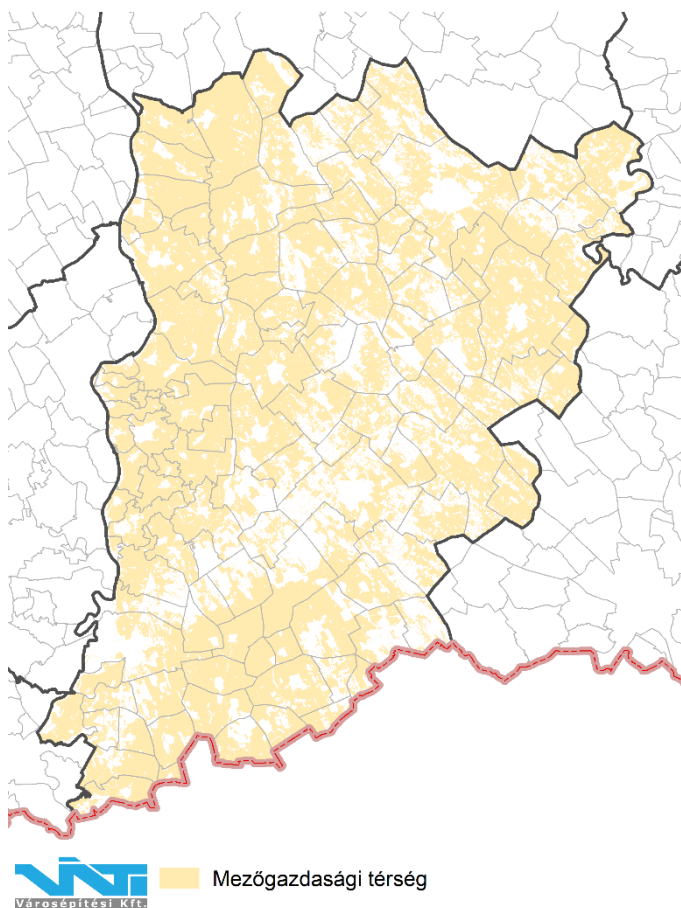
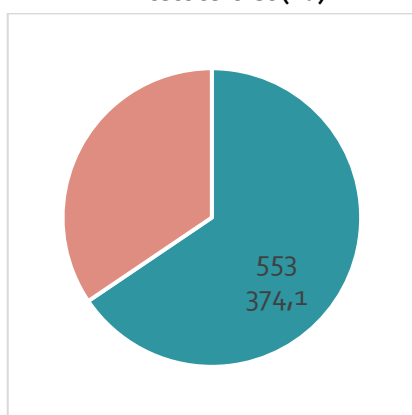
Érintett települések felsorolása

Ágasegyháza, Akasztó, Apostag, Bácsalmás, Bácsbokod, Bácsborsód, Bácsszentgyörgy, Bácsszőlős, Baja, Ballószög, Balotaszállás, Bátmonostor, Bática, Bócsa, Borota, Bugac, Bugacpusztaháza, Császártöltés, Csátalja, Csávoly, Csengőd, Csikéria, Csólyospálos, Dávod, Drágszél, Dunaegyháza, Dunafalva, Dunapataj, Dunaszentbenedek, Dunatetétlen, Dunavecse, Dusnok, Érsekcsanád, Érsekhalma, Fajsz, Felsőlajos, Felsőszentiván, Foktő, Fülöpháza, Fülöpjakab, Fülöpszállás, Gara, Gátér, Géderlak, Hajós, Harkakötöny, Harta, Helvécia, Hercegszántó, Homokmégy, Imrehegy, Izsák, Jakabszállás, Jánoshalma, Jászszenklászló, Kalocsa, Kaskantyú, Katymár, Kecel, Kecskemét, Kelebia, Kéleshalom, Kerekegyháza, Kiskőrös, Kiskunfélegyháza, Kiskunhalas, Kiskunmajsa, Kisszállás, Kömpöc, Kunadacs, Kunbaja, Kunbaracs, Kunfehértó, Kunpeszér, Kunszállás, Kunszentmiklós, Ladánybene, Lajosmizse, Lakitelek, Madaras, Mátételke, Mélykút, Miske, Móricgát, Nagybaracska, Nemesnádudvar, Nyárlőrinc, Ordas, Orgovány, Öregcsertő, Páhi, Pálmonostora, Petőfiszállás, Pirtó, Rém, Solt, Soltszentimre, Soltvadkert, Sükösd, Szabadszállás, Szakmár, Szalkszentmárton, Szank, Szentkirály, Szeremle, Tabdi, Tass, Tataháza, Tázlár, Tiszaalpár, Tiszakécske, Tiszaug, Tompa, Újsolt, Újtelek, Uszód, Városföld, Vaskút, Zsana

Érintett települések (db)

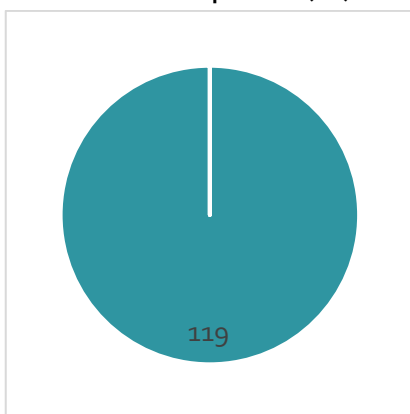
Érintett terület (ha)

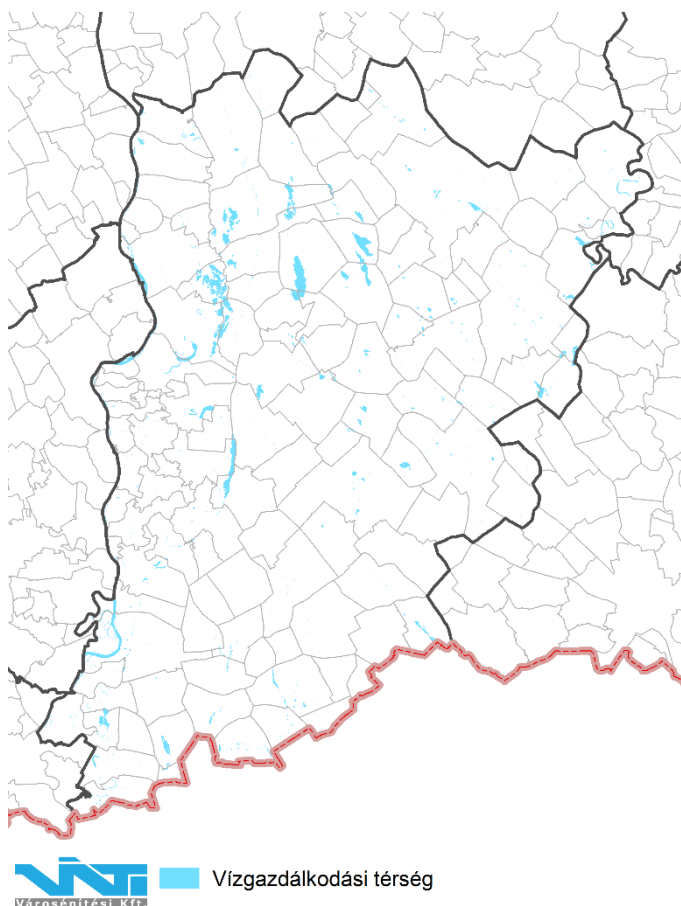
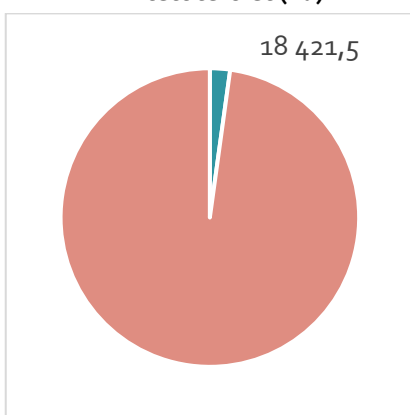
Érintett települések felsorolása

Ágasegyháza, Akasztó, Apostag, Bácsalmás, Bácsbokod, Bácsborsód, Bácsszentgyörgy, Bácsszőlős, Baja, Ballószög, Balotaszállás, Bátmonostor, Bátya, Bócsa, Borota, Bugac, Bugacpusztaháza, Császártöltés, Csátalja, Csávoly, Csengőd, Csikéria, Csólyospálos, Dávod, Drágszél, Dunaegyháza, Dunafalva, Dunapataj, Dunaszentbenedek, Dunatetétlen, Dunavecse, Dusnok, Érsekcsanád, Érsekhalma, Fajsz, Felsőlajos, Felsőszentiván, Foktő, Fülöpháza, Fülöpjakab, Fülöpszállás, Gara, Gátér, Géderlak, Hajós, Harkakötöny, Harta, Helvécia, Hercegszántó, Homokmégy, Imrehegy, Izsák, Jakabszállás, Jánoshalma, Jászszenlászló, Kalocsa, Kaskantyú, Katymár, Kecel, Kecskemét, Kelebia, Kéleshalom, Kerekegyháza, Kiskőrös, Kiskunfélegyháza, Kiskunhalas, Kiskunmajsa, Kisszállás, Kömpöc, Kunadacs, Kunbaja, Kunbaracs, Kunfehértó, Kunpeszér, Kunszállás, Kunszentmiklós, Ladánybene, Lajosmizse, Lakitelek, Madaras, Mátételke, Mélykút, Miske, Móricgát, Nagybaracska, Nemesnádudvar, Nyárlőrinc, Ordas, Orgovány, Öregcsertő, Páhi, Pálmonostora, Petőfiszállás, Pirtó, Rém, Solt, Soltszentimre, Soltvadkert, Sükösd, Szabadszállás, Szakmár, Szalkszentmárton, Szank, Szentkirály, Szeremle, Tabdi, Tass, Tataháza, Tázlár, Tiszaalpár, Tiszakécske, Tiszaug, Tompa, Újsolt, Újtelek, Uszód, Városhőd, Vaskút, Zsana

Érintett települések (db)

Érintett terület (ha)

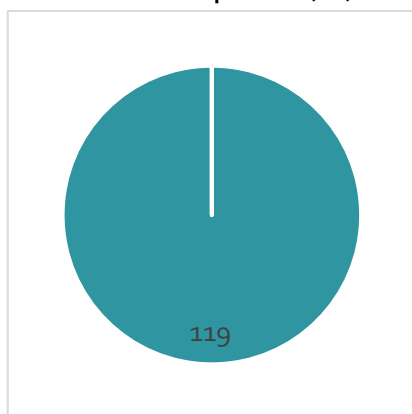

Érintett települések felsorolása

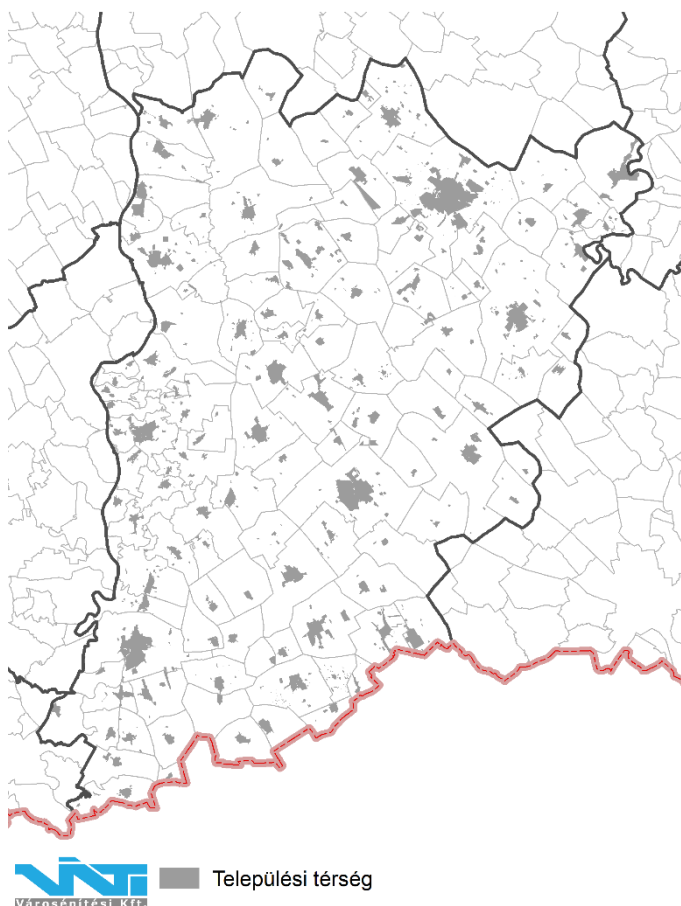
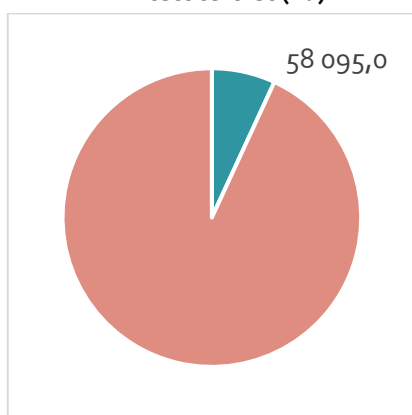
Ágasegyháza, Akasztó, Apostag, Bácsalmás, Bácsbokod, Bácsborsód, Bácsszentgyörgy, Bácsszőlős, Baja, Ballószög, Balotaszállás, Bátmonostor, Bátya, Bócsa, Borota, Bugac, Bugacpusztaháza, Császártöltés, Csátalja, Csávoly, Csengőd, Csikéria, Csólyospálos, Dávod, Drágszél, Dunaegyháza, Dunafalva, Dunapataj, Dunaszentbenedek, Dunatetétlen, Dunavecse, Dusnok, Érsekcsanád, Érsekhalma, Fajsz, Felsőlajos, Felsőszentiván, Foktő, Fülöpháza, Fülöpjakab, Fülöpszállás, Gara, Gátér, Géderlak, Hajós, Harkakötöny, Harta, Helvécia, Hercegszántó, Homokmégy, Imrehegy, Izsák, Jakabszállás, Jánoshalma, Jászszenlászló, Kalocsa, Kaskantyú, Katymár, Kecel, Kecskemét, Kelebia, Kéleshalom, Kerekegyháza, Kiskőrös, Kiskunfélegyháza, Kiskunhalas, Kiskunmajsa, Kisszállás, Kömpöc, Kunadacs, Kunbaja, Kunbaracs, Kunfehértó, Kunpeszér, Kunszállás, Kunszentmiklós, Ladánybene, Lajosmizse, Lakitelek, Madaras, Mátételke, Mélykút, Miske, Móricgát, Nagybaracska, Nemesnádudvar, Nyárlőrinc, Ordas, Orgovány, Öregcsertő, Páhi, Pálmonostora, Petőfiszállás, Pirtó, Rém, Solt, Soltszentimre, Soltvadkert, Sükösd, Szabadszállás, Szakmár, Szalkszentmárton, Szank, Szentkirály, Szeremle, Tabdi, Tass, Tataháza, Tázlár, Tiszaalpár, Tiszakécske, Tiszaug, Tompa, Újsolt, Újtelek, Uszód, Városhőd, Vaskút, Zsana

TELEPÜLÉSI TÉRSÉG

Érintett települések (db)

Érintett terület (ha)

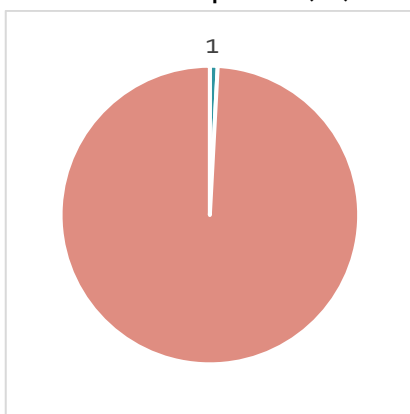

Érintett települések felsorolása

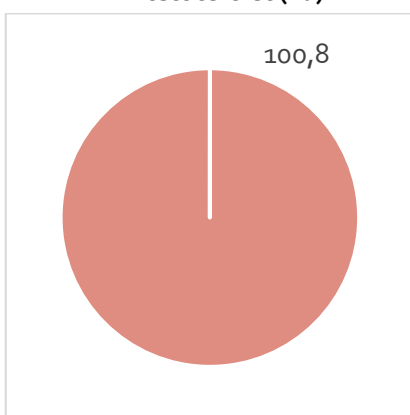
Ágasegyháza, Akasztó, Apostag, Bácsalmás, Bácsbokod, Bácsborsód, Bácsszentgyörgy, Bácsszőlős, Baja, Ballószög, Balotaszállás, Bátmonostor, Bátya, Bócsa, Borota, Bugac, Bugacpusztaháza, Császártöltés, Csátalja, Csávoly, Csengőd, Csikéria, Csólyospálos, Dávod, Drágszél, Dunaegyháza, Dunafalva, Dunapataj, Dunaszentbenedek, Dunatetétlen, Dunavecse, Dusnok, Érsekcsanád, Érsekhalma, Fajsz, Felsőlajos, Felsőszentiván, Foktő, Fülöpháza, Fülöpjakab, Fülöpszállás, Gara, Gátér, Géderlak, Hajós, Harkakötöny, Harta, Helvécia, Hercegszántó, Homokmégy, Imrehegy, Izsák, Jakabszállás, Jánoshalma, Jászszenlászló, Kalocsa, Kaskantyú, Katymár, Kecel, Kecskemét, Kelebia, Kéleshalom, Kerekegyháza, Kiskőrös, Kiskunfélegyháza, Kiskunhalas, Kiskunmajsa, Kisszállás, Kömpöc, Kunadacs, Kunbaja, Kunbaracs, Kunfehértó, Kunpeszér, Kunszállás, Kunszentmiklós, Ladánybene, Lajosmizse, Lakitelek, Madaras, Mátételke, Mélykút, Miske, Móricgát, Nagybaracska, Nemesnádudvar, Nyárlőrinc, Ordas, Orgovány, Öregcsertő, Páhi, Pálmonostora, Petőfiszállás, Pirtó, Rém, Solt, Soltszentimre, Soltvadkert, Sükösd, Szabadszállás, Szakmár, Szalkszentmárton, Szank, Szentkirály, Szeremle, Tabdi, Tass, Tataháza, Tázlár, Tiszaalpár, Tiszakécske, Tiszaug, Tompa, Újsolt, Újtelek, Uszód, Városhőd, Vaskút, Zsana

SAJÁTOS TERÜLETFELHASZNÁLÁSÚ TÉRSÉG

Érintett települések (db)

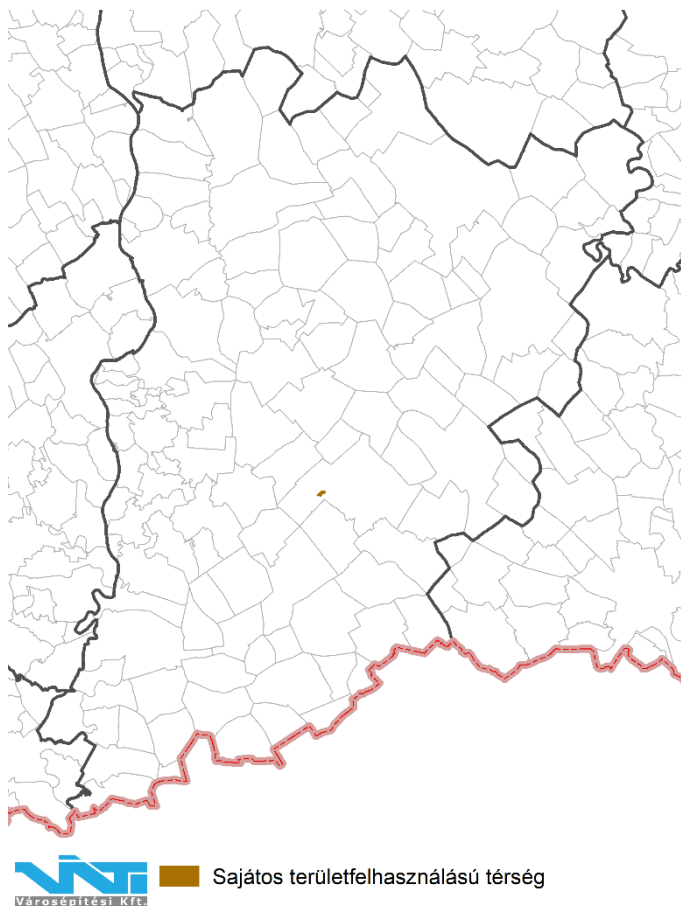

Érintett terület (ha)

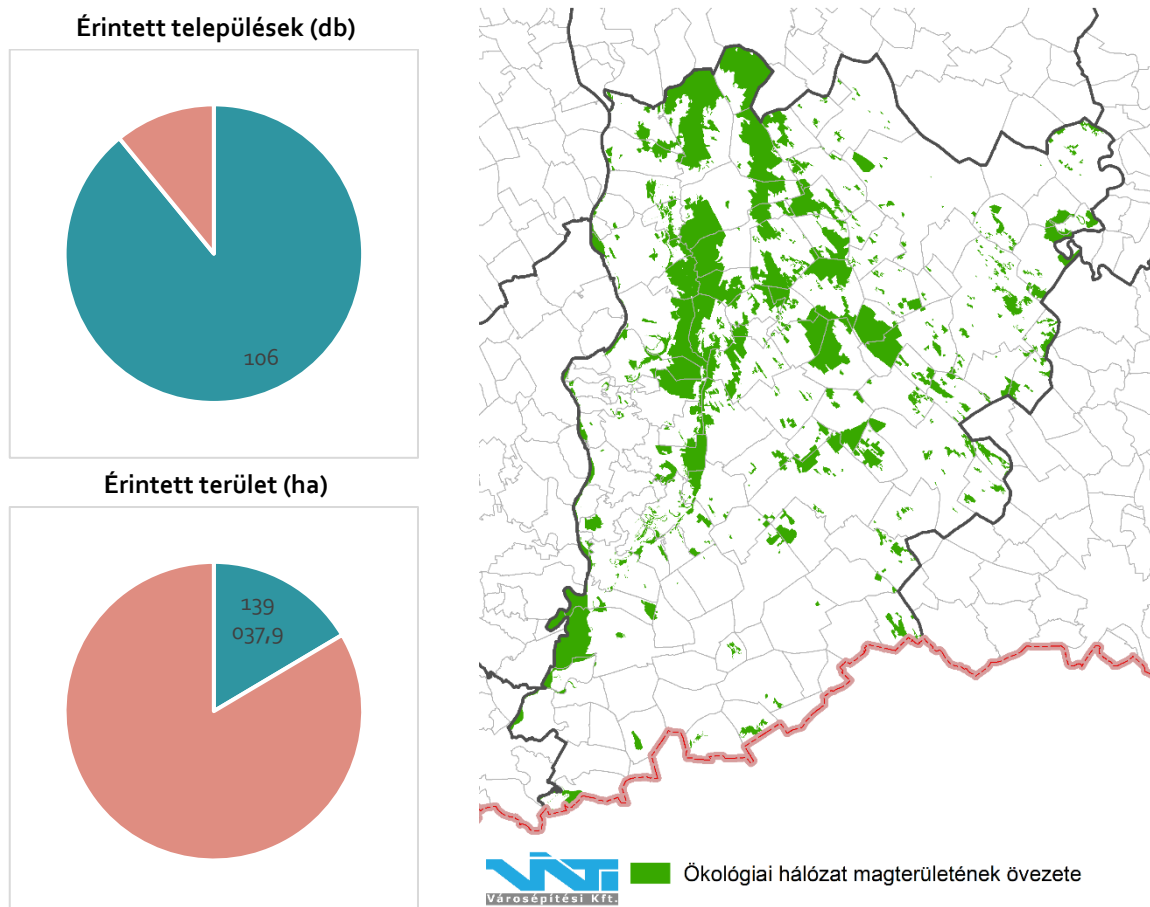
Érintett település

Kiskunhalas

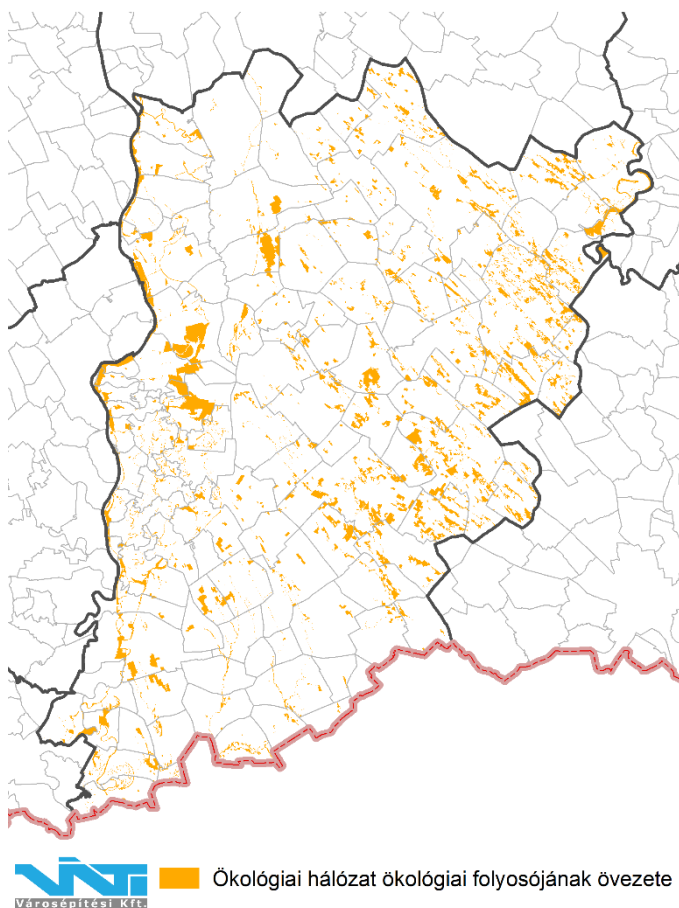
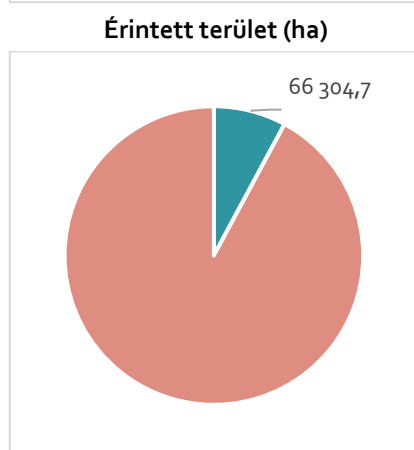
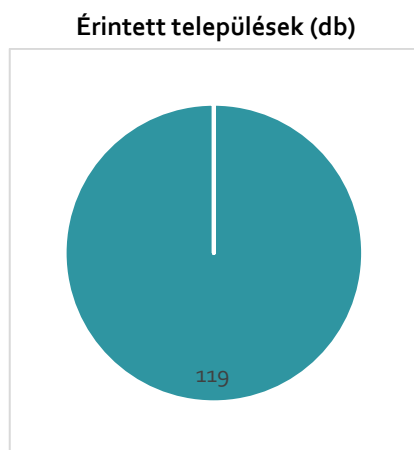
HATÁLYOS ORSZÁGOS ÖVEZETEK

ÖKOLÓGIAI HÁLÓZAT MAGTERÜLETÉNEK ÖVEZETE

Érintett települések felsorolása

Ágasegyháza, Akasztó, Apostag, Bácsalmás, Baja, Ballószög, Balotaszállás, Bátmonostor, Bácsa, Bócsa, Borota, Bugac, Bugacpusztaháza, Császártöltés, Csávoly, Csengőd, Csólyospálos, Dávod, Dunaegyháza, Dunafalva, Dunapataj, Dunaszentbenedek, Dunatetőtlen, Dunavecse, Dusnok, Érsekcsanád, Érsekhalma, Fajsz, Felsőlajos, Foktő, Fülöpháza, Fülöpjakab, Fülöpszállás, Gara, Gátér, Géderlak, Hajós, Harkakötöny, Harta, Helvécia, Hercegszántó, Homokmégy, Imrehegy, Izsák, Jakabszállás, Jánoshalma, Jászszentlászló, Kalocsa, Kaskantyú, Katymár, Kecel, Kecskemét, Kelebia, Kéleshalom, Kerekegyháza, Kiskőrös, Kiskunfélegyháza, Kiskunhalas, Kiskunmajsa, Kisszállás, Kömpöc, Kunadacs, Kunbaja, Kunbaracs, Kunfehértó, Kunpeszér, Kunszállás, Kunszentmiklós, Ladánybene, Lajosmizse, Lakitelek, Madaras, Mátételke, Mélykút, Miske, Mórícgát, Nemesnádudvar, Nyárlőrinc, Ordas, Orgovány, Öregcsertő, Páhi, Pálmonostora, Petőfiszállás, Pirtó, Réms, Solt, Soltszentimre, Soltvadkert, Sükösd, Szabadszállás, Szakmár, Szalkszentmárton, Szank, Szentkirály, Szeremle, Tabdi, Tass, Tázlár, Tiszaalpár, Tiszakécske, Tiszaug, Újsolt, Újtelek, Uszód, Zsana

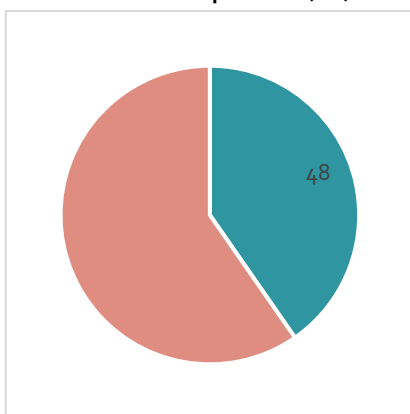

Érintett települések felsorolása

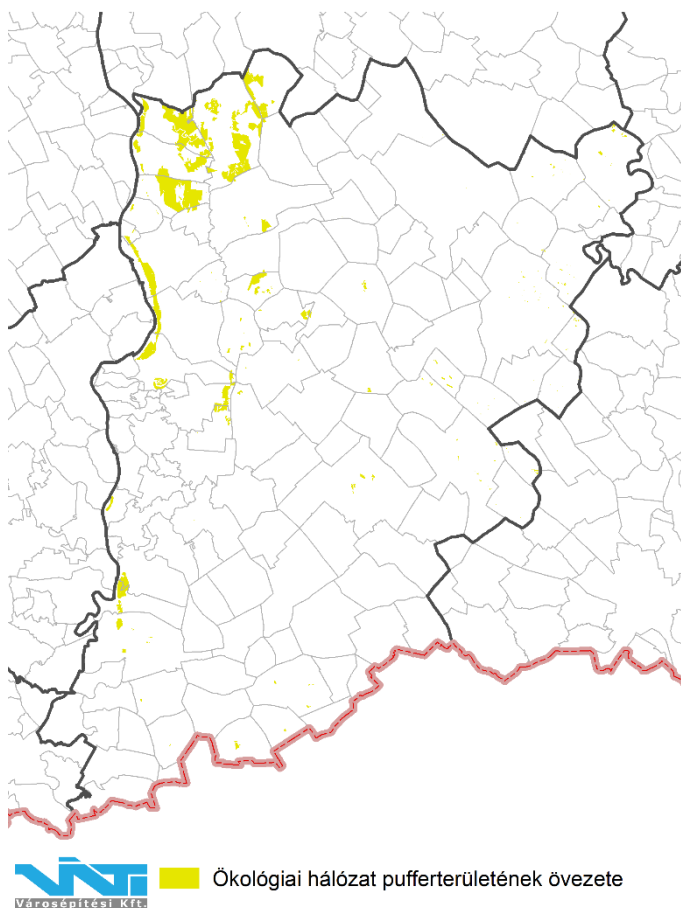
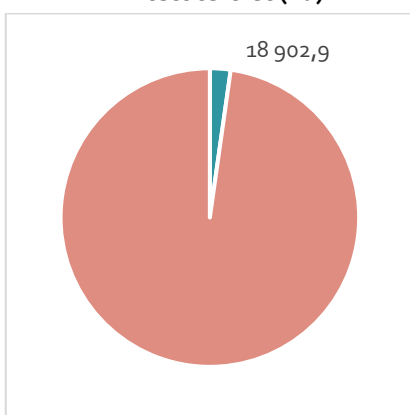
Ágasegyháza, Akasztó, Apostag, Bácsalmás, Bácsbokod, Bácsborsód, Bácsszentgyörgy, Bácsszőlős, Baja, Ballószög, Balotaszállás, Bátmonostor, Bátya, Bócsa, Borota, Bugac, Bugacpusztaháza, Császártöltés, Csátalja, Csávoly, Csengőd, Csikéria, Csólyospálos, Dávod, Drágszél, Dunaegyháza, Dunafalva, Dunapataj, Dunaszentbenedek, Dunatetétlen, Dunavecse, Dusnok, Érsekcsanád, Érsekhalma, Fajsz, Felsőlajos, Felsőszentiván, Foktő, Fülöpháza, Fülöpjakab, Fülöpszállás, Gara, Gátér, Géderlak, Hajós, Harkakötöny, Harta, Helvécia, Hercegszántó, Homokmégy, Imrehegy, Izsák, Jakabszállás, Jánoshalma, Jászszenlászló, Kalocsa, Kaskantyú, Katymár, Kecel, Kecskemét, Kelebia, Kéleshalom, Kerekegyháza, Kiskőrös, Kiskunfélegyháza, Kiskunhalas, Kiskunmajsa, Kisszállás, Kömpöc, Kunadacs, Kunbaja, Kunbaracs, Kunfehértó, Kunpeszér, Kunszállás, Kunszentmiklós, Ladánybene, Lajosmizse, Lakitelek, Madaras, Mátételke, Mélykút, Miske, Móricgát, Nagybaracska, Nemesnádudvar, Nyárlőrinc, Ordas, Orgovány, Öregcsertő, Páhi, Pálmonostora, Petőfiszállás, Pirtó, Rém, Solt, Soltszentimre, Soltvadkert, Sükösd, Szabadszállás, Szakmár, Szalkszentmárton, Szank, Szentkirály, Szeremle, Tabdi, Tass, Tataháza, Tázlár, Tiszaalpár, Tiszakécske, Tiszaug, Tompa, Újsolt, Újtelek, Uszód, Városhőd, Vaskút, Zsana

ÖKOLÓGIAI HÁLÓZAT ÖKOLÓGIAI PUFFERTERÜLETÉNEK ÖVEZETE

Érintett települések (db)

Érintett terület (ha)

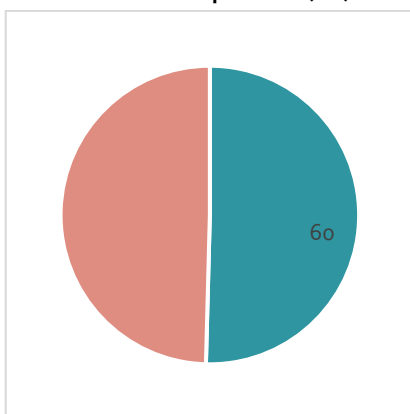

Érintett települések felsorolása

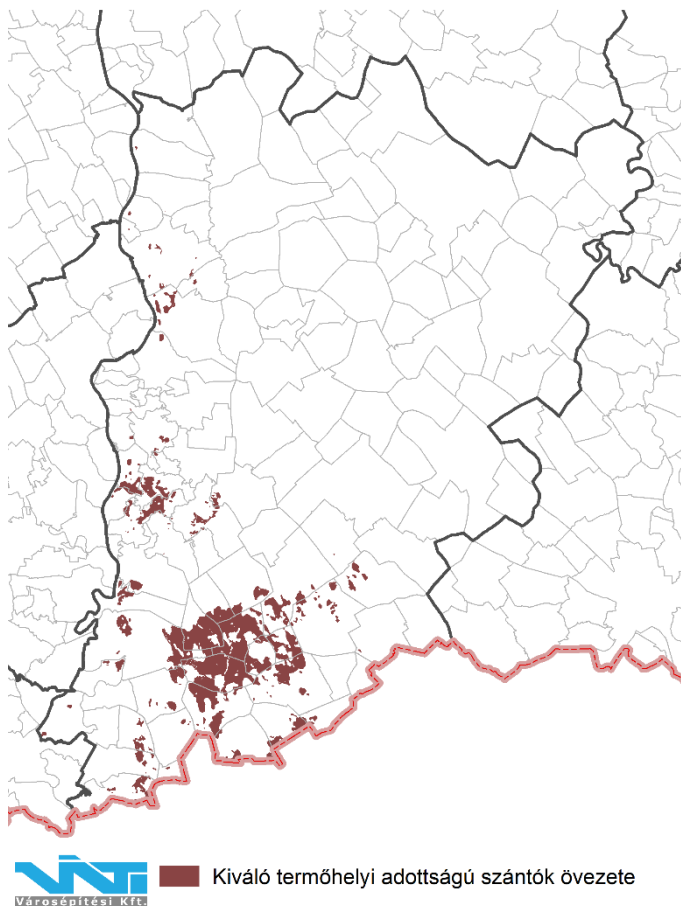
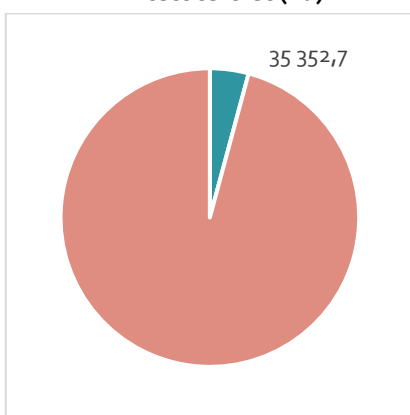
Akaszto, Apostag, Bácsalmás, Baja, Ballószög, Bócsa, Csengőd, Csólyospálos, Dunaegyháza, Dunapataj, Dunatetetlen, Dunavecse, Érsekcsanád, Fajsz, Fülöpháza, Fülöpszállás, Gara, Gátér, Géderlak, Hajós, Harta, Jászszenlászlo, Katymár, Kecel, Kecskemét, Kiskőrös, Kiskunfélegyháza, Kiskunhalas, Kiskunmajsa, Kömpöc, Kunadacs, Kunbaracs, Kunpeszér, Kunszentmiklós, Ladánybene, Lajosmizse, Lakitelek, Madaras, Móricgát, Nyárlőrinc, Ordas, Orgovány, Öregcsertő, Páhi, Pálmonostora, Petőfiszállás, Solt, Soltszentimre, Sükösd, Szabadszállás, Szakmár, Szalkszentmárton, Szank, Szentkirály, Tass, Tiszaalpár, Tiszakécske, Tiszaug, Újsolt, Vaskút

KIVÁLÓ TERMŐHELYI ADOTTSÁGÚ SZÁNTÓK ÖVEZETE

Érintett települések (db)

Érintett terület (ha)

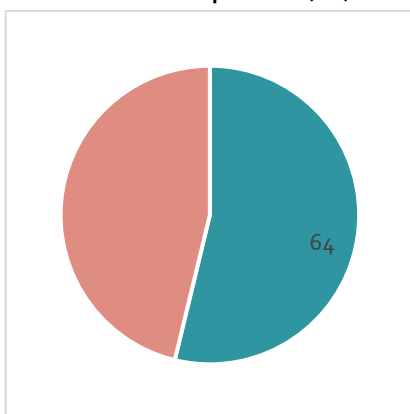

Érintett települések felsorolása

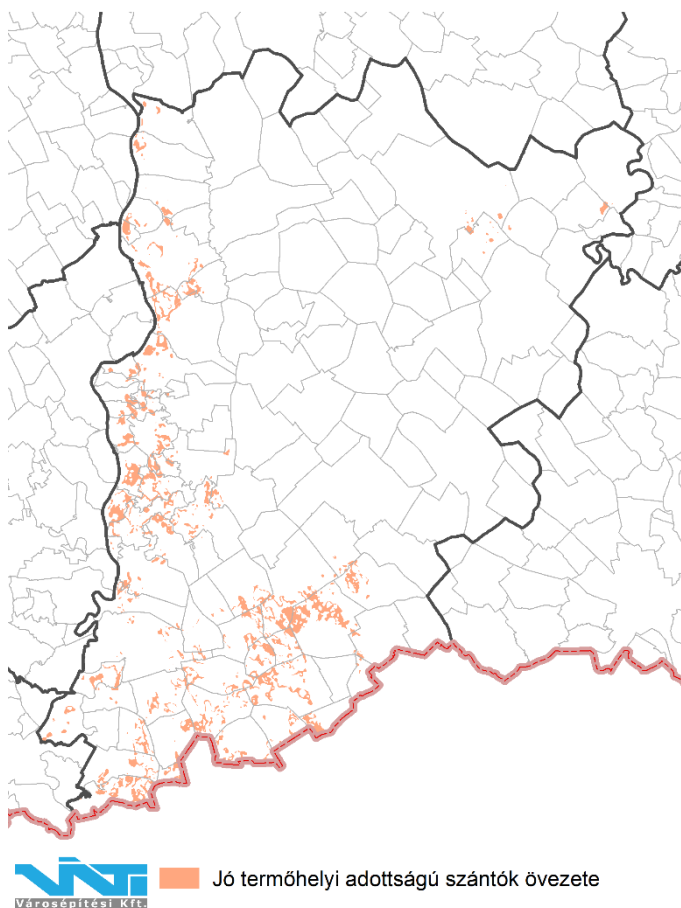
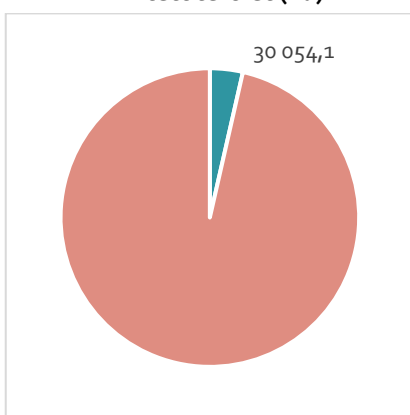
Apostag, Bácsalmás, Bácsbokod, Bácsborsód, Bácsszentgyörgy, Baja, Bátya, Borota, Császártöltés, Csátalja, Csávoly, Dávod, Drágszél, Dunaegyháza, Dunafalva, Dunapataj, Dunatetőtlen, Dunavecse, Dúsnok, Érsekcsanád, Érsekhalma, Fajsz, Felsőszentiván, Foktő, Gara, Hajós, Harta, Hercegszántó, Jánoshalma, Kalocsa, Katymár, Kiszállás, Kunbaja, Kunfehértó, Madaras, Mátételke, Mélykút, Miske, Nemesnádudvar, Rém, Solt, Sükösd, Szalkszentmárton, Szeremle, Tataháza, Tompa, Uszód, Vaskút

JÓ TERMŐHELYI ADOTTSÁGÚ SZÁNTÓK ÖVEZETE

Érintett települések (db)

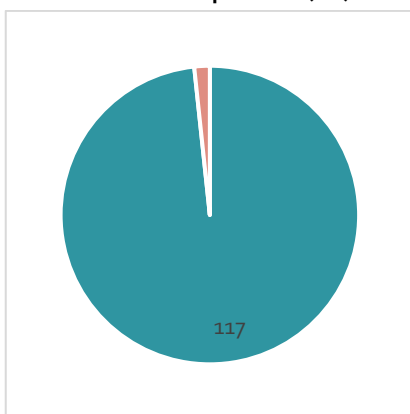
Érintett terület (ha)

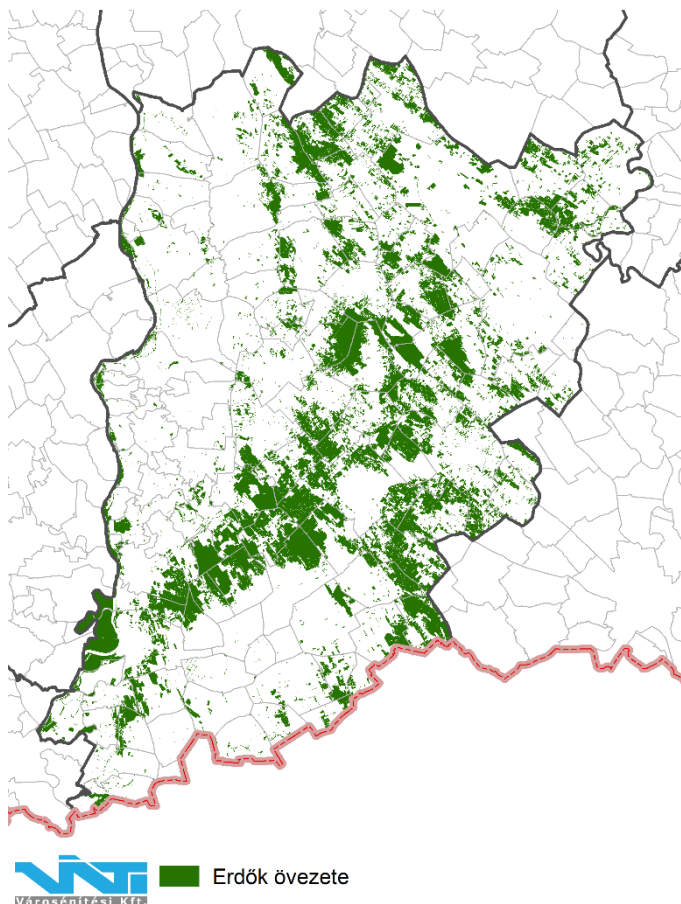
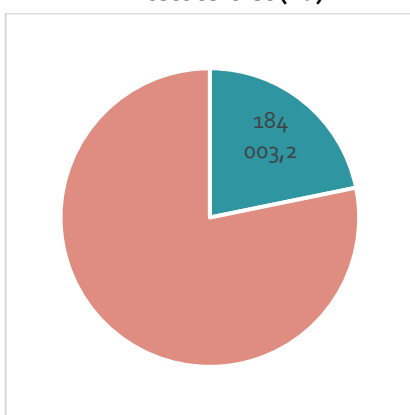
Érintett települések felsorolása

Apostag, Bácsalmás, Bácsbokod, Bácsborsód, Bácsszentgyörgy, Bácsszőlős, Baja, Bátmonostor, Bács, Borota, Császártöltés, Csátalja, Csávoly, Csikéria, Dávod, Drágszél, Dunaegyháza, Dunafalva, Dunapataj, Dunaszentbenedek, Dunatetétlen, Dunavecse, Dusnok, Érsekcsanád, Érsekhalma, Fajsz, Felsőszentiván, Foktő, Gara, Géderlak, Hajós, Harta, Hercegszántó, Homokmégy, Jánoshalma, Kalocsa, Katymár, Kecskemét, Kisszállás, Kunbaja, Kunfehértó, Lakitelek, Madaras, Mátételke, Mélykút, Miske, Nemesnádudvar, Nyárlőrinc, Ordas, Öregcsertő, Rém, Solt, Sükösd, Szalkszentmárton, Szeremle, Tass, Tataháza, Tiszakécske, Tompa, Újsolt, Újtelek, Uszód, Városföld, Vaskút

Érintett települések (db)

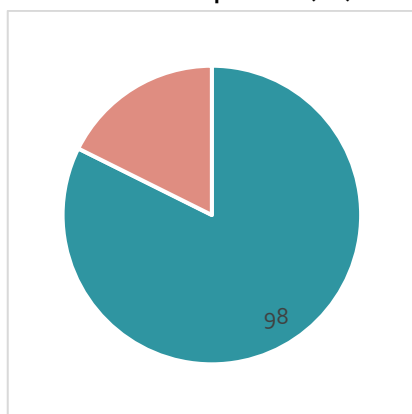

Érintett terület (ha)

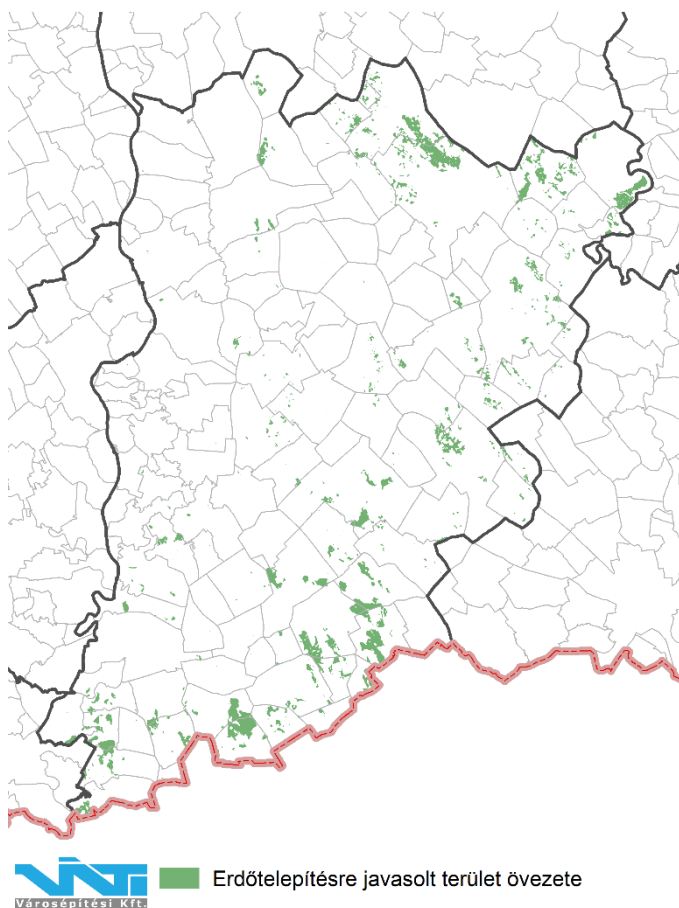
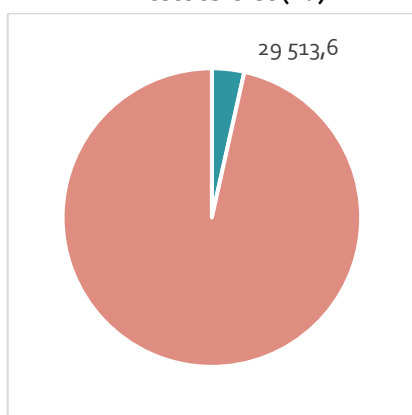
Érintett települések felsorolása

Ágasegyháza, Akasztó, Apostag, Bácsalmás, Bácsbokod, Bácsborsód, Bácsszőlős, Baja, Ballószög, Balotaszállás, Bátmonostor, Bática, Bócsa, Borota, Bugac, Bugacpusztaháza, Császártöltés, Csátalja, Csávoly, Csengőd, Csikéria, Csólyospálos, Dávod, Drágszél, Dunaegyháza, Dunafalva, Dunapataj, Dunaszentbenedek, Dunatetetlen, Dunavecse, Dusnok, Érsekcsanád, Érsekhalma, Fajsz, Felsőlajos, Felsőszentiván, Foktő, Fülöpháza, Fülöpkab, Fülöpszállás, Gara, Gátér, Géderlak, Hajós, Harkakötöny, Harta, Helvécia, Hercegszántó, Homokmégy, Imrehegy, Izsák, Jakabszállás, Jánoshalma, Jászszentlászló, Kalocsa, Kaskantyú, Katymár, Kecel, Kecskemét, Kelebia, Kéleshalom, Kerekegyháza, Kiskőrös, Kiskunfélegyháza, Kiskunhalas, Kiskunmajsza, Kisszállás, Kömpöc, Kunadacs, Kunbaja, Kunbaracs, Kunfehértó, Kunpeszér, Kunszállás, Kunszentmiklós, Ladánybene, Lajosmizse, Lakitelek, Madaras, Mátételke, Mélykút, Miske, Móricgát, Nagybaracska, Nemesnádudvar, Nyárlőrinc, Ordas, Orgovány, Öregcsertő, Páhi, Pálmonostora, Petőfiszállás, Pirtó, Rém, Solt, Soltszentimre, Soltvadkert, Sükösd, Szabadszállás, Szakmár, Szalkszentmárton, Szank, Szentkirály, Szeremle, Tabdi, Tass, Tataháza, Tázlár, Tiszaalpár, Tiszakécske, Tiszaug, Tompa, Újsolt, Uszód, Városcsok, Vaskút, Zsana

Érintett települések (db)

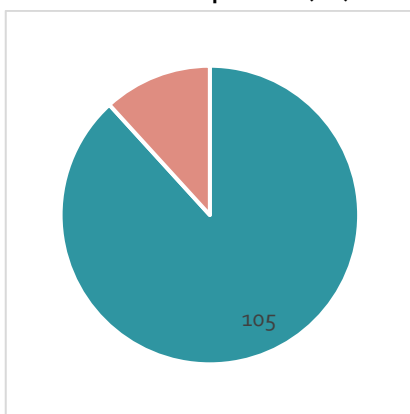
Érintett terület (ha)

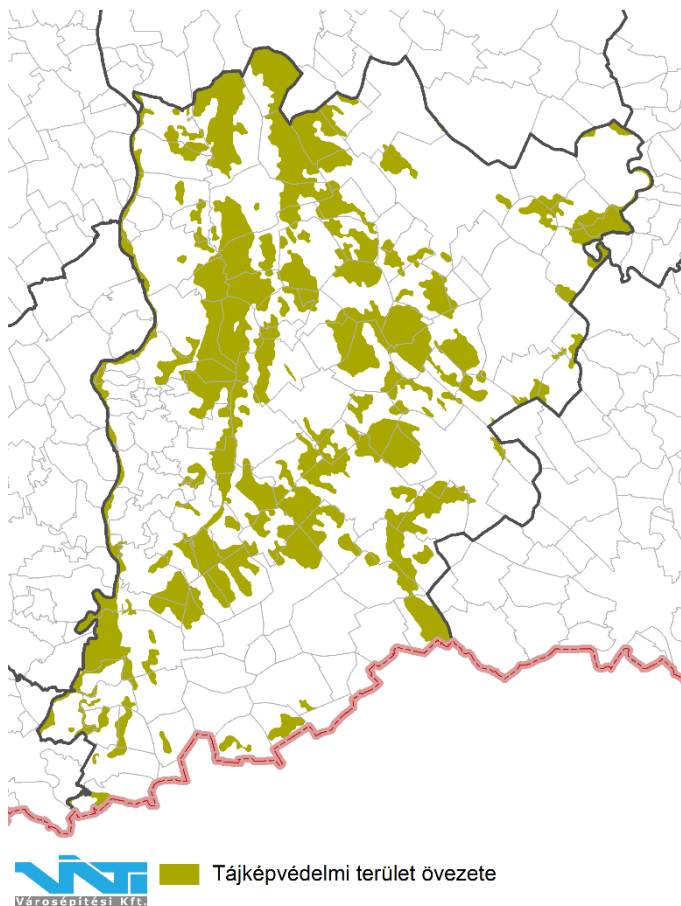
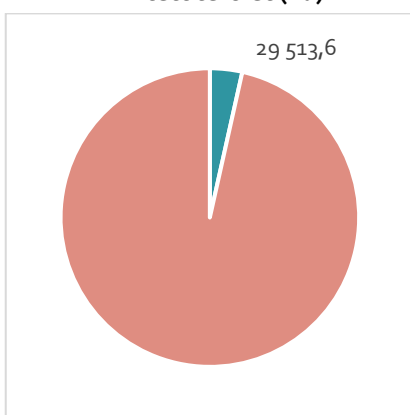
Érintett települések felsorolása

Akaszto, Apostag, Bácsalmás, Bácsbokod, Bácsborsód, Bácsszentgyörgy, Bácsszőlős, Baja, Balotaszállás, Bátmonostor, Bátya, Bócsa, Borota, Bugac, Császártöltés, Csátalja, Csávoly, Csengőd, Csikéria, Csólyospálos, Dávod, Dunaegyháza, Dunafalva, Dunapataj, Dunaszentbenedek, Dusnok, Érsekcsanád, Érsekhalma, Fajsz, Felsőlajos, Felsőszentiván, Fülöpkab, Fülöpszállás, Gara, Gátér, Hajós, Harkakötöny, Harta, Helvécia, Hercegszántó, Imrehegy, Izsák, Jakabszállás, Jánoshalma, Jászszenzlászló, Katymár, Kecel, Kecskemét, Kelebia, Kéleshalom, Kerekegyháza, Kiskőrös, Kiskunfélegyháza, Kiskunhalas, Kiskunmajsa, Kisszállás, Kömpöc, Kunadacs, Kunbaja, Kunbaracs, Kunfehértó, Kunpeszér, Kunszentmiklós, Ladánybene, Lajosmizse, Lakitelek, Madaras, Mátételke, Mélykút, Miske, Nagybaracska, Nemesnádudvar, Nyárlőrinc, Ordas, Orgovány, Öregcsertő, Pálmonostora, Petőfiszállás, Solt, Soltszentimre, Soltvadkert, Sükösd, Szabadszállás, Szalkszentmárton, Szank, Szentkirály, Szeremle, Tabdi, Tataháza, Tázlár, Tiszaalpár, Tiszakécske, Tiszaug, Tompa, Uszód, Városföld, Vaskút, Zsana

Érintett települések (db)

Érintett terület (ha)

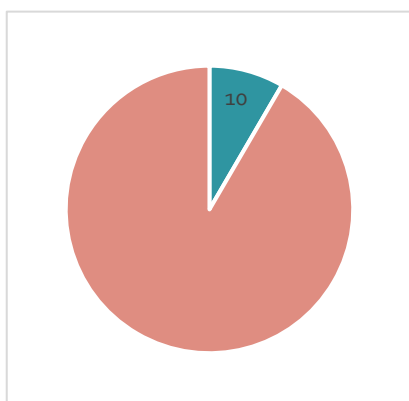

Érintett települések felsorolása

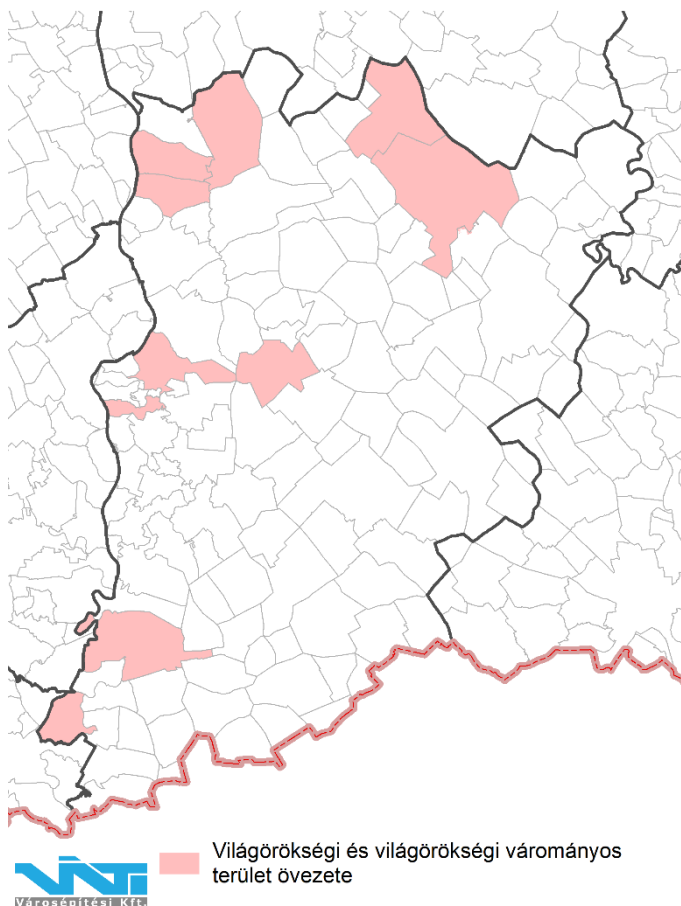
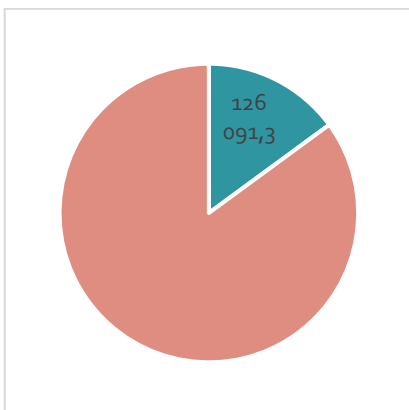
Ágasegyháza, Akasztó, Apostag, Bácsalmás, Baja, Ballószög, Balotaszállás, Bátmonostor, Bática, Bócsa, Borota, Bugac, Bugacpusztaháza, Császártöltés, Csátalja, Csávoly, Csengőd, Csólyospálos, Dávod, Dunaegyháza, Dunafalva, Dunapataj, Dunaszentbenedek, Dunatetétlen, Dunavecse, Dusnok, Érsekcsanád, Érsekhalma, Fajsz, Foktő, Fülöpháza, Fülöpkab, Fülöpszállás, Gara, Gátér, Géderlak, Hajós, Harkakötöny, Harta, Helvécia, Hercegszántó, Homokmégy, Imrehegy, Izsák, Jakabszállás, Jánoshalma, Jászszenklászló, Kalocsa, Kaskantyú, Katymár, Kecel, Kecskemét, Kelebia, Kéleshalom, Kerekegyháza, Kiskőrös, Kiskunfélegyháza, Kiskunhalas, Kiskunmajsa, Kisszállás, Kömpöc, Kunadacs, Kunbaja, Kunbaracs, Kunfehértó, Kunpeszér, Kunszentmiklós, Ladánybena, Lajosmizse, Lakitelek, Madaras, Miske, Mórícgát, Nagybaracska, Nemesnádudvar, Nyárlőrinc, Ordas, Orgovány, Öregcsertő, Páhi, Pálmonostora, Petőfiszállás, Pirtó, Rém, Solt, Soltszentimre, Soltvadkert, Sükösd, Szabadszállás, Szakmár, Szalkszentmárton, Szank, Szentkirály, Szeremle, Tabdi, Tass, Tázlár, Tiszaalpár, Tiszakécske, Tiszaug, Újsolt, Újtelek, Uszód, Vaskút, Zsana

VILÁGÖRÖKSÉGI ÉS VILÁGÖRÖKSÉGI VÁROMÁNYOS TERÜLET ÖVEZETE

Érintett települések (db)

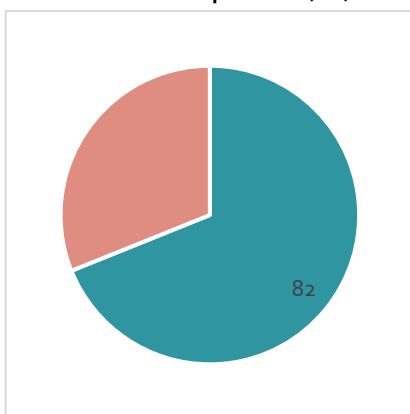
Érintett terület (ha)

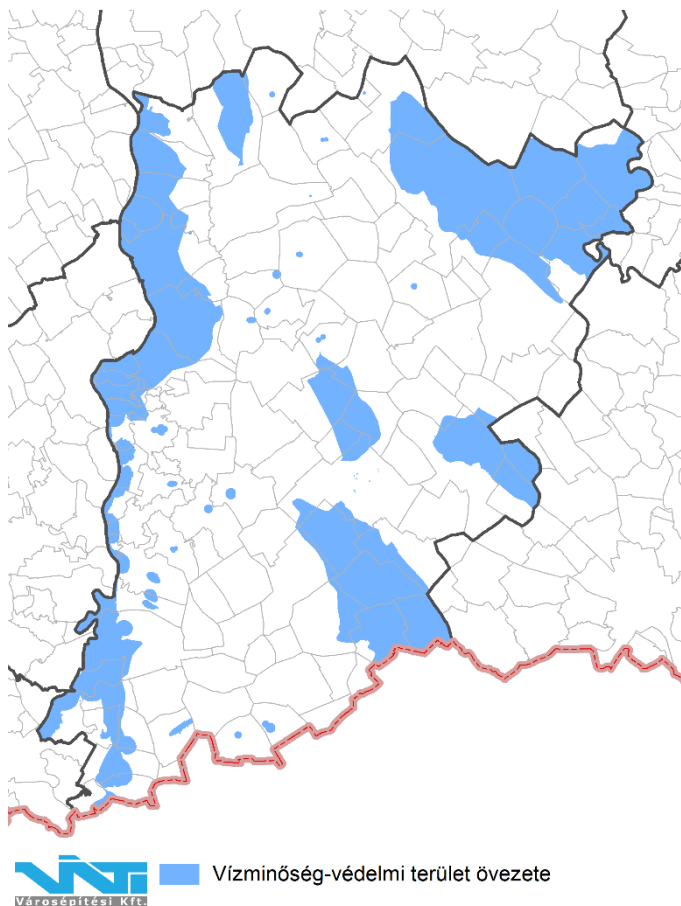
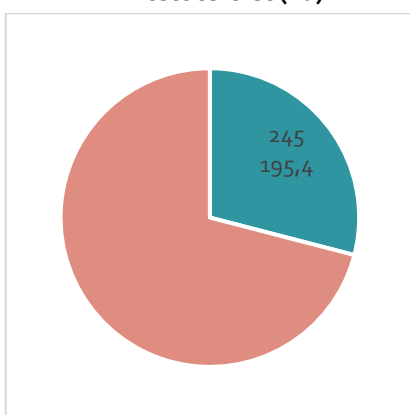
Érintett települések felsorolása

Baja, Dunafalva, Dunapataj, Dunavecse, Kecskemét, Kiskőrös, Kunszentmiklós, Lajosmizse, Szalkszentmárton, Uszód

Érintett települések (db)

Érintett terület (ha)

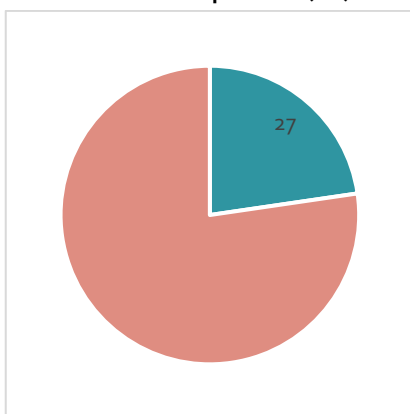

Érintett települések felsorolása

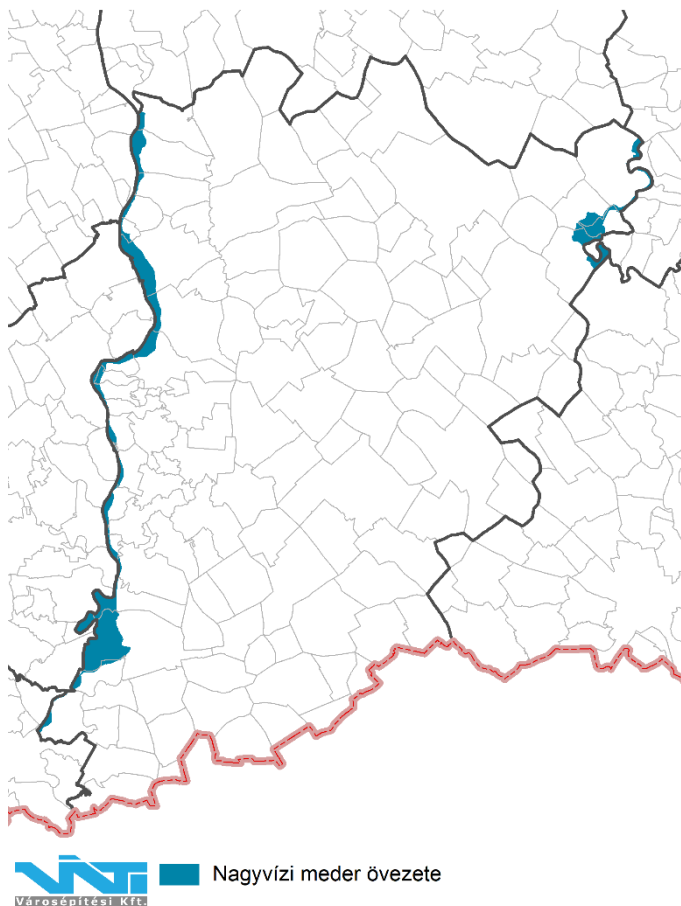
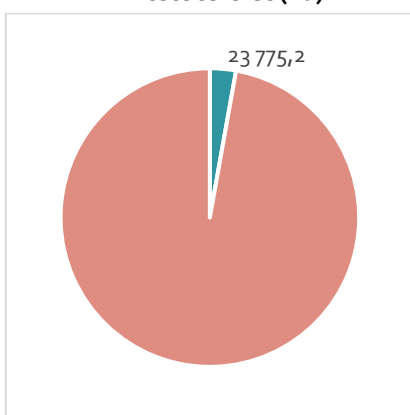
Akasztó, Apostag, Baja, Balotaszállás, Bátmonostor, Bátya, Bócsa, Bugac, Bugacpusztaháza, Császártöltés, Csátalja, Csengőd, Csikéria, Csólyospálos, Dávod, Dunaegyháza, Dunafalva, Dunapataj, Dunaszentbenedek, Dunatetétlen, Dunavecse, Dusnok, Érsekcsanád, Fajsz, Felsőlajos, Foktő, Fülöpszállás, Gara, Gátér, Géderlak, Hajós, Harta, Hercegszántó, Izsák, Jakabszállás, Jánoshalma, Jászszenklászló, Kalocsa, Kaskantyú, Katymár, Kecskemét, Kelebia, Kéleshalom, Kiskőrös, Kiskunfélegyháza, Kiskunhalas, Kiskunmajsa, Kiszállás, Kömpöc, Kunbaracs, Kunfehértó, Kunpeszér, Kunszentmiklós, Lajosmizse, Lakitelek, Madaras, Mélykút, Miske, Nagybaracska, Nemesnádudvar, Nyárlőrinc, Ordas, Pálmonostora, Pirtó, Solt, Soltszentimre, Soltvadkert, Sükösd, Szabadszállás, Szalkszentmárton, Szank, Szentkirály, Szeremle, Tass, Tázlár, Tiszaalpár, Tiszakécske, Tiszaug, Tompa, Újsolt, Uszód, Városhőd

NAGYVÍZI MEDER ÖVEZETE

Érintett települések (db)

Érintett terület (ha)

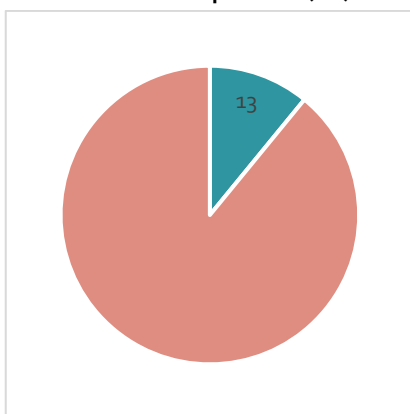

Érintett települések felsorolása

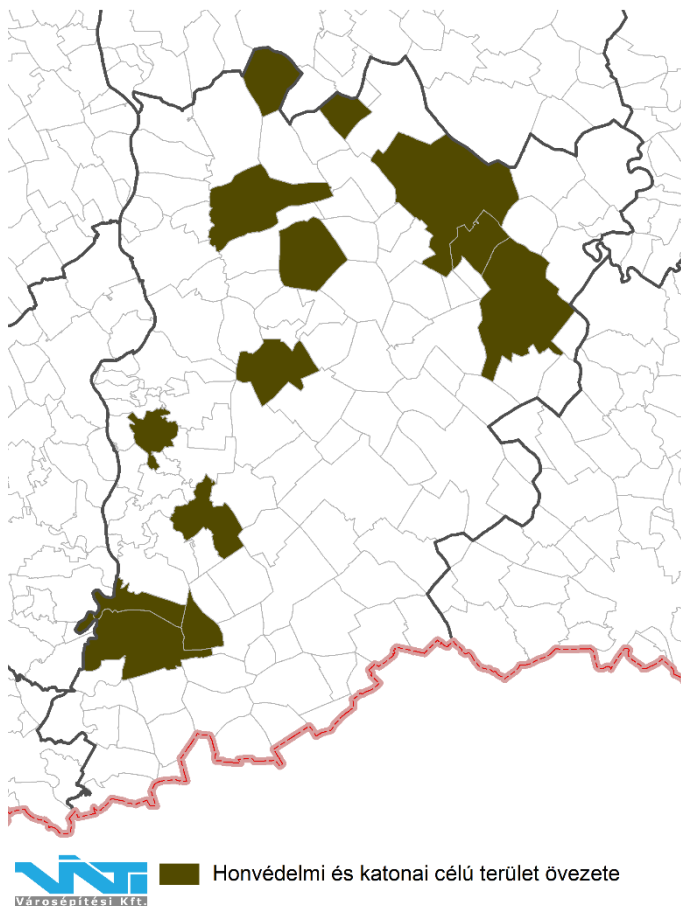
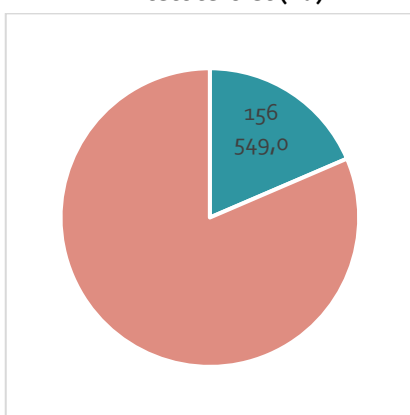
Apostag, Baja, Bátya, Dunaegyháza, Dunafalva, Dunapataj, Dunaszentbenedek, Dunavecse, Dusnok, Érsekcsanád, Fajsz, Foktő, Géderlak, Harta, Hercegszántó, Kalocsa, Lakitelek, Ordas, Solt, Sükösd, Szalkszentmárton, Szeremle, Tass, Tiszaalpár, Tiszaécske, Tiszaug, Uszód

HONVÉDELMI ÉS KATONAI CÉLÚ TERÜLET ÖVEZETE

Érintett települések (db)

Érintett terület (ha)

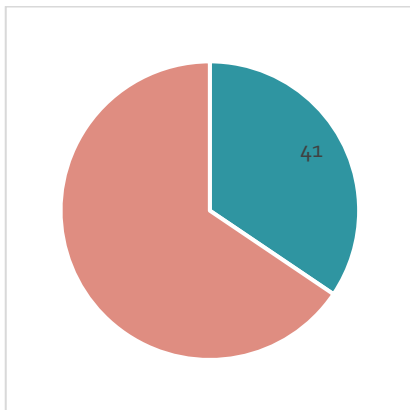
Érintett települések felsorolása

Baja, Csávoly, Érsekcsanád, Hajós, Izsák, Kalocsa, Kecskemét, Kiskőrös, Kiskunfélegyháza, Kunpeszér, Ladánybene, Szabadszállás, Városföld

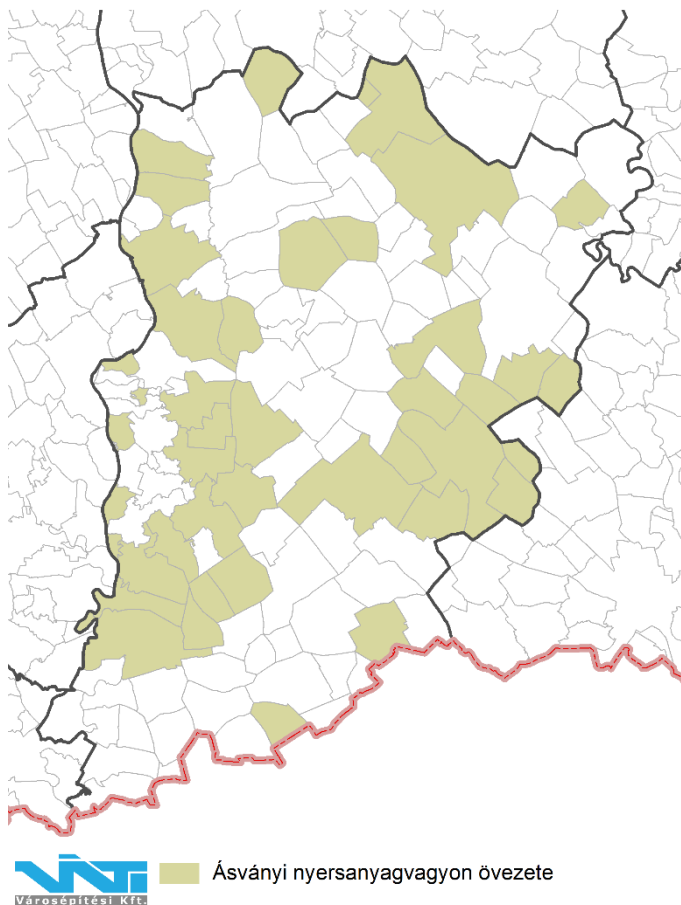
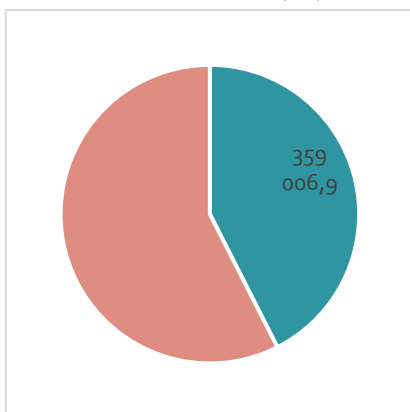
HATÁLYOS MEGYEI ÖVEZETEK

ÁSVÁNYI NYERSANYAGVAGYON ÖVEZETE

Érintett települések (db)

Érintett terület (ha)

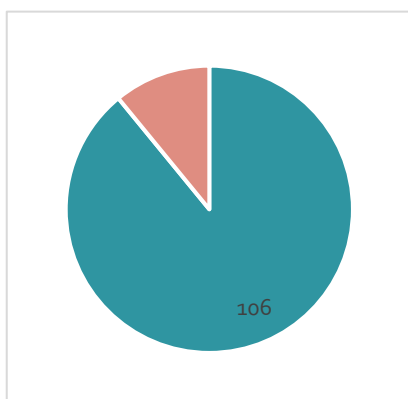
Ásványi nyersanyagvagyon övezete

Érintett települések felsorolása

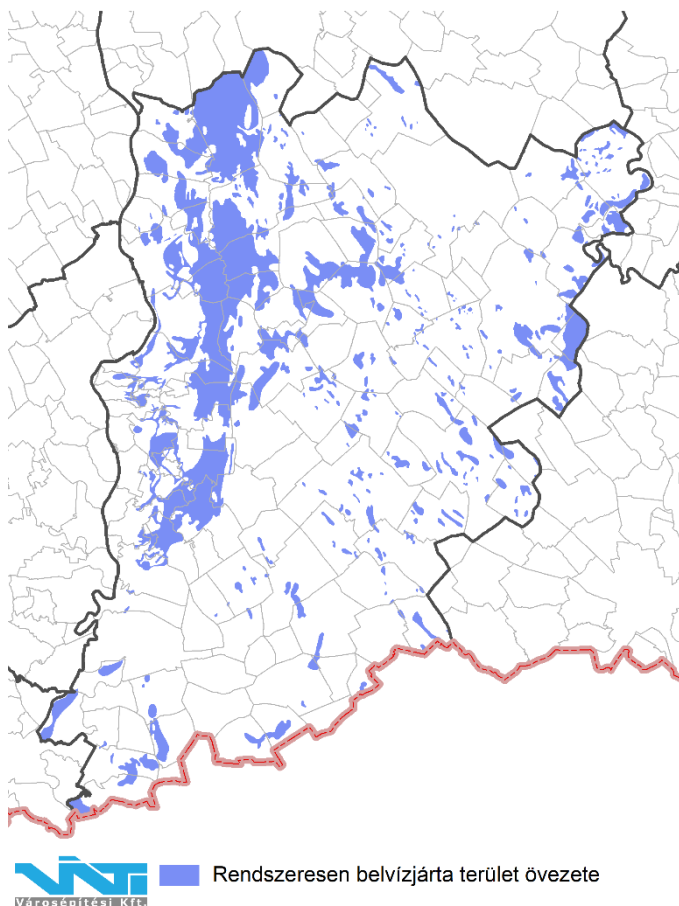
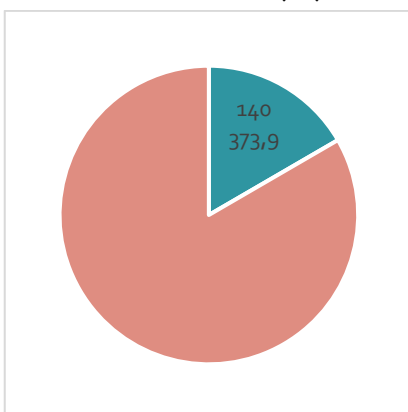
Ágasegyháza, Akasztó, Baja, Borota, Bugac, Császártöltés, Csávoly, Csólyospálos, Dunavecse, Érsekcsanád, Fajsz, Felsőlajos, Foktő, Hajós, Harkakötöny, Harta, Homokmégy, Izsák, Jászszentlászló, Kecel, Kecskemét, Kiskunhalas, Kiskunmajsa, Kömpöc, Kunpeszér, Lajosmizse, Lakitelek, Madaras, Nemesnádudvar, Ordas, Öregcsertő, Pálmonostora, Petőfiszállás, Rém, Solt, Sükösd, Szakmár, Szalkszentmárton, Szank, Tompa, Zsana

RENDSZERESEN BELVÍZJÁRTA TERÜLET ÖVEZETE

Érintett települések (db)

Érintett terület (ha)

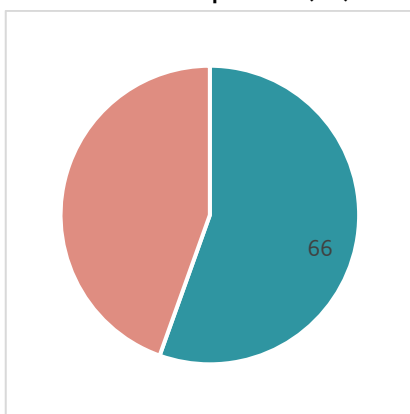

Érintett települések felsorolása

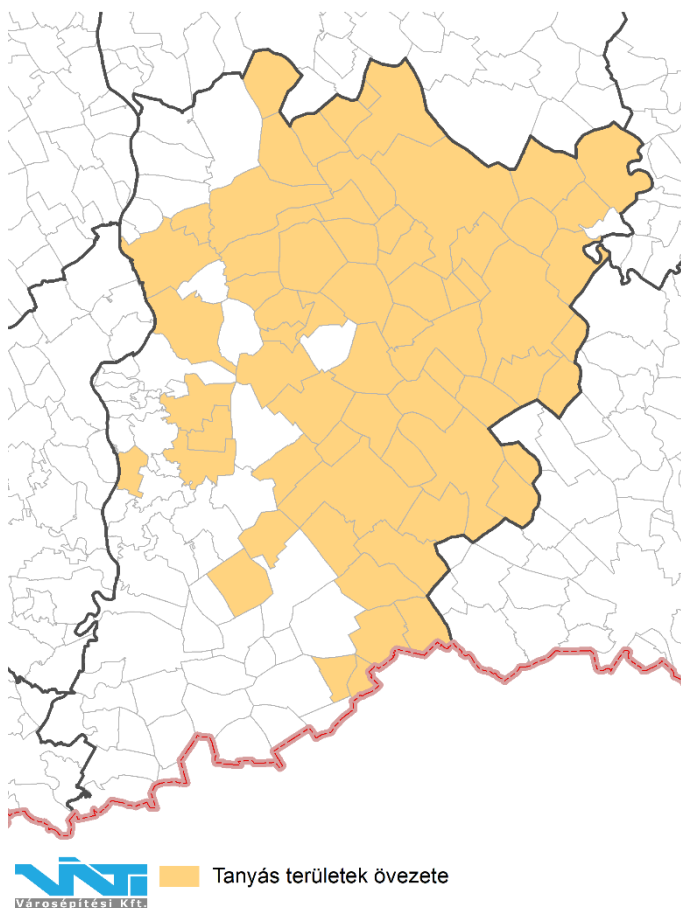
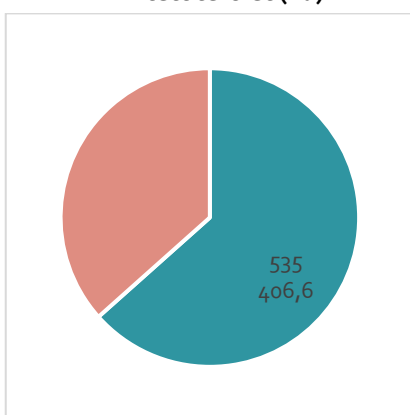
Ágasegyháza, Akasztó, Apostag, Bácsalmás, Bácsszentgyörgy, Bácsszőlős, Baja, Ballószög, Balotaszállás, Bátya, Bócsa, Borota, Bugac, Bugacpusztaháza, Császártöltés, Csátalja, Csengőd, Csikéria, Csólyospálos, Dávod, Drágszél, Dunaegyháza, Dunafalva, Dunapataj, Dunaszentbenedek, Dunatetétlen, Dunavecse, Dusnok, Érsekcsanád, Felsőszentiván, Foktő, Fülöpháza, Fülöpjakab, Fülöpszállás, Gara, Gátér, Géderlak, Hajós, Harkakötöny, Harta, Helvécia, Hercegszántó, Homokmégy, Izsák, Jakabszállás, Jánoshalma, Jászszenzlászló, Kalocsa, Kaskantyú, Katymár, Kecel, Kecskemét, Kelebia, Kéleshalom, Kerekegyháza, Kiskőrös, Kiskunfélegyháza, Kiskunhalas, Kiskunmajsa, Kisszállás, Kömpöc, Kunadacs, Kunbaracs, Kunfehértó, Kunpeszér, Kunszentmiklós, Lajosmizse, Lakitelek, Madaras, Mélykút, Miske, Móricgát, Nagybaracska, Nemesnádudvar, Nyárlőrinc, Ordas, Orgovány, Öregcsertő, Páhi, Pálmonostora, Petőfiszállás, Pirtó, Rém, Solt, Soltszentimre, Soltvadkert, Sükösd, Szabadszállás, Szakmár, Szalkszentmárton, Szank, Szentkirály, Szeremle, Tabdi, Tass, Tázlár, Tiszaalpár, Tiszakécske, Tiszaug, Tompa, Újsolt, Újtelek, Uszód, Városföld, Vaskút, Zsana

TANYÁS TERÜLETEK ÖVEZETE

Érintett települések (db)

Érintett terület (ha)

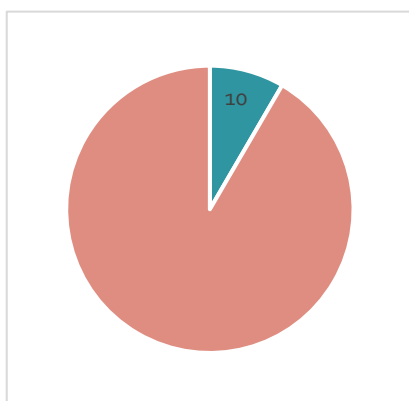

Érintett települések felsorolása

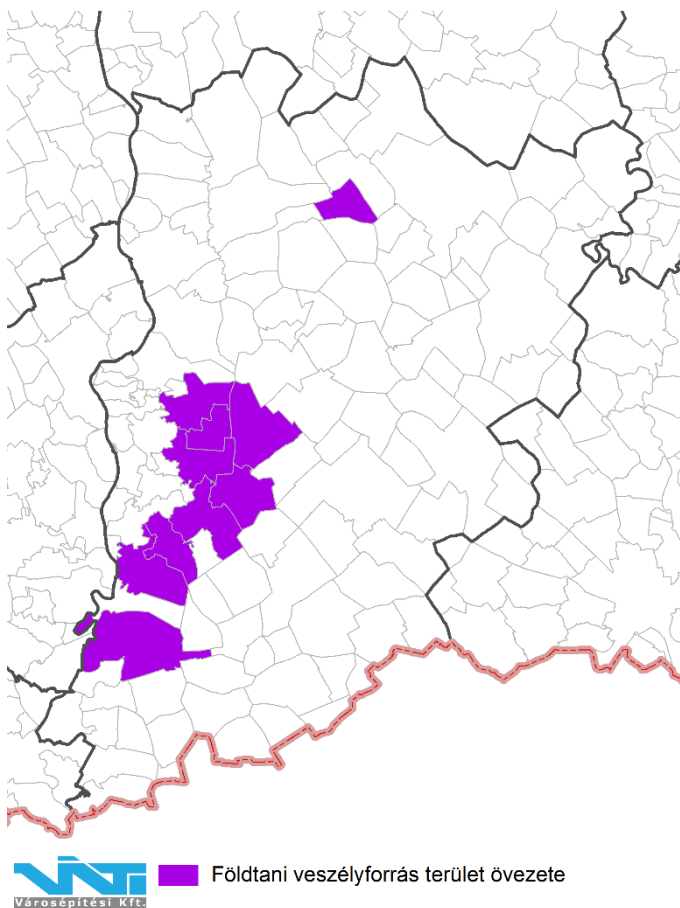
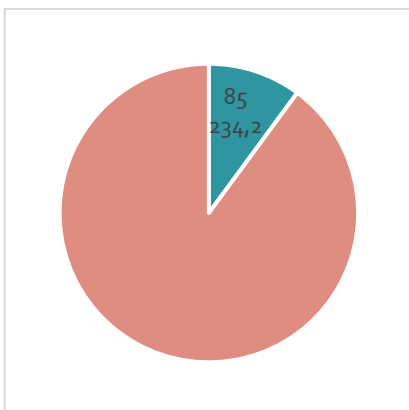
Ágasegyháza, Bácsszőlős, Ballószög, Balotaszállás, Bátya, Bócsa, Borota, Bugac, Bugacpusztaháza, Csengőd, Csikéria, Csólyospálos, Felsőlajos, Fülöpháza, Fülöpjakab, Fülöpszállás, Gátér, Harkakötöny, Harta, Helvécia, Homokmégy, Imrehegy, Izsák, Jakabszállás, Jászszenzlászló, Kecskemét, Kelebia, Kéleshalom, Kerekegyháza, Kiskőrös, Kiskunfélegyháza, Kiskunhalas, Kiskunmajsa, Kisszállás, Kömpöc, Kunadacs, Kunbaracs, Kunfehértó, Kunpeszér, Kunszállás, Ladánybene, Lajosmizse, Lakitelek, Móricgát, Nyárlőrinc, Orgovány, Öregcsertő, Páhi, Pálmonostora, Petőfiszállás, Pirtó, Solt, Soltsszentimre, Soltvadkert, Szabadszállás, Szakmár, Szank, Szentkirály, Tabdi, Tázlár, Tiszaalpár, Tiszakécske, Tompa, Újsolt, Városföld, Zsana

FÖLDTANI VESZÉLYFORRÁS TERÜLET ÖVEZETE

Érintett települések (db)

Érintett terület (ha)

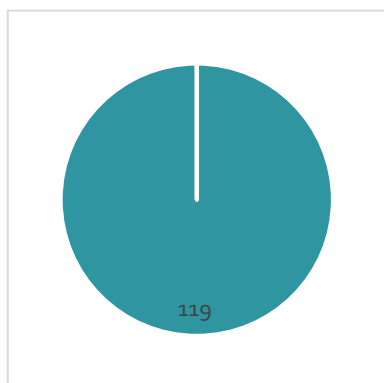

Érintett települések felsorolása

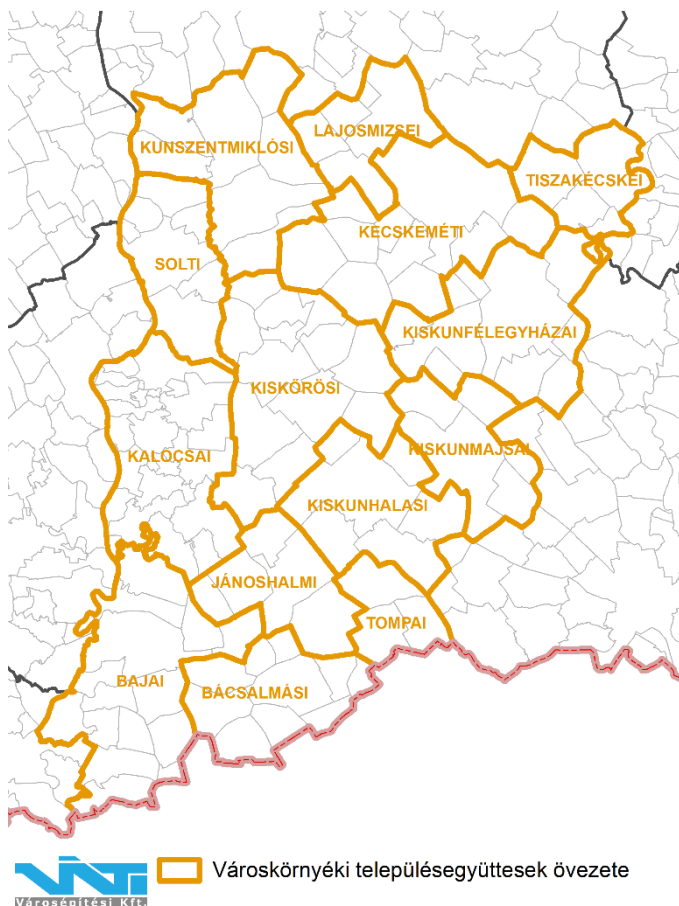
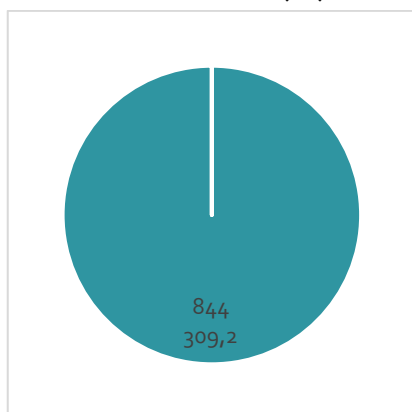
Baja, Császártöltés, Fülöpháza, Hajós, Homokmégy, Kecel, Nemesnádudvar, Öregcsertő, Sükösd, Szakmár

VÁROSKÖRNYÉKI TELEPÜLÉSEGYÜTTESEK ÖVEZETE

Érintett települések (db)

Érintett terület (ha)

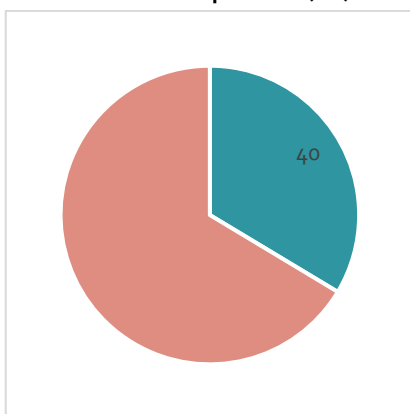

Érintett települések felsorolása

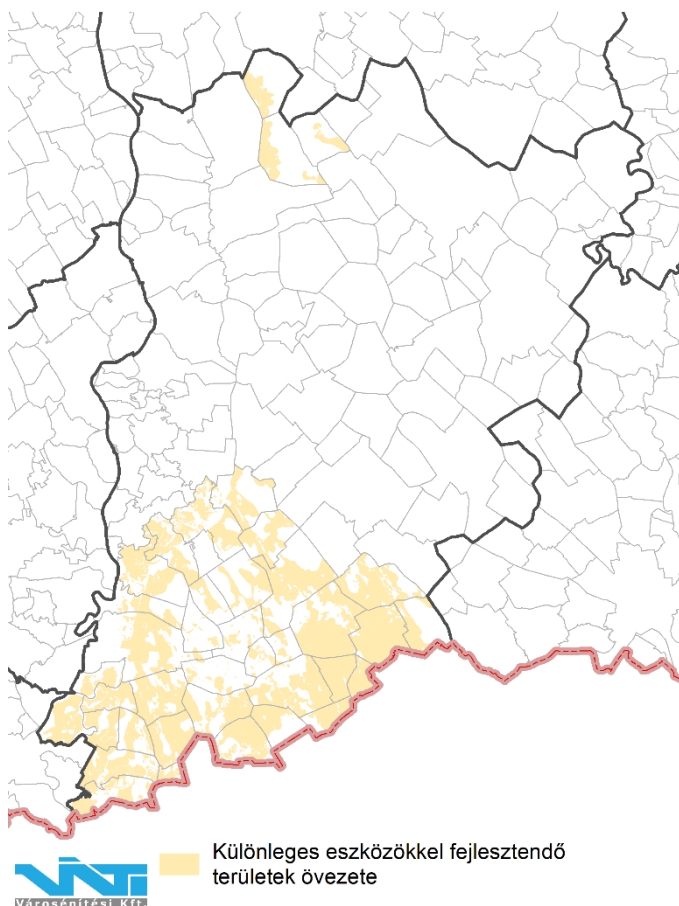
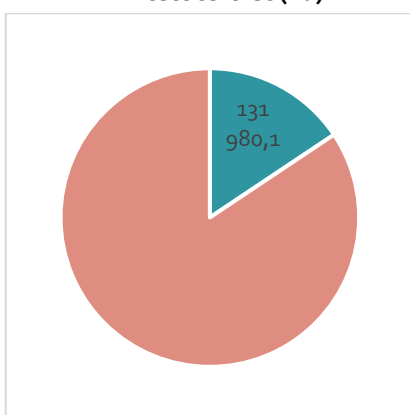
Ágasegyháza, Akasztó, Apostag, Bácsalmás, Bácsbokod, Bácsborsód, Bácsszentgyörgy, Bácsszőlős, Baja, Ballószög, Balotaszállás, Bátmonostor, Bática, Bócsa, Borota, Bugac, Bugacpusztaháza, Császártöltés, Csátalja, Csávoly, Csengőd, Csikéria, Csólyospálos, Dávod, Drágszél, Dunaegyháza, Dunafalva, Dunapataj, Dunaszentbenedek, Dunatetétlen, Dunavecse, Dusnok, Érsekcsanád, Érsekhalma, Fajsz, Felsőlajos, Felsőszentiván, Foktő, Fülöpháza, Fülöpjakab, Fülöpszállás, Gara, Gátér, Géderlak, Hajós, Harkakötöny, Harta, Helvécia, Hercegszántó, Homokmégy, Imrehegy, Izsák, Jakabszállás, Jánoshalma, Jászszenlászló, Kalocsa, Kaskantyú, Katymár, Kecel, Kecskemét, Kelebia, Kéleshalom, Kerekegyháza, Kiskőrös, Kiskunfélegyháza, Kiskunhalas, Kiskunmajsa, Kisszállás, Kömpöc, Kunadacs, Kunbaja, Kunbaracs, Kunfehértó, Kunpeszér, Kunszállás, Kunszentmiklós, Ladánybene, Lajosmizse, Lakitelek, Madaras, Mátételke, Mélykút, Miske, Móricgát, Nagybaracska, Nemesnádudvar, Nyárlőrinc, Ordas, Orgovány, Öregcsertő, Páhi, Pálmonostora, Petőfiszállás, Pirtó, Rém, Solt, Soltszentimre, Soltvadkert, Sükösd, Szabadszállás, Szakmár, Szalkszentmárton, Szank, Szentkirály, Szeremle, Tabdi, Tass, Tataháza, Tázlár, Tiszaalpár, Tiszakécske, Tiszaug, Tompa, Újsolt, Újtelek, Úszód, Városföld, Vaskút, Zsana

KÜLÖNLEGES ESZKÖZÖKKEL FEJLESZTENDŐ TERÜLETEK ÖVEZETE

Érintett települések (db)

Érintett terület (ha)

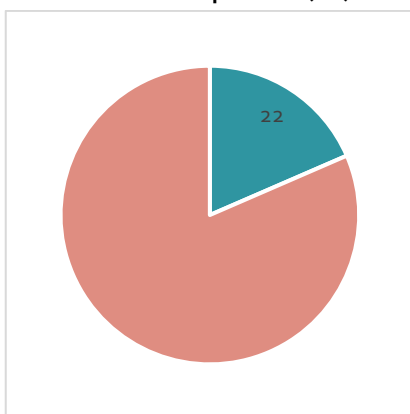

Érintett települések felsorolása

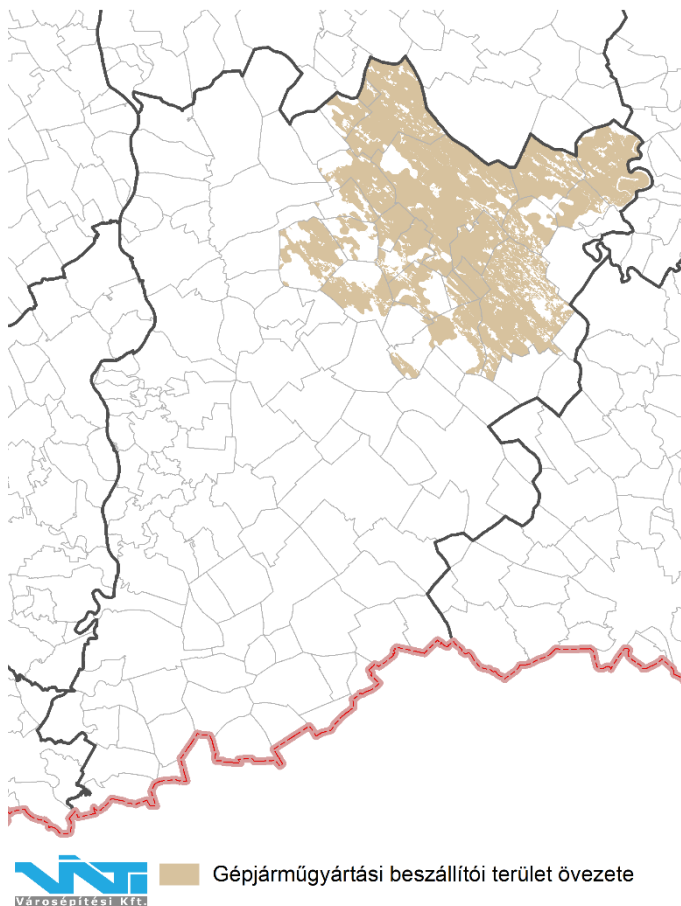
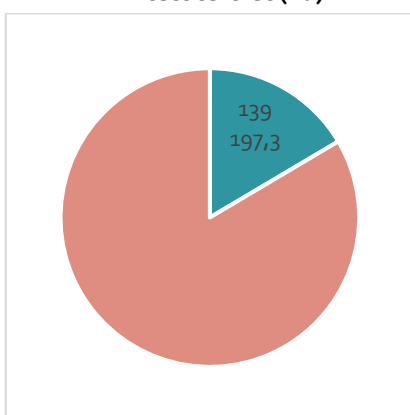
Bácsalmás, Bácsbokod, Bácsborsód, Bácsszentgyörgy, Bácsszőlős, Baja, Bátmonostor, Borota, Császártöltés, Csátalja, Csávoly, Csikéria, Dávod, Dunafalva, Érsekcsanád, Érsekhalma, Felsőszentiván, Gara, Hajós, Hercegszántó, Jánoshalma, Katymár, Kelebia, Kéleshalom, Kiszállás, Kunadacs, Kunbaja, Kunbaracs, Kunpeszér, Madaras, Mátételke, Mélykút, Nagybaracska, Nemesnádudvar, Rém, Sükösd, Szeremle, Tataháza, Tompa, Vaskút

GÉPJÁRMŰGYÁRTÁSI BESZÁLLÍTÓI TERÜLET ÖVEZETE

Érintett települések (db)

Érintett terület (ha)

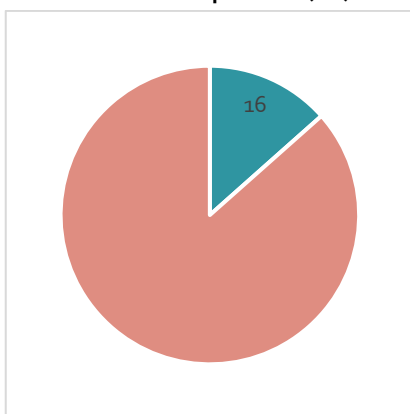

Érintett települések felsorolása

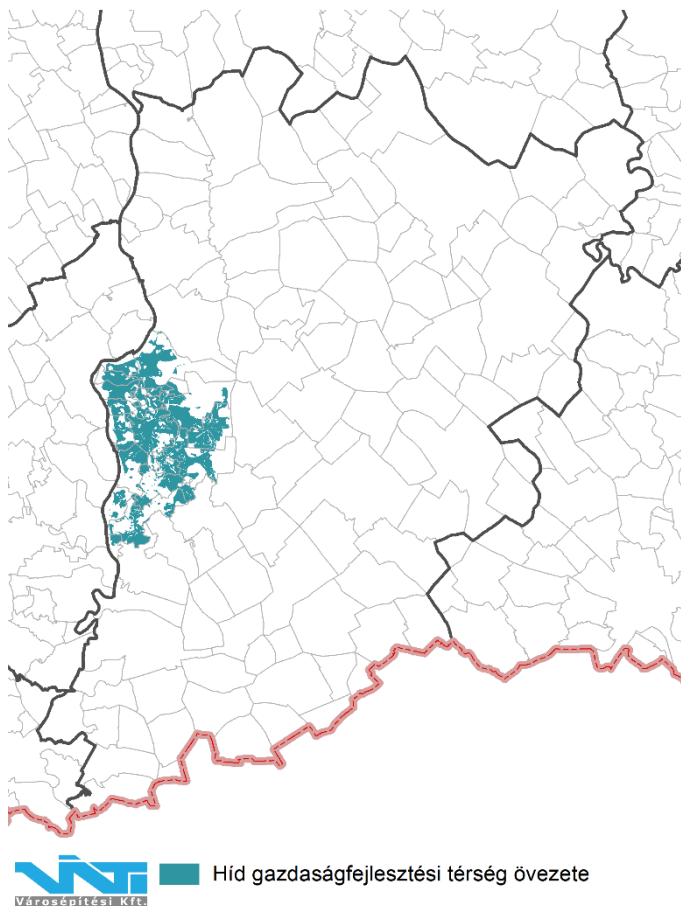
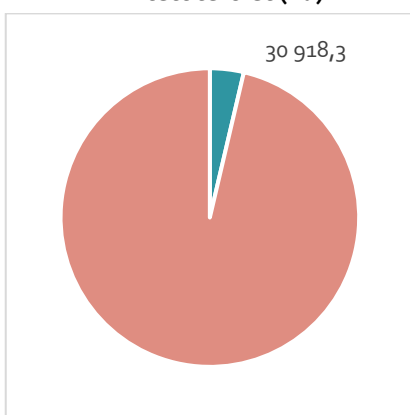
Ágasegyháza, Ballószög, Bugac, Bugacpusztaháza, Felsőlajos, Fülöpháza, Fülöpjakab, Helvécia, Izsák, Jakabszállás, Kecskemét, Kerekegyháza, Kiskunfélegyháza, Kunszállás, Ladánybene, Lajosmizse, Lakitelek, Nyárlőrinc, Orgovány, Szentkirály, Tiszakécske, Városföld

HÍD GAZDASÁGFEJLESZTÉSI TÉRSÉG ÖVEZETE

Érintett települések (db)

Érintett terület (ha)

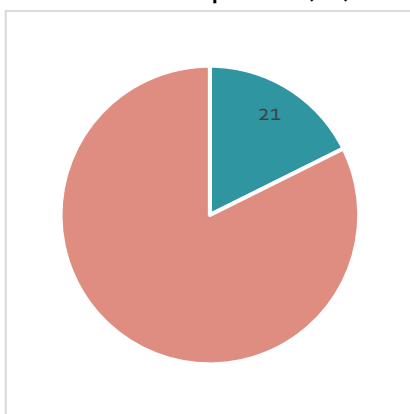

Érintett települések felsorolása

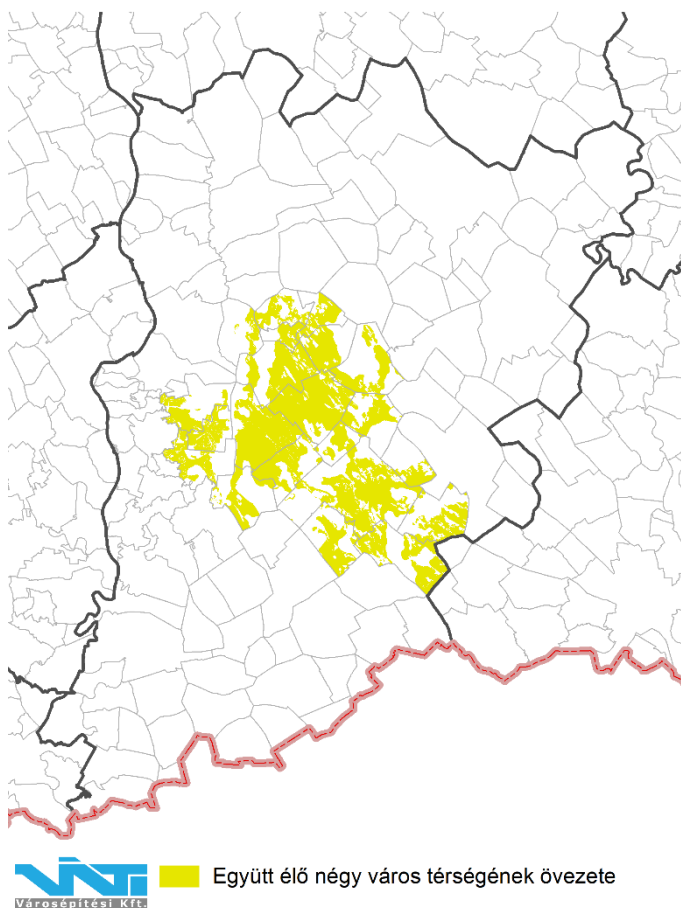
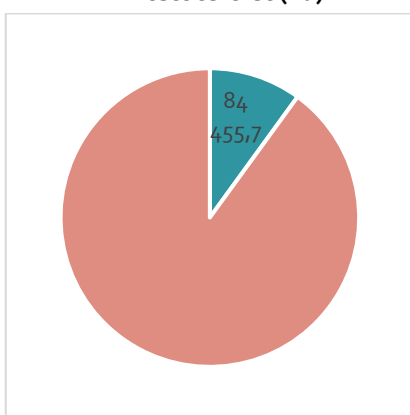
Bátya, Drágszél, Dunapataj, Dunaszentbenedek, Dusnok, Fajsz, Foktő, Géderlak, Homokmégy, Kalocsa, Miske, Ordas, Öregcsertő, Szakmár, Újtelek, Uszód

EGYÜTT ÉLŐ NÉGY VÁROS TÉRSÉGÉNEK ÖVEZETE

Érintett települések (db)

Érintett terület (ha)

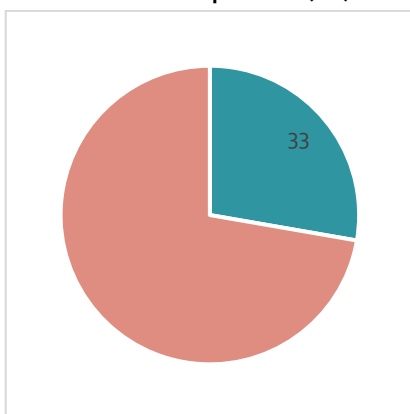

Érintett települések felsorolása

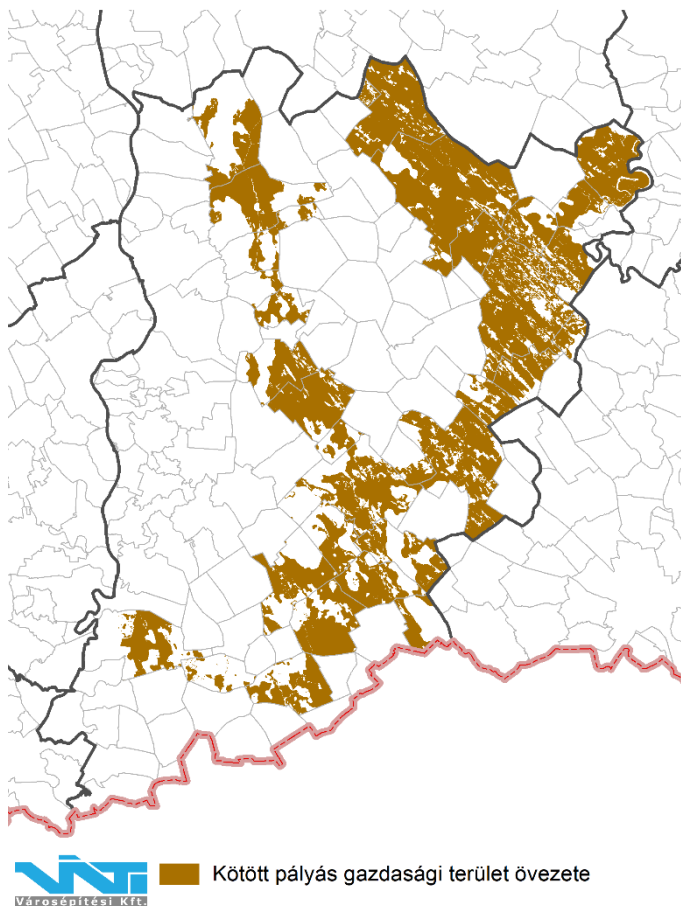
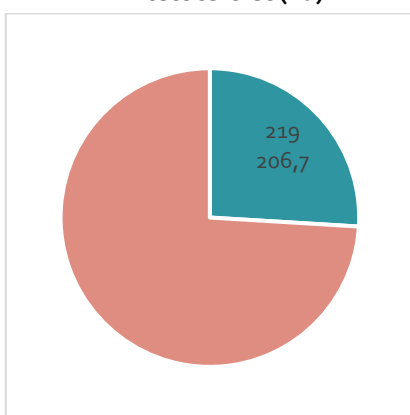
Akaszto, Balotaszállás, Bócsa, Császártöltés, Csengőd, Harkakötöny, Homokmégy, Imrehegy, Kaskantyú, Kecel, Kiskőrös, Kiskunhalas, Kunfehértó, Öregcsertő, Páhi, Pirtó, Soltvadkert, Szakmár, Tabdi, Tázlár, Zsana

KÖTÖTT PÁLYÁS GAZDASÁGI TERÜLET ÖVEZETE

Érintett települések (db)

Érintett terület (ha)

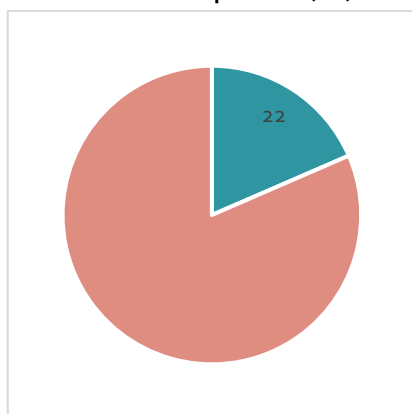

Érintett települések felsorolása

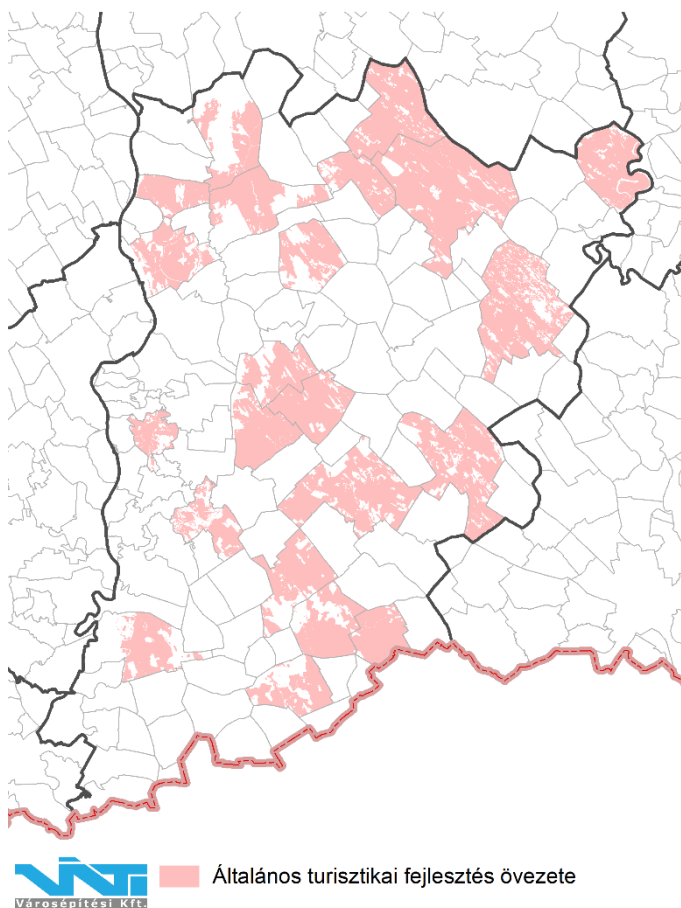
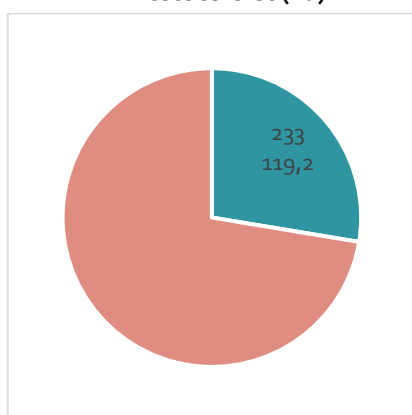
Bácsalmás, Bácsbokod, Baja, Balotaszállás, Csengőd, Felsőlajos, Fülöpszállás, Gátér, Harkakötöny, Jánoshalma, Jászszenlászó, Kecskemét, Kelebia, Kiskőrös, Kiskunfélegyháza, Kiskunhalas, Kiskunmajsa, Kiszállás, Kunfehértó, Kunszentmiklós, Lajosmizse, Lakitelek, Mélykút, Nyárlőrinc, Petőfiszállás, Pirtó, Soltszentimre, Soltvadkert, Szabadszállás, Tabdi, Tiszaalpár, Tiszakécske, Városhőd

ÁLTALÁNOS TURISZTIKAI FEJLESZTÉS ÖVEZETE

Érintett települések (db)

Érintett terület (ha)

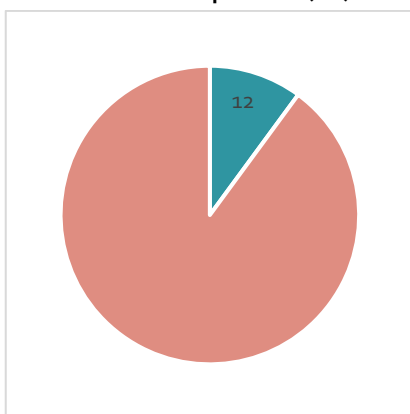

Érintett települések felsorolása

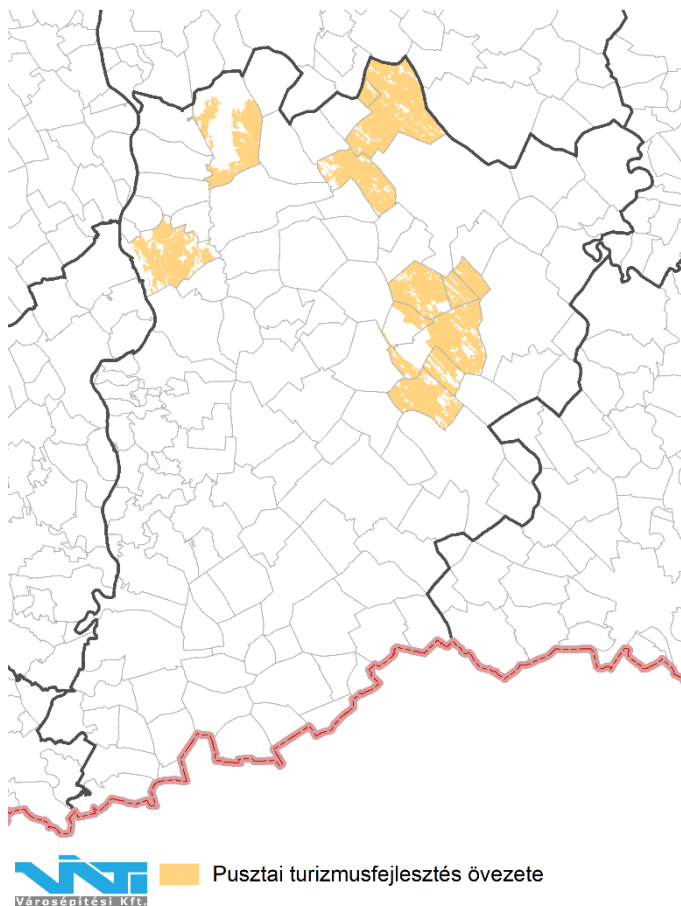
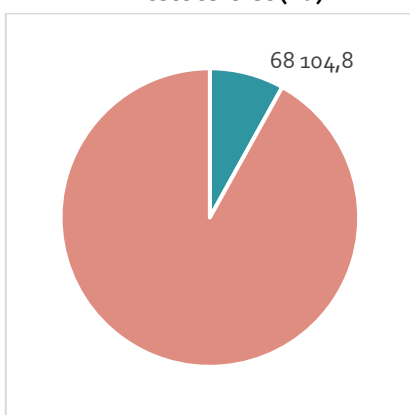
Bácsalmás, Baja, Dunavecse, Hajós, Izsák, Jánoshalma, Kalocsa, Kecel, Kecskemét, Kerekegyháza, Kiskőrös, Kiskunfélegyháza, Kiskunhalas, Kiskunmajsa, Kunszentmiklós, Lajosmizse, Mélykút, Solt, Soltvadkert, Szabadszállás, Tizsakécske, Tompa

PUSZTAI TURIZMUSFEJLESZTÉS ÖVEZETE

Érintett települések (db)

Érintett terület (ha)

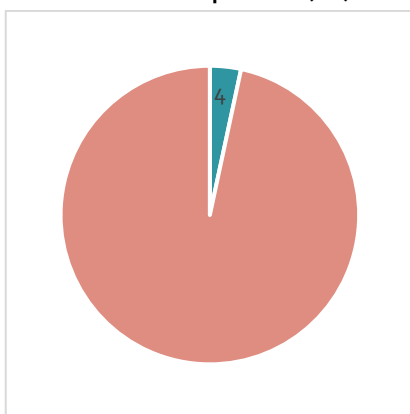

Érintett települések felsorolása

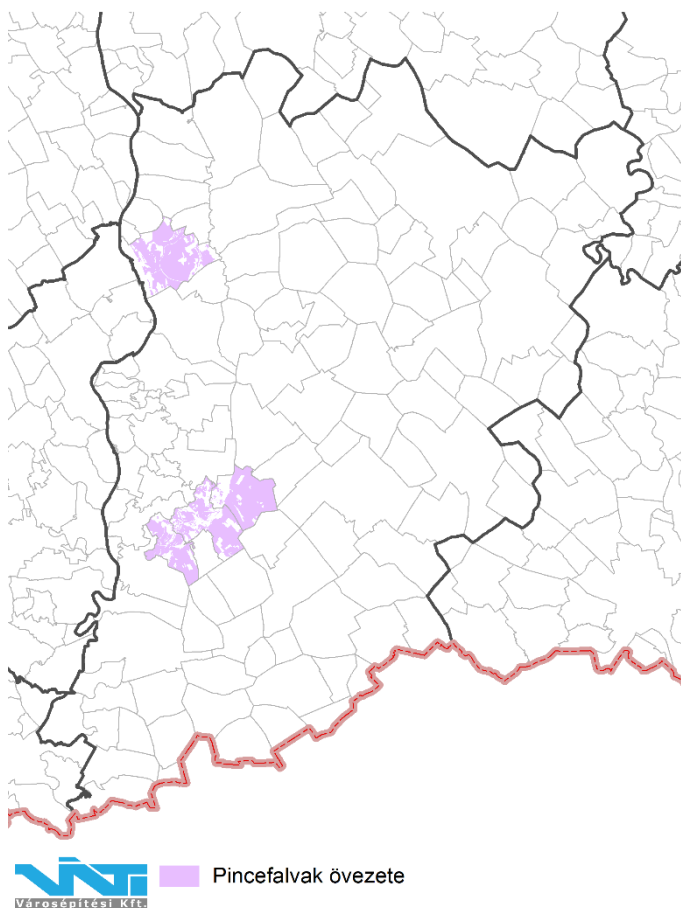
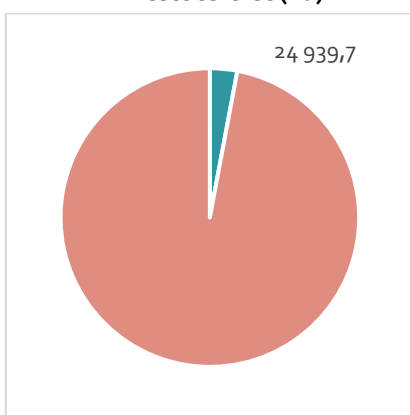
Bugac, Bugacpusztaháza, Felsőlajos, Fülöpjakab, Jakabszállás, Kerekegyháza, Kunszállás, Kunszentmiklós, Lajosmizse, Móricgát, Solt, Szank

PINCEFALVAK ÖVEZETE

Érintett települések (db)

Érintett terület (ha)

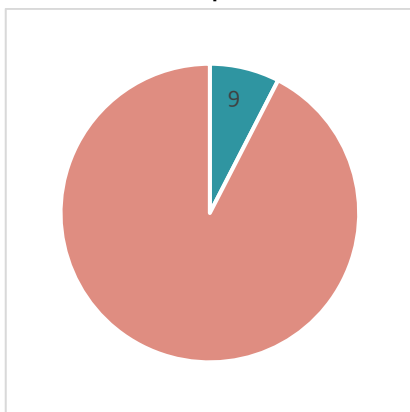

Érintett települések felsorolása

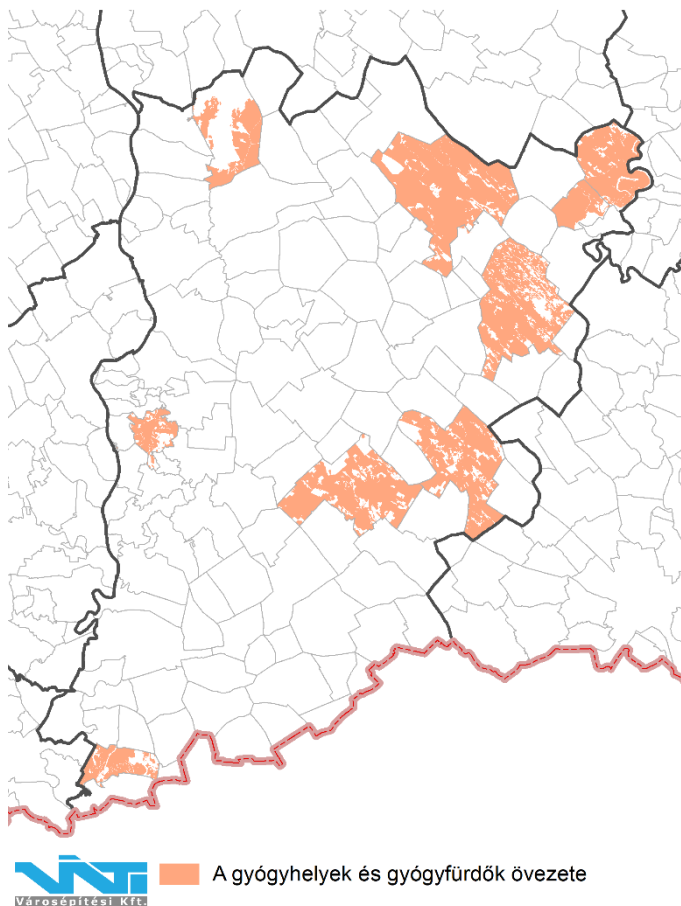
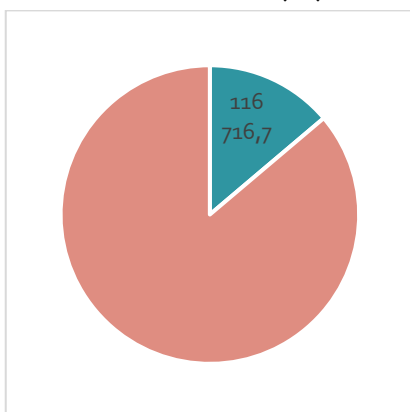
Császártöltés, Hajós, Nemesnádudvar, Solt

A GYÓGYHELYEK ÉS GYÓGYFÜRDŐK ÖVEZETE

Érintett települések (db)

Érintett terület (ha)

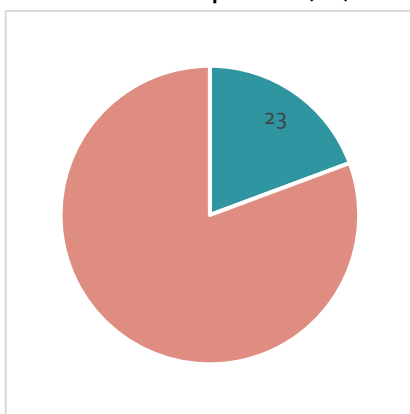

Érintett települések felsorolása

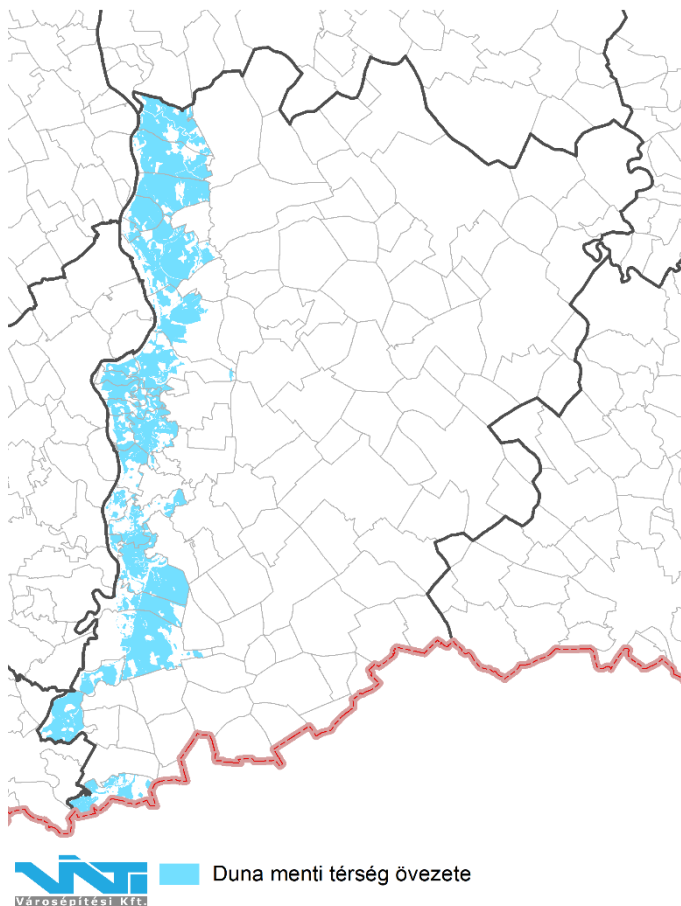
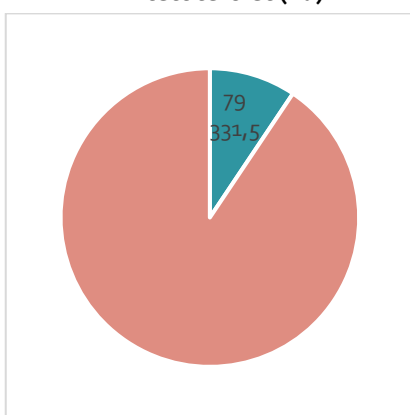
Dávod, Kalocsa, Kecskemét, Kiskunfélegyháza, Kiskunhalas, Kiskunmajsa, Kunszentmiklós, Lakitelek, Tiszakécske

DUNA MENTI TÉRSÉG ÖVEZETE

Érintett települések (db)

Érintett terület (ha)

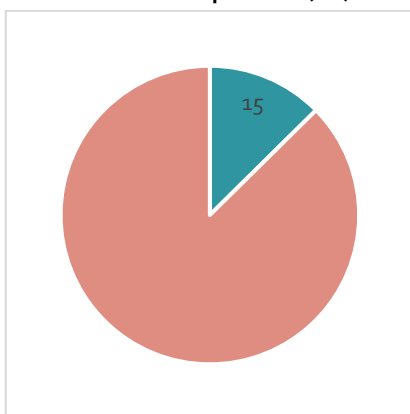

Érintett települések felsorolása

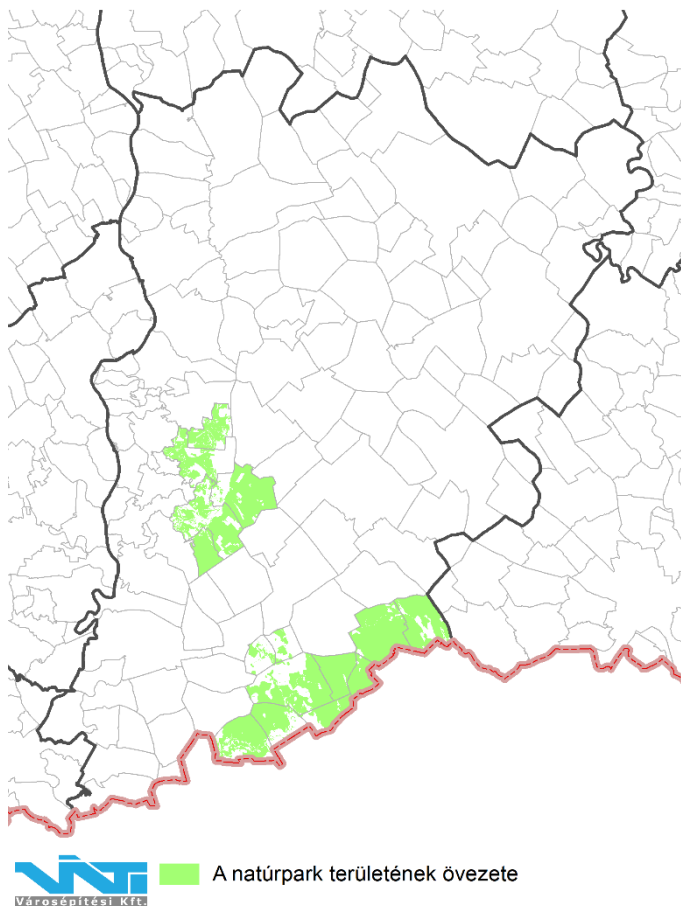
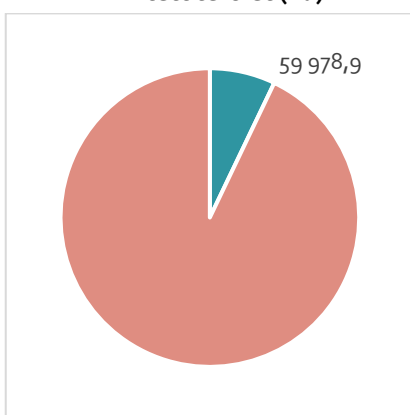
Apostag, Baja, Bátya, Dunaegyháza, Dunafalva, Dunapataj, Dunaszentbenedek, Dunavecse, Dusnok, Érsekcsanád, Fajsz, Foktő, Géderlak, Harta, Hercegszántó, Kalocsa, Ordas, Solt, Sükösd, Szalkszentmárton, Szeremle, Tass, Uszód

A NATÚRPARK TERÜLET ÖVEZETE

Érintett települések (db)

Érintett terület (ha)

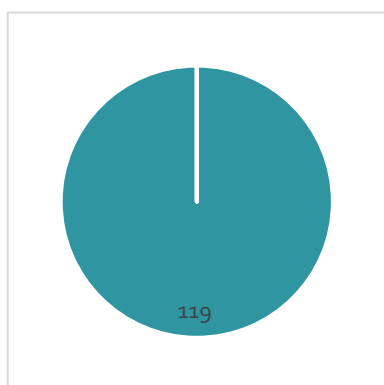

Érintett települések felsorolása

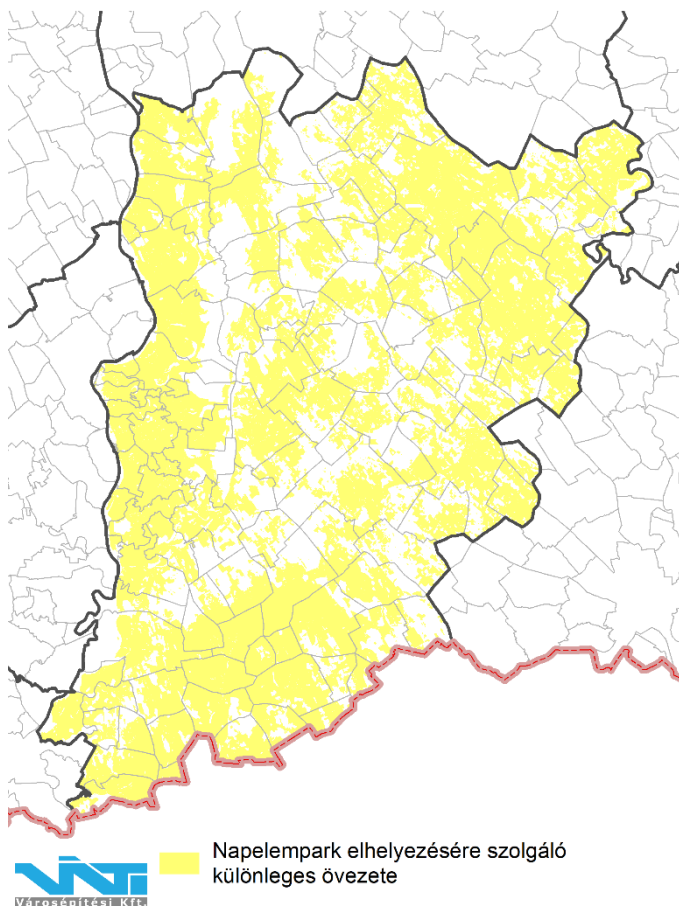
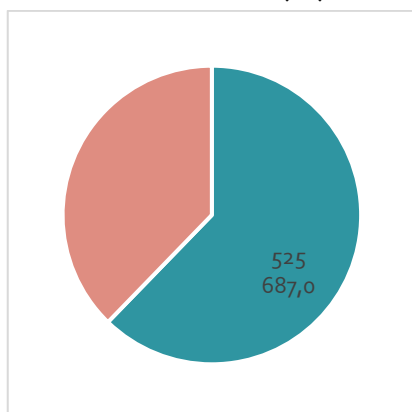
Bácsalmás, Bácsszőlős, Császártöltés, Csikéria, Érsekhalmá, Hajós, Homokmégy, Katymár, Kelebia, Kunbaja, Madaras, Mátételke, Öregcsertő, Tataháza, Tompa

NAPELEMPARK ELHELYEZÉSÉRE SZOLGÁLÓ KÜLÖNLEGES ÖVEZETE

Érintett települések (db)

Érintett terület (ha)

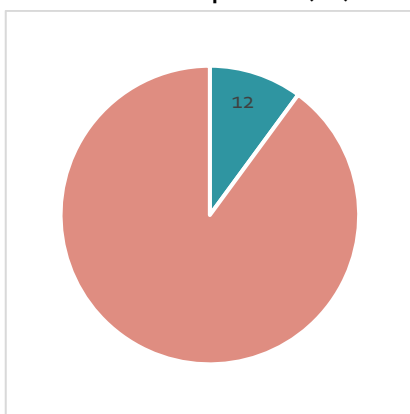

Érintett települések felsorolása

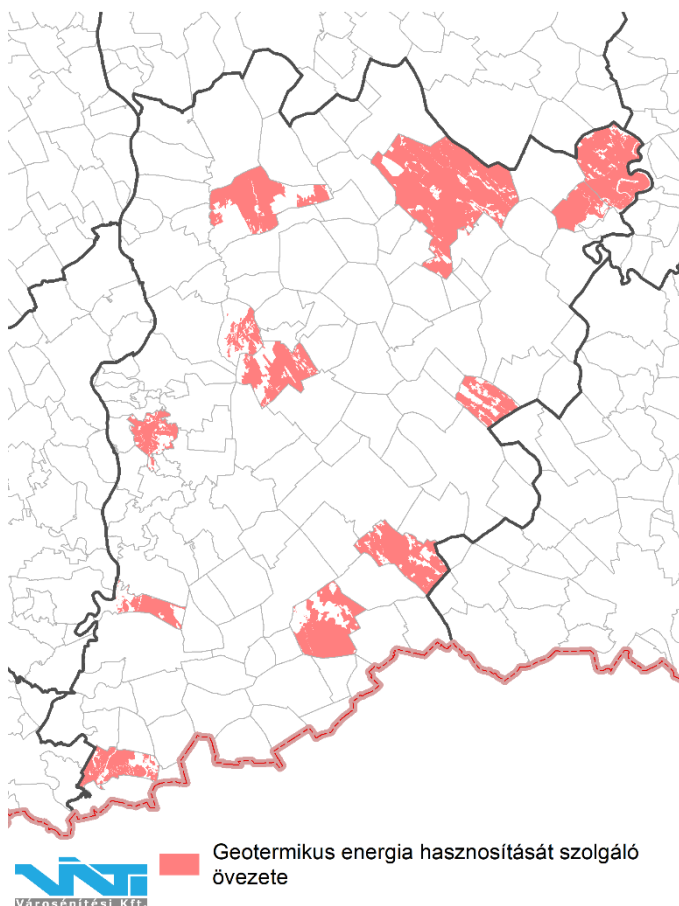
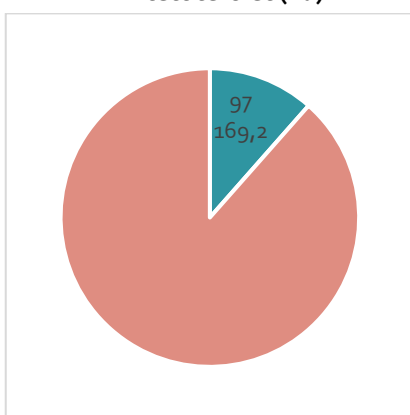
Ágasegyháza, Akasztó, Apostag, Bácsalmás, Bácsbokod, Bácsborsód, Bácsszentgyörgy, Bácsszőlős, Baja, Ballószög, Balotaszállás, Bátmonostor, Bátya, Bócsa, Borota, Bugac, Bugacpusztaháza, Császártöltés, Csátalja, Csávoly, Csengőd, Csikéria, Csólyospálos, Dávod, Drágszél, Dunaegyháza, Dunafalva, Dunapataj, Dunaszentbenedek, Dunatetétlen, Dunavecse, Dusnok, Érsekcsanád, Érsekhalma, Fajsz, Felsőlajos, Felsőszentiván, Foktő, Fülöpháza, Fülöpjakab, Fülöpszállás, Gara, Gátér, Géderlak, Hajós, Harkakötöny, Harta, Helvécia, Hercegszántó, Homokmégy, Imrehegy, Izsák, Jakabszállás, Jánoshalma, Jászszenlászló, Kalocsa, Kaskantyú, Katymár, Kecel, Kecskemét, Kelebia, Kéleshalom, Kerekegyháza, Kiskőrös, Kiskunfélegyháza, Kiskunhalas, Kiskunmajsa, Kisszállás, Kömpöc, Kunadacs, Kunbaja, Kunbaracs, Kunfehértó, Kunpeszér, Kunszállás, Kunszentmiklós, Ladánybene, Lajosmizse, Lakitelek, Madaras, Mátételke, Mélykút, Miske, Móricgát, Nagybaracska, Nemesnádudvar, Nyárlőrinc, Ordas, Orgovány, Öregcsertő, Páhi, Pálmonostora, Petőfiszállás, Pirtó, Rém, Solt, Soltszentimre, Soltvadkert, Sükösd, Szabadszállás, Szakmár, Szalkszentmárton, Szank, Szentkirály, Szeremle, Tabdi, Tass, Tataháza, Tázlár, Tiszaalpár, Tiszakécske, Tiszaug, Tompa, Újsolt, Újtelek, Uszód, Városföld, Vaskút, Zsana

GEOTERMIKUS ENERGIA HASZNOSÍTÁSÁT SZOLGÁLÓ ÖVEZETE

Érintett települések (db)

Érintett terület (ha)

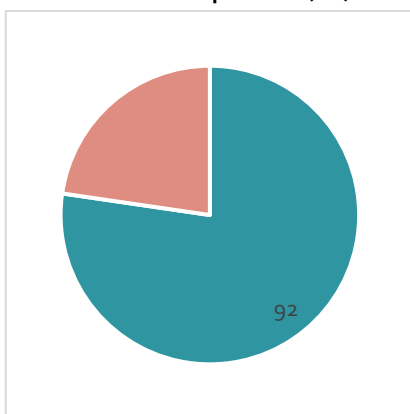

Érintett települések felsorolása

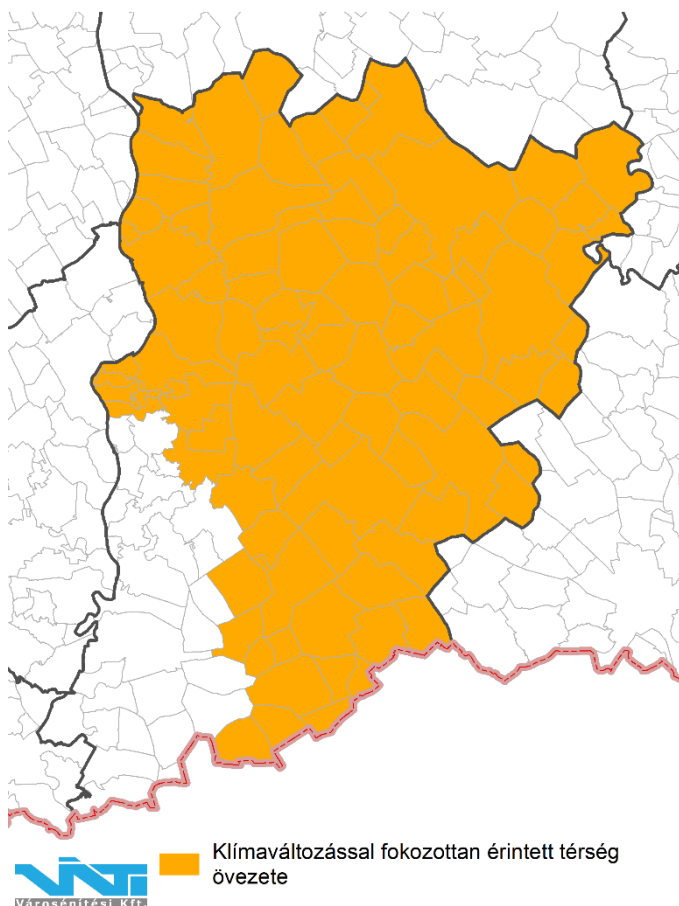
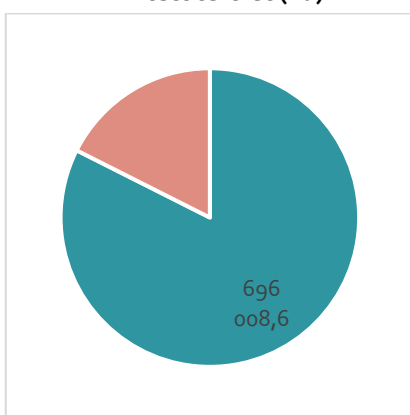
Akasztó, Balotaszállás, Dávod, Érsekcsanád, Jászszenlászló, Kalocsa, Kecskemét, Kiskőrös, Lakitelek, Mélykút, Szabadszállás, Tiszakécske

KLÍMAVÁLTOZÁSSAL FOKOZOTTAN ÉRINTETT TÉRSÉG ÖVEZETE

Érintett települések (db)

Érintett terület (ha)

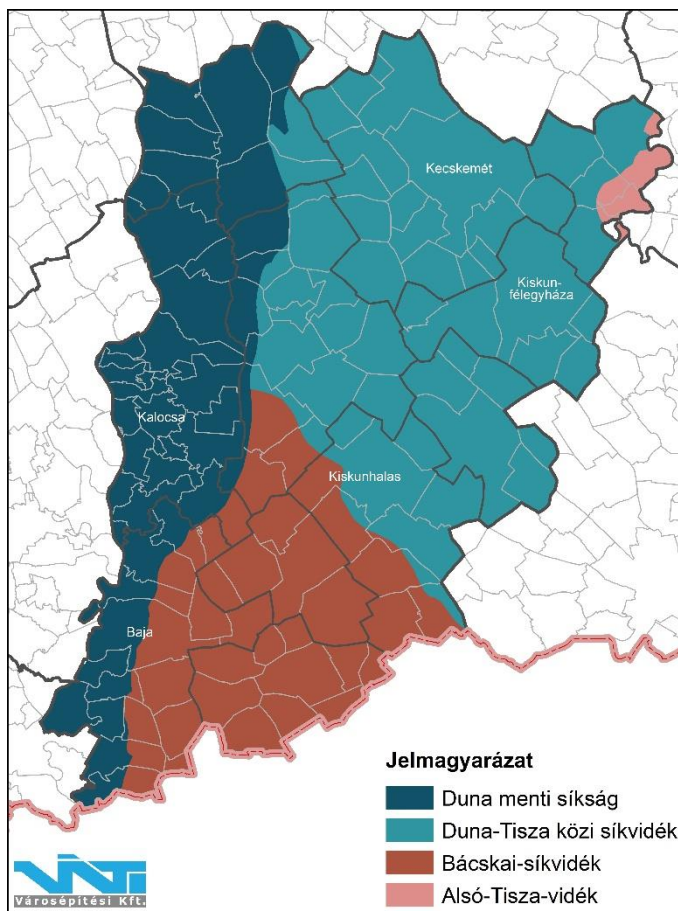
Érintett települések felsorolása

Ágasegyháza, Akasztó, Apostag, Bácsalmás, Bácsszőlős, Ballószög, Balotaszállás, Bócsa, Borota, Bugac, Bugacpusztaháza, Császártöltés, Csengőd, Csikéria, Csólyospálos, Dunaegyháza, Dunapataj, Dunaszentbenedek, Dunatetétlen, Dunavecse, Felsőlajos, Felsőszentiván, Fülöpháza, Fülöpkab, Fülöpszállás, Gátér, Géderlak, Harkakötöny, Harta, Helvécia, Homokmégy, Imrehegy, Izsák, Jakabszállás, Jánoshalma, Jászszenklászló, Kaskantyú, Katymár, Kecel, Kecskemét, Kelebia, Kéleshalom, Kerekegyháza, Kiskőrös, Kiskunfélegyháza, Kiskunhalas, Kiskunmajsa, Kisszállás, Kömpöc, Kunadacs, Kunbaja, Kunbaracs, Kunfehértó, Kunpeszér, Kunszállás, Kunszentmiklós, Ladánybene, Lajosmizse, Lakitelek, Madaras, Mátételke, Mélykút, Móricgát, Nyárlőrinc, Ordas, Orgovány, Öregcsertő, Páhi, Pálmonostora, Petőfiszállás, Pirtó, Solt, Soltszentimre, Soltvadkert, Szabadszállás, Szakmár, Szalkszentmárton, Szank, Szentkirály, Tabdi, Tass, Tataháza, Tázlár, Tiszaalpár, Tiszakécske, Tiszaug, Tompa, Újsolt, Újtelek, Uszód, Városföld, Zsana

4.1. TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK

TÁJFÖLDRAJZI JELLEMZŐK

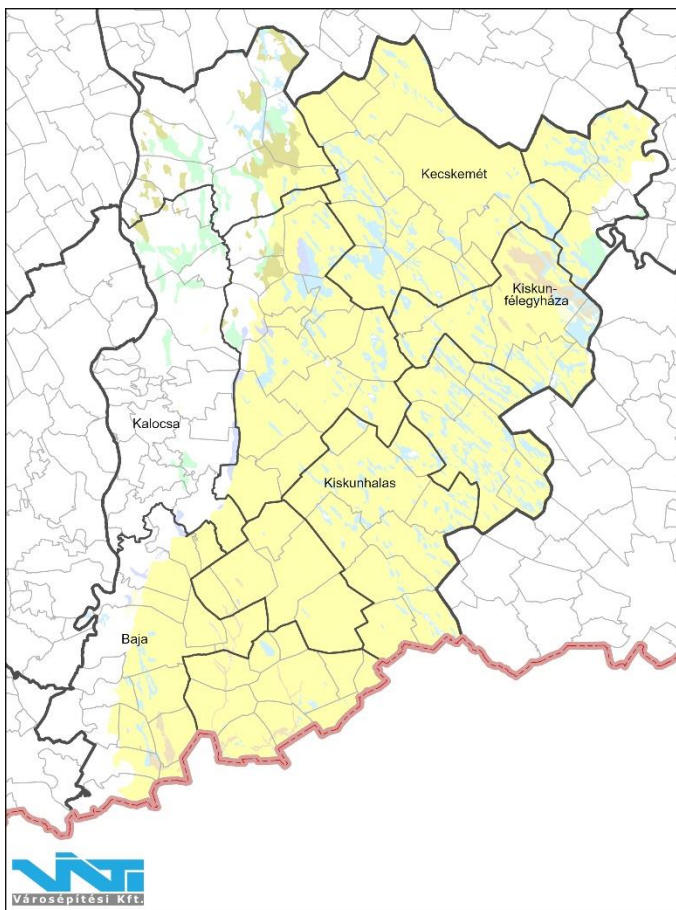
Egy terület földrajzi jellemzőinek alapjait eredendően annak földtani adottságai határozzák meg, mely egyben meghatározza az ott kialakult domborzati- és talajviszonyokat, alapvetően befolyásolja (az égövi és kontinentális helyzet mellett) az éghajlati, vízrajzi adottságokat, ezeken keresztül pedig a növény- és állatvilágot. A felsorolt tájalkotó tényezők egymásra oda-vissza ható kölcsönhatásai, valamint az emberi tevékenység hozzájárulása létrehozta a tájat, melyet helyenként eltérő adottságai alapján tipizálhatunk, egyes részleteit egymástól megkülönböztethetjük. Bács-Kiskun vármegye területe ilyen tekintetben az országnak egységességében is változatos szeletét képezi, melyben a táj képét az emberi tevékenység jelentősen átalakította eredeti megjelenéséhez képest. A vármegye egésze nagytáji értelemben az Alföldhöz tartozik, e sajátosság a vármegye teljes területén végigvonul. Ezen belül a vármegye területén négy különböző középtájhoz tartozó rész különíthető el, a Duna-menti síkság, a Duna-Tisza közti síkvidék, a Bácskai-síkvidék, valamint az Alsó-Tisza-vidék. Utóbbi csak kis részen érinti a vármegyét Lakitelek, Tiszakécske és Tiszaug térségében. A középtajak elkülönülését részben a vízrajz, ezen belül is a Duna és a Tisza közelsége, részben a terület alapköze, domborzati viszonyai határozzák meg, e különbségek pedig hatást gyakorolnak a talajviszonyokra, végső soron pedig az egyes kistájak jellemző képére, megjelenésére.

11. ábra: A vármegye középtájai
(Forrás: Magyarország földrajzi kistájbeosztása)

FÖLDTANI ÉS DOMBORZATI ADOTTSÁGOK

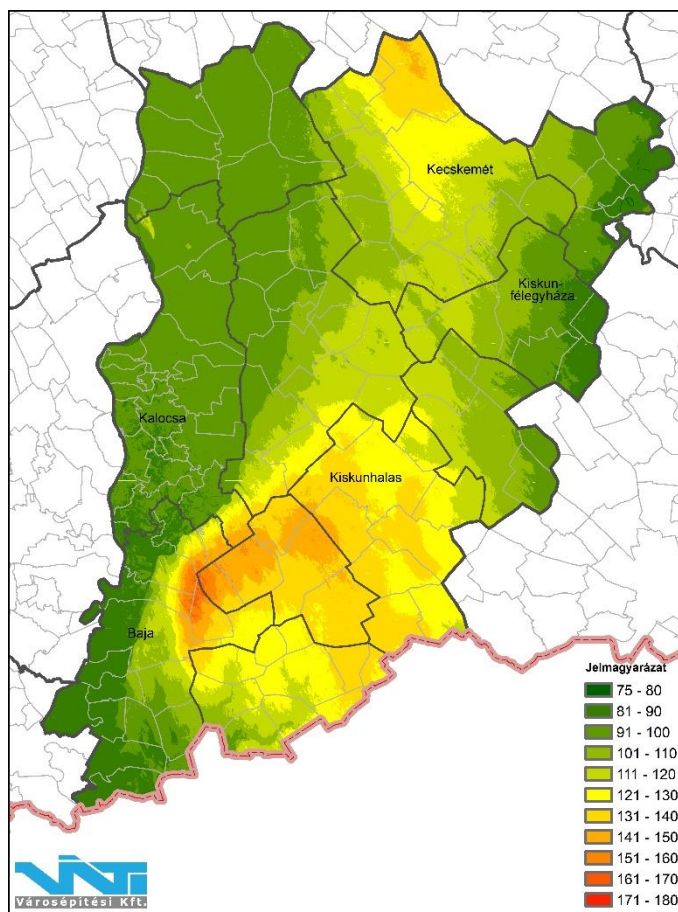
Bács-Kiskun vármegye felszíni földtana az ország többi területéhez képest viszonylag egységes. A Duna- és Tisza menti kistájak alapkőzetei főleg hordalék-eredetűek, folyóvízi aleuritok, aleuritos homok, aleuritos agyag, melybe időnként folyóvízi homok vagy fluvioeolikus homok ékelődik, különösen a vármegye északi felén, a Csepeli-sík, Solti-sík területén. A vármegye területének többségére az üledékes eredetű alapkőzetek jellemzők, különösen a futóhomok, ami az alapkőzet döntő többségét adja. A futóhomok mellett gyakoriak, de összességében jóval kisebb területet foglalnak el a lösz alapkőzetű foltok. Helyenként megjelennek olyan területek is, különösen a vármegye északi felén, melyek alapkőzete mészsízap, vagy tavi aleurit. Kiskunfélegyháza környékén továbbá megjelenik deluviális agyagos aleurit is. Megállapítható, hogy a vármegye teljes területén puhább alapkőzetek

12. ábra: A vármegye felszíni földtana
(Forrás: map.mbfsz.gov.hu/)

jelenléte jellemző, melyből következnek annak domborzati adottságai is. A vármegye legalacsonyabb pontja 75 mBf, míg a legmagasabb 174 mBf, azaz a vármegye területére eső teljes magasságkülönbség 99 m. A zömében folyami hordalékokból, mészsízapból és löszből álló alapkőzeteken kialakult felszín igen nagy területeken közel sík, ahol viszont a futóhomok dominál, a domborzat élénk, megkötött állapotú vagy felnyíló homokdűnék színezik. Jelenleg a futóhomokos felszínek túlnyomó többsége megkötött, növényzettel teljesen fedett, az utóbbi években tapasztalható aszályos évek és az éghajlatváltozás következtében számos helyen elkezdtek a homokdűnék elindulni, felnyílni. Emiatt a domborzat ezeken a területeken várhatóan változásnak indul a következő évtizedekben.

Az alapkőzetből fakadó adottságok és a térség síkság volta miatt a lejtésviszonyok (meredekség, kitettség) csak helyi léptékben értelmezhetők, teljes vármegyére szóló vizsgálatuknak nincs létjogosultsága. Tengerszint feletti magasság tekintetében az egész vármegye viszonylag egységes, kiemelkedések Lajosmizse térségében, valamint az Illancs és a Bácskai löszös síkság határán találhatók, utóbbi jelenti a vármegye legmagasabb részét is. Ezen kiemelkedések átlagos lejtésiránya is csak igen kis mértékben képes befolyásolni a helyi klímát, így hatásuk lényegében elhanyagolható.

13. ábra: A vármegye domborzata
(Forrás: Földhivatali alaptérkép)

ÉGHAJLATI JELLEMZŐK

A vármegye éghajlata annak fekvése, domborzati jellemzői miatt viszonylag egységes, mérsékelt meleg, vagy meleg, száraz, mely elsősorban a fagyérzékeny, melegigényes, alacsony vízigényű növénykultúrák számára kedvező. Az éves középhőmérséklet a szerb határ felé közeledve válik egyre magasabbá a mediterrán hatásoknak köszönhetően, ugyanakkor a nyári középhőmérséklet vármegye-szerte közel azonos, tehát az éves középhőmérséklet emelkedését dél felé haladva egyre enyhülő telek középhőmérséklete okozza. A vármegye egyes kistájaira jellemző főbb éghajlati adatokat az alábbi táblázat szemlélteti:

5. táblázat: A vármegye kistájaira jellemző főbb éghajlati adatok
(Forrás: OMSZ)

Kistáj	Átlagos napfénytartam	Nyári napfénytartam	Téli napfénytartam	Éves átlagos középhőmérséklet (°C)	Nyári középhőmérséklet (°C)	Fagymentes napok száma	Éves átlagos csapadék (mm)	Vegetációs időszak átlagos csapadékösszege (mm)	Havas napok átlagos száma	Ariditási index	Uralkodó szélirány	Átlagos szélsősebesség (m/s)
Csepeli-sík	1975	750	180	10,4	17,5	206	530	305	31	1,325	↙	2,75
Solti-sík	2010	785	180	10,4	17,5	202	540	315	31	1,3	↙	2,75
Kalocsai-Sárköz	2040	800	200	10,5	17,5	199	565	330	30	1,23	↙	2,65
Tolnai-Sárköz	2050	810	200	10,5	17,5	206	595	325	30	1,2	↙	2,5
Mohácsi-sziget	2070	820	200	10,7	17,5	200	600	330	30	1,16	↙	2,75
Pilis-Alpári-homokhát	2020	800	190	10,4	17,2	196	520	305	33	1,34	↙	2,75
Kiskunsági-homokhát	2015	800	185	10,4	17,4	200	530	310	32	1,325	↙	2,65
Bugaci-homokhát	2040	800	190	10,5	17,4	205	545	315	32	1,28	↙	2,65
Dorozsma-Majsai-homokhát	2040	800	195	10,6	17,5	202	540	320	31	1,22	↓	3
Kiskunsági-löszöshát	2040	800	190	10,5	17,5	202	520	310	31	1,34	↙	2,75
Illancs	2055	810	195	10,7	17,5	205	570	330	31	1,2	↙	2,5
Bácskai löszös síkság	2070	820	200	10,7	17,5	200	585	330	31	1,21	↙	2,65
Dél-Tisza-völgy	2030	810	190	10,5	17,6	200	525	310	29	1,35	↓	3

VÍZRAJZI ADOTTSÁGOK

A vármegye vízrajzi adottságait nagymértékben meghatározzák a domborzati- és talajviszonyok, illetve az éghajlati adottságok is. Bács-Kiskun vármegye hazánk szárazabb területeihez tartozik, melyben síksági adottságaiból eredően a mezőgazdaság igényeinek való megfelelés volt a tájalakítás fő mozgatórugója. Ez meglátszik a vármegye vízrajzi adottságain is. A 2022-ben elfogadott Magyarország Vízyűjtő-gazdálkodási Terve – 2021. c. dokumentum (továbbiakban: VGT₃) alapján Bács-Kiskun vármegye területe négy vízrajzi alegységhez tartozik, melyek:

- Duna-völgyi főcsatorna alegység,
- Alsó-Tisza jobb part alegység,
- Felső-Bácska alegység
- Nagykőrösi-homokhát alegység (kis területen).

A vármegye felszíni vízfolyásai kivétel nélkül síkvidéki jellegűek, kis mederesésűek. A VGT₃ vonatkozó melléklete a fenti 4 alegységre 71 db felszíni vízfolyást tart nyilván, ezek egy része azonban nem esik a vármegye területére. A vízfolyások fele mesterséges eredetű, másik fele ugyan természetes, de erősen módosított víztest.

A térség éghajlati és talajadottságai okán mindig is a vízben szegényebb területek közé tartozott, az 1970-es évek óta emellett fokozatos talajvízszint-süllyedés figyelhető meg, mely napjainkra helyenként már az 5-6 métert is meghaladta. A süllyedés okai között

legvalószínűbbek az emberi eredetű hatások, különösen a talajvíz-kitermelés ütemének növekedése, az erdőtelepítés, illetve az egyre intenzívebbé váló mezőgazdasági termelés. A 2022. évihez hasonló aszályos évek vélhetően egyre gyakoribbá válnak a későbbiekben, így a jelenség mérséklése, kompenzációja egyre fontosabb feladattá válik.

DUNA-VÖLGYI FŐCSATORNA ALEGYSÉG

Felszíni vizek

Az alegység a Duna-völgyi főcsatorna vízgyűjtőjét részét teszi ki, nyugat felől a Duna határolja. Enyhe lejtésű terület, szinte kizárólag mesterséges vízfolyásokkal, kevés számú természetes eredetű vízfolyása is erősen módosított. A legnagyobb jelentőségű, alegységet érintő vízfolyás a Duna, hazánk legnagyobb folyója, mely a vízi közlekedés, teherszállítás szempontjából is nagy jelentőségű. Az alegység 15 db állóvizének mintegy fele természetes eredetű, zömében rekreációs, illetve természetvédelmi funkciójú állóvíz, a többi jellemző hasznosítása bányászat, anyagkitermelés.

Felszín alatti vizek

A vízgyűjtő-területen található felszín alatti víztestek (9 db) többsége hideg vízű, mindegyikük porózus vízadójú. A hideg vízű víztestek átlagos tetőszintjei a felszín alatt 3-30 m-rel kezdődnek, mintegy felük 20-30 m körüli átlagvastagságú, a többi hideg víztest átlagos vastagsága a 350 m-t meghaladja. Az alegységet érintő termál víztest tetőszintje 400 m-rel van a felszín alatt, átlagos vastagsága 500 m.

ALSÓ-TISZA JOBB PART ALEGYSÉG

Felszíni vizek

Az alegység legfontosabb felszíni vízfolyása, mely a vármegyét csak kis szakaszon érinti, a Tisza. További jelentős, vármegyét érintő vízfolyásai a Dong-éri főcsatorna és a Kígyós-főcsatorna, ugyanakkor csak ez utóbbi állandó vízszállítású.

Az alegység állóvizei közül egyedül a kecskeméti Csónakázó-tó mesterséges víztest, az összesen 22 állóvíz közül azonban számos erősen módosított. Az alegység Bács-Kiskun vármegyére eső legnagyobb állóvize az Alpári-Holt-Tisza 2,3 km² területtel,

Felszín alatti vizek

Az alegység területén 7 db felszín alatti víztest található. Mindegyikük vízadó típusa porózus, többségük hideg vízű, csak egyetlen termál víztest érinti. A három sekély porózus víztest tetőszintje a felszín alatt 3-5 m-rel kezdődik, átlagos vastagságuk 25 m körüli. A három porózus víztest átlagos tetőszintje a felszín alatt 25-30 m-rel kezdődik, átlagos vastagságuk 450 m körüli. Az alegységet érintő Dél-Alföldi porózus és hasadékos termál víztest a felszín alatt 400 m-rel kezdődik, átlagos vastagsága 2600 m.

FELSŐ-BÁCSKA ALEGYSÉG

Felszíni vizek

Az alegység természetes felszíni vízfolyásokban szegény, ennek ellenére felszíni vizekben gazdag térség. Legnagyobb vízfolyása a Duna, melyet a Ferenc-tápcsatorna követ, emellett a terület öntözőcsatornákkal sűrűn átszőtt. A folyamszabályozást követően létrejött holtágak jelentik az alegység állóvizeinek többségét.

Felszín alatti vizek

Az alegység felszín alatti vizeinek jellemzői hasonlóak a szomszédos Duna-völgyi főcsatorna alegység jellemzőihez. Lényeges különbség azonban, hogy itt nincs porózus termál víztest, viszont itt található a Dél-Baranya, Bácska termálkarszt víztest. E víztest nagy mélységben található, tetőszintje a felszín alatt 1000 m-rel kezdődik, átlagvastagsága 990 m körüli.

NAGYKÖRÖSI-HOMOKHÁT ALEGYSÉG

Felszíni vizek

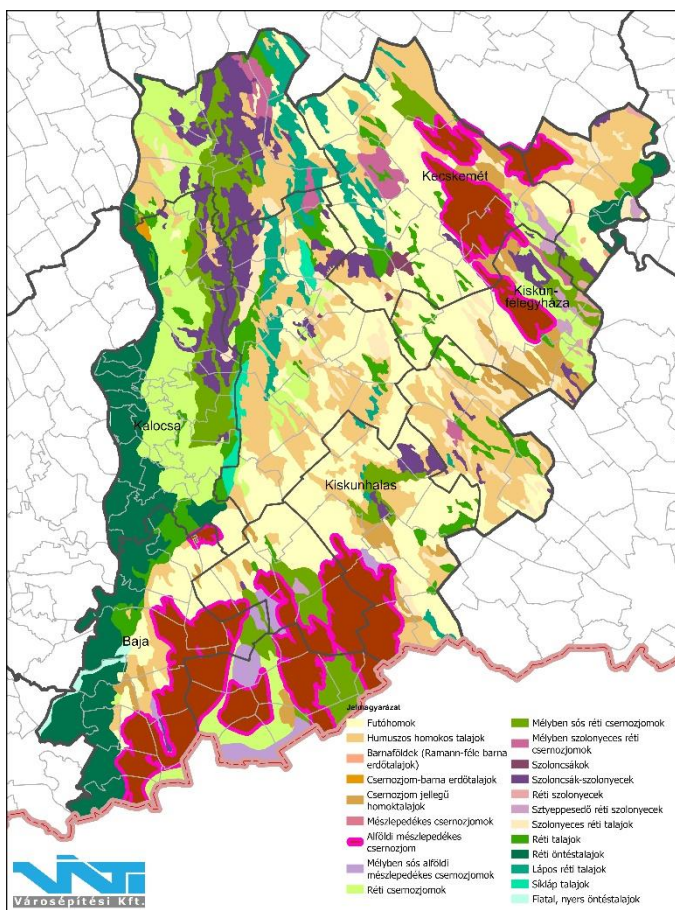
Az alegység csak igen kis területen érinti a vármegyét, Szentkirály és Tiszakécske környékén. Legnagyobb vízfolyása a Tisza mellett a Peitsik-csatorna, mely ugyan természetes eredetű, de mára erősen módosított medrű, időszakos vízszállítású. Egyetlen állóvize a Tiszakécskei-Holt-Tisza, melynek fő hasznosítása a vízkárelhárítás, illetve halgazdálkodás.

Felszín alatti vizek

Az alegységet két hideg porózus felszín alatti víztest érinti. Mindkettő nyomás alatti, leáramlásos hidrodinamikai típusú. A Duna-Tisza közti hátság - Tisza-vízgyűjtő északi rész (rétegvíz) víztest helyezkedik el mélyebben, átlagos tetőszintje 15 m, átlagos vastagsága 420 m körüli, míg a Duna-Tisza közti hátság - Tisza-vízgyűjtő északi rész sekély porózus víztest átlagos tetőszintje 5 méterrel van a felszín alatt, átlagos vastagsága 13 m.

TALAJTANI ADOTTSÁGOK

Bács-Kiskun vármegye talajtani adottságainak alakulása a természetes folyamatok és emberi eredetű tájalakító tevékenység közös eredménye, melyben jól megfigyelhető a mélyebb földtani adottságok hatása és a korábbi természetes növénytakaró nagymértékű átalakítása. A két fő tájalkotó közet a futóhomok és a lösz, illetve a vármegyét érintő két legnagyobb folyónkat érintő ületékes közetek. E három, adottságaikban alapvetően különböző területen a megjelenő talajfélések is jól elkülöníthetők. A három fő talajtípus, mely a vármegye területén megjelenik, a futóhomok, melye egyben a legnagyobb területi arányt is képviseli, a – főleg lösz alapkőzeten kialakuló – feketeföld (csernozjom) különböző altípusai, valamint a Dunát és a Tiszát kísérő vízhatású talajok. A helyi adottságok következtében, illetve az alapkőzet-

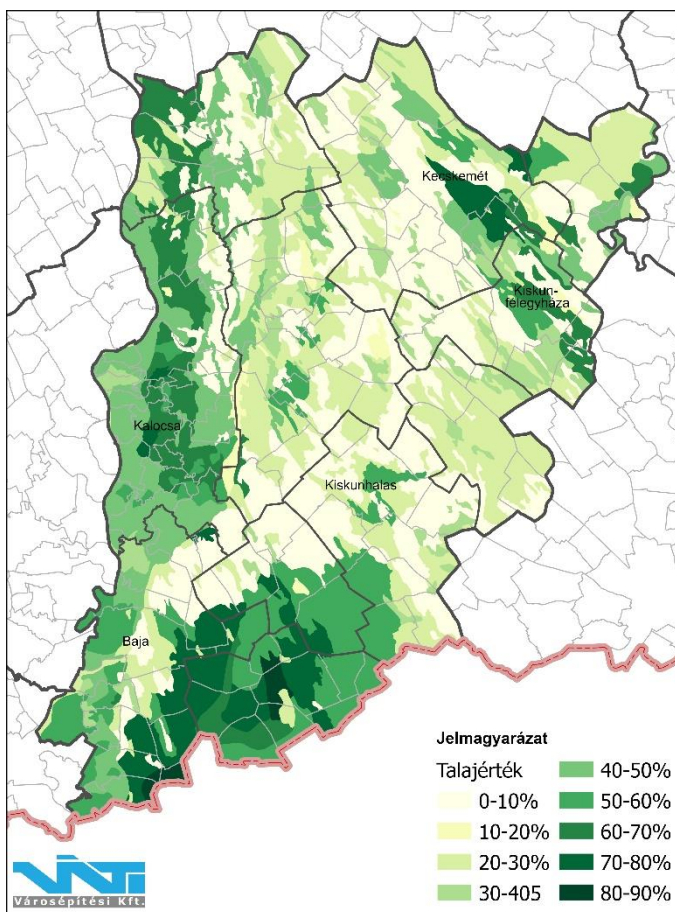
14. ábra: Talajtípusok
(Forrás: ATK TAKI)

ek találkozásánál e fő talajtípusok átmeneti formái jelentek meg, illetve a vármegye területét nagy területen érintő szikesedés további talajtípusokat hozott létre.

A futóhomok önmagában a vármegye területének 23%-át teszi ki, a többi átmeneti homoktalajjal együttes részesedésük több, mint 40%. Feketeföldek között a leggyakoribb az alföldi mészlepedékes csernozjom 10,6%-os részesedéssel, a többi feketefölddel együttes aránya a vármegyében 30,6%. A maradék 27,4%-on a vármegye vízhatású taljai és a szikes talajok osztoznak, melyek közt a legnagyobb részaránnyal a réti öntéstalajok bírnak (8,6%). A vármegyében előforduló talajtípusok elhelyezkedését az egyes kistájak lehatárolásával a szomszédos ábra mutatja.

A vármegye közel teljes területére igaz, hogy a megjelenő talajfélések elsősorban lúgos kémhatásúak, többségükben felszíntől karbonátos, meszes talajok, de nem ritkák az erősen lúgos kémhatású szikes talajok sem; a fentiek alól kevés kivételt képeznek a Tisza mentén megjelenő savanyú talajok. A vármegyében a talajok vízháztartására (és sok más egyéb tulajdonságára) jellemző a szélsőségeség, a futóhomok talajú térségek igen jó vízvezető képességgel rendelkeznek, ugyanakkor vízmegtartó képességük rendkívül gyenge. A másik végletet a szikes talajok jelentik, melyek gyenge vízvezetők, vízmegtartó képességük igen nagy, így a vármegye talajainak jelentős része szélsőségesen száraz és a csapadékvizet nem tartja meg, vagy éppen nehezen szívárogtatja el.

A fentiek alól a feketeföldek kivételek, itt a vízháztartási viszonyok kedvezőbbek, a vármegyében fellelhető talajok összesített értéke ezeknek a legmagasabb. Az ország legjobb termőképességű talajaihoz képest a vármegye taljai összességében alacsony értékűek, kémhatás, vízháztartás, szervesanyag-tartalom vagy a termőréteg vastagsága tekintetében szélsőségesek mindazok a területek, ahol nem feketeföldek fordulnak elő, hanem futóhomok vagy valamilyen szikes jellegű, esetleg vízhatású talaj. Egybevetve a térség klimatikus adottságaival és annak változó voltával, a jelenlegi földhasználati gyakorlat hosszú távú fennmaradása igen kétségesnek mondható, szükségessé válhat annak megváltoztatása szárazságtűrő kultúrákra való átállással.

15. ábra: Talajértékek
(Forrás: ATK TAKI)

NÖVÉNYZET

Bács-Kiskun vármegye területe növényföldrajzi értelemben egységes terület, teljes egésze az Eupannonicum flórávidékhez tartozik. Ezen belül a Colocense flórajárás terül el a vármegye nyugati, Solti-síksághoz tartozó részén, többi része a Praematricum flórajáráshoz tartozik. A két flórajárás közti különbségek kialakulásához az eltérő éghajlati- és talajviszonyok egyaránt hozzájárultak, mely egyben a térség potenciális vegetációját is meghatározta. A Duna mentén ez főleg ártéri ligeterdőket és mocsarakat jelenthetett, a Duna-Tisza-köze többi részén főleg homoki tölgyeseket, homokpusztákat, a löszös területeken löszpusztát. A térség egyik kiemelkedő természeti és kultúrtörténeti értékei közé tartoznak a szoloncsák szikes foltok, melyek növényvilága a szélsőséges körülmények miatt máshol nem jellemző. A fentiek fényében a vármegye eredeti képére a felszíni vizek, folyók mentén puhafás ligeterdők voltak jellemzők, a további részeken pusztai növényzet cserjés, erdős foltokkal, az emberi tevékenység hatására azonban ez a kép gyökeresen átalakult. A vármegye területének többsége művelés alatt áll, illetve erdeiben is jóval gyakoribbak az idegenhonos, ültetvény-jellegű állományok.

A vármegye növényzetének áttekintő jellegű jellemzésére alkalmas az Általános Nemzeti Élőhely-osztályozási Rendszer (Á-NÉR). Ez a rendszer az egyes, az országban előforduló, hasonló jellegű élőhelyeket átfogó kategóriarendszerbe sorolja, melynek segítségével jól jellemezhető a térség növényvilága. Magyarország Kistájainak Kataszterében az egyes kistájak leírásában szerepel, mely élőhelyek a leggyakoribbak az egyes kistájokban (Á-NÉR

2007 szerint). Eszerint a vármegyében manapság a leggyakoribb (legnagyobb területen megjelenő élőhelyek a következők:

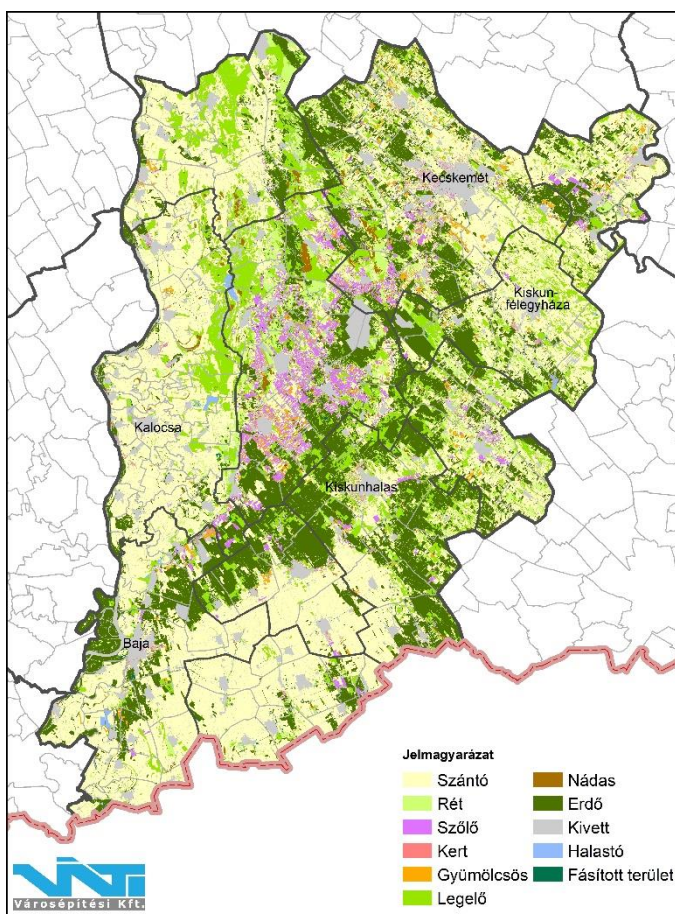
- OC: Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek
- B1a: Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások
- F2: Szikes rétek
- RB: Puhafás pionír és jellegtelen erdők
- H5b: Homoki sztyeprétek
- B6: Zsiókás és sziki kákás szikes mocsarak
- D34: Mocsárrétek
- F4: Üde mézpázsitos szikfokok
- RC: Keményfás jellegtelen vagy telepített egyéb erdők
- B5: Nem zsombékoló magassárrétek
- OB: Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek
- G1: Nyílt homokpusztagyepek

A fenti lista egyben az élőhelyek előfordulási gyakoriságának sorrendjét is megmutatja. Ebből jól látszik, hogy a vármegye növényzete igen gyakran bolygatott, másodlagos vagy éppen mesterséges kialakulású, melyre utal a számos jellegtelen karaktert hordozó élőhely.

4.2. TÁJI JELLEMZŐK

MŰVELÉSI ÁGAK

Bács-Kiskun vármegye elsősorban mezőgazdasági jellegű térség, az egyes művelési ágak koncentrációja alapján viszonylag jól elkülönülő részekre osztható fel, melynek alapvető oka a térség alapkőzetében és talajviszonyaiban keresendő. A futóhomok alapkőzetű részeken a homok megkötése közegészségügyi érdek, így ezeken a területeken az erdők és fásított területek alkotják a külterületek nagy részét, de legalább a folyamatos talajfedettséget biztosító gyepek, illetve Kecel, Soltvadkert, Kiskőrös térségében nagy területeket foglalnak el szőlők. Azon részeken, ahol löszön képződött feketeföldek vagy réti talajok vannak, a szántóföldi művelés jóval gyakoribb, sőt szinte egyeduralgó művelési ág.

16. ábra: Művelési ágak
(Forrás: Földhivatali alaptérkép)

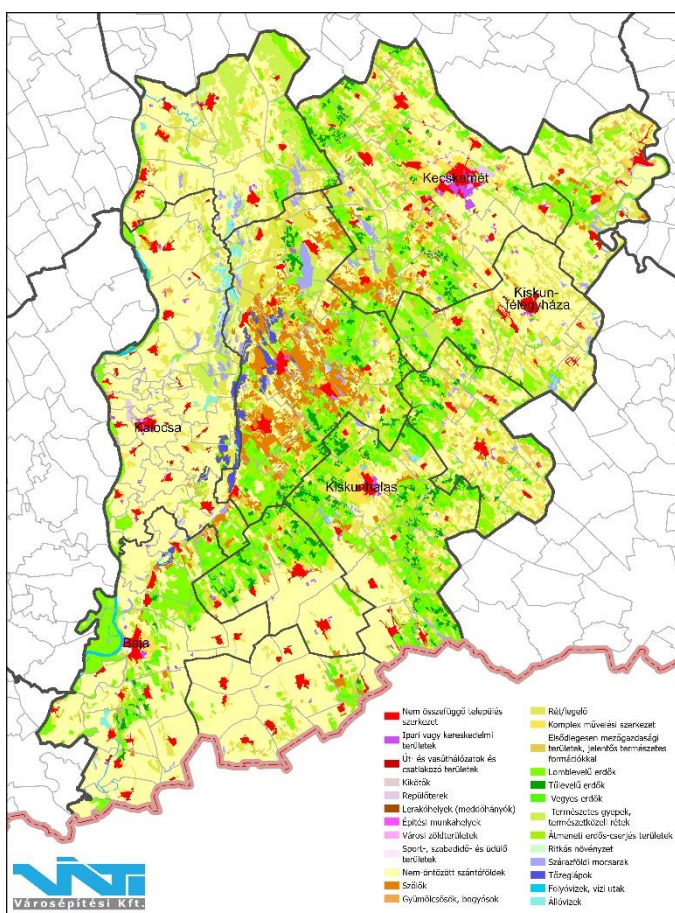
6. táblázat: A vármegye területének művelési ágak szerinti felosztása
(Forrás: földhivatali alapadatok)

Művelési ág	Átlagos foltmérete (m ²)	Összterülete (ha)	Területi arány (%)
erdő	113506,4	177921,36	21,07%
fásított terület	6980,4	2776,80	0,33%
gyep (legelő)	39897,7	107564,18	12,74%
gyep (rét)	46502,5	32454,13	3,84%
gyümölcsös	14942,0	12773,94	1,51%
halastó	78396,6	1740,41	0,21%
kert	2828,9	1562,72	0,19%
nádas	40123,9	6660,57	0,79%
szántó	99091,7	373744,17	44,27%
szőlő	15646,6	25985,90	3,08%
kivett	68573,7	103278,81	12,23%

A fenti táblázat az egyes művelési ágak vármegyére vetített területi megoszlását és az összes földrészletre vetített átlagos területét mutatja.

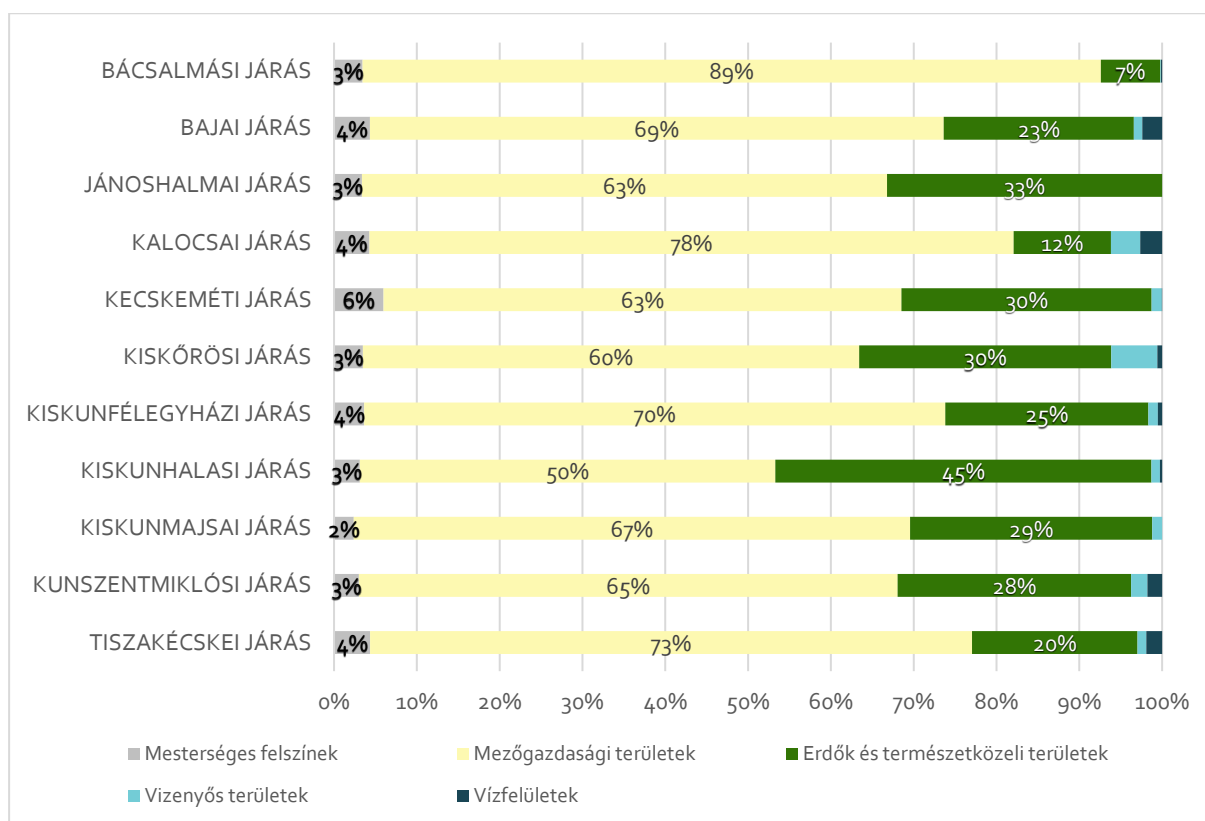
Árnyaltabb képet kapunk a tájhasználatról a felszínborítás vizsgálatával, hiszen az egyes területek valós hasznosítása sokszor eltér annak művelési ágától, illetve a kivett területek is jelentős mozaikosságot mutatnak.

A Corine felszínborítási nomenklátúra öt fő csoportban sorolt: mesterséges felszínek, mezőgazdasági területek, erdők és természetközeli területek, nedves területek és vizek. Az egyes csoportok területi megoszlásán jól látszik a mezőgazdasági jellegű területek általános túlsúlya, továbbá a vármegye különböző térségeinek talajadottságaiból fakadó felszínborítottsági sajátosságai. A mesterséges felszínek aránya a legtöbb járásban közel azonos, kivételt a Kecskeméti járás képez, melyben a Kecskemét környéki ipari, gazdasági jellegű területek húzzák jelentősen befolyásolják részesedésüket.

17. ábra: Corine Land Cover, 2018
(Forrás: Európai Környezetvédelmi Ügynökség)

Az alábbi ábra a fő kategóriák az egyes járások területéhez viszonyított arányát mutatja. A diagram jól szemlélteti a vízfelületek, vizenyős területek igen alacsony arányát (bizonyos járásokban azok hiányát), illetve a mezőgazdaságijellegű területek túlsúlyát.

18. ábra: Corine felszínborítás járásonkénti megoszlása
(Forrás: European Environment Agency)

A TÉRSZERKEZET ALAKULÁSA, A TERÜLETFELHASZNÁLÁS VÁLTOZÁSAI, TENDENCIÁK

A fejezetben azokat az irányokat, tendenciákat vesszük végig, melyek a térszerkezetet és a területfelhasználást befolyásolják. A vizsgálat során a hatályos vármegyei területrendezési terv készítése idején elérhető, 2011. évi (vagy ahhoz legközelebb eső elérhető) adatokat és a jelen tervezés idején elérhető legfrissebb adatokat hasonlítjuk össze.

TELEPÜLÉSRENDSZER

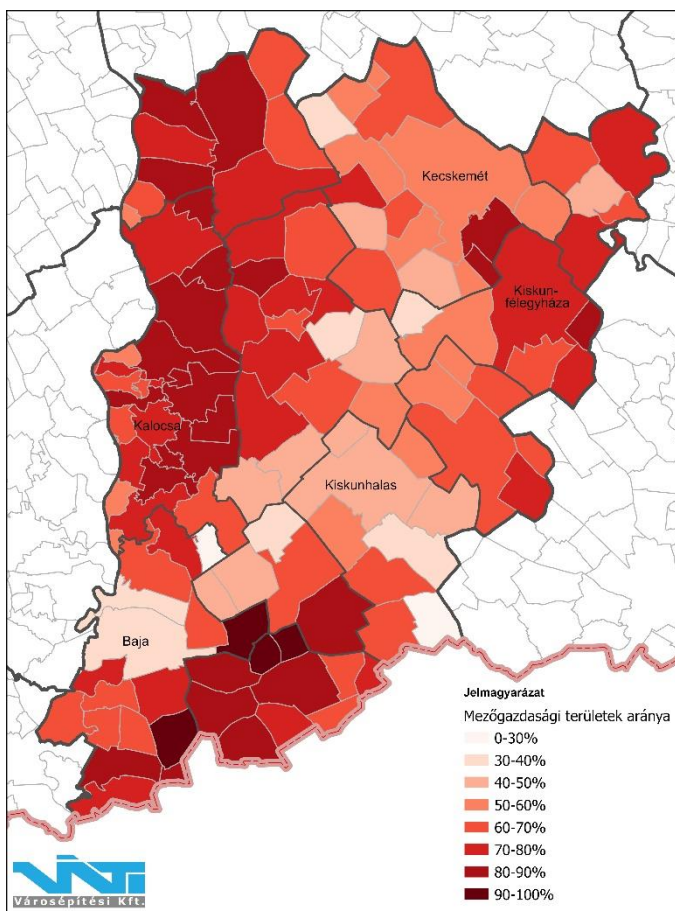
A vármegyében a településrendszert illetően a hatályos Területrendezési Terv készítése óta területszervezési változás nem történt, azaz sem új település alakítása, sem helységek egyesítése nem merült fel. A vármegye településeinek száma továbbra is 119 db, városainak száma 21 db (melyből 2 db megyei jogú város).

MEZŐGAZDASÁG

A vármegye mezőgazdasági területei változásának bemutatásához a KSH agrárcenzusának 2010-es és 2020-as adatait hasonlítottuk össze.

A vizsgált időszakban a vármegye területén a mezőgazdasági területek hasznosítása 4%-kal nőtt, a kert kivételével minden művelési ág tekintetében.

Az egyes településeken a mezőgazdasági területek közigazgatási területhez viszonyított arányának fő meghatározója a talaj, a fenti ábrán is jól látható, hogy míg a futóhomokos talajú területeken a mezőgazdasági területek aránya alacsonyabb, ahol a talajadottságok megengedik, ott jóval nagyobb a mezőgazdaság aránya, olyannyira, hogy bizonyos településeken a közigazgatási terület 90%-át is meghaladja.

19. ábra: Mezőgazdasági területek aránya az egyes településeken

(Forrás: Földhivatali alaptérkép)

7. táblázat: Mezőgazdasági földhasználat (2000-2019)

(Forrás: KSH, állami alapadatok)

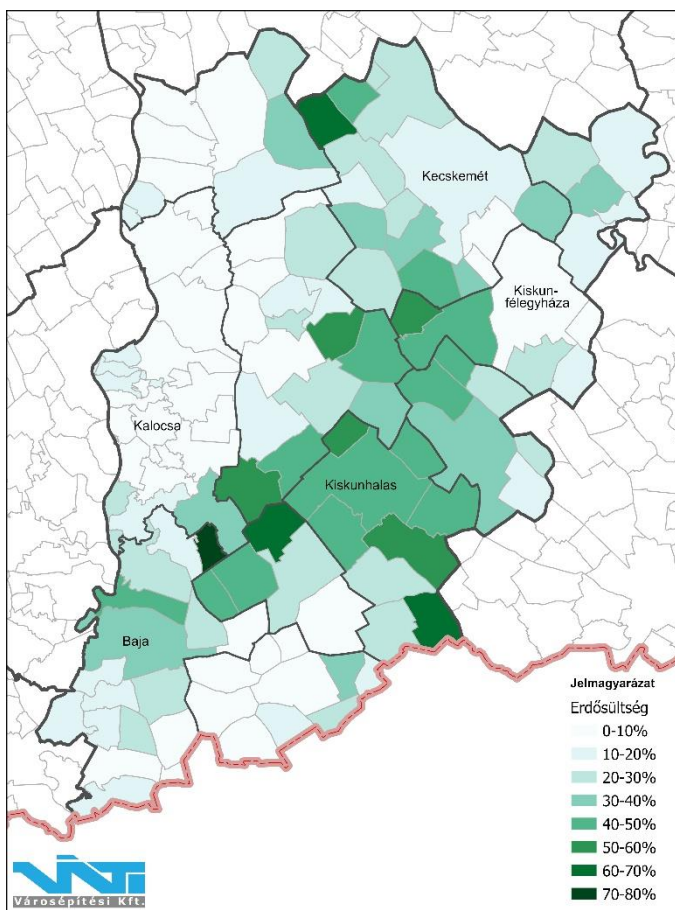
	2010		2020	
	Terület (ezer ha)	Aránya a megye területén belül	Terület (ezer ha)	Aránya a megye területén belül
Szántó	315,6	37,38%	336,2	39,82%
Gyep¹	95,2	11,28%	107,2	12,70%
Kert	1,4	0,17%	0,2	0,02%
Szőlő	17,7	2,10%	19,5	2,31%
Gyümölcsös	9,0	1,07%	9,1	1,08%
Mezőgazdasági terület összesen	438,8	51,97%	472,2	55,93%

¹ Az érintett adatoknál nem került figyelembevételre, hogy az ingatlanyilvántartásban a gyep legelő és rét művelési ágakra tagozódik.

ERDŐGAZDÁLKODÁS

Bács-Kiskun vármegye erdősültsége az országos átlag (22,2%, 2021.) körül mozog. A 2016-2030 közötti időszakra készült Nemzeti Erdőstratégia 2050-ig 27 százalékos országos erdősültségi arányt fogalmazott meg. A vármegye ennek az arálynak jelenleg nem felel meg, számos másik vármegyében ez az arány jóval nagyobb, ezzel együtt Bács-Kiskun vármegyében is az erdőterületek növekedése várható.

A tervezést megelőző időszakra 2015 és 2020 között rendelkezünk pontos adatokkal, melyek a NÉBIH Országos erdőállomány adattárából származnak.

20. ábra: A vármegye erdősültsége
(Forrás: saját szerkesztés adatszolgáltatás alapján)

8. táblázat: A vármegye erdőterületeinek változása (2015-2023)
(Forrás: Országos Erdőállomány Adattár)

	2015	2017	2020	2023
Erdőtervezett erdőterület (ha)	186 712,2	186 495,6	185 048,4	191 359,6
Erdőtervezett erdőterület (a vármegye százalékában)	22,11%	22,09%	21,92%	22,66%

Az erdőtervezett erdőterületek vármegye területéhez viszonyított aránya a vizsgált időszak alatt kis mértékben ingadozott, legkevesebb 2020 környékén volt, ekkor a vármegye területének kicsivel kevesebb, mint 22%-át tették ki erdőtervezett erdők. Mindegyik vizsgált időpontban jellemző volt, hogy az erdőterületek legnagyobb részét a gazdasági rendeltetésű erdők tették ki (kb. 69%), melyet a védelmi rendeltetés (kb. 23%) követett. A közjóléti rendeltetésű erdők részaránya általában nem érte el az 1%-ot.

VÍZGAZDÁLKODÁS

A hatályos terv elfogadását követően a Kormány 1242/2022. (IV. 28.) Korm. határozattal fogadta el Magyarország felülvizsgált, 2021. évi vízgyűjtő-gazdálkodási tervét. A dokumentum alapján Bács-Kiskun vármegye a Duna és a Tisza részvízgyűjtőin fekszik, ezeken belül 4 db vízgyűjtő alegység érinti, melyek: 1-10 Duna-völgyi-főcsatorna, 1-16 Felső-Bácska, 2-12 Nagykőrösi-homokhát, 2-20 Alsó-Tisza jobb part alegységek.

4.3. TERMÉSZET- ÉS TÁJVÉDELEM

Bács-Kiskun vármegye területe kisebb részben a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság és a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság, nagyobb részben a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság működési területére esik. Mindamellett, hogy a vármegye területe átlagos adottságait tekintve viszonylag egységes, kulturális és természetvédelmi értékei kimagaslóak.

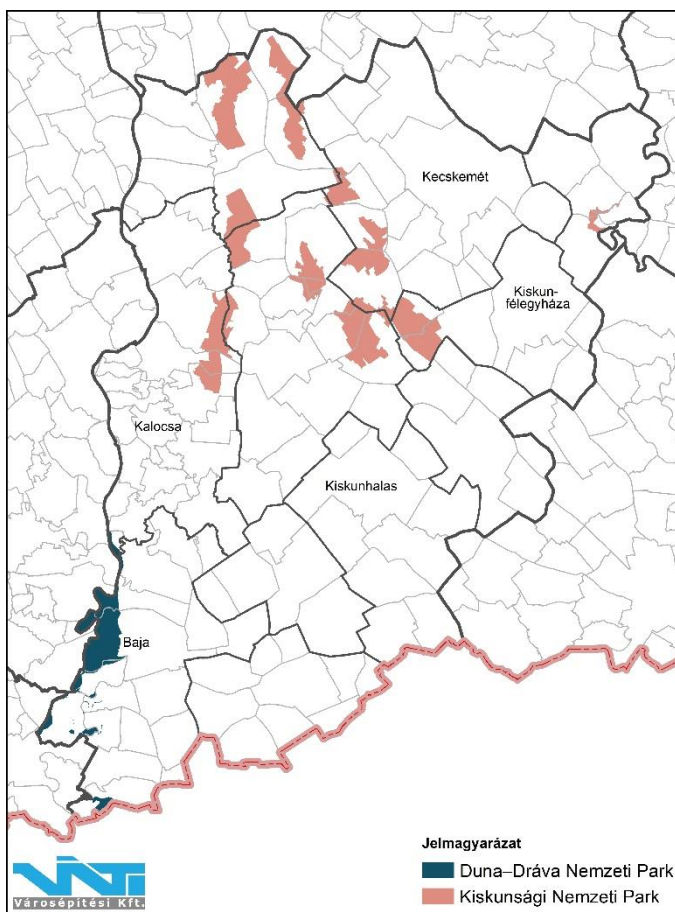
A vármegye – a változatos éghajlati, domborzati és növényzetbeli adottságok miatt – természetvédelmi szempontból értékes, gazdag terület. A vármegye 8443,01 km²-es területéből 4 176,63 km² tartozik valamilyen szempontból védelem hatálya alá, ökológiai hálózat területébe, illetve tájképvédelmi területbe, mely a vármegye teljes területének 49,47%-a. Országos jelentőségű védett természeti területből 19 db található a vármegyében, közösségi jelentőségű védett területek (Natura 2000) közül különleges madárvédelmi területből 11, különleges természetmegőrzési területből 45 db található. A fenti adatokból látható, hogy a vármegye életében a kultúrtörténeti, táji, illetve természetvédelmi értékek kulcsfontosságúak, megőrzésük, fejlesztésük és bemutatásuk a vármegye elemi érdeke.

NEMZETI PARKOK

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 28.§ (2) bekezdése szerint a nemzeti park

„az ország jellegzetes, természeti adottságaiban lényegesen meg nem változtatott, olyan nagyobb kiterjedésű területe, melynek elsődleges rendeltetése a különleges jelentőségű, természetes növény- és állattani, földtani, víztani, tájképi és kultúrtörténeti értékek védelme, a biológiai sokféleség és természeti rendszerek zavartalan működésének fenntartása, az oktatás, a tudományos kutatás és a felüdülés elősegítése”.

Bács-Kiskun vármegyét a Kiskunsági Nemzeti Park és a Duna-Dráva Nemzeti Park területeinek része, vagy egésze érinti, melyek összesen 544,39 km²-t tesznek ki, ez a vármegye területének 6,45%-a.

21. ábra: Nemzeti parkok
(Forrás: Agrárminisztérium)

KISKUNSÁGI NEMZETI PARK

A nemzeti park létesítését az Országos Természetvédelmi Hivatal elnökének 1800/1974. OTvH számú határozata rendelte el. (Törzskönyvi száma: 109/NP/74) A Kiskunsági Nemzeti Park védettségének fenntartásáról szóló 134/2007. (XII. 27.) KvVM rendelet szerint:

„3.§ A védettség indoka és célja a kiskunsági táj jellegzetes arculatának és természeti értékeinek, különösen a homokon kialakult formakincsnek, az állóvizeknek, a jellegzetes vegetációtípusok (homokpuszta maradványok és szikes puszták rétjei, lápok, turjánosok, Tisza menti természetes galériaerdők), valamint ezen élőhelyek természetes növény- és állatvilágának, a Kiskunság gazdag madárvilágának megőrzése, a madarak háborítatlan fészkelésének és vonulásának biztosítása, a táj kulturális értékeinek (pl. a hagyományos pusztai állattartás és a jellegzetes tanyai, paraszti életforma emlékeinek) megővése.”

DUNA-DRÁVA NEMZETI PARK

A nemzeti park a környezetvédelmi és területfejlesztési miniszter 7/1996. (IV. 17.) KTM rendelete alapján létesült. (Törzskönyvi száma: 271/NP/96)

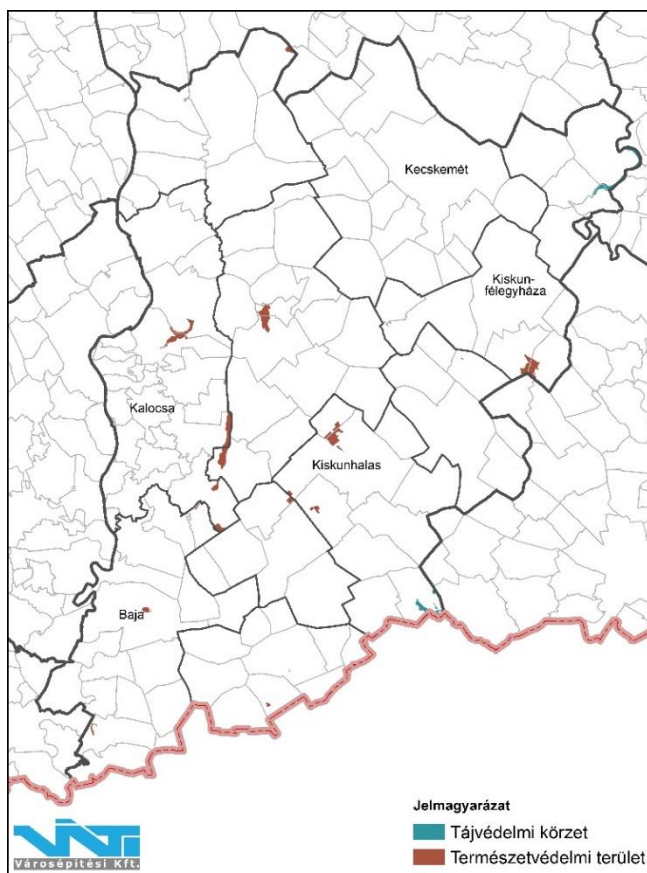
A védettség indoka és célja, a Duna és a Dráva folyók mellékágrendszerük, valamint az érintett területek természeti értékeinek, a felszíni és felszín alatti vízkészleteknek, továbbá az érintett területek erdeinek, termőtalajának és más megújuló természeti erőforrásainak védelme.

TÁJVÉDELMI KÖRZETEK

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 28.§ (3) bekezdése szerint a tájvédelmi körzet

„az ország jellegzetes természeti, tájképi adottságokban gazdag nagyobb, általában összefüggő területe, tájrészlete, ahol az ember és természet kölcsönhatása esztétikai, kulturális és természeti szempontból jól megkülönböztethető jelleget alakított ki, és elsődleges rendeltetése a tájképi és a természeti értékek megőrzése”.

Bács-Kiskun vármegyében 2 db tájvédelmi körzet helyezkedik el, melyek összterülete 13,51 km², mely a vármegye területének 0,15%-a.

22. ábra: Országos jelentőségű védett természeti területek
(Forrás: Agrárminisztérium)

KÖZÉP-TISZAI TÁJVÉDELMI KÖRZET

A tájvédelmi körzet létesítését az Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatal elnökének 2/1988. OKTH számú határozata rendelte el, majd a Közép-tiszai Tájvédelmi Körzet védettségének fenntartásáról szóló 59/2007. (X. 18.) KvVM rendelet erősítette meg védelmét. (Törzskönyvi száma: 158/TK/78)

A védettség indoka és célja a területen található természetes élőhelyek (ártéri erdők, rétek, holtmedrek) növénytakasulásainak, az itt előforduló védett és fokozottan védett növény- és állatfajoknak a megőrzése, a madarak háborítatlan fészkelésének, táplálkozásának, vonulásának biztosítása, a jellegzetes Közép-Tiszavidéki táj tájképi adottságainak megővése.

KÖRÖS-ÉRI TÁJVÉDELMI KÖRZET

A tájvédelmi körzet létesítését a vidékfejlesztési miniszter a Körös-éri Tájvédelmi Körzet létesítéséről szóló 146/2012. (XII. 27.) VM rendelete rendelte el. (Törzskönyvi száma: 330/TK/12)

A védetté nyilvánítás célja a Körös-ér mentén, valamint a Dorozsma-Majsai-homokhát déli részén található táji értékek, természetes és természetközeli állapotú növénytakasulások, valamint a hozzájuk kapcsolódó állatközösségek megőrzése, különös tekintettel a fokozottan védett egyhajú virágra (*Bulbocodium vernum*) és a kritikusan veszélyeztetett, a világon csak ebben a térségben előforduló délvidéki földikutyára [*Nannospalax (leucodon) montanosyrmensis*].

TERMÉSZETVÉDELMI TERÜLETEK

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 28.§ (4) bekezdése szerint a természetvédelmi terület

„az ország jellegzetes és különleges természeti értékekben gazdag, kisebb összefüggő területe, amelynek elsődleges rendeltetése egy vagy több természeti érték, illetve ezek összefüggő rendszerének a védelme.”

A 23. § (2) bekezdése alapján

„védett láp, szikes tó természetvédelmi területnek minősül”.

Bács-Kiskun vármegyében 19 db országos jelentőségű természetvédelmi terület található. Ezek listája alább olvasható:

Dávodi Földvári tó TT, Kunpeszeri Szalag-erdő TT, Kunfehértói holdrutás erdő TT, Madarasi Marhajárás TT, Kéleshalomi-homokbuckák TT, Péteri-tavi madárrezervátum TT, Hajósi Homokpuszta TT, Szelidi-tó TT, Csólyospálosi földtani feltárás TT, Bácsalmási Gyapjas Gyűszűvirág Termőhelye TT, Jászszentlászlói Kalmár-erdő TT, Császártöltési Vörös Mocsár TT, Bajai földikutya-rezervátum TT, Rácalmási-szigetek TT, Kiskőrösi-turjános TT, Hajósi-kaszáló és löszpartok TT, Pirtói-homokbuckás TT, Kiskunhalas-Fejetéki Mocsár TT, Érsekhalmi Hét-völgy TT.

A törvény erejénél fogva védett szikes tóból a vármegyében 148 db található 123,23 km² területen, lápból pedig 111 db, összterületük 221,34 km².

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 23.§ (5) bekezdése szerint

„Ha védett természeti érték, terület védelme csak különleges intézkedésekkel biztosítható, a természeti értéket, területet vagy annak egy részét fokozottan védetté kell nyilvánítani.”

Fokozottan védetté egy emléket, illetve területet a miniszter nyilvánít. Emellett a törvény erejénél fogva fokozottan védett a nemzeti park természeti övezete, a bioszféra-rezervátum magterülete, továbbá az erdőrezervátum-magterülete.

HELYI JELENTŐSÉGŰ TERMÉSZETVÉDELMI TERÜLETEK

Helyi jelentőségű természetvédelmi oltalomban a települési önkormányzat részesíti az arra érdemes területet. A védetté nyilvánítás során az önkormányzat a védett természeti terület kezelési módokat, korlátozásokat, tilalmakat, továbbá egyéb kötelezettségeket állapít meg. A helyi jelentőségű védett természeti területek fenntartására az önkormányzat tervet készít, melynek a vonatkozó országos és regionális tervekkel összhangban kell lennie. Bács-Kiskun vármegyében az alábbi helyi jelentőségű védett természeti területek találhatóak:

Bácsalmási-templompark TT (Bácsalmás), Bácsalmási védett erdő és gyepek TT (Bácsalmás), Bácsalmási Kossuth-park TT (Bácsalmás), Csókás nyárfás erdő TT (Borota), Homokbuckásdomb (Akácfa u.) TT (Bugac), Kishomoki-buckák TT (Bugac), Farkasordító-domb TT (Bugac), Löszpusztamaradvány TT (Császártöltés), Dunapataji-szigetek és hullámtéri erdők TT (Dunapataj), Érsekcsanádi tölgyes természetvédelmi terület TT (Érsekcsanád), Káposztáskerti-erdő TT TT (Fülöpszállás), Pulykási nyár-erdőmaradvány TT (Hajós), Homokmégyi Örjegi-legelő TT (Homokmégy), Jászszentlászló, Kerektó környezete természetvédelmi terület TT (Jászszentlászló), Jászszentlászlói természetvédelmi terület TT (Jászszentlászló), Kalocsa, Érsekkert TT (Kalocsa), Keceli-templomkert TT (Kecel), Városközponti park TT (Kecel), Bekósarok és Rózsaberek TT (Kecel), Kecskeméti Főiskola Arborétuma TT (Kecskemét), Mária-kápolna rétje TT (Kecskemét), Széktói Szabadidőközpont TT (Kecskemét), Ménteleki Zombory-birtok TT, Kecskemét), Hetényegyházai mogyorós-tölgyes TT (Kecskemét), Egyhajú virág és tarka sáfrány termőhelye TT (Kelebia), Kiskunhalas, Gyepterület a 0725/26 hrsz-ú ingatlanon TT (Kiskunhalas), Kiskunhalasi-mocsárciprusok (15 db) TT (Kiskunhalas), Nádas-sziget TT (Kiskunhalas), Sóstói-parkerdő TT (Kiskunhalas), Kiskunhalasi Csetényi park TT (Kiskunhalas), Kiskunhalasi tarka sáfrány termőhelye TT (Kiskunhalas), Kiskunmajsai-homokbuckák TT (Kiskunmajsa), Hodályi-fenyves TT (Kunadacs), Kunadacsi Hetvenholdas Természetvédelmi Terület TT (Kunadacs), Kunadacsi Jónai-járás természetvédelmi terület TT (Kunadacs), Kunadacsi-tölgyes TT (Kunadacs), Kunbaracsi borókás buckák TT (Kunbaracs), Baracsi-kaszálók TT (Kunbaracs), Hajólapos TT (Kunbaracs), Hosszúláp TT (Kunbaracs), Orchideás TT (Kunbaracs), Kunpeszéri gyöngyvirágos-tölgyes TT (Kunpeszér), Kunpeszéri nyíres-nyáras TT (Kunpeszér), Nagy-tölgyfai-tag erdőállománya TT (Kunpeszér), Ladánybenei Madarasi-tó TT (Ladánybene), Lajosmizsei Iskola-tó és környéke TT

(Lajosmizse), Lajosmizsei Füzes-tó és környéke TT (Lajosmizse), Lajosmizsei Központi park és növényzete TT (Lajosmizse), Nyárlőrinci tölgyes erdő TT (Nyárlőrinc), Pirtói-homokbuckák TT (Pirtó), Szabadszállási Strázsa-hegy TT (Szabadszállás), Tiszakécskei Holt-Tisza természetvédelmi terület TT (Tiszakécske).

TERMÉSZETI EMLÉKEK

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 28.§ (5) bekezdése szerint a természeti emlék

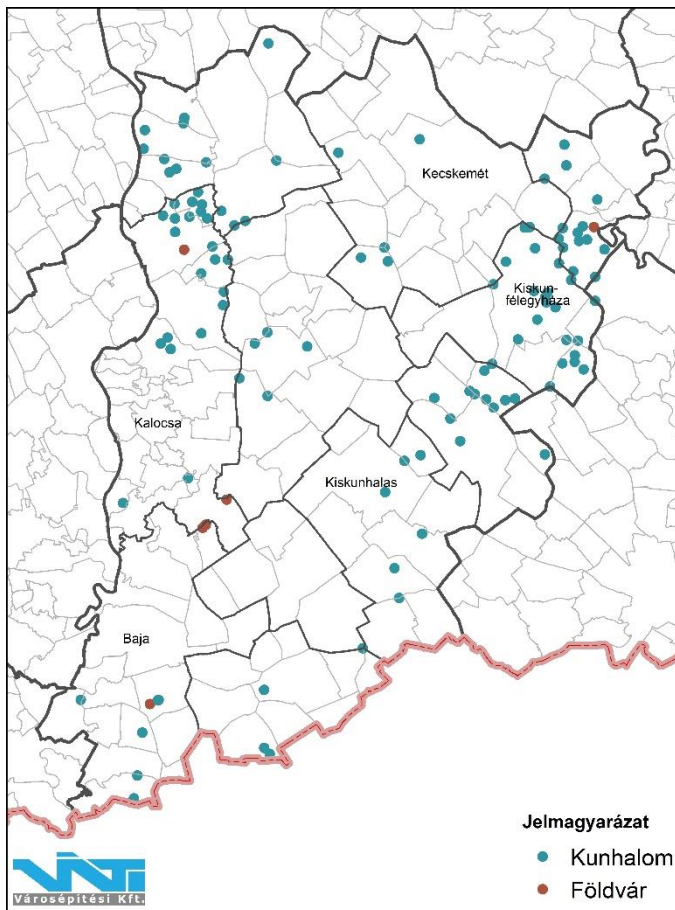
„valamely különlegesen jelentős egyedi természeti érték, képződmény és annak védelmét szolgáló terület. A 23. § (2) bekezdése alapján védett forrás, víznyelő, kunhalom, földvár természeti emlékek minősül”.

Továbbá a törvény 23.§ (1) bekezdése szerint ex lege, azaz

„E törvény erejénél fogva védelem alatt áll valamennyi forrás, láp, barlang, víznyelő, szikes tó, kunhalom, földvár”.

Bács-Kiskun vármegye természeti emlékekben bővelkedik, ezek között is jelentős számot képviselnek a törvény erejénél fogva (ex lege) védett emlékek. A természeti emlékek eloszlása az alábbi:

- Kunhalom: 110 db
- Földvár: 6 db

23. ábra: A törvény erejénél fogva védett természeti emlékek
(Forrás: Agrárminisztérium)

HELYI JELENTŐSÉGŰ TERMÉSZETI EMLÉKEK

Bácsalmási szürke nyár TE (Bácsalmás), Bácsalmási Szent János utcai vadgesztenyesor (15 db) TE (Bácsalmás), Bácsalmási Gr. Széchenyi utcai platánfák (5 db) TE (Bácsalmás), Bácsalmási Szent János utcai japánakác fák TE (Bácsalmás), Bácsalmási Dózsa György utcai öreg kocsányos tölgy TE (Bácsalmás), Bácsalmási református templom előtti kocsányos tölgy TE (Bácsalmás), Bácsbokodi köztemető vadgesztenye fasorai TE (Bácsbokod), Bácsbokodi kocsányos tölgyek (3 pld.) TE (Bácsbokod), Bácsbokodi juharfák (3 pld.) TE (Bácsbokod), Éber-ház tölgyfája TE (Bácsbokod), Szabadság utcai platánfasor TE (Csengőd), Dózsa György utcai hárs- és vadgesztenyefasor TE (Csengőd), Csikériai platánfák (2 pld.) TE (Csikéria), Érsekhalmi hársfa TE (Érsekhalma), Érsekhalmi fűzfa TE (Érsekhalma), Érsekhalmi japán akácfa (10 pld.) TE (Érsekhalma), Érsekhalmi juharfák (3 pld.) TE (Érsekhalma), Érsekhalmi Bekötő úti fasor TE (Érsekhalma), Jászszentlászló, Községes platán (1 db) TE (Jászszentlászló), Tölgyes a 3818 hrsz-en TE (Kecel), Tölgyfa a temetőben (02248 hrsz) TE

(Kecel), Keceli-tölgyfa TE (Kecel), Műkerti kocsányos tölgy TE (Kecskemét), Móricz-emplékfa kocsányos tölgy TE (Kecskemét), Kadafalvai-kocsányostölgy TE (Kecskemét), Kerekegyháza, Balatoni-Farkas János hársfa TE (Kerekegyháza), Kossuth utcai platánfasor TE (Kiskunfélegyháza), Kiskunhalasi törökmogyoró fasorok TE (Kiskunhalas), Kiskunhalasi kocsányos tölgyek TE (Kiskunhalas), Kiskunhalasi juharlevelű platánok TE (Kiskunhalas), Kiskunhalasi-páfrányfenyő TE (Kiskunhalas), Kiskunhalasi-törökmogyoró TE (Kiskunhalas), Kiskunhalasi magas kőris TE (Kiskunhalas), Kiskunhalasi vénic-szil TE (Kiskunhalas), Kiskunhalasi-mocsárciprus TE (Kiskunhalas), Kiskunhalasi-császárfa TE (Kiskunhalas), Kiskunhalasi korai juhar TE (Kiskunhalas), Kiskunhalasi kocsányos tölgy facsoportok TE (Kiskunhalas), Kiskunhalasi magas kőris facsoport TE (Kiskunhalas), Kiskunhalasi tiszafa facsoport TE (Kiskunhalas), Kiskunhalasi mocsári ciprus facsoport TE (Kiskunhalas), Kiskunhalasi juharlevelű platán facsoportok TE (Kiskunhalas), Kiskunhalasi japán akác facsoport TE (Kiskunhalas), Kiskunhalasi nyugati ostorfa facsoport TE (Kiskunhalas), Kiskunhalasi piros gesztenye facsoport TE (Kiskunhalas), Kiskunhalasi óriástuja facsoport TE (Kiskunhalas), Kiskunhalasi vadgesztenye facsoport TE (Kiskunhalas), Kiskunhalasi vadgesztenye fasorok TE (Kiskunhalas), Kiskunhalasi juharlevelű platán fasorok TE (Kiskunhalas), Kunfehértói-eperfasor TE (Kunfehértó), Lajosmizsei kocsányos tölgy TE (Lajosmizse), Lajosmizsei-vadkörtefa I. TE (Lajosmizse), Lajosmizsei-platán- és vadgesztenyefák az 5. sz. főút mellett (121 egyed) TE (Lajosmizse), Lajosmizsei Köztemető vadgesztenye fasorai TE (Lajosmizse), Lajosmizsei-vadkörtefa II. TE (Lajosmizse), Lajosmizsei-vadkörtefa III. TE (Lajosmizse), Lajosmizsei Tarnai utca platánfasora TE (Lajosmizse), Szanki szürke nyárfa TE (Szank), Uszód, Árpád utcai hársfasor TE (Uszód).

NATURA 2000 KÜLÖNLEGES TERMÉSZETMEGŐRZÉSI TERÜLETEK (SAC)

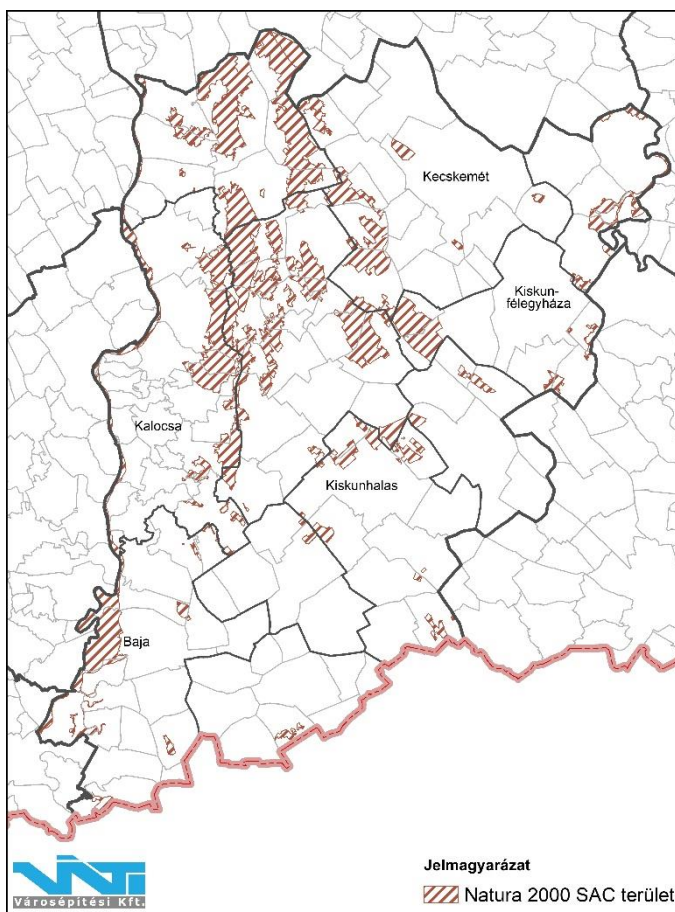
Bács-Kiskun vármegye területének 13,22%-a érintett Natura 2000 különleges természetmegőrzési területtel.

Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet alapján az Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság működési területén található Különleges természetmegőrzési területek:

- HUDD20032 Gemenc
- HUDD20045 Béda-Karapancsa

Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet alapján az Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság működési területén található Különleges természetmegőrzési területek:

- HUKN20015 Ágasegyháza-orgoványi rétek
- HUKN20024 Bócsa-bugaci homokpuszta
- HUKN30001 Csongrád-Bokrosi Sóstó
- HUKN20004 Dél-Bácska
- HUKN20008 Déli-Homokhátság
- HUKN20032 Dél-Őrjeg
- HUDI20034 Duna és ártere
- HUKN20033 Érsekhalma-nemesnádudvari löszvölgyek
- HUKN20001 Felső-kiskunsági szikes puszta
- HUKN20009 Felső-kiskunsági szikes tavak és Mikla-puszta
- HUKN20003 Felső-kiskunsági turjánvidék
- HUKN20011 Fülöpházi homokbuckák
- HUKN20025 Fülöpházi Hosszú-rét
- HUKN20013 Fülöpszállás-soltszentimre-csengődi lápok
- HUKN30002 Gátéri Fehér-tó
- HUKN20014 Hajósi-homokpuszta
- HUKN20020 Harkai-tó
- HUKN20035 Harkakötöny-kiskunmajsai homokbuckák

24. ábra: Natura 2000 SAC területek
(Forrás: Agrárminisztérium)

- HUKN20036 Imre-hegy–pirtó–kiskunhalasi homokbuckák
- HUKN30003 Izsáki Kolon-tó
- HUKN20018 Jánoshalma-kunfehértói erdők
- HUDI21056 Jászkarajenői puszták
- HUKN22037 Kékhegyi-lőtér
- HUKN20022 Kiskőrösi turjános
- HUHN20015 Közép-Tisza
- HUKN20016 Matkópusztai ürgés gyepek
- HUKN20026 Móricgáti lápok
- HUDI20035 Nagykőrösi pusztai tölgyesek
- HUKN20006 Nagynyíri-erdő
- HUKN20034 Nyárlőrinci-erdő
- HUKN20021 Ökördi–erdőteleki–keceli lápok
- HUKN20002 Peszérei-erdő
- HUKN20027 Péteri-tó
- HUKN20030 Pirtói Nagy-tó
- HUDI20042 Ráckevei Duna-ág
- HUKN20007 Solti ürgés gyepek
- HUKN20010 Szabadszállási ürgés gyepek
- HUKN20005 Tass–szalkszentmártoni szikes puszta
- HUKN20023 Tázlár–kiskunhalasi homokbuckák
- HUKN20028 Tisza Alpár-Bokrosi artéri öblözet
- HUHN20157 Tiszaugyi Körtvélyes és Bokros
- HUDD20023 Tolnai Duna
- HUDI20051 Turjánvidék

NATURA 2000 KÜLÖNLEGES MADÁRVÉDELMI TERÜLETEK (SPA)

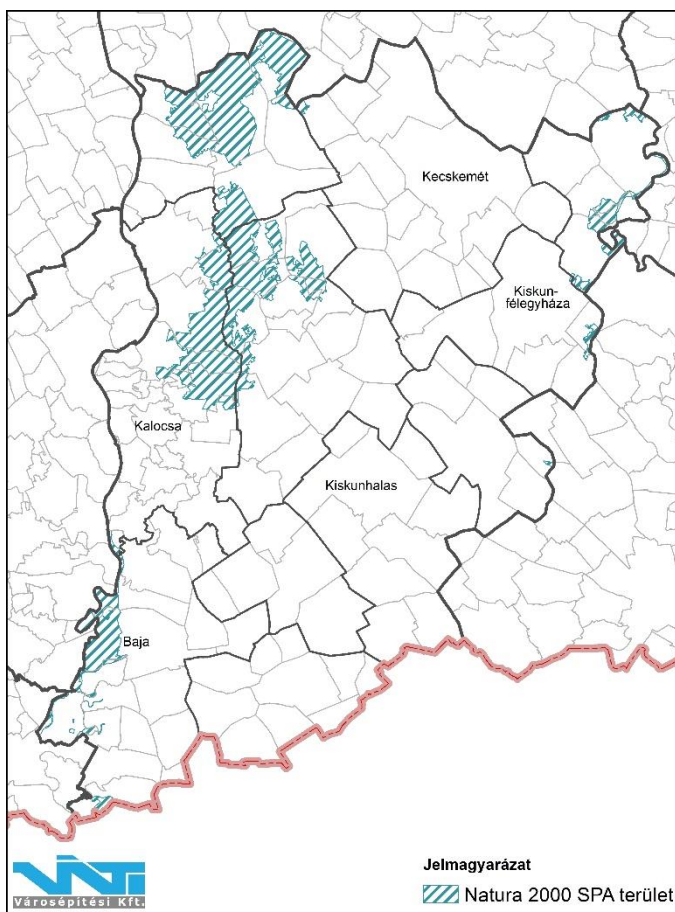
Bács-Kiskun vármegye területének 9,51%-a érintett Natura 2000 különleges madárvédelmi területtel.

Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet alapján az Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság területén található Különleges madárvédelmi területek:

- HUDD10003 Gemenc
- HUDD10004 Béda-Karapancsa

Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet alapján a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság területén található Különleges madárvédelmi területek:

- HUKN10008 Balástya-Szatymaz környéki homokvidék
- HUKN30001 Csongrád-Bokrosi Sós-tó
- HUKN10001 Felső-Kiskunsági szikes puszták és turjánvidék
- HUKN30002 Gátéri Fehér-tó
- HUKN30003 Izsáki Kolon-tó
- HUDI10004 Jászkarajenői puszták
- HUKN10002 Kiskunsági szikes tavak és az Őrjegi turjánvidék
- HUHN10004 Közép-Tisza
- HUKN20028 Tisza Alpár-Bokrosi ártéri öblözete

25. ábra: Natura 2000 SPA területek
(Forrás: Agrárminisztérium)

RAMSARI TERÜLETEK

A nemzetközi jelentőségű vadvizekről, különösen, mint a vízimadarak tartózkodási helyéről szóló, Ramsarban, 1971. február 2-án elfogadott Egyezmény és annak 1982. december 3-án és 1987. május 28.—június 3. között elfogadott módosításai egységes szerkezetben történő kihirdetéséről szóló 1993. évi XLII. törvény tartalmazza a területek védettségéről szóló szabályokat. A területek megnevezése a Nemzetközi Jelentőségű Vadvizek Jegyzékébe bejegyzett hazai védett vizek és vadvízterületek kihirdetéséről szóló 119/2011. (XII. 15.) VM rendeletben szerepel:

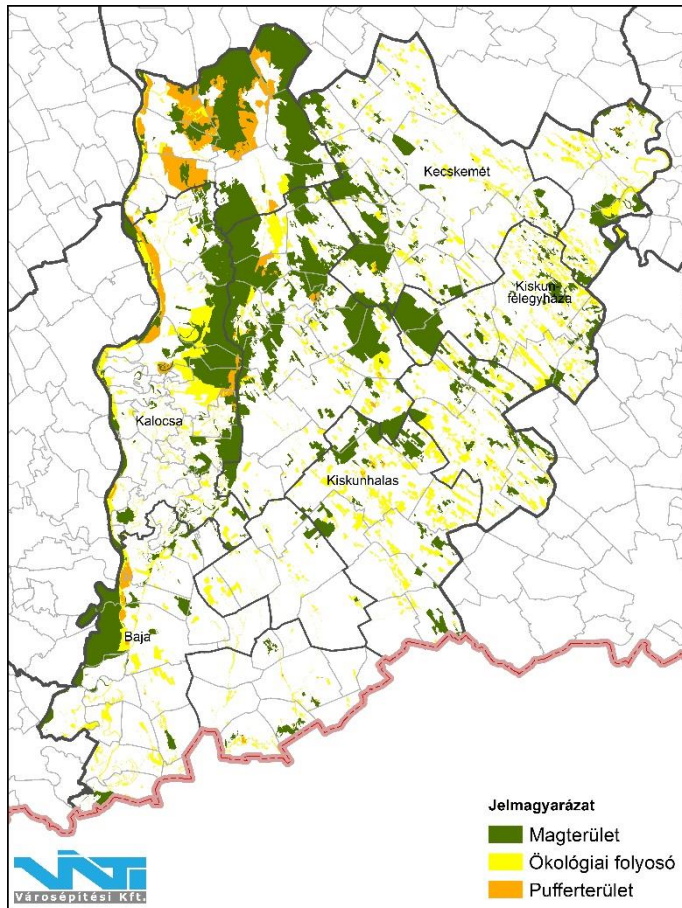
- Felső-kiskunsági szikes tavak Ramsari Terület
- Felső-kiskunsági szikes puszták Ramsari Terület

- Izsáki Kolon-tó Ramsari Terület
- Csongrád-bokrosi Sós-tó Ramsari Terület
- Gemenc Ramsari Terület
- Béda-Karapancsa Ramsari Terület

ÖKOLÓGIAI HÁLÓZAT

Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény az ökológiai hálózatot három különálló övezetként értelmezi. Az ökológiai hálózat magterületének, ökológiai folyosójának és puffterületének övezetére a Trtv. 4. § 34-36. pontjai szerint az alábbi meghatározások vonatkoznak:

„34. ökológiai hálózat magterületének övezete: az OTTrT-ben megállapított, kiemelt térségi és vármegyei területrendezési tervben alkalmazott övezet, amelybe olyan természetes vagy természetközeli élőhelyek tartoznak, amelyek az adott területre jellemző természetes élővilág fennmaradását és életkörülményeit hosszú távon biztosítani képesek, és több védett vagy közösségi jelentőségű fajnak adnak otthont;

26. ábra: Ökológiai hálózat
(Forrás: Agrárminisztérium)

35. ökológiai hálózat ökológiai folyosójának övezete: az OTTrT-ben megállapított, kiemelt térségi és vármegyei területrendezési tervben alkalmazott övezet, amelybe olyan területek – többnyire lineáris kiterjedésű, folytonos vagy megszakított élőhelyek, élőhelysávok, élőhelymozaikok, élőhelytöredékek, élőhelyláncolatok – tartoznak, amelyek döntő részben természetes eredetűek, és amelyek alkalmasak az ökológiai hálózathoz tartozó egyéb élőhelyek – magterületek, puffterületek – közötti biológiai kapcsolatok biztosítására;

36. ökológiai hálózat puffterületének övezete: az OTTrT-ben megállapított, kiemelt térségi és vármegyei területrendezési tervben alkalmazott övezet, amelybe olyan rendeltetésű területek tartoznak, amelyek megakadályozzák vagy mérséklék azon tevékenységek negatív hatását, amelyek a magterületek és az ökológiai folyosók állapotát kedvezőtlenül befolyásolhatják vagy rendeltetésükkel ellentétesek;”

Bács-Kiskun vármegyében 2 242,97 km² tartozik az Ökológiai Hálózathoz, mely a vármegye területének 26,57%-a. Ezen belül 1 390,12 km² (a vármegyei hálózat 61,98%-a) magterület,

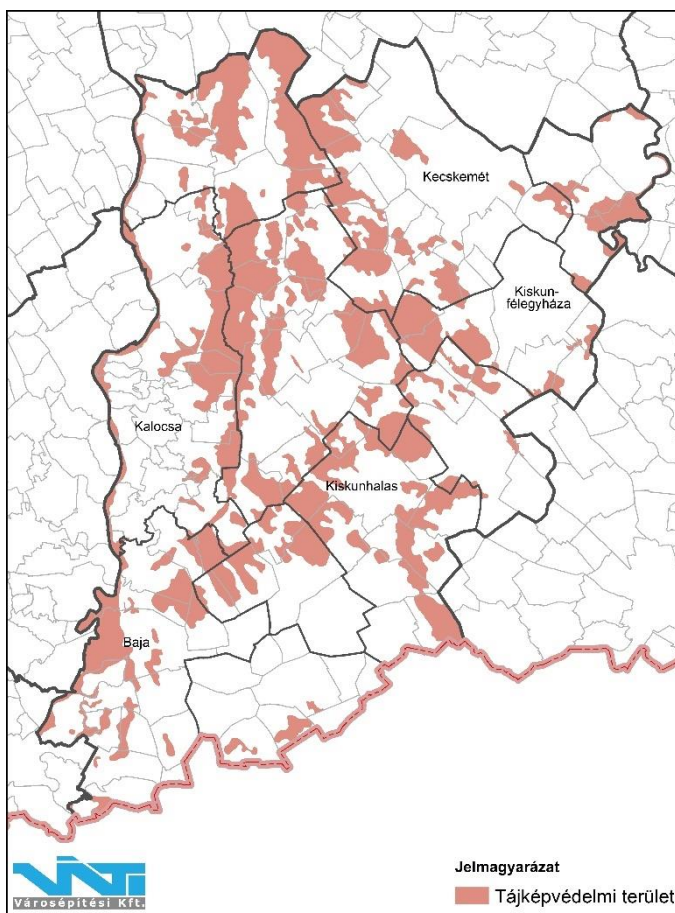
661,52 km² (a vármegyei hálózat 29,49%-a) ökológiai folyosó, 191,33 km² (a vármegyei hálózat 8,53%-a) pufferterület.

TÁJKÉPVÉDELMI TERÜLET

Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény 4.§ 43. pontja szerint a tájképvédelmi terület

„a területrendezésért felelős miniszter rendeletében megállapított, kiemelt térségi területrendezési terv esetében a miniszteri rendeletben, valamint a vármegyei területrendezési tervben alkalmazott övezet, amelybe a természeti adottságok, rendszerek, valamint az emberi tevékenység kölcsönhatása, változása következtében kialakult olyan területek tartoznak, amelyek a táj látványa szempontjából sajátos és megkülönböztetett fontosságú, megőrzésre érdemes esztétikai jellemzőkkel bírnak;”.

Bács-Kiskun vármegye területének 27,91%-a tartozik tájképvédelmi területbe.

27. ábra: Tájképvédelmi terület
(Forrás: Agrárminisztérium)

Ezek túlnyomó többsége a vármegye erdő- illetve gyepterületeit fedik le. Az övezetben meg kell határozni a tájjelleg térségi jellemzőit, a településrendezési eszközök megalapozó vizsgálatában meg kell határozni a tájjelleg megőrzendő elemeit, elemegyütteseit, valamint a tájképi egység és a hagyományos tájhasználat jellemzőit.

5.1. ÉGHAJLATVÁLTOZÁS TERÜLETI VONATKOZÁSAI

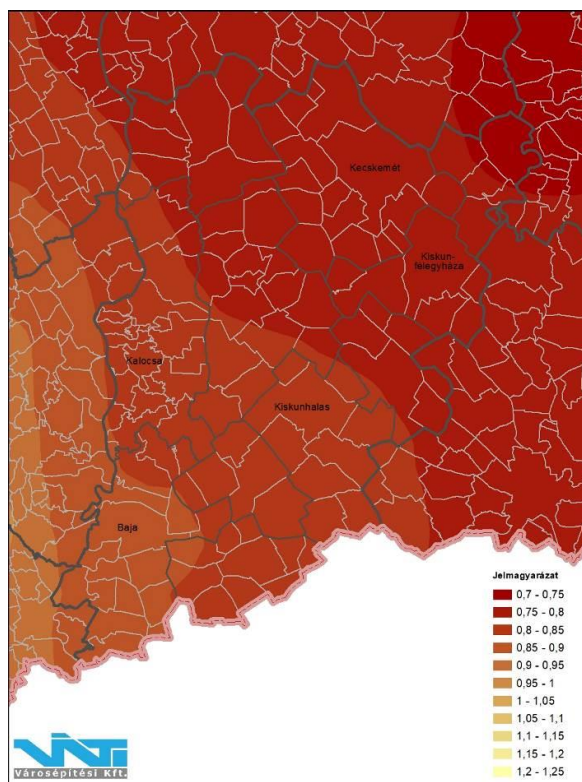
A vizsgálat során számba vesszük az éghajlatváltozás legfontosabb, Bács-Kiskun vármegyét érintő indikátorait. Az aszály és ariditás, a klimatikus vízmérleg, a hőmérséklet és csapadék adatainak segítségével elemezzük az éghajlat jelenlegi állapotát, várható változásait. Emellett bemutatjuk a talajvíz, valamint az ivóvíz-bázisok klímaérzékenységet, végül a vármegyei lakosság éghajlatváltozáshoz való hozzáállását elemezzük. A vármegye klimatikus adottságait és gazdasági ágazati jellemzőit figyelembe véve, továbbá a megfelelő adatok ismeretében a klímaváltozás mezőgazdasági-termelési vonatkozásait jelen fejezetben nem tekintjük át.

Az elemzéshez a NATÉR (Nemzeti Alkalmazkodási Térinformatikai Rendszer) éghajlati adatbázisát használjuk fel. Az adatbázisban a legtöbb szempont esetében az 1961-1990-ig, illetve 1971-2000-ig terjedő időszakok a jelenlegi referenciaállapot, mi is ezt tekintjük kiindulási pontnak. Ezt követően a legtöbb indikátor tekintetében két regionális klímamodell – az ALADIN-Climate és a RegCM klímamodellek – 2021-2050-ig tartó időszakra vonatkozó előrejelzéseit mutatjuk be. A rövid szöveges elemzések után szemléltető ábrák a vármegyére vetítve mutatják be a klímaváltozás indikátorait.

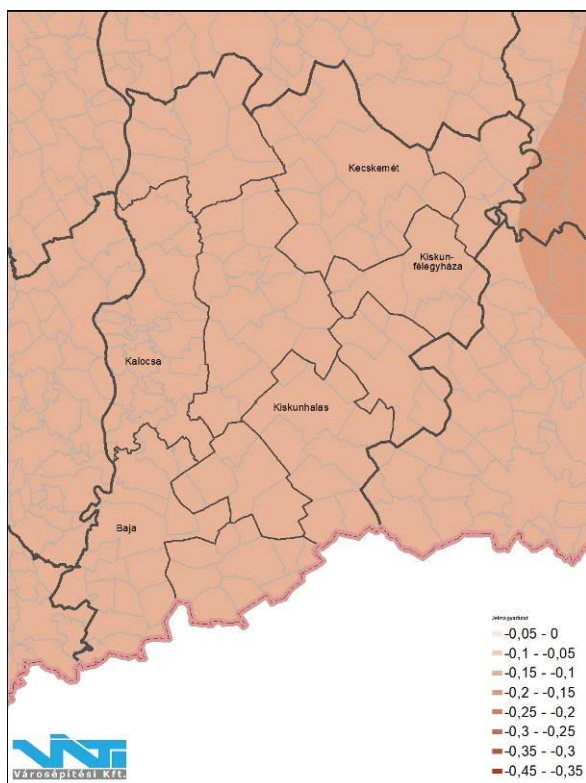
Az alábbi fejezetekben a különböző indikátorok elemzésekor Bács-Kiskun vármegye helyzetét gyakran összevetjük hazánk más területeivel, az ország átlagos helyzetével. Egyes esetekben megállapítható, hogy a vármegye területe egy adott szempontból az országos átlagnál kevésbé veszélyeztetett. Fontos hangsúlyozni, hogy az ilyen megállapítások nem jelentik azt, hogy egy adott indikátor tekintetében jelentéktelennek számít a várható hatás. A klímaváltozás hatása minden téren jelentős, a hatást kiváltó okok mérséklése, megszüntetése, valamint a jövőbeli várható folyamatokhoz való alkalmazkodás szükségzerű.

ARIDITÁS INDEX

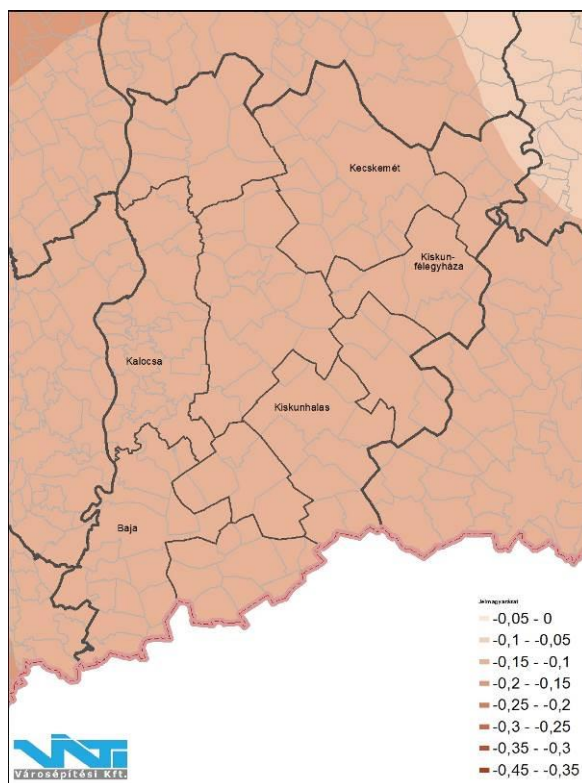
Az ariditási index megmutatja, hogy a csapadék mennyisége milyen arányban áll a felszín által elpárologtatni képes vízmennyiséggel. Bács-Kiskun vármegyében ez a szám 0,70-0,95 között mozog, a legjellemzőbb értékek 0,75-0,85 közötti tartományba esnek. A vármegyében az értékek északkelet felől délnyugat felé növekszenek. Az ariditási index a vármegye területén sehol nem esik az 1 értéke fölé, vagyis sehol nem alakul ki csapadéktöbblet, így nem keletkeznek humid területek. A vármegye területe így egészében csapadékhányosnak mondható. Csapadék szempontjából a legkedvezőbbnek a délnyugati részek, Baja környezete mondható. Az index vármegyét érintő legmagasabb értéke (0,9-0,95) egy települést érint. Dunafalva területét, de annak is csak a legnyugatibb részét, a Duna folyamhoz közel esően. A legaridabb résznek pedig Tiszakécske és szűk környezete mondható.

28. ábra: Ariditási index (1961-1990)
(Forrás: NATÉR)

29. ábra: Az ariditási index várható változása
- ALADIN-Climat klímamodell (2021-2050)
(Forrás: NATÉR)

30. ábra: Az ariditási index várható változása
- RegCM klímamodell (2021-2050)
(Forrás: NATÉR)

Az ariditás index várható változását két klímamodell alapján vizsgáljuk a 2021-2050 időszakra vonatkozóan.

Az ALADIN-Climate klímamodell előrejelzései alapján 2050-ig az ariditási index további – 0.1-0.15 ponttal való – csökkenését várhatjuk a vármegye szinte egész területén. Ez a típusú változás jellemzi az ország középső területének java részét. Ennél nagyobb értékű csökkenés (-0,15-0,2) csak a vármegye területének északkeleti szélén, Tiszaújváros település legkeletibb felén mutatható ki, a Tisza nagygyűrűjében.

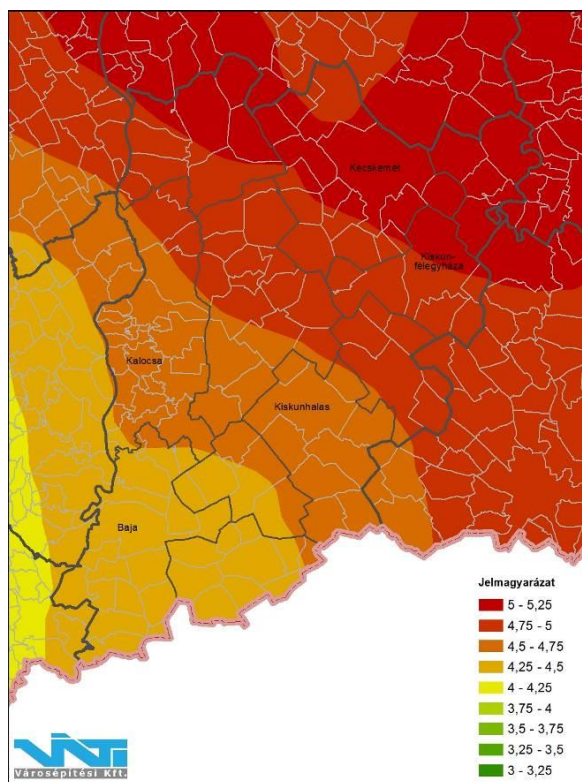
A RegCM klímamodell előrejelzései alapján 2050-ig az ariditási index szintén további – 0.1-0.15 ponttal való – csökkenését figyelhetjük meg a vármegyében, amely szintén majdnem az egész vármegye területére kiterjed. Ettől történő eltérés szintén a vármegye északkeleti szélén figyelhető meg, Tiszaújváros település területén, de itt a korábbinál nagyobb érintettséggel, a település legalább felére kiterjedően. Viszont jelen vizsgálat esetén itt kisebb értékű csökkenés tapasztalhatunk (-0,1 – - 0,5 pont) a vármegye egészéhez képest.

ASZÁLY INDEX

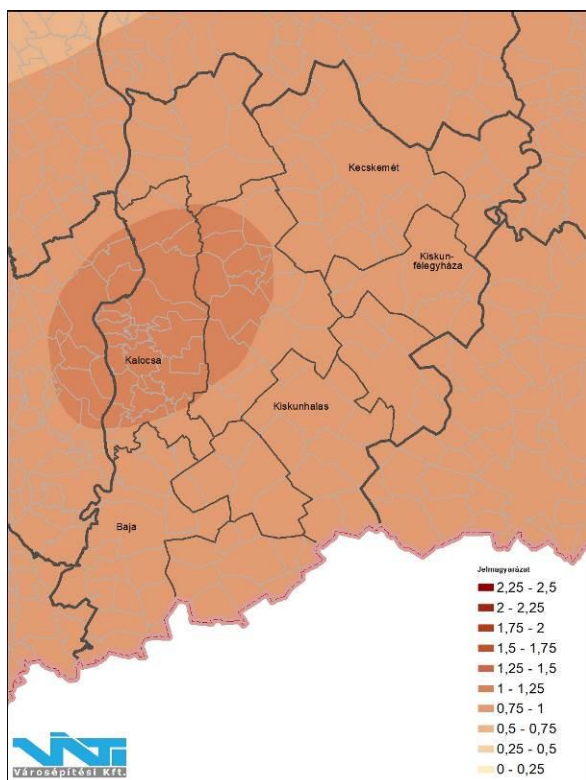
A Pálfi-féle aszályindex szintén a csapadéktöbblet, vagy vízhiány mértékét jellemzi, de a nyári hónapokat súlyozottan veszi figyelembe. Az aszályindex is jól kirajolja, hogy a vármegye északi fele sokkal jobban terhelt aszályossággal a déli területekhez képest. Az aszályindex a vármegye területén 4,25-5,25 pontérték között változik, amely országos viszonylatban azt jelzi, hogy a legsúlyosabban érintett területek közé tartozik. A veszélyeztetettség délnyugat felől északkelet felé erősödik. Az északkeleti részek a leginkább aszályossággal terhelt területek.

A predikciók itt is kétféle távlati változást mutatnak. Az ALADIN-Climate klímamodell előrejelzései alapján 2050-ig az aszályindex 0,75-1,25 pont közötti növekedést fog mutatni. A vármegye nagyobb része 0,75-1 pont közötti növekedést mutat, míg a kisebb része Kalocsa környezetében elérheti az 1-1,25 pont növekedést is. Országos viszonylatban a vármegye területe a legkedvezőtlenebb helyzetű területek közé tartozik, és Kalocsa környezetét tekintve nincs máshol az ország területén ilyen veszélyeztetettséggel terhelt terület, ez az ország legterheltebb területét jelenti a növekedés szempontjából.

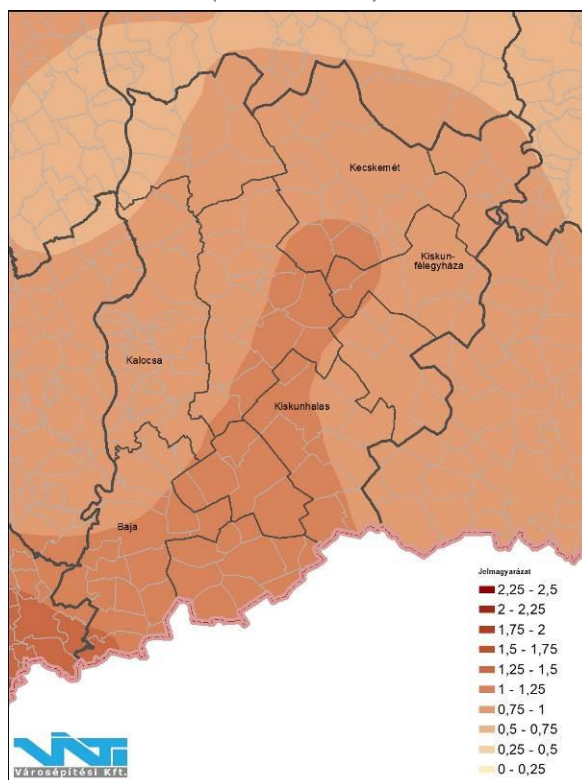
A RegCM klímamodell előrejelzései alapján 2050-ig a változások arányai más területi arányokat mutatnak. A változás 0,5-1,5 pontérték növekedés között mozog. A legkisebb növekedést a vármegye északnyugati része mutatja (0,5-0,75 pont) Szalkszentmárton környezetében, a legkedvezőtlenebb növekedést pedig a délnyugati rész (1,25-1,5 pont) Hercegszántó környezetében, de mindkettő területi kiterjedése alacsony. A legjellemzőbb növekedési arány a vármegye fennmaradó északi és szélső része 0,75-1 pont növekedésével, illetve déli és középső része a maga 1-1,25 pontérték növekedésével. Jelen klímamodell alapján az országos növekedési jellemzők szerint a vármegye a középső kategóriába tartozik.

31. ábra: Módosított Pálfai-féle aszályindex (1961-1990)
(Forrás: NATÉR)

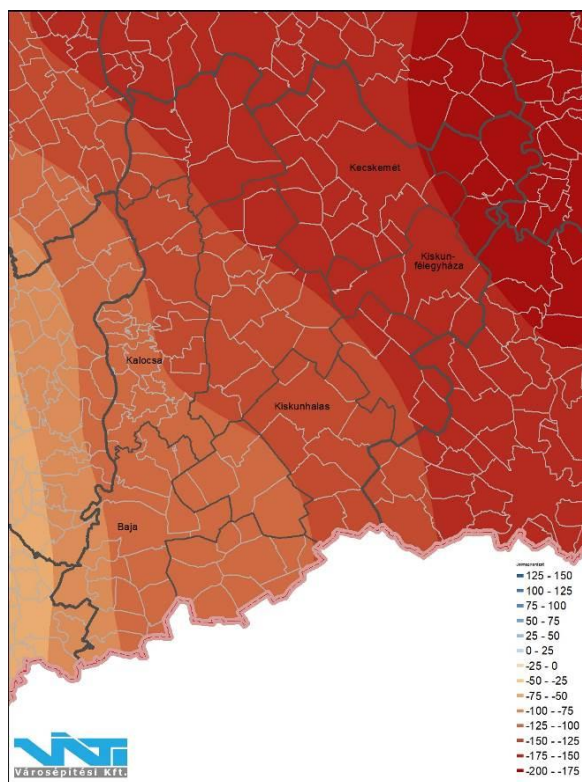
32. ábra: A módosított Pálfai-féle aszályindex várható változása - ALADIN-Climate klímamodell (2021-2050)
(Forrás: NATÉR)

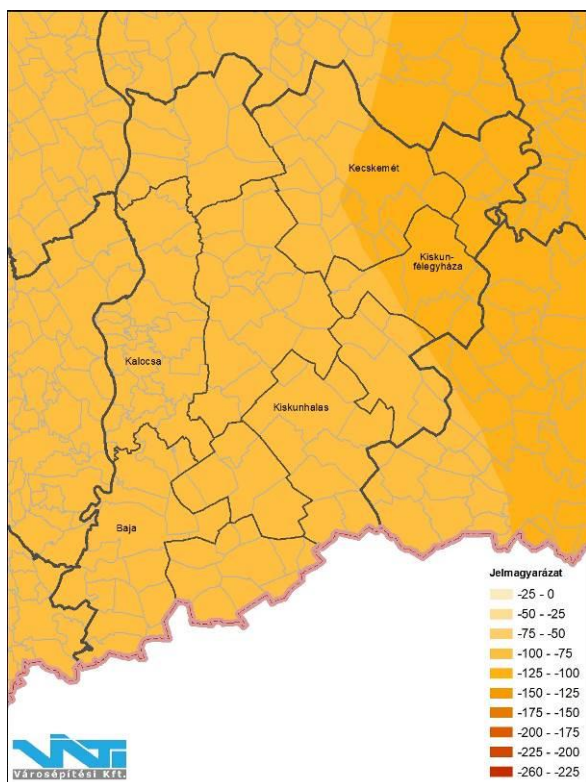
33. ábra: A módosított Pálfai-féle aszályindex várható változása - RegCM klímamodell (2021-2050)
(Forrás: NATÉR)

KLIMATIKUS VÍZMÉRLEG

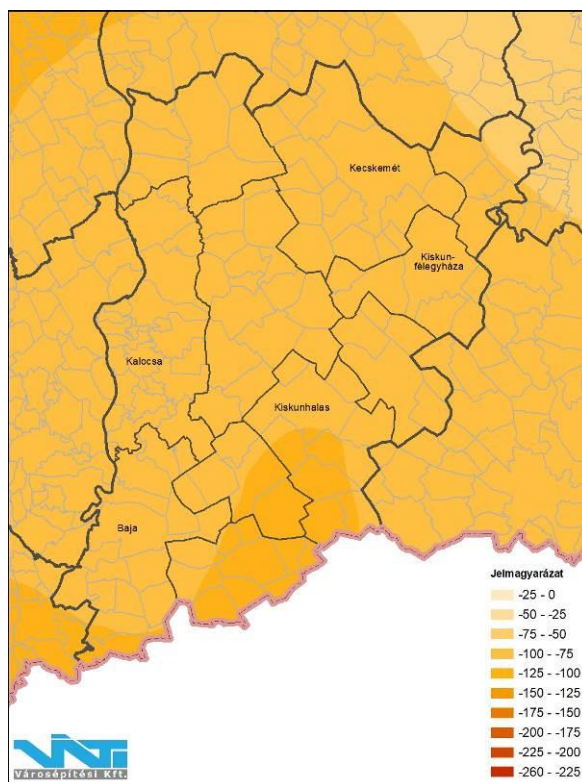
A klimatikus vízmérleg az évi csapadékösszeg és az evapotranspiráció során elpárologtatott vízmennyiség különbsége. A vármegyét a referenciaidőszakban (1971-2000) negatív előjelű vízmérleg, vagyis csapadékhiány jellemzi. Az értékek -75 – -200 mm között mozognak. A hiány délnyugat felől északkelet felé folyamatosan növekszik. A legkedvezőbb érték (-75 – -100 mm) Dunafalva környezetére jellemző, a legkedvezőtlenebb (-175 – -200 mm) pedig Tiszakécske környezetére jellemző, amely országos viszonylatban a legkedvezőtlenebb kategória. Elmondható, hogy jelentősen kevesebb eső esik évente a vármegye területén, mint amennyi elpárolog. Országos szinten a vármegye helyzete a vízmérleg szempontjából kedvezőtlen, de nem a legkedvezőtlenebb.

34. ábra: Klimatikus vízmérleg (1971-2000) (mm) (Forrás: NATÉR)

35. ábra: A klimatikus vízmérleg várható változása - ALADIN-Climate klímamodell (2021-2050) (mm) (Forrás: NATÉR)

36. ábra: A klimatikus vízmérleg várható változása - RegCM klímamodell (2021-2050) (mm) (Forrás: NATÉR)

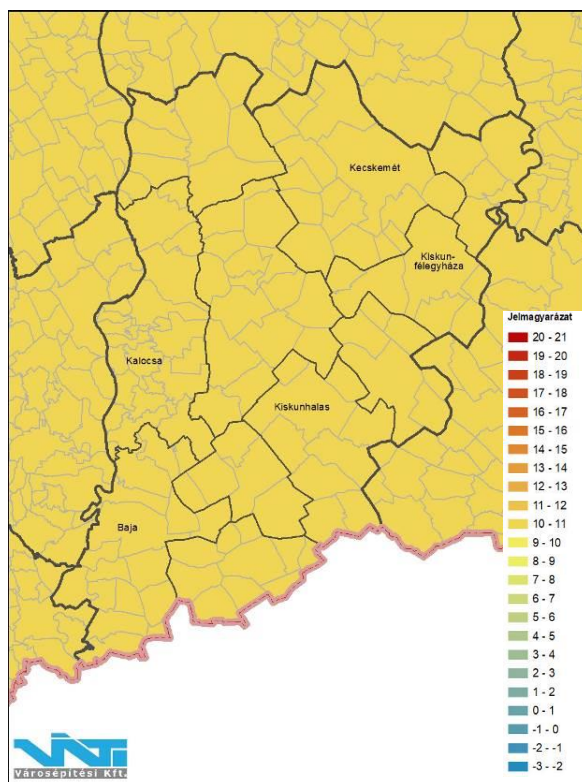
Az ALADIN-Climate klímamodell előrejelzései alapján 2050-ig további hiánynövekedést mutat a vármegye területe, amely értéke $-75-125$ mm között mozog. A vármegye jelentősebb része a $-75-100$ mm közé tartozik, kisebb része északkeleten a még kedvezőtlenebb $-100-125$ mm csoportba, ez Kecskemét és Kiskunfélegyháza környezetére jellemző. Országos viszonylatban a vármegye vízmérleg változás szempontjából a középső szektorba tartozik.

A RegCM klímamodell előrejelzései alapján 2050-ig szintén további hiánynövekedést mutat a vármegye területe, amely értéke $-50-125$ mm között mozog, ez kismértékben eltér az előző klímamodell adataitól. Ennél a modellenél is a legjelentősebb területi aránnyal a $-75-100$ mm intervallum rendelkezik. Ettől két kisebb terület tér el: északkeleten Tiszaújváros település szinte egésze, amely $-50-75$ mm kategóriába sorolt, míg dél felől két helyen benyúlóan a $-100-125$ mm kategória érvényesül. Országos viszonylatban a vármegye vízmérlege jelen klímamodell alapján is a középső szektorba tartozik.

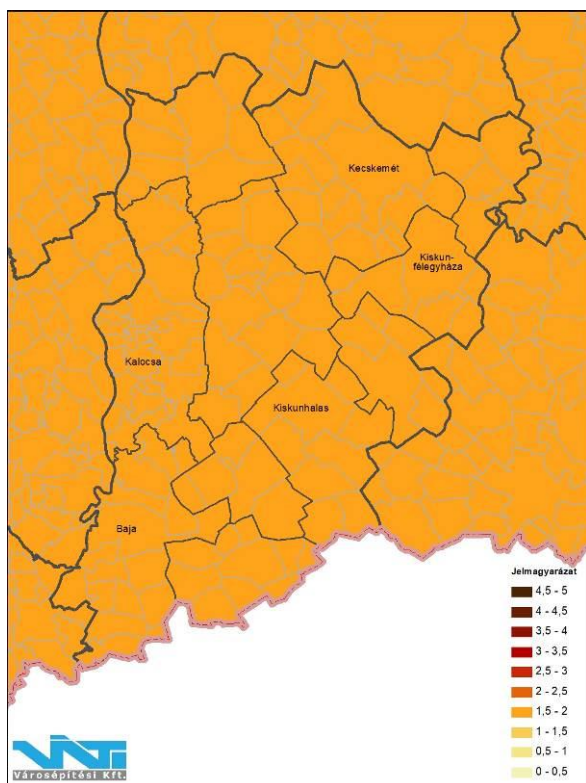
HŐMÉRSÉKLET, HŐSÉG

Bács-Kiskun vármegye átlaghőmérséklete az 1971-2000 közötti időszak adatai alapján a vármegye egész területe 10-11 °C közé esik, amelybe egyebekben Magyarország legnagyobb része is tartozik.

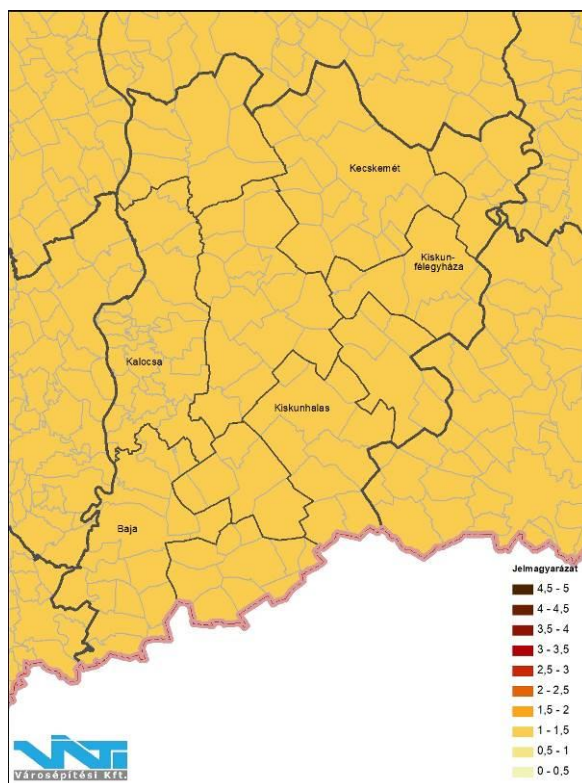
Az ALADIN-Climate és RegCM klímamodellek előrejelzése alapján 2050-ig 1,5-2°C-os növekedés várható. Ez a hőmérséklet-növekedés az egész országot jellemzi, Bács-Kiskun vármegye helyzete nem egyedi. Az ilyen mértékű hőmérsékletnövekedés azonban jelentős következményekkel jár.

37. ábra: A vármegye átlaghőmérséklete (1971-2000) (°C) (Forrás: NATéR)

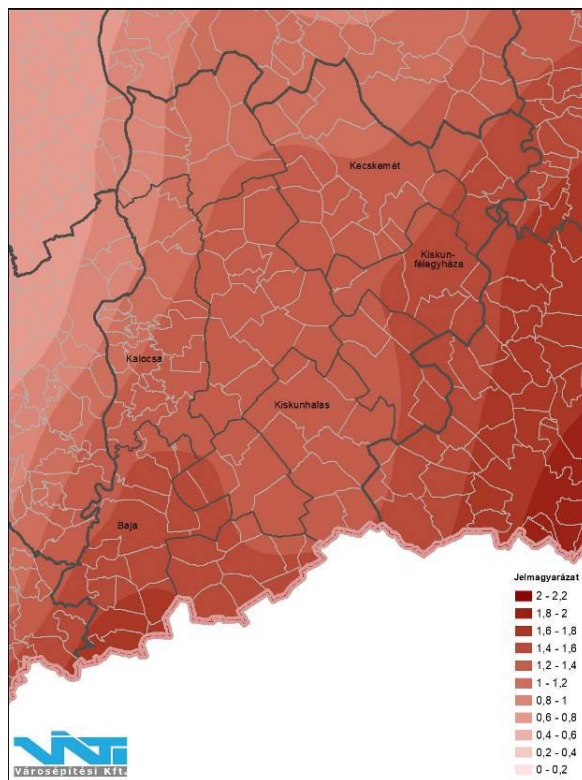

38. ábra: Az átlaghőmérséklet várható változása (2021-2050) (ALADIN-Climate klímamodell) (°C) (Forrás: NATéR)

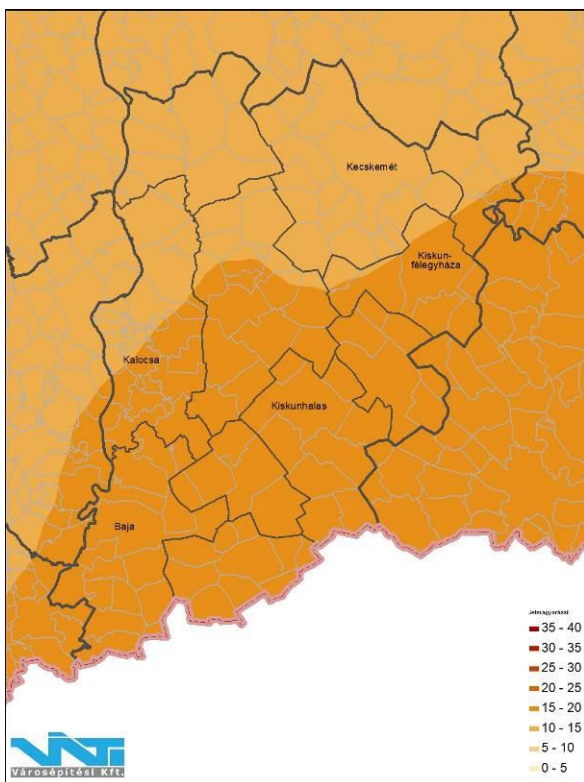

39. ábra: Az átlaghőmérséklet várható változása (2021-2050) (RegCM klímamodell) (mm) (Forrás: NATéR)

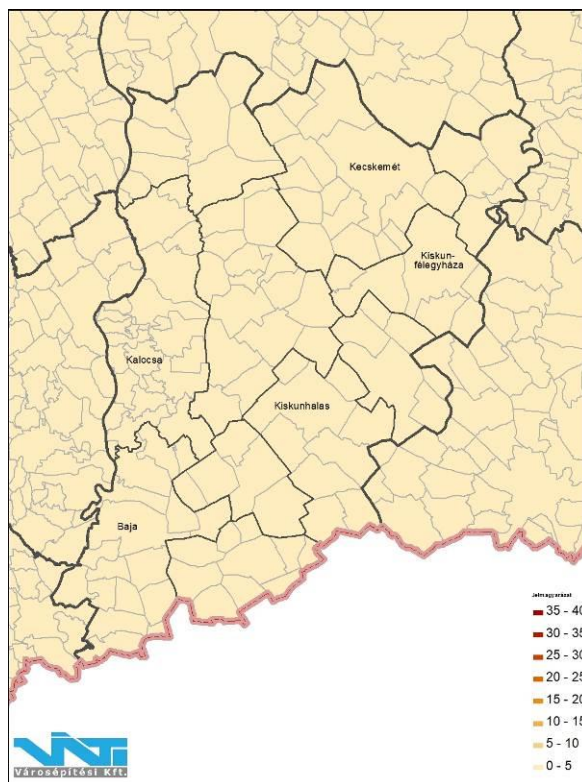
A vármegyében a forró napok száma 0,8-1,6 között változik. A növekedés nyugatról kelet és délfelé halad. országos szinten a vármegye a magasabb kategóriába tartozik. Várhatóan tovább növekszik a forró napok száma is (ilyenkor a napi csúcshőmérséklet eléri a 35°C-ot). Míg az 1971-2000 időszakban, a vármegyében ez a szám 0,8-1,6 között változott, a 2021-2050 időszakra vonatkozó ALADIN-Climate klímamodell előrejelzése szerint a forró napok száma 10-20 nap közé fog esni, a vármegye északi részén kevesebb, déli részén több eloszlásban. Ez a tendencia országos viszonylatban a kedvezőtlenebb helyzethez kötődik, így komoly ökológiai és élettani hatásokat von magával. A RegCM klímamodell alapján a helyzet kedvezőbb, mivel a növekedést 0-5 nap közé teszi, amely a modell alapján az egész országra jellemző.

40. ábra: A forró napok száma (1971-2000)
(napok száma) (Forrás: NATÉR)

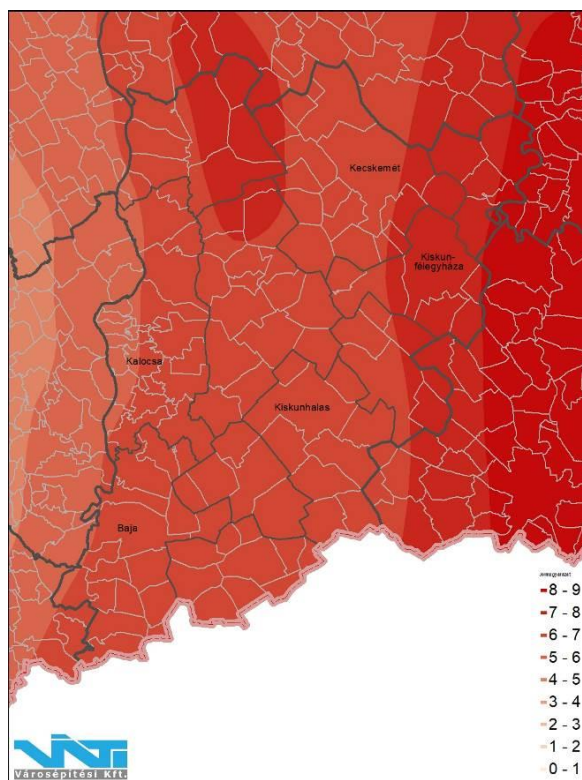
41. ábra: A forró napok számának várható változása
(2021-2050)
(ALADIN-Climate klímamodell)
(napok száma) (Forrás: NATÉR)

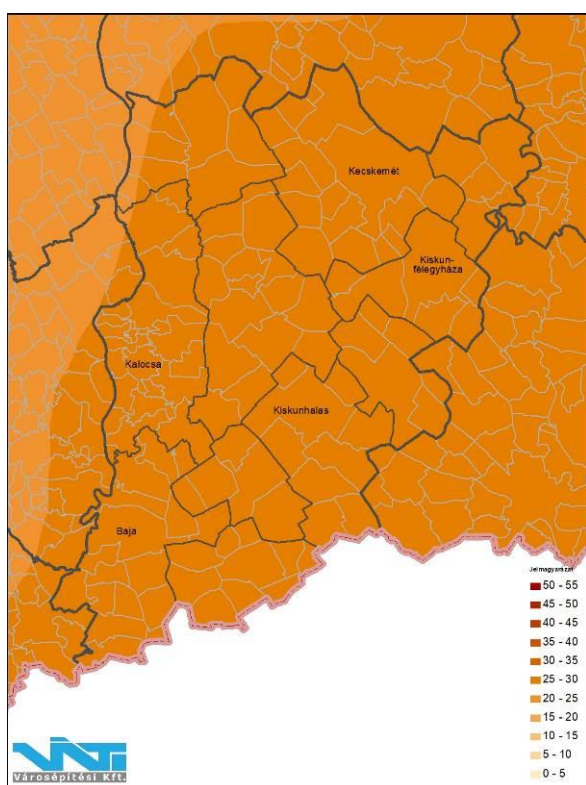
42. ábra: A forró napok számának várható változása
(2021-2050)
(RegCM klímamodell)
(napok száma) (Forrás: NATÉR)

A referencia időszakban 5-9 hőségriadós nappal számolhattunk (a napi középhőmérséklet a 25°C-ot /másodfokú/, vagy 27°C-ot /harmadfokú/ meghaladó értéke legalább 3 egymást követő napon fennáll).

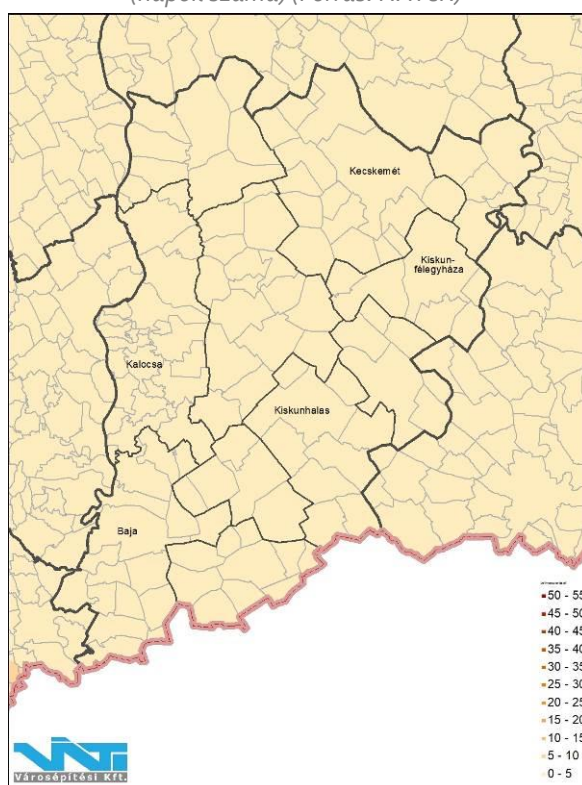
A legkevésbé veszélyeztetett területek a Duna folyam mentén, a legveszélyeztetettebbek a Tisza folyó mentén, illetve Kunadacs környezetében találhatók. A legnagyobb területi aránnyal a 6-7 hőségriadós nappal terhelt terület rendelkezik a vármegyében, amely annak több mint a felét lefedi. Jelen értékekkel a vármegye országos viszonylatban jelentősen veszélyeztetett, de nem a legerőteljesebben.

43. ábra: A hőségriadós napok száma (1971-2000) (napok száma) (Forrás: NATÉR)

44. ábra: A hőségriadós napok számának várható változása (2021-2050) ALADIN-Climate klímamodell (napok száma) (Forrás: NATÉR)

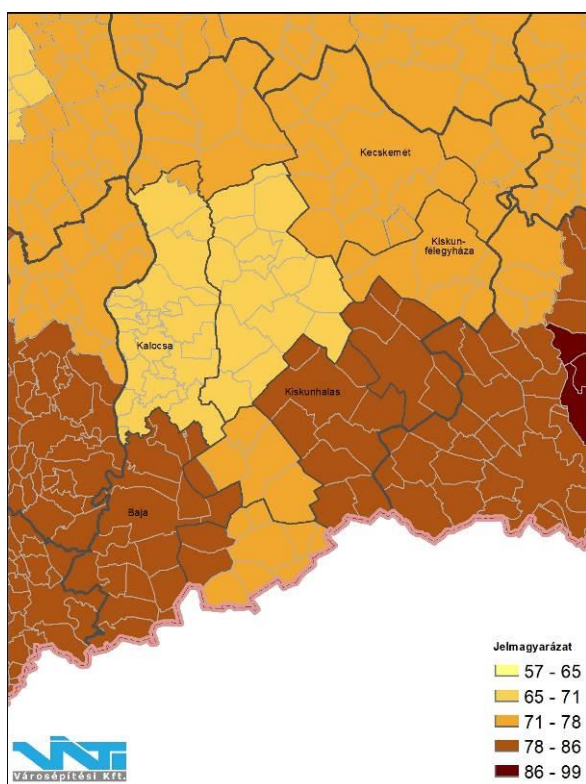

45. ábra: A hőségriadós napok számának várható változása (2021-2050) (RegCM klímamodell) (napok száma) (Forrás: NATÉR)

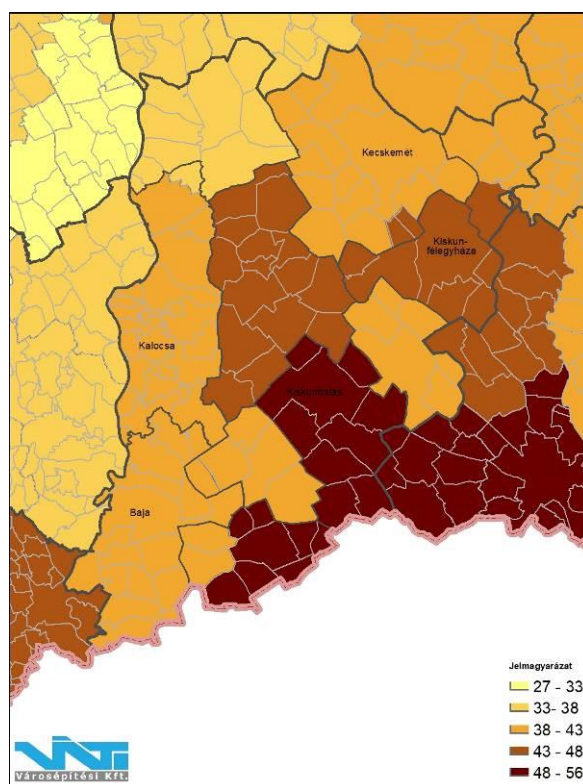
Ez a szám 0-5-tel (RegCM), de a pesszimistább modell (ALADIN-Climate) szerint a vármegye legnagyobb része 25-30-cal, míg a legészaknyugatibb része 20-25-tel növekedhet a 2021-2050 időszakban. Országos szinten a vármegye helyzete az egyik legkedvezőtlenebbnek mondható.

A hőhullámos napokon (amikor a napi középhőmérséklet meghaladja a 25°C-os küszöbértéket) gyakoriságának százalékos változását kistérségi szinten tudjuk vizsgálni a 2021-2050-es időszakra elővetítetten. A vármegyében az éves százalékos növekedés 68,34-85 %/év között változik, amely az ábrán három kategóriába sorolt. A legmagasabb kategóriába eső kistérségek a Bajai, Kiskunhalasi és Kiskunmajsai, így ezek tekinthetők a legveszélyeztetettebbnek a vármegyében, közülük is kiemelkedik a maga 85 %/év értékével a Kiskunmajsai járás. A hőhullámok gyakoriságának növekedését tekintve a Bács-Kiskun vármegye területe országos viszonylatban a közepesen veszélyeztetett területek közé tartozik.

A hőhullámos napok többlethőmérsékletének várható változását szintén kistérségi szinten tudjuk vizsgálni a 2021-2050-es időszakra elővetítetten. A vármegyében az éves százalékos növekedés 35,72-49 %/nap között változik, amely az ábrán szintén három kategóriába sorolt. A legmagasabb kategóriába eső kistérségek a Kiskunmajsai és a Bácsalmási, így ezek tekinthetők a legveszélyeztetettebbnek a vármegyében, közülük is kiemelkedik a maga 49 %/nap értékével a Bácsalmási kistérség. A hőhullámos napok többlethőmérsékletének növekedését tekintve a Bács-Kiskun vármegye területe országos viszonylatban a veszélyeztetettebb, de nem a legveszélyeztetettebb vármegyék közé tartozik.

46. ábra: Hőhullámos napok gyakoriságának változása (2021-2050) (%/év) (Forrás: NATÉR)

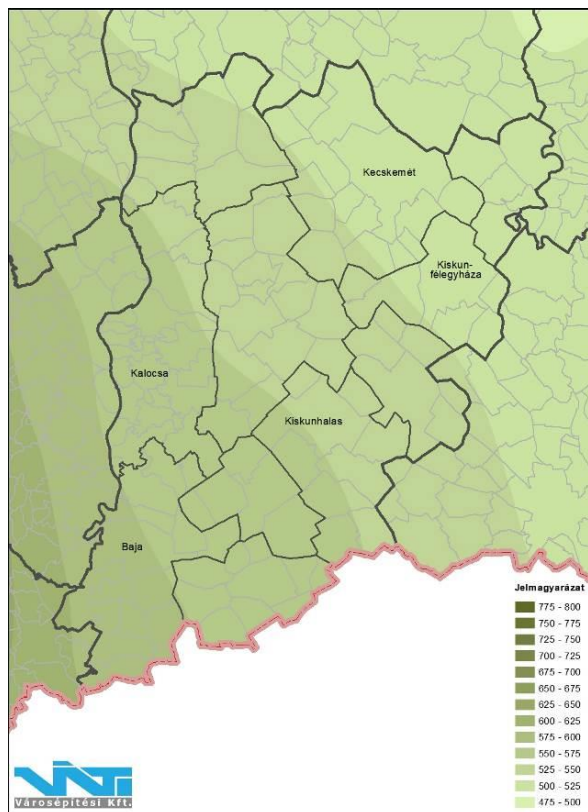

47. ábra: Hőhullámos napok többlethőmérsékletének várható változása (2021-2050) (%/nap) (Forrás: NATÉR)

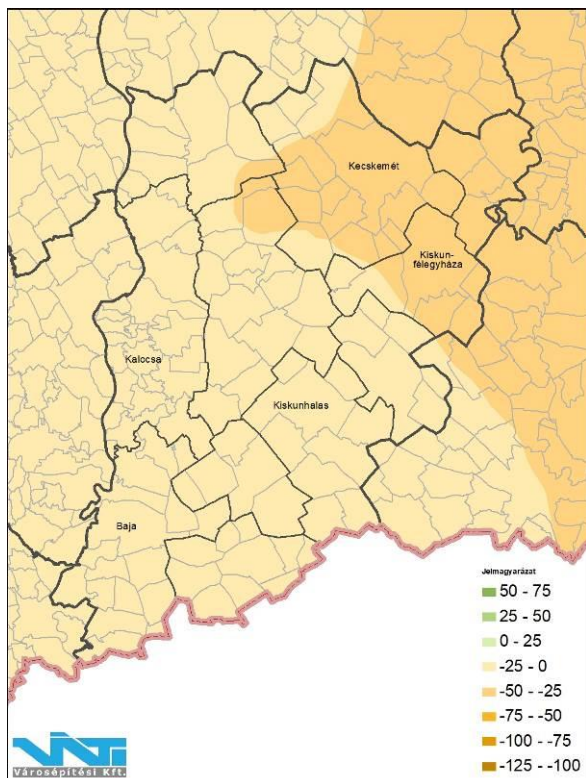
CSAPADÉK

A vármegye területének átlagos évi csapadékösszeg 500-625 mm között változik a referenciaidőszak adatai alapján. A legalacsonyabb Kecskemét környezetében északkeleten mérhető, míg a legmagasabb délnyugaton Dunafalva település nyugati szélén. Országos szinten a vármegye az egyik legalacsonyabb átlagos évi csapadékösszegű területnek számít.

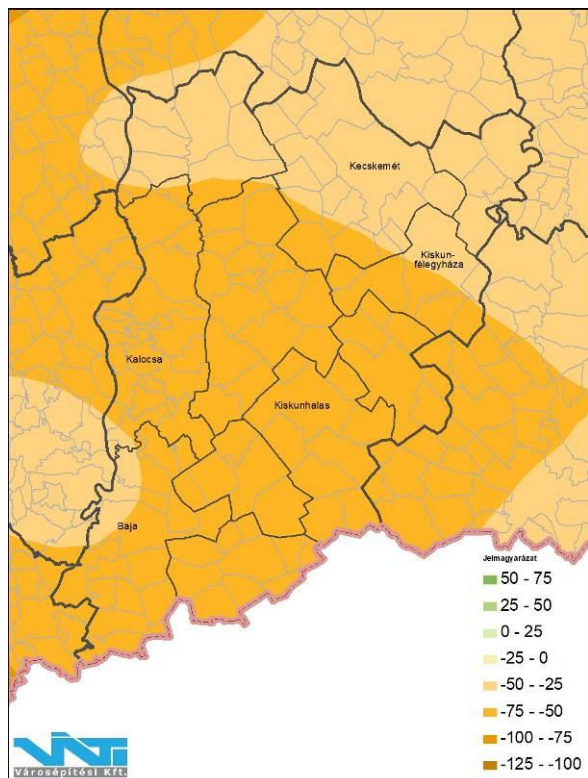
Az ALADIN-Climate klímamodell előrejelzései alapján 2050-ig a csapadékösszeg -0 – -50 mm között fog csökkenni a vármegyében. A vármegye jelentős részén szinte elhanyagolható 0 – -25 mm csökkenés várható, csak az északkeleti területeken Kecskemét környezetében várható ennél magasabb -25 – -50 mm csökkenés. Országos viszonylatban inkább átlagos értékek figyelhetők meg a vármegye területén a változás tekintetében.

48. ábra: Átlagos évi csapadékösszeg (1971-2000) (mm) (Forrás: NATÉR)

49. ábra: A csapadék várható változása ALADIN-Climate klímamodell (2021-2050) (mm) (Forrás: NATÉR)

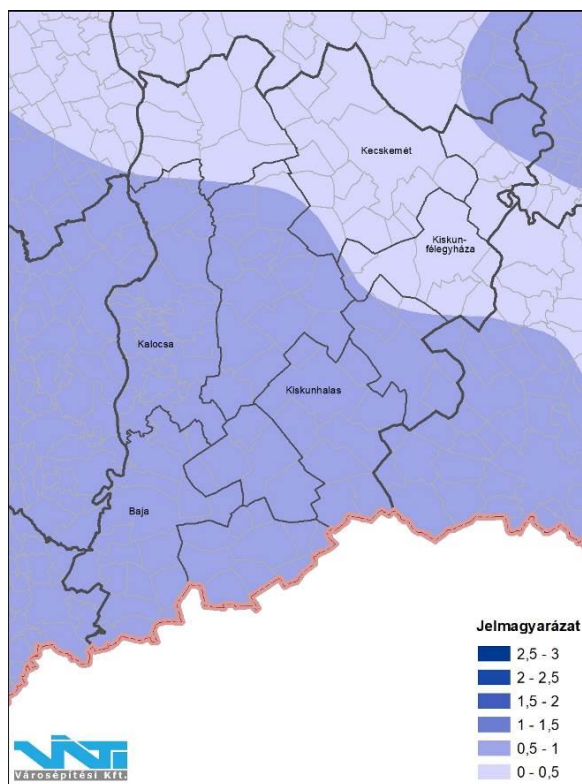

50. ábra: A csapadék várható változása RegCM klímamodell (2021-2050) (mm) (Forrás: NATÉR)

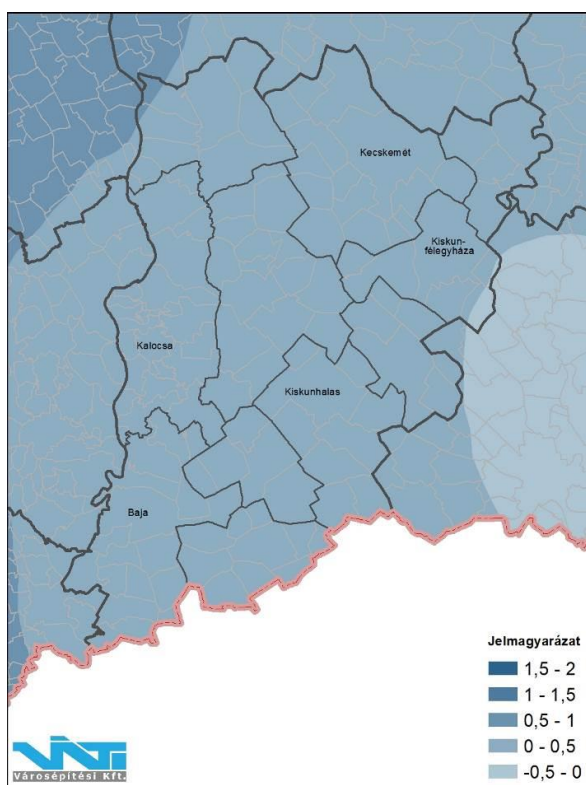
A RegCM klímamodell előrejelzései alapján 2050-ig a vármegye helyzete kedvezőtlenebb, hiszen -25 – -75 mm csökkenés az előrevetített érték. A vármegye jelentősebb részén - 50 – - 75 mm csökkenést mutat a modell, illetve az északi részekén és Baja környezetében alacsonyabb -25 – -50 mm érték mutatott. Országos viszonylatban e tekintetben is a középmezőnyhöz tartozik a vármegye területe.

A csökkenő tendencia mellett azonban valószínű, hogy az intenzív esőzések napok száma növekszik majd a vármegye területének jelentős részén. Ez az időjárási szélsőségek növekedését jól példázza. Az 1971-2000 közötti időszakban a vármegyében évente átlagosan 0-1 között mozog a napok száma, amikor a csapadék meghaladta a 30 mm-t. Az északi kisebb részen 0-0,5 között mozog a napok száma, míg a déli nagyobb területrészen és Tiszakécske település területén ez az érték kicsivel magasabb, 0,5-1 között mozog. Országos viszonylatban a vármegye az intenzívebb esőzések napok számában az alacsony kategóriába esik, amely ezen szélsőséges időjárás veszély elkerülése szempontjából kedvező.

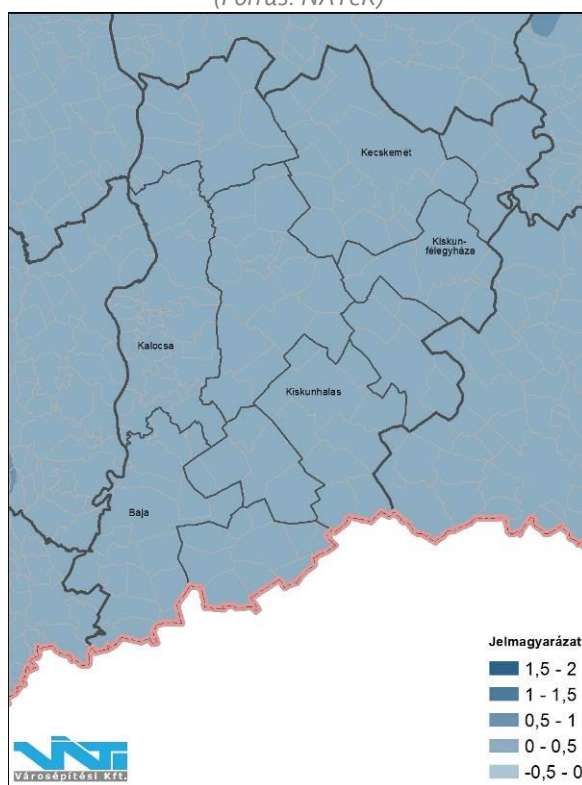
Az ilyen intenzív esőzésű napok száma RegCM klímamodell előrejelzése alapján a vármegye területén állandónak mondható, és 0-0,5 nap növekedéssel jelzett. Az ALADIN-Climate klímamodell szerint ez nem ennyire tekinthető egységesnek és -0,5–1 között mozog. A vármegye legnagyobb részén 0-0,5 nap növekedés várható, de keleten a Kiskunfélegyházi járás szélén a napok számának csökkenése várható (-0,5-0), míg északnyugaton a Kunszentmiklósi járás szélén ennél magasabb 0,5-1 nap növekedés látszik. Országos tekintetben a vármegye az átlagos helyzetet mutatja mindkét klímamodell szempontjából.

51. ábra: A 30 mm-t meghaladó csapadékos napok száma (1971-2000) (napok száma)
(Forrás: NATÉR)

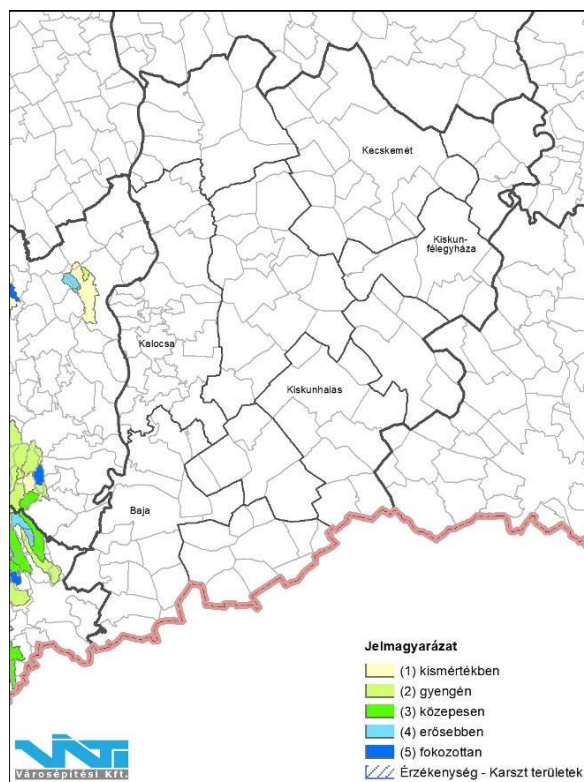
52. ábra: A 30 mm-t meghaladó csapadékos napok számának várható változása (2021-2050) (ALADIN-Climate klímamodell) (Forrás: NATÉR)

53. ábra: A 30 mm-t meghaladó csapadékos napok számának várható változása (2021-2050) (RegCM klímamodell) (Forrás: NATÉR)

A települések vízgyűjtő területének bizonyos tulajdonságai meghatározzák azok villámárvizekre való érzékenységet. A villámárvíz kialakulása a csapadék-intenzitástól és a települések vízelvezetési rendszerétől is függ. Bács-Kiskun vármegye, adottságaiból adódóan nem érzékeny villámárvízre. Ez az érzékenység az ország szinte teljes északi része, illetve a Dunántúl nagy hányada jellemző.

A Nemzeti Alkalmazkodási Térinformatikai Rendszer azonban felhívja a figyelmet, hogy az osztályozás nem jelenti azt, hogy egyértelműen bekövetkezik, vagy biztosan nem következik be ilyen esemény. Olyan extrém csapadék esetén, amely elvezetésére az adott település csapadékvíz-elvezetési rendszere alkalmatlan, kialakulhat villámárvíz.

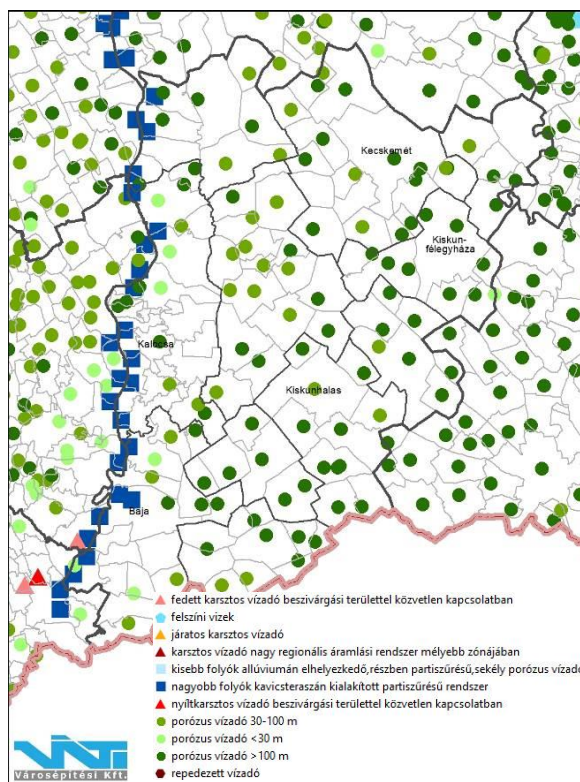
54. ábra: A villámárvíz-veszélyeztetettség mértéke (vizsgált: vízgyűjtők és felület alapján) (Forrás: NATÉR)

Mivel a vármegyében jelenleg nincs villámárvízzel veszélyeztetett település, így nem szükséges fokozott figyelmet fordítani a vízelvezetésre, de a megfelelő vízelvezetésről gondoskodni kell. Ugyanakkor az éves vízmennyiségek átlagos, várható csökkenése, az aszály és ariditás növekedése mellett, a csapadékvíz megtartása központi szerepet kell, hogy kapjon. A legfrissebb szakmai szempontok és alapvetések szerint kidolgozott csapadékvíz-kezelési stratégiák és rendszerek megalkotása és kialakítása valamennyi település, valamint az emberi lakosság és az ökoszisztéma számára egyaránt a jövőbeni fennmaradás kulcsa lehet.

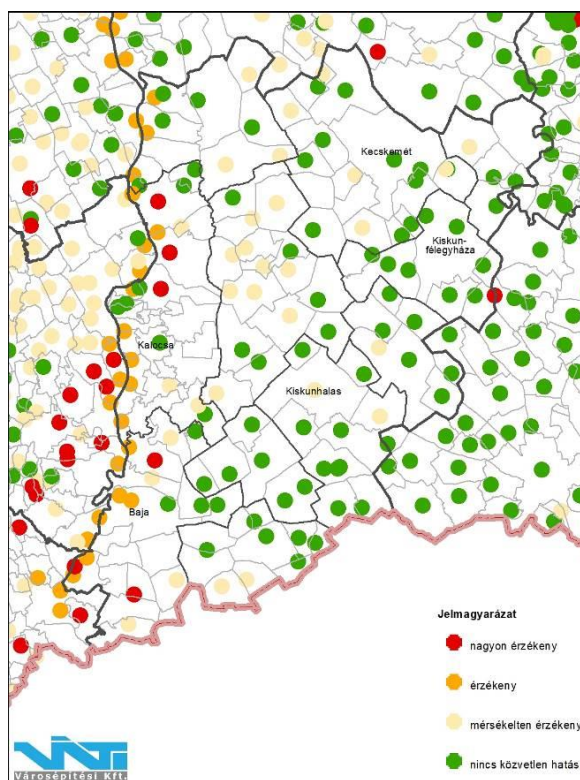
IVÓVÍZ-BÁZISOK- ÉS TALAJVÍZ KLÍMAÉRZÉKENYSÉGE

Bács-Kiskun vármegye településeinek javarészt érinti ivóvíz-bázis területe. Klímaérzékenységi szempontból az ivóvíz-bázisokat 11 kategóriába soroljuk. Ezek közül csak négy kategória érinti a vármegye területét: a nagyobb folyók kavicssteraszán kialakított partiszűrészű rendszer, illetve a porózus vízáadó mindhárom mélységű kategóriája. Az előbbiek a Duna folyam mentén találhatók, míg a porózus vízáadó kategóriái elszórtan a vármegye egész területén, közülük a legjellemzőbbek a 100 m-nél alacsonyabb elhelyezkedésűek.

A vízbázisok érzékenység szempontjából négy kategóriába soroltak. Általánosságban a vármegye nyugati, Duna folyam menti és közeli ivóvízbázisai a legveszélyeztetettebbek, ide tartoznak a nagyon érzékeny és az érzékeny kategóriák is. Egy egyéb helyen elhelyezkedőről beszélhetünk a Pálmonostora településen található Pálmonostora-Aranyhegy Vízmű Vízbázisa esetén, amely a Tisza folyó mentén helyezkedik el. A mérsékelt érzékeny és közvetlen hatás nélküli vízbázisok elhelyezkedése nem ennyire jellemző, az előbbiek inkább északi, az utóbbiak inkább déli elhelyezkedésűek. A vármegye lakossága számára az egészséges ivóvíz hosszútávú biztosítása érdekében megfelelő klíma-alkalmazkodási lépések megtétele szükséges. Az ivóvíz biztosításában, a mezőgazdaságban és az állatvilágra is hatással lévő növénytakaró egészségét tekintve is meghatározó szerepet játszanak a talajvizek.

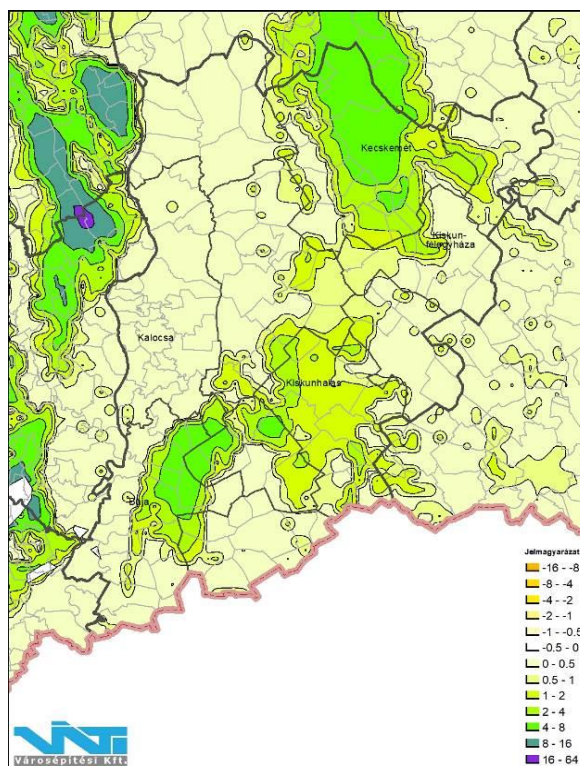
55. ábra: Vízbázisok klímaérzékenységi kategóriái
(Forrás: NATÉR)

56. ábra: Vízbázisok klímaérzékenysége mértéke
(Forrás: NATÉR)

A talajvízszint változását (különbségét) a 2023-2052 és a 1975-2004 időszakok között vizsgáltuk az RCA4/CNRM-CM5/RCP8.5 klímamodell alapján. A vármegye jelentős részét 0-0,5 m-es csökkenés jellemzi. Egyéb területek esetén ennél nagyobb csökkenést jelez előre a klímamodell, amely a 8 m-t is meghaladja a vármegye területének egyes részein.

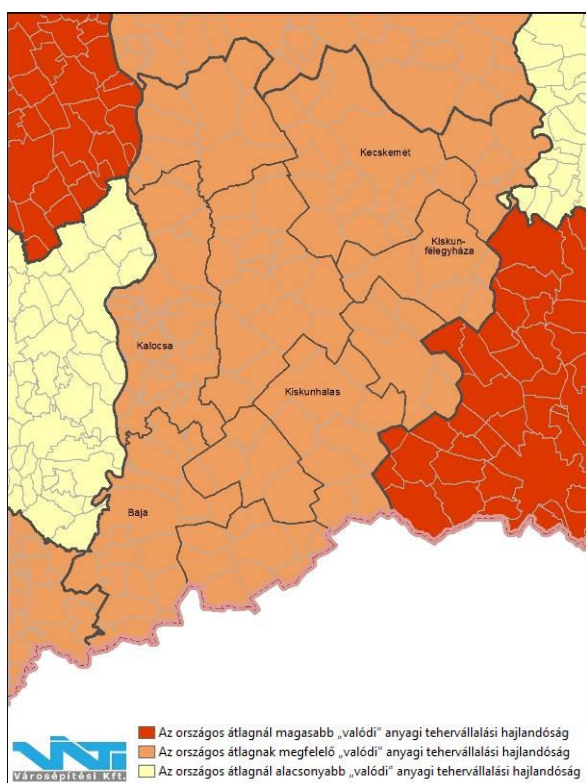
A legnagyobb növekedéssel Kecskemét, Csávoly és Jánoshalma környezete rendelkezik. Az országos legnagyobb növekedéstől a vármegye területe elmarad, de az Alföld egyéb területeihez képest kedvezőbb folyamatokat mutat a klímamodell.

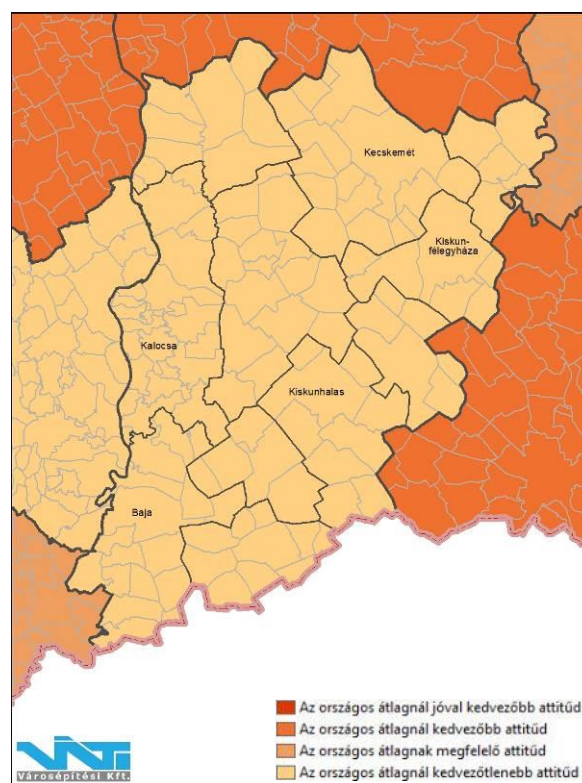
57. ábra: Talajvízszint különbség a 2023-2052 és a 1975-2004 időszakok között
(Forrás: NATÉR)

LAKOSSÁGI ATTITÚD

Bács-Kiskun vármegye lakosságának éghajlatváltozáshoz való hozzáállása az országos átlagnak megfelelő.

58. ábra: Anyagi tehervállalási hajlandóság, 2015
(Forrás: NATÉR)

59. ábra: Lakossági klímaváltozási attitűdindex, 2015
(Forrás: NATÉR)

A 2015-ös felmérés szerint az országos átlagnak megfelelő a „valódi” anyagi tehervállalási hajlandóság. Ugyanakkor az országosnál kedvezőtlenebb a lakossági klímaváltozási attitűdindex. A vármegye lakosságának klímatudatos hozzáállását erősíteni kell, így tudnak ugyanis elterjedni azok a jó gyakorlatok, amelyek a klímaváltozás hatásait mérsékelhetik, a klímaalkalmazkodást segítik.

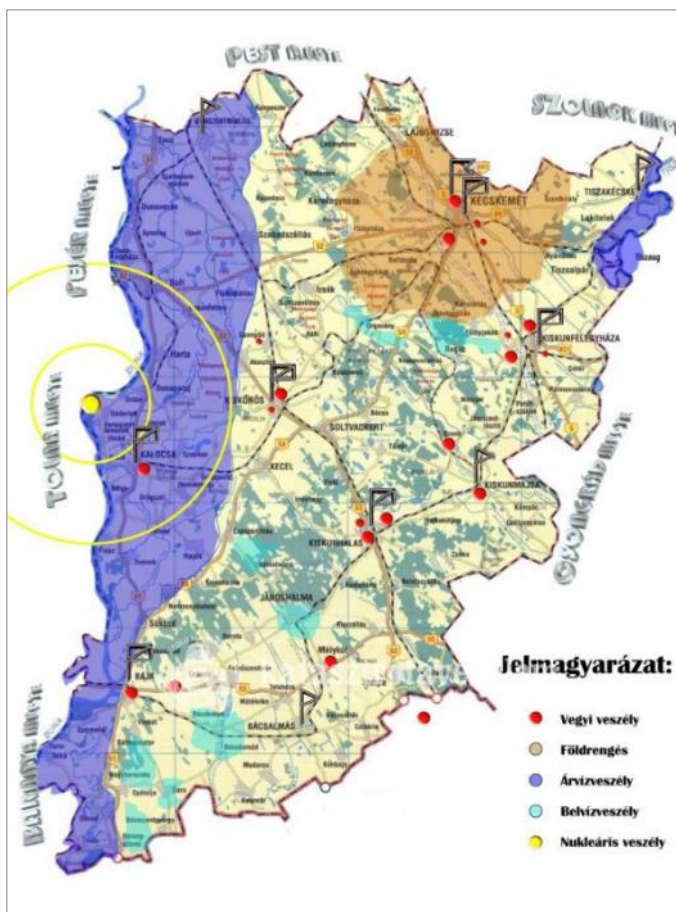
5.2. TERMÉSZETI KOCKÁZATOT OKOZÓ ELEMEEK

A kockázatok számbavétele az adottságok áttekintésével kezdődik. Bács-Kiskun vármegye területén az alábbi tényezők azonosíthatók kockázati elemekként.

A Bács-Kiskun Vármegyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság a honlapján megállapítja, hogy a vármegye területén a katasztrófák minden típusa és fajtája fellelhető:

- elemi csapások, természeti eredetű veszélyek,
- ipari szerencsétlenség, civilizációs eredetű veszélyek,
- egyéb eredetű veszélyek,
- kritikus infrastruktúrákkal kapcsolatos kockázatok.

Ezek közül számos elem köthető a természeti kockázatok elemei közé. A természeti kockázatok okozta katasztrófa típusokhoz kapcsolódó megállapítások a későbbiekben témánként kerülnek ismertetésre.

6o. ábra: Vármegye veszélyeztetettsége
(Forrás: Bács-Kiskun Vármegyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság)

A vármegye domborzata síkvidéki jellegű. Hazánk Vízugyújtó-gazdálkodási Terve szerint a vármegye területét a Duna (1.) és a Tisza (2.) részvízugyújtója foglalja magába, ezen belül az alábbi hét vízugyújtó alegységgel érintett (az érintettség néhány esetben csak pár településre terjed ki, amelyek zárójelben felsorolásra kerülnek):

- Duna-völgyi-főcsatorna tervezési alegység (1-10)
- Sió vízugyújtó tervezési alegység (1-11) (Solt, Ordas)
- Alsó-Duna jobb part tervezési alegység (1-15) (Érsekcsanád, Baja)
- A Felső-Bácska tervezési alegység (1-16)
- Nagykőrösi-homokhát tervezési alegység (2-12) (Tiszakécske)
- Nagykunsági tervezési alegység (2-18) (Tiszaug)
- Alsó-Tisza jobb part tervezési alegység (2-20)

A megye területét öt vízügyi igazgatóság működési területe érinti:

- Alsó-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság (ADUVIZIG)
- Közép-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság (KDVVIZIG) – Az igazgatóság működési területe a vármegye kisebb északi részére terjed ki.
- Közép-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság (KDTVIZIG) – Az igazgatóság működési területe Baja város és Érsekcsanád közigazgatási területének a Duna jobb partjára eső részére terjed ki.
- Alsó-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság (ATIVIZIG) – Az igazgatóság működési területe Balotaszállás, Bócsa, Bugac, Bugacpusztaháza, Csólyospálos, Fülöpjakab, Gátér, Harkakötöny, Jászszenzlászló, Kecskemét, Kelebia, Kiskunfélegyháza, Kiskunhalas, Kiskunmajsa, Kisszállás, Kömpöc, Kunfehértó, Kunszállás, Móricgát, Nyárlőrinc, Pálmonostora, Petőfiszállás, Szank, Tiszaalpár, Tompa, Városföld, Zsana közigazgatási területére, valamint Tiszaug közigazgatási területének a Tisza jobb partjára eső részére terjed ki.
- Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság (KÖTIVIZIG) – Az igazgatóság működési területe Lakitelek kivéve Tőserdő, valamint az alpári nyárligát területére, valamint Szentkirály (Lászlófalva) területére és Tiszakécske területére terjed ki.

A Nagyvízi Mederkezelési Terv az alábbi szakaszokon érinti Bács-Kiskun vármegye területét:

- **02. NMT.03.** Duna folyam (KDVVIZIG / VITUKI Hungary Kft. 2014.) - Tassi zsilip [1586+00 fkm] – Dunaföldvár [1560+600 fkm]
  - Érintett települések: Tass, Szalkszentmárton, Dunavecse, Apostag, Dunaegyháza, Solt
  - Érintett ártéri öblözet a Duna folyab bal partján: 1.49. Budapest – bajai ártéri öblözet
- **03. NMT.03.** (ADUVIZIG / VIZTERV Environ Kft. 2014.) Duna folyam - Sió-torkolat [1498+000 fkm] – Dunafalva [1460+000 fkm]

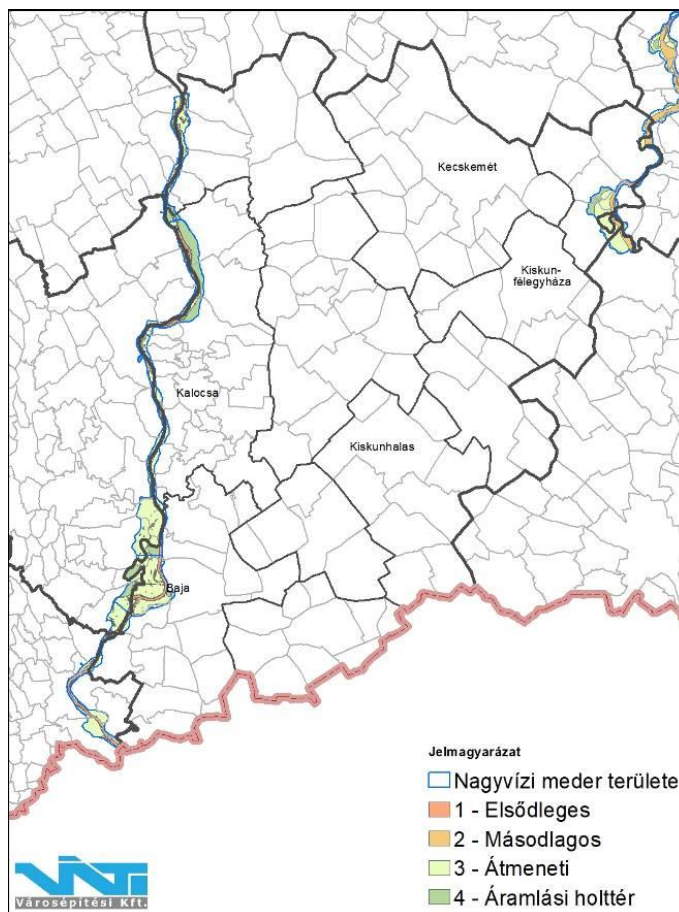
- Érintett települések: Fajsz, Sükösd, Érsekcsanád, Baja, Szeremle, Dunafalva
- Érintett ártéri öblözet a Duna folyam bal partján: 04.01. Sárközi ártéri öblözet, 03.02. Budapest-Bajai ártéri öblözet, Baja városi ártéri öblözet, 03.01. Margitta-szigeti ártéri öblözet
- **03. NMT.04.** (ADUVIZIG / VIZTERV Environ Kft. 2014.) Duna folyam - Dunafalva [1460+000 fkm] – déli országhatár [1433+000 fkm]
  - Érintett települések: Dunafalva
  - Érintett ártéri öblözetek: 05.01. Mohácsi ártéri öblözet, 03.01. Margitta-szigeti ártéri öblözet
- **10. NMT.04.** (KDTVIZIG / VIZTERV Consult Kft. 2016.) Tisza folyó - Szolnok [340,00 fkm] – Csongrád [253,80 fkm]
  - Érintett települések: Tizsakécske, Lakitelek, Tiszaug és Tiszaalpár
  - Érintett ártéri öblözetek: 2.51. Tizsakécskei ártéri öblözet, 2.52. Alpári ártéri öblözet

Az Országos Vízügyi Főigazgatóság adatszolgáltatása alapján a vármegye területén a Duna folyam és a Tisza folyó területéhez kötődően került lehatárolásra a nagyvízi meder területe és az árvízvédelmi védvonalak. A nagyvízi meder területe négy területhez kötődően szélesedik ki nagyobb mértékben a vízfolyások nyomvonalától:

- Szalkszentmárton,
- Harta,
- Baja és
- Tiszaalpár környezetében.

Az első három a Duna folyamhoz, míg az utolsó a Tisza folyóhoz kötődik.

A legnagyobb kiszélesedés Baja közigazgatási területéhez köthető, így e településnek a legnagyobb a veszélyeztetettsége az árvizek szempontjából.

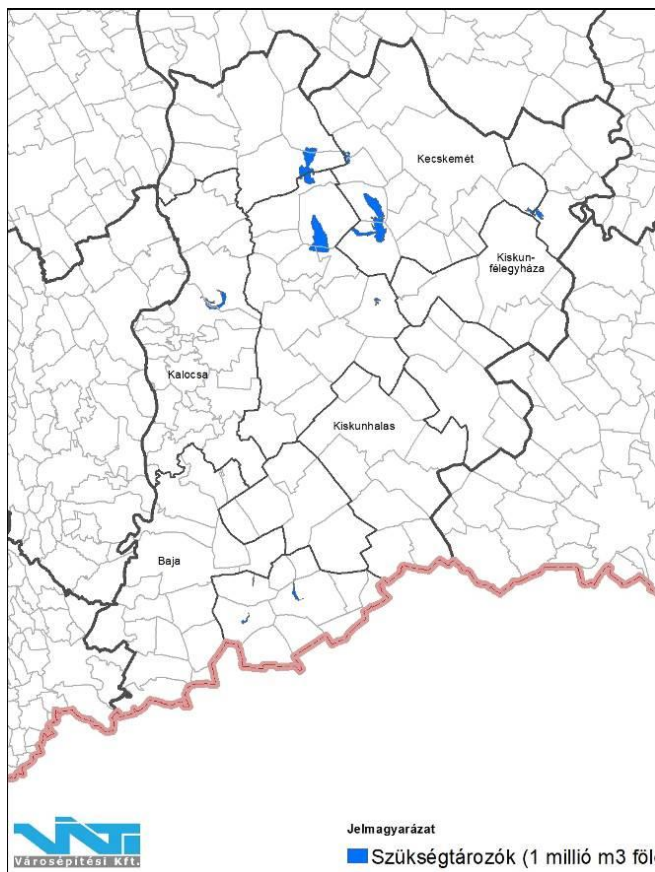
61. ábra: A vármegyét érintő nagyvízi meder területe és árvízvédelmi védvonalak elhelyezkedése
(Forrás: Országos Vízügyi Főigazgatóság)

Bács-Kiskun vármegye területén adatszolgáltatás alapján 15 db 1 millió m³ feletti meglévő társzártározó található, amelyek közül a legnagyobb egybefüggő a „Kurjantó” elnevezésű 7,8 m³ nagyságú társzártározó, amely három település közigazgatási területére esik (Kunadacs, Szabadszállás és Fülöpszállás). Ezen felül Ágasegyháza és Orgovány közigazgatási területére esően található még három olyan társzártározó, amelyek ugyan nem alkotnak egy vízfolyást, de közvetlenül egymás mellett helyezkednek el, és összességében 15,481 m³ területtel rendelkeznek, ezek az Ágasegyházi, Orgoványi és Csíraszéki társzártározók. A társzártározók legtöbbje társzártározóként rögzített az adatszolgáltatásban, de akad közöttük néhány belvíztározó és több célú társzártározó is.

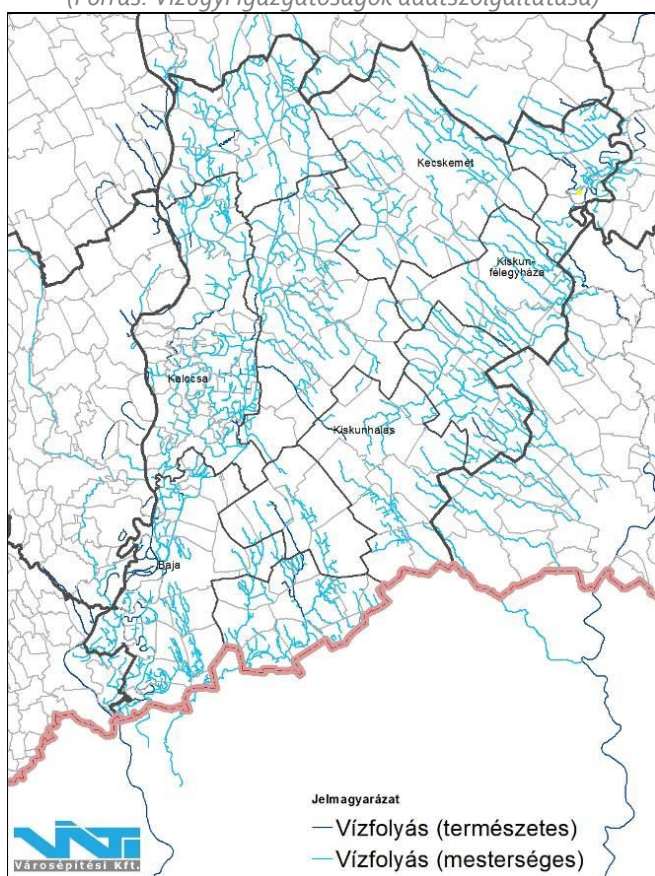
Az Országos Vízügyi Főigazgatóság adatszolgáltatása alapján a vármegye területét összesen 933 db vízfolyás érinti. Ezekből természetesen a legnagyobbak a Duna folyam és a Tisza folyó.

Ezentúl a vármegye területét javarészt csatornák és azok különböző fajtái: főcsatornák, övcsatornák, tápcsatornák, összekötőcsatornák, szivárgók, árapasztócsatornák, mellékcsatornák, lecsapolócsatornák, öntözőcsatornák hálózák be, amelyek mesterséges úton kerültek kialakításra, és javarészt a környező területek önözését, illetve vizek mesterséges elvezetését szolgálják.

A jobb oldalon jól látható, hogy a vármegye vízfolyásainak kevesebb mint 1/10-e természetes kialakulású.

62. ábra: Szükség társzártározók (1 millió m³ fölött)
(Forrás: Vízügyi Igazgatóságok adatszolgáltatása)

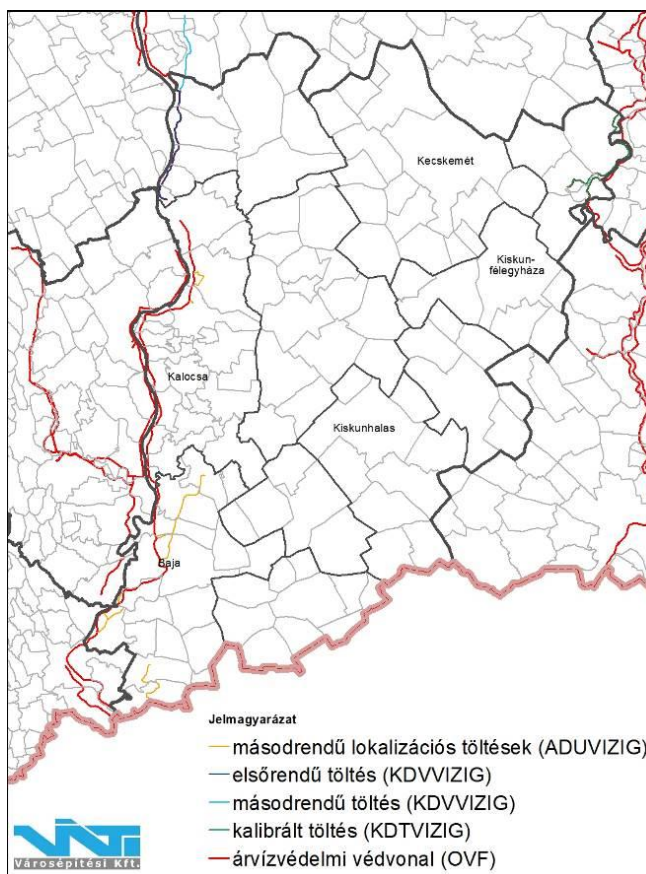
63. ábra: Vízfolyások
(Forrás: Országos Vízügyi Főigazgatóság)

Az árvízvédelmi létesítmények vizsgálatát a vízügyi igazgatóságok különböző típusú adatszolgáltatásai alapján tudjuk bemutatni a vármegye területén.

Az Országos Vízügyi Főigazgatóság árvízvédelmi védvonalak összességét bocsátotta rendelkezésre.

Az Alsó-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság (ADUVIZIG) másodrendű lokalizációs töltések nyomvonalát, amely három szakaszra bontott:

- 03.01 - Baja-Margittaszigeti árvízvédelmi szakasz,
- 03.02 - Baja-Foktői árvízvédelmi szakasz,
- 03.03 - Uszód-Solti árvízvédelmi szakasz.

64. ábra: Árvízvédelmi létesítmények a vármegye területén
(Forrás: Vízügyi Igazgatóságok adatszolgáltatása)

A Közép-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság (KDVVIZIG) az első- és másodrendű töltéseinek adatait osztotta meg:

- Elsőrendű töltések:
  - 02.01 - Dunaegyháza-Tass védelmi szakasz
  - 02.02 - Tass-Szigetújfalui árvédelmi szakasz
- Másodrendű töltések:
  - 02.007. - RSD jobbparti II. rendű (típus: Lokalizációs töltés)

A Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság (KÖTIVIZIG) kalibrált töltés adatait osztotta meg:

- Tisza B8
- Tisza J8
- Tisza J9
- Tisza J10

Az árvízvédelmi töltések ármentesített oldalán lévő és az árvízi víznyomás miatt felszínre lépő szivárgó és fakadóvizek által veszélyeztetett területen mezőgazdasági használat csak a tulajdonosok saját felelősségére történhet. Az elsőrendű töltések lábvonaltól számított 10 méteren védő-, illetve fenntartó sávot szükséges tartani. Itt semmilyen építési tevékenység nem végezhető a mezőgazdasági hasznosítás kizárólag gyepgazdálkodás lehet. Az árvízvédelmi biztonságot több helyen lokalizációs töltések növelik. E töltések célja a gátszakadás esetén kiömlő víz szétterülésének megakadályozása.

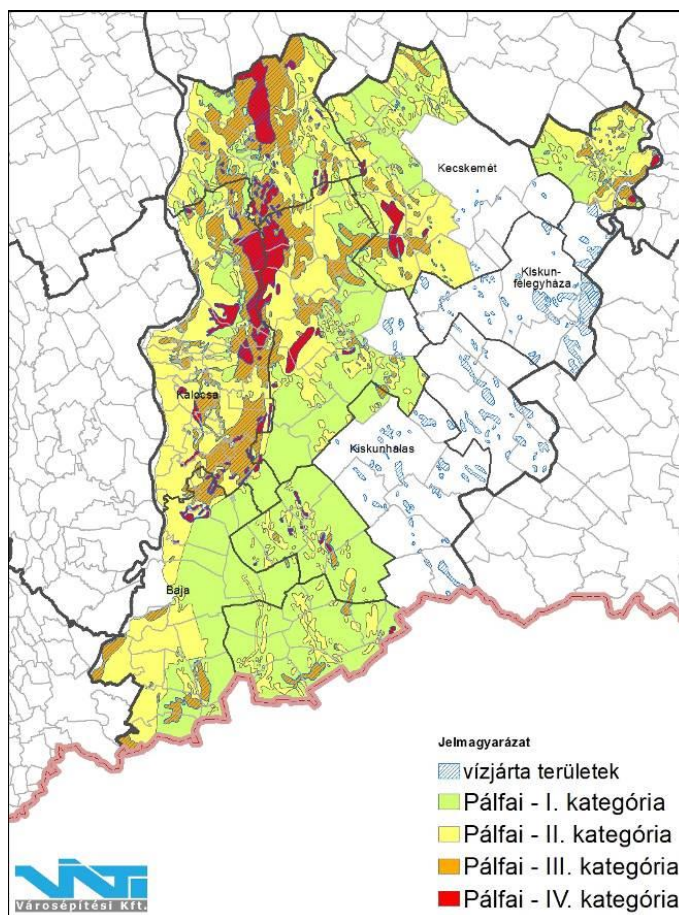
BELVÍZ

A síkvidéki vízjárta területeket az ún. Páljai-féle belvíz-veszélyeztetettség térképpel jellemezzük.

Az Országos Vízügyi Főigazgatóság adatszolgáltatása alapján ismert a vármegye egész területén a vízjárta területek elhelyezkedése, azonban a Páljai-féle belvíz-veszélyeztetettség digitális adatokat csak két vízügyi igazgatóság bocsátotta rendelkezésre (ADUVIZIG és KÖTIVIZIG).

A vízjárta területek megfelelnek a Páljai-féle belvíz-veszélyeztetettség III. és IV. fokozatú készültségi kategóriájának.

A vízjárta területek a vármegye szinte minden részén megfigyelhetők, de eloszlásban különbségek figyelhetők meg, mely szerint a vármegye északnyugati része (Kalocsai-, Kiskőrösi- és Kunszentmiklósi járás) sokkal érzékenyebb területnek

65. ábra: Vízjárta területek és Páljai-féle belvíz-veszélyeztetettség
(Forrás: Vízügyi Igazgatóságok adatszolgáltatása)

tekinthető. A belvízzel erősen veszélyeztetett területek (Páljai – IV.) szintén az előbbi három járást érintik a legkiemelkedőbbben, ezen felül érintettnek tekinthető a többi járás területe is, de csak kisebb foltokban, az egyetlen nagyobb folt a Kecskeméti járás délnyugati részén található Orgovány és Ágasegyháza területén.

A belvíz kialakulása állandó (geológiai felépítés, talajadottságok, domborzati viszonyok és egykori folyómedrek) és változó tényezők (időjárás, helytelen földhasználat, talajvíz, csatornázatlanság) együttesére vezethető vissza. Így a vármegye mikrodomborzati adottságú érintettsége sem zárható ki. A belvízzel veszélyeztetett területeket a településrendezési eszközökben javasolt feltüntetni. Az erősen veszélyeztetett területek építési területté való nyilvánítása nem javasolt. A csapadékvízvezetés és a záportározás ezen térségek számára kiemelt feladat.

A veszélyeztetettség kategóriák tekintetében az előfordulási gyakoriságot az alábbi táblázat szemlélteti:

9. táblázat: Belvizek előfordulási gyakorisága

Veszélyeztetettségi kategória	Az elöntés relatív gyakorisága, azaz hosszabb időszakra vetítve a belvíz	Szöveges minősítés
I.	< 0,5 20 évnél ritkábban	Belvízzel alig veszélyeztetett
II.	0,05-0,1 10 és 20 év között	Belvízzel mérsékelten veszélyeztetett
III.	0,1-0,2 5 és 10 év között	Belvízzel közepesen veszélyeztetett
IV.	>0,2 5 évnél is sűrűbben előforduló (visszatérő esemény)	Belvízzel erősen veszélyeztetett

TELEPÜLÉSEK ÁR- ÉS BELVÍZ VESZÉLYEZTETETTSÉGI ALAPON TÖRTÉNŐ BESOROLÁSA

A települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról szóló 18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM együttes rendelet szerint:

„1. § (2) A település:

- erősen veszélyeztetett „A” kategóriába tartozik, ha a hullámtéren lakóingatlannal rendelkezik, illetőleg, amelyet a védmű nélküli folyók és egyéb vízfolyások mederből kilépő árvize szabadon elönthet;
- közepesen veszélyeztetett „B” kategóriába tartozik, ha nyílt vagy mentesített ártéren fekszik, és amelyet nem az előírt biztonságban kiépített védmű véd;
- enyhén veszélyeztetett „C” kategóriába tartozik, ha nyílt vagy mentesített ártéren helyezkedik el, és előírt biztonságban kiépített védművel rendelkezik.”

A fenti rendelet Melléklete szerint:

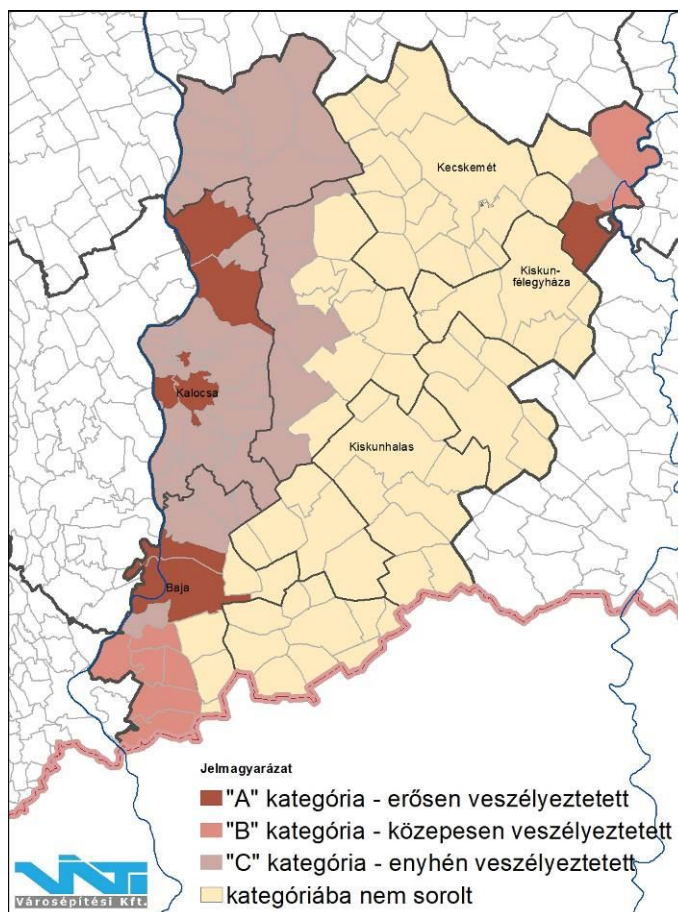
„A”-kategóriába tartozó Bács-Kiskun vármegyei település: Baja, Érsekcsanád, Foktő, Harta, Kalocsa, Solt, Tiszaalpár

„B”-kategóriába tartozó Bács-Kiskun vármegyei település: Bátamonostor, Csátalja, Dávod, Dunafalva, Hercegszántó, Nagybaracska, Tiszakécske, Tiszaug

„C”-kategóriába tartozó Bács-Kiskun vármegyei település: Akasztó, Apostag, Bátya, Császártöltés, Drágszél, Dunaegyháza, Dunapataj, Dunaszentbenedek, Dunatetétlen, Dunavecse, Dusnok, Érsekhalma, Fajsz, Fülöpszállás, Géderlak, Hajós, Homokmégy, Kecel, Kiskőrös, Kunadacs, Kunpeszér, Kunszentmiklós, Lakitelek, Miske, Nemesnádudvar, Ordas, Öregcsertő, Soltszentimre, Sükösd, Szabadszállás, Szakmár, Szalkszentmárton, Szeremle, Tass, Újsolt, Újtelek, Uszód

Bács-Kiskun vármegye települési közül ár- és belvíz veszélyeztetettséggel 52 db település érintett, amely az összes település közel felét, 43,7 %-át jelenti. Az érintett települések a Duna folyamhoz és a Tisza folyóhoz közel esően helyezkednek el. Míg a Tisza folyónál csak a közvetlen érintkező települések érintettek, addig a Duna folyamnál az érintettség a legtöbb esetben a távolabb helyezkedő településeket is érinti, délről észak felé haladva egyre szélesedő sávban.

A legtöbb érintett település az enyhén veszélyeztetett „C” kategóriába tartozik. A legvesélyeztetettebb „A” kategóriához pusztán csak 7 db település köthető: a Duna folyam mentén három helyhez kötődően, a Tisza folyónál egyhez. A közepesen veszélyeztetett „B” kategóriába is

66. ábra: A települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi kategóriái
(Forrás: 18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM együttes rendelet)

csak 8 db település tartozik, melyekből kettő található a Tisza folyó mentén, a többi település a Duna folyam legdélebbi részéhez köthető.

Ár- és belvízi veszélyeztetettség

A Bács-Kiskun Vármegyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság az ár- és belvízi veszélyeztetettség szempontjából az alábbi megállapításokat teszi:

Történelmi visszatekintés alapján a vármegye területén számos vízrendezési eljárást hajtottak végre (elsősorban nádasokból és rétekről) lecsapolták, és csatornába gyűjtötték a természetes és mesterséges, talaj és felszíni vizeket. Megvalósult a vármegyét hosszában átszelő, legnagyobb csatorna, a Dunavölgyi-főcsatorna, illetve további két jelentősebb vízhozammal rendelkező csatorna, az Alsó-Bácskában elterülő Ferenc-csatorna és bekötői, illetve a keleti részen kiépített Dong-éri-főcsatorna a gyűjtő csatorna.

A természetes és mesterséges tavak – állóvizek (Kólón-tó, Vadkerti-tó, Kunfehér-tó, Sós-tó, Fehér-tó, Szelidi-tó, Földvári-tó, és halastavak), illetve az előzőekben említett folyamok ellenére is a talaj vízszint drasztikusan süllyedt a lecsapolások következtében, egyes részen az elsivatagosodás veszélye áll fenn. Ennek ellenére a vármegye legnagyobb természeti veszélyeztetettségét a vizek kártételei okozzák.

A vármegye területén a hullámterek és az árterek sok helyen szabálytalanul kerültek beépítésre, illetve művelés alá vonták őket. A védművek állapota leromlott, és

karbantartásuk nem tekinthető megoldottnak. A gátak korona magassága nem mindenhol megfelelő. Veszélyeztetettséggel kell számolni a dél-északi visszaáramlás, a határon túli gátszakadás szempontjából.

A vármegye 25 települése esetén kell számolni rendszeresen vízkár-elhárítási feladattal. A lakosság 30%-a él ár- és belvíz által veszélyeztetett területen. Statisztikai vizsgálatok alapján 3 évente közepes, 5-6 évente jelentős, illetve 10-12 évente rendkívüli árvizekkel lehet számolni. Az árvizek által veszélyeztetett területek a vármegye legértékesebb, sűrűn lakott területeit érintik.

Mindezeket figyelembe véve a védekezési feladat rendkívül fontos, de nemcsak azok létesítményeinek kiépítése, hanem ezek állapotának folyamatos fenntartása. Mindezekon túl fel kell készülni rendkívüli helyzetek kezelésére is. Fontos feladat az összehangolt védekezés megszervezésére.

RENDKÍVÜLI IDŐJÁRÁS

A Bács-Kiskun Vármegyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság a rendkívüli időjárás veszélyeztetettség szempontjából az alábbi megállapításokat teszi:

A műszeres megfigyelések alapján vármegye éghajlata egyáltalán nem tekinthető állandónak, folytonos és állandó ingadozások és változások figyelhetők meg. A vármegye időjárása földrajzi helyzete miatt változó erősségű és időtartalmú szárazföldi és tengeri befolyás alatt áll.

A légnyomás aperiodikus változásai jelentősek. Az Alföld közepén, elsősorban a Tisza táján mutatózó zárt, alacsony nyomású terület kialakulásához az igen erős nyári felmelegedése folytán előálló felszálló légáramlások is hozzájárulnak.

A vármegye geográfiai helyzete miatt a nyugati, de inkább az északnyugati szelek az uralkodóak. Az átlagos szélsébség 15 – 50 km/óra 3 és 6 fok-os szélerősségnél. A szélsébség, elsősorban azokon a helyeken, ahol fákat kitermelték elérheti az átlag kétszeresét is, itt kifutó szelek keletkeznek.

Az országhoz többi részéhez viszonyítva a vármegye közepe a leggazdagabb napsütésben, amely jelentős aszályal társul. Az éves napsütéses órák száma itt 2050 óra felett van.

A téli időjárási átlagokat vizsgálva a téli napok száma 25-30 között, míg a fagyos napok száma 80-90 nap között van. Az éves csapadék mennyiség 40 évi átlagot számítva 500 és 600 mm között van. A hótakarós napok száma általában 45 nap. Az átlagos hótakaró vastagsága 6-7 cm.

A vármegyére jellemző a nagy napi és évi hőmérsékleti ingás, itt a legmelegebb a nyár, és leghidegebb a tél. Erős a hajlam a késő tavaszi és kora őszi fagyokra. Nagy napfényes bőség, alacsony felhőmennyiség és páratartalom. Szűkös és szeszélyes csapadékviszonyok és széleloszlás.

Az elmúlt öt évet tekintve a Felső-Bácskai részen, valamint Jakabszállás és térségében voltak megfigyelhetők nagyméretű károk a rendkívüli, szélsőséges időjárás miatt.

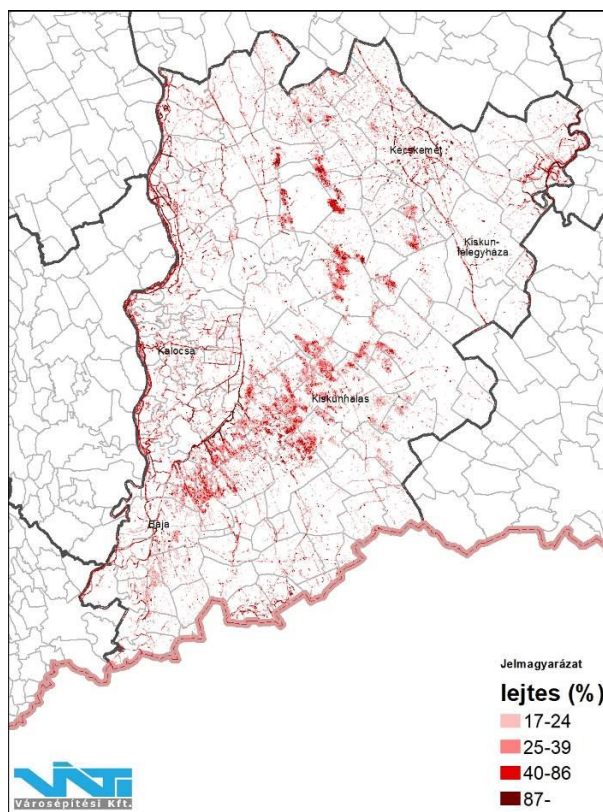
MOZGÁSVESZÉLYES TERÜLETEK

Három összetevő együttes hatása vezet el a földcsuszamláshoz, a talaj, a víz és a morfológia.

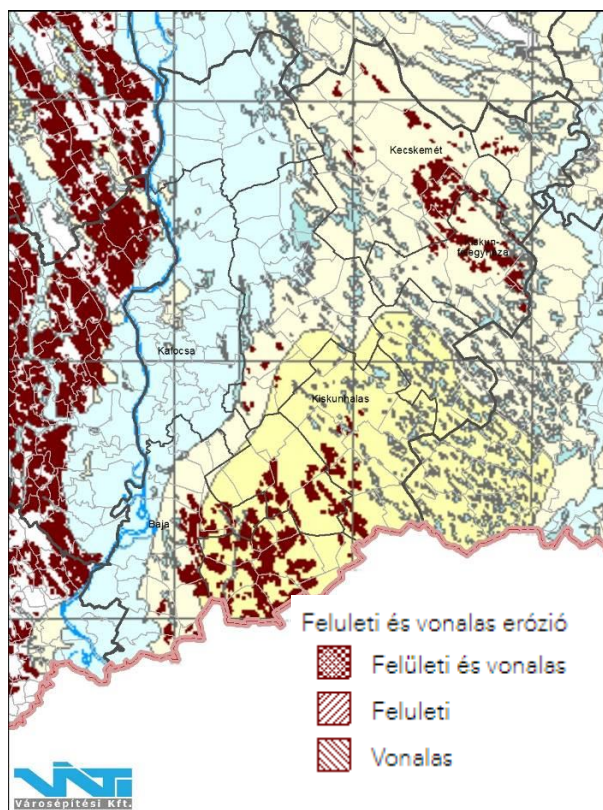
Bács-Kiskun vármegyében, az Alföld területén való elhelyezkedés ellenére meglepően sok terület érintett 17 %-os és annál meredekebb lejtéssel. A legmeredekebb lejtésviszonyok (87 %) érintettsége viszont már alacsony, itt a sűrűsödés már egyértelműen csak néhány területhez köthető: Sükösd és Császártöltés közötti terület, Lakitelek és Tiszaug, Kecskemét területe, illetve kimutatható még a Duna folyam közelségében, annak északi részén.

Az Országos Meteorológiai Szolgálat csapadék szélsőértékeket mutató táblázatában a vármegye települései alig jelennek meg. A talajtípusoknál pedig nem jellemzőek agyagos rétegek.

A Magyar Bányászati és Földtani Szolgálat honlapja alapján a vármegye területe igen csekély módon érintett mozgásveszélyes területekkel. Pontszerű események szinte sehol sem érintik a vármegye területét, néhány elszórt esettől eltekintve (Baja – támfalmozgás; Nemesnádudvar – partfalomlás, Császártöltés – támfalmozgás). Ezen pontszerű elemek a Duna-völgyi-főcsatorna mentén helyezkednek el. Felületi és vonalas erózió már jobban érinti a vármegye területét, de jellemző területei két kisebb területhez köthetők leginkább: Kecskemét és Kiskunfélegyháza közötti terület, illetve Jánoshalmától délnyugatra eső nagyobb terület. Bár az érintettség csekély, de az adott területeken fontos az odafigyelés.

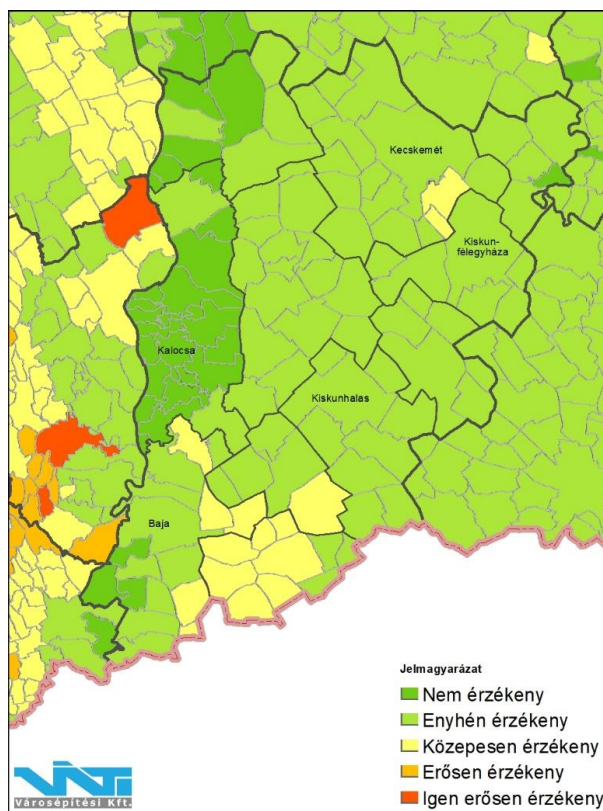

67. ábra: 17%-os és annál meredekebb lejtéssel érintett területek
(Forrás: Lechner Nonprofit Kft.)

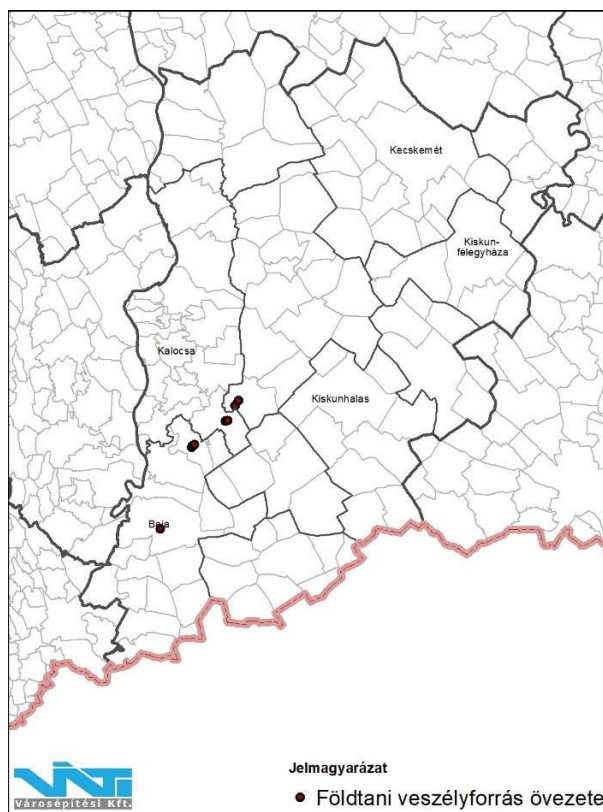
68. ábra: Mozgásveszélyes területek
(Forrás: map.mbfisz.gov.hu)

A vármegye területe alapvetően a kevésbé veszélyeztetett felszínmozgásveszélyes területek közé tartozik. A vármegye területén erősen érzékeny és igen erősen érzékeny terület jelen vizsgálat alapján a 2005-2010 időszakban egyáltalán nem volt. A nem érzékeny területek általánosságban a Duna folyam mentén találhatók, illetve egy esetben a Tisza folyó mentén Tiszaug települést érintően. A vármegye településeire a legjellemzőbb besorolás az enyhe érzékenység. Közepesen érzékeny területek javarészt a vármegye déli részén találhatók, illetve két település Kecskeméttől délkeletre esően (Városföld és Kunszállás). Ezen utolsó kategóriába eső településeknél kell a legjobban odafigyelni a felszínmozgással érintett területekre.

69. ábra: Érzékenységi térkép (2005-2010)
(a felszínmozgással érintett földtani képződmények, a lejtésviszonyok és a települések közigazgatási határán belüli káresemények számának kapcsolata alapján)
(Forrás: NATÉR)

A Szabályozott Tevékenységek Felügyeleti Hatósága, Bányászati és Gázipari Főosztály, Szolnoki Bányafelügyeleti Osztályától kapott adatszolgáltatás alapján pontszerűen összesen 10 db helyen került rögzítésre földtani veszélyforrás övezetébe tartozó elem, amelyek egy vonal mentén helyezkednek el Baja és Császártöltés között. Az érintett települések: Baja (1 db), Nemesnádudvar (4 db), Hajós (2 db) és Császártöltés (3 db).

70. ábra: Földtani veszélyforrás övezete
(Forrás: Szabályozott Tevékenységek Felügyeleti Hatósága)

FÖLDRENGÉS

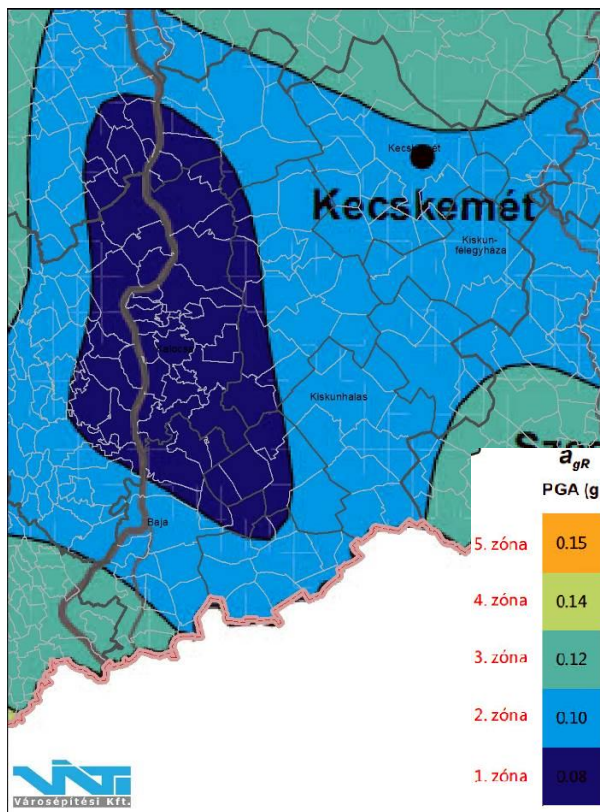
Bács-Kiskun vármegye szeizmológiai szempontból a kevésbé veszélyeztetett területek közé tartozik. Az öt kategória közül a három alsó zóna érinti a vármegyét. A vármegye legnagyobb része a 2. zónába tartozik. A legvesélyeztetettebb terület a vármegye északi határa (3. zóna). A legkevésbé veszélyeztetett terület a vármegyét érintő Duna folyam menti terület.

Bács-Kiskun Vármegyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság a földrengés veszélyeztetettség szempontjából az alábbi megállapításokat teszi:

A vármegye területéről az első rengést 1739-ben jegyezték fel, amelynek középpontja a vármegyén kívül, annak szélén elhelyezkedő Nagykőrös területén lehetett. Kecskemét területén 1753-ban jegyezték fel egy 5°-os intenzitású rengést 1753-ban. Az 1911-es főrengés kipattanás-

áig 84 rengés figyeltek meg a vármegyében, amelyek elsősorban Kecskemét környezetében voltak megfigyelhetőek. Kecskemét dominanciája egyértelműen kimutatható. A legutóbbi időkben egyre gyakrabban jelentenek 3,50 - 5°-os intenzitású földrengéseket.

A Magyar Tudományos Geodéziai és Geofizikai Kutató Intézet által végzett földtani tanulmányok vizsgálata alapján megállapítást nyert, hogy a vármegye területén több díszlokációs vonal (törések, rátolódások, vetődések, antiklinális, szinklinális) is található. Az elmúlt 100 évben 20 rengés fészek (epicentrum) került rögzítésre, amelyekből a kipattant földrengés erőssége az MSK-64 intenzitás skála alapján 20 – 90 között mozgott. A tanulmányok alapján előfordult már 8-os rengés, így a jövőben ilyen, vagy megközelítőleg ilyen erősségű rengésekre számíthatunk. Az érintett területeken a földrengés okozta károk jelentősen, megnövekedhetnek. Az érintett területen főképp Kecskeméten és Kiskunfélegyházán jelentős lakosságlétszám él 8-10 emeletes lakóházakban, amelyek földrengés szempontból nem rendelkeznek a megfelelő szerkezeti kialakítással (rezgést tompító gördülő elemekkel). Ennek következtében az érintett épületek földrengés következtében kb. 80-85 % -ban romosodnának. Ezen túlmenően az érintett területeken számos ipar (gyárak, üzemek) létesítmény található, amelyek nem nélkülözik a veszélyes és egészségkárosító anyagokat. Földrengés bekövetkeztével ezen anyagok kiszabadulása esetén, számítások alapján másodlagos hatásukkal – az uralkodó szélirány és domborzati

71. ábra: Szeizmikus zónatérkép
(Forrás: Tóth L, Győri E, Mónus P, Zsíros T, 2006: Seismic Hazard in the Pannonian Region)

viszonyok figyelembevételével – a szomszédos Pest, Csongrád és Békés vármegye lakosságára is kihatással lennének.

A vármegye földrengés által veszélyeztetett települései (11 db), elsősorban - Kecskemét, Kerekegyháza, Ágasegyháza, Ballószög, Izsák, Orgovány, Jakabszállás, Kunszállás, Városföld, Szentkirály, Nyárlőrinc területe. Ezen településeken átlagosan $7,5^\circ - 9^\circ$ rezgéssel kell számolni. Ezen túlmenően alacsonyabb rengéssel még 7 db település esetén kell számolni, itt átlagosan $2^\circ - 6^\circ$ erősségű rezgések várhatók. Magas számot jelent a lakosság tekintetében a közel 35 %-os érintettség elsődleges hatással, és a további 20 % érintettség másodlagos hatásokkal.

Tűz

Bács-Kiskun vármegye területén a katasztrófavédelmi igazgatóság négy típusú tűzoltóságot rögzít:

- hivatásos tűzoltó-parancsnokságot 6 db településen (Kecskemét, Baja, Kiskunfélegyháza, Kiskunhalas, Kiskőrös, Kalocsa)
- katasztrófavédelmi őrs 3 db településen (Solt, Nagybaracska, Kiskunmajsa)
- önkormányzati tűzoltó-parancsnokság 9 db településen (Bácsalmás, Tiszakécske, Jánoshalma, Kecel, Kerekegyháza, Kunszentmiklós, Soltvadkert, Lajosmizse, Szabadszállás)
- önkéntes tűzoltó egyesület 22 db településen (Akasztó, Bácsalmás, Bácsbokod, Ballószög, Bugac, Császártöltés, Csengőd, Csólyospálos, Dunafalva, Dunapataj, Dunaföldvár, Dunavecse, Fajsz, Harta, Imrehegy, Jánoshalma, Katymár, Kecel, Kerekegyháza, Kiskőrös, Kiskunhalas, Kiskunmajsa, Kunszentmiklós, Lajosmizse, Lakitelek, Kecskemét (MALET), Mélykút, Nagybaracska, Nyárlőrinc, Orgovány, Solt, Soltvadkert, Szabadszállás, Szalkszentmárton, Tabdi, Tass, Tataháza, Tompa, Tiszakécske, Vaskút)

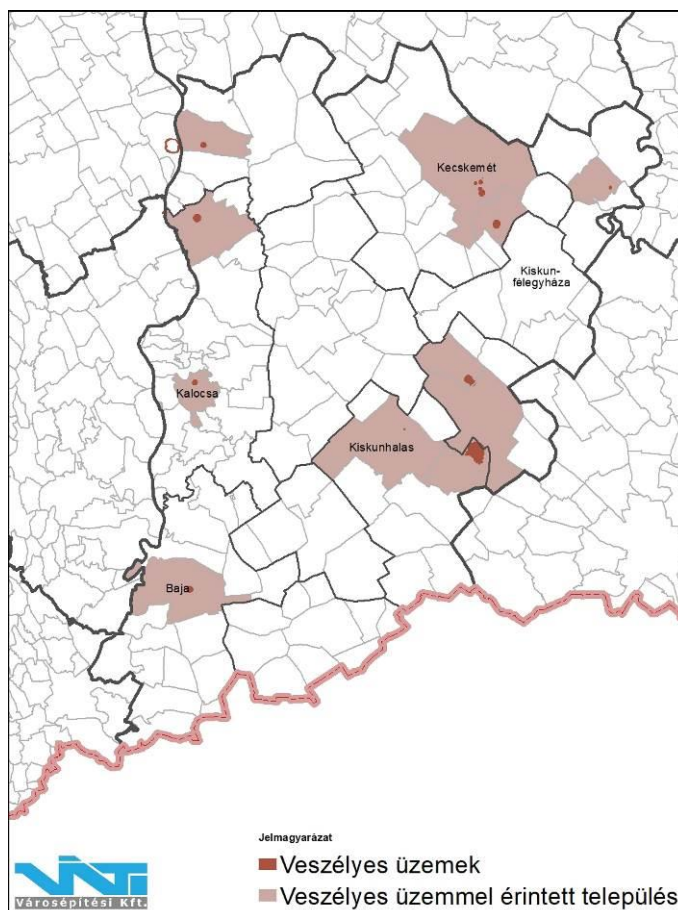
5.3. KÖRNYEZETI KOCKÁZATOK

A továbbiakban számba vett tényezők egymásra vetítése kiadja Bács-Kiskun vármegye kockázati szempontból figyelmet érdemlő területeit.

EGYSÉGES KÖRNYEZETHASZNÁLATI ENGEDÉLYHEZ (EKHE) KÖTÖTT TEVÉKENYSÉGEK ÉS EURÓPAI SZENNYEZŐANYAG-KIBOCSÁTÁSI ÉS -SZÁLLÍTÁSI NYILVÁNTARTÁS (PRTR)-KÖTELES TEVÉKENYSÉGEK

A környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról szóló 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet 2. számú melléklete határozza meg azokat a tevékenységeket, melyek egységes környezethasználati engedélyhez kötöttek. Az Európa Tanács és a Tanács az Európai Szennyezőanyag-kibocsátási és -szállítási Nyilvántartás létrehozásáról, valamint a 91/689/EGK és a 96/61/EK tanácsi irányelv módosításáról szóló 166/2006/EK (2006. január 18.) rendeletének 1. melléklete meghatározza azon tevékenységek körét és kapacitás küszöbökét, melyek felett tevékenységet végzők az E-PRTR nyilvántartásba jelentést tenni kötelesek. A két halmaz metszete bemutatja azon tevékenységek körét, melyek a környezetre jelentős hatást gyakorolnak, ezáltal potenciális szennyezőforrásnak tekintendők.

Bács-Kiskun vármegyében a Bács-Kiskun Vármegyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság adatszolgáltatása alapján 51 db veszélyes üzem működik. Meg kell állapítani azonban, hogy az adatszolgáltatásban 55 db üzem található, de ebből 3 db Dunaföldvárhoz, 1 db pedig Dunaújvároshoz köthető. Az üzemek közül 31 db alsó küszöbértékű, a fennmaradó 20 db pedig felső küszöbértékű státuszban található. Az üzemek összesen 11 településhez köthetők: Baja (3 db), Kalocsa (3 db), Kecskemét (15 db), Kiskunhalas (3 db), Kiskunmajsa, Lakitelek (3 db), Solt (3 db), Szalkszentmárton (3 db), Szank (4 db), Városföld (6 db) és Zsana (3 db). A zárójelben a településenkénti telephelyek száma került bemutatásra. Megállapítandó, hogy a telephelyek sok esetben átfedéssel helyezkednek el egymáson.

72. ábra: Veszélyes üzemek
(Forrás: Bács-Kiskun Vármegyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság)

A tevékenységek típusai viszonylag szűk keresztmetszetet fednek le:

- általános építés, gyártás és összeszerelés (pl. Gépjármű ipar),
- földalatti gáztárolók,
- hulladéktárolás, -kezelés és ártalmatlanítás, veszélyeshulladék kezelők,
- ipari gázgyártás, tárolás, palackozás (kivéve propán, bután, propán-bután, LPG),
- kártevőirtó szerek, biocidok és gombaölő szerek gyártása és tárolása,
- mezőgazdaság,
- műtrágyák gyártása és tárolása,
- petrokémiai tevékenység / olajfinomítók,
- Propán, Bután, Propán-bután, LPG-gyártás, -palackozás és nagy tömegben történő elosztás,
- tüzelőanyag-tárolás (beleértve a fűtést, a kiskereskedelmi értékesítést, fűtőmű stb.).

HONVÉDELEM

A Trtv. 22. § szerint:

A kiemelt térségi és vármegyei területrendezési tervek, valamint a településrendezési terv készítése során a térségi övezetek által érintett területeket az e törvény felhatalmazása alapján kiadott kormányrendelet szerint, az abban meghatározott államigazgatási szervek adatszolgáltatását mérlegelve kell lehatárolni. A mérlegelésnél az e törvényben és a vármegyei területrendezési tervben meghatározott szerkezeti terv szerinti települési térséget kell elsősorban figyelembe venni.

Bács-Kiskun vármegyében a Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény alapján kerültek beazonosításra azok a települések, ahol HM vagyonkezelésű, honvédelmi érdeket szolgáló honvédelmi rendeltetésű ingatlanok találhatók.

HONVÉDELMI ÉS KATONAI CÉLÚ TERÜLET ÖVEZETE

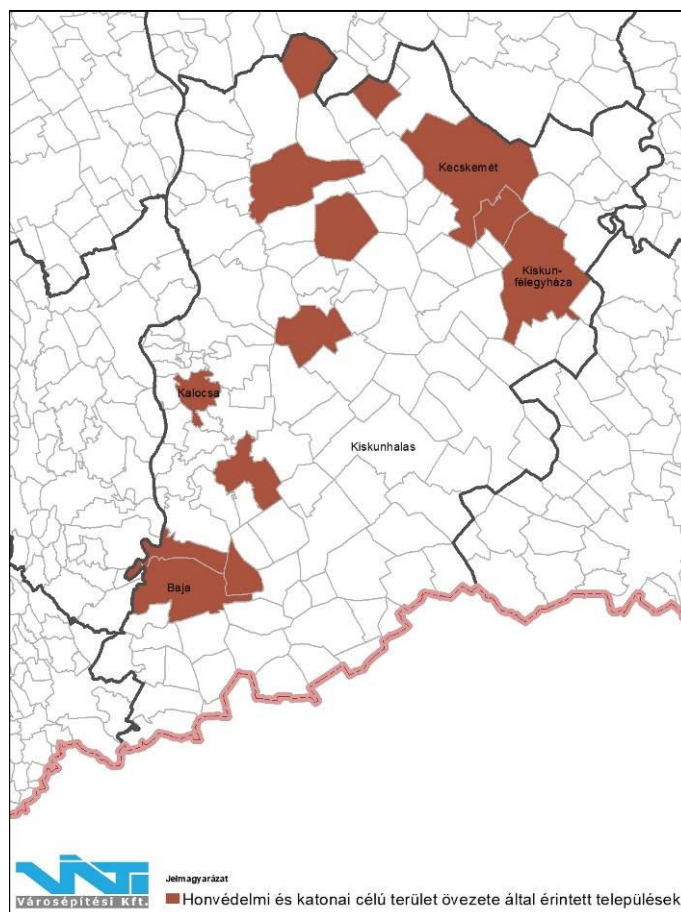
A Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény 3/5. melléklete szerint honvédelmi és katonai célú terület övezetével érintett települések:

• Baja	• Kiskőrös
• Csávoly	• Kiskunfélegyháza
• Érsekcsanád	• Kunpeszér
• Hajós	• Ladánybene
• Izsák	• Szabadszállás
• Kalocsa	• Városhőd
• Kecskemét	

A honvédelemről és a Magyar Honvédségről szóló 2021. évi CXL. törvény szerint:

1. § (1) A honvédelem nemzeti ügy.

53. § (1) A honvédelmi szervezetek elhelyezéséhez és a feladataik ellátásához rendelkezésre bocsátott ingatlanok állami tulajdonban, a honvédelemért felelős miniszter által vezetett minisztérium vagyonkezelésében állnak. A honvédelmi érdek szempontjából kivételesen indokolt esetben a honvédelmi szervezet elhelyezése és feladatainak ellátása ideiglenesen más ingatlan-használati jogviszony alapján is biztosítható. A honvédelemért felelős miniszter által vezetett minisztérium vagyonkezelésében lévő ingatlanok elsődleges rendeltetése a honvédelmi feladatok ellátásának biztosítása.

73. ábra: Honvédelmi és katonai célú terület övezete által érintett települések
(Forrás: MATrT)

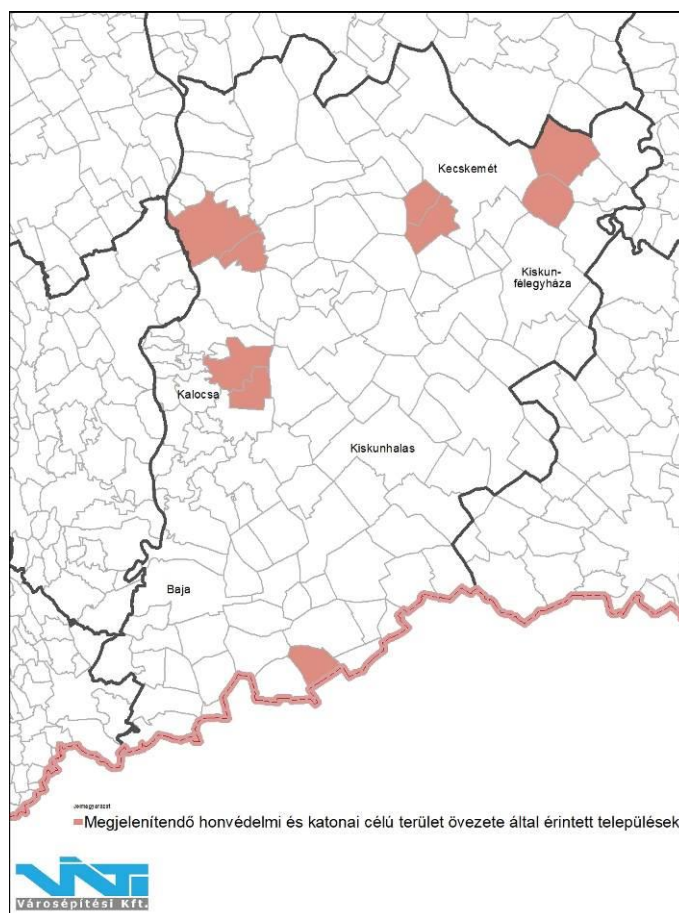
A Honvédelmi Minisztérium Hatósági Főosztályának 1010-8/2023/h Nyt. számú levelében a következők szerepelnek:

„A honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2021. évi CXL. törvény (továbbiakban: Hvt.) 42. § (1) bekezdése értelmében a honvédelem nemzeti ügy, az 53. § (1) bekezdése értelmében a honvédelemért felelős miniszter által vezetett minisztérium vagyonkezelésében lévő ingatlanok elsődleges rendeltetése a honvédelmi feladatok ellátásának biztosítása, a területeknek a HM vagyonkezelésben tartásáig az elsődleges honvédelmi használatukban nem korlátozhatók.

Bács-Kiskun Vármegye területe az állami célú légiközlekedés tekintetében légiközlekedéssel közvetlenül érintett, tekintettel arra, hogy a 6000 Kecskemét, Reptéri út 4. alatti ingatlanon működő állami repülések céljára szolgáló repülőtér (a továbbiakban: Repülőtér) és a hozzá kapcsolódó, az állami célú repülés biztonságát szolgáló földi berendezések biztonsági övezete részben Bács-Kiskun Vármegye területén van. A Repülőtér zavartalan működése honvédelmi érdek, annak, és a hozzá kapcsolódó, az állami célú repülés biztonságát szolgáló földi berendezések működtetésével a Honvédelmi Minisztérium és a Magyar Honvédség hosszú távon számol. A Repülőtér zavartalan működése érdekében biztosítani szükséges, hogy a **Repülőtér telekhatárától mért 13 km távolságon belül ne legyen elhelyezhető új, valamint ne legyen bővíthető meglévő**

a. szerves hulladékot nyílt rendszerben feldolgozó vagy tároló hulladékgazdálkodási létesítmény,
 b. nukleáris létesítmény, és
 c. olyan mesterséges vízfelület, vízi létesítmény vagy külszíni bánya, amelynek felülete az 1 ha terület meghaladja, kivéve az olyan vonalas vízi létesítményeket, amelyek vízfelületének szélessége nem haladja meg a 4 m-t.”

„Tájékoztatom, hogy a hatályos Bács Kiskun Vármegyei Területrendezési Terv nem tartalmazza a Trtv. 3/5 melléklete és a törvény II. rész IV. fejezet 19.§ (1) bekezdés 13. pont alapján az országos térségi övezetbe sorolt honvédelmi és katonai célú terület övezettel érintett, **Ballószög, Dunatetétlen, Helvécia, Madaras, Nyárlőrinc, Öregcsertő, Solt, Szakmár, Szentkirály** településeket.”

74. ábra: Megjelenítendő honvédelmi és katonai célú terület övezettel érintett települések
 (Forrás: Honvédelmi Minisztérium Hatósági Főosztály)

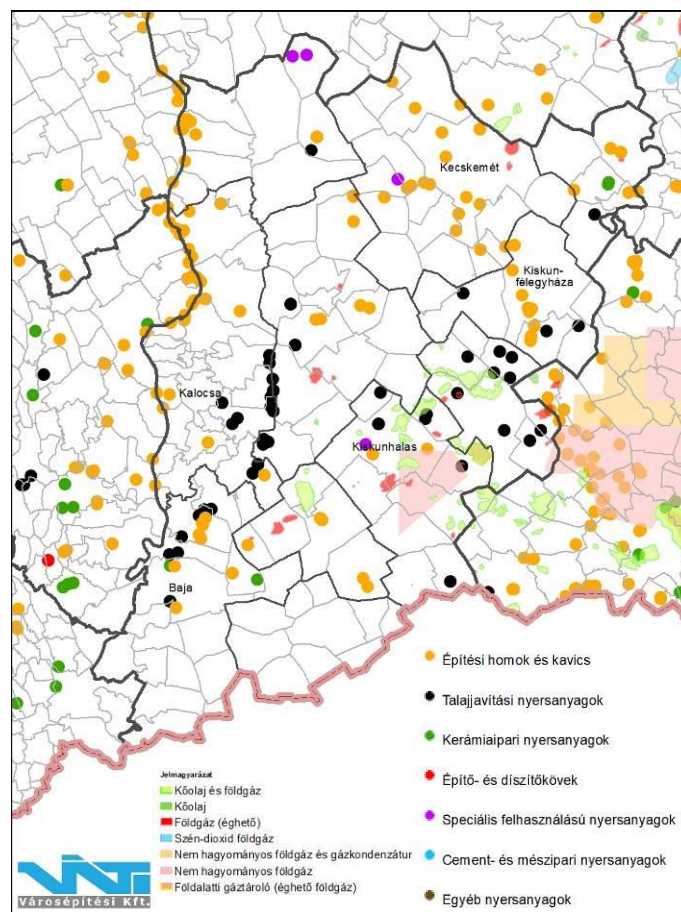
BÁNYÁSZAT

ÁSVÁNYI NYERSANYAG BÁNYATELKEK- ÉS KUTATÁS

A vármegye területén a nyilvántartott szénhidrogén mezők közül a hagyományos és a nem hagyományos mezők is jelen vannak, illetve földalatti gáztároló (éghető földgáz) is. A hagyományos mezők közül a kőolaj és földgáz jelenik meg Kiskunhalasi-, Kiskunmajsai- és Jánoshalmi járásban; a kőolaj egyedül Imrehegy településen jelenik meg, a vármegye közepén; a földgáz a járások jelentős részén megjelenik (Kiskőrös-, Kecskeméti-, Kiskunmajsai-, Kiskunhalasi-, Jánoshalmi-, Tiszakécskei járás). A nem hagyományos szénhidrogén mezők közül kizárólag a nem hagyományos földgázra találhatunk példát a vármegye területén, a Kiskunhalasi járásban, amelyen jelentős kiterjedéssel jelenik meg.

A vármegye területén nem találhatunk se nyilvántartott, se reménybeli kőszén előfordulást, illetve nyilvántartott és reménybeli ércterületek sem fordulnak elő Földalatti gáztároló (éghető földgáz) egy településhez köthető (Zsana), amely annak északi részét jelentős részben elfoglalja.

A vármegye területén a nyilvántartott nemfémes ásványi nyersanyag-lelőhelyek közül az építési homok és kavics, a talajjavítási nyersanyagok, a kerámiaipari nyersanyagok, a speciális felhasználású nyersanyagok lelőhelyei találhatók meg. A legnagyobb arányban az építési homok és kavics lelőhelyek vannak, amelyek gyakorlatilag az egész vármegye területére jellemzők, de néhány sűrűsödési terület kirajzolódik, mint a Duna folyam mentének vármegyét érintő északi része, illetve a Kecskemét és Kiskunfélegyháza közötti terület. A talajjavítási nyersanyagok lelőhelyei is igen nagy számban fellelhetők, de itt a vármegye középső részéhez köthető a sűrűsödés a Duna folyam és a Tisza folyó között teljes szélességben elterülően.

75. ábra: Magyarország ásványi nyersanyag katasztere
(Forrás: NATÉR)

A kerámiaipari nyersanyagok és a speciális felhasználású nyersanyagok lelőhelyei 7 db, illetve 5 db helyhez köthetők. Kerámiaipari nyersanyagok Baján, Csávolyn, Dunapatajon, Solton, Kunadacson, Tiszaújszálláson és Lakitelken találhatók, míg a speciális felhasználású nyersanyagok Kunpeszér, Kerekegyháza, Fülöpháza és Kiskunhalas területéhez köthetők.

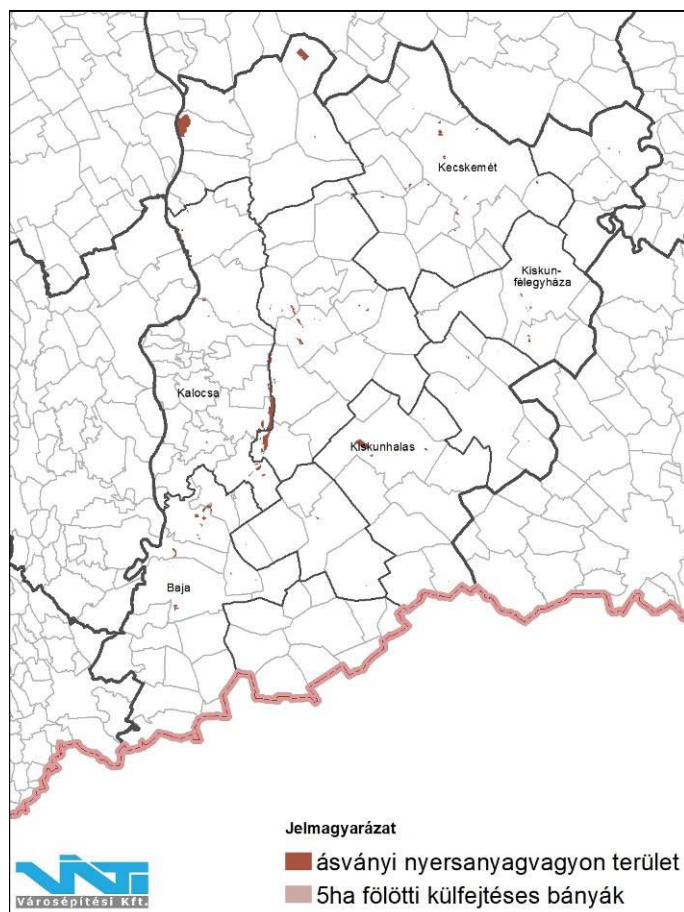
A Szabályozott Tevékenységek Felügyeleti Hatósága Bányászati és Gázipari Főosztály Szolnoki Bányafelügyeleti Osztályának SZTFH-BANYASZ/889-3/2023 iktatószámú adatszolgáltatása alapján Bács-Kiskun Vármegye területén az alábbiakban felsorolt bányatelkek, valamint földalatti gáztárolók találhatók:

A jobb oldali ábrán pedig a Bányafelügyeletről kapott adatszolgáltatás alapján kerültek ábrázolásra az 5ha fölötti külfejtéses bányák, illetve az ásványi nyersanyag övezet lehatárolása.

Szénhidrogén bányatelkek (37 db):

- Ásotthalom II. - szénhidrogén bányatelek
- Balástya I. - szénhidrogén bányatelek
- Balotaszállás IV. - szénhidrogén bányatelek
- Balotaszállás VI. - szénhidrogén bányatelek

- Balotaszállás VII. - szénhidrogén bányatelek
- Balotaszállás VIII. - szénhidrogén bányatelek
- Balotaszállás IX. - szénhidrogén bányatelek
- Balotaszállás X. - szénhidrogén bányatelek
- Csólyospálos I. - szénhidrogén bányatelek
- Harkakötöny I. - szénhidrogén bányatelek
- Harkakötöny II. - szénhidrogén bányatelek
- Imrehegy I. - szénhidrogén bányatelek
- Jakabszállás II. - szénhidrogén bányatelek
- Kecel II. - szénhidrogén bányatelek
- Kecskemét I. - szénhidrogén bányatelek
- Kelebia I. - szénhidrogén bányatelek
- Kéleshalom I. - szénhidrogén bányatelek
- Kiskunhalas I. - szénhidrogén bányatelek
- Kiskunhalas II. - szénhidrogén bányatelek
- Kiskunhalas III. - szénhidrogén bányatelek
- Kiskunhalas IV. - szénhidrogén bányatelek
- Kiskunhalas V. - szénhidrogén bányatelek
- Kiskunhalas VI. - szénhidrogén bányatelek
- Kiskunmajsza I. - szénhidrogén bányatelek
- Kiskunmajsza II. - szénhidrogén bányatelek
- Kiskunmajsza III. - szénhidrogén bányatelek
- Kiskunmajsza IV. - szénhidrogén bányatelek
- Kiskunmajsza V. - szénhidrogén bányatelek
- Kiskunmajsza VI. - szénhidrogén bányatelek
- Kiskunmajsza VII. - szénhidrogén bányatelek
- Kömpöc I. - szénhidrogén bányatelek
- Pusztamérge I. - szénhidrogén bányatelek
- Soltvadkert II. - szénhidrogén bányatelek
- Szank I. - szénhidrogén bányatelek
- Szank II. - szénhidrogén bányatelek

76. ábra: Bányaadatok

(Forrás: Szabályozott Tevékenységek Felügyeleti Hatósága
Bányászati és Gázipari Főosztály)

- Tázlár I. - szénhidrogén bányatelek
- Tiszakécske I. - szénhidrogén bányatelek

Földalatti gáztároló (1 db):

- Zsana I. – földalatti gáztároló

Homok-, kavics-, tőzeg külfejtéses művelésű bányatelek (28 db):

- Ágasegyháza I. - homok külfejtéses művelésű bányatelek
- Baja I. - homok külfejtéses művelésű bányatelek
- Ballószög I. - homok külfejtéses művelésű bányatelek
- Csávoly II. - homok külfejtéses művelésű bányatelek
- Izsák I. - homok külfejtéses művelésű bányatelek
- Jánoshalma I. - homok külfejtéses művelésű bányatelek
- Jánoshalma II. - homok külfejtéses művelésű bányatelek
- Kecskemét II. - homok külfejtéses művelésű bányatelek
- Kecskemét V. - homok külfejtéses művelésű bányatelek
- Kecskemét VI. - homok külfejtéses művelésű bányatelek
- Kerekegyháza II. - homok külfejtéses művelésű bányatelek
- Kiskunfélegyháza V. - homok külfejtéses művelésű bányatelek
- Kiskunfélegyháza VII. - homok külfejtéses művelésű bányatelek
- Kiskunhalas I. - homok külfejtéses művelésű bányatelek
- Kiskunhalas II. - homok külfejtéses művelésű bányatelek
- Lajosmizse I. - homok külfejtéses művelésű bányatelek
- Lakitelek I. - homok külfejtéses művelésű bányatelek
- Miske I. - homok külfejtéses művelésű bányatelek
- Nemesnádudvar I. - tőzeg külfejtéses művelésű bányatelek
- Nyárlőrinc I. - homok
- Solt I. - homok külfejtéses művelésű bányatelek
- Solt II. - homok külfejtéses művelésű bányatelek
- Sükösd I. - tőzeg külfejtéses művelésű bányatelek
- Sükösd IV. - homok külfejtéses művelésű bányatelek
- Sükösd V. - homok külfejtéses művelésű bányatelek
- Szalkszentmárton II. - kavics külfejtéses művelésű bányatelek
- Szalkszentmárton III. – homok, kavics külfejtéses művelésű bányatelek
- Szalkszentmárton IV. – homok, kavics külfejtéses művelésű bányatelek

SZENNYEZETT, BARNAMEZŐS TERÜLETEK

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 2. § 43. pontja szerint:

Barnamezős terület: olyan földrészlet vagy földrészletek összessége – ide nem értve a mező- és erdőgazdasági területeket –, amely elsősorban ipari, kereskedelmi, közlekedési vagy honvédelmi célú felhasználást követően felhagyottá, alulhasznosítottá vagy leromlott állapotúvá vált, jellemzően környezetszennyezéssel terhelt, ugyanakkor környezeti és műszaki beavatkozással értéknövelt, fejleszthető területté alakítható.

Továbbá az Étv. 8. § (7) bekezdése szerint:

Ha a települési (a fővárosban a fővárosi, illetve a kerületi) önkormányzat közigazgatási területén van barnamezős terület, az érintett települési önkormányzat a településrendezési tervében a barnamezős területeket lehatárolhatja, továbbá a településfejlesztési terv felülvizsgálata során a barnamezős területek fejlesztési és újrahasznosítási lehetőségeit meghatározhatja.

POTENCIÁLIS SZENNYEZÉST OKOZÓ LÉTESÍTMÉNYEK (HULLADÉKLERAKÓK, SZENNYVÍZTISZTÍTÓK)

Bács-Kiskun vármegyében nem működik sem veszélyes hulladék-égetőmű, sem veszélyes hulladéklerakó.

A vármegyében négy B₃ típusú hulladéklerakó működik: Kecskemét, Vaskút, Izsák és Kiskunhalas területén.

Hulladék válogatómű az alábbi településen működik: Baja (4 db), Balotaszállás (2 db), Bócsa (2 db), Dunavecse (1 db), Gátér (1 db), Hajós (1 db), Helvécia (1 db), Izsák (2 db), Jánoshalma (2 db), Kalocsa (6 db), Kecel (4 db), Kecskemét (29 db), Kecskemét-Hetényegyháza (1 db), Kelebia (1 db), Kiskőrös (2 db), Kiskunfélegyháza (6 db), Kiskunhalas (11 db), Kiskunmajsa (3 db), Kisszállás (1 db), Kunbaja (1 db), Kunszentmiklós (2 db), Lakitelek (1 db), Mélykút (1 db), Solt (3 db), Soltvadkert (13 db), Szank (3 db), Tiszakécske (3 db), Tiszakécske-Tiszabög (1 db), Tompa (1 db), Vaskút (1 db), országos (1 db).

Hulladékhasznosító az alábbi településen működik: Baja (2 db), Balotaszállás (1 db), Bócsa (2 db), Gátér (1 db), Hajós (1 db), Harta (1 db), Helvécia (1 db), Izsák (2 db), Jánoshalma (1 db), Kalocsa (6 db), Kecskemét (24 db), Kiskőrös (1 db), Kiskunfélegyháza (7 db), Kiskunhalas (7 db), Kiskunmajsa (1 db), Kunfehértó (1 db), Kunszentmiklós (5 db), Lakitelek (1 db), Mélykút (2 db), Solt (4 db), Soltvadkert (13 db), Sükösd (1 db), Szank (2 db), Tiszakécske (2 db), Vaskút (1 db).

Az Alföldvíz Regionális Vízközmű-szolgáltató Zrt. a vármegyében egyedül Zsanán üzemeltet szennyvíztisztító telepet. Az Bácsvíz Víz- és Csatorna-szolgáltató Zrt. üzemelésében lévő szennyvíztisztító telepek: Apostag, Bugac, Fülöpszállás, Izsák, Kecskemét, Kiskunfélegyháza, Kunadacs, Kunpeszér, Kunszentmiklós, Lajosmizse, Lakitelek, Nyárlőrinc, Szentkirály, Tass, Tiszaalpár, Tiszakécske. Az Bajavíz Kft. üzemelésében lévő szennyvíztisztító telepek: Baja, Bácsalmás, Katymár, Mélykút. A Kiskunsági Víziközmű-

Szolgáltató Kft. üzemelésében lévő szennyvíztisztító telepek: Csengőd, Fajsz, Hajós, Harta, Jakabszállás, Jánoshalma, Jászszentlászló, Kalocsa, Kecel, Kelebia, Kiskőrös, Kiskunhalas, Kiskunmajsa, Kisszállás, Kunfehértó, Solt, Soltvadkert, Tompa.

SUGÁRZÁS

A sugárzásvédelem kapcsán azoktól az atomerőművektől való távolságot szükséges megvizsgálni, melyek baleset esetén, Magyarországot érintő veszélyforrások lehetnek. Ilyen külföldi erőművek a következők:

- Mochovce VVER 4x400 (Szlovákia)
- Bohunice VVER 4x430 (Szlovákia)
- Krško PWR 664 (Szlovénia)
- Dukovany VVER 4x440 (Csehország)
- Temelin VVER 2x1000 (Csehország)

A felsorolt atomerőművek Bács-Kiskun vármegyétől való távolsága légvonalban:

- Mochovce 150 km
- Bohunice 200 km
- Krško 250 km
- Dukovany 330 km
- Temelín 440 km

10. táblázat: Magyarországon nukleáris veszélyhelyzetet okozható létesítmények tervezési zónáinak megnevezése és területi kiterjedése

(Forrás: Kátai-Urbán Lajos - Kiss Béla: Nukleáris erőművek, mint veszélyes technológia és az Országos Nukleáris Balesetelhárítási Rendszer - http://hadmernok.hu/143_07_kataiul.pdf)

	Megelőző Óvintézkedések Zónája (MÓZ)	Sürgős Óvintézkedések Zónája (SÓZ)	Élelmiszer- fogyasztási Korlátozások Óvintézkedési Zónája (ÉÓZ)
I. Veszélyhelyzeti tervezési kategória (VTK)			
Paksi Atomerőmű	3 km	30 km	300 km
II. Veszélyhelyzeti tervezési kategória (VTK)			
Kiégett Kazetták Átmeneti Tárolója (KKÁT)	-	-	3 km
Budapesti Kutatóreaktor	-	KFKI telephely	1 km
Izotópintézet Kft.	-	KFKI telephely	1 km
III. Veszélyhelyzeti tervezési kategória (VTK)			
BME Oktatóreaktor	-	-	-
Püspökszilági Radioaktív Hulladékfeldolgozó és Tároló Telep (RHFT)	-	-	3 km
Nemzeti Radioaktív Hulladék Tároló, Bátaapáti (NRHT)	-	-	3 km
V. Veszélyhelyzeti tervezési kategória (VTK)			
Bohunice Atomerőmű	3 km	30 km	300 km
Mochovce Atomerőmű	3 km	30 km	300 km
Krško Atomerőmű	3 km	30 km	300 km
Dukovany Atomerőmű	3 km	30 km	300 km
Temelín Atomerőmű	3 km	30 km	300 km

Hazánk egyetlen működő atomerőműve Pakson üzemel, amely Bács-Kiskun vármegye tözsomszédsgában található, így a Paksi Atomerőmű mindhárom zónája érinti a vármegyét kisebb nagyobb léptékben. Az esetleges veszélyhelyzet elhárítás elsősorban a szakmai utasításoknak megfelelően az Országos Nukleáris Baleset Elhárítási Rendszerben történik.

Bács-Kiskun Vármegyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság a nukleáris veszélyeztetettség szempontjából az alábbi megállapításokat teszi:

A veszélyeztető hatás érinti a vármegye területének (kb. 2000 km²-t) 22 % - át és mintegy 80 000 lakost.

A Nukleáris Baleseti Információs és Értékelő Központ, az Országos Sugárfigyelő Jelző és Ellenőrző Rendszeren (a továbbiakban: OSJER) keresztül folyamatosan figyelemmel kíséri és értékeli a háttérsugárzást, a meteorológiai viszonyokat.

A lakosságvédelmi intézkedések keretében a sürgős óvintézkedések zónájában (az atomerőmű 30 km-es körzetében) minden hónap első munkanapján szirénapróbát tartanak, továbbá a településeken jódtablettát, valamint a 9 km-es körzeten belüli településeken menekülőkéamzsákat tárolnak.

A 3-9 km-es körzetben található települések Bács-Kiskun vármegyében (5 db): Uszód, Géderlak, Foktő, Kalocsa, Dunaszentbenedek.

A 9-30 km-es körzetben található települések Bács-Kiskun vármegyében (26 db): Akasztó, Bács, Császártöltés, Drágszél, Dunapataj, Dunaegyháza, Dunatetetlen, Dusnok, Fajsz, Hajós, Harta, Homokmégy, Kecel, Miske, Nemesnádudvar, Ordas, Öregcsertő, Solt, Szakmár, Újtelek, Kiskőrös (Erdőtelek).

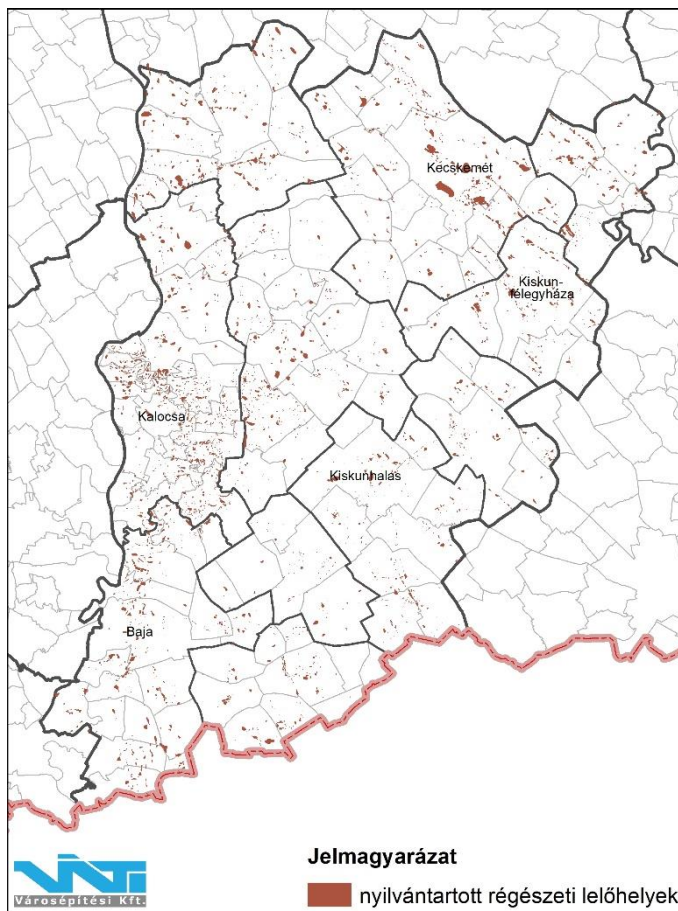
Annak az esélye, hogy a Paksi Atomerőműből a lakosságot veszélyeztető radioaktív sugárzás éri, kicsi az esélye. A veszélyeztetettség jellege miatt a felkészülés, a védekezés és az eredeti helyzet visszaállításának feladatait külön terv tartalmazza.

6.1. RÉGÉSZETI ÖRÖKSÉG

Az Építési és Közlekedési Minisztérium, Műemlékvédelemért Felelős Helyettes Államtitkára EPAT/814/2023-1/RÉGIO ikt. számú, 2023. február 01.-jén érkezett adatszolgáltatása alapján Bács-Kiskun vármegyében 5228 db nyilvántartott régészeti lelőhely található. Megjegyzendő, hogy az adatszolgáltatás még 3 db lelőhelyet tartalmazott, de ezek a vármegye területére nem lógnak rá.

A lelőhelyek sűrűsödése a folyóvölgyek mentén jellemző. A vármegye régészeti lelőhelyeinek térképét alapjaiban meghatározza, hogy bizonyos nyomvonalas beruházások (autópálya, gázvezeték-építések) révén egyes területek régészeti állapotát a szokásosnál részletesebben ismerjük. Ugyanakkor e térkép alapjaiban helyesen mutatja,

mely területek voltak a régészeti korokban az emberi megtelepedés számára kiemelt fontosságúak. Eltekintve az alkalmanként egykori vízjárta területekre tervezett jelenkori fejlesztésektől, az emberi megtelepedés számára a régészeti korokban is jórészt ugyanazok a területek voltak fontosak, mint ma. Így e jelenkori fejlesztések tervezése során, egy-egy területen néha osztoznunk kell az egykor itt élő elődeinkkel. Ez, megfelelő tervezés esetén nemcsak akadályt jelenthet a mostani projektek, fejlesztések megvalósítása számára, hanem alkalmanként a jelen fejlesztései során erőforrásként is szemlélhető.

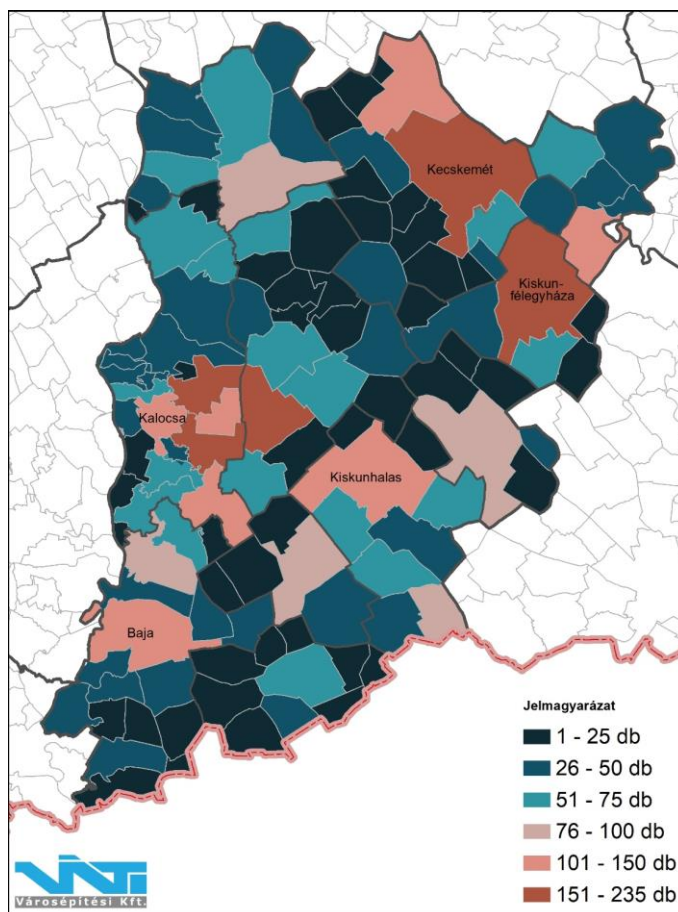
77. ábra: Régészeti lelőhelyek
(Forrás: ÉKM adatszolgáltatás, 2023.)

Az adatszolgáltatás alapján szám szerint a legtöbb nyilvántartott régészeti lelőhely Kecskemét városát érinti, összesen 235 db, míg a legkevesebb Bácsszőlős és Pirtó községeket érinti, itt 1-1 db került rögzítésre. 75 db-nál több nyilvántartott régészeti lelőhely összesen 17 db települést érint. Ezek elhelyezkedésük szerint többnyire a nagyobb városok köré csoportosulnak.

ÁRPÁD KORI EMLÉKEK

Az Árpád kori falurekonstrukció Tiszaalpáron, az alpári földvár szomszédságában található. A „Skanzen” a környéken folyó ásatások során előkerült településszerkezetet jeleníti meg. Az eredeti falu területe 4-6 hektáron terült el. A tárlaton a mindennapi élet, illetve az állattartás építményei láthatók. Az Árpád-kori falvaink jellemző lakóépítménye volt a félig földbe mélyített nád- vagy földfedésű veremház. De látható itt fazekas égetőkemence is. Az állattartás emlékei a különböző méretű és formájú vesszőfonatos karámok. Ezek többnyire kör vagy négyszög alakúak voltak. A megyében és az országban is egyedülálló ez a teljes Árpád-kori falurekonstrukció. Néprajzi érték, amely része a vármegye Értéktárának.

(Forrás: bacsiskunremeke.hu/megyei_ertekek)

78. ábra: Régészeti lelőhelyek települési érintettsége
(Forrás: ÉKM adatszolgáltatás, 2023.)

79. ábra: Tiszaalpári Árpád-kori falurekonstrukció
(Forrás: Szerző készítése)

A vármegyében Soltszentimre határában a szántóföldek közepén találhatjuk az Árpád-korból származó Csonka tornyot. A templom egykoron István király birtokán helyezkedett el. A legenda szerint maga Szent István király építtette Imre fia emlékére. A templomrom pontos építési ideje nem ismert. Első említésére 1346-ban bukkantak. A kalocsai levéltárban 1408-as adatot találunk. István király rendeletben határozta meg, hogy "Minden 10 falu építsen egy kőtemplomot", kimondásra került az is, hogy a helyben található építőanyagok felhasználásán túl a rommaradványokat is fel kellett használni a templom építéséhez.

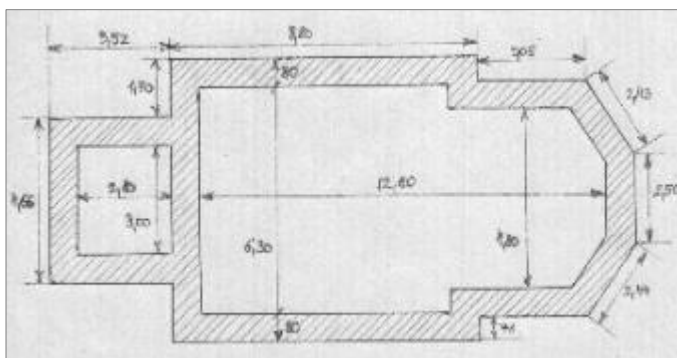
Mindezt jól bizonyítja, hogy a templom falában ma is megtalálhatóak a római korból származó téglák. A templomot sokszor átalakították, amely kapcsán a gótikus egyhajós kialakítás is felfedezhető. A vaskos falak, a lőrészerű ablakok

azonban korábbi építésre utalnak, de ugyanakkor a szentély nyolcszög, 3 oldalán záródó kiképzéssel épült. A négyzetes alaprajzú templomtorny a hajóval egy időben épült és háromszintes volt, de támpilléreket a kialakításhoz nem alkalmaztak. Egy rövid időszakban őrtoronyként is használhatták. (Forrás: bacskiskunremeke.hu/megyei_ertekek)

A vármegyében található még számos Árpád-kori emlék. Ezek közül kiemelkedik a Dunapataj-Szent Tamás domb Árpád-kori templomroma, amely környékén temető is található. A domb „titka” napjainkban került napvilágra egy 1999-2002 közötti régészeti ásatás során. Ekkor került felszínre az Árpád-kori templom és temető maradványa. A Szent Tamás dombi Árpád-kori templomrom jelentőségét az adja, hogy sikerült a Duna menti középkori településrendszer egy falujának templomát és temetőjét jól föltárni és dokumentálni. A templomról az első írásos följegyzés 1733-ból való, amikor a kalocsai érsekség területén összeírták a templomokat és azok állapotát. A feltárás alapján a templom két részes hajóból állt, amelyet egy kissé keskenyebb ívű félkörös szentély zárt le. A megtalált építészeti részletek alapján a 13. században készülhetett. A terület egyebekben védett régészeti lelőhely is. (Forrás: bacskiskunremeke.hu/megyei_ertekek)

80. ábra: Soltszentimre Csonka-torony - Ferenc Tamás grafikája
(Forrás: latvany-terkep.hu)

81. ábra: Soltszentimre Csonka-torony feltárt alaprajz
(Forrás: keriferenc.hu/?Csonka-torony)

Bugac külterületén került feltárássra 2011-2013 között a Bugacmonostor romjai. A területen az Árpád-korban itt volt található Pétermonostora település. A környéken egyedülálló kolostor-együttes és az azt körbeölelő nagy település Magyarországon kiemelkedően gazdag régészeti leletanyaga egyértelműen igazolja, hogy ez a hely volt a 12-13. században a Homokhátság központja. A kezdetekben egy kolostor és a három hajós bazilika állt itt. A későbbiekben nagy átépítések zajlottak. A bazilika elé építettek egy nagy nyugati előcsarnokot, kapott két nagy tornyot és a déli oldalon egy mellékkápolnával egészítették ki, valamint megépítették a nyugati és az északi szárnyát is. A Kiskunsági Homokhátságon egyedülálló kolostor-együttes olyan különleges jelentőségű kulturális érték, amely messze túlmutat a helyi jelentőségen. Példátlan gazdagságú tárgyi hagyatéka folytán, még országos viszonylatban is kiemelkedő. Kétségtelen, hogy az egykori homokhátsági központ, Pétermonostora kulturális értékei nemcsak Bugac település, hanem a vármegye számára is kiemelkedő jelentőségű tartalommal bírnak. (Forrás: bacsiskunremeke.hu/megyei_ertekek)

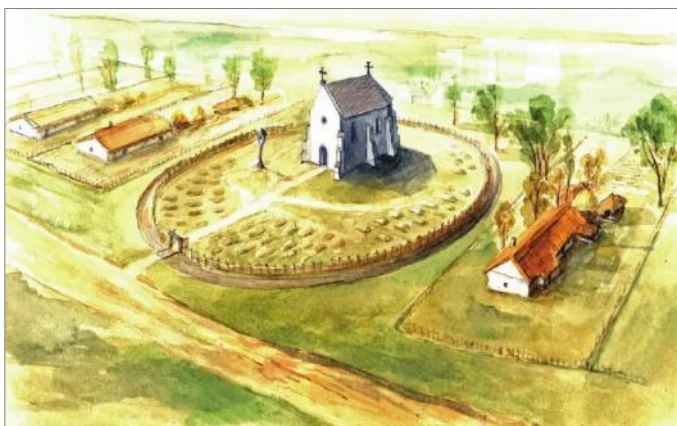

82. ábra: Bugacmonostor – Régészeti ásatás
(Forrás: archeologia.hu)

A későbbiekben nagy átépítések zajlottak. A bazilika elé építettek egy nagy nyugati előcsarnokot, kapott két nagy tornyot és a déli oldalon egy mellékkápolnával egészítették ki, valamint megépítették a nyugati és az északi szárnyát is. A Kiskunsági Homokhátságon egyedülálló kolostor-együttes olyan különleges jelentőségű kulturális érték, amely messze túlmutat a helyi jelentőségen. Példátlan gazdagságú tárgyi hagyatéka folytán, még országos viszonylatban is kiemelkedő. Kétségtelen, hogy az egykori homokhátsági központ, Pétermonostora kulturális értékei nemcsak Bugac település, hanem a vármegye számára is kiemelkedő jelentőségű tartalommal bírnak. (Forrás: bacsiskunremeke.hu/megyei_ertekek)

GÓTIKUS EMLÉK

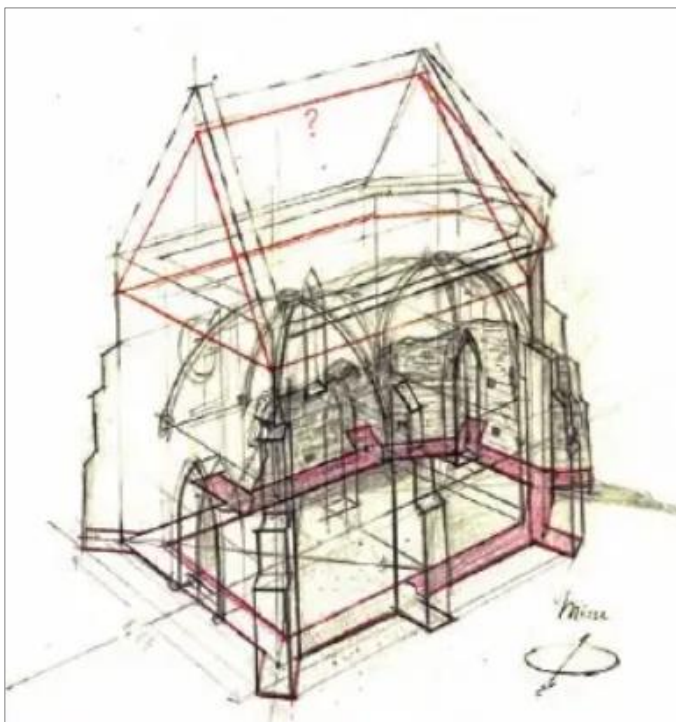
Lajosmizse legrégebbi építészeti emléke a 14. század végén épült Pusztatemplom. A kora gótikus stílusú templom úgynevezett pusztatemplom volt, ami azt jelentette, hogy lakott területen kívül, a pusztában állt. A templomrom egyszerű, egyhajós rendszerű, amely keleten sokszögben záródó szentéllyel végződött. Az Oltáriszentség elhelyezésére szolgáló fülke még ma is látható a szentélyben.

83. ábra: Pusztatemplom romjai
– Rekonstrukciós elképzelés
(Forrás: academia.edu/37269404)

A mizsei romot és a körülötte fekvő falut Szabó Kálmán és Papp László kutatta 1930-ban. Szerencsétlen módon az összes fénykép, rajz és leírás elpusztult a II. világháború idején. A feltárási dokumentációból csupán egyetlen összesítő rajz másolata maradt fenn a Műemlékvédelem tervtárában, mely a rom akkori állapotát rögzítette. Ebből kiderül, hogy az egyhajós, gótikusstílusban épült templom hossza 14,9 méter, szélessége 5,9 méter, falainak vastagsága pedig 1,1 méter volt. Az épület szentélye a nyolcszög három oldalával záródott, a falat körben támfalak erősítették. Ezekből mára csupán a szentély körüliek maradtak fenn.

(Forrás: bacskiskunremeke.hu)

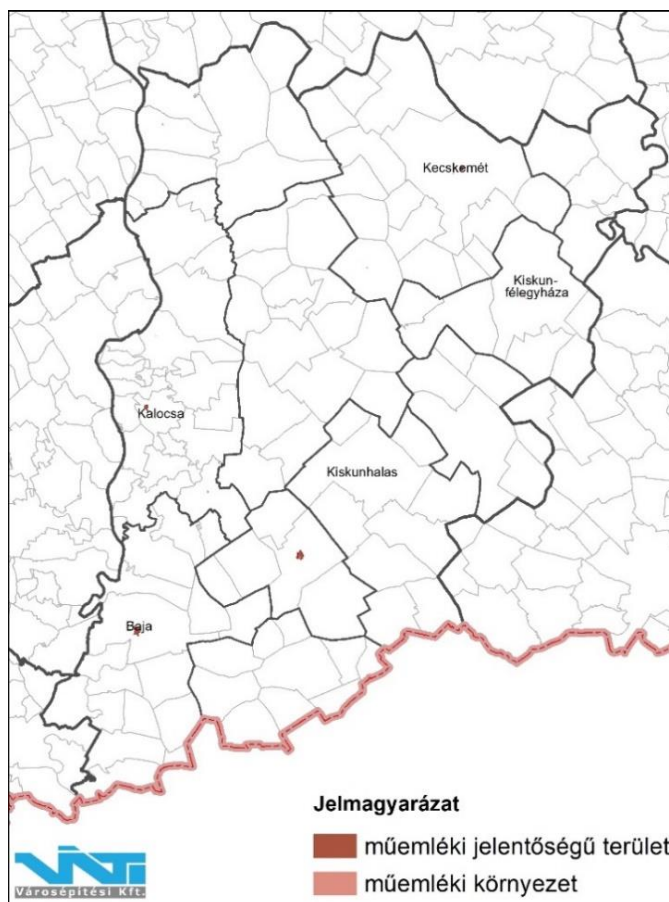

84. ábra: Pusztatemplom romjai
– Rekonstrukciós elképzelés, vázrajz
(Forrás: academia.edu/37269404)

6.2. MŰEMLÉKEK, HELYI ÉRTÉKEK

Az Építési és Közlekedési Minisztérium, Műemlékvédelemért Felelős Helyettes Államtitkára EPAT/814/2023-1/RÉGIO ikt. számú, 2023 február 01.-jén érkezett adatszolgáltatása alapján Bács-Kiskun vármegyében 397 db műemlék található. Az adatszolgáltatás alapján a területi védelmek közül 13 db rögzített műemléki környezet és 4 db műemléki jelentőségű terület található a vármegyében. Műemléki jelentőségű terület az alábbi négy települést érinti:

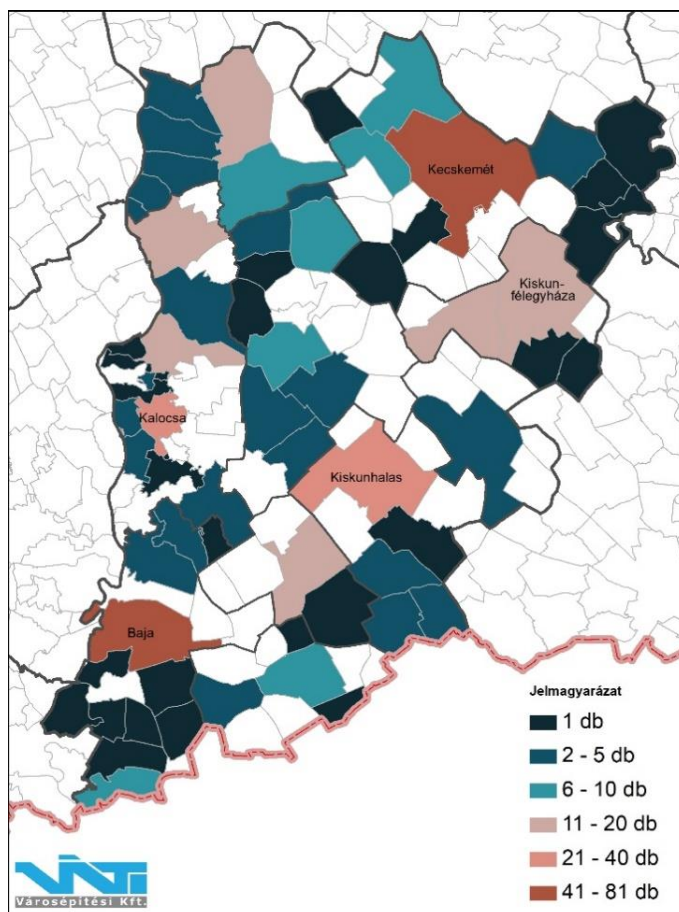
- Kalocsa,
- Kecskemét belváros,
- Jánoshalma településközpont terület,
- Baja történelmi belváros.

85. ábra: Műemléki érintettség
(Forrás: ÉKM adatszolgáltatás, 2023.)

A vármegye településeinek jelentős részét érintik műemlékek, összesen 65 db települést, amely a települések több mint felét jelenti. A műemlékek eloszlása az alábbiak szerint mutatkozik:

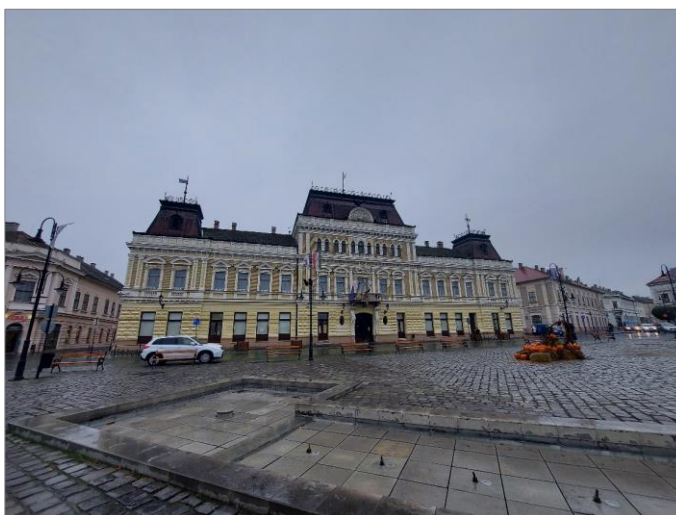
- 1-1 db műemlék 27 db települést érint,
- 2-5 db műemlék 21 db települést érint,
- 6-10 db műemlék már csak 7 db településen található,
- 11-20 db műemlék már csak 6 db településen található,
- 21-40 db műemlék már csak 2 db településen található (Kiskunhalas és Kalocsa),
- 40 db fölött műemlék már csak 2 db települést érint (Baja 48 db és Kecskemét 81 db).

86. ábra: Műemlékek települési érintettsége
(Forrás: ÉKM adatszolgáltatás, 2023.)

A műemlékek közül, példászerűen kiemelve csak néhány ismertetésre kerítünk sort a Magyarország műemlékjegyzéke Bács-Kiskun vármegyei elemei közül. A kapott adatszolgáltatás alapján, a vármegye műemlékeinek jegyzékét a 2.sz. függelék tartalmazza. Emellett, a vármegye értékeinek tételes felsorolása az 5. sz. függelékben kapott helyet.

Baján a Szentháromság téren áll a historizáló stílusban épült városháza, amely a Grassalkovich-ház néven ismert, és 1896-ban épült. Az épület a főtér és három utca által határolt telken áll. Az épület keretes beépítésű, egyemeletes, nyeregvetős kialakításával. A főbejárat fölött félköríves orommezőben a város címere található, amely tetején kiterjesztett szárnyú turulszobor ábrázolt. Az épület Jeney Mihály építész tervei alapján, Hunyady Antal építőmester vezetésével épült.

87. ábra: Grassalkovich-ház - Baja
(Forrás: Szerző készítése)

A török hódoltság idején jellemzően nem sok keresztény templom épülhetett Magyarországon, kőtemplom pedig még kevesebb, hiszen az oszmánok potenciális erősségként tekintettek minden kőépítményre, ami védvarként funkcionálhat. A Kecskeméti Református Egyházközség temploma a budai pasa engedélyével 1684-re készült el korabarokk stílusban, amely a tűzvészben megsemmisült fatemplom helyére épült. Az egyházközség gyarapodásával szükségessé vált az épület bővítése, amelyre 1787 és 1790 között került sor, mely során a templomtorony is megmagasításra került. A templomépületre ráépített ún. bazársort szintén az egyház építtette Pártos Gyula tervei alapján. Ma a műemléki védetség alatt álló templomban harmonikusan élnek

együtt a barokk, a rokokó és a klasszicista stílusjegyek. A vármegyéről szóló műemlékjegyzék alapján a templom kéthajós, egyenes záródású kialakítással épült, az északi homlokzat előtt toronnyal, a záródás felett pedig kontyolt nyeregtetővel, a hajók falán és a torony sarkain támpillérekkel. A templom több irányból toldalékkal bővült az évek során, többek között az északnyugati homlokzat elé U alaprajzban, egy emeletes historizáló bazársor került. (Forrás: kecskemet.hu)

88. ábra: Kecskeméti Református Egyházközség temploma
(Forrás: Szerző készítése)

6.3. VILÁGÖRÖKSÉGI ÉS VILÁGÖRÖKSÉGI VÁROMÁNYOS ÉRTÉKEK

VILÁGÖRÖKSÉGI HELYSZÍNEK

Az UNESCO Világörökség Bizottsága a természeti és kulturális épített értékek Világörökségi Listájára Magyarország nyolc helyszínét is beválasztotta, melyek egyike sem érinti Bács-Kiskun vármegyét.

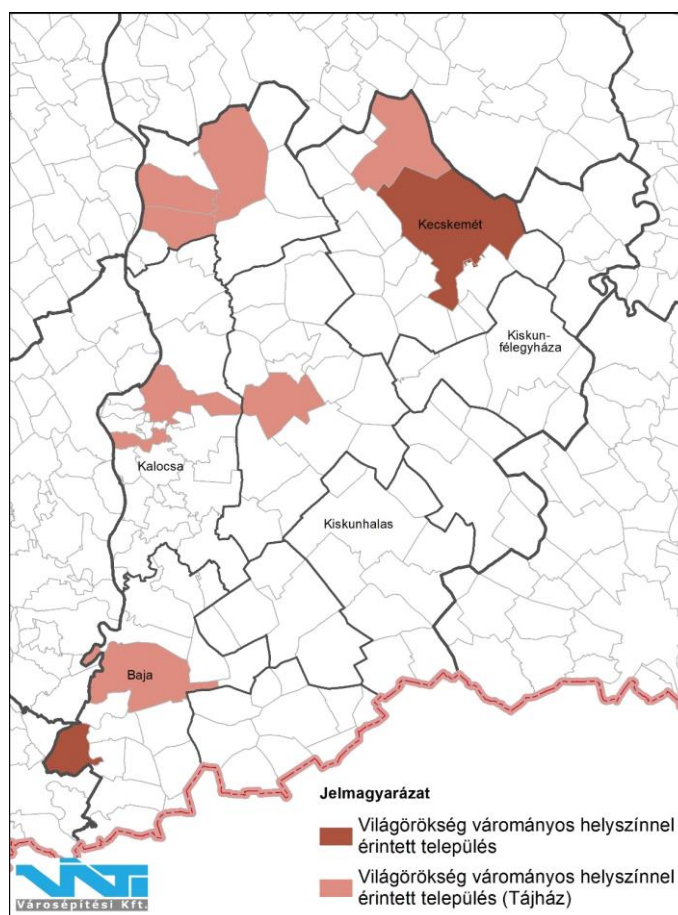
Az Építési és Közlekedési Minisztérium Műemlékvédelemért Felelős Helyettes Államtitkára EPAT/814/2023-1/RÉGIO iktatószámú adatszolgáltatásában megállapítja, hogy Bács-Kiskun vármegye területén világörökségi és világörökségi várományos területet nem tart nyilván.

VILÁGÖRÖKSÉGI VÁROMÁNYOS HELYSZÍNEK

A Világörökség Várományos Helyszínek Jegyzékéről szóló 27/2015. (VI. 2.) MvM rendelet melléklete alapján Bács-Kiskun vármegye világörökség várományos helyszínnel érintett, amelyek kettő kivétellel a tájházak hálózathoz tartoznak. A térképen bemutatott 10 település mutat érintettséget világörökségi várományos helyszínnel.

- A római birodalom határai – A dunai limes magyarországi szakasza esetén egy település esetén érintett Dunafalva (25. táblázati sor)
- Lechner Ödön művei – Kecskemét, Városháza
- Magyarországi tájházak hálózatának néhány eleme

Az ábrán látható elemek táblázatos felsorolását az 1. sz. függelék tartalmazza.

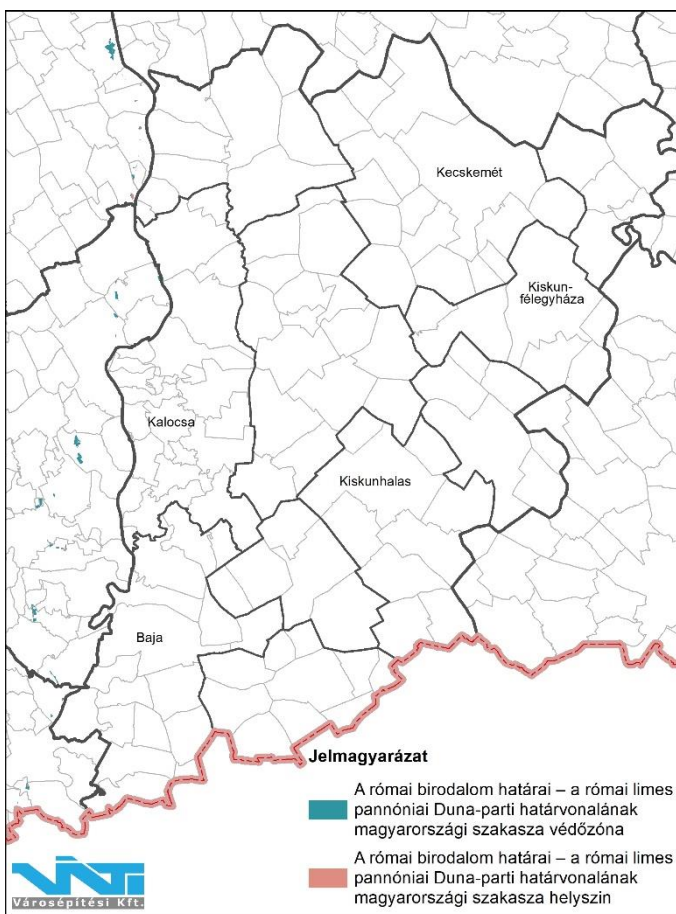

89. ábra: Világörökségi várományos helyszínnel érintett települések

(Forrás: 27/2015. (VI. 2.) MvM rendelet)

„A római birodalom határai – A dunai limes magyarországi szakasza” adatai egy korábbi (2017. májusi) Miniszterelnökség Kulturális Örökségvédelemért Felelős Helyettes Államtitkárság (KÖHÁT) adatszolgáltatásából származik. Az adatok alapján a vármegye területe egy település által érintett, Dunafalva kapcsán. A település közigazgatási területének északnyugati szélét érintően. A limes szakasz elnevezése: „Burgus Contra Florentiam” (jelentése: „A város Firenze ellen”), típusa burgus (kerület), amelynek mérete 0,42 ha. A limes terület körül egy 19,12 ha-os védőzóna került kijelölésre.

A kecskeméti Városháza Lechner Ödön és Pártos Gyula tervei alapján épült 1893-97 között. Lechner Ödön az új, egyedülálló magyar építészeti formanyelv megalkotója volt. A város építészetére erősen rányomja bélyegét a szecesszió, annak is a népies, magyaros ága, ennek egyik jeles példája a világörökségi várományosi helyszíneként is jegyzett városháza épülete. A városháza épületének alapszerkezete ugyan mutat még korai reneszánsz hatásokat, a homlokzat díszítése már viszont egyértelműen jellegzetes magyar népművészeti motívumokat sorakoztat fel. Lechner az addig használt gipszöntvények helyett az időtállóbb és gazdagabb színvilágú kerámiát használja falburkoló anyagként. A majolikadíszek a Zsolnay műhelyből származnak.

90. ábra: A római birodalom határai – a római limes
(Forrás: Miniszterelnökség, 2017)

91. ábra: Kecskemét Városháza
(Forrás: Szerző készítése)

A Magyarországi tájházak hálózata világörökségi várományos helyszínhez Bács-Kiskun vármegyében 9 tájház kapcsolódik, amelyről a *Világörökségi Várományos Helyszínek Jegyzékéről* szóló 27/2015. (VI. 2.) MvM rendelet adatai az alábbiak:

11. táblázat: Magyarországi tájházak hálózata
(Forrás: a Világörökségi Várományos Helyszínek Jegyzékéről szóló 27/2015. (VI. 2.) MvM rendelet)

Sorsz.	Település	Tájház megnevezés	Hrsz.	EOV koordináta
25.	Dunapataj	Dunapataji Helytörténeti és Néprajzi Gyűjtemény	1792	646299, 144286
26.	Dunavecse	Dunavecsei Helytörténeti Kiállítás	64	644209, 174713
59.	Kiskörös	Petőfi Szülőház és Emlékmúzeum	2678	668230, 141654
	Kiskörös	Szlovák Tájház	1497	668162, 142160
64.	Kunszentmiklós	Nyakvágó Csárda	028/2	657266, 181046
65.	Lajosmizse	Lajosmizsei Közérdekű Muzeális Kiállítóhely	056/3	690834, 184825
86.	Szalkszentmárton	Petőfi Sándor Emlékiállítás	101	647158, 181353
100.	Uszód	Benedek Péter Emlékház	820/2	638989, 136361

„A tájházak olyan szabadtéri néprajzi gyűjtemények, amelyek a helyben összegyűjtött és megőrzött tárgyakkal az adott település vagy tájegység hagyományos tárgyi kultúráját, a népi építészet szempontjából jelentős épületekben berendezett lakásbelsőket, olykor a műhelyeket, gazdasági épületeket vagy egyszerűbb ipari létesítményeket mutatják be. A tájháznak legalább egy, meghatározó helyisége eredeti, a településről származó tárgyakkal enteriorként berendezett.”

A Kiskörösön található Petőfi Szülőház és Emlékmúzeum nádfedeles kis hajléka Magyarország első irodalmi emlékháza, népi műemlék. A tájház 1780 körül épült háromosztatú, középpadkás, vert falú, nádfedeles kialakítással. Az első helyiségben a padlózat és a mennyezet fából készült, a sarokban fehérre meszelt kemence áll. A középső helyiségben nyitott kéményes konyha található.

92. ábra: Kiskörös Petőfi Szülőház és Emlékmúzeum

Forrás: Szerző készítése

(Forrás: bacskiskunremeke.hu)

A tájházak világörökségi várományosi helyszínek közé kerülése, és a vármegyén belüli szórt elhelyezkedése mutatja a nép építészeti kultúra erős jelenlétét.

„A 2-3 szobával és egyéb helyiségekkel rendelkező parasztházakat az utcára merőleges helyzetben építették tégl- vagy kőalappal, amelyen a vályog anyagú felmenő fal nyugszik. Ezek a házak dupla ablakkal néznek az utcára, és többségük oszlopos tornáccal rendelkezik. Akadnak tornác nélküli kivitelben készült házak is. Az oszlopok fából vagy égetett téglából készültek, amelyek lábazattal és fejezettel vagy fejezet nélküli megoldással épültek meg. Érdekesség, hogy a kör

*keresztmetszetű oszlopok egyes parasztházaknál íves téglából vannak megépítve.
A településeken változatos oszlop- és homlokzatkialakításokkal találkozhatunk.
További meghatározó jellegzetesség a csonka kontyvetős megoldás, amelyeknél az
utcafronti fa oromrészben az építés dátumát jelenítették meg.”*

A FALU FONTOSSÁGA A VÁRMEGYÉBEN

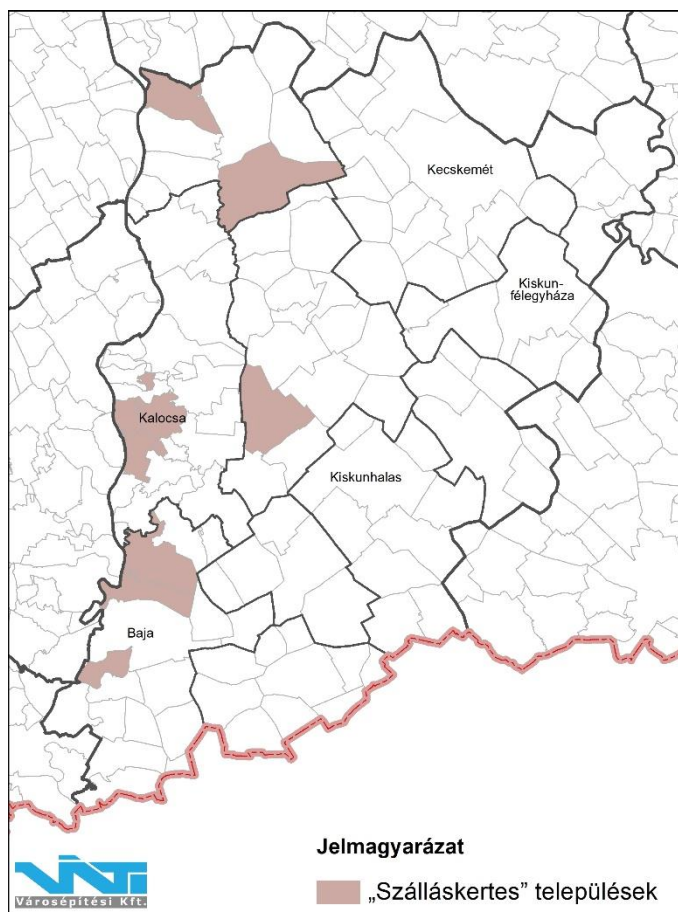
A Magyar Néprajzi Lexikon szócikke szerint a falu egyszerű szerkezetű, korlátozott önállóságú, a közelbe eső városi központhoz tartozó, többnyire mezőgazdasági jellegű kis település. A falut alkotó egységek térbelileg általában megoszlottak, mivel a termelőhely és a lakóhely elkülönült egymástól. A falutörténet kezdete a földművelés kultúrájának kialakulásával kapcsolható össze. Európában a falvak kialakulása a feudalizmus kialakulásával fűzhető össze, illetve ekkor vált jellemzővé. A magyar falu kialakulása viszont egyértelműen a honfoglaló magyarság megtelepedésével kapcsolható össze. A magyar falurendszer első rétege a nomád eredetű téli szállás állandó faluvá történő átfejlődésével jött létre. A magyar falvak alakulását több külső tényező is befolyásolta: középkori pusztásodás, török megszállás, számos telepítési hullám, tanyásodás és tanyaközpontosítás. Ezeknek a hatásoknak a következménye elsősorban az Alföldön, így a vármegyében is az aprófalvak megszűnése, az óriásfalvak megjelenése.

Bács-Kiskun vármegye településeinek nagytöbbsége, 88 db község közigazgatási besorolásba tartozik. Falvainak többségére, a morfológiai kialakulás szerint, a szalagtelkes falu típus a jellemző, amelyek néhány utcás nagyságrenddel bírnak. A szalagtelkek leggyakoribb beépítési módja a fésűs beépítés, amelyre jellemző, hogy az épületek a telek északi határa mentén, nettó ereszcsergő távolságot elhagyva helyezkednek el egymás mögé soroltan. A fő épület rövidebb oldalával az utcafronton, vagy előkerttel eltartóan helyezkedik el. De találhatunk sakktábla-alaprajzú falvakat is, amelyre a párhuzamos és derékszögű utcahálózat a jellemző. Ez a faluforma a tudatos tervezéshez, mérnöki formáláshoz kapcsolható, amely a 18. századra volt jellemző elsősorban a Bánságban, Bácskában s a velük érintkező dél-alföldi területeken. A nagyobb települések esetén a halmazszerű kialakítás is megfigyelhető. A halmazfalu az egyik legrégebbi településforma a világon mindenhol. A település organikus fejlődésének köszönhetően utcái, telkei szabálytalanok, formáik, méreteik változatosak. Magyarországon, különösen az Alföldön a sugaras és a rostos halmaz az elterjedt, többségük kialakulása a 18.-századra tehető. A földrajzi adottságokhoz való igazodás változatos településszerkezetet eredményez.

A néprajztudományban jelentős szerepet játszanak az ún. „szálláskertes” települések, amelyek jelentős számban kimutathatók a vármegye területén: Bática, Kalocsa, Foktő, Dunaszentbenedek, Érsekcsanád, Sükösd, Szeremle, Kecel, Szabadszállás és Tass. A szálláskertek két alaptípusa különböztethető meg:

- istállós-nyíltszérűs szálláskertek
- csűrös-istállócsűrös szálláskertek

Az alföldi parasztság nem használt pajtákat, az csak az Alföldet szegélyező tájakra volt jellemző. Az Alföldre a halmaztelepülés volt a jellemző, amelyhez a „nomád” mezőgazdaság és a szabadtéri nyomtatásos gabonaszemnyerés társult. A pajta helyett az Alföldön istállót használtak, illetve a nyomtatásos gazdálkodáshoz a nyíltszérű alkalmazása kapcsolódott. Mindebből következően az Alföldön az istállós-nyíltszérűs szálláskertek voltak megtalálhatóak.

93. ábra: „Szálláskertes” települések a vármegyében

(Forrás: Szerző készítése)

A szálláskertek felszámolódását az alföldi mezővárosokban elősegítette a tanyakialakulás. A korai tanyák átvették a szálláskertek hajdani funkcióját. Györffy István szavaival élve a 18. században az alföldi szálláskertek egy része „kivonult tanyának”. Ebben az időszakban az Alföldön számos olyan település volt, ahol egyszerre voltak jelen szálláskertek és tanyák, a két funkció kiegészítette egymást. A két funkció több szempont alapján is elkülöníthető egymástól:

- milyen távolságra található a lakóhelytől: a szálláskert közel, a tanya távol esik tőle,
- a szálláskertek csoportokba rendeződnek egymáshoz, míg a tanyák legtöbbször elszórtan állnak,
- más a jogi helyzetük: más a társadalmi megítélésük, másként adóznak utánuk, a szálláskerthez tartozott telek, míg a tanyákhoz nem.

A vármegye tekintetében a kalocsai szállások a legismertebb külső határbeli szálláskert-csoportok. Jóval ismertebbek a Kalocsai Sárközi Duna menti falvaink a legutóbbi évtizedekben föltárt pusztai tartozéktelepülési. Kalocsa esetén a belterületet vizek választották el a szántóföldjeitől, így a földrajzi helyzet és a sok árvíz különleges állapotokat teremtett, így a parasztok árvízbiztos helyeken, kimagasló pontokon, a szántóföldektől elkülönülten hozták létre gazdasági telephelyeiket a „szállásokat”, amelyek csoportokba

rendeződtek. Az idősek a városban, a fiatalok kint a szálláson laktak. Jobbágyfelszabadítás után az állandó kintlakás vált a jellemzővé, majd a szállások elszakadtak Kalocsától és önálló községbe szerveződtek (Homokmégy, Szakmár, Öregcsertő és Drágszél). A másik csoport a Kalocsai Sárközi Duna melléki falvak (Ordas, Géderlak, Dunaszentbenedek, Uszód, Foktő, Bogyiszló és Dusnok). A két csoport hasonlít egymásra, de a Duna melléki falvak két sajátossággal rendelkeznek: két szálláskertjük volt az egyik belterületen, a másik a külső határban, az állatokat vándoroltatták a szálláskertek között évszakonként.

Megismerhetjük még az ártéri szállások fogalmát is, amelyek folyó menti tájak mocsári erdeiben és irtott rétjein létezett, még a lecsapolások előtt. Erre jó példa Dunapataj területe a vármegyében. Az ártéri szállások többféle formája élt egymás mellett. A legkezdetlegesebb az alkalmi „szénázó szállás”, amelyen épület nem volt és tartósan nem egy család tulajdonában volt (Baja és Szeremle).

A régi néprajzi tudományos szóhasználatban a tanya elsősorban tartozéktelepülést jelent. A tanya két típusát ismerjük:

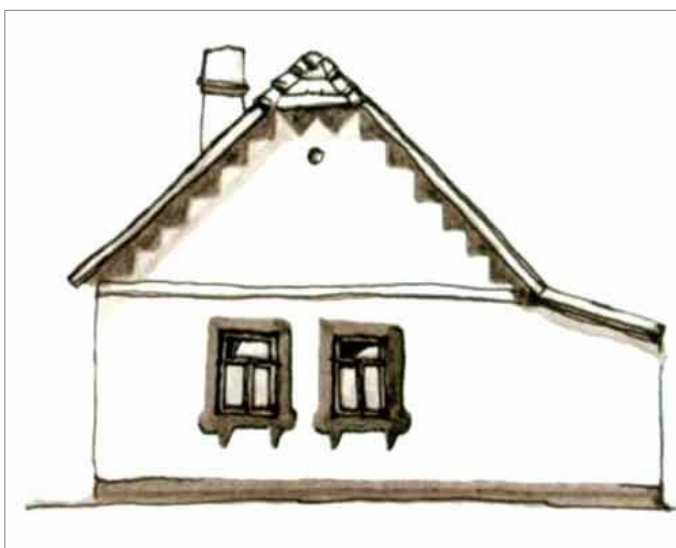
- belterületi házhoz kötődő gazdasági telephely a tartozéktanya,
- az állandóan lakott szórványtelep a farmtanya.

A tanyák ősei a szállások. A 20. század elején már tanyák százezrei fehérlettek a magyar Alföldön, de előtörténete a 16-17. századra, míg kialakulása a 18. századra tehető, végül az Alföldre jellemző sajátosságúvá a 19. században vált.

Kialakulásához a nagy kiterjedésű határra, az előnyös jogviszonyokra és a szabad földhasználatra volt szükség. A nagy távolságok miatt, a cselédség ki- bejárása már nehezen volt megvalósítható.

Alább egy jellemző alföldi tanyai homlokzat látható, Kéleshalom község területéről gyűjtve.

A nyomásos gazdálkodást az Alföldön kevés helyen alkalmazták, ez a módszer kizárja a tanyák kialakulását, mivel annak működésével nem összeegyeztethető, így a tanyák kialakulásának lehetősége az Alföldön kedvezőbb volt, mint máshol. A szállásos rendszer jelenléte viszont kedvező volt a kialakulásához. A tanyavilág kialakulása különböző időpontokban valósult meg. A tanyavilág bölcsője a 16-18. századi Kecskemét-Nagykőrös tájékán ringott. Ezen a területen jellemzők voltak a „mezei kertek”,

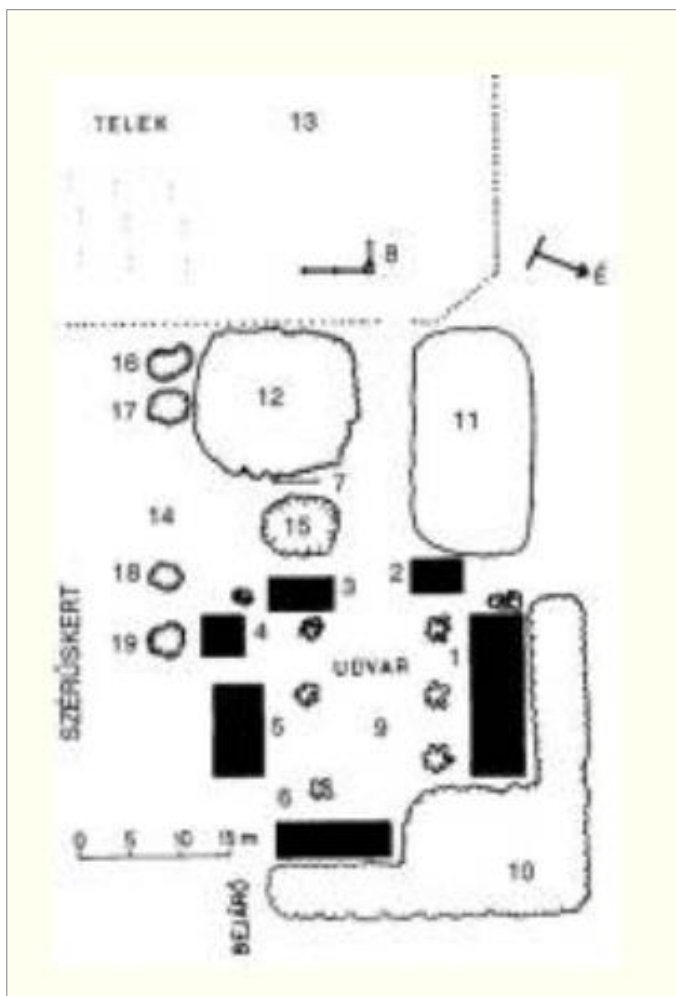
94. ábra: Alföldi, tanyai (Kéleshalom) házhomlokzat
(Forrás: epitoanyag.eu)

amelyeken mezei szállások, telelők, szálláskertek stb. működtek. Ezen területekből alakultak ki az első tanyák, amelyek eszményi modellek voltak. Kecelen viszonylag későn jöttek létre a

tanyák, mivel sokáig a kalocsai káptalan jobbágyfaluja volt, a jobbágyföldeken háromnyomásos gazdálkodás folyt, így a tanyásodás nem valósulhatott meg. Miután 1856-ban megtörtént az úrbéri egyezség, majd végrehajtották a tagosítás, azonnal megindult a tanyásodás. A tanyásodás fokozatosan valósult meg, első körben a szállásföldes övezetekben. A legsűrűbben Kecskemét területén álltak. A teljes besűrűsödésre a 18. század végén és a 19. században került sor. De míg a tanya kialakulás elején a tartozéktanya, addig a végén a farmtanya vált jellemzővé. Így mára a tartozéktanya ritka néprajzi kuriózummá vált. A Duna–Tisza közti tanyák többségét a 20. század második felében karókerítés övezte. Általában a tanyai telephely különböző részeit is kerítés választotta el egymástól.

A gazdatanyák közvetlen környezete, a telekként használt tanyaföld legtöbbször három részre tagolódott: az udvarra, a rakodóra és egy lapos fekvésű kis legelőre. A tanyai telephely központi része az udvar, itt állnak az épületek. Általában északi oldalán áll a tanyaház. Vele szemben vagy rá merőlegesen épült az istálló. A többi épületre nincs szabály.

A jobb oldalt látható Lajosmizsén található Alsóbene 625. sz. Németh-tanya helyszínrajza, amely területén a következők helyezkednek el: 1. lakóház „búzas kamrával”; 2. nyári konyha, kiskonyha; 3. pince; 4. kukoricagóré kocsiszínnel; 5. istálló; 6. szerszámoskamra, tyúkól, disznóólak; 7. nyári jászol; 8. gémeskút; 9. közlekedő tér, udvar; 10. akácerdő; 11. gyümölcsös; 12. akácos; 13. kerített legelő, telek; 14. rakodó terület, szérűskert; 15. trágyarakás, ganédomb; 16.

95. ábra: Németh-tanya -Lajosmizse
(Forrás: Magyar Néprajz)

szalmakazal; 17. szénaboglya; 18. „nádkúp”; 19. kukoricaszárkúp, szárkúp. (Forrás: <http://mek.niif.hu/02100/02152/html/04/7.html#31> (Magyar Néprajz – IV. kötet Életmód))

A továbbiakban példaszerűen bemutatunk néhány jellegzetes népi építészeti elemet.

Uszód község kapcsán a régi épületek homlokzatai kapcsán olvashatunk stílusokhoz kapcsolódó érdekességeket „A Népművészet Évszázadai – Népi építkezés” című kiadványban (1972), amely az István Király Múzeum közleményei között jegyzett.

„Úszód község településtudományi vizsgálata, amely teljes utcasorok, az épülethomlokzatok felmérését is eredményezte, sugallja az ötletet, hogy a házak

utcai homlokzata a falu ünnepi viseleteként fogható fel. Szinte úgy egyesülnek egy Összképbe a különböző korok stílusjegyei, mint ahogy a parasztasszony viseletében a megelőző generációk divatjából öröklött ruhadarabok végül is sajátos, de harmonikus együttessé olvadnak össze. Az uszódi homlokzatokon ott vannak a barokkos körvonalak, amelyeket a művészettörténeti elemzés a sajátosan magyar barokk palotaépítkezések kupola-megoldásaiból vezet le, ott vannak a klasszicizáló oszlopok, falpillérek.”

(Forrás: mek.oszk.hu/09400/09438/09438.pdf)

Az előzőekben említett kiadványban jelennek meg és említi művelődéstörténeti jelentőségűnek kiskőrösi Petőfi-ház és a kiskunhalasi szélmalmokat.

*„A művelődéstörténeti jelentőségű **kiskőrösi Petőfi-ház**, a tiszacsécsei Móricz-ház, az építőművészet határait érintő tákosi paticsfalú, festett mennyezeteiről is híres kis református templom, a piricsei, nemesnépi, ceredi, vámosatyai harangláb mellett, népi ipari létesítményeket és parasztházakat is helyreállított. Az alföldi **kiskunhalasi** és csongrádi **szélmalmok** után a szatmári turistvándi vizimalom kerekai indultak meg újra, és a helyreállított verpeléti kovácsműhely, a nagyvázsonyi rézműves műhely eredeti formáját kapta vissza. Ismét régi szépségében látható a szendrői festőház is.”*

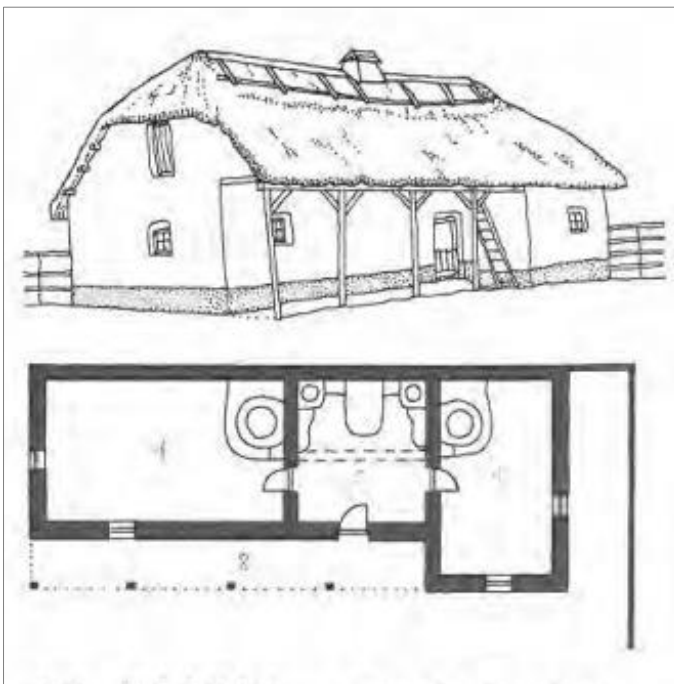
Az alábbiakban olvashatunk egy rövid leírást az Alföld területét illetően a magyar népi építészet vonatkozásairól.

„Az Alföld a magyar népi építkezéssel foglalkozó munkákban többnyire egységes építészeti nagytájként jelenik meg. Csak újabban történtek kísérletek arra, hogy a különbségeket is számba vegyük (Dám L. 1986; 1989a, b). Egyre inkább úgy tűnik, hogy a 18. században három nagy építészeti régió különböztethető meg. Közülük kettő földrajzilag határozható meg: a Tiszántúl és az Alföld nyugati, esetenként északi fele, a harmadik társadalmilag: a mezővárosok, városok. Ez utóbbiak kívül esnek a népi építészet itt tárgyalt szűkebb körén, de szerepük rendkívül fontos. A városok, mezővárosok építészetében az Alföldön nem tapasztalhatunk erőteljes táji különbségeket, a 20. században Kecskemét és mondjuk Debrecen jobban hasonlított egymáshoz, mint közvetlen környezetük falvaihoz. Szerepük az innovációk közvetítésében rendkívül fontos. A népi építészet számos új eleme innen ered, mint például a füstelvezetés megoldása a szabadkéménnyel (Barabás J. 1970: 280), de nem kizárt, hogy a vályog is így jutott el a falvakba. A kutatás az Alföldön is elsősorban a lakóház változatainak elkülönítésében mutatott fel eredményeket, és ma még alig láthatók a népi építészet egyéb jellemzőinek minden bizonnyal fellelhető különbségei. További nehézséget okoz, hogy míg a népi építészet táji tagolódásában általában egy fokozatos differenciálódás tapasztalható, itt a folyamat fordított, a 19. században egységesülési tendenciák figyelhetők meg és ezek egyre inkább elfedték a korábbi határozottabb különbségeket.”

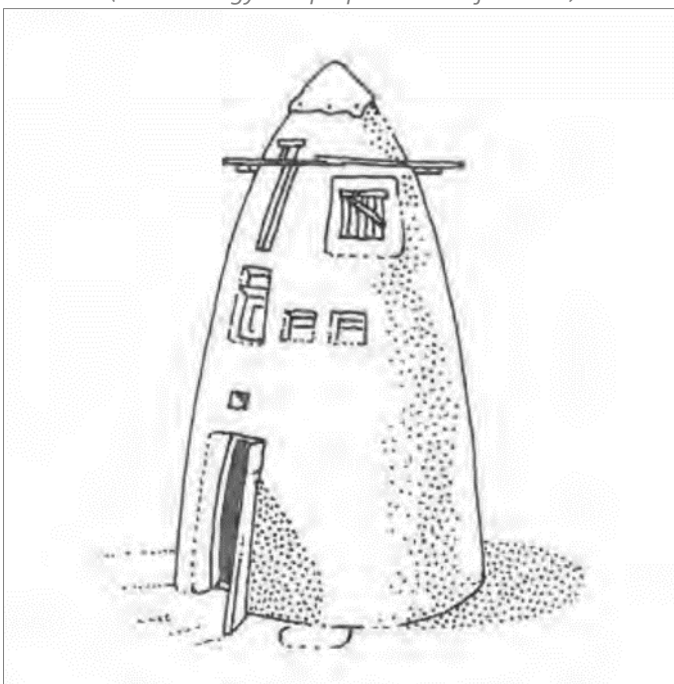
Forrás: <http://mek.niif.hu/02100/02152/html/04/156.html#162>

A „Magyar népi építészet” című kiadvány úgy fogalmaz, hogy az „alföldi házvidék” viszonylag egységes jegyeket mutat. Jelen területen a falusi és mezővárosi építkezés is egységes. A tetők általában nyereg formájúak, szelemenek szerkezetüket rövid vagy hosszú ágak támasztják alá. A fedéshez leginkább nádat, egyes területeken zsuppot, a mezővárosokban cserepet használtak. A lakóház egymás mögé fűzött szoba-konyha-kamra helyiségekből épült fel. A gazdasági épület ehhez vagy hozzá csatolták, vagy különállóan helyezték el. A lakóház bejárata minden esetben a középső konyha helyiségbe nyílt. A konyha hátsó része fölé nagyméretű szabadkémény borult, melynek anyaga változatos (favázás, téglá, vályog). A szobában nagyméretű fehérre meszelt búbos kemence állt.

Az Alföldön a disznóólakat kerek alaprajzi formával építették, amelyhez eleinte vályogot és sarat használtak, de az újabb időkben a téglá használata terjedt el. Sok helyen a tyúkólat a disznóól fölé építették. A külön épített tyúkólakhoz azonban vályog és sár helyett csak vesszőfonást használtak.

96. ábra: Alföldi ház / Alaprajz és nézet
(Forrás: Magyar népi építészet Sabján Tibor)

97. ábra: Alföldi kerek disznóól és tyúkól
(Forrás: Sabján Tibor: Magyar népi építészet)

A Bács-Kiskun Vármegyei Értéktár (továbbiakban: Értéktár) az előzőekben említett kerek alaprajzú tyúkólak kapcsán a Bácsbokodi búbos tyúkólakat vette fel a kulturális örökségi értékei közé. Az állattartásra szolgáló építmények az úgynevezett kerekólak családjába tartoznak, és tyúkkemenceként, illetve búbos tyúkólként is emlegetik. A manapság szokatlan kialakításúnak számító építmények eredetére vonatkozó információk nem ismertek. Információk alapján a 20. század első felében a település minden tanyáján, illetve a legtöbb falusi háznál is állt még egy-egy ilyen ól. Felépítése: kör alaprajz, amely 3-4 magas,

kúpos záródású, a csúcsán szellőző kürtővégződéssel. A fennmaradt két ól égetett téglából készült. A tojófészeket rendszerint az építmény teljes területén a falmentén talajszintben, vagy egy méter magas padkán alakították ki. A tyúkkemence elnevezés abból fakad, hogy minden tavasszal az ólban tüzet raktak, a füst a fent kialakított kürtőn át távozott, így a füst az egész ólat átjárta. A fertőtlenítés után az ólat újból kimeszelték.

Forrás: www.bacskiskunremeke.hu/megyei_ertekek

MALMOK

Az alföldi falvakban, mezővárosokban szárazmalmokat használtak, amelyek óriási fogaskerekeit lovak hajtották. A 19. század második felében egy-egy alföldi mezővárosban 70-80 db szárazmalom is működött. Állati erő hajtotta a ferde helyzetben elhelyezett kerekkel felszerelt tiprómalmokat. A taposómalmok azonban emberi erővel működtek. Jellegzetes volt az alföldi tájképben a hatalmas vitorlával hajtott szélmalom. Magyarországon a téglából és vályogból falazott hollandi típusú szélmalomok terjedtek el. *Forrás:*

http://www.sze.hu/~koti/Szakirodalom/magyar%20n%20Egpi%20Eg%EDt%Egszet_.pdf

A vármegyei Értéktár által rögzített kulturális örökségi értékek között is szerepel szélmalom, a Pajkos-Szabó István-féle Szélmalom, amely ma már a Kiskunfélegyházán található a Kiskun múzeum udvarán (596 sz. műemlék). Az Értéktárban megállapításra kerül, hogy a település területén 1850 körüli időkből még 62 db szélmalom volt található. A

szélmalom a XIX. században élték fénykorukat, mely időszakot követően a gőzmalmok megjelenésével, a szerepüket elvesztették. A Pajkos- Szabó-féle malom négyvitorlás szerkezetű volt, és 1950-ig működött, de ez idő tájt már a Magyar Történeti Múzeum tulajdonában állt, 1961-ben került áttelepítésre a múzeum udvarára. *Forrás:* www.bacskiskunremeke.hu/megyei_ertekek

98. ábra: Felsőszentiványi malom

(Forrás: Szerző készítése)

SKANZEN

A „Halászlati Mini Skanzen” Baján található a Türr kilátó szomszédságában. A Skanzen területén a dunai tanyák mintájára építették meg a három „patics” falu halásztanyát, fa rekeszes világító ablakkal és nádtetővel. A vesszőből font fal és az agyagborítás „megengedte a víznek”, hogy könnyen bejusson, így az árvíz nem tette őket tönkre.

A Bajai Hajómalom a Duna vizén ring, és a hajdan volt hajómalmok egyikének újraélesztéséből valósulhatott meg. *Forrás: bacskiskunremeke.hu*

99. ábra: Halászlati Mini Skanzen
(Forrás: Szerző készítése)

TEPLOMOK ÉS KÁPOLNÁK

A vármegyében természetesen számos templom és kápolna található, amelyek közül valószínűleg a megye legrégebben épült kápolnája a Sükösd Szent Anna kápolna. A kápolnát 1747-ben építtette Pocskai Gergely érseki erdőkerülő, az egyik legenda szerint a lánya vadászbalesete emlékére, engesztelésül. A kápolna szabadon álló kisméretű félköríves szentélyzáródással épült. A búcsújáró római katolikus kápolna jellegzetes „Sükösd oromzat”-tal, huszártonnyal, cserépfedéssel készült. Az úgynevezett „Sükösd oromzat”-ra a mai településen már csak néhány példát láthatunk.

Forrás: bacskiskunremeke.hu

100. ábra: Sükösd Szent Anna kápolna – Képeslap részlet
(Forrás: darabanth.com)

A Szent Miklós plébániatemplom Kecskemét legrégebbi építészeti emlékének számít, a kutatások szerint a XIII. sz. végéről, vagy a XIV. század első feléből származik. A város patrónusának, Szent Miklósnak szentelték fel. Ez volt a város első kőtemploma. Szokatlannak számított, mert két felekezet a katolikus és a református egyszerre használta (1547-1564). A XVII. században a ferences rend gondozásába került, ők építették a kapcsolódó kolostor épületét. Ebből az időből származik a „Barátok temploma” elnevezés. Az eredetileg gótikus templomot számos alkalommal átépítették, így az eredeti építészeti jegyek már csak néhol fedezhetők fel. Jelenleg alapvetően késő barokk-copf stílus jegyeit hordozza magán. Figyelemre méltó az udvarban található Lourdes-i sziklakápolna és a neobarokk kovácsoltvas kapuk, illetve az íves barokk kőkerítés.

Forrás: kecskemet.hu

A kecskeméti egykori neológ zsinagóga ma a város egyik kulturális központjának, a Tudomány és Technika Házának ad helyet. Az épület az 1740-es években betelepített zsidóság részére készült. Fischmann Simon Henrik főrabbi, aki Fényes Adolf festőművész édesapja volt, kezdeményezte a 600 férőhelyes új zsinagóga megépítését. Az orientalizáló (moreszk) romantikus stílusú épület ifj. Zitterbarth János tervei alapján 1864-1868 között valósult meg. Az épület a mór és a romantikus stílus jegyeit is

101. ábra: Kecskeméti Szent Miklós-templom
(Forrás: Szerző készítése)

102. ábra: Kecskeméti egykori zsinagóga
(Forrás: Szerző készítése)

magán hordozta. Az 1911. július 8-i földrengésben megrongálódott kupolát újjá kellett építeni. A II. világháborúban a kecskeméti zsidóság szinte teljesen odaveszett, így az épület gazdátlanra vált, ennek következtében a város megvásárolta az épületet, majd átalakítása után kapta meg mai megváltozott funkcióját.

Forrás: kecskemet.hu

KÖZÉPÜLETEK (VÁROSHÁZA, SZÍNHÁZ)

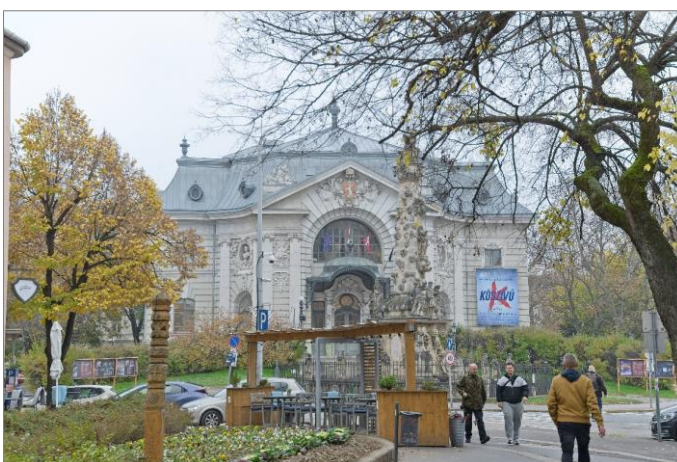
A Vármegyében számos településen található városháza képvisel örökségi értéket. Ezek közül kiemelkedik a Kiskunfélegyházán található országosan is ismert gyönyörű szecessziós épülete (10067 sz. műemlék). A városháza tervei több pályázati kiírás után készültek el, és Vas József tervező nevéhez fűződnek. Az tervező az építkezés ideje alatt elhunyt, így a munkák vezetését Morbitzer Nándor műépítész vette át. Az ő nevéhez fűződik többek között a városháza 45 m magas háromszintes tornyának terve is.

103. ábra: Kiskunfélegyházi Városháza
(Forrás: Szerző készítése)

Az 1911-ben felépült városháza Lechner Ödön építész, a szecesszió nemzetközi rangú magyar képviselőjének sajátos díszítőelemeit tükrözi. A falakon magyaros ornamentika látható. A szecessziós homlokzatszínt és a tetőhéjazat színes majolikáját Zsolnay Vilmos pécsi gyárában készítették. Az épület szintén beemelésre került a vármegye Értéktárba. *Forrás: www.bacsiskunremek.hu/megyei_ertekek*

A Katona József Színház épülete a tér közepén áll egy mesterséges dombon. Az épület megközelítőleg téglalap alaprajzú, tömege elég összetettnek mondható, amelyet manzárdtető idoma fed be. A homlokzatot vakolatkváderes homlokzatait pilaszterek és gazdag nyíláskeretek tagolják. Díszítésül színpadi maszkokat, hangszereket ábrázoló domborművek szolgálnak, amelyet Kecskemét címere és Katona József és Kisfaludy Károly szobrai

104. ábra: Katona József Színház épülete – Kecskemét
(Forrás: Szerző készítése)

koronáznak. Az épület legfőbb jellemzői: a homlokzati falsík színes majolika díszítése, melynél a népművészeti motívumkincs dominálnak. A mázas homlokzati díszeket és a tetőcserepeket itt is – mint a Városházánál is – a Zsolnay porcelángyár készítette.

Forrás: bacskiskunremeke.hu

Az Újkollégium épületét a tragikusan fiatalon elhunyt építész Mende Valér tervezte, aki a szecesszió modernbb felfogású, ún. „Fiatalok” csoportjához tartozott, mint pl. Kós Károly. Ez a csoport egy kortárs nemzetközi építészet irányzatot képviselt. Az épület külső megoldásain elsősorban az erdélyi népi építészet, a Jugendstil északnémet válfaja és a finn hatás keveredik, ugyanakkor sajátosan magyar alföldi hangulatot hordoz. A szürke Zsolnay pirogránit díszek a népi gyökereket hordozzák. Az épületen megjelenő számtalan kerámiabagoly az intézmény funkciójára utal. Az Újkollégium dísztermének színes üvegablakai Róth Manó műhelyéből származnak.

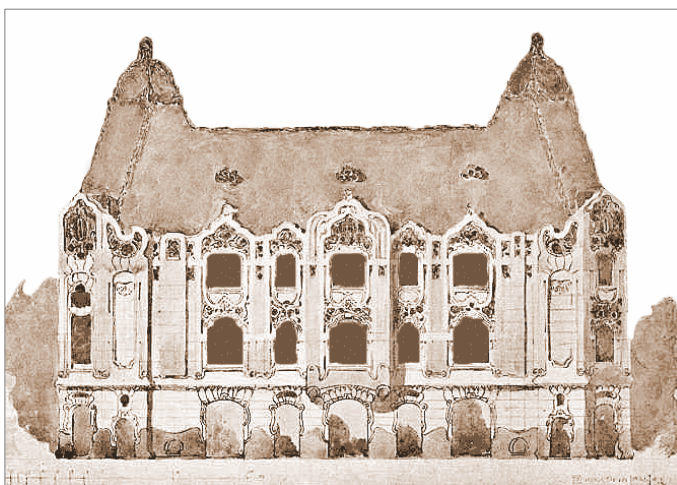
Forrás: kecskemet.hu/kecskemeti-reformatus-ujkollegium

A Cifrapalota épületét Márkus Géza tervezte szecessziós stílusban 1902-ben. Márkus a lechneri felfogású nemzeti formálást követte. Az U alaprajzú, kétemeletes épület, magas nyeregtetővel készült. A homlokzatokat és a tetőt Zsolnay-féle pirogránit elemek díszítik. Eredetileg az épület földszintjén üzletek, első emeletén a Kereskedelmi Kaszinó, második emeletén bérlakások kaptak helyet. Az épületben ma a Kecskeméti Képtár található.

Forrás: bacskiskunremeke.hu

105. ábra: Kecskeméti Református Újkollégium
(Forrás: Szerző készítése)

106. ábra: Cifrapalota épülete – Márkus Géza rajza
(Forrás: szecessziomagazin.com)

KASTÉLYOK

A vármegyében számos kastély található, közülük kiemelkedik a Hajósi Egykori Érseki Kastély. A kastély építését Patachich Gábor, az első Kalocsára költöző érsek 1739-ben kezdte meg vadászkastély céljára. A kastély ma is látható barokk pompáját Batthyány József érsek idején kapta. A kastély Bács-Kiskun vármegye legrégebbi, a Dél-alföldi Régió második legrégebbi kastélya, amely építészettörténeti, művészettörténeti és kultúrtörténeti adottságait tekintve is az egyik legjelentősebb épület az Alföldön.

Forrás: turizmuskalocsa.h)

107. ábra: Hajósi Egykori Érseki Kastély
(Forrás: Szerző készítése)

IPARI MŰEMLÉK

A vármegyében számos ipari emlék található, ezek közül kiemelhető a Felsőbácskai Hengermalom épülete, más néven Műmalom. Az épület 1904-1907 között épült Jánoshalmán. A Műmalom inkább emlékeztet várkastélyra, mint a benne rejlő funkcióra. Vakolt falfelületei téglarchitektúrával, erőteljes pártázattal, konzolokra ültetett sokszögű tornyocskákkal díszítettek. Az épület északi homlokzatán egy hatemeletes víztorony emelkedik. Az épület ipari műemlékként védett, és Közép-Európa legszebb malmaként tartják számon. A berendezése még ma is működik, és az 1920-as évekből származik, amely többször felújításra került. *Forrás: egykor.hu*

108. ábra: Felsőbácskai Hengermalom (gőzmalom)
(Forrás: Szerző készítése)

KILÁTÓK

A vármegyében számos kilátó található, de talán a legértékesebbnek az Értéktárba is beemelt Türr István kilátó mondható, amelynek tetejét országzászló díszíti. A kilátó Baján a Duna és Sugovica találkozásánál található. Türr Istvánt vízügyi vállalkozásai a magyar és a nemzetközi vízgazdálkodás nagyjai közé emelték. A nevéhez fűződő emlékmű a Sugovica áthelyezett dunai torkolatánál található, amely szintén Türr István által kezdeményezett vállalkozások közé sorolható. A földnyelv végéről a Duna enyhén ívelő hosszú szakasza jól belátható. Tervező és építésvezető: Nagy András volt. Az emlékmű henger alakú, toronyszerű, oszlopcsarnokos kialakítású, tetején terasszal és zászlóval. A Türr kilátó Baja város szimbóluma.

Forrás: bacskiskunremeke.hu

109. ábra: Türr István kilátó országzászlóval
(Forrás: Szerző készítése)

Egy másik látványos kilátó található Tiszakécske városában a Tisza partján, a kisvasút megállójában, a Mikó István sétány mellett. Az ötszintes, 22 m magas kilátó tetejéről remek panoráma nyílik a városra és a Tisza legnagyobb kanyarulatára, amit a helyiek Tiszakanyarnak becéznek. A látványos faszerkezet 2021 óta várja a látogatókat. A kilátó rétegragasztott fából, vörösfenyőből és akácból épült. A kilátótól nem messze található a Tiszakécskei Nádirigó Tanösvény és cölöpsétány a Holt-Tiszánál. A tanösvény a Holt-Tisza élővilágának rehabilitációját és megismertetését szolgálja.

Forrás: természetjaro.hu

110. ábra: Tiszakécskei kilátó
(Forrás: Szerző készítése)

PINCESOROK

Bács-Kiskun vármegyében két borvidék található: a Kunsági és a Hajós-Bajai. A pincesorok közül kiemelkedő értékkel bír, és egyben az Értéktár része, a Hajós településen található Császártöltési Pincesorok.

Eleinte kamra nélküli lyukpincéket készítettek, a későbbiekben a pincegádor ajtaját téglafalba foglalták. Ezt követően alakultak ki az utcafrontra merőleges tetővel, az alacsony, kunyhószerű építmények, amelyeken csak ajtó, esetleg szellőző volt. A fedett rész kizárólag szerszámtárolásra volt használható.

Majd ennek belmagasságát növelve alakult ki az itteni prэшázakra jellemző forma, ahol a nyeregtető alatti homlokzat közepén ajtó van, mellette kétoldalt pedig egy-egy ablak. A legtöbb pincét az idők folyamán téglával burkolták, de látható még jónéhány az eredeti löszfalba vájt boltív. A tetők jellemzően cserépborításúak voltak és a prэшázak többé-kevésbé egységes stílusban épültek. Jelenleg öt pincesor öleli körül a települést: a Kis-sori, a Vidámsori, a Káposztáskerti, a Főkáptalani és a Bajtárs utcai pincék. A löszfalba vájt pincék a népi építészetünk ritkaságai közé tartozik, országos viszonylatban a legnagyobbinak számít, a maga több mint 1000 db pincéjével.

Forrás: bacskiskunremeke.hu/megyei_ertekek

A másik jelentőséggel bíró pincesor Nemesnádudvaron található, ahol több mint 700 db pince sorakozik egymás mellett. A sváb kultúra jellegzetes bélyegei köszönnek vissza a település leghíresebb Mária-völgyi pincesorának szorosan egymás mellett elhelyezkedő, apró, szinte vakítóan fehér prэшázain. A teljesen egyedi stílus jellemzői az alacsony homlokzat, a keskeny, kis ablakok és a nagy ajtók. Itt hét pincesor különíthető el: Máriavölgye pincesor, a Felsőpincesor, a Petőfi pincesor, a Kender pincesor, a Temetőpincesor, a Sükösdi pincesor és a Csávolyi pincesor. Egész Magyarországon egyedülálló az az építészeti megoldás, hogy a pincefal nem különálló egységként létezik, hanem a község részét képezi.

Forrás: bacskiskunremeke.hu/megyei_ertekek

111. ábra: Császártöltési Pincesorok
(Forrás: Szerző készítése)

HIDAK

Épített örökségünk közé tartozik a folyók fölött átívelő hidak egy része is, mint például a Sugovica gyalogos és kerékpár hídja Baja területén, amely a Pandúr-szigetre vezet be a látogatót. Az első híd tervek és tanulmányok már az 1960-as években elkészültek. A híd 2015-ben került megépítésre a Speciálterv Építőmérnöki Kft. tervei alapján. A híd keresztezi a vízi akadályt a Türr „átvágás”-t vagy Türr csatornát (helyi nevén Tejes), mely egy mesterséges vízi út a Petőfi-sziget és a Pandúr-

112. ábra: Sugovica gyalogos és kerékpár híd – Baja
(Forrás: Szerző készítése)

sziget között. A híd szerkezeti rendszere acél felsőpályás egynyílású ívhíd. A híd íves főtartója a hossz- és keresztengelyekre szimmetrikus, azonban a felső hídpálya alaprajzilag íves: „megkerüli” a főtaró ívet. E híd verzió építészeti kialakítását a Gregersen Építész Stúdió végezte. Az új hídpozíciótól északra állomásozik a jégtörő flotilla, így annak nem kell a híd alatt áthaladnia, amely lehetővé tette egy süllyesztett pályás, a tájba sokkal jobban beleillő esztétikus szerkezet létesítését. A híd szerkezete kibetonozott acélcövekből került kialakításra, amely karcsú, légies, ugyanakkor a hajóütközéseknek is ellen tud állni. A szerkezetet merevítő keresztartó „membránok” arányai az aranymetszés arányát követik.

Forrás: epiteszforum.hu

SZOBROK ÉS KISEMLÉKEK

A vármegyében természetesen számos szobor és kisémlék található, amelyek közül egy példaként kiemelésre kerül Kecskemétről, a Lestár térről. Itt található a „Üldözöttek” című emlékmű, amely a kuláküldözés alatt tönkretett magyar gazdákról való megemlékezésre került felállításra. A helyszín apropóját az adta, hogy 1948. augusztus 20-án Rákosi Mátyás Kecskeméten az ÁVO épülete előtt elmondott beszédében hirdette meg a kuláküldözést. Ezért lett itt fölállítva az első emlékmű 2012. június 29-én.

113. ábra: Üldözöttek című emlékmű – Kecskemét
(Forrás: Szerző készítése)

Természetesen ez egy kiragadott példa, amely nem tudja teljessé tenni a hihetetlenül nagyszámú örökségi értékek gyűjteményét, de ennek feladatát jelen fejezet nem vállalhatja fel. *Forrás: kozterkep.hu/18026*

A vármegye Értéktára számos szobrot és kisemléket emel ki, amelyek közül az alábbiakban három kerül részletezésre. Az egyik Kiskunhalason a Csipkevarró szobor, amely Bmih Károly és Mozer Ilona szobrászművészek alkotása 1994-ből a Csipkeház bejáratánál. A szobor Markovits Máriát, az első csipkevarrót és Dékáni Árpádot, az első csipketervezőt ábrázolja. A szobor szereplői egyebekben iparművészek voltak, és a kiskunhalasi varrott csipke egyedi technikáját hozták létre. *Forrás: bacskiskunremeke.hu/megyei_ertekek*

A másik szintén Kiskunhalason található, egy bazaltból készült szégyenkő, amely a református templom mellett található. Az országban még számos helyen található hasonló, középkorból származó büntetési eszköz a templomok mellett. A márványtábla tanúsága

szerint „Eredetileg a templomban a bejárat mellett volt, erre a kőre ültették, vagy állították közmegvetésre azokat, akiket valamely vétekben bűnösnek ítélték ...” Ez a büntetésforma 1792-ig állt fenn a településen.

Forrás: bacskiskunremeke.hu/megyei_ertekek

A harmadik a Tass közigazgatási területén található Szigetfői Órfa. A szobor 2 részből áll. Az első eleme az oszlopot statikusan rögzítő, félgömb alakú beton alaptestbe épített fémfoglat. A mű második főeleme maga a szobor, amely rusztikus alapformáját megőrző háncsolt, faragott akáctörzs. A letisztult fatörzs gyökérzetével felfelé mutat, organikus erővonalával a természet erejét sugallja. Alatta megjelenik a jelzésszerűen megfaragott víz, és a vízi világot megtestesítő Neptun figurája. A szobor számos jelképet hordoz: emlékeztet a vízhez és az erdőhöz kötődő munkával foglalkozó emberekre, és az árvizek, vízi balesetek (pl. hajókatasztrófák) áldozataira.

Forrás: bacskiskunremeke.hu

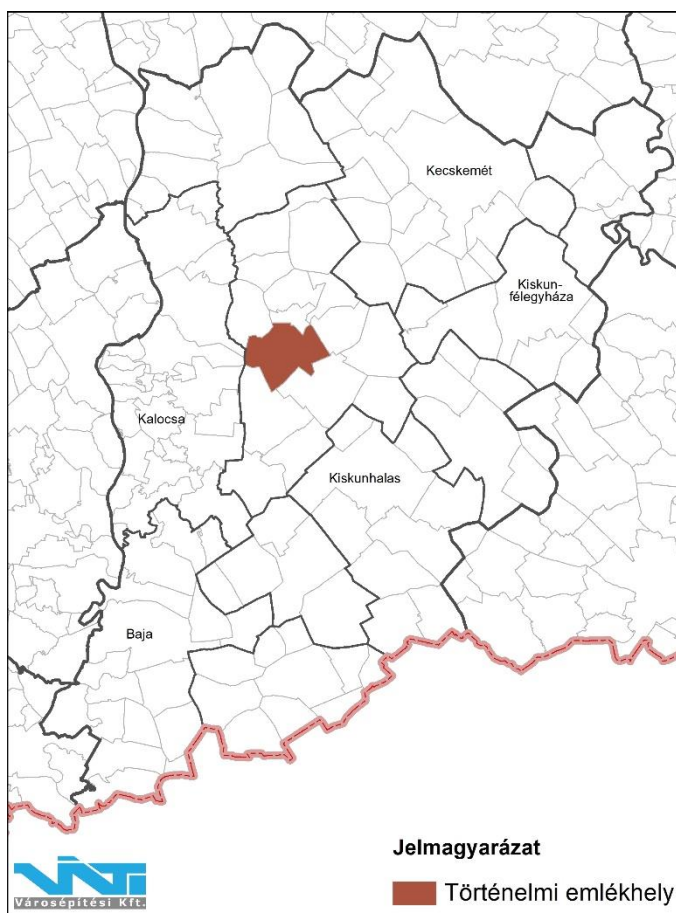
114. ábra: Szigetfői Órfa – Tass
(Forrás: Szerző készítése)

6.4. TÖRTÉNELMI EMLÉKHELYEK

A történelmi emlékhelyekről szóló 303/2011. (XII. 23.) Korm. rendelet 1. melléklete alapján a vármegyében összesen 1 db történelmi emlékhely található.

A Nemzeti Örökség Intézete honlapján az alábbiak olvashatók az emlékhelyről:

„Petőfi Sándor szülőháza 1958-ban, az első műemlékké nyilvánítási hullámmal lett védett épület, részben népi építészeti értékei, részben jeles költőnk személyéhez való kötődése okán. Maga a ház ún. fésűs beépítésben álló, rövidebb oldalával az utca felé forduló, téglalap alaprajzú, földszintes, deszkaoromzatos, nyeregtetős, náddal fedett, jellegzetes kiskunsági háztípust képviselő népi porta. 1790 körül épült. A házban jelenleg múzeum működik, amely 1880 óta látogatható.

115. ábra: Történelmi emlékhely
(Forrás: 303/2011. (XII. 23.) Korm. rendelet)

A szülőház mellett álló kétszintes emlékmúzeumban Petőfi életútját bemutató állandó kiállítást és évente több rangos tárlatot láthatnak az ide érkezők. A két épület közötti sétálóudvar különlegessége az aradi vértanúk emlékfala, valamint az Európában egyedülálló Műfordítói Szoborpark, amely a Petőfi műveit fordítók portréinak ad helyet. A park évről évre gazdagodik, hiszen több mint ötven nyelven olvasható Petőfi életművének sok eleme. Így már tizennégy műfordító mellszobra található itt.” (Forrás: intezet.nori.gov.hu)

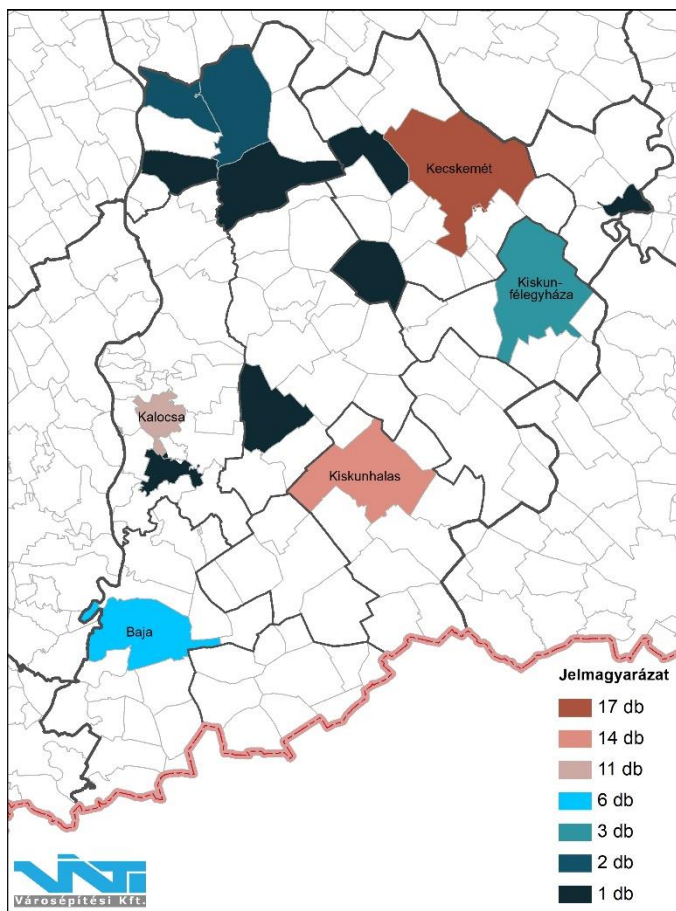
12. táblázat: Történelmi emlékhelyek
(Forrás: 303/2011. (XII. 23.) Korm. rendelet)

Ssz.	Megnevezés	Cím
28.	Kiskőrös, Petőfi Szülőház és Emlékmúzeum	Kiskőrös, Petőfi Sándor tér 5.

6.5. TÖRTÉNETI TEMETKEZÉSI HELYEK

A történeti temetkezési helyekről a Nemzeti Örökség Intézete (<http://intezet.nori.gov.hu/>) vezet nyilvántartást. A nemzeti sírkert a Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottság által annak minősített temető, hősi temető, hősi temetési hely, továbbá temetkezési emlékhely, kegyeleti emlékhely, temetési helyek összessége. A nemzeti sírkert olyan virtuális jellegű, vagyis nem egy konkrét temetőhöz, illetve temetőrészhez (parcella) köthető, hanem Magyarországot lefedő sírkert, amelybe a magyar történelem és kultúra jelentős alakjainak sírjai tartoznak.

A vármegyében 21 településen található 62 db kiemelt sírhely, többségük (44 db) felekezeti temetőkben helyezkedik el.

116. ábra: Nemzeti sírkertekkel rendelkező települések, kiemelt sírhelyek

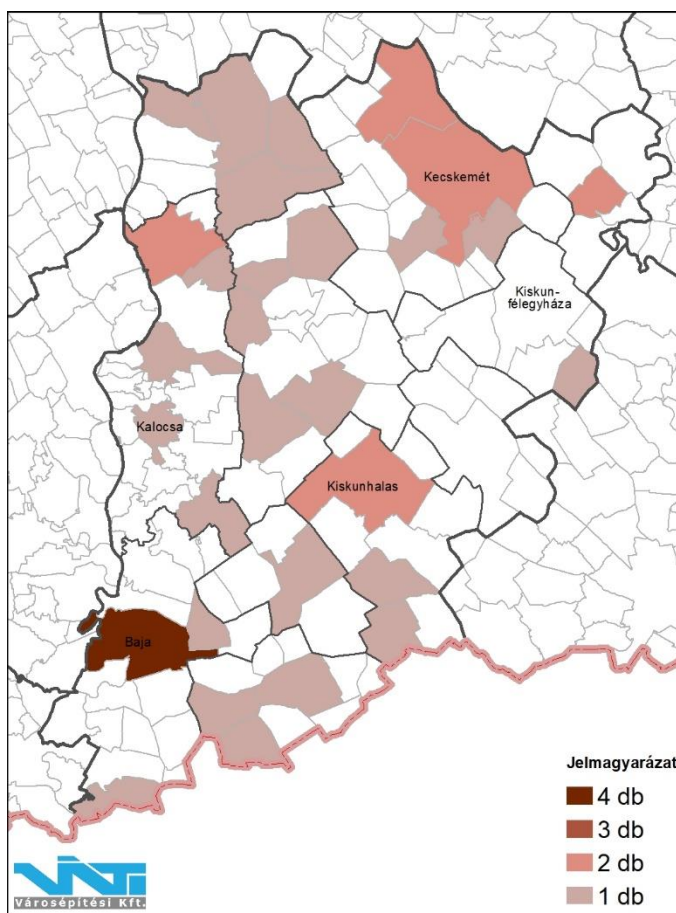
(Forrás: Nemzeti Örökség Intézete)

A kiemelt sírhelyek felsorolását az 4. sz. függelék tartalmazza.

6.6. TÖRTÉNETI KERTEK

A vármegye nagyszámú kastélynak ad otthont, ezek többségéhez építésük idején nagy kiterjedésű kert is tartozott. E kertek állapota az elmúlt évtizedek, évszázadok során többségében leromlott, méretük lecsökkent, ugyanakkor megőrzésükre, védelmükre is figyelem fordult.

A Történeti Kertek Adattára (www.historicgarden.net/) alapján Bács-Kiskun vármegyében összesen 38 db történeti kert található, amelyek 30 településen jelennek meg összesen. 5 település esetén 2-2 történeti kert megjelenésével számolhatunk (Kecskemét, Kiskunhalas, Lajosmizse, Lakitelek és Solt), illetve Baján 4 történeti kert is található. A 3. sz. függelékben felsoroltuk a vármegyében található történeti kerteket.

117. ábra: Történeti kerttel rendelkező települések
(Forrás: Történeti Kertek Adattára)

Az alábbiakban példaként bemutatásra kerül néhány jelentősebb történeti kert:

EGYKORI ÉRSEKI KASTÉLY KERTJE (HAJÓS)

Az egykori Érseki Kastélyt a legendák szerint a kalocsai érsek Mária Teréziának építtette, egy nyári látogatás alkalmából, azonban a látogatás elmaradt. A hajósi idők ma is Mária Terézia-kastélynak hívják az épületet. Állítólag a kastély két kapujának tetejét díszítő, női alakot ábrázoló szobrok valójában Mária Teréziát ábrázolják. A kastélyhoz tartozott egy Vadas és Fácányos kert, mely előbbiben dám vadak és vadsertések, az utóbbiban pedig fácánok tenyészttek.

118. ábra: Egykori Érseki Kastély kertje - Hajós
(Forrás: Szerző készítése)

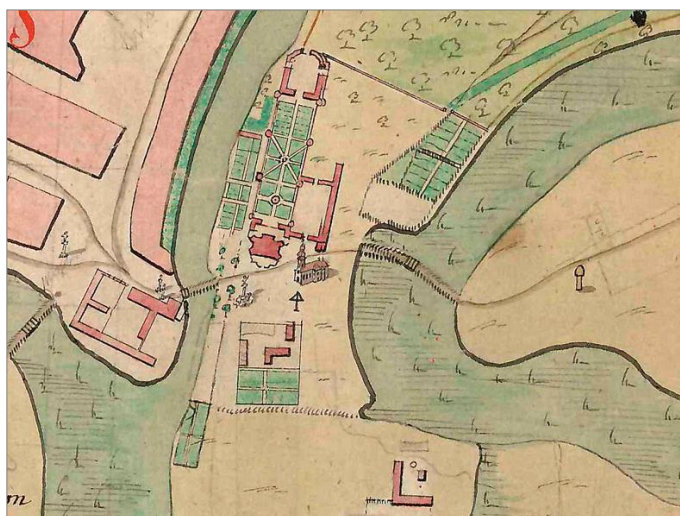
A közelmúltban befejezett felújítási munkák idején a kastély udvarán előkerült egy „titkos alagút”, amely a barokk kori melléképülete alá vezet. A mintegy négy méter hosszú járat feltárása után kiderült, hogy ez az alagút egy kútban végződik, amelyben napjainkban is található víz. A melléképület alatti kút valószínűleg az érseki konyha vízvételzési lehetőségét biztosította egykor.

A kastély titkos alagútjairól természetesen a hajósi legendárium is sok történetet megőrzött. Az idős hajósiak más titkos alagutakról is mesélnek, ezek létezéséről azonban ez idáig nem került elő bizonyíték. Az egyik legenda szerint a kastély pincéjéből a Nepomuki Szent János-szoborig vezetett egy alagút, ahol a szent alakja alatt négy kőbe vésett arc látható, amelyek a négy égtáj felé néznek. Ha valaki tudta, hogy a szoborarcoktól hány lépést kell lépnie az égtájak felé, megtalálhatta a titkos alagút négy lejáratának egyikét. (Forrás: hajosikastely.hu)

A korábbi barokk kert és angol tájképi park teljesen megsemmisült, csak a történeti térképeken maradt fenn.

Az egykor volt barokk kert, illetve az angol tájképi kert helyére álmódott park az épület felújítását követően fejeződött be. A kertben szépen nyírott gyertyán és tiszafa topiariumok, keretre feszített körtefa, lila akác, fanyarkák, mindig ápolt gyepek, szökőkút, grotta, lugasház került elhelyezésre.

Forrás: petertorok.com

119. ábra: Egykori Érseki Kastély kertje történeti térképen
(Forrás: Artboretum Kert- és Szépművészeti Társaság)

ÉRSEKI PALOTA KERTJE (KALOCSA)

A Kalocsai Érsekség alapítása Szent István király nevéhez fűződik, a két érseksége közül a második Kalocsán található. A Kalocsai Érseki Palotához tartozó kert (Érsekkert) az 1790-es években Kollonich László érsek kezdte el kialakítani az épület terepszintjétől jóval alacsonyabban fekvő sáros, vizenyős, zombékos területen. Az U-alakú kastély előtt, valamint a belső udvarban szimmetrikus barokk kert található. A mélyebben fekvő hátsó területen kialakított park feltehetően franciakertről volt eleinte. Erről tanúskodik a Főegyházmegyei Levéltárban őrzött francia kerttervrajz, amely fokozatosan

120. ábra: Érseki palota kertje - Kalocsa
(Forrás: Szerző készítése)

angolkertté alakult át. Haynald Lajos bíboros, kalocsai érsek jelentős szerepet töltött be a kert kialakításában, mivel egyben botanikus is volt és a Magyar Tudományos Akadémia Természettudományi Bizottságát is vezette.

A II. katonai felmérés térképén látszik a kertben lévő tó, melyet valószínűleg a Vajas táplálhatott egy zsilipen keresztül, hisz a körtöltés a térképen ábrázolt. Haynald Lajos érsek botanikai szeretete és tudása a kert növényállományának képében

121. ábra: Érseki palota kertje - Kalocsa
(Forrás Második katonai felmérés)

meghatározó volt, megőrizhette a kert szerkezetét, csak botanikai fejlesztése volt a cél.

Forrás: kalocsa.hu

1930 körül a kert hátsó nagyobb részét magas kerítéssel leválasztották és megnyitották a nyilvánosság előtt. Az Érsekkertről készült „Kerttörténeti tudományos dokumentáció” elősegítette, hogy Kalocsa Város Önkormányzata Képviselő-testülete az Érsekkertet 5/2010. (III. 26.) rendeletével helyi jelentőségű védett természeti területté nyilvánította.

A kert 2010-es évek elejei állapotában meglévő vonalvezetésben fellelhető volt a hajdani úthálózat, de a karbantartás hiánya jelentősen megváltoztatta a kert képét. A növényállományban akkor is megtalálhatóak voltak azok a tölgyek, amelyeket Haynald Lajos láthatott, talán ő is ültethetett. A kert középső részén helyezkedett el a Platán büfé a szökőkútjával, amit 1962-ben építettek, közepén szigettel, amelyen egy görbe ezüstfa állt. A kerttörténeti felmérés kutatásai igazolták (II. katonai felmérés), hogy ennek a medencének a helyén a XIX. század elején egy tó volt, melynek bekötő árka mind a mai napig megtalálható. A medence közvetlen környezetében található platános, illetve nyíres liget, valamint a magányosan álló szomorú japánakác gyönyörű természeti egységet alkotott. A kert területén, mint a város legmagasabb pontján épült a víztorony. A kertnek abban az időben az identitásformálásban volt a legnagyobb szerepe.

A kertterület erdőszerű állománnyal fedett, az aljnövényzetben helyenként sűrű, áthatolhatatlan sarjtömeg, jövevényfajok jelentek meg. A növényzet nagyon elhanyagolt, de rengeteg az idős és ritka példány, így még mindig hatalmas értéket képvisel. A terület legfőbb táji értékei a legidősebb kocsányos tölgyek (200 év körüliek), valamint az Érseki palotát és a kertet összekötő fő tengely kettős vadgesztenyés fasora. A terület sokfélesége az arborétum jellegnek elegendőnek minősíthető, hiszen természetvédelmi szempontból jelentős a növény és az állatfajok száma.

A kalocsai Érseki kert rekonstrukciójára 2014 után került sor, amely legfőbb feladatának az örökségi értékek megmutatását és kihangsúlyozását, illetve a jelen kor turisztikai elvárásaihoz történő igazítást tartotta. Fontos feladat volt a terület kedvezőbb bekapcsolása a mindennapi életbe, a zárvány jelleg megszüntetése, az eltűnt funkciók újraélesztése, az ember és a természet kapcsolatának újraélesztése, illetve a növényzet felújítása, és annak történeti bemutatása. *Forrás: epiteszforum.hu*

122. ábra: Érseki kert rekonstrukció – Látványterv
(Forrás Építészfórum - 2014.03)

7.1. KÜLSŐ KAPCSOLATOK

A mai Bács-Kiskun vármegye a történelmi Bács-Bodrog vármegye északi, valamint Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye déli részterületén helyezkedik el.

A vármegye Pest, Jász-Nagykun-Szolnok, Csongrád-Csanád, Baranya, Tolna és Fejér vármegyékkel határos, emellett délről a Szerb Köztársasághoz tartozó Vajdaság Autonóm Tartomány (Аутономна Покрајина Војводина), valamint a Horvát Köztársaságban található Észak-Baranya megye (Osječko-baranjska županija) határolja.

A vármegyében 119 település található, amelyek tizenegy járásba szerveződnek, nevükkel azonos járásközponttal, melyek egyúttal a vármegye városai is.

Bács-Kiskun vármegye járásai:

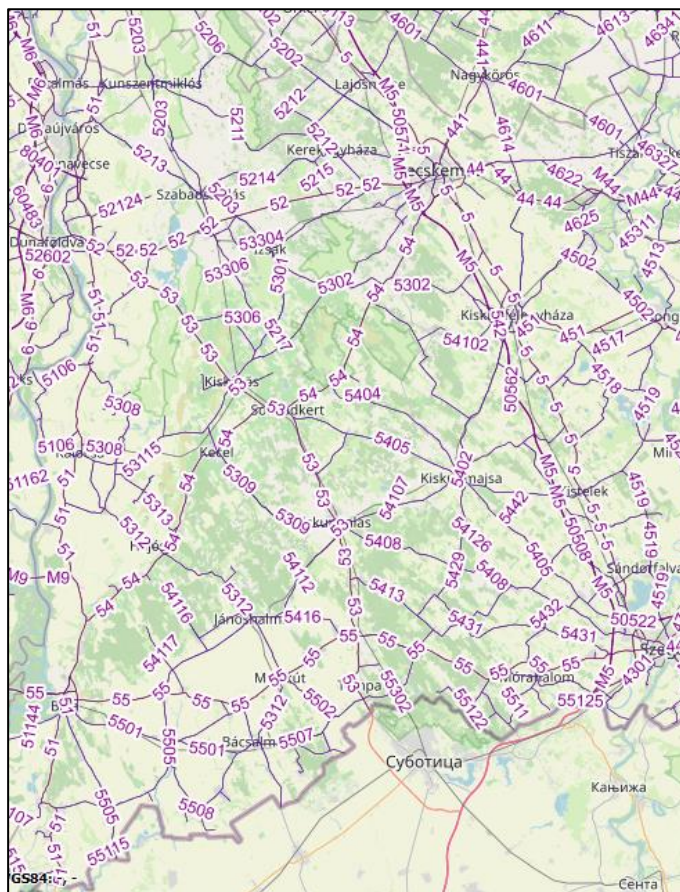
• Bácsalmási	• Kiskunfélegyházi
• Bajai	• Kiskunhalasi
• Jánoshalmi	• Kiskunmajsai
• Kalocsai	• Kunszentmiklósi
• Kecskeméti	• Tiszakécskei
• Kiskőrösi	

A vármegye székhelye Kecskemét, mely Bajával együtt megyei jogú város, emellett 21 város, 9 nagyközség és 88 község alkotja a vármegye közigazgatási területét. A lakónépesség 8 város esetében haladta csak meg a 10.000 főt (Baja, Kiskunfélegyháza, Kiskunhalas, Kalocsa, Kiskőrös, Tiszakécske, Lajosmizse, Kiskunmajsza), míg négy város (Mélykút, Tompa, Dunavecse, Hajós) esetében az 5000 főt sem érte el. Községei (a nagyközségeket is beleértve) 128 és 5019 fő lakónépesség között változtak 2022-ben. Nagyobb városai a legfontosabb közlekedési útvonalakra esnek, míg a kisebbek több számjegyű mellékutakról közelíthetők meg.

A vármegye nagytérégi közlekedési kapcsolatainak tekintetében az alábbiakat kell kiemelni. A vármegye területét több transzeurópai közlekedési hálózati (TEN-T) elem érinti. A Keleti/Kelet-Mediterrán (Orient – East Med) folyosó vasúton szeli át a vármegye területét (a MÁV 142-es és 140-es sz. vasútvonalain) és olyan településeket érint, mint pl. Lajosmizse, Kecskemét, Kiskunfélegyháza. A Rajna-Duna folyosó vasúton az előző nyomvonalán, vízen pedig a Duna mentén érinti Bács-Kiskunt (Forrás: ec.europa.eu/transport). E két jelentős útvonal létét a vármegye közlekedés-földrajzi helyzete határozta meg. A terület tranzit jellege, valamint a Duna közelsége jelentős potenciált jelent a vármegye számára a közlekedési adottságok tekintetében.

Közúti kapcsolatok vonatkozásában a vármegye úthálózatának gerincét az alábbi utak alkotják:

- M44-es autópálya
- M5-ös autópálya
- M8-as autópálya
- M9-es autópálya
- 5. sz. Budapest-Szeged-Röszke elsőrendű főút
- 44. sz. Kecskemét-Békéscsaba-Gyula elsőrendű főút
- 51. sz. Budapest-Baja-Herceg-szántó másodrendű főút
- 52. sz. Kecskemét-Dunaföldvár másodrendű főút
- 53. sz. Solt-Tompa másodrendű főút
- 54. sz. Kecskemét-Soltvadkert-Sükösd másodrendű főút
- 55. sz. Szeged-Baja-Bátaszék másodrendű főút
- 441. j. Cegléd-Nagykőrös-Kecskemét másodrendű főút
- 445. j. Kecskemét Északi elkerülő másodrendű főút
- 451. j. Kiskunfélegyháza-Csongrád-Szentes másodrendű főút
- 511. j. 51. sz. főutat tehermentesítő másodrendű főút
- 513. j. Dunavecse régi 51 másodrendű főút
- 541. j. Kecskemét déli másodrendű főút
- 542. j. Kiskunfélegyháza ÉNy-i tehermentesítő másodrendű főút
- 551. j. 55. sz. főutat tehermentesítő másodrendű főút

123. ábra: Közúti közlekedési nyomvonalak
(Forrás: kira.gov.hu/kira)

Mindezekon túl, jelentős számú mellékút (pl. összekötő út, bekötő út, állomáshoz vezető út, hajóállomáshoz vezető út, révhez vezető út) található a vármegyében:

- 4501. j. Alpár-Tiszaújfalú összekötő út
- 4502. j. Tiszaújfalú-Csongrád összekötő út
- 4503. j. Pálmonostora-Gátér-összekötő út
- 4504. j. Pálmonostora-Csánytelek összekötő út
- 4505. j. Lakitelek-Kapásfalú összekötő út
- 4511. j. Tiszaug-Kunszentmárton összekötő út
- 4518. j. Gátér-Pusztaszer összekötő út
- 4601. j. Budapest-Tiszaújfalú összekötő út
- 4608. j. Cegléd-Lajosmizse összekötő út
- 4614. j. Nagykőrös-Kiskunfélegyháza összekötő út

- 4615. j. Jászkarajenő-Tiszaécske összekötő út
- 4622. j. Kecskemét-Lakitelek összekötő út
- 4623. j. Szentkirály-Tiszaécske összekötő út
- 4625. j. Szolnok-Kiskunfélegyháza összekötő út
- 5105. j. Apostag-Solt összekötő út
- 5106. j. Dunapataj-Foktő-Kalocsa összekötő út
- 5107. j. Nagybaracska-Mohács összekötő út
- 5122. j. Kalocsa északi összekötő út
- 5151. j. Hercegszántó-Homorúd összekötő út
- 5202. j. Taksony-Kecskemét összekötő út
- 5203. j. Kiskunlacháza-Izsák összekötő út
- 5205. j. Örkény-Tass összekötő út
- 5206. j. Bugyi-Kunpeszér összekötő út
- 5211. j. Lajosmizse-Kunszentmiklós összekötő út
- 5212. j. Ladánybene-Kerekegyháza összekötő út
- 5213. j. Szabadszállás-Szalkszentmárton összekötő út
- 5214. j. Kecskemét-Kerekegyháza-Szabadszállás összekötő út
- 5215. j. Kerekegyháza-Fülöpháza összekötő út
- 5216. j. Tételalja összekötő út
- 5217. j. Szabadszállás-Kaskantyú összekötő út
- 5218. j. Kecskemét-Kerekegyháza összekötő út
- 5301. j. Kecskemét-Kalocsa összekötő út
- 5302. j. Izsák-Kiskunfélegyháza összekötő út
- 5303. j. Kecskemét-Kiskörös összekötő út
- 5304. j. Kisizsák-Fülöpszállás összekötő út
- 5305. j. Dunatetőtlen-Harta összekötő út
- 5306. j. Csengőd-Akasztó összekötő út
- 5307. j. Csengőd-Tabdi összekötő út
- 5308. j. Dunapataj-Szakmár-Kalocsa összekötő út
- 5309. j. Kecel-Kiskunhalas összekötő út
- 5311. j. Szakmár-Dusnok összekötő út
- 5312. j. Kalocsa-Bácsalmás összekötő út
- 5313. j. Homokmégy-Császártöltés összekötő út
- 5314. j. Kiskecemét összekötő út
- 5401. j. Városföld-Kunszállás összekötő út
- 5402. j. Kiskunfélegyháza - Kiskunhalas összekötő út
- 5403. j. Kiskunfélegyháza összekötő út
- 5404. j. Bócsa-Kiskunmajsa összekötő út
- 5405. j. Soltvadkert-Szeged összekötő út
- 5406. j. Tázlár-Pirtó összekötő út
- 5407. j. Bugac összekötő út
- 5408. j. Kiskunhalas-Szeged összekötő út
- 5409. j. Kiskunmajsa-Pusztamérges összekötő út
- 5411. j. Kiskunmajsa-Kistelek-Ópusztaszer összekötő út
- 5412. j. Kiskunhalas-Csávoly összekötő út
- 5413. j. Balotaszállás-Öttömös összekötő út
- 5414. j. Jánoshalma-Borota összekötő út

- 5416. j. Jánoshalma-Kisszállás összekötő út
- 5429. j. Pusztamérges-Öttömös összekötő út
- 5441. j. Petőfiszállás összekötő út
- 5442. j. Csólyospálos-Kömpöc összekötő út
- 5501. j. Kelebia-Baja összekötő út
- 5502. j. Mélykút-Csikéria összekötő út
- 5503. j. Tataháza-Bácsalmás összekötő út
- 5504. j. Tataháza-Bácsbokod összekötő út
- 5505. j. Csávoly-Csátalja összekötő út
- 5506. j. Baja-Bácsszentgyörgy összekötő út
- 5507. j. Csikéria-Bácsszőlős összekötő út
- 5508. j. Bácsalmás-Katymár-Bácsborsod összekötő út
- 5509. j. Ásotthalom-Kelebia összekötő út
- 45101. j. Pákapusztai bekötő út
- 45102. j. Nyárlőrinci bekötő út
- 45103. j. Pálmonostori bekötő út
- 45111. j. Tiszaug bekötő út
- 45301. j. Koharimajor állomáshoz vezető út
- 45302. j. Lakitelek állomáshoz vezető út
- 45303. j. Alpár állomáshoz vezető út
- 45304. j. Tiszaújfalú állomáshoz vezető út
- 45306. j. Gátér állomáshoz vezető út
- 46321. j. Katonatelepi állomáshoz vezető út
- 46325. j. Nagyrév hajóállomáshoz vezető út
- 46326. j. Tiszakécske állomáshoz vezető út
- 46327. j. Tiszakécske hajóállomáshoz vezető út
- 51114. j. Dömsöd-Dunavecse bekötő út
- 51142. j. Dunaegyházi bekötő út
- 51143. j. Apostag bekötőút
- 51144. j. Szeremlei bekötő út
- 51145. j. Dunafalvi bekötő út
- 51147. j. Püspökpusztai bekötő út
- 51148. j. Hódunai bekötő út
- 51152. j. Kalimajori bekötő út
- 51153. j. Harta bekötőút
- 51341. j. Tass hajóállomáshoz vezető út
- 51342. j. Dunaújváros révhez vezető út
- 51343. j. Dunavecse hajóállomáshoz vezető út
- 51344. j. Solt révhez vezető út
- 51345. j. Harta hajóállomáshoz vezető út
- 51347. j. Géderlak révhez vezető út
- 51349. j. Uszód hajóállomáshoz vezető út
- 51355. j. Fajsz-Dusnok hajóállomáshoz vezető út
- 52121. j. Tassi bekötő út
- 52122. j. Szalkszentmártoni bekötő út
- 52124. j. Újsolti bekötő út
- 52125. j. Solti bekötő út
- 52311. j. Kunszentmiklós-Tass állomáshoz vezető út
- 52312. j. Szalkszentmárton állomáshoz vezető út
- 52313. j. Dunavecse állomáshoz vezető út
- 52314. j. Homokszentlőrinc állomáshoz vezető út
- 52317. j. Szabadszállás állomáshoz vezető út
- 52319. j. Miklóstelep állomáshoz vezető út
- 52321. j. K.H. adóhoz vezető út
- 53101. j. Ballószög bekötő út

- 53102. j. Helvéciai bekötő út
- 53105. j. Dunatétleni bekötő út
- 53106. j. Csengődi bekötő út
- 53107. j. Kiskőrösi bekötő út
- 53109. j. Felsőereki bekötő út
- 53111. j. Gombolyagi bekötő út
- 53112. j. Öregtényi bekötő út
- 53113. j. Alsóerek bekötő út
- 53114. j. Csornai bekötő út
- 53115. j. Öregcsertői bekötő út
- 53116. j. Alsómégy bekötő út
- 53117. j. Hillyei bekötő út
- 53118. j. Dusnoki bekötő út
- 53119. j. Nemesnádudvari bekötő út
- 53121. j. Harta-Nagykékesi bekötő út
- 53122. j. Seregélyesi bekötő út
- 53301. j. Solt állomáshoz vezető út
- 53303. j. Uzovicstelep állomáshoz vezető út
- 53304. j. Izsák állomáshoz vezető út
- 53305. j. Dunatétlen állomáshoz vezető út
- 53306. j. Soltszentimre állomáshoz vezető út
- 53307. j. Harta állomáshoz vezető út
- 53308. j. Dunapataj állomáshoz vezető út
- 53311. j. Kecel állomáshoz vezető út
- 53312. j. Öregcsertő állomáshoz vezető út
- 54102. j. Bugaci bekötő út
- 54103. j. Petőfiszállási bekötő út
- 54107. j. Harkakötönyi bekötő út
- 54112. j. Kunfehértói bekötő út
- 54114. j. Kéleshalmi bekötő út
- 54116. j. Borota bekötő út
- 54117. j. Rémi bekötő út
- 54118. j. Érsekalmi bekötő út
- 54121. j. Csengele-Kiskunmajsza összekötő út
- 54122. j. Fischerbócsai bekötő út
- 54125. j. Kiskunfélegyházi összekötő út
- 54126. j. Kígyópusztai bekötő út
- 54143. j. Csólyosi bekötő út
- 54304. j. Petőfiszállás állomáshoz vezető út
- 54308. j. Pirtó állomáshoz vezető út
- 54309. j. Kiskunmajsza állomáshoz vezető út
- 54311. j. Kiskunhalas állomáshoz vezető út
- 54312. j. Harkakötöny állomáshoz vezető út
- 54317. j. Jánoshalma állomáshoz vezető út II.
- 54318. j. Kisszállás állomáshoz vezető út
- 54319. j. Mélykút állomáshoz vezető út
- 55101. j. Mátételkei bekötő út
- 55107. j. Kunbajai bekötő út II.
- 55108. j. Csikériai bekötő út
- 55109. j. Garai bekötő út
- 55111. j. Madarasi bekötő út
- 55112. j. Katymári bekötő út
- 55114. j. Katymár-Újszőlős bekötő út
- 55115. j. Bácsszentgyörgy bekötő út
- 55301. j. Tompa állomáshoz vezető út
- 55302. j. Kelebia állomáshoz vezető út
- 55305. j. Bácsbokod állomáshoz vezető út
- 55307. j. Bácsalmás állomáshoz vezető út

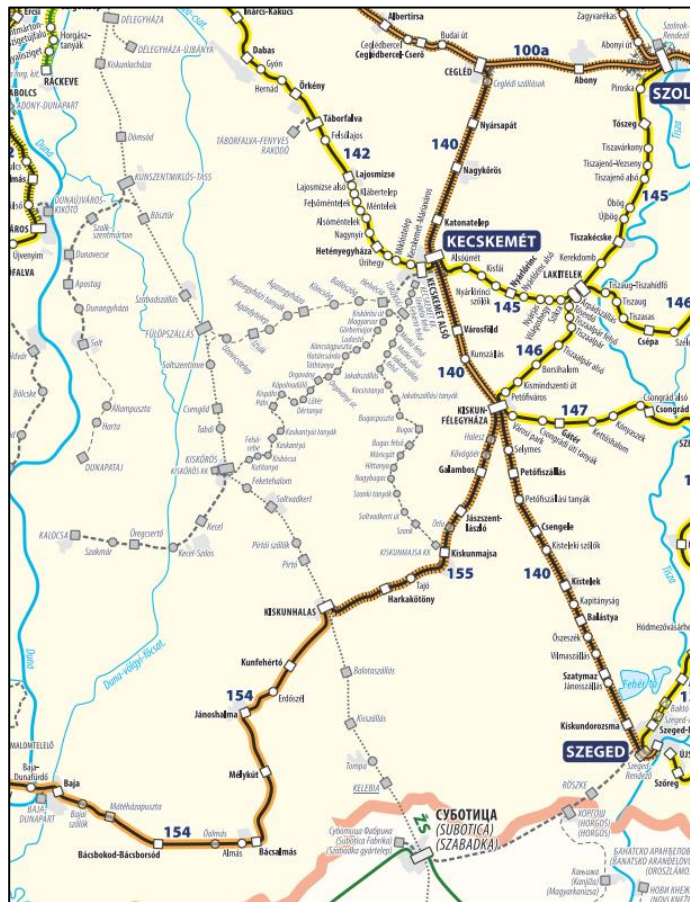
A vajdasági területek felé a kapcsolatot az alábbi utakon elhelyezkedő közúti határátlépési lehetőségek biztosítják:

- 51. sz. Budapest-Baja-Hercegszántó másodrendű főút
- 53. sz. Solt-Tompa másodrendű főút

- 5506. j. Baja-Bácsszentgyörgy összekötő út
- 5312. j. Kalocsa-Bácsalmás összekötő út
- 55108 j. Csikériai bekötő út

Vasúti kapcsolatok vonatkozásában a vármegye vasúthálózatának gerincét az alábbi vonalak alkotják:

- MÁV 140-es sz. [Budapest]-Cegléd-Szeged-vasútvonal
- MÁV 142-es sz. Budapest-Lajosmizse-Kecskemét-vasútvonal
- MÁV 145-ös sz. Kecskemét-Szolnok-vasútvonal
- MÁV 146-os sz. Kiskunfélegyháza-Kunszentmárton-vasútvonal
- MÁV 147-es sz. Kiskunfélegyháza - Orosháza-vasútvonal
- MÁV 154-es sz. Bátaszék-Baja-Kiskunhalas-vasútvonal
- MÁV 155-ös sz. Kiskunhalas-Kiskunfélegyháza-vasútvonal

124. ábra: Vasúti közlekedési nyomvonalak
(Forrás: mavcsoport.hu)

Légi közlekedés szempontjából a vármegye a Budapesti Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtérre támaszkodik.

Vízi közlekedés vonatkozásában főleg a Duna, kisebb részben a Tisza folyók tekinthetők vízi úti kapcsolatnak. Baján országos jelentőségű kikötő található.

7.2. A TÉRSÉGET ÉRINTŐ TERÜLETI TERVEK

A területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény 5. § x) pontja alapján a „területi terv: a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv”. A definíció szerint áttekintjük az érintett tervek közlekedési vonatkozásait. A térségi terveknek a fejlesztési javaslatai kerülnek kiemelésre. A meglévő elemek az érintett közlekedési ágaknál kerülnek bemutatásra.

NEMZETI FEJLESZTÉS 2030 – ORSZÁGOS FEJLESZTÉSI ÉS TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ

A vármegyére kitűzött fejlesztési célok közvetetten igénylik a közlekedéshálózat fejlesztését. Kiemelten nevesített:

- Minőségi környezet kialakítása, fenntartható települési infrastruktúra fejlesztése, az energiafelhasználás racionalizálása
- A térségi kohézió megteremtése a megye európai gazdasági és társadalmi térbe való szorosabb integrációjával, valamint a megyén belüli és a határon átnyúló közlekedési kapcsolatok fejlesztésével
- A határon átnyúló gazdasági és társadalmi együttműködések erősítése déli szomszédok irányába

MAGYARORSZÁG ÉS EGYES KIEMELT TÉRSÉGEINEK TERÜLETRENDEZÉSI TERVE

Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény jelenti jelen fejezet forrását. A felsorolásnál a törvény mellékleteit vettük alapul, összevetve az Ország Szerkezeti Tervén szereplő ábrázolással.

A Trtv. 4/1. melléklet 1. táblázata szerint a vármegyét érintő távlati tervezett gyorsforgalmi út:

- M5 Budapest – Kecskemét – Kiskunfélegyháza – Szeged – Röske – (Szerbia)
- M51 Budapest (M5) – Budapest (Mo)

A Trtv 4/1. melléklet 3.2. táblázata szerint a vármegyét érintő távlati tervezett főutak:

- 51 sz. főút Baja délkeleti elkerülő
- 57 sz. főút Mohács – Nagybaracska (51. sz. főút)
- 512 sz. főút Kalocsa térsége (51. sz. főút) – Paks térsége (M6)
- Kalocsa (51. sz. főút) – Kecel (54. sz. főút)
- Soltvadkert (53. sz. főút) – Kiskunmajsa – Kistelek – Mindszent – Derekegyház – Nagymágocs – Orosháza (M47)
- Kiskunfélegyháza (5. sz. főút) – Kiskunhalas – Mélykút – Kunbaja – (Szerbia)

A Trtv 4/2. melléklet 1.2. táblázata szerint a vármegyét érintő távlati tervezett közúti híd:

- Paks – Foktő (új főút) közötti híd
- Tiszaug – Lakitelek (M44) közötti híd

A Trtv 4/3. melléklete szerint a vármegyét érintő tervezett országos törzshálózat vasúti pálya:

- 392. sz. Bácsalmás – Csikéria – (Szerbia)-vasútvonal

A Trtv 4/5. melléklete szerint a vármegyét érintő országos kerékpárút-törzshálózat elemei:

- 4. Tiszamente kerékpárútvonal (11-es jelű Euro Velo®)
  - 4.A: Gönc – Telkibánya – Bózsza – Pálháza – Füzérradvány – Mikóháza – Sátoraljaújhely – Sárospatak – Bodrogolaszi – Vámosújfalú – Olaszliszka – Szegilong – Szegi – Bodrogkisfalud – Bodrogkeresztúr – Tarcal – Tokaj – Tiszaladány – Tiszatardos – Tiszalök – Tiszadada – Tiszadob – Tiszaújváros – Tiszapalkonya – Tiszatarján – Tiszakeszi – Ároktő – Tiszadorogma – Tiszabábolna – Poroszló – Sarud – Kisköre – Tiszasüly – Kőtelek – Nagykőrű – Szolnok – Tószeg – Tiszavárkony – Tiszajenő – Tizakécske – Lakitelek –

Tiszaalpár – Csongrád – Baks – Ópusztaszer – Sándorfalva – Szeged – Röske – (Szerbia)

- 5. Dél-alföldi határmentes kerékpárútvonal
  - 5.A: Debrecen – Létavértes – Biharkeresztes – Sarkad – Gyula – Lőkösháza – Battonya – Mezőhegyes – Tótkomlós – Orosháza – Hódmezővásárhely – Szeged – Mórahalom – Tompa – Bácsalmás – Nagybaracska – Mohács
  - 5.C: Nagybaracska – Dávod – (Szerbia)
- 6. Alsó-Dunamente kerékpárútvonal (6-os jelű Euro Velo®)
  - 6.A: Budapest – Dunaharaszti – Taksony – Dunavarsány – Majosháza – Ráckeve – Dömsöd – Dunavecse – Dunaegyháza – Solt – Dunapataj – Ordas – Dunaszentbenedek – Uszód – Foktő – Fajsz – Baja – Szeremle – Dunafalva – Mohács – Kölked – (Horvátország)
  - 6.D: Mohács – Hercegszántó – (Szerbia)
- 32. Jászok, kiskunok földje kerékpárútvonal
  - Jászberény – Cegléd – Nagykőrös – Kecskemét – Bugacpusztaháza
- 43. Körösvölgyi kerékpárútvonal
  - (Románia) – Gyula – Békéscsaba – Békés – Mezőberény – Gyomaendrőd – Szarvas – Öcsöd – Csongrád – Kiskunfélegyháza – Bugacpusztaháza

A Trtv 4/6. melléklete szerint a vármegyét érintő folyószakaszok vízi út osztályai:

- Duna (nemzetközi vízi út) – VI/C osztály
- Tisza II. vízi út osztály

A hajózásra alkalmas, illetőleg hajózásra alkalmassá tehető természetes és mesterséges felszíni vizek víziúttá nyilvánításáról szóló 17/2002. (III. 7.) KöViM rendelet az egyes vízi út osztályokhoz kötődően határozza meg a hajó, bárka, illetve tolt kötelék méretét, valamint a legkisebb űrszelvénymagasságokat, illetve szélességeket.

BÁCS-KISKUN VÁRMEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA

Bács-Kiskun Vármegye Területfejlesztési Konceptiója (2021-2027) a vármegye honlapján fellelhető. Bács-Kiskun vármegye 2030-ra kitűzött céljai között markánsan szerepelnek az ún. fejlesztési körzetek és ezek kapcsolatát, a központok elérhetőségét biztosító közúti, illetve fenntartható közlekedési hálózatok, közösségi közlekedési rendszerek:

- Duna-menti fejlesztési körzet (Bajai, Kalocsai, Kunszentmiklósi járások)
- Határmenti fejlesztési körzet (Bajai, Bácsalmási, Jánoshalmi, Kiskunhalasi járások)
- Kecskeméti fejlesztési körzet

Az egyes stratégiai célok közlekedési infrastruktúra fejlesztését célzó beavatkozási területei:

- A Kecskeméti Fejlesztési Körzet gazdasági sokszínűségét támogató fejlesztések, fókuszban az infrastruktúra (S2)
  - 1. Fenntartható mobilitás, a várostérség megyehatáron túli településeinek integrálása, elővárosi közlekedés, parkolás
- Várostérségi infrastrukturális és szolgáltatási kapcsolatok fejlesztése (S3)

- 4. Infrastruktúra-fejlesztés: közlekedési hálózatok, energiaellátás, informatikai hálózatok, környezetvédelmi- és vízgazdálkodási rendszerek korszerűsítése, hiányzó elemeinek kiépítése
- A Dunamenti Fejlesztési Körzet logisztikai és turisztikai potenciálját szolgáló integrált fejlesztések (S₄)
  - 3. Vízinfrastruktúra fejlesztése
- A Közép-Duna Menti régió infrastruktúra és gazdaságfejlesztési programja (S₅)
  - 1. A Paks II. fejlesztéshez szükséges infrastruktúrafejlesztés
- A Határmenti Fejlesztési Körzet határon átnyúló együttműködésre alapuló fejlesztése (S₆)
  - 2. A határon átnyúló turisztikai hálózatok és kapcsolatok erősítése

BÁCS-KISKUN MEGYE TERÜLETRENDEZÉSI TERVE

Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Közgyűlésének Bács-Kiskun Megye Területrendezési Tervéről szóló 7/2020. (VII. 8.) rendelet 1. melléklete alapján az alábbi tervezett közlekedéshálózati elemek kerültek rögzítésre:

A BKMTTrT 1/3. melléklete szerint a vármegyét érintő tervezett gyorsforgalmi utak:

- M₄₄: (Nagykőrös (M₈)) – (Békéscsaba)
- M₈: (Balatonfőkajár (M₇) – Sárbogárd – Baracs), **Apostag – Kecskemét** – (Szolnok (M₄))
- M₉: (Nagycenk (M₈₅) – Szombathely – Vasvár – Rábahídvég (M₈₀) – Vasvár (M₈₀) – Zalaegerszeg – Nagykanizsa – Kaposvár – Dombóvár – Szekszárd), **Dusnok** – (Szeged (M₅))

A BKMTTrT 1/3. melléklete szerint a vármegyét érintő tervezett főutak:

- 57. sz. főút: (Mohács) – Csátalja (51. sz. főút)
- 512. sz. főút: Kalocsa térsége (51. sz. főút) – (Paks térsége (M₆))
- Kalocsa (51. sz. főút) – Kecel (54. sz. főút)
- Soltvadkert (53. sz. főút) – Kiskunmajsa – (Kistelek – Mindszent – Derekegyház – Nagymágocs – Orosháza (M₄₇))
- Kiskunfélegyháza (5. sz. főút) – Kiskunhalas – Mélykút – Kunbaja – (Szerbia)

A BKMTTrT 1/3. melléklete szerint a vármegyét érintő főutak tervezett településselkerülő szakaszai:

- 5. sz. főút: Lajosmizse
- 451. sz. főút: Gátér
- 51. sz. főút: Solt, Harta, Dunapataj, Kalocsa, Sükösd – Érsekcsanád, Baja (délkeleti elkerülő), Bátmonostor, Nagybaracska
- 5125. jelű út nyomvonalán Kalocsa nyugati elkerülő út - Foktő – Bátya
- 52. sz. főút: Solt
- 53. sz. főút: Akasztó, Kiskőrös, Soltvadkert, Kiskunhalas
- 54. sz. főút: Jakabszállás, Bócsa, Soltvadkert, Kecel, Császártöltés, Hajós

- 541. sz. főút: Kecskemét
- 55. sz. főút: Csávolgy, Felsőszentiván, Tataháza, Mélykút

A BKMTTrT 1/3. melléklete szerint a vármegyét érintő tervezett térségi szerepű összekötő utak:

- 4623. j. Szentkirály elkerülő
- 5211. j. Lajosmizse elkerülő
- 5404. j. Bócsa-Kiskunmajsa (Bócsa-Szank) összekötő út
- 5502. j. Mélykút-Csikéria összekötő út
- Kecskemét [Hetényegyháza] elkerülő

A BKMTTrT 1/3. melléklete szerint a vármegyét érintő tervezett egyéb mellékutak:

- 4614 – (Nagykörös)-Kiskunfélegyháza összekötő út
- Tass elkerülő
- Ladánybene – Felsőlajos
- Újsolt – Szabadszállás
- 51. sz. főút Solt – 52. sz. főút Solt
- Szabadszállás elkerülő
- Kerekegyháza – Fülöpháza
- Kerekegyháza 5212. j. elkerülő
- Kerekegyháza 5214. j. elkerülő
- Kecskemét [Hetényegyháza] – Kecskemét [Ménftelek]
- Izsák elkerülő
- Ágasegyháza – 52. sz. főút
- Ballószög - 52. sz. főút
- 5303. j. Kecskemét – Kiskörös
- Szentkirály – Kocsér
- Kecskemét – (Csongrád)
- Tiszaécske elkerülő
- Tiszaalpar átkötés
- Bugac – Fülöpjakab
- Fülöpjakab – Petőfiszállás
- Kunbaracs – (Tatárszentgyörgy)
- Soltvadkert – Kaskantyú
- Kaskantyú – Bócsa
- Kalocsa – Újtelek [Gombolyag] – Dunapataj [Szelidi-tó]
- Szakmár – Öregcsertő [Csorna]
- Dusnok – Miske
- Dusnok – Réms
- Borota – Érsekhalma
- Homokmégy [Hilgye] – Császártöltés

- Császártöltés – Kéleshalom
- Kiskunhalas tehermentesítő
- Kiskunmajsa elkerülő
- Csólyospálos – 5409 j. út
- 5312. j. Jánoshalma – Kisszállás
- Borota – Tataháza
- 5507. j. Bácsszőlős – Csikéria
- Bácsalmás elkerülő
- Kunbaja – Bácsalmás
- Szeremle – Dunafalva
- Hercegszántó – Bácsszentgyörgy
- Tompa – Kelebia

A BKMTTrT 1/4. melléklete szerint a vármegyét érintő tervezett országos kerékpárútvonalak:

- 4. Tiszamente kerékpárútvonal (11-es jelű Euro Velo®):
  - 4.A: (Gönc – Telkibánya – Bózsza – Pálháza – Füzérradvány – Mikóháza – Sátoraljaújhely – Sárospatak – Bodrogolaszi – Vámosújfalú – Olaszliszka – Szegilong – Szegi – Bodrogkisfalud – Bodrogkeresztúr – Tarcal – Tokaj – Tiszaladány – Tiszatardos – Tiszalök – Tiszadada – Tiszadob – Tiszaújváros – Tiszapalkonya – Tiszatarján – Tiszakeszi – Ároktő – Tiszadorogma – Tiszabábolna – Poroszló – Sarud – Kisköre – Tiszasüly – Kőtelek – Nagykőrű – Szolnok – Tószeg – Tiszavárkony – Tiszajenő) – Tizsakécske – Lakitelek – Tiszaalpár – (Csongrád – Baks – Ópusztaszer – Sándorfalva – Szeged – Röske – Szerbia)
- 5. Dél-alföldi határmente kerékpárútvonal (Tompá – Mohács között 13-as jelű Euro Velo®):
  - 5.A: (Debrecen – Létavértes – Biharkeresztes – Sarkad – Gyula – Lőkösháza – Battonya – Mezőhegyes – Tótkomlós – Orosháza – Hódmezővásárhely – Szeged – Mórahalom) – Tompa – Bácsalmás – Nagybaracska – (Mohács)
  - 5.C: Nagybaracska – Dávod – (Szerbia)
- 6. Alsó-Dunamente kerékpárútvonal (6-os jelű Euro Velo®):
  - 6.D: (Mohács) – Hercegszántó – (Szerbia)
- 32. Jászok, kiskunok földje kerékpárútvonal:
  - (Jászberény – Cegléd – Nagykőrös) – Kecskemét – Bugacpusztaháza
- 43. Körösvölgyi kerékpárútvonal:
  - (Románia – Gyula – Békéscsaba – Békés – Mezőberény – Gyomaendrőd – Szarvas – Öcsöd – Csongrád) – Kiskunfélegyháza – Bugacpusztaháza
- 51. Csongrádi kerékpárútvonal:
  - (Románia – Nagylak – Makó – Szeged) – Kiskunmajsa – Jászszentlászló – Bugac
- 61. A Közép-magyarországi kerékpárútvonal:

- Bugacpusztaháza – Soltvadkert – Kiskőrös – Dunapataj – (6.A Alsó-Dunamente kerékpárút Dunapataj és Solt közötti szakasza) – Solt – (Dunaföldvár – Cece – Simontornya – Tamási)
- 62. Sió-völgyi kerékpárútvonal:
  - Fajsz – (Szekszárd - Sióagárd - Kölesd - Sárszentlőrinc - Simontornya - (61. Közép-magyarországi kerékpárút Simontornya és Tolnanémedi közötti szakasza) - Szabadhídvég – Siófok)

A BKMTTrT 1/4. melléklete szerint a vármegyét érintő tervezett térségi kerékpárútvonalak:

- Velence–Gyula kerékpáros túraútvonal
  - (Dunaújváros) – Dunavecse – (6.A sz. Alsó-Dunamente kerékpárútvonal Dunavecse és Szalkszentmárton közötti szakasza) – Szalkszentmárton – Szabadszállás – Kerekegyháza – Kecskemét (32.) – Nyárlőrinc – Lakitelek – (4. sz. Tiszamente kerékpárútvonal Lakitelek és Csongrád közötti szakasza)
- Egyéb kerékpárútvonalak
  - (Pörboly) – Baja (6.A) – Csávoly – Felsőszentiván – Tataháza – Mélykút – Kisszállás – (Ásotthalom)
  - Solt (6.A) – Dunatetőtlen – Akasztó – Kiskőrös (61.) – Soltvadkert – Pirtó – Kiskunhalas – Tompa (5.A) – (Szerbia)
  - Baja – Érsekcsanád – Sükösd – Nemesnádudvar – Hajós – Császártöltés – Kecel – Soltvadkert
  - Kecskemét (32.) – Városföld – Kunszállás – Fülöpjakab – Bugac – (51. Csongrádi kerékpárútvonal Bugac és Kiskunmajsa közötti szakasza) – Kiskunmajsa – Kömpöc – (Kistelek – Ópusztaszer)
  - Tass (6.A) – Kunszentmiklós – Kerekegyháza
  - Lajosmizse – Lajosmizse (Velence–Gyula kerékpáros túraútvonal)
  - Kunszentmiklós – Szabadszállás – Fülöpszállás – Izsák – Orgovány (32.)
  - Kiskőrös (61.) – Páhi – Izsák – Ágasegyháza – Kecskemét (Szarkás) – Kecskemét (32.)
  - (Paks) – Foktő (6.A) – Kalocsa – Öregcsertő – Kiskőrös
  - Sükösd (6.A) – Sükösd
  - Baja (6.A) – Bátmonostor – Nagybaracska – (Dél-alföldi határmente kerékpárútvonal Nagybaracska és Csátalja közötti szakasza) – Csátalja – Dávod – Hercegszántó – (Szerbia)
  - Baja (6.A) – Vaskút – Gara (5.A) – Bácsszentgyörgy – (Szerbia)
  - Kiskunhalas – Kunfehértó – Jánoshalma – Mélykút
  - Bácsalmás – Tataháza
  - (Tiszaúrt) – Tiszaug – (Tiszasas)
  - Lakitelek (4.A) – Tiszaug – (Tiszaúrt)
  - Tiszaúrt (4.A) – (Kocsér)
  - Kiskunfélegyháza (43.) – Petőfiszállás – Pálmonostora – (Tömörkény)
  - Kiskunhalas – Zsana – (Üllés)

- Kelebia (5.A) – Öttömös

A BKMTTrT 1/5. melléklete szerint a vármegyét érintő tervezett nagysebességű vasútvonal:

- (Ausztria és Szlovákia – Hegyeshalom térsége és Rajka térsége – Budapest [XI. kerület, Kelenföld] – Budapest [Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér]) – (Röszke és Kübekháza – Szerbia és Románia)

A BKMTTrT 1/5. melléklete szerint a vármegyét érintő tervezett országos törzshálózati vasúti pálya:

- 392. sz. Bácsalmás – Csikéria – (Szerbia)

A BKMTTrT 1/5. melléklete szerint a vármegyét érintő tervezett vasúti mellékvonalak:

- Dunapataj – Kalocsa
- Kecel – Baja – (Szerbia)

A BKMTTrT 1/6. melléklete szerint a vármegyét érintő tervezett közúti hidak:

- (Paks) – Foktő (új főút, Duna)
- Tiszaug – Lakitelek (M44, Tisza)

A BKMTTrT 1/7. melléklete szerint a vármegyét érintő tervezett vasúti és közúti határátkelők:

- Csikéria (vasúti)
- Hercegszántó (vasúti)
- Kunbaja (közúti)

A BKMTTrT 1/9. melléklete szerint a vármegyét érintő tervezett térségi kikötők:

- Tass (Dunán)
- Solt (Dunán)

A BKMTTrT 1/10. melléklete szerint a vármegyét érintő tervezett térségi logisztikai központok:

- Kelebia

7.3. KÖZLEKEDÉSI HÁLÓZAT ÉS HÁLÓZATI KAPCSOLATOK

KÖZÚTI KÖZLEKEDÉS

A vármegye úthálózatának szerkezetét a történelmi előzmények (pl. török kor, mezővárosok kialakulása, mezőgazdasági földhasználat intenzitása) alapvetően meghatározza. Jellemzője, hogy a vármegye országos közútjai a népesebb településeket összekapcsolva haladnak. Az aprófalvak kialakulását a későbbi népesség visszatelepítések, a termelési módok, valamint a periférikus fekvés magyarázza.

ORSZÁGOS ÉS NEMZETKÖZI

VONATKOZÁSÚ KÖZÚTI KÖZLEKEDÉS

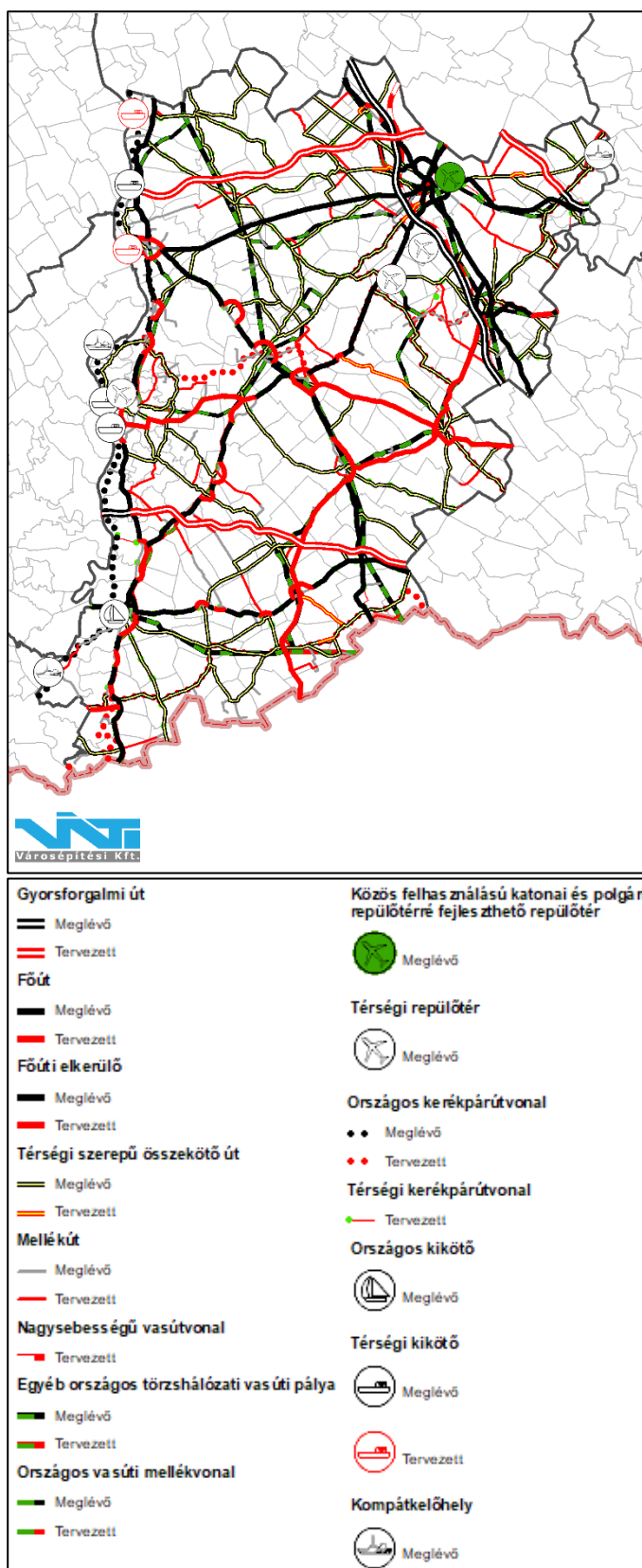
Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény jelenti jelen fejezet forrását. A felsorolásnál a törvény mellékleteit vettük alapul, összevetve az Ország Szerkezeti Tervén szereplő ábrázolással.

A Trtv. 4/1. melléklet 1. táblázata szerint a vármegyét érintő meglévő gyorsforgalmi utak:

- M5 Budapest – Kecskemét – Kiskunfélegyháza – Szeged – Rózsa – (Szerbia)

A Trtv. 4/1. melléklet 3.1. táblázata szerint a vármegyét érintő meglévő főutak:

- 5. sz. főút: Budapest – Dabas – Kecskemét – Kiskunfélegyháza – Szeged – Rózsa – (Szerbia)
- 44. sz. főút: Kecskemét (5. sz. főút) – Békéscsaba
- 441. sz. főút: Cegléd (4. sz. főút) – Nagykőrös – Kecskemét

125. ábra: Közlekedési nyomvonalak
(Forrás: BKMTrT, kira.kozut.hu/)

- 445. sz. főút: Kecskemét (5. sz. főút) – Kecskemét (44. sz. főút)
- 451. sz. főút: Kiskunfélegyháza (5. sz. főút) – Csongrád – Szentes (45. sz. főút)
- 51. sz. főút: Budapest (Mo) – Kalocsa – Baja – Hercegszántó – (Szerbia)
- 511. sz. főút: Baja (51. sz. főút) – Baja (55. sz. főút)
- 52. sz. főút: Kecskemét (M5) – Solt – Dunaföldvár (6. sz. főút)
- 53. sz. főút: Solt (52. sz. főút) – Kiskunhalas – Tompa – (Szerbia)
- 54. sz. főút: Kecskemét (5. sz. főút) – Soltvadkert – Sükösd (51. sz. főút)
- 541. sz. főút: Kecskemét (5. sz. főút) – Kecskemét (54. sz. főút)
- 55. sz. főút: Szeged (5. sz. főút) – Baja – Bátaszék (M6)
- 551. sz. főút: Baja (51. sz. főút) – Baja (511. sz. főút)

A Trtv. 4/2. melléklet 1.1. táblázata szerint a vármegyét érintő meglévő közúti hidak:

- Dunaföldvár – Solt (52. sz. főút)
- Bogyzsló – Fajsz (M9)
- Baja (55. sz. főút)

KÖZÚTI HATÁRÁTKELŐHELYEK

Közúti határátkelési lehetőségek a Bács-Kiskun vármegyei határszakaszon az alábbi településeken vannak.

• Hercegszántó	• Bácsalmás
• Bácsszentgyörgy	• Tompa

A vármegye folyóin az alábbiakban bemutatott helyeken vannak átkelési lehetőségek:

Duna:

• Dunavecse (híd)	• Fajsz (híd + komp)
• Solt (híd)	• Baja (híd)
• Géderlak (komp)	• Dunafalva (komp)
• Kalocsa (komp + épülő híd)	

Tisza:

• Tiszaújváros (komp)	• Lakitelek (2 híd)

HELYKÖZI ÉS HELYI TÖMEGKÖZLEKEDÉS

Bács-Kiskun vármegye közösségi közlekedésének közszolgáltatója a Volánbusz Közlekedési Zrt. A cég 2022. évi autóbusz-hálózati térképe szerint a vármegye valamennyi településének autóbusz tömegközlekedési kapcsolata biztosítja, amely 96 település esetében – vasúti összeköttetés hiányában – az egyetlen közösségi közlekedési mód. A vármegye két városában (Kecskemét – 8 viszonylat, Baja – 8 viszonylat) helyi járatú közlekedés üzemel, amelyet Kecskeméten a Kecskeméti Közlekedési Központ, Baján a Volánbusz üzemeltet.

VASÚTI KÖZLEKEDÉS

A MÁV Zrt. hat pályavasúti területi igazgatóságából a szegedi működési területe kiterjed Bács-Kiskun, Csongrád-Csanád és Békés vármegyék valamennyi vasútvonalára, valamint egy-egy vasútvonallal Pest, Jász-Nagykun-Szolnok és Hajdú-Bihar vármegyékre is.

A főbb nemzetközi vasútvonalakról szóló Európai Megállapodás (AGC) kihirdetéséről szóló 207/2007. (VIII. 7.) Korm. rendelet 1. melléklete szerint a vármegyét az alábbi nemzetközi szempontból fontos vasútvonal érinti:

- E 85 Budapest - Kelebia (-Subotica)

Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény 4/3. melléklete alapján a vármegyét az alábbi országos törzshálózati vasúti pályák érintik:

- 140-es sz. Cegléd – Szeged
- 142-es sz. Budapest [X. kerület, Kőbánya–Kispest] – Lajosmizse – Kecskemét
- 150-es sz. Budapest [IX. kerület, Ferencváros] – Kelebia – (Szerbia)
- 154-es sz. Bátaszék – Baja – Kiskunhalas
- 155-ös sz. Kiskunhalas – Kiskunfélegyháza

Az országos vasúti mellékvonalak felsorolásáról szóló 194/2016. (VII. 13.) Korm. rendelet 1. melléklete szerint a vármegyét az alábbi országos vasúti mellékvonalak érintik:

- 146-os sz. Kiskunfélegyháza – Kunszentmárton elágazás
- 147-es sz. Kiskunfélegyháza – Szentcsanak – Orosháza
- 148-as sz. Kecskemét KK – Kiskörös KK

Vasúti határátmenet helye:

- Kelebia

A Trtv 4/2. melléklet 1.3. táblázata szerint a vármegyét érintő meglévő vasúti híd:

- Duna: 154-es számú vasútvonal – Baja

KERÉKPÁROS KÖZLEKEDÉS

Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény 4/5. melléklete szerint a vármegyét az alábbi országos törzshálózat elemei érintik:

4. Tiszamente kerékpárútvonal (11-es jelű Euro Velo):

- 4.A: Gönc – Telkibánya – Bózsza – Pálháza – Füzérradvány – Mikóháza – Sátoraljaújhely – Sárospatak – Bodrogolaszi – Vámosújfalú – Olaszliszka – Szegilong – Szegi – Bodrogkisfalud – Bodrogkeresztúr – Tarcsl – Tokaj – Tiszaladány – Tiszatardos – Tiszalök – Tiszadada – Tiszadob – Tiszaújváros – Tiszapalkonya – Tiszatarján – Tiszakeszi – Ároktő – Tiszadorogma – Tiszabábolna – Poroszló – Sarud – Kisköre – Tisasüly – Kőtelek – Nagykőrű – Szolnok – Tószeg – Tiszavárkony – Tiszajenő – Tizsakécske – Lakitelek – Tiszaalpár – Csongrád – Baks – Ópusztaszer – Sándorfalva – Szeged – Röske – (Szerbia)

5. Dél-alföldi határmente kerékpárútvonal:

- 5.A: Debrecen – Létavértes – Biharkeresztes – Sarkad – Gyula – Lőkösháza – Battonya – Mezőhegyes – Tótkomlós – Orosháza – Hódmezővásárhely – Szeged – Mórahalom – Tompa – Bácsalmás – Nagybaracska – Mohács
- 5.C: Nagybaracska – Dávod – (Szerbia)

6. Alsó-Dunamente kerékpárútvonal (6-os jelű Euro Velo):

- 6.A: Budapest – Dunaharaszti – Taksony – Dunavarsány – Majosháza – Ráckeve – Dömsöd – Dunavecse – Dunaegyháza – Solt – Dunapataj – Ordas – Dunaszentbenedek – Uszód – Foktő – Fajsz – Baja – Szeremle – Dunafalva – Mohács – Kölked – (Horvátország)
- 6.C: Százhalombatta – Ercsi – Dunaújváros – Dunaföldvár
- 6.D: Mohács – Hercegszántó – (Szerbia)

32. Jászok, kiskunok földje kerékpárútvonal:

- Jászberény – Cegléd – Nagykőrös – Kecskemét – Bugacpusztaháza

43. Körösvölgyi kerékpárútvonal:

- (Románia) – Gyula – Békéscsaba – Békés – Mezőberény – Gyomaendrőd – Szarvas – Öcsöd – Csongrád – Kiskunfélegyháza – Bugacpusztaháza

51. Csongrádi kerékpárútvonal:

- (Románia) – Nagylak – Makó – Szeged – Kiskunmajsa – Jászszenklászló – Bugac

61. Közép-magyarországi kerékpárútvonal:

- 61.A: Bugacpusztaháza – Soltvadkert – Kiskőrös – Dunapataj – (6.A Alsó-Dunamente kerékpárút Dunapataj és Solt közötti szakasza) – Solt – Dunaföldvár – Cece – Simontornya – Tamási

62. Sió-völgyi kerékpárútvonal:

- Fajsz – Szekszárd – Sióagárd – Kölesd – Sárszentlőrinc – Simontornya – (61. Közép-magyarországi kerékpárút Simontornya és Tolnanémedi közötti szakasza) – Szabadhídvég – Siófok

A fentiekben felsorolt kerékpárutak mellett térségi és települési jelentőségű szakaszok alkotják a kerékpárút-hálózatot. Fontos a települések közigazgatási határát túllépő, rendszerben való gondolkodás, hiszen mind a turizmus, mind a hivatásforgalmi célú kerékpárutak a kapcsolatok erősítését célozzák.

Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Közgyűlésének Bács-Kiskun Megye Területrendezési Tervéről szóló 7/2020. (VII. 8.) rendelet 1. melléklete (Térségi Szerkezeti Terv) szerint a vármegyét az alábbi térségi jelentőségű kerékpárút elemek érintik:

A BKMTTrT által tervezett kerékpárúti kapcsolatok:

- 6. Alsó-Dunamente kerékpárútvonal (6-os jelű Euro Velo®):

- 6.A: (Budapest – Dunaharaszti – Taksony – Dunavarsány – Majosháza – Ráckeve – Dömsöd) – Dunavecse – Dunaegyháza – Solt – Dunapataj – Ordas – Dunaszentbenedek – Uszód – Foktő – Fajsz – Baja – Szeremle – Dunafalva – (Mohács – Kölked – Horvátország)

GYALOGOS TURIZMUS

Gyalogos forgalom tekintetében, vármegyei léptékben a gyalogos turizmust és a zárandokutakat kell megemlíteni.

Az Alföldi Kék Túra első három szakasza áthalad a vármegyén (Szekszárd – Bajai átkelés, Bajai átkelés – Hajósi Pincék, Hajósi Pincék – Petróczy-iskola), emellett további számos túraútvonal is érinti. Megemlítenéd, hogy a megyén két zárandok út vonal is áthalad. Az egyik a Mária zárandokút: Lajosmizse – Kecskemét – Fülöpjakab – Pálósszentkút – Ópusztaszer vonalon. A másik a Magyar Zárandokút az alábbi vonalakon:

- 8. alternatív szakasz: Tass – Kunszentmiklós – Dunavecse
- 8. szakasz: Szigetbecse – Tass – Dunavecse táv
- 9. szakasz: Dunavecse – Apostag – Solt
- 10. szakasz: Solt – Harta – Dunapataj – Szelidi tó
- 11. szakasz: Szelidi tó – Gombolyag – Kalocsa
- 12. alternatív szakasz: Dusnok – Sükösd – Érsekcsanád – Baja
- 12. szakasz: Kalocsa – Bática – Fajsz
- 12. alternatív szakasz: Kalocsa – Homokmégy – Császártöltés – Hajós – Dusnok – Szent László híd
- 13. alternatív szakasz: Baja – Bática – Báticasék
- 13. szakasz: Fajsz – Szent László híd – Szekszárd

LÉGI KÖZLEKEDÉS

A vármegyében nemzetközi repülőtér nincsen, országos jelentőségű repülőtér Kecskeméten található. A nemzetközi repülési igényt a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér (Budapest) elégíti ki az M5 autópályán való viszonylag kedvező eléréssel.

A vármegyében Kecskeméten működik a Magyar Honvédség 59. Szentgyörgyi Dezső Repülőbázisa, valamint pl. Matkópusztán, Kalocsán, Kiskunhalason, Baján, Kiskőrösön, továbbá Bácsbokodon sport célokra használt repülőterek üzemelnek. Helikopter leszállópálya Kecskeméten a Bács-Kiskun Vármegyei Kórház, Baján a Szent Rókus Kórház, Kiskunhalason a Semmelweis Kórház épületegyütteséhez közel található.

Az Építési és Közlekedési Minisztérium honlapján szereplő, Magyarországi repülőterek listáján (Kiadás: 2023.03.08.) az alábbi repülőterek szerepelnek:

13. táblázat: Repülőterek nyilvántartása Bács-Kiskun vármegye területén
(Forrás: kozlekedesihatosag.kormany.hu)

Repülőtér neve	ICAO kód	Osztály	Futópálya mérete	Futópálya felülete	Magasság (m)
Baja Szent Rókus Kórház	-	V.	FATO: 26x26m TLOF: 10x10m	beton	102
Baja VI. osztályú repülőtér	-	VI.	600x20m	fű	117,5
Ballószög Repülőtér	LHBL	IV.	400x28m	fű	88
Csikéria VI. osztályú repülőtér	-	VI.	200x20m	fű	126
Jakabszállás Repülőtér	LHJK	IV.	600x18m 935x30m	aszfalt fű	111
Kalocsa-Foktő Repülőtér	LHKA	IV.	795x15m	beton	91
Kecel Heliport	LHKC	III.	15x15m	beton	103
Kecskemét Kórház	-	V.	FATO: 35x35m TLOF: 15x15m	beton	116,78
Kiskőrös Repülőtér	LHKI	IV.	430x44m	fű	93
Kiskunfélegyházi Repülőtér	LHKH	IV.	758x160m 536x140m	fű fű	97
Kiskunhalas Semmelweis Kórház	-	V.	FATO: 27x27m TLOF: 10x10m	beton	127
Kiskunhalas-Füzespuszta Repülőtér	LHKF	IV.	600x30m	fű	130
Matkópuszta Airport	LHMP	IV.	1000x60m	fű	123
Soltvadkert Repülőtér	-	VI.	280x20m	fű	113
Szabadszállás Repülőtér	LHSB	IV.	600x30m	fű	100

VÍZI KÖZLEKEDÉS

A vármegye területén lévő folyók közül a Duna VI., míg a Tisza II. osztályú vízi útnak minősül. Területükön – a Baján meglévő országos közforgalmú kikötő mellett – több térségi jelentőségű közforgalmú kikötő létesítése van tervbe véve. A folyókat sportolási és szabadidős célú vízi sport célokra is igénybe veszik.

Számos, a folyókon való áthaladást segítő révátkelő található a vármegyében:

- A Dunán:
  - Gerjeni rév: Kalocsa – Gerjen között
  - Paksi rév: Géderlak – Paks között
  - Fajszí rév: Fajsz – Faddombori között
  - Dunaszekcsői rév: Dunaszekcső – Dunafalva között
- A Tiszán:
  - Tiszainokai rév: Tiszainoka – Tizsakécske között

(Forrás: dunakanyarrev.hu/revek.php)

8. KÖZMŰVEK

8.1. VÍZIKÖZMŰVEK

IVÓVÍZ-ELLÁTÁS

VEZETÉKES VÍZELLÁTÁS

Bács-Kiskun vármegye vízellátását négy nagy szolgáltató biztosítja.

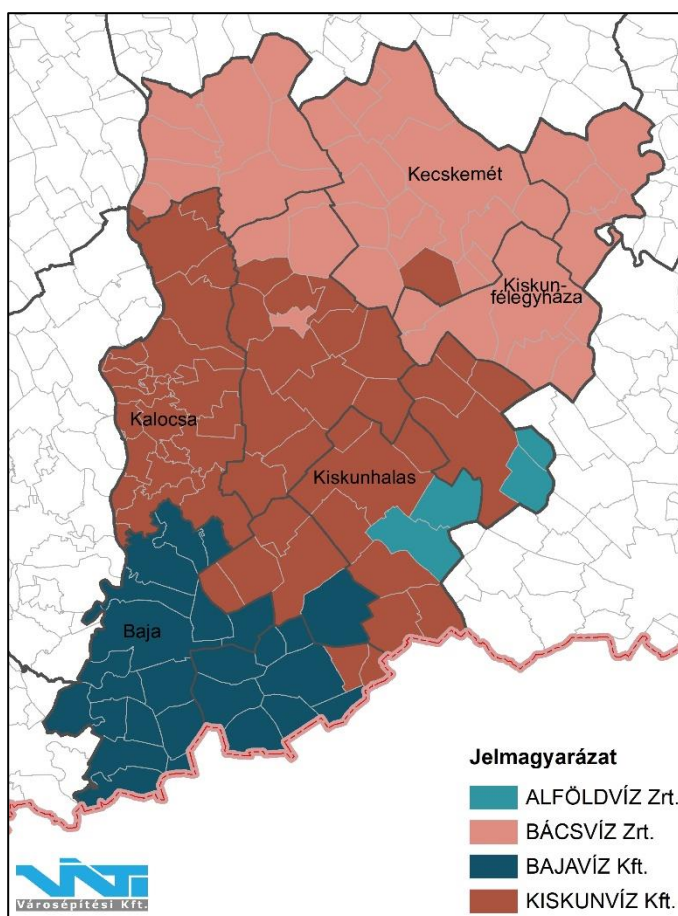
A Bácsvíz Vízf- és Csatornaszolgáltató Zrt. a vármegye északi részén lévő 37 településén végez ivóvíz- és csatornaszolgáltatást. A társaság kecskeméti központja mellett a vármegyében Kiskunfélegyházán, Tiszakécskén és Kunszentmiklóson üzemmérnökséget is üzemeltet. A vízszerezés – az Alföldre jellemzően – védett geológiai környezetben lévő rétegvizekből történik. Kivétel Izsák, ahol sérülékeny geológiai környezetben lévő, sekély mélységű rétegvíz a vízbázis. Ugyancsak kivétel Tass, Gudmon-fok, ahol a Duna-folyam kavicsteraszára telepített sérülékeny geológiai környezetben lévő, sekély mélységű parti szűrészű kutakat üzemelnek. A települési ellátó rendszerek többsége egyedi vízbázissal rendelkezik, de működtetnek kistérségi (kecskeméti, kiskunfélegyházi, tiszai, kerekegyházi, bugaci, valamint izsáki-ágasegyházi) és regionális rendszereket is. (Forrás: bacsviz.hu/cegunkrol/tevekenysegek-szolgáltatások/ivoviz-szolgáltatás/)

Az Alföldvíz Regionális Víziközmű-szolgáltató Zrt. a vármegye keleti részén, 4 településen (Kömpöc, Balotaszállás, Zsana, Csólyospálos) biztosítja a lakosság vízellátását. A településeken helyi ivóvízellátással rendelkező vízművek üzemelnek.

(Forrás: alfoldviz.hu/cegunkrol/)

A Bajavíz Baja és Térsége Vízf- és Csatornamű Kft. a vármegye déli részén Baja, Bácsalmás és Mélykút városok, valamint további 23 település vízellátását biztosítja. Az ivóvíz beszerzése Baján partiszűrészű, az üzemterület többi részén mélyfúrású kutakból történik. Az ellátási terület egy részén több települést érintő közös vízellátó rendszerek működnek, részben pedig helyi vízellátás történik.

(Forrás: bajaviz.hu/cegunkrol/cegtortenet/)

126. ábra: Vízzolgáltatás
(Forrás: szolgáltatók honlapjai)

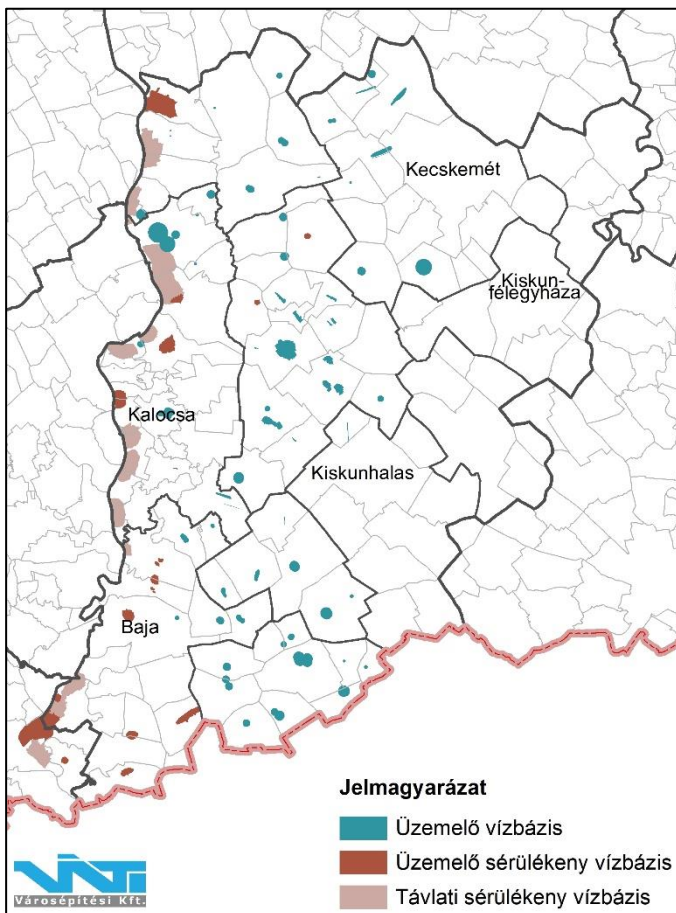
A Kiskunsági Víziközmű- Szolgáltató Kft. a vármegye középső részén, 52 településen (köztük Hajós, Jánoshalma, Tompa, Kalocsa, Kecel, Kiskőrös, Kiskunhalas, Soltvadkert, Solt és Kiskunmajsa városokban) biztosítja az ivóvízellátást. Vízbázisként a Kiskőrösi és a Kiskunhalasi Üzem-mérnökség ellátási területén kizárólag mélységi rétegvizek állnak rendelkezésre. Ezen üzem-mérnökségek területén minden településen önálló vízellátó rendszerek üzemelnek. A Kalocsai Üzem-mérnökség ellátási területén nagyrészt parti szűrésű kutakból nyerik az ivóvizet, de néhány településen mélységi rétegvízből. A kitermelt víz kezelése összesen 38 db víztisztító-műben történik. (Forrás: kiskunviz.hu/page/ivoviz-szolgáltatás)

VÍZBÁZISOK, HIDROGEOLÓGIAI VÉDŐTERÜLETEK

Az ivóvizet a vármegyében felszíni alatti vízbázisok (sekély- és mélyfúrású, különböző vízhozamú kutak) biztosítják. A VGT₃ 2-1 melléklete alapján 79 db üzemelő felszín alatti vízbázis van a vármegye területén, 11 db távlati és 22 db tartalék. Az üzemelő vízbázisok közül 22 db sérülékeny. Összesen 70 db vízbázisnak van érvényben lévő védőterületi határozata.

Az ADUVIZIG adatszolgáltatását a vármegye Duna részvízgyűjtő területére eső részére vonatkozó vízbázisokról az alábbi ábra szemlélteti.

A távlati ivóvízbázisok megnevezéséről, valamint az egyes távlati ivóvízbázisokkal érintett települések jegyzékének megállapításáról szóló 22/2016. (VI. 15.) BM rendelet tartalmazza a vármegye azon településeinek felsorolását, melyek távlati ivóvízbázissal érintettek.

127. ábra: Vízbázis védőidomok az ADUVIZIG területén
(Forrás: ADUVIZIG)

A települések felsorolását a következő táblázat tartalmazza.

14. táblázat: Távlati ivóvízbázissal érintett települések
(Forrás: 22/2016. (VI. 15.) BM rendelet)

Távlati felszín alatti ivóvízbázis megnevezése	Távlati ivóvízbázis védendő kapacitása (m ³ /nap)**	A távlati ivóvízbázissal érintett település megnevezése
Apostag–Dunaegyháza	16 000	Apostag*
		Dunaegyháza
Bátya É.	27 000	Bátya*
		Foktő
Bátya–Fajsz	52 000	Bátya
		Fajsz*

Bezerédi-sziget	30 000	Dunafalva*
Dunavecse É.	30 000	Dunavecse*
Fajsz–Dusnok	45 000	Szalkszentmárton
Harta–Solt	74 000	Dusnok
		Fajsz
		Harta*
		Solt*
Lenesker	30 000	Báta [Tolna vármegye]
		Dunafalva*
		Szeremle
Ordas–Dunapataj	43 000	Dunapataj*
		Géderlak*
		Ordas*
Solti-szigetek	8 000	Dunaegyháza
		Solt
Sükösd É.	30 000	Sükösd

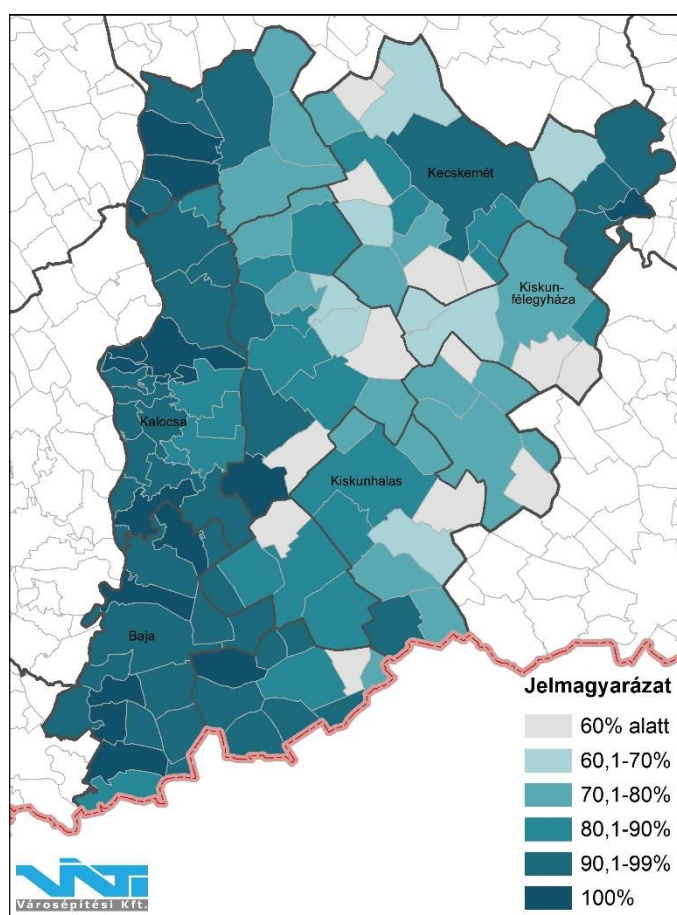
* Az ivóvízbázis védőterülete a település belterületét is érinti.

VÍZVEZETÉK HÁLÓZAT

A közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások számát és a teljes lakásállományt összevetve megvizsgálható az ivóvízhálózatba bekapcsolt lakások aránya. A településeket vizsgálva kiderül, a vármegye nyugati részére jellemző a magasabb (sokszor) teljes csatornázottság, míg a középső és keleti részen ez az érték alacsonyabb.

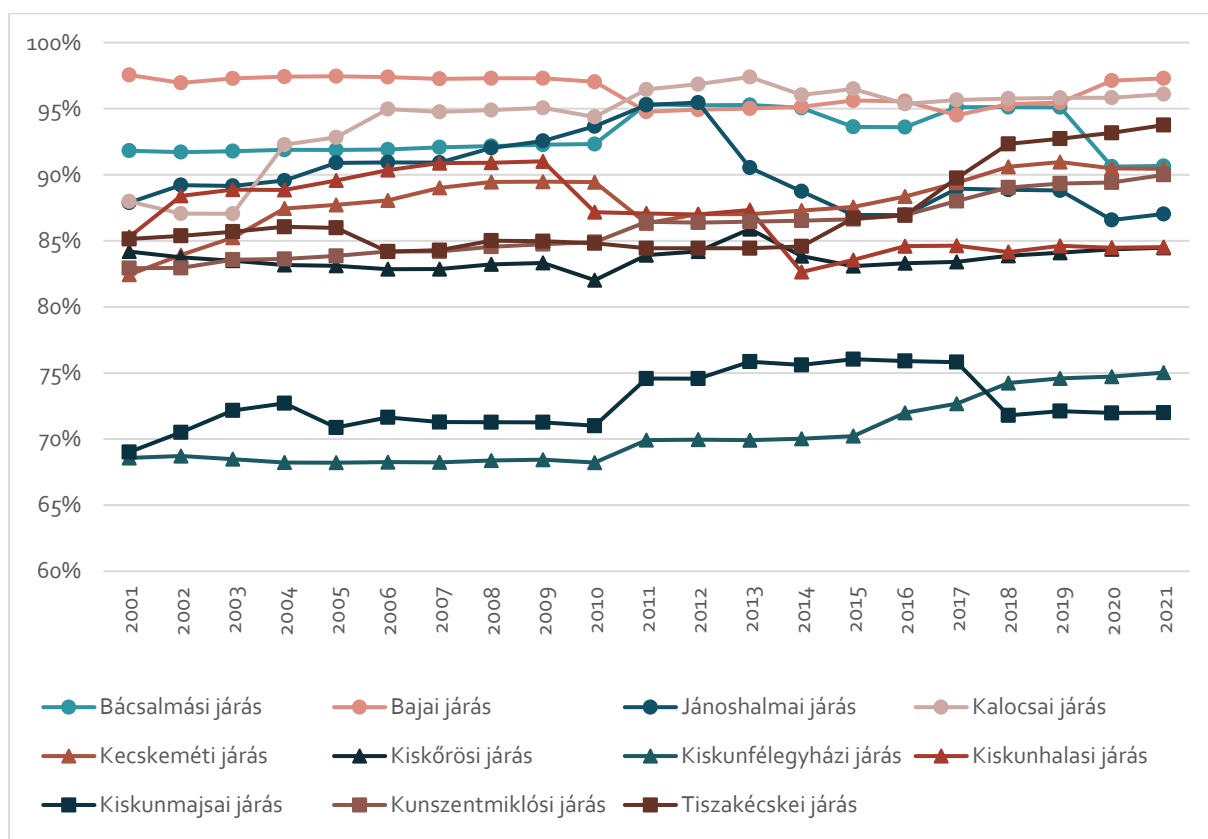
Az ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások arányában legalacsonyabb bekapcsolt települések közül kiemelkedik Mórúgyát, ahol mindössze 13,4% az ivóvízhálózatba bekapcsolt lakások aránya. Fülöpházán, Bácsszőlősen és Petőfiszálláson is 30-40% a lakások aránya.

Járási szinten a Kiskunmajsai és Kiskunfélegyházi járásokban a legalacsonyabb a közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások aránya a teljes lakásállományhoz képest.

128. ábra: A közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások aránya, 2021
(lakásállományhoz viszonyítva, %)
(Forrás: KSH)

Az ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások járásonkénti arányát hosszú időszoron (2001-től) bemutató diagram alább látható.

129. ábra: A közüemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások arányának változása (2001-2021) (lakásállományhoz viszonyítva) (%) (Forrás: KSH)

A közüemi ivóvízvezeték-hálózat hossza Bács-Kiskun vármegyében 2021-ben 4280 km volt, ez 12%-kal (470 km-rel) több a 2011-es állapothoz képest, vagyis az elmúlt években jelentős fejlesztések történtek.

Egyes járásokban csökkent az összes szolgáltatott víz mennyisége 2001 óta, ezek a következők: Jánoshalmi, Kalocsai, Kecskeméti, Kiskőrösi, Kiskunhalasi, valamint a Kiskunmajsai járások. Nőtt az összes szolgáltatott víz mennyisége a Kiskunfélegyházi, Kunszentmiklósi, Tiszakécskei járásokban.

15. táblázat: A közüemi ivóvízvezeték-hálózat hossza és az összes szolgáltatott víz mennyisége (Forrás: KSH)

Járások neve	Közüemi ivóvízvezeték-hálózat hossza (km)			Összes szolgáltatott víz mennyisége (1000 m ³)		
	2001	2011	2021	2001	2011	2021
Bácsalmási járás	159,6	165,6	173,4	868,3	778,8	742,2
Bajai járás	449,4	465,9	438,8	3370,3	2901,1	2806,8
Jánoshalmi járás	152,6	159,2	141,4	791,9	733,2	583,1
Kalocsai járás	507,6	520,5	585,4	2922,2	2085,3	2180,2
Kecskeméti járás	573,6	892,7	963,2	7756,4	7046,9	7602,8
Kiskőrösi járás	415,3	425,1	636,0	2554,9	1966	2315,2
Kiskunfélegyházi járás	160,7	188,2	282,5	1431,4	1364,5	1618,7
Kiskunhalasi járás	247,3	313,2	344,8	2196,2	1663,2	1804,2
Kiskunmajsai járás	136,6	139,9	140,6	818,8	636,5	726,4
Kunszentmiklósi járás	230,0	275,9	330,1	1056,4	994,1	1122,3
Tiszakécskei járás	215,5	261,3	244,0	956,3	899,5	986,7
Bács-Kiskun vármegye összesen	3248,2	3807,5	4280,2	24723,1	21069,1	22488,6

SZENNYVÍZELVEZETÉS ÉS -TISZTÍTÁS

Bács-Kiskun vármegye területén az elmúlt évtizedben jelentős fejlesztések valósultak meg a szennyvíz-elvezetés és a szennyvíztisztítás területén.

A fejlesztés irányát meghatározta a Nemzeti Települési Szennyvíz-elvezetési és-tisztítási Megvalósítási Programról című 25/2002. (II. 27) Korm. rendelet, a pályázati lehetőségek bővülő köre és a környezet védelmében történő intézkedések.

SZENNYVÍZCSATORNA HÁLÓZATOK

A településeken elsősorban gravitációs szennyvízcsatorna hálózat épült ki. Kényszer-áramoltatású, házi beemelőkkel ellátott rendszer kevés településen van kiépítve, ezek közül a legtöbb Kiskunhalason található.

A 2011-2021 közötti időszakban a közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózat hossza több mint 1000 km-rel nőtt, azaz jelentős fejlesztések történtek a vármegye egész területén. A Bácsalmási és a Jánoshalmi járásokban a csatornahálózat több mint 12-szeresére növekedett.

A vármegyében a szennyvízgyűjtő-hálózat egésze elválasztott rendszerű, azaz a csapadékvíz elvezetése a szennyvizektől külön történik.

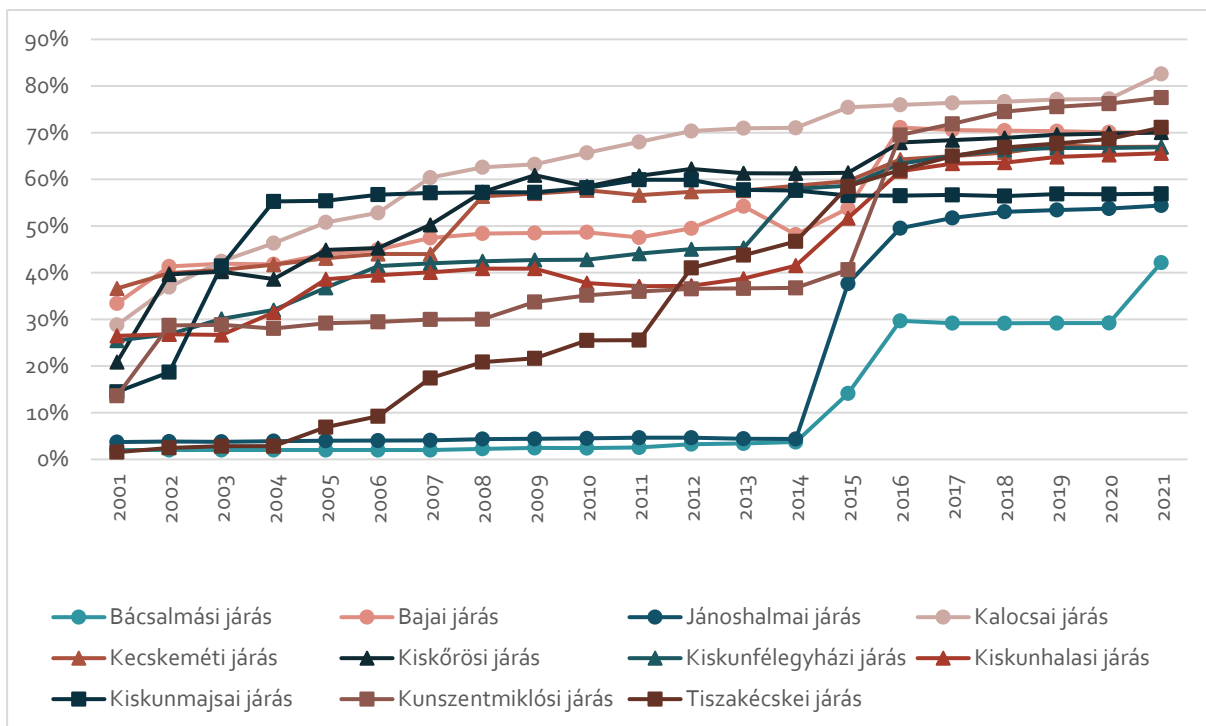
16. táblázat: A vízellátás és a szennyvízcsatornázás fejlődése
(Forrás: KSH)

Járások neve	A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózat (közcsatornahálózat) hossza (km)			A közcsatornahálózatból az elválasztó rendszerű szennyvízgyűjtő-hálózat aránya (%)		
	2001	2011	2021	2001	2011	2021
Bácsalmási járás	4,4	8,4	104,7	100%	100%	100%
Bajai járás	102,7	144,4	332	100%	100%	100%
Jánoshalmi járás	9,1	7,7	95,5	95%	100%	100%
Kalocsai járás	153	330,2	442,5	100%	99%	99%
Kecskeméti járás	152,5	546,7	647,3	98%	100%	100%
Kiskőrösi járás	97,1	369,6	378,6	99%	100%	100%
Kiskunfélegyházi járás	29,7	73,6	161,9	100%	100%	100%
Kiskunhalasi járás	42	75,8	214,2	0%	100%	100%
Kiskunmajsai járás	44,6	96,9	108,2	64%	100%	100%
Kunszentmiklósi járás	50,1	119,9	238,1	100%	100%	100%
Tiszaújvárosi járás	13	72,5	166,4	100%	100%	100%
Bács-Kiskun vármegye összesen	698,2	1845,7	2889,4	91%	100%	100%

17. táblázat: A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatban elvezetett szennyvíz mennyiségének változása
(Forrás: KSH)

Járások neve	A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatban (közcsatornában) elvezetett összes szennyvíz mennyisége (1000 m ³)			A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatban (közcsatornában) tisztított elvezetett összes szennyvíz aránya (%)		
	2001	2011	2021	2001	2011	2021
Bácsalmási járás	46,1	198,5	395,6	100%	100%	100%
Bajai járás	2450	2730,5	3616,56	100%	100%	100%
Jánoshalmi járás	91,6	118,9	384,08	100%	100%	100%
Kalocsai járás	1291,6	1744,2	2131,37	100%	100%	100%
Kecskeméti járás	6893,8	7630,3	7887,64	87%	100%	100%
Kiskőrösi járás	489,7	1405,7	2227,15	100%	100%	100%

Járások neve	A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatban (közcsatornában) elvezetett összes szennyvíz mennyisége (1000 m ³)			A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatban (közcsatornában) tisztítottan elvezetett összes szennyvíz aránya (%)		
	2001	2011	2021	2001	2011	2021
Kiskunfélegyházi járás	871,1	1365	1780,29	100%	100%	100%
Kiskunhalasi járás	1351,4	968,1	1540,23	100%	100%	100%
Kiskunmajsai járás	209,7	500,4	595,49	100%	100%	100%
Kunszentmiklósi járás	191,5	561,2	944,79	100%	100%	100%
Tiszaécskei járás	70,4	290,4	644,83	100%	100%	100%
Bács-Kiskun vármegye összesen	13956,9	17513,2	22148,03	94%	100%	100%

A szennyvízcsatorna-hálózatokba való bekötések száma növekszik: 10 év alatt (2011-től) 48%-ról 68%-ra vármegyei átlagban. Jelenleg a legalacsonyabb a Bácsalmási járásban: 42,2%. Ezt követi a Jánoshalmi járás (54,4%) és a Kiskunmajsai járás (56,9%). A Kalocsai (82,6%) és a Kunszentmiklósi járásokban (77,5%) a legmagasabb.

A vármegye 119 települése közül 2021-ben még 43 községben nulla km a csatornahálózat hossza. (Forrás: KSH)

Ezek a települések a következők:

Bácsalmási járás: Bácsborsód, Bácsszőlős, Csikéria, Kunbaja, Mátételke, Tataháza.

Bajai járás: Bácsszentgyörgy, Bátmonostor, Csátalja, Csávoly, Dunafalva, Érsekhalma, Felsőszentiván, Szeremle.

Jánoshalmi járás: Borota, Kéleshalom, Rém.

Kalocsai járás: Ordas, Újsolt, Újtelek.

Kecskeméti járás: Felsőlajos, Fülöpháza, Fülöpkab, Kunbaracs, Kunszállás, Ladánybene.

Kiskőrösi járás: Bócsa, Imrehegy, Kaskantyú, Páhi, Tázlár.

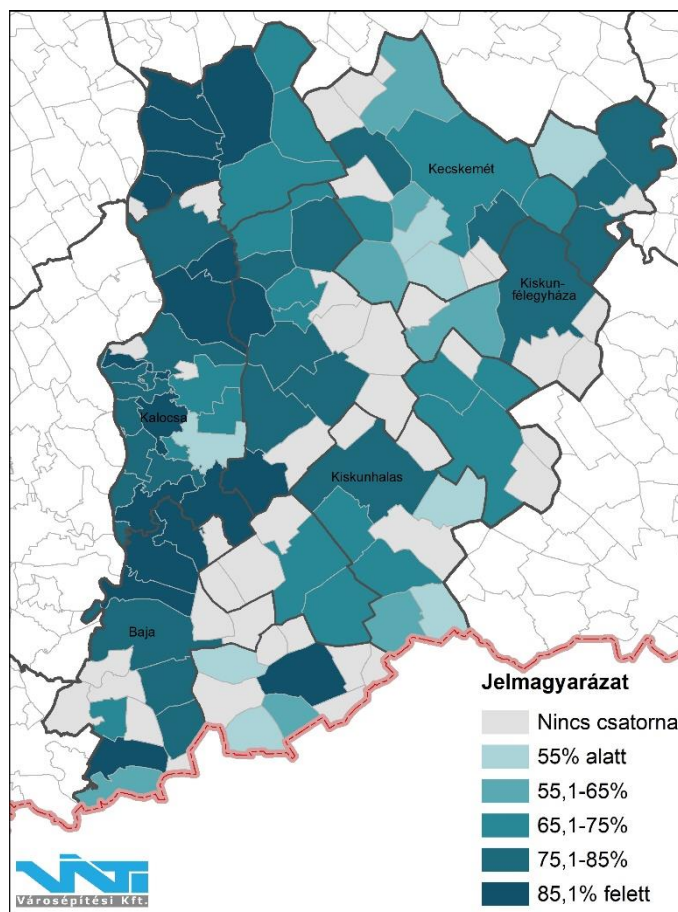
Kiskunfélegyházi járás: Bugacpusztaháza, Gátér, Pálmonostora, Petőfiszállás.

Kiskunhalasi járás: Balotaszállás, Harkakötöny, Pirtó.

Kiskunmajsai járás: Csólyospálos, Kömpöc, Móricgát.

Kunszentmiklósi járás: Dunaegyháza.

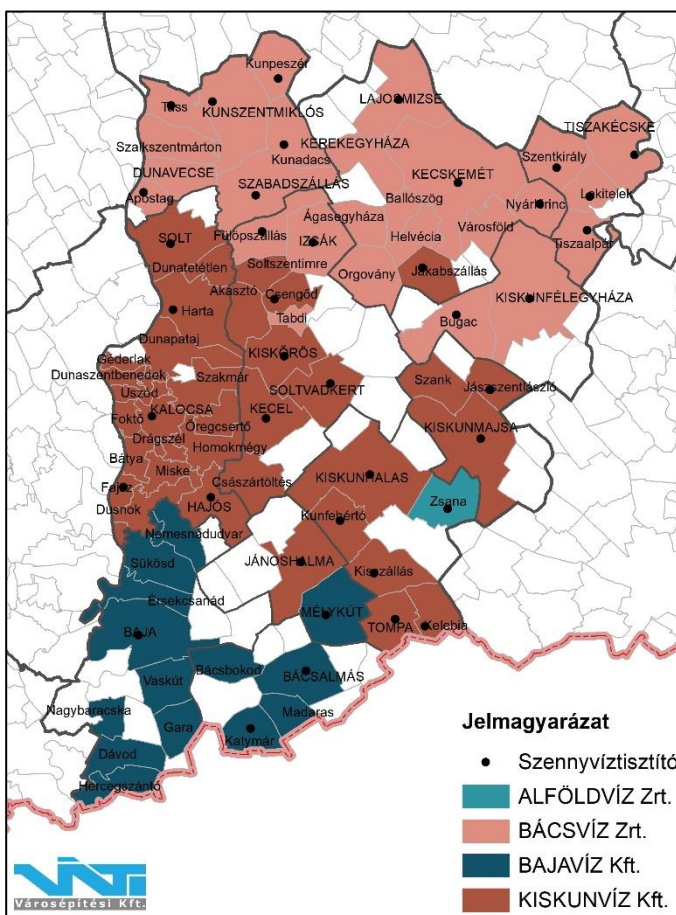
Tiszaújvárosi járás: Tiszaug.

131. ábra: A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatba bekapcsolt lakások aránya, 2021 (%) (Forrás: KSH)

A víziközműveket üzemeltető szolgáltatók feladatkörébe tartozik a lakossági és ipari szennyvíz összegyűjtése, elvezetése, a szennyvíztisztító telepen történő befogadása, mechanikai és biológiai tisztítása, majd ezt követően a tisztított szennyvíz kibocsátása, a keletkező szennyvíziszapok hasznosítása, valamint egyes településeken (pl. Kecskeméten) a csapadékvíz elvezetése.

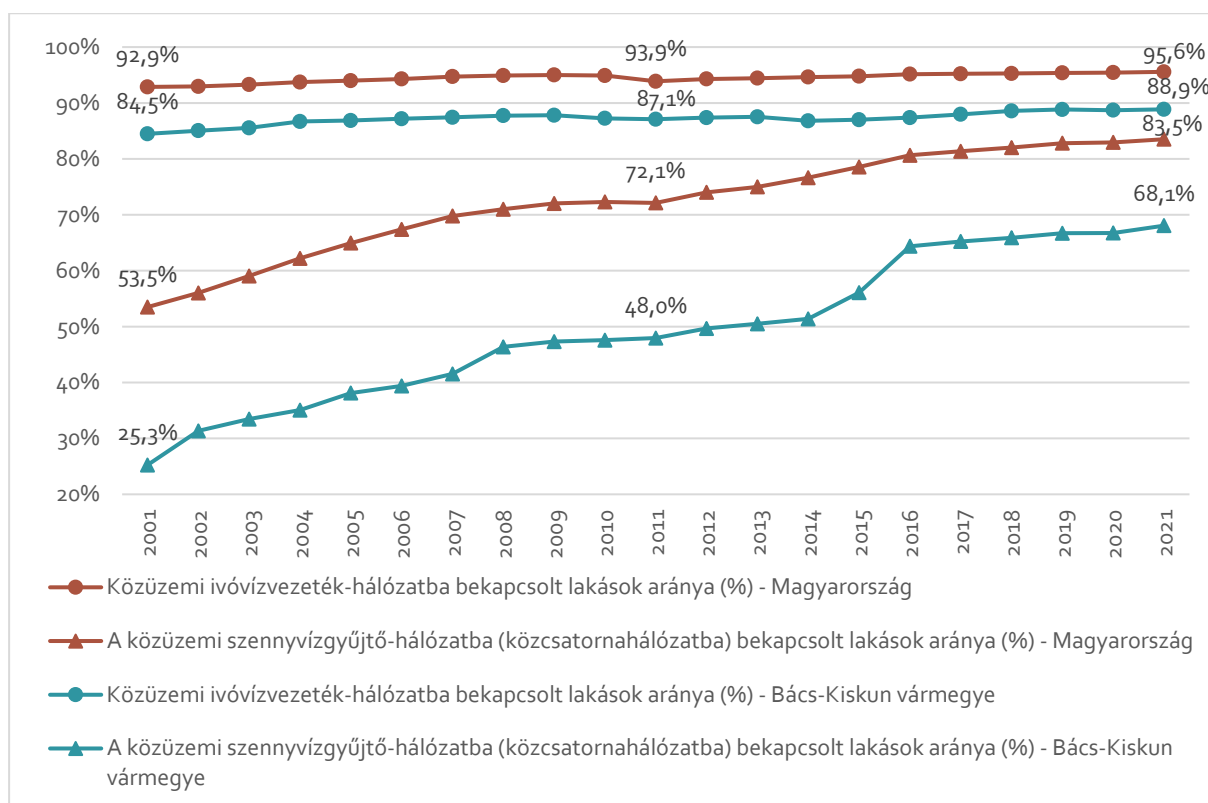
Szennyvíztisztító telepek a vármegye 40 településén működnek, mechanikai és biológiai tisztítási fokozattal rendelkeznek. A tisztított szennyvizek befogadói az élővizek. A szennyvíztisztítás során keletkező szennyvíziszap komposztálásra, illetve ellenőrzött mezőgazdasági területekre kerül kihelyezésre. Kecskeméten és Kiskunfélegyházán a visszamaradó szennyvíziszapot rothasztással stabilizálják, és az így keletkező biogázt gázmotorokban elégetve villamos- és hőenergia termelésre hasznosítják.

132. ábra: Csatornaszolgáltatás
(Forrás: szolgáltatók honlapjai)

KÖZMŰÖLLŐ

Bács-Kiskun vármegyében a közüzemi ivóvíz-, és szennyvízgyűjtő hálózatba bekapcsolt lakások aránya az országos átlagtól kissé elmarad. A KSH 2021. évi adatai szerint Magyarországon a csatornázottság hozzávetőleg 12%-kal marad el az ivóvíz-ellátottság mértékétől. Ez a különbség Bács-Kiskun vármegyében 21% körüli. A közműöllő folyamatos záródása azonban Bács-Kiskun vármegyében is megfigyelhető, a 2011-2021 közötti időszakban 39%-ról érte el a mai 21%-ot. A közcsonahálózatba bekötött lakások arányát tekintve 2014 és 2016 között egy intenzívebb fejlődés történt, az azóta tartó időszakra pedig a stagnálás, enyhe növekedés jellemző. A csatornázottság a vármegyében 2001-ben 48% volt, 2021-ben már 68%.

133. ábra: A közműellő változása Magyarországon és Bács-Kiskun vármegyében (2001-2021)
(Forrás: KSH)

8.2. ENERGIAKÖZMŰVEK

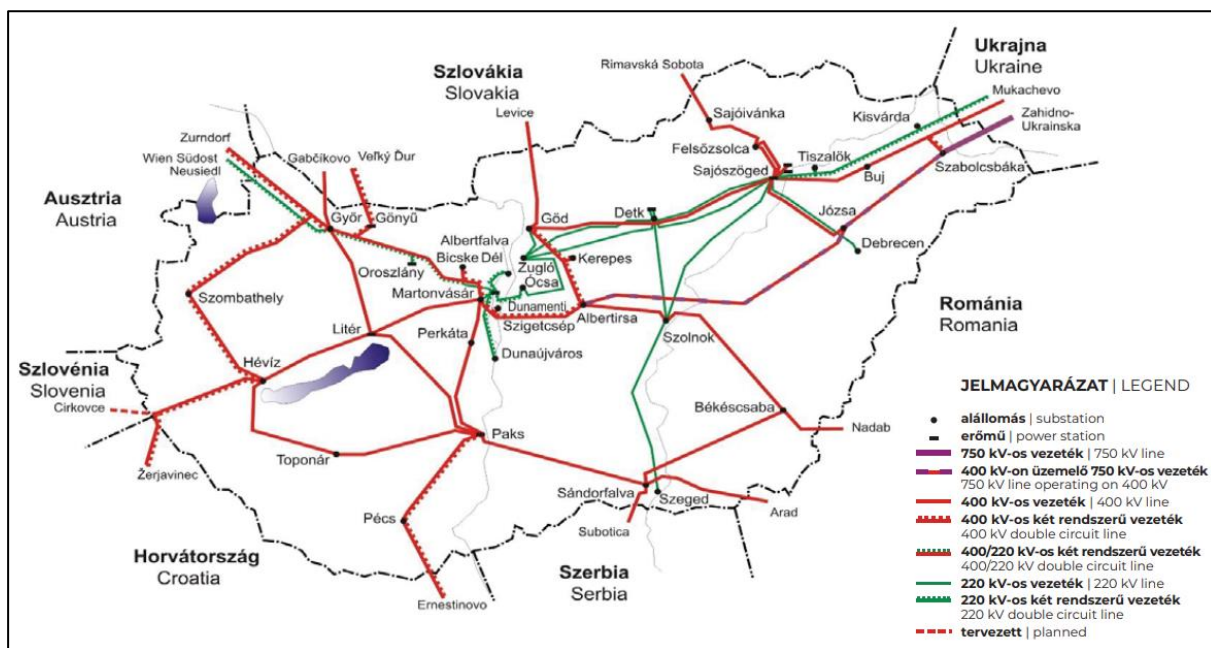
Bács-Kiskun vármegye területén az országos és a térséget ellátó villamosenergia, szénhidrogén és hírközlési gerinchálózatok vezetnek keresztül, melyek elosztóhálózatukon keresztül biztosítják a szolgáltatást az egymástól távol eső települések számára.

VILLAMOSENERGIA ELLÁTÁS

Az elektromos energia továbbítása és elosztása a kiépített országos átviteli és elosztó hálózati rendszerek segítségével megoldott, távvezetéseken szállítva a villamosenergiát.

NAGYFESZÜLTSGŰ ÁTVITELI HÁLÓZAT

Az országos átviteli hálózati rendszer 400 és 220 kV-os vezetékai főleg északnyugat – délkelet és észak-dél irányban haladnak a vármegyén keresztül.

134. ábra: A MAVIR – Magyarország nagyfeszültségű villamosenergia hálózata
(Forrás: A magyar villamosenergia-rendszer 2021. évi adatai, MEKH-MAVIR)

400 kV-os és 220 kV-os átviteli hálózat elemei

A MAVIR Zrt. adatszolgáltatása alapján az alábbi távvezetékek haladnak át Bács-Kiskun vármegye területén:

Meglévő:

- Paks-Sándorfalva 400 kV távvezeték
- Szolnok-Szeged 220 kV távvezeték

Tervezett:

- Albertirsa-Törökfői I-II. 400 kV

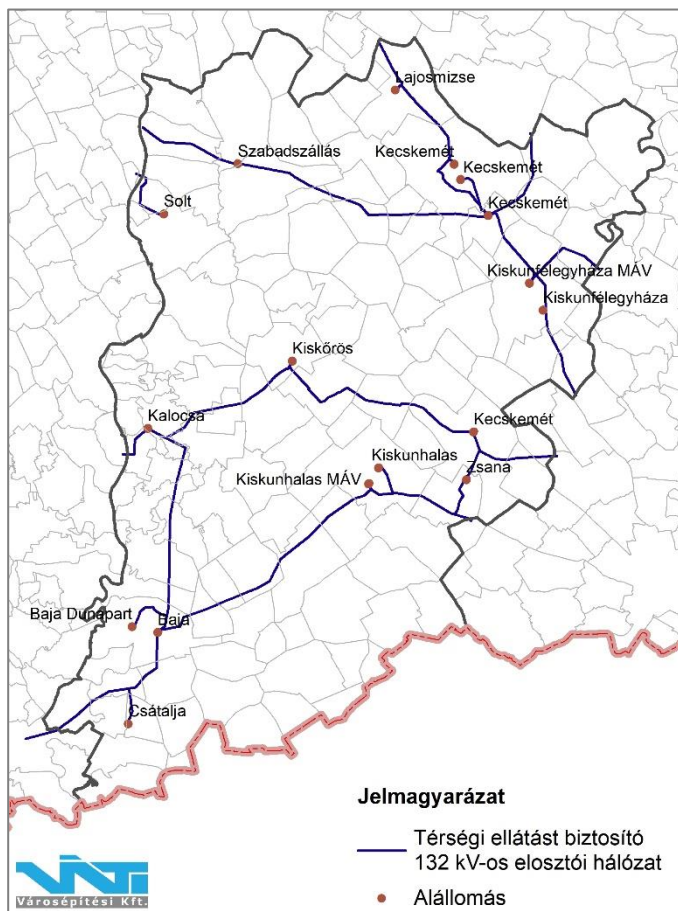
Átviteli hálózathoz tartozó alállomás a vármegyében nincsen.

Térségi ellátást biztosító 132 kV-os elosztó hálózat elemei:

Az MVM Démász Áramhálózati Kft. adatszolgáltatása alapján a térségi ellátást biztosító 132 kV-os elosztói hálózat távvezetékei Bács-Kiskun vármegye középső, északi és északkeleti részén haladnak át.

A hálózathoz a vármegyében 17 állomás tartozik, melyek a következő településeken helyezkednek el:

- Baja (2db)
- Csátalja
- Kalocsa
- Kecskemét (4 db)
- Kiskőrös
- Kiskunfélegyháza (2 db)
- Kiskunhalas (2 db)
- Lajosmizse
- Solt
- Szabadszállás
- Zsana

135. ábra: A térségi ellátást biztosító 132 kV-os elosztói hálózat
(Forrás: MVM)

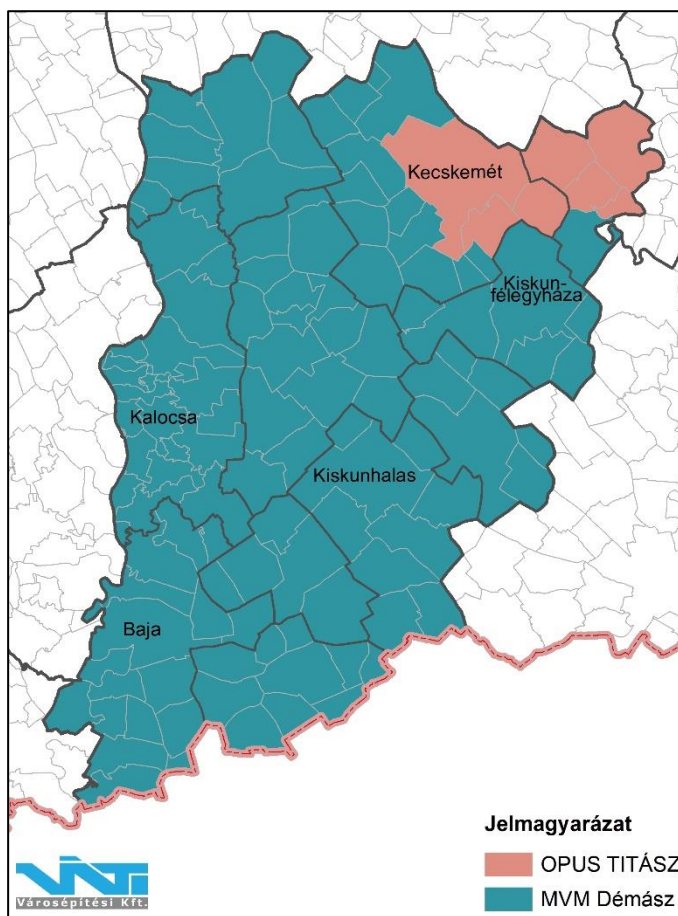
Bács-Kiskun vármegyében tervezett további beruházások „A Magyar Villamosenergia-rendszer Hálózatfejlesztési Terve 2022.” szerint:

- A 2022-es Hálózatfejlesztési Terv vizsgálatainak során azonosított beruházások:
  - MAVIR-TV2-002a Szolnok – Sándorfalva kétrendszerű 400 kV-os távvezeték létesítése, melynek egyik rendszere továbbra is 220 kV-on üzemel, valamint Törökfői 400/132 kV-os állomás létesítése (2026)
- Koncentrált rendszerhasználói igény által generált beruházások:
  - DEMASZ-To4 Kiskunhalas naperőmű 132/22 kV-os állomás létesítése és hálózatba illesztése (2023)
  - DEMASZ-To7 Ballószög naperőmű 132/22 kV-os állomás létesítése és hálózatba illesztése (2026)
- Elosztói engedélyesek által megvalósítandó egyéb beruházások:
  - DEMASZ-T10 Soltvadkert 132/22 kV-os állomás létesítése (2024)
  - DEMASZ-T11 Kiskunhalas 132/22 kV-os állomásban 132 kV-on sínesítés és transzformátor csere (2022)
  - DEMASZ-T12 Orgovány 132/22kV-os állomás létesítése és hálózatba illesztése (2028)
  - DEMASZ-T14 Kecskemét Ipari Park 132/22 kV-os állomás létesítés (2029)

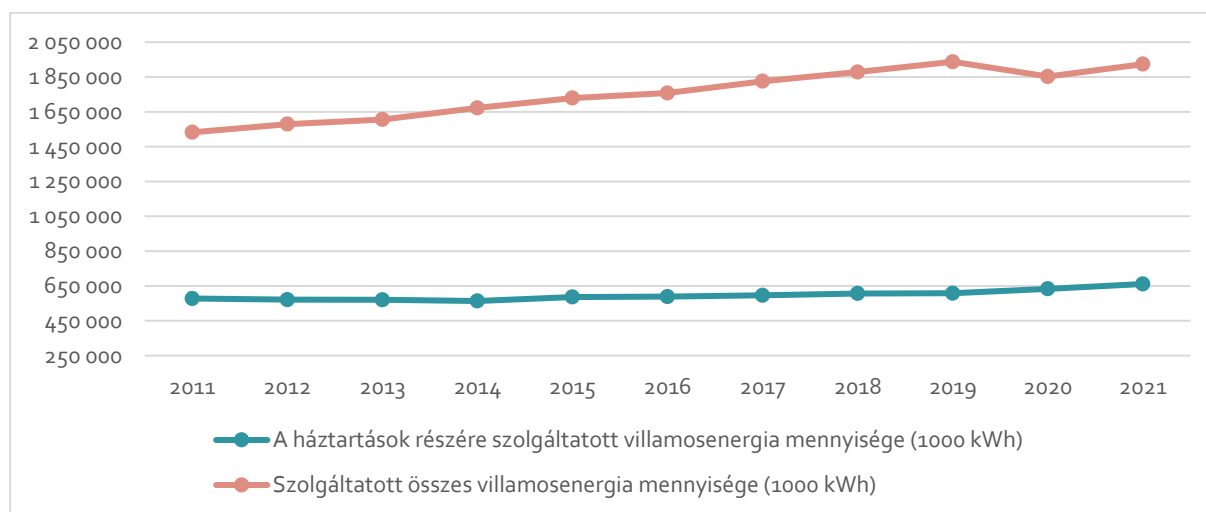

ÁRAMSZOLGÁLTATÁS

Bács-Kiskun vármegyében az egyetemes áramszolgáltatást az MVM Next Energiakereskedelmi Zrt. és az E.ON Áramszolgáltató Kft. nyújtja. A vármegye területén két villamosenergia elosztóhálózat-üzemeltető társaság működik: az MVM Démász Áramhálózati Kft. és az OPUS TITÁSZ Áramhálózati Zrt. Az MVM Démász Kft.-hez tartozik a vármegye döntő többsége, 112 településsel. Az OPUS TITÁSZ Zrt. a vármegye 7 települését (a megyeszékhely Kecskemét, Tiszakécske várost, Lakitelek nagyközséget, valamint Városhőd, Nyárlőrinc, Szentkirály és Tiszaug községeket) látja el. Az elosztók feladata a tulajdonukban álló hálózati infrastruktúra karbantartási, fejlesztési, üzemeltetési tevékenységének elvégzése. Továbbá mérőoperátori feladatuk is van, azaz a felhasználók fogyasztását mérő berendezések tulajdonlását és működtetését is ők végzik. Vármegyei szinten a szolgáltatott villamosenergia a háztartások számára lényegében nem változott 2011 és 2021 közt, míg az összes villamosenergia mennyisége 2019-ig fokozatosan emelkedett, majd a 2020-as megtorpanást követően 2021-től újra emelkedő tendenciát mutat.

137. ábra: Az áramszolgáltatás működési területe
(Forrás: szolgáltatók honlapjai)

138. ábra: A szolgáltatott villamosenergia mennyisége a vármegyében (2011-2021)
(Forrás: KSH)

Tizenegy járásra tagolódik a vármegye területe. A legnagyobb fogyasztású járás, a háztartások részére szolgáltatott villamosenergia tekintetében, a Kecskeméti járás. A második helyen a Kiskőrösi járás és a harmadik helyen a Bajai járás következik. Az utolsó három helyen a Jánoshalmi, Bácsalmási és Kiskunmajsai járás van. A 2011-es adatokhoz viszonyítva a háztartások részére szolgáltatott villamosenergia mennyisége a Bácsalmási járás kivételével mindegyikben nőtt.

18. táblázat: A háztartások részére szolgáltatott villamosenergia mennyisége járásonként (1000 kWh) (Forrás: KSH)

Járások	2001	2011	2021
Bácsalmási járás	23116	20455	20415
Bajai járás	66811	67791	73094
Jánoshalmi járás	18647	18186	19506
Kalocsai járás	57786	54832	61249
Kecskeméti járás	140502	169221	200386
Kiskőrösi járás	72919	70735	78516
Kiskunfélegyházi járás	36730	41262	48327
Kiskunhalasi járás	45767	47585	52283
Kiskunmajsai járás	22651	25905	30531
Kunszentmiklósi járás	31220	33520	40347
Tiszaújvárosi járás	26640	28323	36619
Vármegye összesen	542789	577815	661273

Az összes szolgáltatott villamosenergia mennyiség tekintetében az első helyezett továbbra is a Kecskeméti járás, a második a Kiskőrösi és a harmadik helyezett a Kiskunhalasi járás. Míg az utolsó három helyezett a Bácsalmási, Jánoshalmi és Tiszaújvárosi járás.

19. táblázat: A szolgáltatott összes villamosenergia mennyisége járásonként (1000 kWh) (Forrás: KSH)

Járások	2007	2011	2021
Bácsalmási járás	40811	35311	40311
Bajai járás	159918	157258	167170
Jánoshalmi járás	44631	40578	55494
Kalocsai járás	132166	125238	161614
Kecskeméti járás	491866	550606	745411
Kiskőrösi járás	141962	149594	181281
Kiskunfélegyházi járás	127987	129161	160778
Kiskunhalasi járás	173146	156015	170499
Kiskunmajsai járás	61912	57022	77799
Kunszentmiklósi járás	73694	74252	86076
Tiszaújvárosi járás	61311	57015	77405
Vármegye összesen	1509404	1532050	1923838

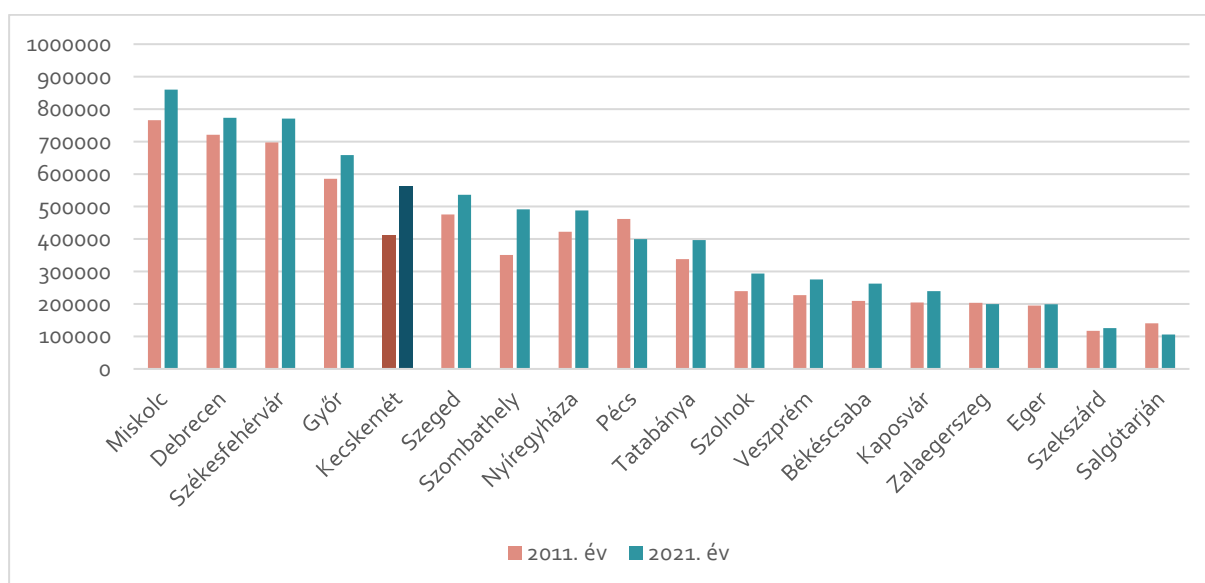
Az adatokat nézve látható, hogy a 2011-es évhez képest az összes járásban növekedett a szolgáltatott összes villamosenergia mennyisége. A legjelentősebb növekedés a Jánoshalmi, Tiszaújvárosi, Kiskunmajsai és Kecskeméti járásban következett be.

Települési szinten az összes szolgáltatott villamosenergia mennyisége Kecskeméten a legnagyobb 560886 (1000 kWh), ezt követi Kiskunfélegyháza 143492 (1000 kWh), valamint Baja 103254 (1000 kWh). A 10 legtöbb szolgáltatott villamosenergiát az alábbi települések kapják.

20. táblázat: Szolgáltatott összes villamosenergia mennyisége (a 10 legtöbbet szolgáltatott település)
(1000 kWh) (Forrás: KSH)

Települések	2011	2021
Kecskemét	412121	560886
Kiskunfélegyháza	114309	143492
Baja	101514	103254
Kiskunhalas	86607	87582
Lajosmizse	50783	65669
Soltvadkert	35157	48325
Kiskőrös	41167	46878
Kiskunmajsa	30503	41302
Kalocsa	44101	39898
Zsana	32195	38260

A magyarországi megyeszékhelyek közül – és a fővárost leszámítva – Kecskemét az 5. legtöbb villamosenergiát használó város.

139. ábra: A szolgáltatott villamosenergia mennyisége a megyeszékhelyeken (2011-2021)
(Forrás: KSH)

VEZETÉKES GÁZELLÁTÁS

NAGYNYOMÁSÚ GÁZSZÁLLÍTÓ VEZETÉKHÁLÓZAT

Az FGSZ Zrt. a tulajdonosa és üzemeltetője a Magyarország területét behálózó nagynyomású földgázz szállító vezetékrendszernek, amely a gázszolgáltató társaságokat, erőműveket és a nagyipari fogyasztókat látja el.

Bács-Kiskun vármegye területén több jelentős földgázz szállító távvezeték halad át. Városföldön kompresszorállomás üzemel, Szankon és Városföldön gázszállítási csomópont helyezkedik el.

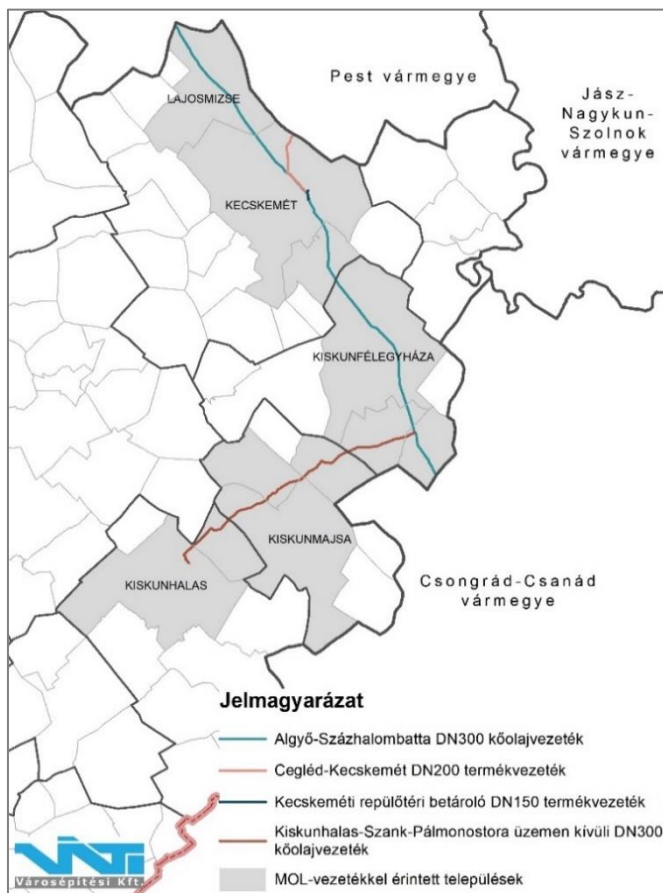

140. ábra: Az FGSZ Zrt. nagynyomású földgázszállító vezetékrendszere
 (Forrás: fgsz.hu)

NAGYNYOMÁSÚ TERMÉKSZÁLLÍTÓ VEZETÉK

A MOL Nyrt. tájékoztatása alapján Bács-Kiskun vármegye közigazgatási területét az alábbi MOL által üzemeltetett nagynyomású szénhidrogén szállító távvezetékek érintik:

- Algyő-Százhalmibatta DN300 kőolajvezeték (biztonsági övezete 13 – 13 m)
- Cegléd-Kecskemét DN200 termékvezeték (biztonsági övezete 10 – 10 m)
- Kecskeméti repülőtéri betároló DN150 termékvezeték (biztonsági övezete 5 – 5 m)
- Kiskunhalas-Szank-Pálmonostora üzemén kívüli DN300 kőolajvezeték.

141. ábra: A MOL Nyrt. által üzemeltetett nagynyomású szénhidrogén szállító vezeték
 (Forrás: MOL)

GÁZÁTADÓ ÁLLOMÁSOK

A gázátadó állomásokat az MVM Égáz-Dégáz Földgázhálózati Zrt. üzemelteti. Bács-Kiskun vármegyében az alábbi gázátadó állomások találhatók:

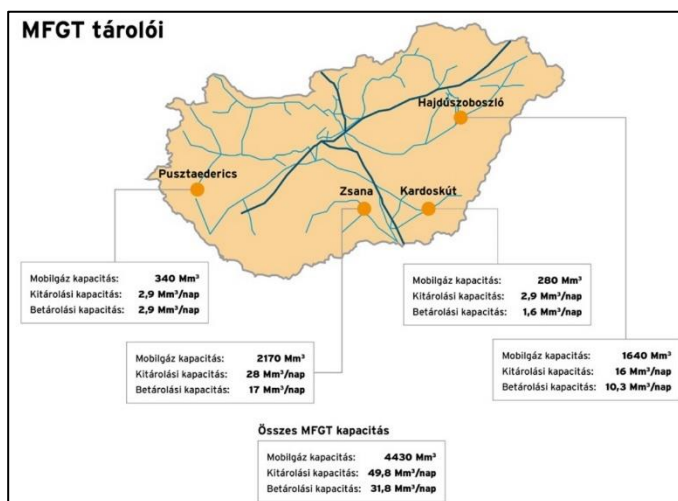
- Baja 1.
- Baja 2.
- Bátmonostor
- Bugac
- Csólyospálos
- Jánoshalma
- Kalocsa
- Kecskemét I-1.
- Kecskemét I-2.
- Kecskemét II.
- Kerekegyháza
- Kiskunfélegyháza I.
- Városhőd
- Kiskunfélegyháza II.
- Kiskunhalas
- Kiskunmajsa
- Kunadacs
- Kunfehértó
- Lajosmizse
- Pálmonostora
- Soltvadkert
- Szank
- Tass
- Tázlár

(Forrás: MVM Égáz-Dégáz Földgázhálózati Zrt. Üzletszabályzat 6.f/4 melléklet)

GÁZTÁROLÁS

Az ország területén található négy földalatti gáztároló létesítmény közül a második legnagyobb kapacitású a vármegyében, Zsanán található. A falu térségében 1978-ban kezdődött a szénhidrogén utáni kutatás. 1982-92 közötti tíz évben mintegy 4 milliárd m³ gázt termeltek ki a zsanai gáztelepekből, majd 1992-ben megkezdődtek a zsanai gáztároló építési munkálatai. Az első kitérőlésre 1996 novemberében került sor. Földtani adottságainak köszönhetően (mésző tároló) a zsanai tároló hazánk legrugalmasabb

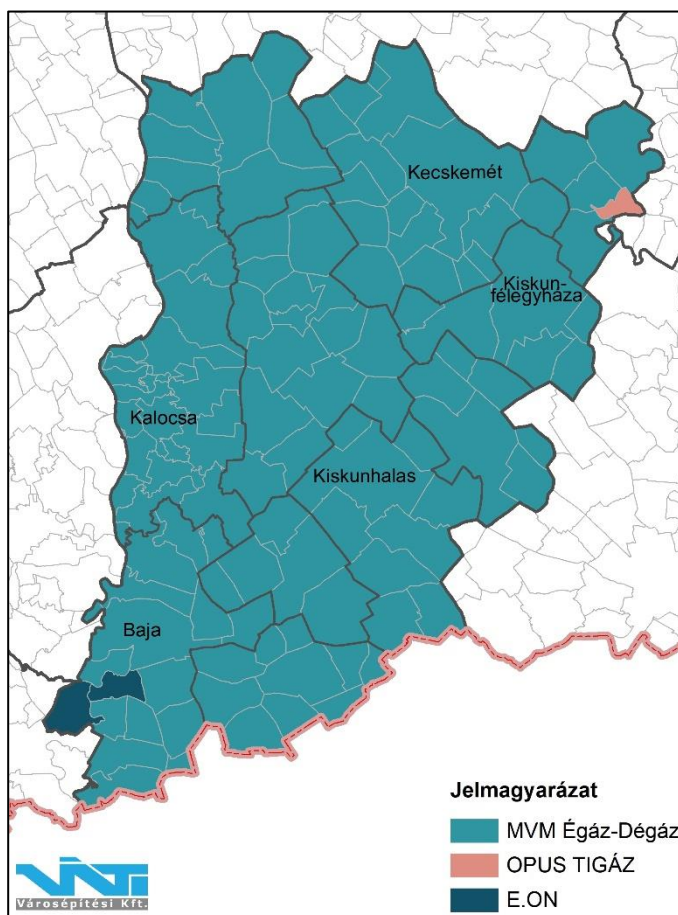
földgáztároló létesítménye. 1695-1780 m tengerszint alatti mélységben 4 réteg vesz részt a földgáz tárolásban. A tárolót többször bővítették, jelenlegi kapacitása közel 2,2 milliárd köbméter, a napi kitérőlési kapacitás napi 28 millió köbméter, a betárolási kapacitása pedig 17 millió m³/nap ütemű. (Forrás: Magyar Földgáztároló Zrt.)

142. ábra: Gáztárolók Magyarországon
(Forrás: MFGT Zrt.)

Bács-Kiskun vármegyében az egyetemes földgázszolgáltatást – ahogy az ország teljes területén – az MVM Next Energiakereskedelmi Zrt. nyújtja. Az országban elosztási engedéllyel rendelkező társaságok közül a vármegyében az MVM Égáz-Dégáz Földgázhálózati Zrt., az E.ON Dél-dunántúli Gázhálózati Zrt. és az OPUS TIGÁZ Gázhálózati Zrt. nyújt szolgáltatást.

Utóbbi elosztótársaság a vármegyén belül csak Tiszaug község területén működik, az E.ON pedig Dunafalva és Bátmonostor községek területén. A vállalatok gázhálózatok létesítésével, fejlesztésével, üzemeltetésével, karbantartásával és irányításával foglalkoznak, továbbá mérőleolvasással kapcsolatos tevékenységeket, tervfelülvizsgálatot, műszaki-biztonsági ellenőrzést, valamint a szabálytalan gázvételezések felderítésére irányuló ellenőrzéseket is végeznek.

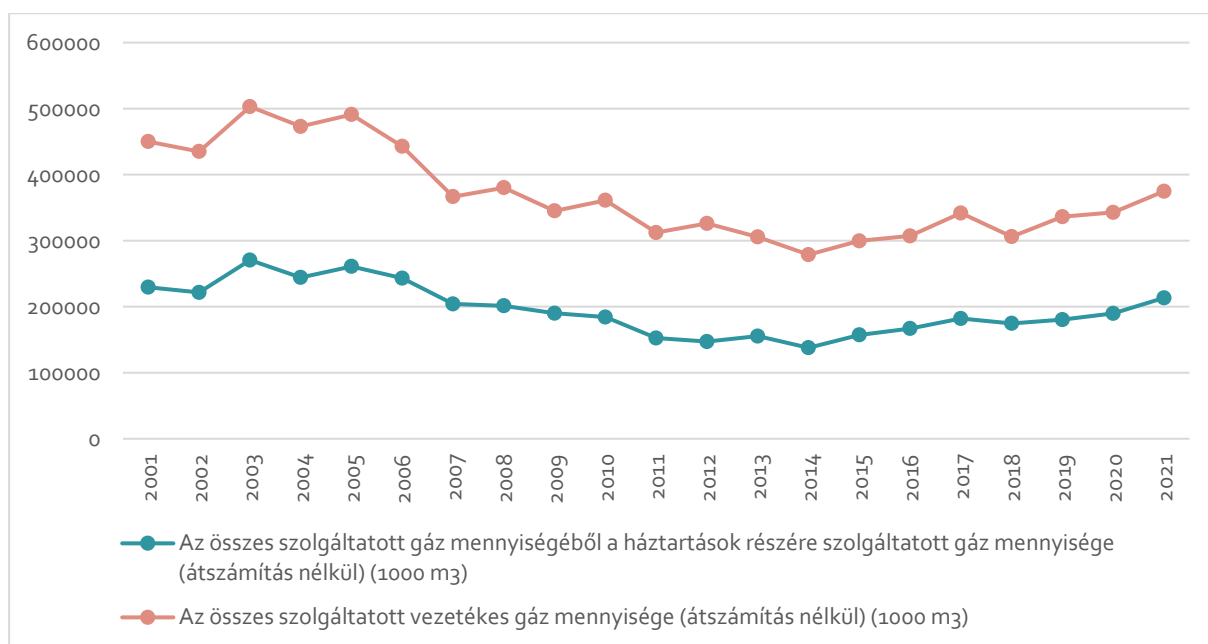

143. ábra: A gázelosztó társaságok működési területe
(Forrás: szolgáltatók honlapjai)

A vármegye területén 4 gázüzem található az MVM Égáz-Dégáz Földgázhálózati Zrt. üzemeltetésében: Bajai Üzemegység, Kecskeméti Üzemegység, Kiskunhalasi Üzemegység, Szabadszállási Üzemegység.

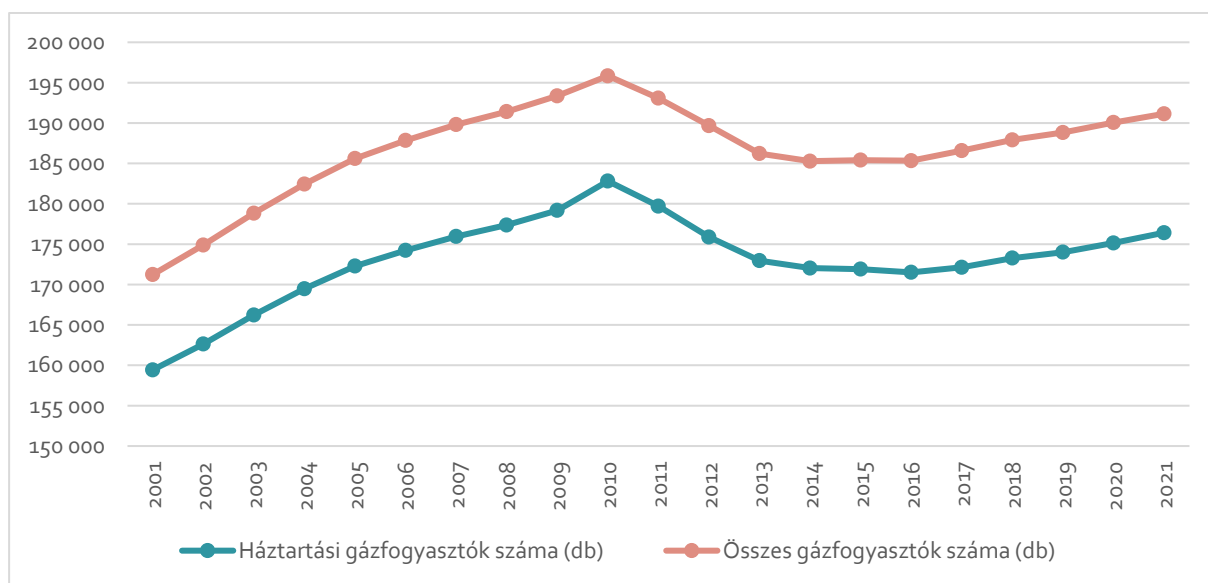
Bács-Kiskun vármegyében jelenleg (KSH 2021) egy településen nincs vezetékes gázellátás: Bácsszentgyörgyön.

A megyében az összes szolgáltatott gáz mennyiségének harmadát (34,7%-át) a Kecskeméti járásban használták fel 2021-ben, azon belül is Kecskeméten (27,2%-ot). A Bács-Kiskun vármegyére vonatkozóan a szolgáltatott vezetékes gáz mennyiségének 2001 és 2021 közötti változását az alábbi diagram mutatja. 2021-ben az összes szolgáltatott vezetékes gáz mennyisége 374 791 100 m³ volt. Ennek mindössze 57 %-át tette ki a háztartások részére szolgáltatott 213 311 100 m³-nyi gázmennyiség.

144. ábra: A szolgáltatott vezetékes gáz mennyisége (2001-2021)
(Forrás: KSH)

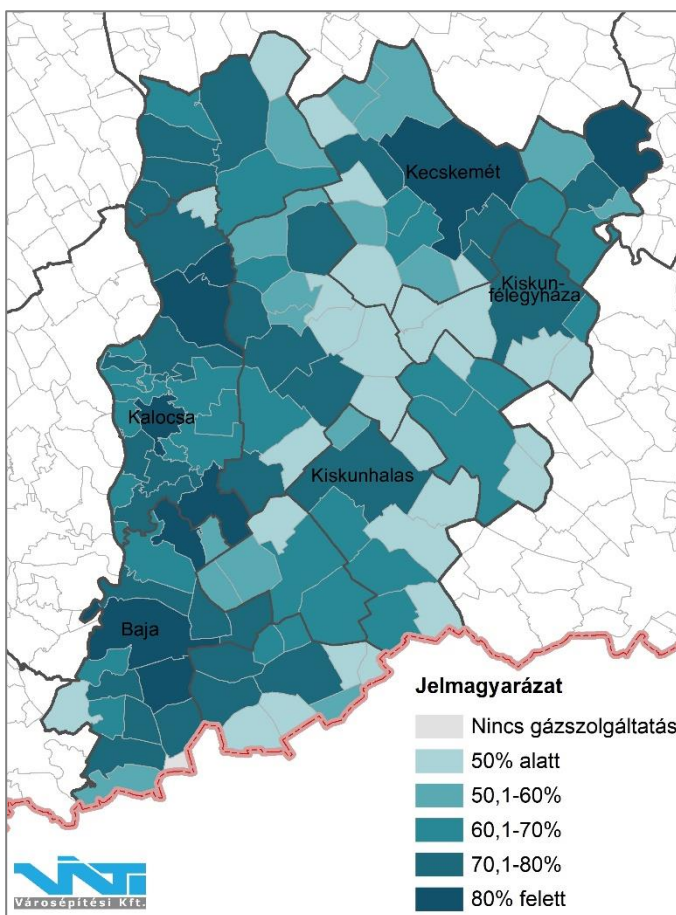
Bács-Kiskun vármegyében a gázfogyasztók száma fokozatosan nőtt egészen 2010-ig. 2011-ben jelentősen csökkent a gázfogyasztók száma a megyében és ez a csökkenő tendencia egészen 2016-ig tartott. 2016 óta újra enyhe növekedés figyelhető meg a gázfogyasztók számát elemezve. A háztartási gázfogyasztók számát vizsgálva hasonló tendenciák figyelhetők meg a 2001 és 2021 közötti időszakban, mint az összes gázfogyasztók számának változása esetében.

145. ábra A gázfogyasztók számának változása a vármegyében (2001-2021)
(Forrás: KSH)

A háztartási gázfogyasztók száma és a lakásállomány hányadosa megadja a háztartási gázfogyasztók arányát. Bács-Kiskun vármegyében ez az érték 72,3% a 2021-es statisztikai adatok szerint. 2010-ig a háztartási gázfogyasztók aránya is fokozatos növekedést mutat, országos és vármegyei szinten egyaránt. Vármegyei és országos szinten is jelentősen visszaesett a gázfogyasztók aránya 2011-ben. Jelenleg inkább stagnáló, illetve újra enyhén növekedő tendenciát mutat.

Települési szinten a háztartási gázfogyasztók aránya a vármegye középső, illetve délkeleti részén (a Kiskunmajsai, Bácsalmási és Kiskunhalasi járásokban) a legalacsonyabb. Kéleshalom községben a gázfogyasztók száma 20% alatti, Bácsszőlős, Petőfiszállás és Zsana községekben pedig 30% alatti.

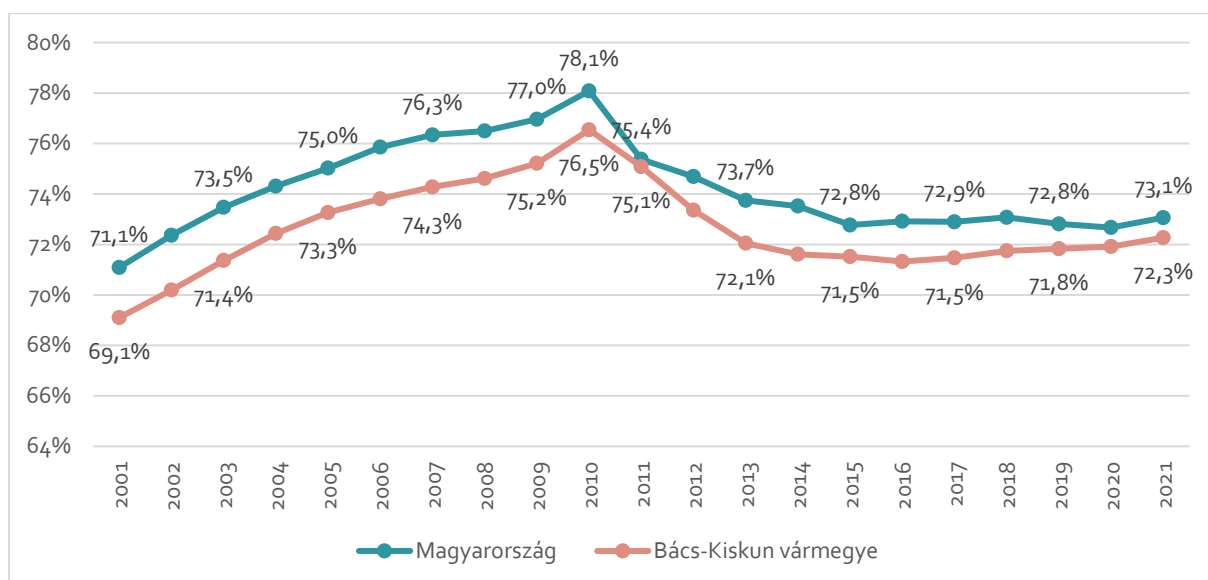

146. ábra: Háztartási gázfogyasztók aránya, 2021 (%) (Forrás: KSH)

21. táblázat: A lakosság gázellátottsága a vármegyében, 2021 (Forrás: KSH)

Járások	Lakásállomány (db)	Háztartási gázfogyasztók száma (db)	Háztartási gázfogyasztók aránya (%)
Bácsalmási járás	9509	6091	64,1%
Bajai járás	30767	24073	78,2%
Jánoshalmi járás	8814	5478	62,2%
Kalocsa járás	23926	18537	77,5%
Kecskeméti járás	72517	54542	75,2%
Kiskőrösi járás	26025	17688	68,0%
Kiskunfélegyházi járás	18638	13299	71,4%
Kiskunhalasi járás	20104	13230	65,8%
Kiskunmajsai járás	9432	5744	60,9%
Kunszentmiklósi járás	13335	9531	71,5%
Tiszaújvárosi járás	11036	8200	74,3%
Összesen	244103	176413	72,3%

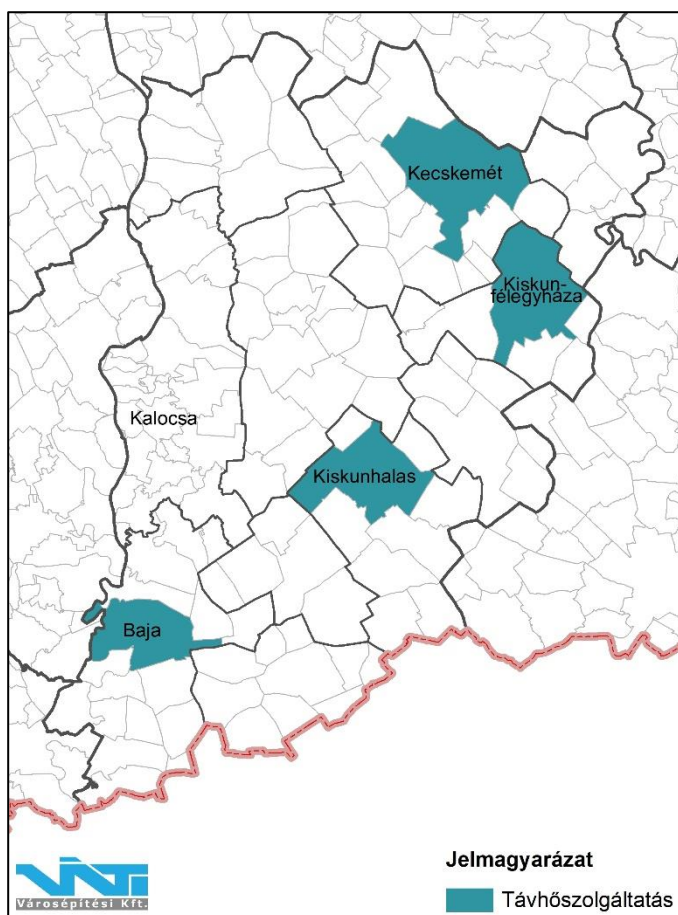
A teljes megyére vonatkozóan a háztartási gázfogyasztók lakásállományhoz viszonyított arányát az alábbi ábra szemlélteti. A magyarországi átlagtól Bács-Kiskun vármegye kissé (0,8%-kal) elmarad.

147. ábra: Háztartási gázfogyasztók aránya (2001-2021)
(Forrás: KSH)

TÁVHŐELLÁTÁS

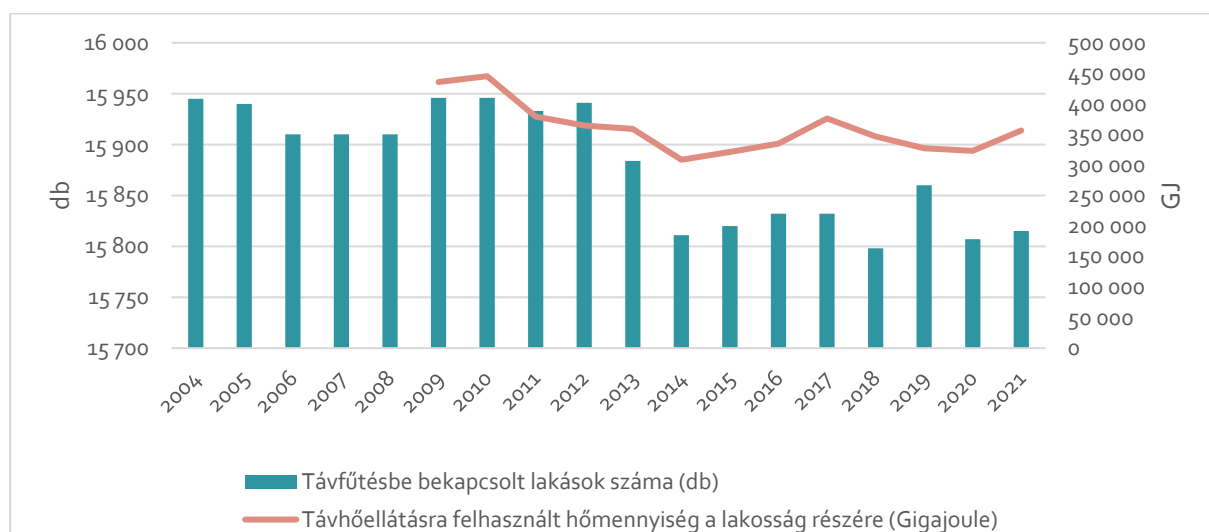
A távhőellátás településszintű szolgáltatás. Bács-Kiskun vármegyében 4 település rendelkezik távhőellátással, mind a négy egyben járási központ is. Kecskeméten a Kecskeméti Termostar Hőszolgáltató Kft., Kiskunfélegyházán a Félegyházi Fejlesztési Nonprofit Kft., Kiskunhalason a Halasi Városgazda Beruházó, Szolgáltató és Vagyonkezelő Zrt., Baján pedig a Baja Energetika Kft. szolgáltatja a távhőt. Az említett városokban távhőtermelői vállalkozások székhelye is működik: Kiskunfélegyházán a Félegyházi Fejlesztési Nonprofit Kft., Baján a Baja Energetika Kft., Kiskunhalason az OMNI Energy Kft. és a Halas-T Kft., Kecskeméten a Kecskeméti Termostar Hőszolgáltató Kft. rendelkezik távhőtermelői engedéllyel a Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal nyilvántartása szerint.

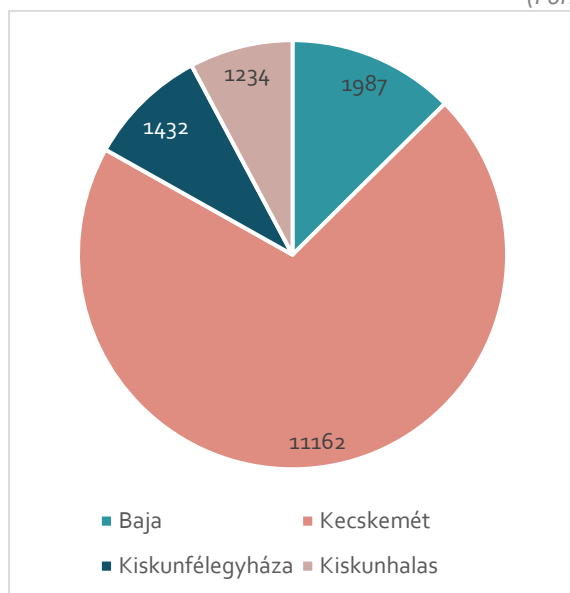
148. ábra: Távhőszolgáltatással rendelkező települések
(Forrás: Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal)

A távfűtésbe bekapcsolt lakások számáról 2004 óta állnak rendelkezésre adatok. A vármegyében ezen lakások száma kis ingadozással állandó maradt, 2004-ben 15 945 db, 2021-ben 15 815 db lakás volt bekapcsolva. A távhőellátásra felhasznált hőmennyiség a

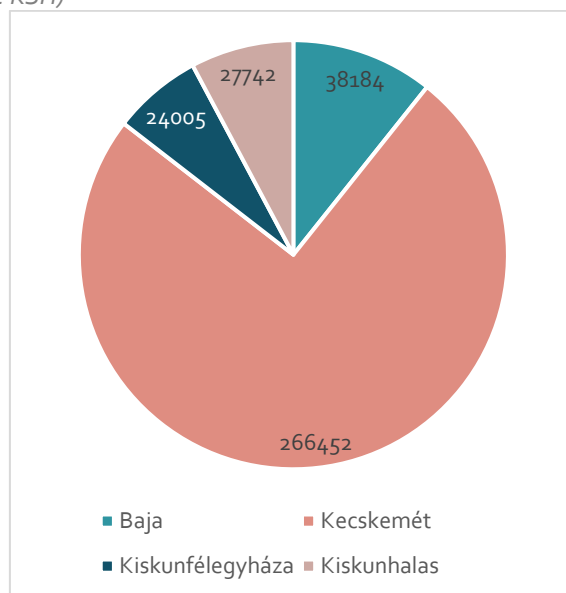
lakosság részére viszont az elmúlt években csökkent: 2009-ben (legkorábbi elérhető adat) 435 726 GJ, míg 2021-ben 356 383 GJ volt.

149. ábra: A vármegye távhőellátása (2004-2021)
(Forrás: KSH)

150. ábra: Távfűtésbe bekapcsolt lakások száma, 2021 (db) (Forrás: KSH)

151. ábra: Távhőellátásra felhasznált hőmennyiség a lakosság részére, 2021 (GJ) (Forrás: KSH)

Kecskeméten a lakások 21,2%-a rendelkezik távfűtéssel, ez 11 162 lakást jelent. Baján ez az arány 11,5% (1 987 db lakás), míg Kiskunfélegyházán és Kiskunhalason 9,7% (1 432 db és 1 234 db lakás).

22. táblázat: Távhőellátás a vármegyében, 2021
(Forrás: KSH)

Terület	Távfűtésbe bekapcsolt lakások száma (db)		Távhőellátásra felhasznált hőmennyiség a lakosság részére (Gigajoule)	
	2004	2021	2009	2021
Kecskemét	11 150	11 162	300 446	266 452
Baja	1 987	1 987	50 358	38 184
Kiskunfélegyháza	1 494	1 432	38 305	24 005

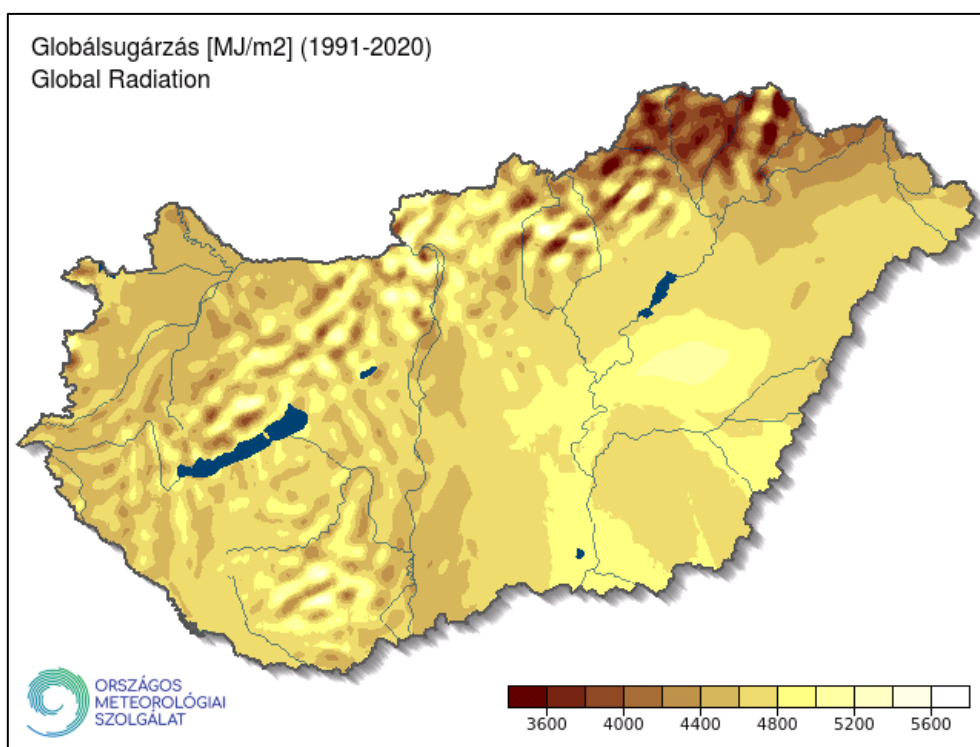
Terület	Távfűtésbe bekapcsolt lakások száma (db)		Távhőellátásra felhasznált hőmennyiség a lakosság részére (Gigajoule)	
	2004	2021	2009	2021
Kiskunhalas	1248	1234	46617	27742
Összesen	15879	15815	390406	355383

8.3. MEGÚJULÓ ENERGIAFORRÁSOK

NAPENERGIA

A napenergia hasznosításnak két alapvető módja létezik:

- Aktív energiatermelés– naperőművek, napkollektorok, napelemek használata
- Passzív energiatermelés – épületek tájolása, építőanyag megválasztása stb.

152. ábra: A globálisugárzás átlagos évi összege Magyarországon (1991-2020) (MJ/m²) (Forrás: Országos Meteorológiai Szolgálat)

Bács-Kiskun vármegye a napenergia hasznosítás szempontjából, országos viszonylatban, a közepes adottságokkal rendelkező megyék közé tartozik. A globálisugárzás átlagos éves összege (a Napból érkező közvetlen sugárzás, valamint az égbolt minden részéről érkező szórt sugárzás összege) 4200–5000 MJ/m² között mozog. Magasabb értékeket átlagosan a vármegye keleti részein mértek. (Forrás: met.hu)

A napenergia egyre jelentősebb szerepet tölt be napjainkba. A fosszilis energiahordozók pótlása, helyettesítése a jövő szempontjából lényeges kérdés. Ennek egyik eleme lehet a napenergia. Előnye, hogy ingyen, helyben van, viszont függ az nap-, évszaktól, időjárástól. Jelentős a beruházásigény, komoly számításokra van szükség a megtérülés kapcsán. Viszont a fosszilis energiahordozókhoz képest nem környezetszennyező. Bács-Kiskun vármegyében is egyre hangsúlyosabb szerepet kap a napenergia. Egyre több településén terveznek, illetve

valósult meg napelempark. A napelemes erőművek megvalósítására irányuló beruházásokkal összefüggő közigazgatási hatósági ügyek nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű üggyé nyilvánításáról szóló 347/2017. (XI. 22.) Korm. rendelet már nevesített konkrét településeket (Jánoshalma, Kecel, Kecskemét, Kiskunfélegyháza, Kiskunhalas, Kunszállás, Soltvadkert, Sükösd, Tiszakécske), de ezenkívül is számos településen jött létre, illetve terveikben szerepel napelempark.

A Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal által engedélyezett napelemes kiserőművek, melyek Bács-Kiskun vármegye területén telephellyel rendelkeznek:

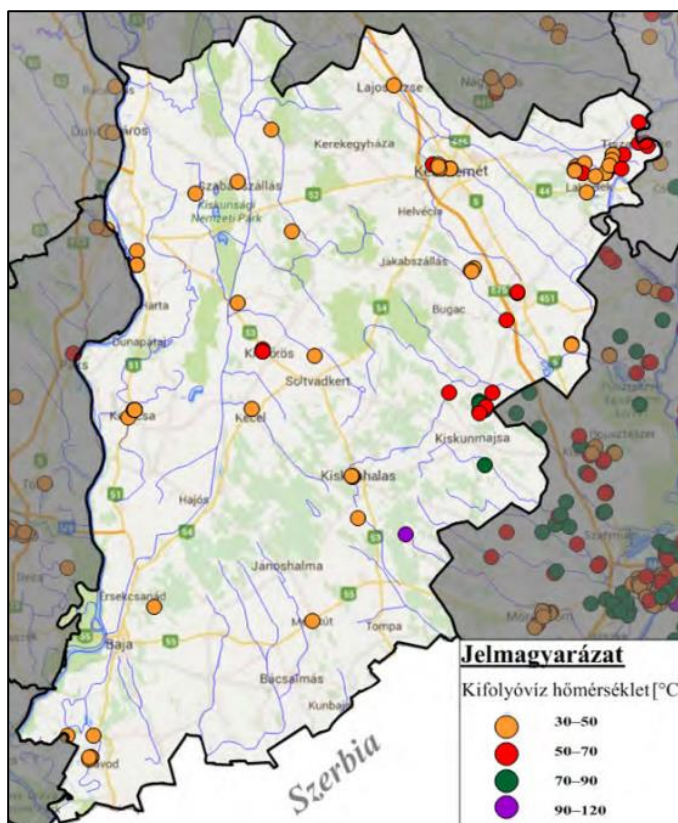
23. táblázat: Engedéllyel rendelkező naperőművek
(Forrás: MEKH, 2023)

Engedélyes neve	Telephelye	Erőmű beépített teljesítménye [MW]	Energia-forrás megnevezése
4D Energetika Kft.	Tázlár, 052/44, 031/16, 031/9, 039/3, 046/7, 046/9 hrsz.	46,38	nap
MVM ZG Solar Epsilon Kft.	Kecskemét, 0206/234 hrsz.	1,872	nap
AUCHAN MAGYARORSZÁG Kft.	Kecskemét, 21969/1 hrsz.	1	nap
"Phoenix Mecano Kecskemét" Kft.	Kecskemét, Szent István körút 24., 7503 hrsz.	1	nap
Helionergy Delta Kft.	Kiskunfélegyháza, 0493/15 hrsz.	0,996	nap
AUTÓFLEX-KNOTT Kft.	Kecskemét, Kadafalva-Heliport, 11751/1. hrsz.	0,95	nap
POLIEXT Kft.	6034 Matkó tanya 232., 01329/11, 01329/16, 01329/43 hrsz.	0,602	nap
IP ENERGY Kft.	Kiskunfélegyháza, 0463/232-235. hrsz.	4	nap
MVM ZG Solar Epsilon Kft.	Kiskunfélegyháza, 0590/27 hrsz.	2,2	nap
MVM ZG Solar Epsilon Kft.	Kiskunfélegyháza, 0231/13. hrsz.	1,008	nap
Helionergy Delta Kft.	Kiskunmajsa, 0552/73-74 hrsz.	0,996	nap
MERITAL Vagyonkezelő Kft.	Baja, 074/8 hrsz.	1,809	nap
MERITAL Vagyonkezelő Kft.	Baja, 074/6 hrsz.	1,3	nap
Sunprojekt Kft.	Tiszakécske, 0474/2 hrsz.	19,95	nap
SALIX Energy Sigma Kft.	Lajosmizse, 0679/23 hrsz.	0,996	nap

GEOTERMIKUS ENERGIA

A geotermikus energia alapja a Föld belsejében termelődő és tárolódó hő. Szűkebb értelemben a felszín alatti víz hőtartalmában rejlő energia, mivel egyes szakirodalmak szerint gazdaságosan a földhő csak hévíz közvetítésével hasznosítható. Tágabb értelemben a földi hőáram következtében a kéregben mindenütt jelenlévő, nem szoláris eredetű termikus energia. (Forrás: Bocsi Ottó – Livo László: Geotermikus energia és termásvíz kincs Nógrád megyében I)

Bács-Kiskun vármegye termálkútjainak eloszlását a kifolyóvíz hőmérsékletének függvényében az alábbi ábra szemlélteti. A megye területén 80 db hévízkút szerepel a kútkataszterben. Ezek közül mindössze 10 kútnak magasabb a kifolyó hőmérséklete 60 °C-nál. Általában fürdők, gyógyvizek hasznosítják a hévizeket (pl. Kecskemét, Ballószög). A közepes hőmérsékletű kutak közül kiemelkedik a szénhidrogén-kutató kútból átalakított balotaszállási kút 101 °C-os kifolyó hőmérsékletével. Elsősorban a meddő szénhidrogén-kutak termálkúttá való átalakításától várható jelentős továbbfejlődés a megye geotermikus energiatermelése területén. (Forrás: Magyarország geotermikus felmérése, 2016)

153. ábra: A vármegyében található hévízkataszteri számmal rendelkező kutak

(Forrás: Magyarország geotermikus felmérése, 2016)

Bács-Kiskun vármegye kiváló geotermikus potenciálját mutatja, hogy nagyobb részt ide esik a Kecskemét geotermikus koncessziós terület. Az itt feltárható geotermikus energia alapvetően kétféle technológiával hasznosítható. Ezek közvetlenül a víz kivételével járó, illetve annak csak a hőtartalmát felhasználó eljárások. A leggazdaságosabb felhasználási mód kiválasztása elsősorban a víz mennyiségének és hőmérsékletének függvénye, így alkalmas lehet áramtermelésre, valamint a közvetlen energetikai célú hasznosítás, geotermikus távfűtés, egyedi fűtés, melegház, fóliasátor fűtése, ipari hőszolgáltatás megvalósíthatóságára is. (Forrás: Kecskemét geotermikus koncessziós jelentés, 2015)

VÍZENERGIA

A megyében a vízenergia hasznosítása nem jelentős. A Dunán 2021-ben épült meg a tassi többfunkciójú vízleeresztő műtárgy, mely turbinarendszer segítségével optimális esetben (amikor a Nagy-Duna vízállása alacsonyabb a Ráckevei (Soroksári)-Duna-ágénál) vízerőműként is üzemel.

SZÉLENERGIA

A szélenergia szintén egy megújuló energiaforrás. Környezetkímélő, viszont magas a telepítési költsége és függ az aktuális időjárástól.

A jelenlegi szabályozás 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet 10.§ (4) bekezdése alapján

„Építési övezetben és annak határától számított 12 000 méteren belül – a háztartási méretű kiserőműnek számító szél erőmű kivételével – szél erőmű, szél erőmű park nem helyezhető el.”.

nem teszi lehetővé szél erőmű létesítését. Bács-Kiskun vármegyében szél erőmű nem található.

BIOMASSZA

A világ negyedik legelterjedtebb energiaforrása a biomassza, mely hasznosításának alapja az égés és az azzal járó hőenergia felszabadulás.

Biomassza energiaforrások:

- Mezőgazdasági termények melléktermékei, hulladékai (szalma, kukorica-szár/csutka stb.)
- Energetikai célra termesztett növények (repce, cukorrépa, különböző fafajok)
- Állati eredetű biomassza (trágya stb.)
- Szennyvíztisztító telepek, hulladéklerakók
- Erdőgazdasági és fafeldolgozási melléktermék, illetve hulladék (faapríték, nyesedék, forgács, fűrészpor, hancs stb.)

Felhasználási lehetőségei:

1. Közvetlenül:

- Tüzeléssel, előkészítés nélkül, vagy előkészítés után

2. Közvetve:

- Kémiai átalakítás után (cseppfolyósítás, elgázosítás), folyékony üzemanyagként vagy éghető gázként
- Alkohollá erjesztés után üzemanyagként
- Növényi olajok észterezésével biodízelként
- Anaerob fermentálás után biogázként

Bács-Kiskun vármegyében több biomassza, illetve biogáz alapú erőmű épült. Az alábbiak rendelkeznek engedéllyel a Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal adatbázisa szerint:

24. táblázat: Biogáz és biomassza alapú, engedéllyel rendelkező erőművek
(Forrás: MEKH, 2023)

Engedélyes neve	Telephelye	Erőmű beépített teljesítménye [MW]	Energiaforrás megnevezése
BÁCSVÍZ Víz- és Csatornaszolgáltató Zrt.	6000 Kecskemét, Mindszenti krt. 36.	0,78	biogáz
AGROWATT Környezetvédelmi Szolgáltató Kft.	Kecskemét, 0730/32 hrsz.	0,637	biogáz
Bács Baromfi Kft.	Kerekegyháza	0,526	biogáz
Biogas Power Plant Hungary Kft.	Izsák, 0266/28, 0266/29 hrsz.	2,8	biogáz

Engedélyes neve	Telephelye	Erőmű beépített teljesítménye [MW]	Energiaforrás megnevezése
Kék Duna Mezőgazdasági Szövetkezet	Fajsz, 056/11 hrsz.	0,637	biogáz
Pannon Bioerőmű Kft.	Foktő, 07/2 hrsz.	8,34	biomassza
Solti Biogáz Termelő és Szolgáltató Kft	Solt, 0164/57 hrsz.	0,637	biogáz

8.4. ELEKTRONIKUS HÍRKÖZLÉS

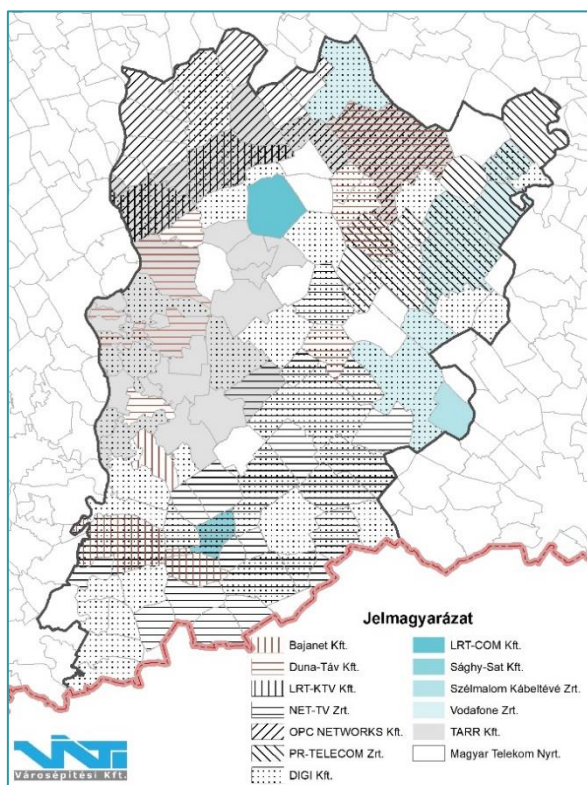
Az E-közmű adatbázis szerinti közművezeték üzemeltetőket Bács-Kiskun vármegyében az alábbi táblázatban gyűjtöttük össze.

25. táblázat: Hírközlési közművek üzemeltetői
(Forrás: E-közmű)

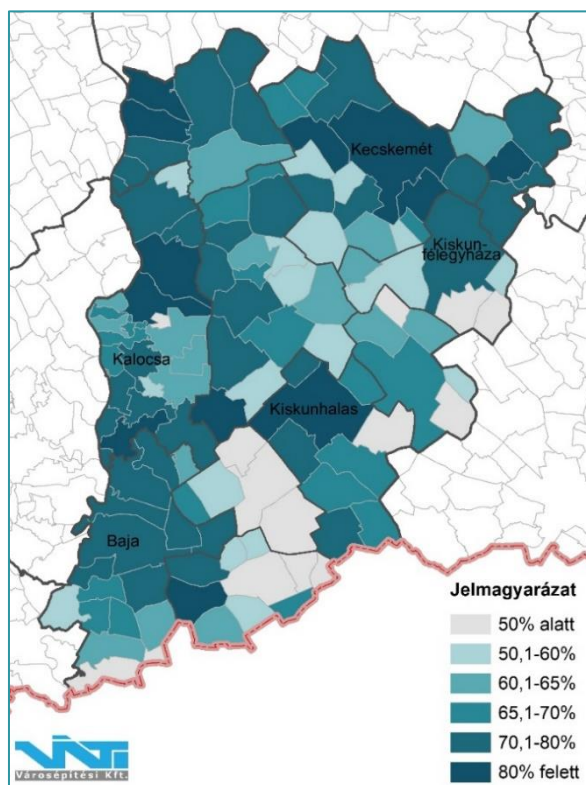
Szolgáltatás	Televízió	Internet	Telefon	Mobil-telefon	Rádió	Infra-struktúra tervezés, építés
Antenna Hungária Zrt.	x				x	
Bajanet Kft.	x	x	x			
D-Line Data Kft.						x
DIGI Távközlési és Szolgáltató Kft.	x	x	x	x		
DRÁVANET Internet szolgáltató Zrt.		x (nem lakossági)				
Duna-Táv Távközléselektronikai Kft.	x	x	x	x		
Fiber System Kft.						x
Invitech ICT Services Kft.		x (nem lakossági)				
LRT-COM Távközlési Szolgáltató Kft.	x	x	x			
LRT-KTV Távközlési Szolgáltató Kft.	x	x	x			
Magyr Hálózatépítő Kft.						x
Magyar Telekom Távközlési Nyrt.	x	x	x	x		
Master Telecom Zrt.						x
MVM Net Távközlési Szolgáltató Zrt.		x (nem lakossági)		x		
NET-TV Zrt.	x	x				
OPC NETWORKS Kft.	x	x	x			
PR-TELECOM Távközlési, Kereskedelmi és Szolgáltató Zrt.	x	x	x			

Szolgáltatás	Televízió	Internet	Telefon	Mobil-telefon	Rádió	Infra-struktúra tervezés, építés
Sághy-Sat Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.	X	X	X			
Szélmalom Kábeltvé Zrt.	X	X	X			
TARR Építő, Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.	X	X	X	X		
Trapp és Társa Kábeltelevíziós Szolgáltató Kft.						X
Vodafone Magyarország Távközlési Zrt.	X	X	X	X		

MŰSORTERJESZTÉS

154. ábra: Lakossági televízió, internet és vezetékes telefon szolgáltatást nyújtó szolgáltatók (Forrás: szolgáltatók honlapjai)

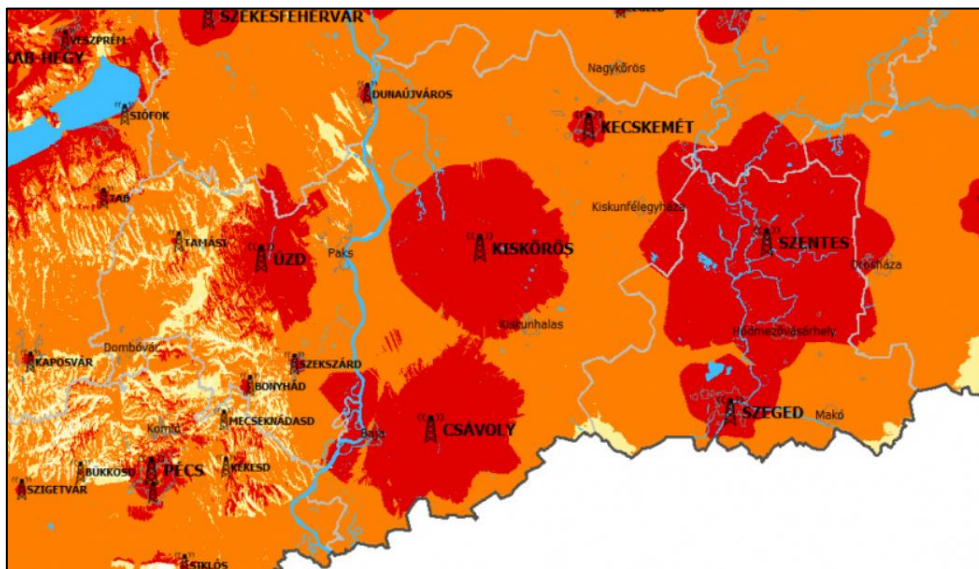
155. ábra: Helyhez kötött televíziószolgáltatás előfizetések aránya lakásállományhoz viszonyítva (%) (Forrás: KSH)

Analóg és/vagy digitális kábeltelevíziós szolgáltatást a vármegye területén 13 szolgáltató nyújt. Közülük a Magyar Telekom Nyrt. a vármegye teljes területén elérhető.

A kábeltelevíziós hálózatba bekapcsolt lakások számáról 2019-ig szolgáltatott a KSH adatokat. Ekkor Bács-Kiskun vármegyében 114511 lakás volt bekapcsolva a kábeltelevíziós hálózatba. Ez azt jelenti, hogy a megyei lakásállományhoz viszonyítva a lakások 47,2% rendelkezett akkor ezzel a szolgáltatással. A helyhez kötött televíziószolgáltatás előfizetések száma 2021-ben 176669 volt, ez a vármegyei lakásállományhoz képest

72,3%-ot jelent. A 155. ábraábrán látható, hogy a legkevesebb előfizetés a vármegye déli, középső részén, a Jánoshalmi és Bácsalmási járásokban történt.

Jelenleg kizárólag az Antenna Hungária Zrt. biztosít digitális földfelszíni országos televízióműsor-szétosztás, valamint –szórás szolgáltatásokat Magyarországon. Az országos hálózat DVB-T telephelyei közül 3 adótorony található Bács-Kiskun vármegyében: Csávoyn, Kecskeméten és Kiskőrösön. A vármegye egészén a lefedettség kitűnő.

JELMAGYARÁZAT

Piros - Kültéri min: Az épületen kívül, talajszint felett legalább 1.5 méter magasan (házfal, erkély, terasz) elhelyezett erősítő kültéri vevőantenna használatával.

Narancs - Kültéri max: Az épületen kívül, talajszint felett legalább 1.5 méter magasan (házfal, erkély, terasz) elhelyezett erősítő kültéri vevőantenna használatával. Az adótoronyra közvetlen, tiszta rálátás mindenképpen szükséges!

Sárga - Tető: A tető felett, talajszinthez képest legalább 10 méter magasan elhelyezett, előírásoknak megfelelő paraméterekkel rendelkező tetőantenna használatával. Az adótoronyra közvetlen rálátás nem feltétlenül szükséges, de előnyt jelent. Antennaerősítő használata segítséget nyújthat a jobb, minőségi vételhez.

Fehér - Nincs lefedettség

156. ábra: Digitális földfelszíni televíziós szolgáltatás (MindigTV) elérhetősége
(Forrás: ahrh.hu)

INTERNET ÉS TELEFON

Egyetemes elektronikus hírközlési szolgáltatás

Az egyetemes szolgáltató köteles a természetes személy végfelhasználók számára helyhez kötött hozzáféréseken keresztül a szélessávú internet-hozzáférési szolgáltatás, illetve hangszolgáltatás elérhetőségét – ideértve e szolgáltatások alapját képező csatlakozást is – biztosítani az internet-hozzáférési szolgáltatás tekintetében legalább 8 Mbit/s letöltési és legalább 2 Mbit/s feltöltési sebességgel. (Forrás: nmhh.hu)

Bács-Kiskun vármegye területére 6 földrajzi számozási körzet esik, melyeken 3 egyetemes szolgáltató működik.

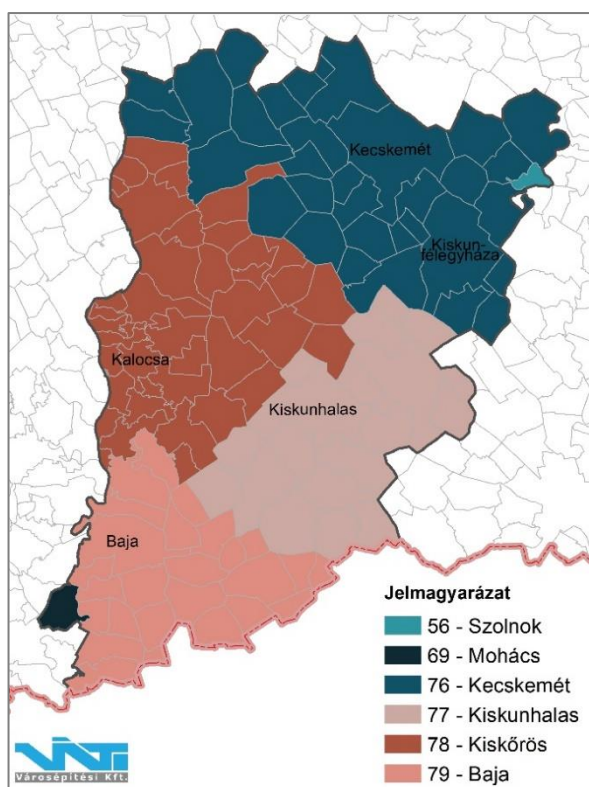
26. táblázat: Egyetemes szolgáltatás elérhetőségének biztosítására kijelölt egyetemes szolgáltatók
(Forrás: NMHH)

ANFT 1. melléklet 2.1.3. pontja szerinti számozási körzet	Magyar Telekom Távközlési Nyrt.	DIGI Távközlési és Szolgáltató Kft.	Tarr Építő, Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.
56 Szolnok	x		
69 Mohács	x		x
76 Kecskemét	x		
77 Kiskunhalas	x	x	
78 Kiskőrös	x		x

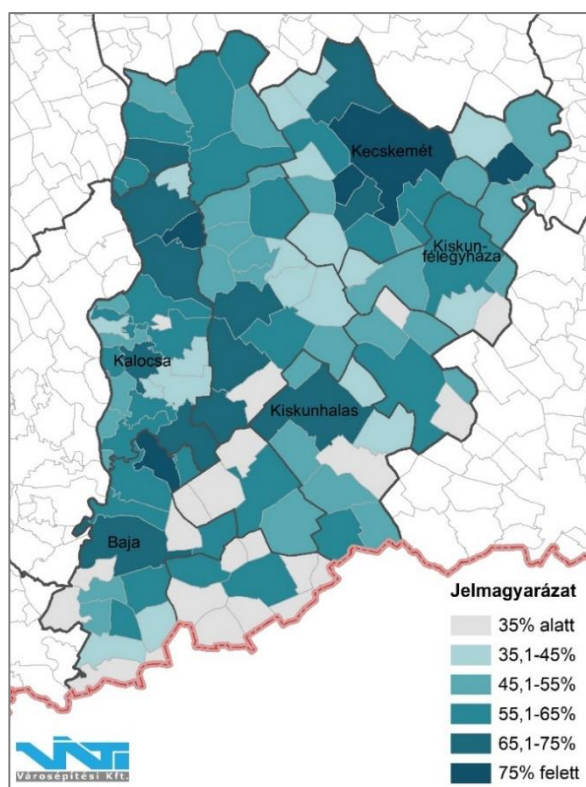
ANFT 1. melléklet 2.1.3. pontja szerinti számozási körzet	Magyar Telekom Távközlési Nyrt.	DIGI Távközlési és Szolgáltató Kft.	Tarr Építő, Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.
79 Baja	x	x	

A vármegyében az internet-előfizetések száma fokozatosan emelkedik, 2021-ben 151 624 db előfizetés volt érvényben. Ez a lakónépesség számához viszonyítva azt jelenti, hogy megközelítőleg minden harmadik vármegyei lakos nevén van előfizetés, és a lakások 72%-a hozzáfér az internethez.

Az alábbi ábrán az internet előfizetések lakásállományhoz viszonyított arányát ábrázoltuk az egyes településeken. Az ábrából kiderül, hogy a vármegye déli részén a lakások kevesebb, mint harmada fér hozzá az internethez. A legmagasabb előfizetési arány (75% feletti elérés) a megyeszékhelyre, Kecskemétre jellemző.

157. ábra: Számozási területek
(Forrás: Telekom.hu)

158. ábra: Internet-előfizetések aránya lakásállományhoz viszonyítva (%) (Forrás: KSH)

A vármegyében az egyéni és az üzleti fővonalak száma is csökkent az elmúlt 5 évben. A KSH adatai alapján 2021-ben ez 2 487 188 db egyéni és 441 954 db bekapcsolt fővonalat jelent. 2021-ben az 1000 lakosra jutó egyéni előfizetés a Bajai járásban volt a legmagasabb (258 db), a Kunszentmiklósi járásban a legalacsonyabb (121 db).

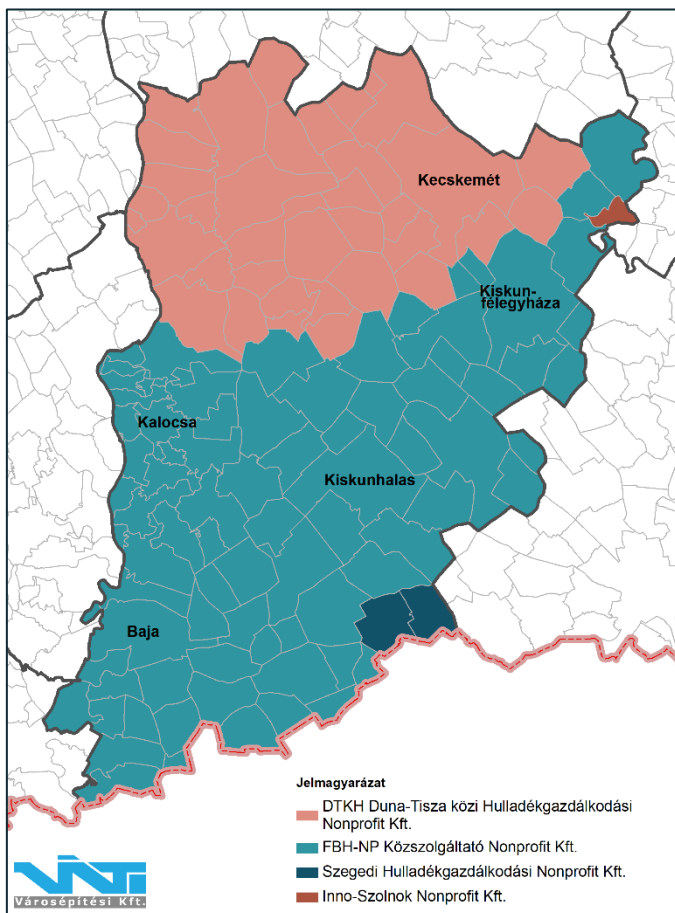
27. táblázat: Bekapcsolt fővonalak a vármegyében, 2021
(Forrás: KSH)

Terület	Bekapcsolt fővonalak száma (db)	Egyéni fővonalak száma (db)	Üzleti fővonalak száma (db)	Egyéni fővonalak száma 1000 lakosra(db)
Bajai járás	17 626	15 963	1 604	258,3
Kecskeméti járás	45 373	38 876	6 112	250,5
Kiskunfélegyházi járás	9 925	8 891	967	250,5
Kiskunhalasi járás	11 317	10 227	1 064	250,0

Tisza­kécs­kei já­rás	6 156	5 655	489	228,2
Kaloc­sa­i já­rás	10 493	9 433	1 010	203,9
Kiskun­maj­sa­i já­rás	4 020	3 665	344	200,8
Já­no­shal­mai já­rás	2 976	2 743	224	173,9
Kiskőrösi járás	10 129	8 933	1 162	171,1
Bácsalmási járás	2 732	2 473	246	139,4
Kunszentmiklósi járás	4 072	3 544	503	121,0

9.1. REGIONÁLIS HULLADÉKLERAKÓ KÖRZETEK

Bács-Kiskun vármegye 119 településén összesen négy nonprofit korlátolt felelősségű társaság végzi a hulladékgazdálkodási közszolgáltatást. Ahogy az ábrán is látható, a vármegye területének és településeinek háromnegyedét az FBH-NP Közszolgáltató Nonprofit Kft. látja el, míg a vármegye északi/északnyugati területén a DTKH Duna-Tisza közti Hulladékgazdálkodási Nonprofit Kft. végzi el a közszolgáltatási feladatokat. A két főbb vállalat mellett, Tompán és Kelebián a Szegedi Hulladékgazdálkodási, míg Tiszaugon az Inno-Szolnok Nonprofit Kft. rendelkezik közszolgáltatási szerződéssel az adott önkormányzatokkal.

159. ábra: Hulladékgazdálkodási szolgáltatók ellátási területei
(Forrás: szolgáltatók honlapja)

Hulladéklerakó, -válogató, -kezelő telepek:

- Izsáki hulladéklerakó telep
- Kecskeméti Regionális Hulladéklerakó telep
- Tiszazugi Hulladékkezelő Telep
- Vaskúti hulladéklerakó telep

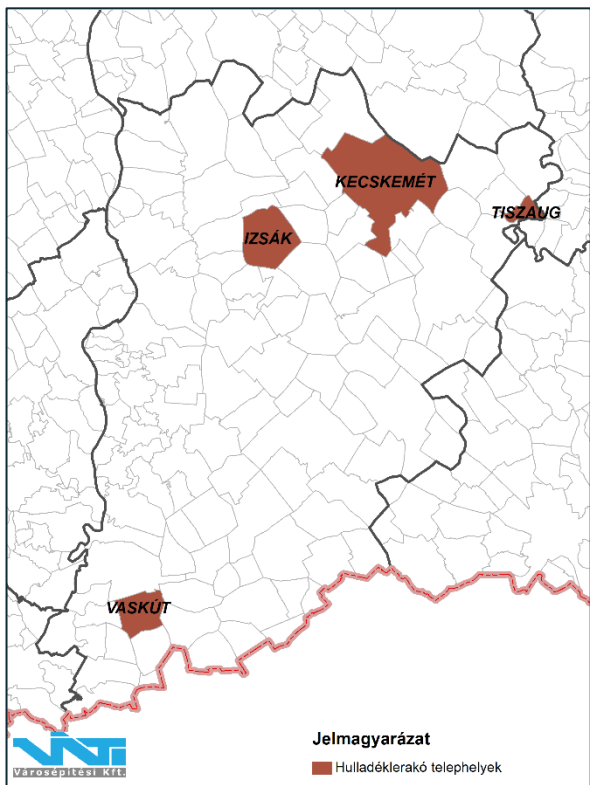
Meglévő veszélyes hulladéktípusok átvételére lehetőséget biztosító hulladékudvarok:

- Baja
- Kalocsa
- Kecel
- Kecskemét
- Soltvadkert

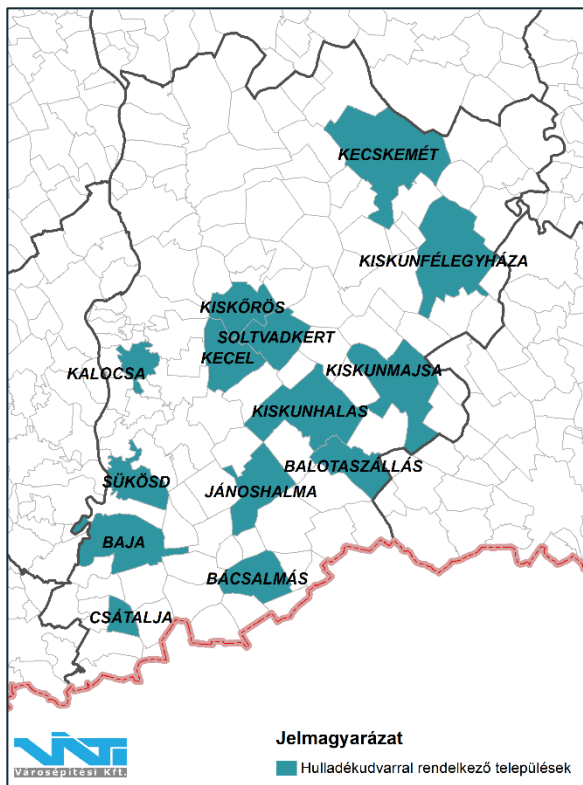
Hulladékudvarok az alábbi településeken találhatók:

- Bácsalmás
- Baja
- Balotaszállás

- Csátalja
- Jánoshalma
- Kalocsa
- Kecel
- Kecskemét
- Kiskőrös
- Kiskunfélegyháza
- Kiskunhalas
- Kiskunmajsa
- Soltvadkert
- Sükösd

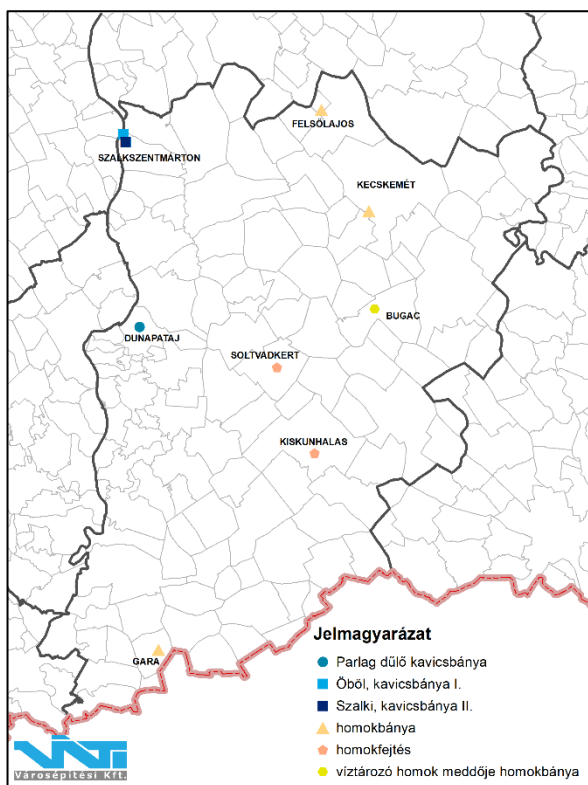
160. ábra: Hulladéklerakóval érintett települések
(Forrás: szolgáltatók honlapja)

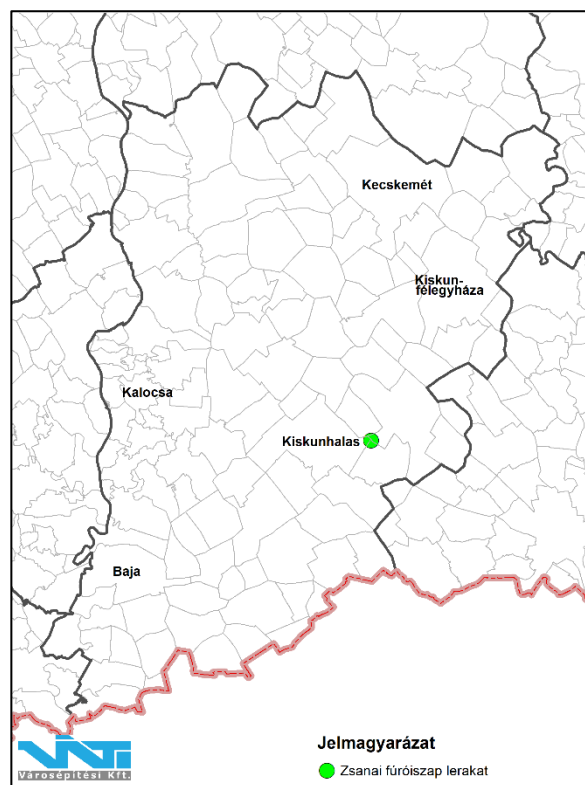
161. ábra: Hulladékudvarral érintett települések
(Forrás: szolgáltatók honlapja)

9.2. BEZÁRT BÁNYÁSZATI HULLADÉKKEZELŐK

A bányászat velejárója mind külszíni mind mélyszíni termelés esetén a bányászati felhasználás szempontjából értéktelen anyag, a meddő. A vármegyében az inert meddőhányók túlnyomó része a homok és kavics kitermeléshez köthetők. A meddő anyagok az élővilágra veszélyt jelenthetnek, és esztétikai szempontból negatív hatást gyakorolnak környezetükre, ezért fontos a meddőhányók rekultivációja, a környezet eredeti állapotába való visszaállítása. A Magyar Bányászati és Földtani Szolgálat (MBFSZ) adatbázisa alapján, a Bács-Kiskun vármegyében található néhány meddőhányó felénél történt meg a rekultiváció, ennek idejéről azonban nem állnak rendelkezésre adatok.

162. ábra: Inert bányászati hulladékok a vármegye területén

163. ábra: Zagyttározók a vármegye területén

(Forrás: mbfsz.gov.hu)

Források: fbhnpkft.hu,

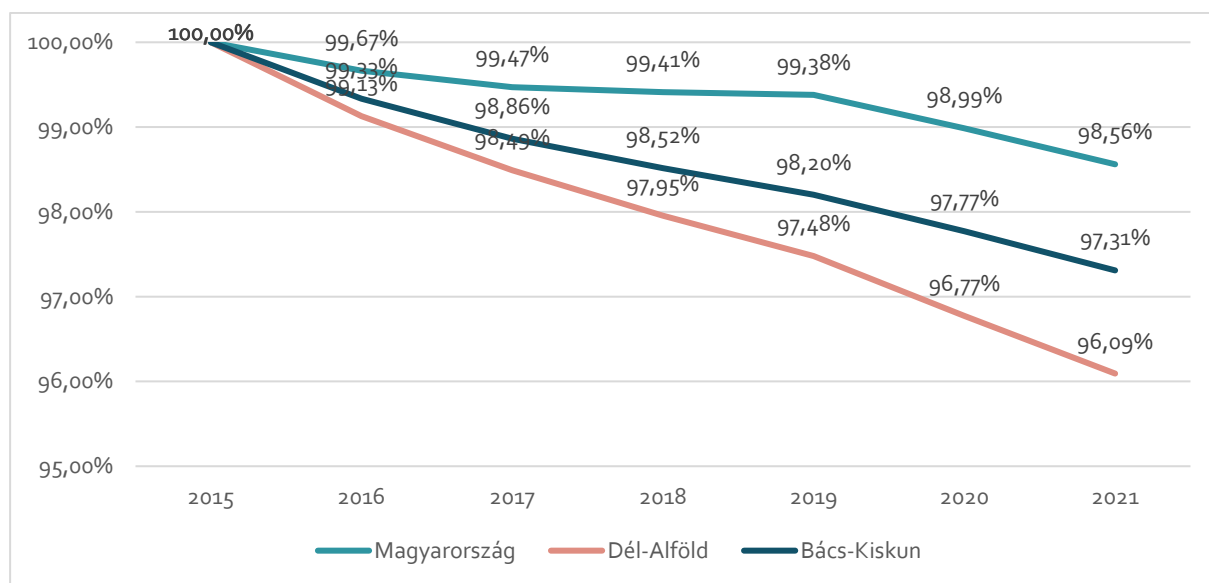
<http://dtkh.hu>, http://bkmkh.hu/kornyezetvedelmi_termeszettvedelmi_es/egysegess_kornyezethasznalati_engedelyek/, szegedihulladek.hu, inno-szolnok.hu, mbfsz.gov.hu/hatosagi-ugyek/nyilvantartasok/bezart-banyaszati-hulladekkezelok

10.1. NÉPESSÉG, NÉPMOZGALOM

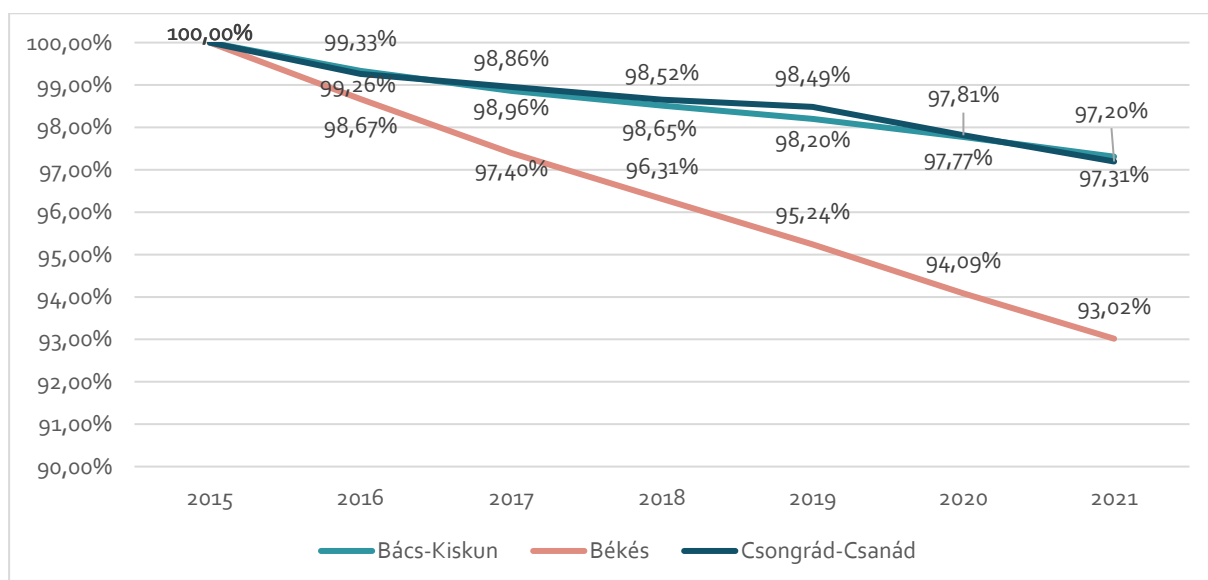
A NÉPESSÉGSZÁM ALAKULÁSA AZ ORSZÁGOS ÉS A TÉRSÉGI TRENDEK TÜKRÉBEN

2021-ben, a 2011-es népszámlálásnak a KSH által tovább számított adatai alapján az ország lakosságának 5,14%-a élt Bács-Kiskun vármegyében (497.660 fő), így az ország hatodik legnépesebb vármegyéje Budapest, Pest, Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Hajdú-Bihar vármegyék után. A vármegye 9,08%-os területi arányával (8.444,88 km²) az ország legnagyobb területű vármegyéje. A két érték hányadosa alapján megállapítható, hogy a vármegye népsűrűsége (58,93 fő/km²) nem éri el az országos átlagot (104,15 fő/km²), sőt Bács-Kiskun hazánk negyedik legkevésbé sűrűn lakott vármegyéje, Somogy, Tolna, illetve Békés vármegyék után.

A KSH 2011-es lakónépességre vonatkozó adatai szerint Magyarország lakossága 9.931.925 fő volt, mely a tovább számított 2021-es adat alapján 9.689.10 főre csökkent, ami országos szinten nézve 2,45%-os népességfogyást jelent. A regionális (6,38%) és vármegyei (4,64%) népességszám csökkenés az országosnál erőteljesebb fogyást mutat. A népességszám csökkenés, néhány vármegye kivételével, a 2015-2021 évi időszakot vizsgálva magasabb értékeket mutatott, mint a 2011-2015 közötti időszak, amelyet az alábbi diagram szemléltet.

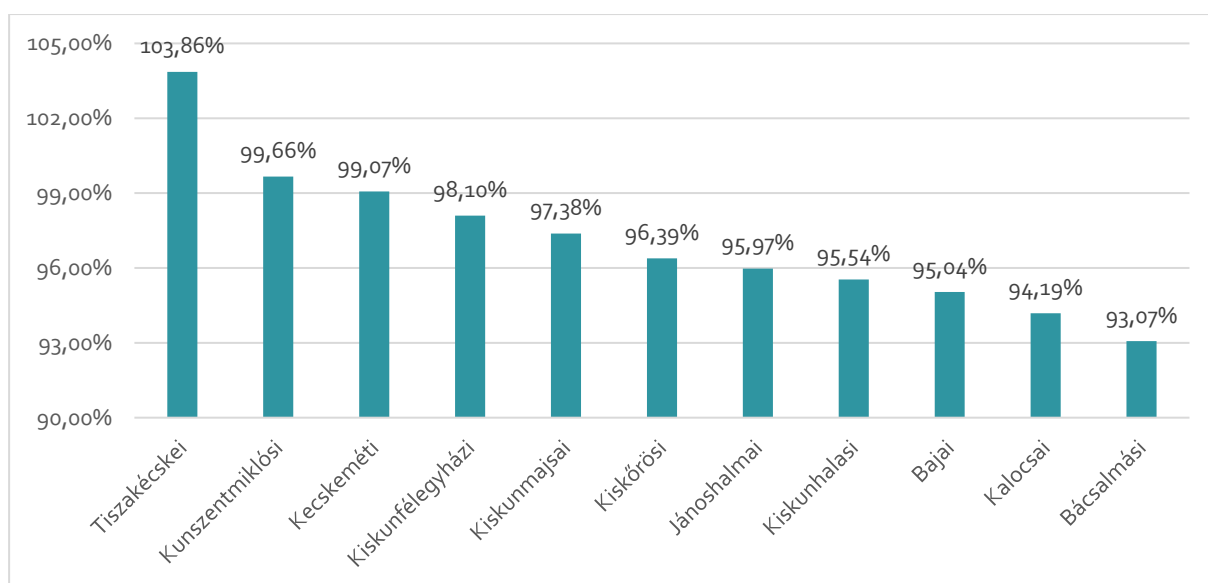

164. ábra: A lakónépességszám változásának aránya országos viszonylatban (2021-2015)
(2015 év = 100 %) (Forrás: KSH)

165. ábra: A lakónépességszám változásának aránya között, a Dél-Alföld régión belül (2021-2015)
(2015 év = 100 %) (Forrás: KSH)

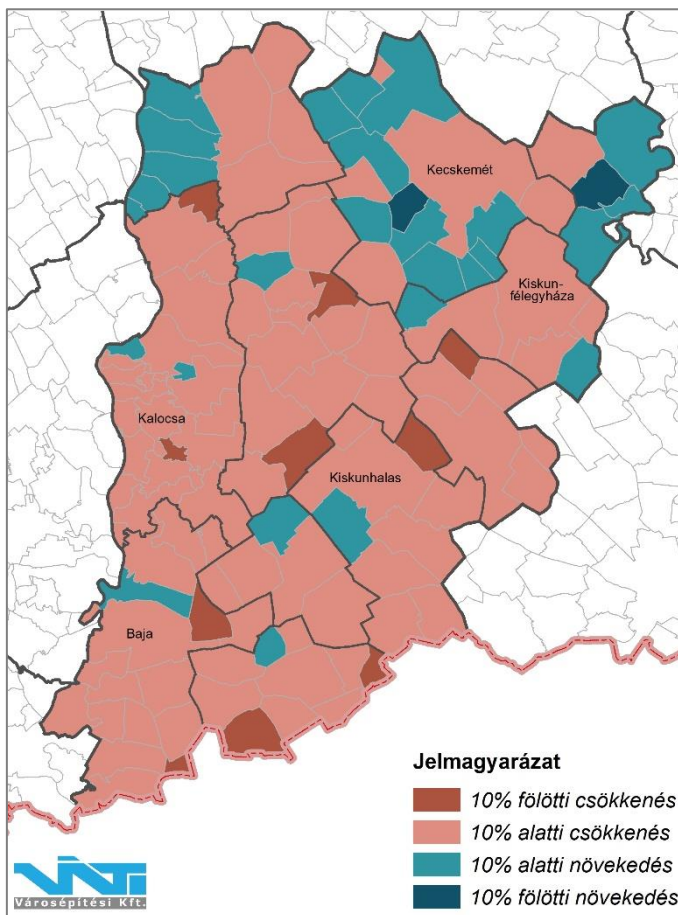
A Dél-Alföld régión belül Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyék nagyon hasonló értékekkel rendelkeznek, a 2021-es adatok alapján azonban Bács-Kiskun a legkedvezőbb helyzetű 2,59%-os csökkenéssel. Csongrád-Csanád vármegyének 2,80%-kal, Békésnek pedig 6,98%-kal csökkent a lakónépessége.

166. ábra: A lakónépesség szám változásának aránya a vármegyében (2015-2021)
(2015 év = 100 %) (Forrás: KSH)

A vizsgált időszak alatt a vármegyén belül jelentősebb különbségek tapasztalhatóak. Összességében elmondható, hogy a Tiszakécskei járás kivételével valamennyi járásnak csökkent a népességszáma 2015 és 2021 között, de a változás mértéke különböző. A legkisebb népességfogyás a Kunszentmiklósi (0,34%), a Kecskeméti (0,93%) és a Kiskunfélegyházi (1,9%) járásokban figyelhető meg, a legjelentősebb csökkenést pedig a Bácsalmási (6,93%), a Kalocsai (5,81%) és a Bajai (4,96%) járásoknak kellett elszenvedni.

Település szinten vizsgálva a népesség változását megállapítható, hogy összesen 29 olyan település található a vármegyében, ahol nőtt a népesség, ebből a pedig kettő település olyan, ahol ez a növekedés meghaladta a 10%-ot. Ballószög népessége nőtt a vármegyén belül a legtöbb (797) fővel, ami a település népességszámához viszonyítva egy 22,75%-os növekedést jelent. Arányaiban szintén itt a legnagyobb mértékű a növekedés, mely jól szemlélteti a Kecskeméti szuburbán zóna kialakulását, illetve megerősödését (Helvécia 5,22%). A vármegyében 11 település található, ahol 2015 és 2021 között 1% alatti volt a lakónépesség számának változása, minimálisan nőtt a népesség Tass, Pálmonostora, Dunavecse, Jakabszállás és Kéleshalom, míg minimálisan csökkent Orgovány, Tázlár, Fülöpszállás, Kiskunmajsa és Miske településeken. A vármegye településeiből pedig 10 településen

167. ábra: A lakónépesség változása a vármegyében
(2015-2021)
(Forrás: KSH)

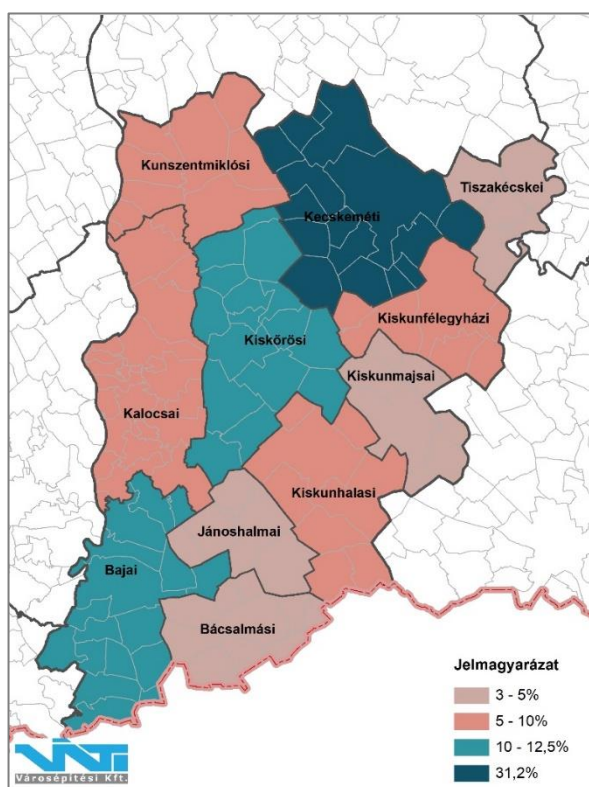
haladta meg a csökkenés mértéke a 10%-ot. A fogyó települések közül szám szerint Kecskeméten figyelhető meg a legjelentősebb csökkenés (2.907 fő), de a város jelentős mérete miatt ez az 2,6%-os fogyás a vármegyei átlag értéke körül mozog. A települések méretéhez viszonyított három legjelentősebb népességfogyást három törpe-, illetve aprófaluszenvedte el, név szerint Újsolt (25,5%), Drágaszél (15,53%) és Móricgát (15,38%).

NÉPESÉG ELOSZLÁSA ÉS VÁLTOZÁSA BÁCS-KISKUN VÁRMEGYÉN BELÜL

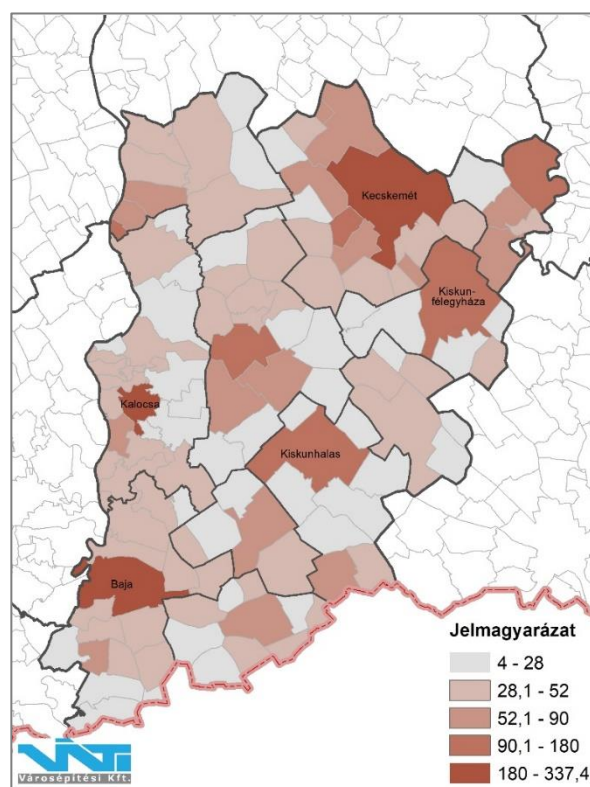
A népesség eloszlását a vármegyén belül vizsgálva megállapítható, hogy a járások közül a Kecskeméti járásban él a vármegye népességének 31,18%-a (míg a vármegye területének csak 15,35%-a tartozik a járáshoz), így egy jelentős koncentrációról beszélhetünk a vármegyeszékhely térségében. Utána következik a Bajai (12,42%) és a Kiskőrösi járás (10,49%), míg a legkisebb aránnyal a Jánoshalmi (3,17%), a Bácsalmási (3,57%) és a Kiskunmajsai (3,67%) járások rendelkeznek. A járások népességmegoszlása a vármegyén belül 2015 óta nem változott jelentősen, a Kecskeméti járás 0,55%-os, a Tiszakécskei 0,31%-os növekedést, a Kalocsai és a Bajai járások pedig 0,30%-os csökkenést produkált, a többi járás esetén a változás 0,2%-ot nem haladja meg.

A településszintű vizsgálatból kirajzolódik, hogy a népesség néhány kivételtől eltekintve a járásközpontokban és azoknak közvetlen közelében összpontosul. Legmagasabb népsűrűséggel rendelkező települések Kecskemét (337,34 fő/km²), Kalocsa (275,29 fő/km²) és

Baja (187,55 fő/km²), míg a legalacsonyabb népsűrűséggel Újsolt (4,52 fő/km²), Bugacpusztaháza (6,16 fő/km²) és Kéleshalom (7,17 fő/km²) rendelkeznek.

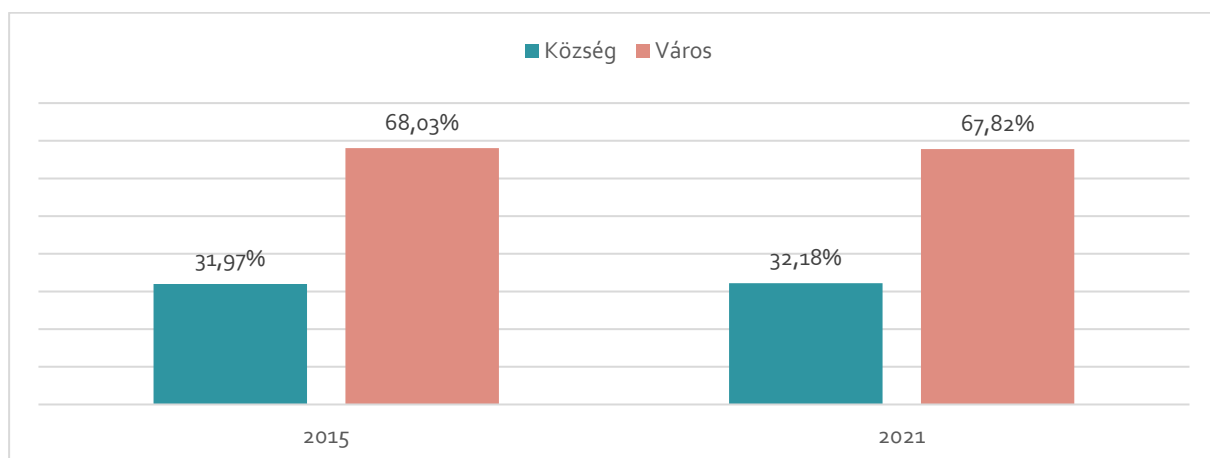

168. ábra: Népeség százalékos megoszlása járásonként, 2021
(Forrás: KSH)

169. ábra: Népsűrűség, 2021
(Forrás: KSH)

A népességszám változásának bemutatásához a települési típusokat és azon belül is a népesség-nagyság kategóriák tendenciáit vizsgáltuk. A lakosság egy jelentős része – a fenti ábrán láthatóan – a vármegyeszékhelyen, a járásközpontokban és azok vonzáskörzetében sűrűsödik. A települések 84%-ának (100 db) népsűrűsége nem éri el a vármegyei átlagot (58,93 fő/km²), míg mindössze a nyolc település éri el az országos átlag népsűrűséget (104,15 fő/km²). 2015-ben a vármegye lakosságának 68,03%-a élt a városokban és 31,97%-a községekben, ez az arány 2021-re 0,21%-os növekedést mutatott a községek javára.

170. ábra: Lakónépesség változása a település típusok tükrében (2015-2021)
(Forrás: KSH)

A település típusokat tovább bontva látható, hogy valamennyi kategória csökkenő tendenciát mutat. A városokon belül az egyetlen nagyvárosban, Kecskeméten 2,6%-os volt a csökkenés mértéke, mely a vármegyei értékkel (2,59%) mozog együtt. A három középváros (Baja, Kiskunhalas és Kiskunfélegyháza) esetén az átlagos fogyás 4,25%-os, a kisvárosok esetén pedig ez az érték 2,50%, tehát míg a kisvárosok esetében a vármegyei átlagnál valamivel kisebb mértékű volt a fogyás, a középvárosok esetében jelentősebb volt a népességszám csökkenése.

A községek nagyfalvak, középfalvak, kistalvak, aprófalvak és törpefalvak kategóriákba tartoznak. A nagyfalvak népességszáma volt a legstabilabb a vizsgált időszak alatt (2000 fő fölött, 0,04%), míg a középfalvakban (1000-1999 fő) 3,95%-os csökkenésről beszélhetünk. Az aprófalvakban (200-499 fő) a középfalvak értékéhez hasonló, 3,68%-os volt a csökkenés, a kistalvakban (500-999 fő) ennél valamivel magasabb (5,21%), míg a két törpefaluban (Újsolt és Bácsszentgyörgy, 200 fő alatt) volt arányaiban a legmagasabb (20,86%) a népességfogyás mértéke. Tovább árnyalja a képet, hogy a településkategóriák mérete nem csak a fogyás mértékének, hanem a csoporton belül az egyes településenkénti változás arányának a jelentősebb kiingásával is jár. Míg a nagyfalvak esetén például Lakitelek és Ballószög települések 10% fölötti népességszám növekedést produkált, addig a többi nagyfalu átlagosan 4,3%-kal fogyott. Hasonlóan a kistalvak és az aprófalvak esetében is, a csökkenés több esetben is meghaladta a 10%-ot, míg akadtak olyanok is, melyek közel 5%-os növekedést produkáltak.

28. táblázat: Települési népesség-változása nagyság kategóriák szerint (2015-2021)
(Forrás: KSH)

Településcsoport	Legjelentősebb növekedés	Legjelentősebb fogyás
Kisváros (<20000)	Kerekegyháza (3,38%)	Kalocsa (8,42%)
Nagyfalu (>2000)	Ballószög (22,75%)	Madaras (9,17%)
Középfalu (1000-1999)	Soltszentimre (7,67%)	Katymár (13,11%)
Kisfalu (500-999)	Kunbaracs (4,15%)	Harkakötöny (11,62%)
Aprófalu (200-499)	Bugacpusztaháza (4,74%)	Drágaszél (15,53%)

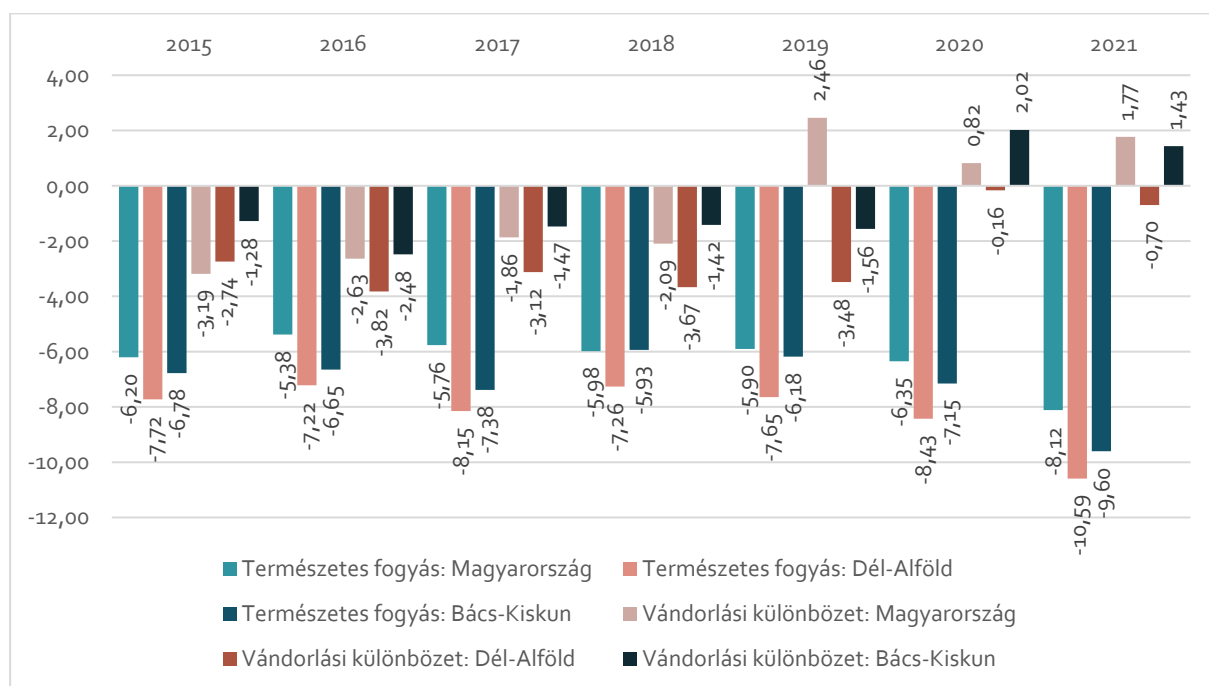
29. táblázat: Települési népesség-nagyság kategóriák alakulása (2015-2021)
(Forrás: KSH)

Települési népességnagyság	Lakónépesség (2015)	Lakónépesség (2021)	Változás mértéke (%)
Nagyváros (>100.000)	111724	108817	-2,60
Középváros (20.000-99.999)	92019	88108	-4,25
Kisváros (<20000)	144187	140577	-2,50
Nagyfalu (>2000)	86246	86210	-0,04
Középfalu (1000-1999)	57745	55466	-3,95
Kisfalu (500-999)	15592	14780	-5,21
Aprófalu (200-499)	3556	3425	-3,68
Törpefalu (<200)	350	277	-20,86

NÉPMOZGALOM

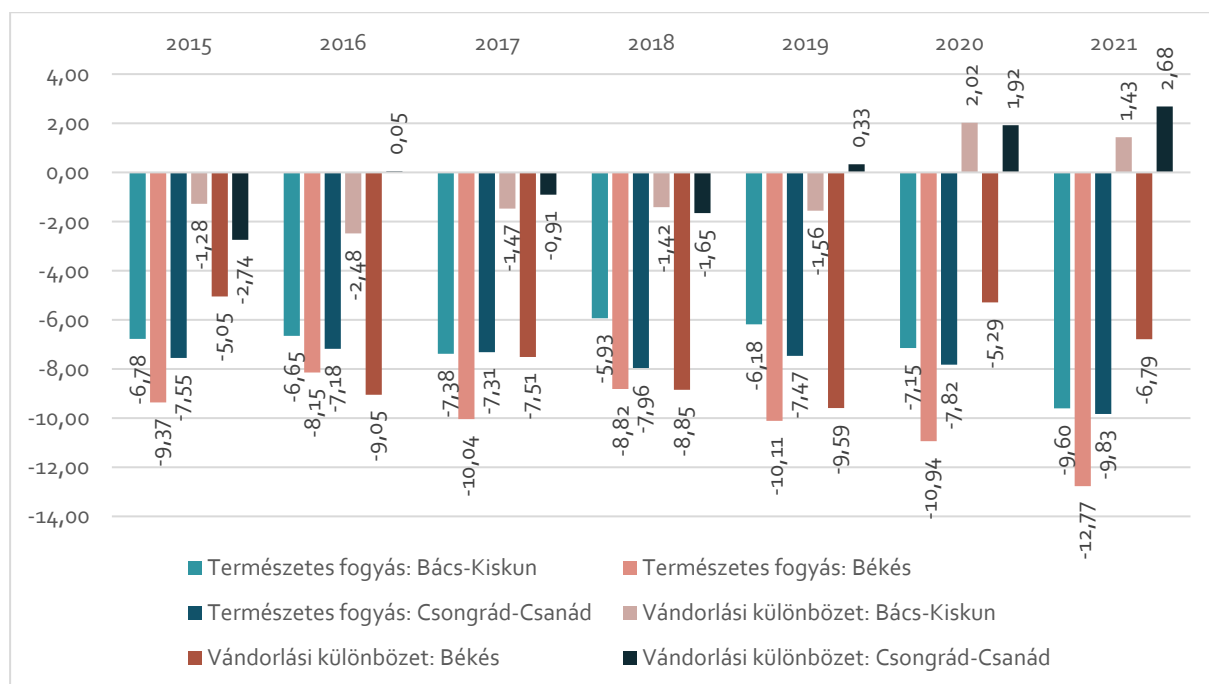
A fentebb bemutatott népesség csökkenés alapján elmondható, hogy hasonlóan az ország legtöbb vármegyéjéhez, Bács-Kiskun vármegyére folyamatos fogyás és előregedés jellemző. Ennek elsődleges okai, hogy átlagosan a születések száma jóval kevesebb, mint a halálozások száma, továbbá az országon belüli vándorlási index is negatív (magasabb az elvándorlók

száma az oda vándorlóknál). Utóbbi azonban 2020-ban és 2021-ben már pozitív lett. Megvizsgáltuk a vándorlási különbözet és a természetes fogyás arányát egymáshoz képest. Az országos és regionális adatokat összehasonlítva a vármegyeivel, látható, hogy a természetes szaporodás jelenti a nagyobb problémát.

171. ábra: Vándorlási különbözet és természetes fogyás országos viszonylatban (2015-2021)
(ezrelék) (Forrás: KSH)

Ha csak a Dél-Alföld régió belül vizsgáljuk a két mutatót, mindhárom vármegye értékénél a természetes fogyás a dominánsabb, a régió belül azonban Bács-Kiskun vármegye rendelkezik a legkevésbé hátrányos értékekkel.

172. ábra: Vándorlási különbözet és természetes fogyás a Dél-Alföld régióban (2015-2021)
(ezrelék) (Forrás: KSH)

Bács-Kiskun vármegyében a járások szintjén is elemeztük a vándorlási különbözet és a természetes fogyás értékeit a 2021-es évre vonatkoztatva. Az adott évben a természetes fogyás/szaporodás -9,6‰ volt, míg a belföldi vándorlási mutató 1,43‰. A járások mutatói heterogén képet mutatnak, így markáns különbségek figyelhetők meg a különböző járások között. A 11 járás közül kettőben (Kecskeméti és Tiszakécskei) volt pozitív a tényleges szaporodás értéke, az összes többi járásban azonban a természetes fogyás okozta leginkább a népesség fogyását. 2021-ben a legjelentősebb természetes fogyással a Bácsalmási (-21,34‰), a Kiskunhalasi (-12,59‰) és a Jánoshalmi járás (-11,04‰) rendelkeztek, míg a felsorolás másik végén a Kecskeméti (-3,38‰) a Tiszakécskei (-6,14‰) és a Kiskőrösi (-7,39‰) természetes fogyása álltak. Az vándorlási egyenleg kapcsán elmondható, hogy 2021-ben 11 járásból hat zárt migrációs deficittel. A legjelentősebb elvándorlással a Kiskunhalasi járásnak (-5,83‰) kellett szembesülnie. A legkedvezőbb értékek a Tiszakécskei (9,48‰), a Kecskeméti (7,85‰) és a Bácsalmási járás (7,71‰) esetén figyelhetők meg.

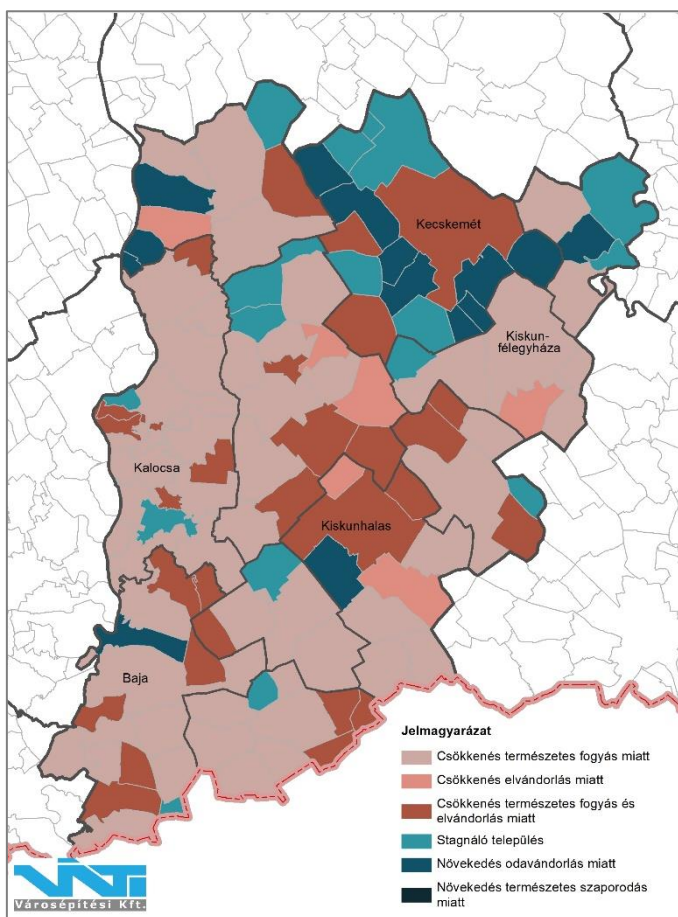

173. ábra: Természetes fogyás és vándorlási különbözet a vármegye járásaiban, 2021 (ezrelék) (Forrás: KSH)

Térszerkezeti szempontból vizsgálva az egyes népmozgalmi formákat a 2015-2021 közötti időszakban látható, hogy a folyamatok jelentős részben összekapcsolhatóak az egyes települések elhelyezkedésével. Az elsődlegesen természetes fogyás okozta népességcsökkenés a települések közel felére jellemző, melyek a vármegye egészében, de kifejezetten annak déli és nyugati részein találhatók. Az elsődlegesen elvándorlás okozta csökkenés hat települést érint, kevésbé terület specifikus, de inkább a vármegye középső részein jellemző. Az elsődlegesen a természetes szaporodás okozta növekedés egyik településen sem volt jellemző. A pozitív migrációs folyamatnak köszönhető népességnövekedéssel 14 település érintett, melyek elsősorban a kedvezőbb munkalehetőségekkel rendelkező Kecskemét környéki települések. A 17 stagnálást mutató település szintén inkább a vármegye északi részén, azon belül is a Kecskemét környékén

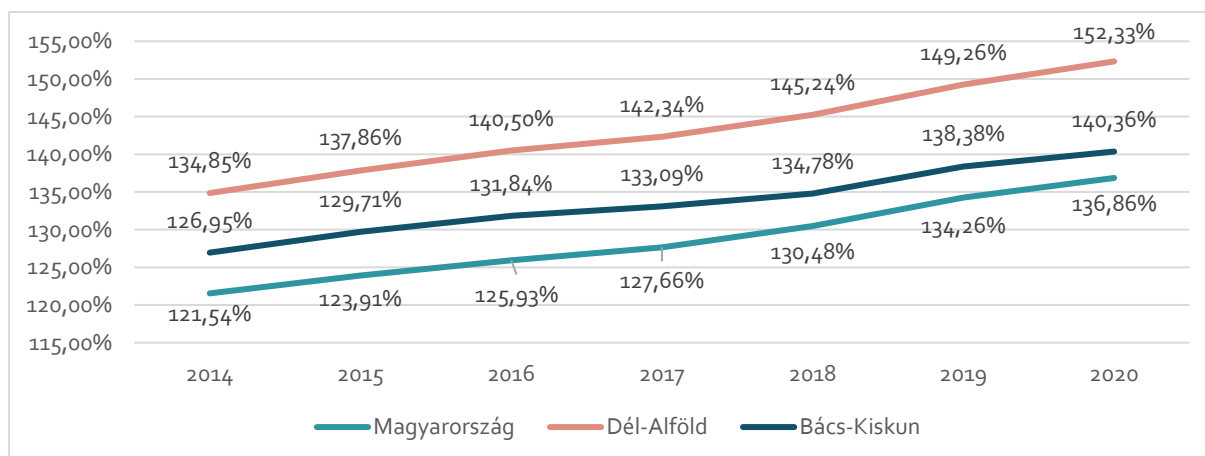
helyezkedik el. Szintén elmondható az is, hogy leginkább a vármegye középső részein, illetve Kecskemét város közigazgatási határán belül volt jellemző egyszerre a természetes fogyás, és az elvándorlás. Ez 28 településen volt megfigyelhető a vizsgált időszakban.

Az öregedési index az időskorú népesség (65–X éves) arányát mutatja a gyermekkorú népesség (0–14 éves) százalékában. A diagramok jól szemléltetik, hogy az előregedés országos jelenség, de mind a regionális mind a vármegyei értékek az országos fölött vannak. A Dél-Alföld régión belül Bács-Kiskun vármegye (140,36%) áll a legkedvezőbb helyen, míg Csongrád-Csanád (156,44%) és Békés (167,33%) vármegye értékei meghaladják a régiós átlagot (152,33%). Az index mértéke az országos trendhez hasonlóan mind a három vármegyében folyamatos növekedést mutat.

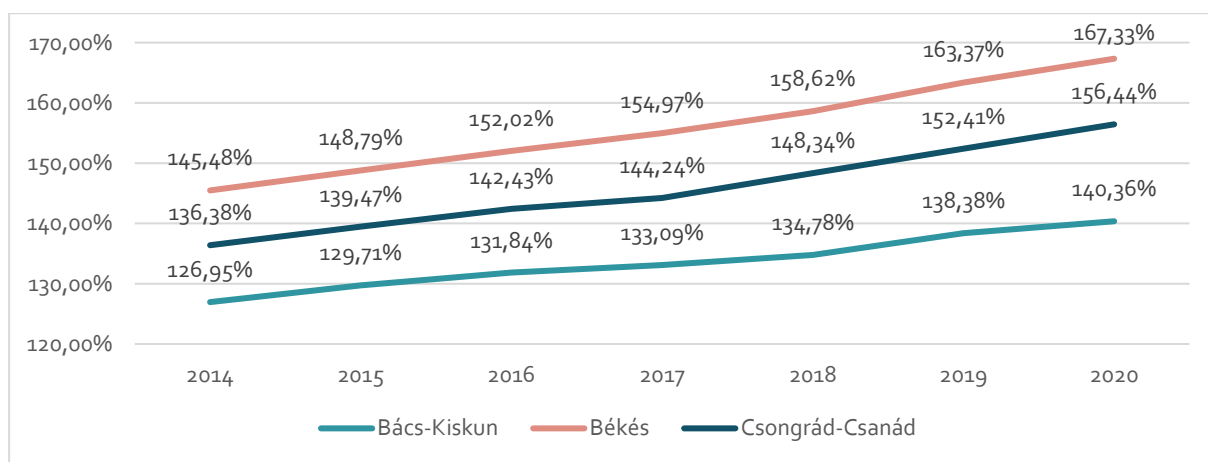

174. ábra: Népességszám változásának elsődleges oka (2015-2021)
(Forrás: KSH)

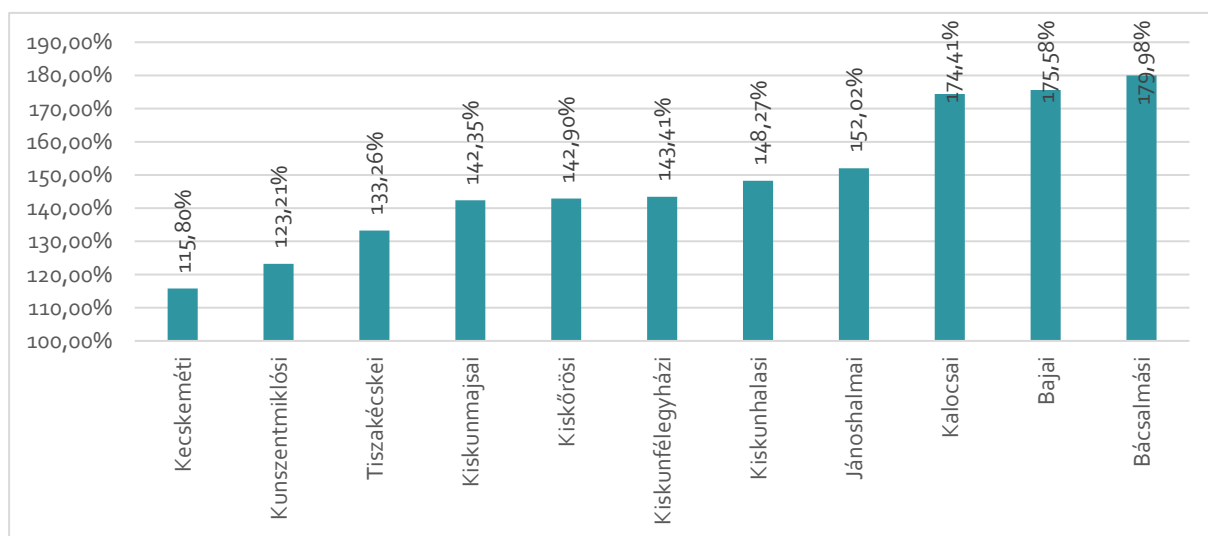
Vármegyén belül vizsgálva a Kecskeméti (115,8%), a Kunszentmiklósi (123,21%) és a Tiszakécskei járások (133,26%) értékei a legkedvezőbbek és a Bácsalmási (179,98%), a Bajai (175,58%) és a Kalocsai járások (174,41%) értékei a legkedvezőtlenebbek. 2015 és 2021 között az index legnagyobb emelkedése a Bajai (20,02%), a Kiskunhalasi (17,12%) és a Bácsalmási járásokban (14,19%), míg a legkisebb változás a Kunszentmiklósi (1,73%), a Kiskunfélegyházi (2,22%) és a Tiszakécskei járásokban (4,78%) volt tapasztalható.

175. ábra: Öregedési index országos viszonylatban (2014-2020)
(Forrás: KSH)

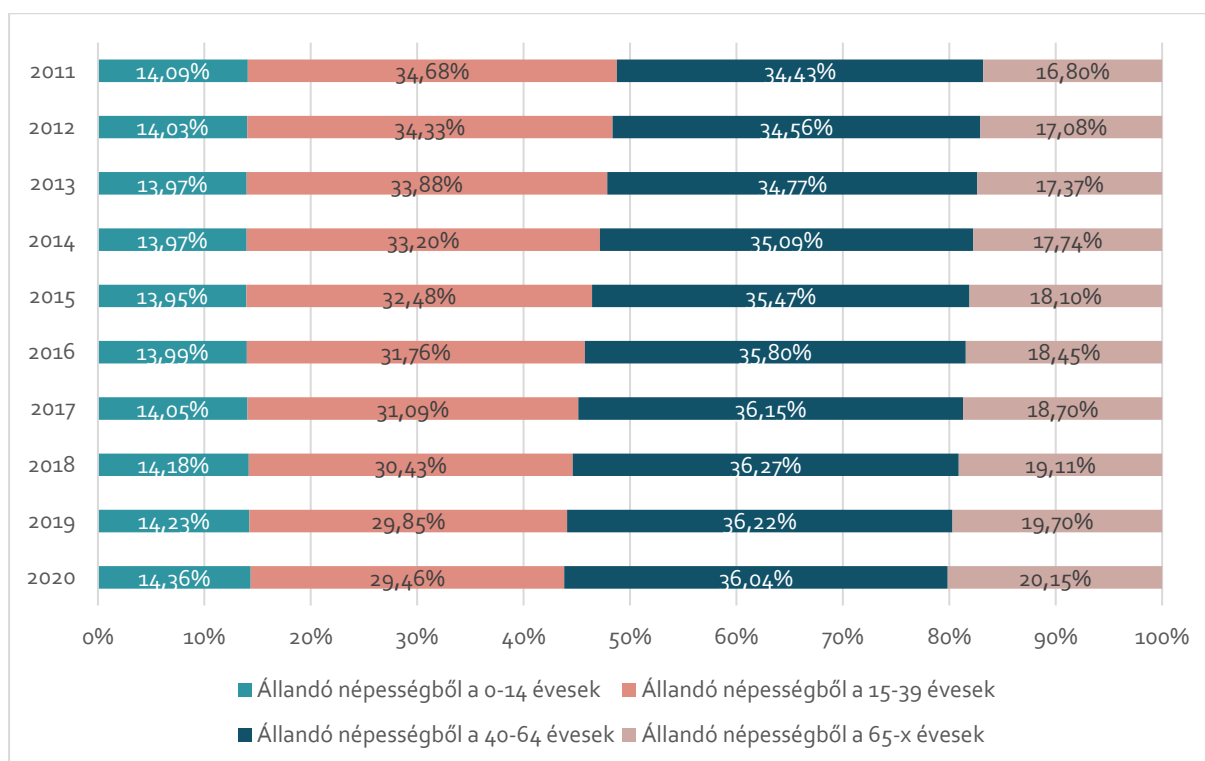

176. ábra: Öregedési index a Dél-Alföld régióban (2014-2020)
(Forrás: KSH)

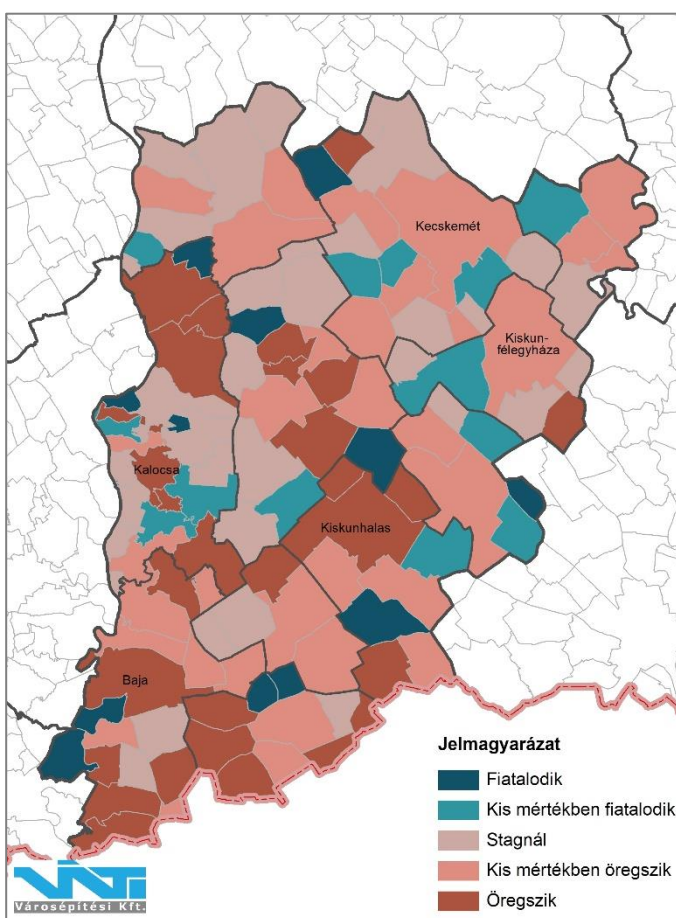
177. ábra: Öregedési index a vármegye járásaiban, 2020
(Forrás: KSH)

A demográfiai folyamatokat a vármegye korösszetételének vizsgálata is jól tükrözi. 2014-hez képest az idősek aránya 2,41%-kal, míg a 40-59 év közötti korosztály 0,95%-kal nőtt, a 15-39 éves korosztály pedig 3,75%-kal csökkent. A 0-14 év közötti korosztály aránya stagnálónak mondható (+0,38%). Ugyanezt a régiós, illetve az országos értékekhez viszonyítva, kifejezetten hasonló. A Dél-Alföld régióban 2,61%-kal nőtt az idősek, 0,91%-kal a 40-64 éves, míg 3,69%-kal csökkent a 15-39 éves korosztály aránya, a 14 év alattiak aránya pedig szintén stagnált (+0,17%). Magyarországon a 65 év felettiek aránya 2,48%-kal, a 40-64 év közöttieké 1,10%-kal nőtt, míg a 15-39 év közötti korosztály 3,79%-kal csökkent, a 14 év alattiak pedig 0,21% növekedéssel stagnáltak. Összességében tehát Bács-Kiskun vármegye népessége valamivel lassabban öregedett a vizsgált időszakban, mint a Dél-Alföld régió, illetve az egész ország népessége.

178. ábra: Korösszetétel a vármegyében (2011-2020)
(Forrás: KSH)

A területi vizsgálat a vármegyei átlaghoz képest több helyen is eltérést mutat. 5 különböző kategóriában vizsgáltuk a korstruktúra alakulását. A legkedvezőbb kategóriába 12 település tartozik, itt elmondható, hogy 20 százalékpont fölött növekedett a fiatalok aránya az idősekéhez képest. A következő kategóriába az 5-20 százalékpont közötti növekedést mutató 13 település tartozik. 32 településen stagnált a korosztályok megoszlása (0+-5 százalékpont). További 33 településen kismértékű öregedés (5-20 százalékpont) mutatható ki, míg 29 tartozik azon csoportba, ahol több, mint 20 százalékponttal növekedett az idősebb korosztály aránya a fiatalokhoz képest. Viszont az adatok elemzésénél fontos megjegyezni, hogy számos kis- és aprófalunál egy néhány fős változás is már jelentős arányeltolódást tud előidézni, így a lista két végén

179. ábra: A korstruktúra változása (2014-2020)
(Forrás: KSH)

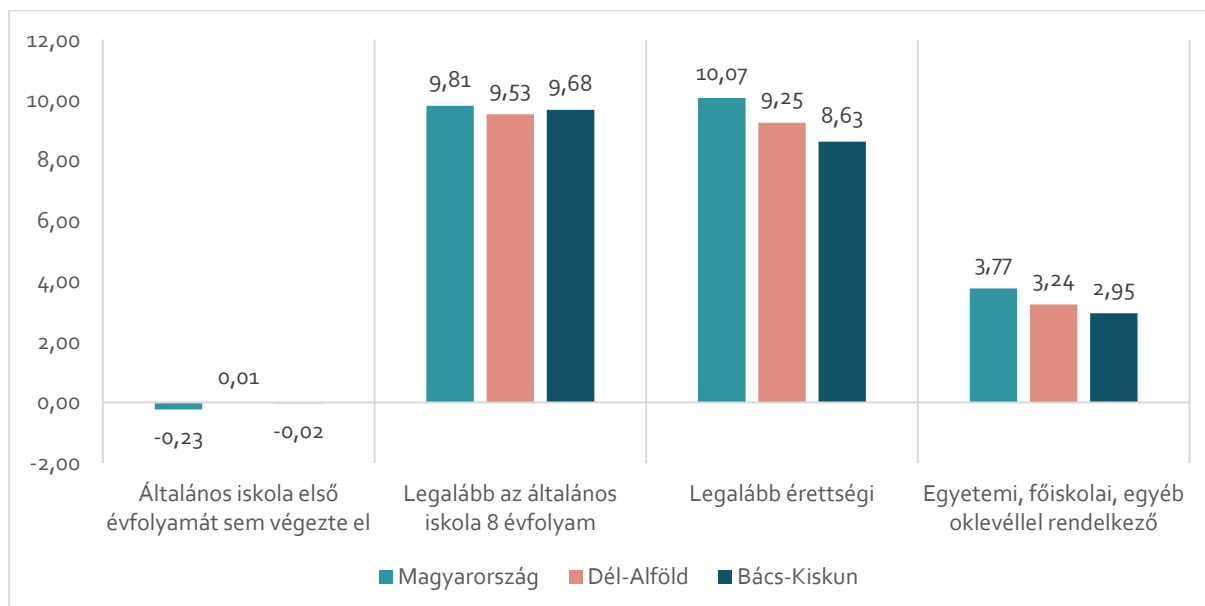
javarészt apró- és kisfalvak találhatók. Település szinten vizsgálva a korstruktúra változását megállapítható, hogy a települések 21%-a (25 db) esetében legalább kis mértékben fiatalodott a népesség. Ezek a települések nem mutatnak egyértelmű települési mintázatot, összességében azonban a vármegye középső és északi részein fordulnak elő gyakrabban. A vármegyében található, általunk stagnáló kategóriába sorolt 32 településből 6 olyan volt (Szakmár, Lajosmizse, Csátalja, Bátya, Gátér és Fajszt), ahol 2014 és 2020 között gyakorlatilag nem változott a fiataloknak az idősekhez képesti aránya. A stagnáló települések területileg leginkább a vármegye északi és nyugati részein (pl. Kalocsa térsége, Kunszentmiklós környéke, Kiskunfélegyháza környéke) fordulnak elő. A települések közel 52%-a esetén (62 db) figyelhető meg legalább kis mértékű öregedés, melyek a fent említett térségeket leszámítva viszonylag egyenletesen elosznak a vármegye teljes területén. A 20 százalékpontot meghaladó települések azonban egy képzeletbeli Solt-Kiskunhalas északnyugat-délkelet vonal alatt, azon belül is Bajától délre sűrűsödnek. Továbbá elmondható, hogy a legalább kismértékben előregedő csoportba tartozik a városok közel 80%-a.

10.2. KÉPZETTSÉG, FOGLALKOZTATOTTSÁG

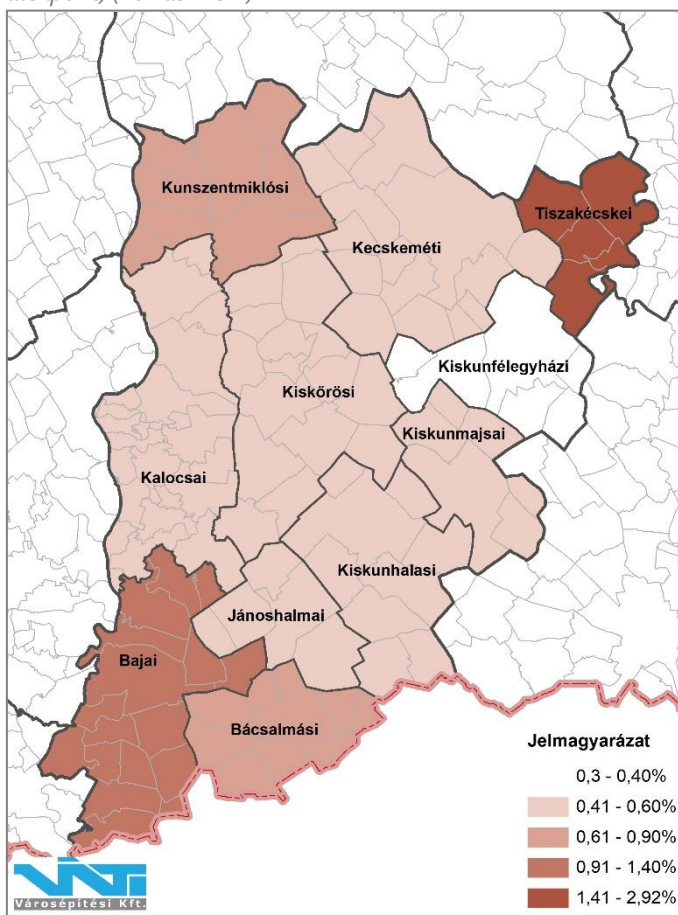
KÉPZETTSÉG

A lakosság képzettségére vonatkozóan a népszámlálások kapcsán állnak rendelkezésre adatok. Az utolsó két népszámlálás között eltelt időszakban jelentősen javultak a lakosság iskolai végzettségére vonatkozó adatok. Bács-Kiskun vármegyében az országos átlagnál kisebb mértékben csökkent azoknak a 10 évesek és annál idősebbeknek az aránya, akik még az általános iskola első évfolyamát sem végezték el, azonban már 2001-ben jóval alacsonyabb értékkel rendelkezett, mint az országos átlag. A vármegye a régiós átlagnál valamivel magasabb értékkel rendelkezik, ugyanakkor, míg a régió ezen értéke nőtt, addig a vármegye valamelyest javított. Szintén az országos folyamattal megegyező, a régiósnál valamivel erősebb fejlődést mutat a 15 éves és azon felüli korcsoport legalább 8 osztályt elvégzettek arányában, ami 9,68 százalékpontot emelkedett 2001 és 2011 között, így elérve a 91,33%-os arányt. A legalább érettségivel rendelkezők aránya 19,21%-ról 27,84%-ra emelkedett a vármegyében, viszont ez a növekedés (a régióhoz hasonlóan) elmarad az országos dinamikától, ami 10 százalékpontot meghaladó volt a vizsgált időszakban. A legalább érettségivel rendelkezők arányához hasonlóan az egyetemi, vagy főiskolai oklevéllel rendelkezők aránya is jelentősen, 4,69%-ról 7,64%-ra gyarapodott (2,95%), viszont a fejlődés mértéke itt is elmarad az országos értékektől, ahol a mutató 2011-ben már elérte a 8,47%-ot, így 2001-től 3,77 százalékponttal bővült, de valamivel kedvezőbb a régiós értéktől.

180. ábra: Képzettségi szintek változása országos viszonylatban (2001-2011) (százalékpont) (Forrás: KSH)

A vármegyén belül a járásokat vizsgálva, megállapítható, hogy az általános iskola első osztályát el nem végzők aránya a Jánoshalmi (0,26 százalékpont), a Kiskunhalasi és a Kiskőrösi (0,22 százalékpont) járásokban csökkent legjobban 2001 és 2011 között. Mivel a mutató a felsorolt járásokban jelentősebb mértékben javult a vármegyei értékhez képest, így ezen a téren felzárkózás tapasztalható. Ezzel szemben két olyan járás is található (Kecskeméti és Tiszakécskei járások), ahol nőtt az általános iskola első osztályát el nem végzők aránya, ami mögött nem feltétlenül a csoport számbeli növekedése, hanem a többi csoporthoz viszonyított alacsonyabb mértékű csökkenése áll. A járási mutatók jelentős mértékben történő javulása mellett a Bácsalmási, a Bajai, valamint a Tiszakécskei járásokban még mindig a vármegyei átlagot jóval meghaladó arányokkal találkozhatunk. 2011-ben az iskolai végzettséggel nem rendelkezők aránya legalacsonyabb a Kiskunfélegyházi (0,3%), a Kiskunhalasi (0,44%) és a Kiskőrösi (0,45%) járásokban volt.

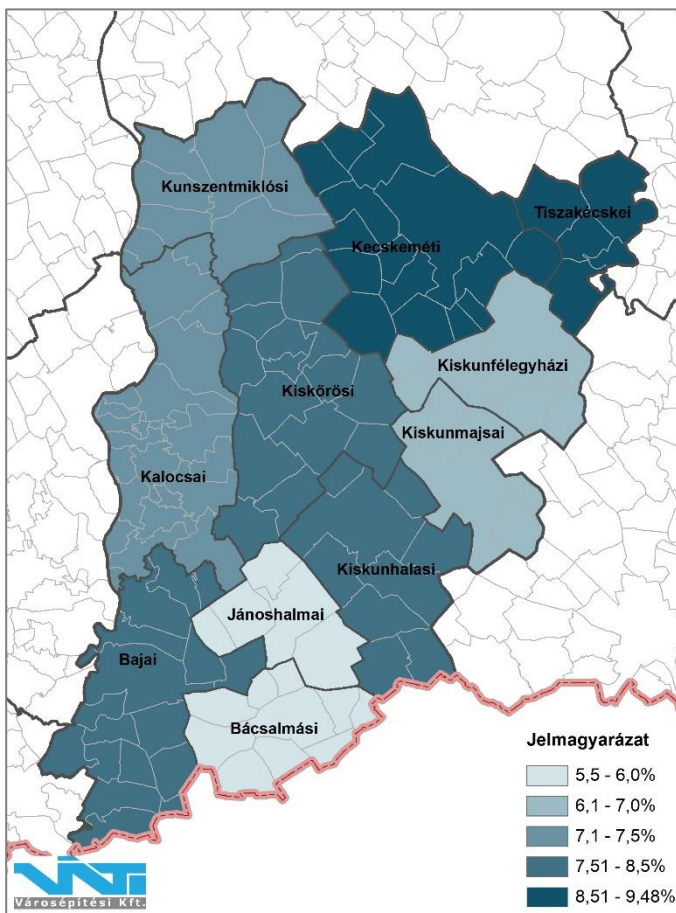

181. ábra: Általános iskola első évfolyamát sem elvégzők aránya, 2011 (Forrás: KSH)

Az általános iskola 8 osztályát elvégzettek aránya legnagyobb mértékben a Jánoshalmi (11,6 százalékpont), a Bácsalmási (10,83 százalékpont) és a Kalocsai (10,4 százalékpont) járásokban emelkedett. A vármegye 11 járása közül 2011-ben már 8 járásban meghaladta a 90%-ot a legalább 8 osztályt végzettek számaránya, míg ez 2001-ben egy járásra sem volt elmondható.

A legalább érettségit szerzettek aránya legjelentősebben a Kecskeméti (11,34 százalékpont), a Kiskunmajsai (10,53 százalékpont) és a Kiskunfélegyházi (10,18 százalékpont) járásokban gyarapodott. Ugyanakkor, a 2001-ben legalacsonyabb aránnyal rendelkező Bácsalmási és Jánoshalmi járások 2011-ben sem tudtak elmozdulni az utolsó helyről.

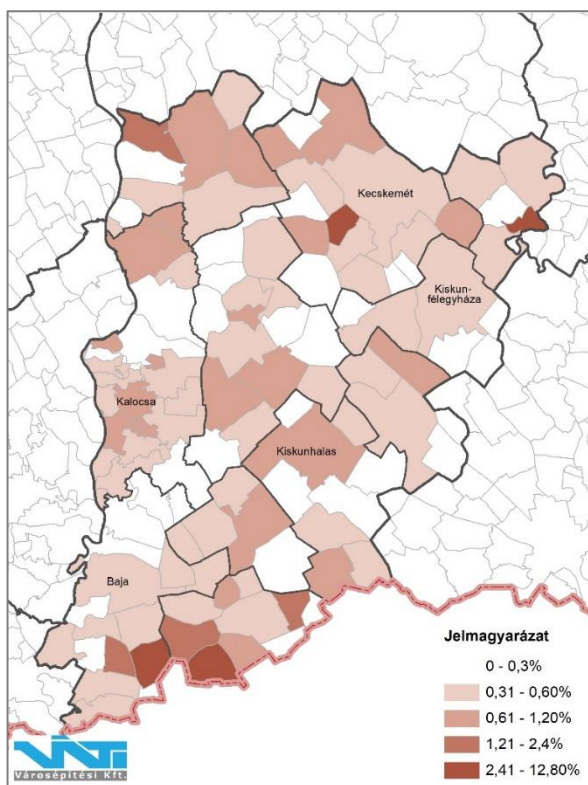
Az egyetemi vagy főiskolai oklevéllel rendelkezők aránya a Kecskeméti (4,39 százalékpont), a Tiszakécskei (4,12 százalékpont) és a Kiskunhalasi (3,33 százalékpont) járásokban növekedett a legjobban. 2011-ben a legmagasabb arányban a Kecskeméti (9,48%), a Tiszakécskei (9,40%) és a Kiskunhalasi (8,41%) járásokban voltak a felsőfokú végzettséggel rendelkező lakosok, míg a rangsor másik végén a Jánoshalmi (5,50%), a Bácsalmási (5,63%) és a Kiskunmajsai (6,92%) járások álltak. Ahogy az érettségizők, úgy a felsőfokú végzettséggel rendelkezők esetében sem történt a járások sorrendjében nagy változás, mindkét esetben a lista első három, illetve utolsó három tagja megőrizte helyét, amely az ilyen szempontú egyenlőtlenségek stabilitását mutatja.

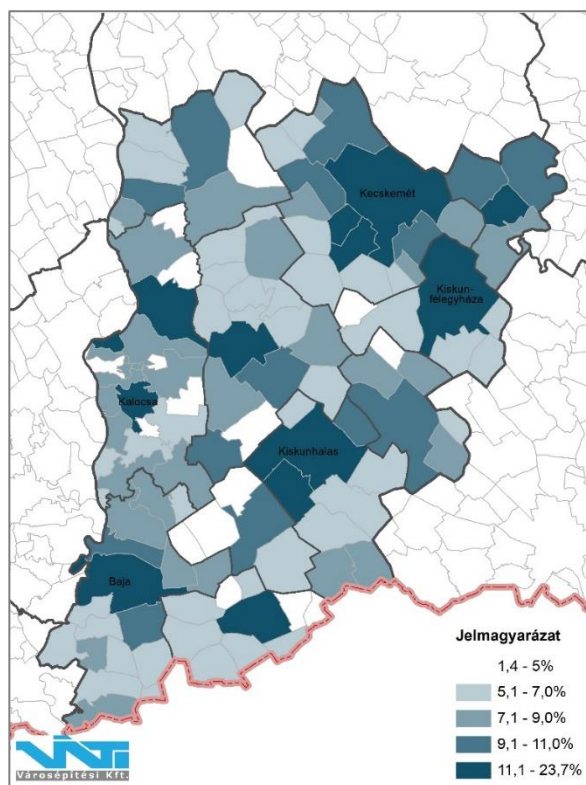
182. ábra: Egyetemi, főiskolai stb. oklevéllel rendelkezők aránya, 2011

(Forrás: KSH)

2011-ben vármegyei szinten a 10 éves és annál idősebb lakosságnak a 0,76%-a az általános iskola első évfolyamát sem végezte el. Települési szinten vizsgálva megállapítható, hogy két olyan település található, ahol az extrém 10%-ot meghaladó arányban nem végezték el az első osztályt (Tiszazug és Gara), ugyanakkor, az utánuk következő Katymáron és Ballószögön ez az arány 2,8% és 2,6%. A vármegyében összesen hat olyan település található, ahol a vizsgált korosztályból mindenki elvégezte az általános iskola első évfolyamát (Bácsszentgyörgy, Bugacpusztaháza, Érsekhalma, Felsőlajos, Kömpöc és Zsana).

183. ábra: Általános iskola első évfolyamát el nem
elvégzők aránya, 2011
(Forrás: KSH)

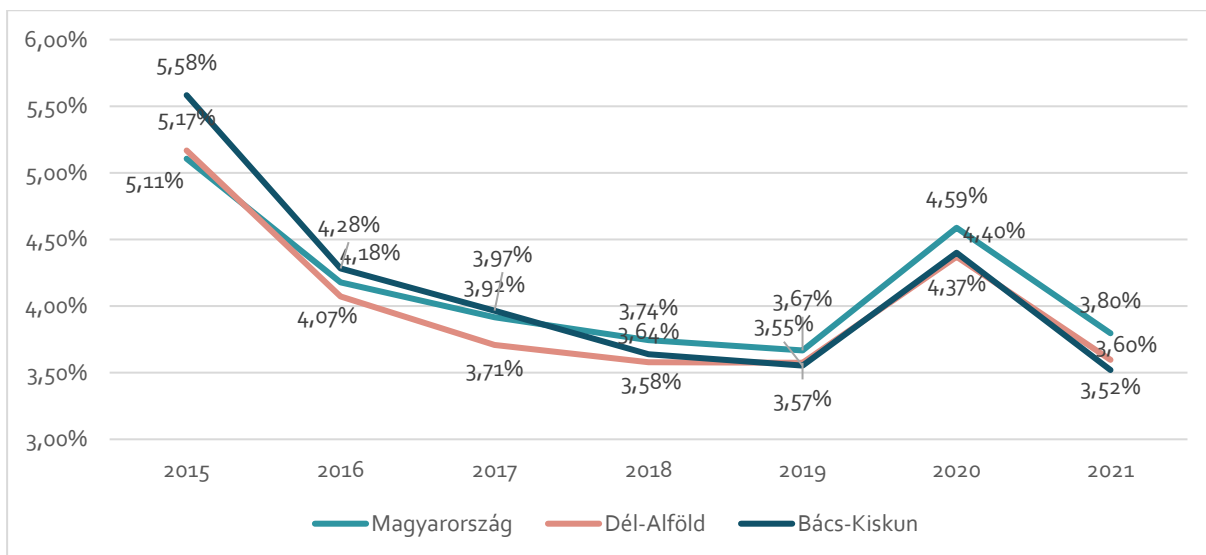

184. ábra: Egyetemi, főiskolai stb. oklevéllel
rendelkezők aránya, 2011
(Forrás: KSH)

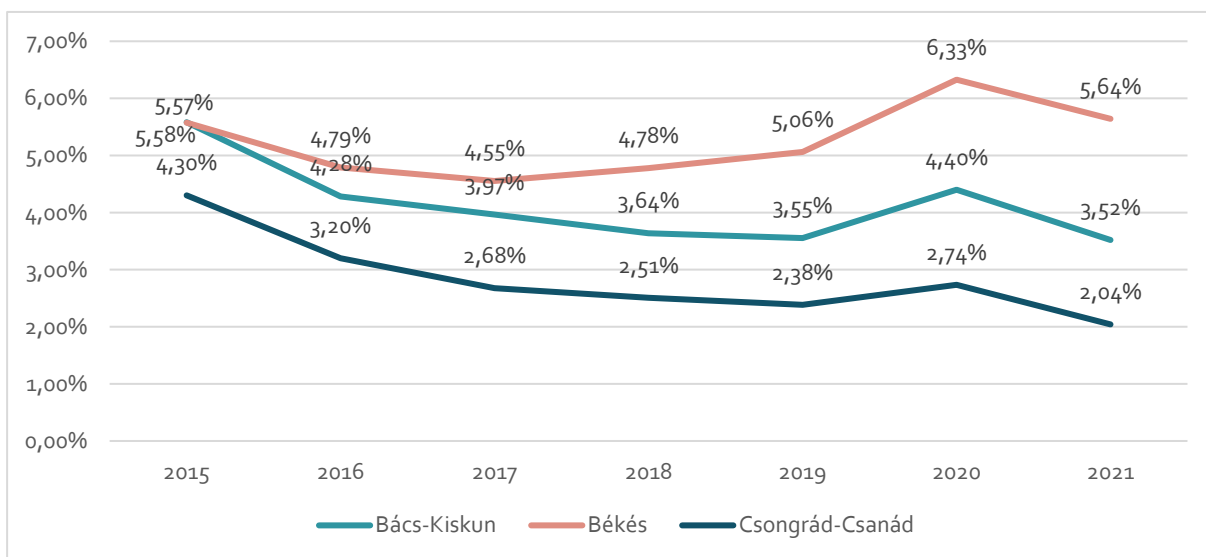
A felsőfokú végzettséget szerettek aránya vármegyei szinten 7,64% volt a 25 éves és annál idősebb lakosság körében. A három legmagasabb értéket Kecskeméten (23,7%), Baján (20,9%) és Kalocsán (16,9%) figyelhető meg, továbbá még három olyan település található, ahol ez az arányszám 15% feletti (Kiskunhalas, Ballószög és Helvécia). Általánosságban elmondható, hogy települési szinten a magasabb értékek jellemzően a járásközpontokban, továbbá Kecskeméthez és vonzáskörzetéhez köthetőek. Elmondható ugyanakkor, hogy a vármegyében nem volt 2011-ben olyan település, ahol felsőfokú oklevéllel rendelkező személy ne lett volna.

FOGLALKOZTATOTTSÁG

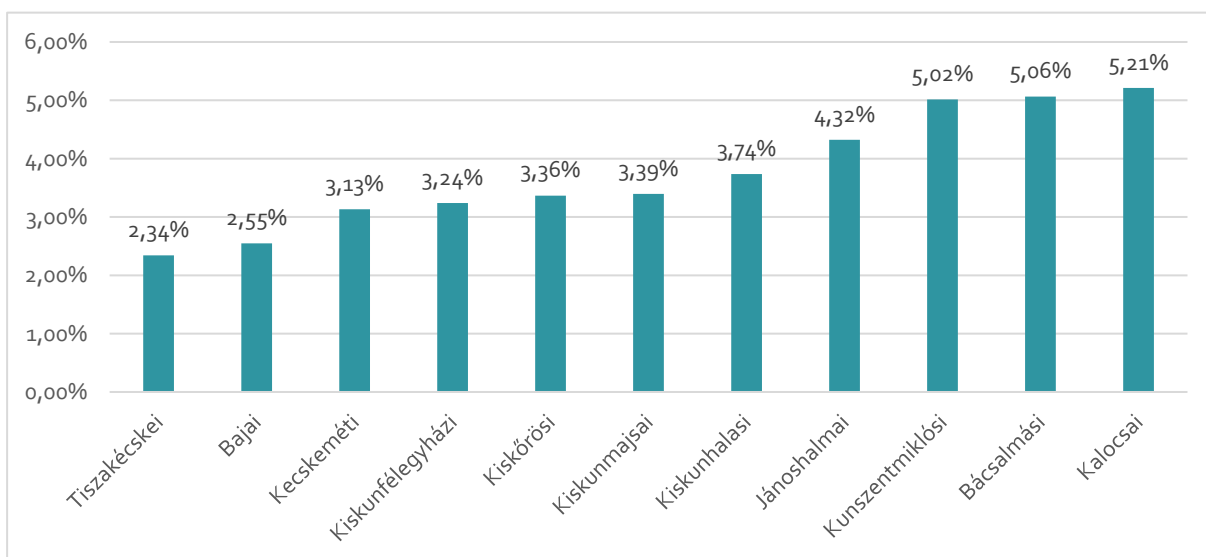
Bács-Kiskun vármegye munkanélküliségi rátáját vizsgálva látható, hogy mind az országos, mind a regionális érték alatt helyezkedett el a vizsgált időszak (2015-2021) valamennyi évében. Vármegyei szinten a legmagasabb érték 11,68% volt, a legkedvezőbb pedig 5,92%. Régió belül a 2016-os év kivételével Békés vármegyében a legmagasabb a ráta értéke, míg Csongrád-Csanád és Bács-Kiskun vármegyék értékei közel azonos szinten mozognak, hol az egyik, hol a másik javára. A vármegyén belüli tendencia megközelítőleg hasonlóan alakul a járásokat vizsgálva, bár különböző százalékokkal, de megegyezik a görbék irányultsága a vizsgált időszakban. 2021-ben a legmagasabb értékei a Kalocsai (5,21%), a Bácsalmási (5,06%) és a Kunszentmiklósi járásnak (5,02%) voltak, a legalacsonyabbak pedig a Tiszakécskei (2,34%), a Bajai (2,55%) és a Kecskeméti (4,23%) járásoknak.

185. ábra: Munkanélküliségi ráta országos viszonylatban (2015-2021)
(%) (Forrás: KSH)

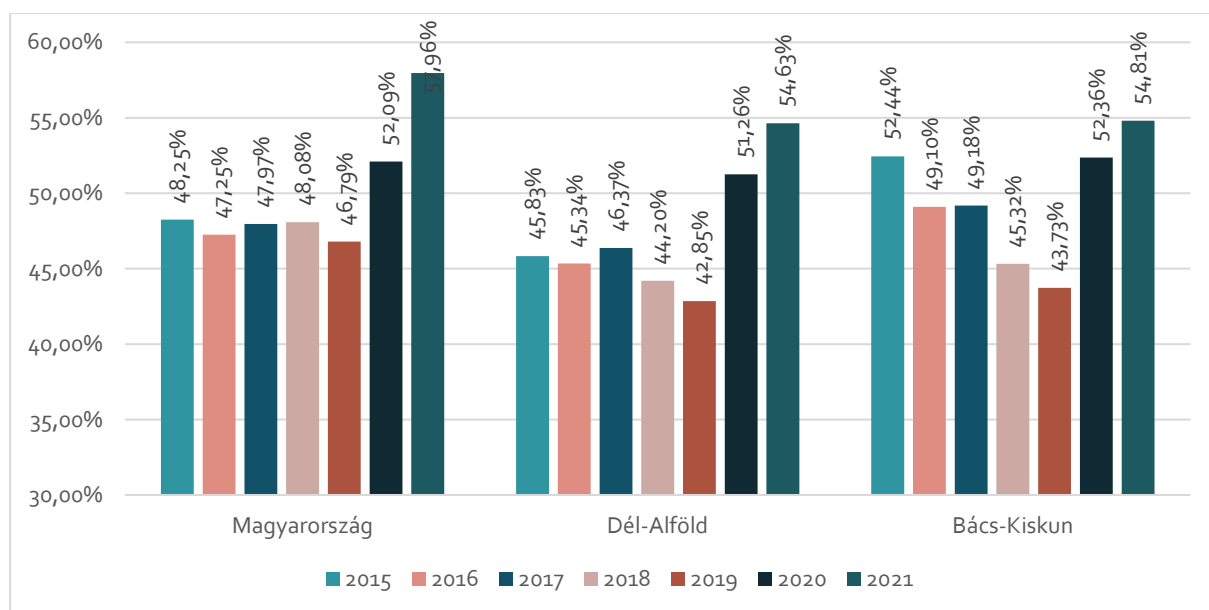

186. ábra: Munkanélküliségi ráta a Dél-Alföld régióban (2015-2021)
(%) (Forrás: KSH)

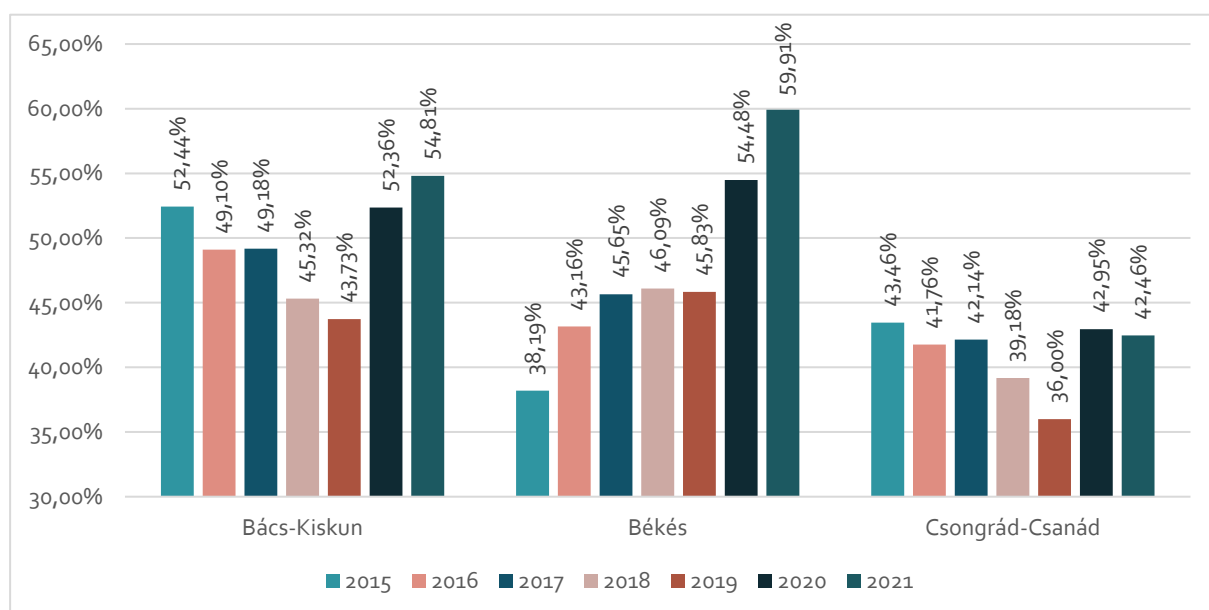

187. ábra: Munkanélküliségi ráta Bács-Kiskun vármegye járásaiban, 2021
(%) (Forrás: KSH)

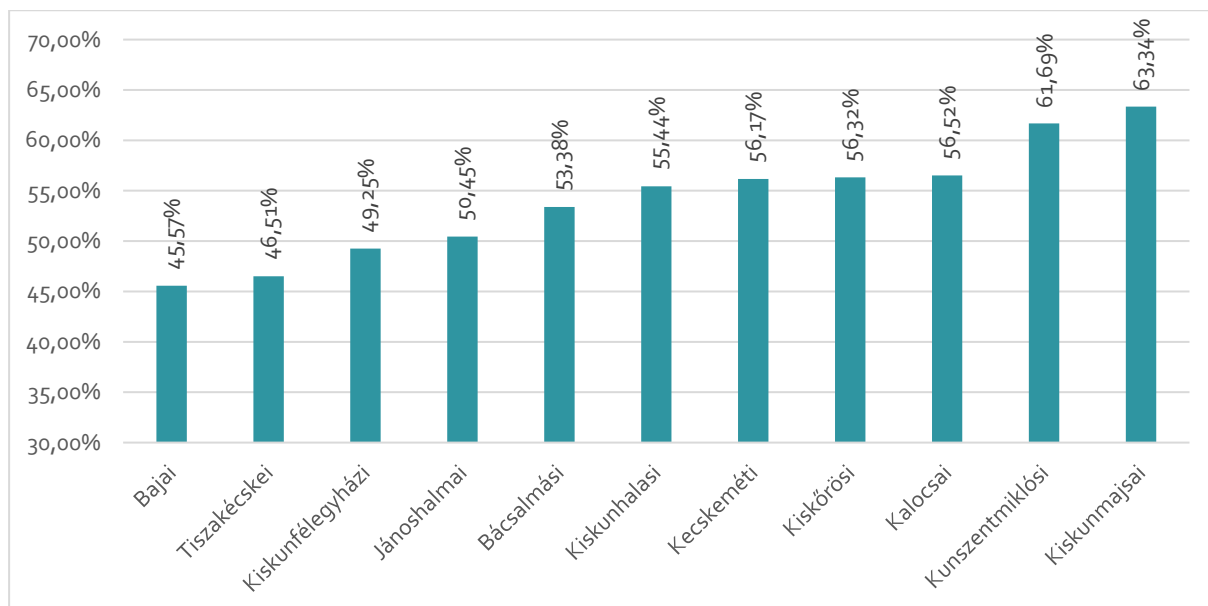
A 180 napon túli nyilvántartott álláskereső arányára az országos és regionális trendekhez hasonlóan, 2019-ig stabil csökkenés, majd a 2020-as év óta ugrásszerű növekedés jellemző. 2021-ben a vármegye értéke (54,81%) az országos érték (57,96%) alatti, de valamivel a regionális érték (54,63%) fölötti volt. A régió belül Bács-Kiskun vármegye értéke a regionális átlag körül mozog, Békésben közel 5%-kal magasabb ez az érték, Csongrád-Csanád vármegye ugyanakkor jóval alacsonyabb, 42,46%-os értéket produkált 2021-ben. A járásokat vizsgálva nagyon változó tendencia figyelhető meg. A 11 járás közül háromban csökkent (Bajai, Jánoshalmi, Kalocsai) és nyolc járásban nőtt 2015 és 2021 között a 180 napon túli nyilvántartott álláskereső aránya. 2021-ben a legmagasabb érték a Kiskunmajsai járásban (63,34%), a legalacsonyabb a Bajai járásban (45,57%) volt.

188. ábra: Tartós álláskereső aránya országos viszonylatban (2015-2021) (%) (Forrás: KSH)

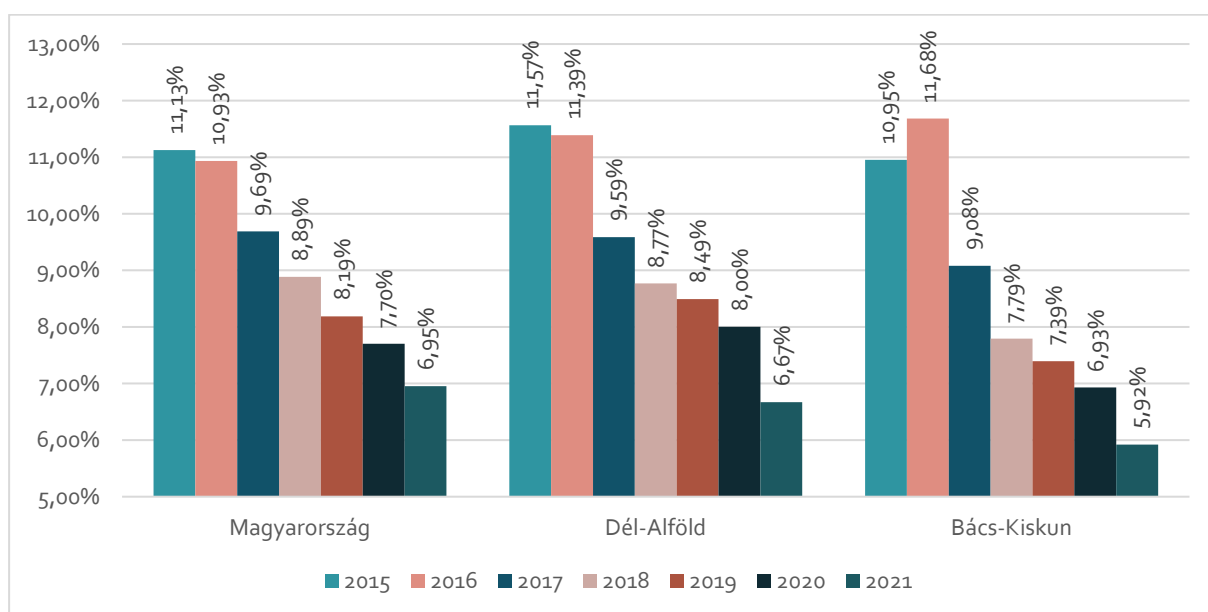

189. ábra: Tartós álláskereső aránya a Dél-Alföld régióban (2015-2021) (%) (Forrás: KSH)

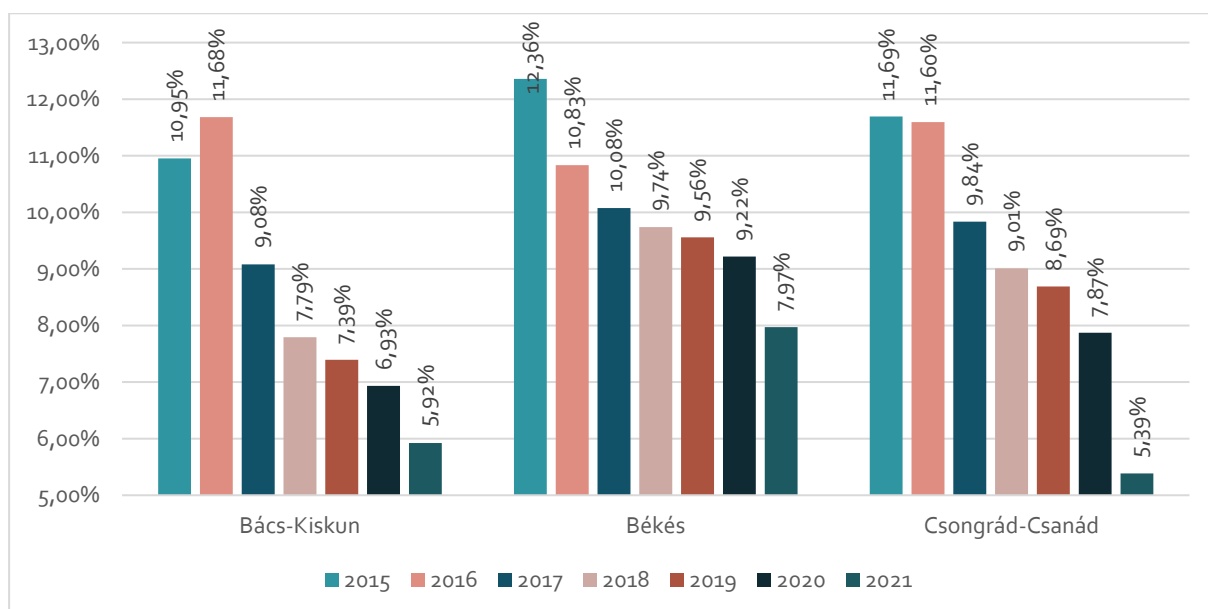

190. ábra: Tartós álláskereső aránya a vármegye járásaiban, 2021 (%) (Forrás: KSH)

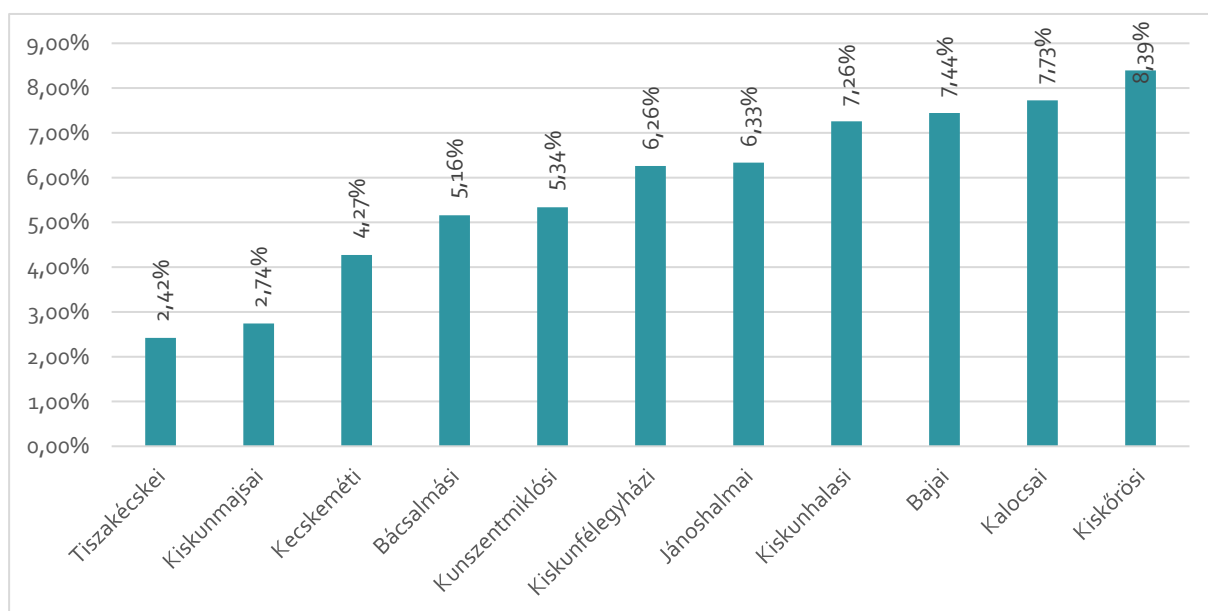
Az álláskeresőkon belül vizsgáltuk a pályakezdők helyzetét is. Országosan, regionálisan és Bács-Kiskun vármegyében is hasonló trend rajzolódott ki a 2015 és 2021 közötti időszakban, ugyanakkor elmondható, hogy a vármegye a kezdeti kedvezőbb értékről is nagyobb csökkenést produkált, mint az országos, illetve a régiós átlag. A vármegyében 2015-ben az álláskereső 10,95%-a volt pályakezdő, mely (a 2016-os évet leszámítva) folyamatosan csökkenő tendenciát mutatott, értéke 2021-ben 5,92% volt. A vármegye járásait vizsgálva már változatos trendek figyelhetők meg. 2021-ben a legmagasabb pályakezdő munkanélküliséggel érintett járások a Kiskőrösi (8,39%), a Kalocsai (7,73%) és a Bajai (7,44%), míg a legkedvezőbb értékkel a Tiszakécskei (2,42%), a Kiskunmajsai (2,74%) és a Kecskeméti (4,27%) járások rendelkeztek.

191. ábra: Pályakezdő álláskereső aránya országos viszonylatban (2015-2021) (%) (Forrás: KSH)

192. ábra: Pályakezdő állás keresők aránya a Dél-Alföld régióban (2015-2021)
(%) (Forrás: KSH)

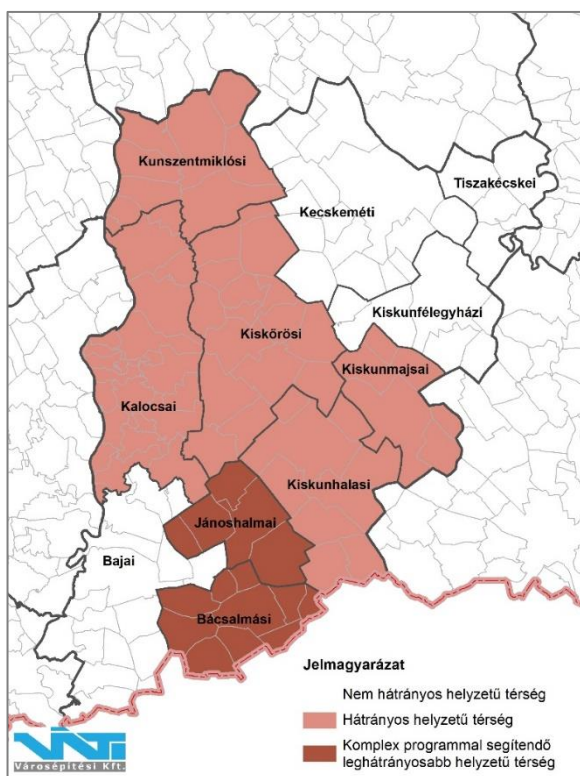
193. ábra: Pályakezdő állás keresők aránya a vármegye járásaiiban, 2021
(%) (Forrás: KSH)

10.3. KEDVEZMÉNYEZETT JÁRÁSOK ÉS TELEPÜLÉSEK

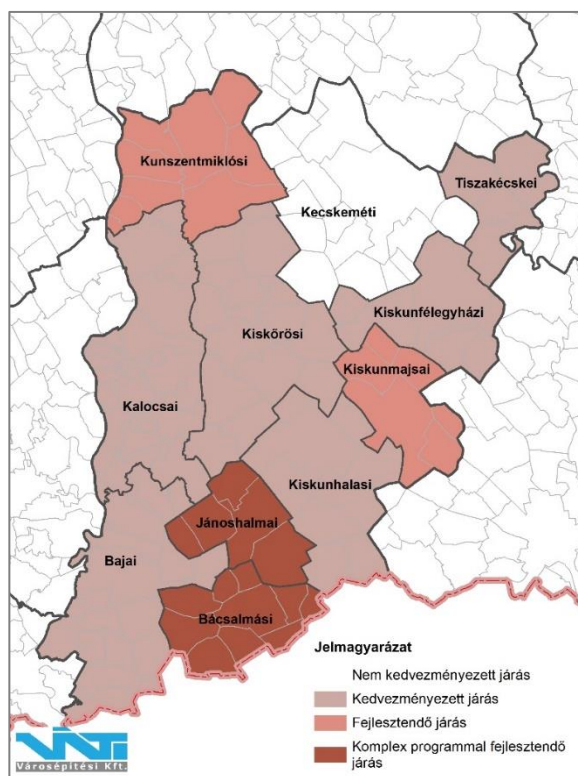
Bács-Kiskun vármegyén belül korábban a 311/2007. (XI. 17.) Korm. rendelet alapján hátrányos és ezen belül a leghátrányosabb helyzetű, valamint annak részeként a komplex programokkal segített legálacsonyabb komplex mutatóval rendelkező leghátrányosabb helyzetű kistérségeket különítették el. A hátrányos helyzetű kistérségeket besorolásánál azok társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontú elmaradottságát, illetve az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott települések jegyzékéről szóló 240/2006. (XI. 30.) Korm. rendeletben meghatározott településeket vizsgálták. Ezek alapján az akkori 11 kistérségből öt hátrányos helyzetű és két leghátrányosabb helyzetű, egyben komplex programmal segített leghátrányosabb helyzetű térség volt található. A

lenti ábrán látható, hogy a Bajai, a Kecskeméti, a Kiskunfélegyházi és a Tiszakécskei kistérségeken kívül valamennyi hátrányos helyzetű kistérségnek volt megítélve.

Jelenleg a kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet van hatályban, ami alapján újra kategorizálták a hátrányos területeket. A korábbi rendelethez képest az akkor még hátrányos elnevezés kedvezményezettre módosult. A rendelet az alábbi új kategóriákat különíti el: kedvezményezett járások, fejlesztendő járások és komplex programmal fejlesztendő járások. A járások besorolásához 4 nagyobb mutató csoportot alkalmaztak melyek a következők: társadalmi és demográfiai helyzet mutatói, lakás és életkörülmények mutatói, helyi gazdaság és munkaerő-piaci mutatók, továbbá infrastruktúra és környezeti mutatók. Ezek alapján a Kecskeméti járást leszámítva a vármegye teljes területe a kedvezményezett járások közé tartozik, a Bajai, a Kalocsai, a Kiskőrösi, a Kiskunfélegyházi, a Kiskunhalasi és a Kiskunmajsai járások csak kedvezményezetttek, a Kiskunmajsai és a Kunszentmiklósi járások már fejlesztendő, míg a Bácsalmási és Jánoshalmi már a komplex programmal fejlesztendő járások közé tartoznak. Ezek alapján is látható, hogy a Bácsalmási és Jánoshalmi járások esetében valóban megmerevedtek a hátrányos helyzetet meghatározó tényezők, hiszen mindkét besorolás alapján a leghátrányosabbak voltak.

194. ábra: A kedvezményezett kistérségek besorolása a 311/2007. (XI. 17.) Korm. rendelet alapján (Forrás: Szerző szerkesztése)

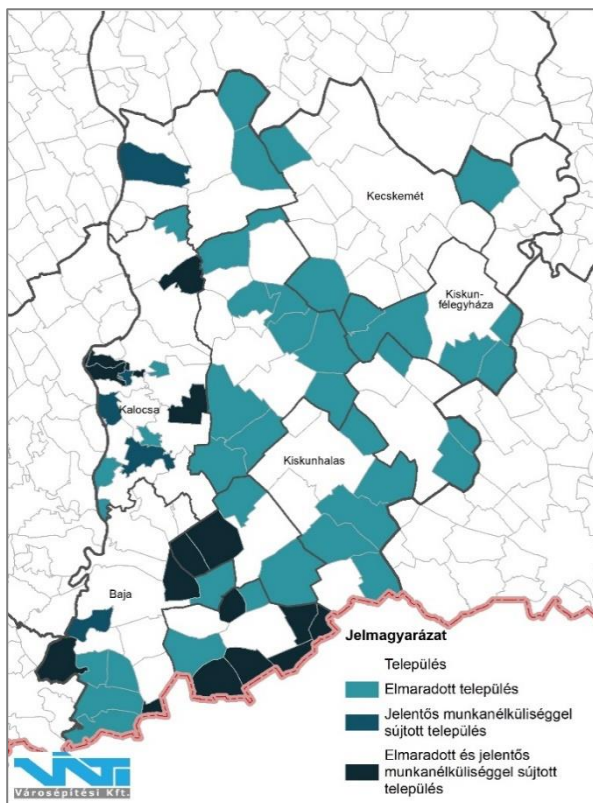

195. ábra: A kedvezményezett járások besorolása a 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet alapján (Forrás: Szerző szerkesztése)

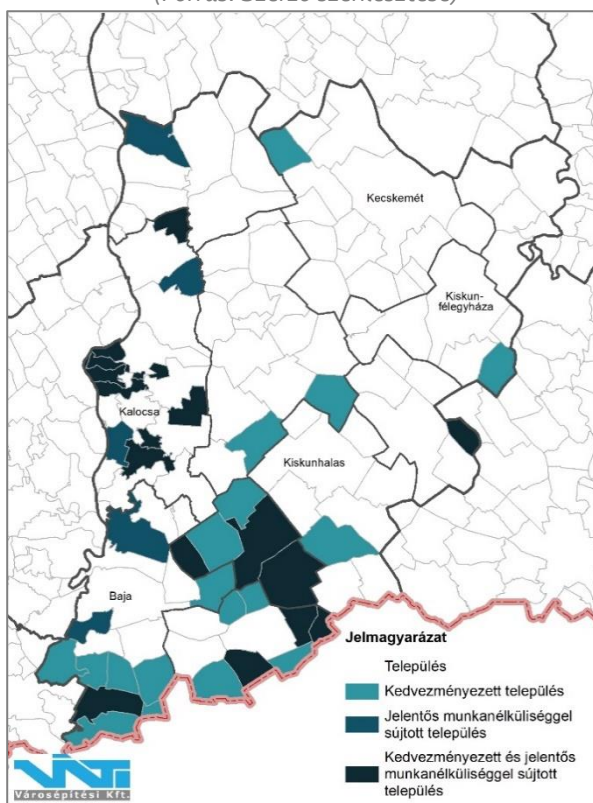
Települési szinten is kategorizálták a társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradott, illetve az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott településeket, a korábbi 2006-os állapot alapján elkészített listát a 240/2006. (XI. 30.) Korm. rendelet melléklete tartalmazza. Az ábrán látható, hogy helyezkednek el a társadalmi-gaz-

dasági és infrastrukturális szempontból elmaradott, illetve az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott és azon települések, melyek mind két kategóriába besorolhatóak. Látható, hogy a mindkét kategóriába tartozók dominánsan a vármegye déli, Észak-bácskai részén találhatók.

Jelenleg a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről szóló 105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet 2. mellékletében találhatóak a jelenleg is érintett települések. A korábbi rendelethez hasonlóan a településeket társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett és jelentős munkanélküliséggel sújtott települések kategóriába sorolták. A besoroláshoz használt komplex mutató kiszámításához a járásokkal megegyező társadalmi és demográfiai helyzet, lakás és életkörülmények, helyi gazdaság és munkaerő-piaci, infrastruktúra és környezeti mutatócsoportokat alkalmazták. A két állapot alapján elmondható, hogy 53 olyan település található a vármegyében, ami egyik besorolás alapján sem tartozott a hátrányos települések közé. Korábban a települések közel fele volt érintett 2014-re ez harmadára csökkent. Korábban 15 érintett település, mostanra az 17 tartozik mindkét kategóriába. Ezekből hét település olyan, ami korábban is és most is a leghátrányosabb kategóriába tartozik (Bácsszőlős, Csikéria, Dunaszentbenedek, Géderlak, Madaras, Öregcsertő és Rém). Három olyan település van (Jánoshalma, Ordas és Uszód), mely 2006-ban még nem volt érintett, de 2015-ben már mindkét kategóriába beletartozik. 33 olyan település van, ahol javultak a feltételek ebből hét olyan, ahol még az egyik kategória érvényes és 26 olyan, ami már nem tartozik egyik kategóriába se.

196. ábra: A kedvezményezett települések besorolása a 240/2006. (XI. 30.) Korm. rendelet alapján
(Forrás: Szerző szerkesztése)

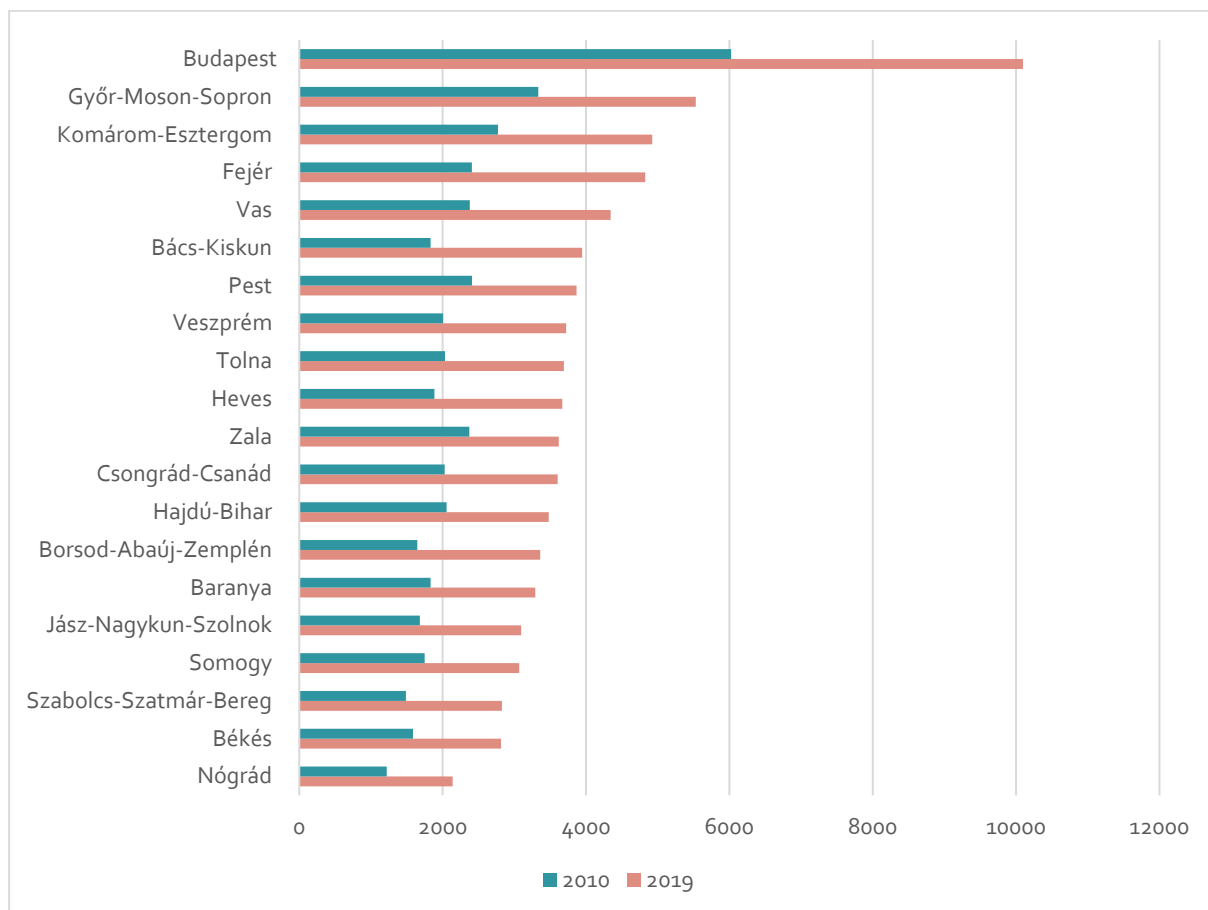

197. ábra: A kedvezményezett települések besorolása a 105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet alapján
(Forrás: Szerző szerkesztése)

A két állapot közötti legszembetűnőbb változás, hogy a csak társadalmi- gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett települések száma megfeleződött, míg a jelentős munkanélküliséggel sújtott települések és a mindkét szempont alapján elmaradott/kedvezményezett települések száma egy-két kivételtől eltekintve változatlan maradt. A mindkét kategóriába tartozó települések jellemzően Kalocsa környékén, valamint az Észak-bácska térségében csoportosultak.

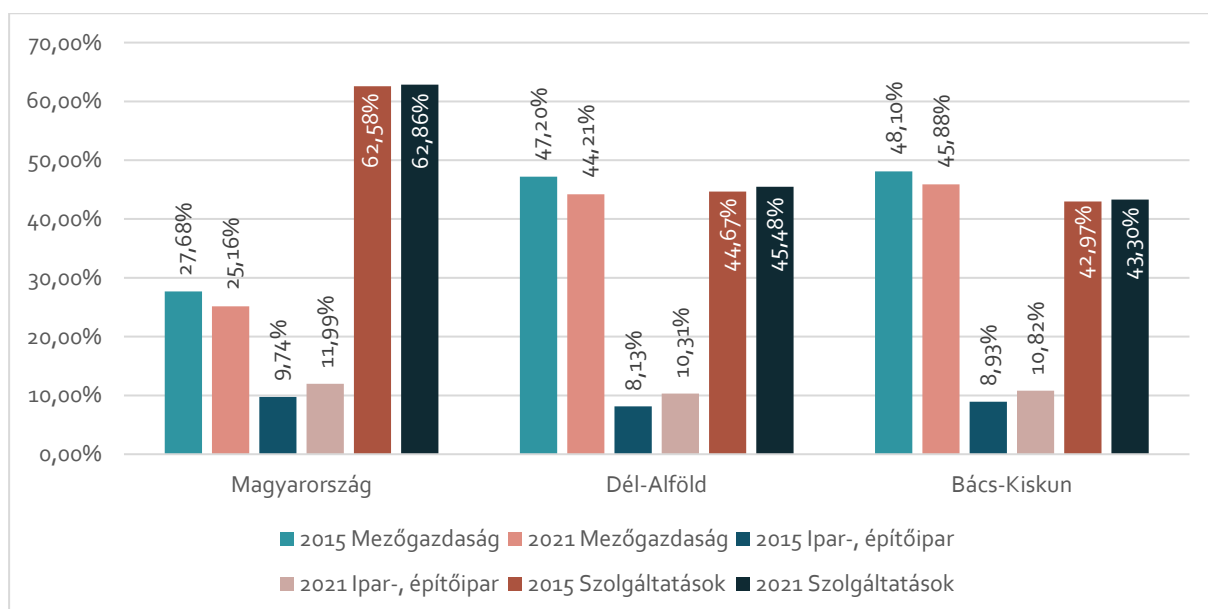
11.1. FŐBB GAZDASÁGI ÁGAZATOK, AZOK FEJLŐDÉSI IRÁNYAI

A vármegye gazdasági helyzete a Központi Statisztikai Hivatal által publikált adatok alapján az országos tendenciákkal hasonló irányban halad. A 2010-2019 közötti időszakban az egy lakosra jutó bruttó hazai termék értéke 115,57%-kal nőtt Bács-Kiskunban, míg országosan ez 77,75, a Dél-Alföld régióban pedig 90,38% volt. Az vizsgált időszakban ezen legmagasabb értékkel rendelkező vármegyeként a vármegyék sorrendjében elfoglalt 2010-es 14. helyét 2019-re hatodikra javította, mely szintén egyedülálló az országban.

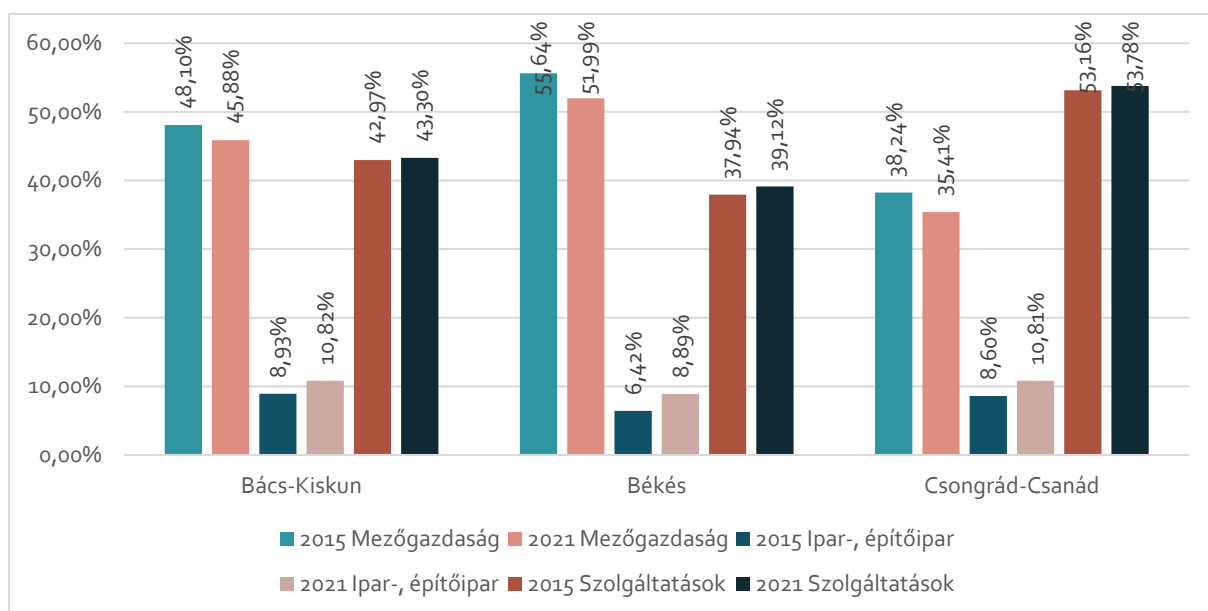

198. ábra: Bruttó hazai termék (GDP) egy lakosra vármegyei szinten (2010-2019)
(Forrás: KSH)

Az alábbi ábrán látható, hogy mind a Dél-Alföld régióban, mind a vármegyében jóval magasabb mezőgazdaság nemzetgazdasági ágazat részesedése (vállalkozás számok tükrében), mint országosan. A korábbi 2015-ös állapothoz képest mind a három szinten minimálisan nőtt a szolgáltató szektor aránya 2021-re. Az ipari szektor egyaránt körülbelül 2 százalékponttal nőtt a három szinten, míg a mezőgazdasági szektor csökkenést mutat. A régión belül mind három vármegye a regionális iránnyal egységes képet mutat. Az ipari szektor részesedése mind a három vármegyében kis mértékben nőtt, Bács-Kiskun vármegyében 1,89%-kal, Csongrád-Csanádban 2,21-gyel, míg Békés vármegyében 1,89%-kal a 2015-ös adatokhoz képest. A mezőgazdaságot nézve Bács-Kiskun 2,22%-os, Csongrád-Csanád 2,83%-os, míg Békés vármegye 3,65%-os csökkenést mutat.

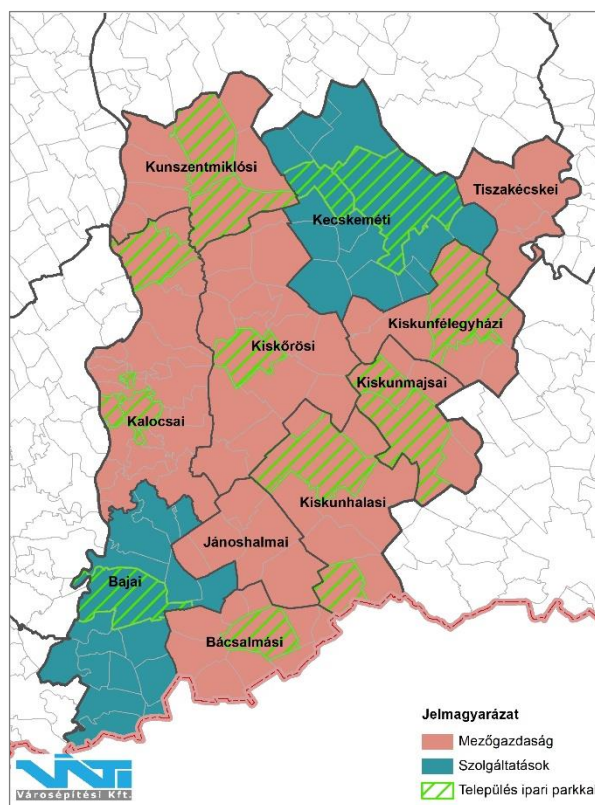
199. ábra: Regisztrált vállalkozások aránya országos viszonylatban (2015-2021)
(%) (Forrás: KSH)

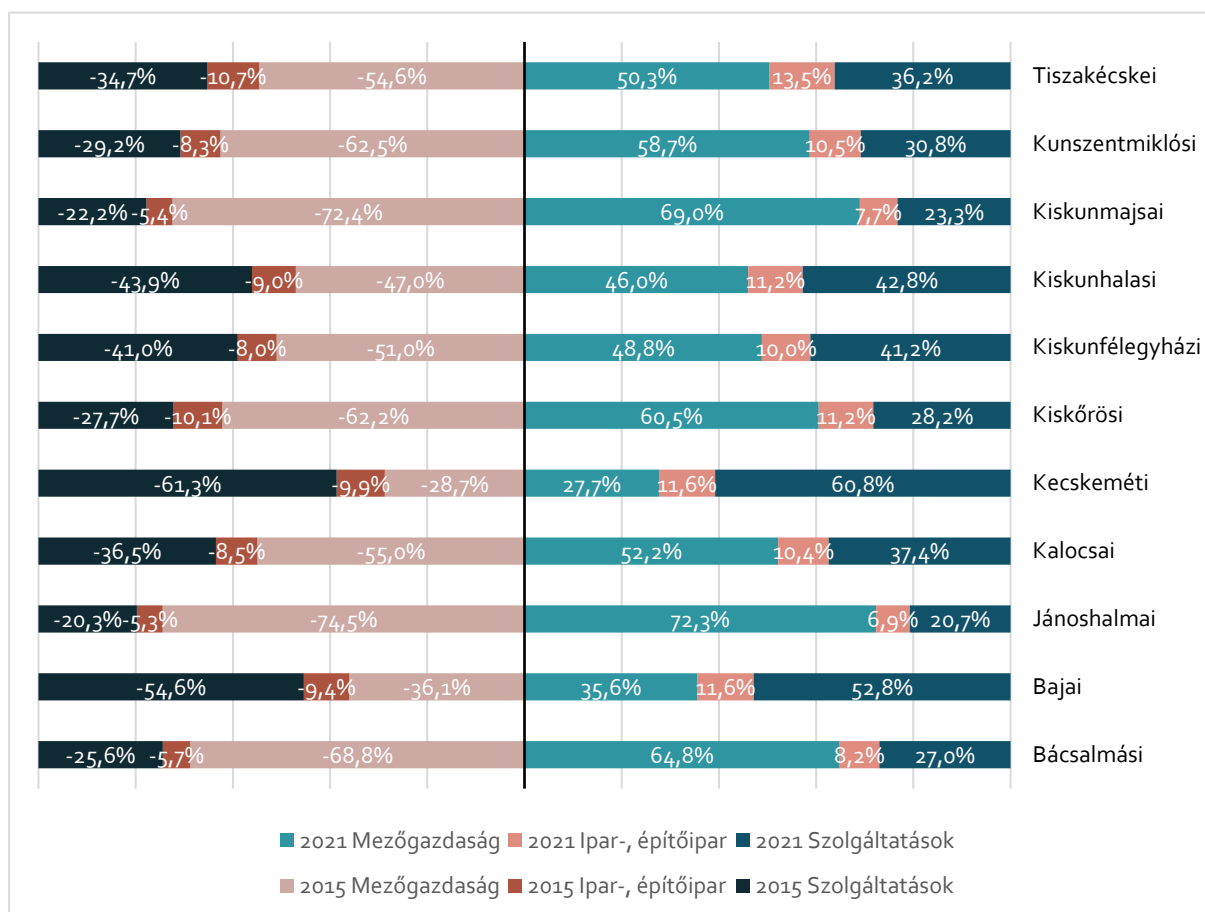
200. ábra: Regisztrált vállalkozások aránya a Dél-Alföld régióban (2015-2021)
(%) (Forrás: KSH)

Bács-Kiskun vármegye 11 járásában nagy változatosság figyelhető meg a nemzetgazdasági ágazatok arányaiban. A járások mutatói többnyire követik a vármegyei tendenciát a 2015 és 2021 közötti időszakban, ami a mezőgazdaság csökkenését, valamint az ipar és szolgáltatási szektor részarányának növekedését jelenti. Általánosan kijelenthető, hogy az ipari ágazat a legkisebb 2021-ben is, mely azonban minden járásban növekedést mutat. A mezőgazdaság részarányának csökkenése a járásokban ~0,5-4,3 százalékpont közötti változott a vizsgált időszakban. A csökkenés a Tiszakécskei járásban volt a legmagasabb, a legalacsonyabb pedig a Bajaiban. Az arányvesztés mellett is több olyan járás volt 2021-ben, ahol 60%-ot is meghaladta a mezőgazdasági szektorban regisztrált vállalkozások részaránya (Kiskőrösi – 60,5%, Bácsalmási – 64,8%, Kiskunmajsai – 69%, Jánoshalmi – 72,3%). A szolgáltatási ágazat az iparinál kisebb növekedést mutat, ugyanakkor három járás is volt, ahol a tercier

szektor részaránya csökkent (Kecskeméti, Bajai és Kiskunhalasi). Ezzel együtt azonban éppen ebben a három járásban volt a legmagasabb ezen szektor részaránya 2021-ben. A fennmaradó nyolc járásban különböző mértékben – 0,2-1,6 százalékpont között – növekedett a szolgáltatási szektor részaránya a regisztrált vállalkozások számát tekintve. A legintenzívebb növekedés a Kunszentmiklósi járásban figyelhető meg. Az alábbi diagram szemlélteti a három ágazat részarányának változását a vizsgált időszakban. A mínuszos értékek 2015-nél a könnyebb összehasonlítás okán rajztechnikai okokból bírnak nulla alatti értékkel, értelemszerűen azok is pozitív számok és összegük azoknak is 100%. A bal oldalon láthatóak a 2015-ös értékek, míg a diagram jobb oldalán a 2021-esek.

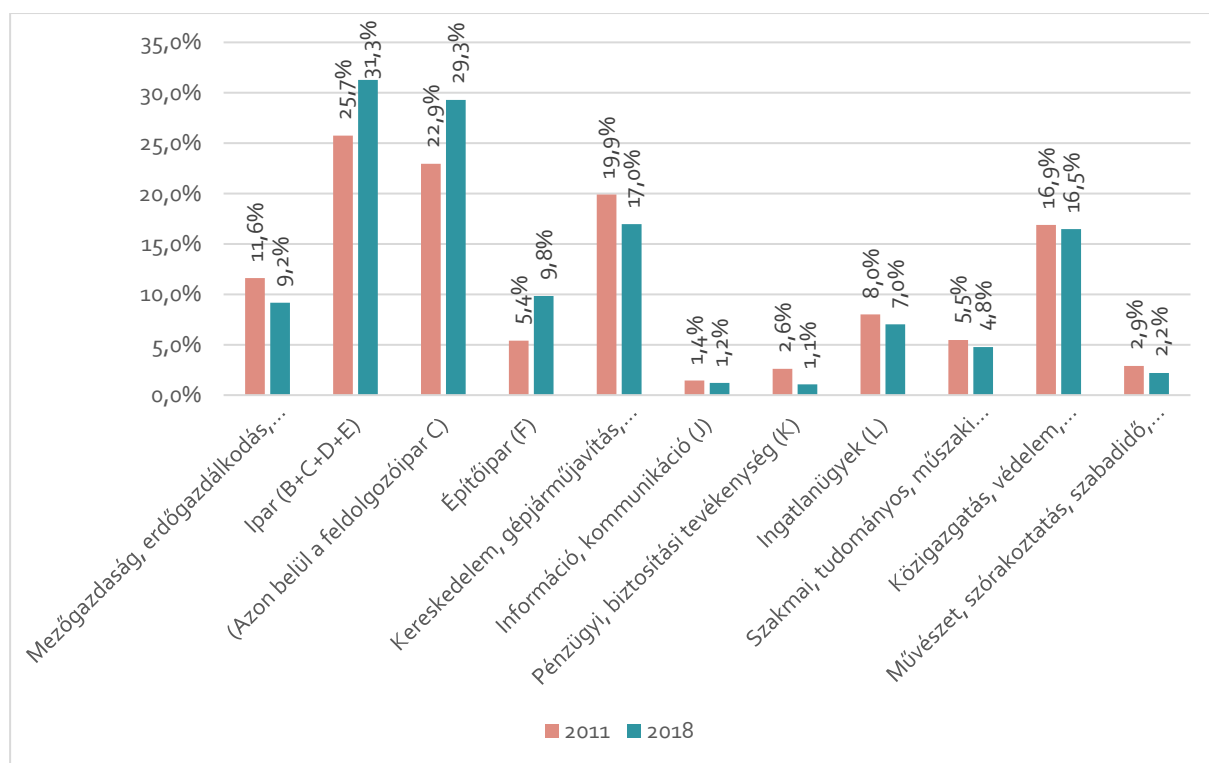
201. ábra: Domináns nemzetgazdasági ágazatok járásonként, 2021
(vállalkozás szám alapján) (Forrás: KSH)

202. ábra: Regisztrált vállalkozások aránya a vármegye járásaiban (2015-2021)
(%) (Forrás: KSH)

A vállalkozások száma mellett, az elérhető adatok alapján külön vizsgáltuk a nemzetgazdasági ágakat teljesítménymutatóik alapján is. Bács-Kiskun vármegye GDP-jéhez 2018-ban a legnagyobb mértékben a feldolgozóipar [TEÁORo8: C] (29,3%), a kereskedelem, gépjárműjavítás, szállítás, raktározás, szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás [TEÁORo8: G+H+I] (16,9%), illetve a közigazgatás, védelem, társadalombiztosítás, oktatás, humán-egészségügyi szociális ellátás [TEÁORo8: O+P+Q] (16,5%) gazdasági ágazatok járultak hozzá. Együttesen a teljes GDP, több mint kétharmadát teszi ki a részarányuk (62,73%). Jelentős továbbá a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás [TEÁORo8: A] (9,2%) és az építőipar [TEÁORo8: F] (9,8%).

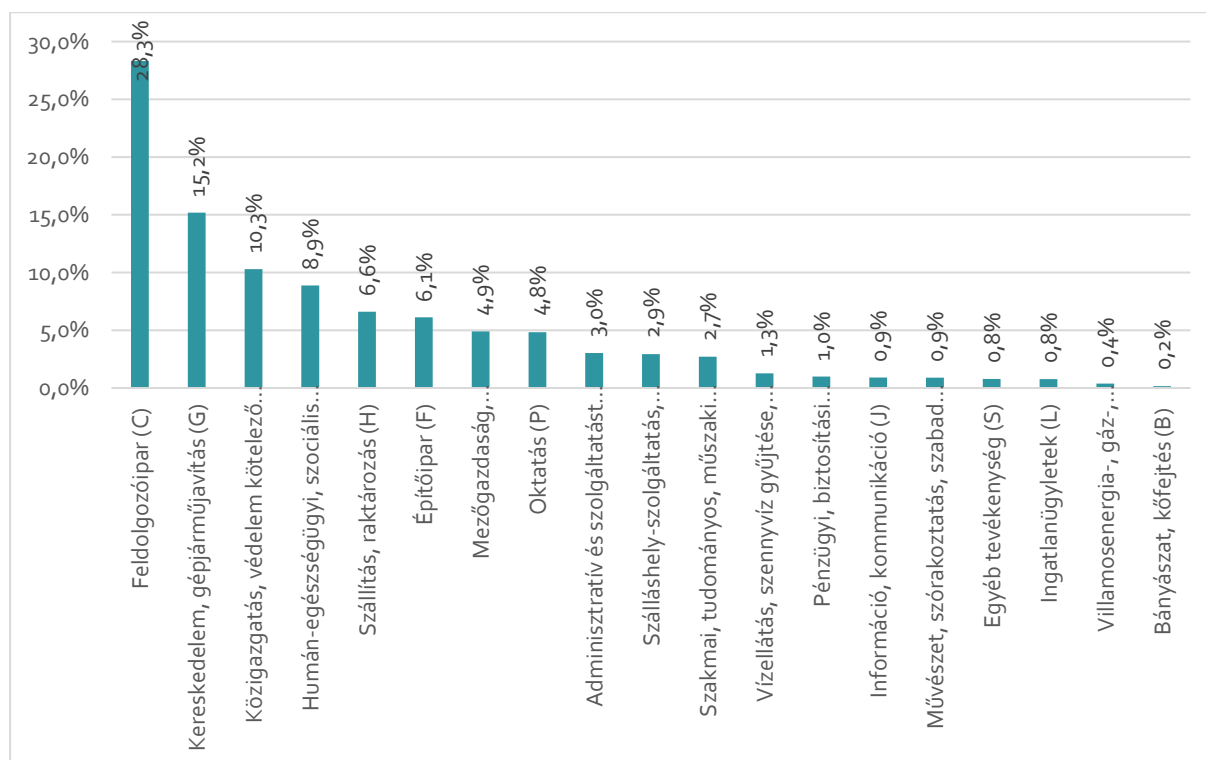
A 2011-es adatokkal való összehasonlítás alapján elmondható, hogy az egyes ágazatok közötti arányok eltolódása megfigyelhető, de sorrendjük alapvetően nem változik. Értékét tekintve legnagyobb növekedést az építőipar (226,8%), és a feldolgozóipar (129,1%) produkálta, a többi ágazat azonban a jócskán a vármegyei átlag (79,52%) alatt marad. Csökkenés egyedül a pénzügyi, biztosítási tevékenység [TEÁORo8: K] (-26,7%) ágazat esetében figyelhető meg.

203. ábra: A gazdasági ágazatok bruttó hozzáadott értékének megoszlása a vármegyében (2011-2018) [TEÁORo8] (%) (Forrás: KSH)

Bács-Kiskun vármegye átlagos állományi létszáma 2018-ban, az összes gazdasági ágat tekintetbe véve 163.069 fő volt. Ebből a feldolgozóiparban (46.191 fő) dolgoztak a legtöbben, amely az összes alkalmazott számának 28,3%-át tette ki. Az állományi létszám szempontjából második helyen állt a kereskedelem, gépjárműjavítás [TEÁORo8: G] (24.763 fő) és a harmadik a közigazgatás, védelem kötelező társadalombiztosítás [TEÁORo8: O] (16.785 fő). A mezőgazdaság, erdőgazdálkodás [TEÁORo8: A] 2018-ban 7993 főt foglalkoztatott, amely az összes foglalkoztatott számának 4,9%-át tette ki. A bányászat [TEÁORo8: B] rendelkezett a legkisebb létszámmal, mely szám szerint mindössze 272 fő volt

2018-ban. Összehasonlítva az egyes ágazatokhoz köthető GDP és foglalkoztatottsági számokat, látható, hogy 2018-ban hasonló arányban voltak a feldolgozóiparban (29,3% - 28,3%), ugyanakkor a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás szektor adta a GDP 9,2%-át, a foglalkoztatottak már csak 4,9%-a tartozik ide. Hasonló arányok figyelhetők meg az építőipar tekintve is, az ingatlanügyek esetében azonban ez hatványozottan jelentkezik, hiszen míg az ágazat a GDP 7%-t, a foglalkoztatottak mindössze 0,8%-át adta.

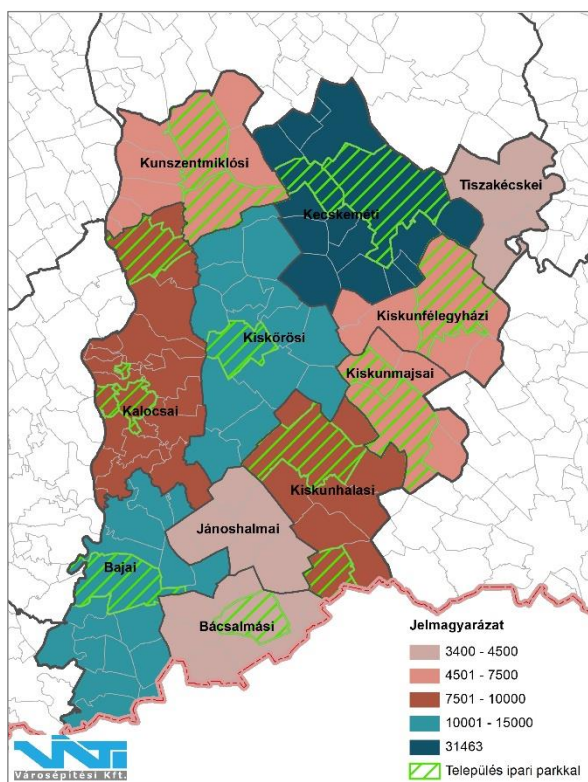
204. ábra: A gazdasági ágazatokhoz sorolt alkalmazottak számának megoszlása a vármegyében, 2018 (TEÁOR08) (%) (Forrás: KSH)

A nemzeti Adó- és Vámhivatal 2022. évi TOP 100-as kiadványa a 2021-es adatokat elemzi, mely alapján a például mind a mezőgazdasági (6,3%), mind feldolgozóipari (41,7%), mind az építőipari (10,7%) alkalmazottak aránya nagyobb volt, mint a 2018-as KSH adatok alapján (Forrás: bkmkik.hu/hu/kamara/kiadvanyok).

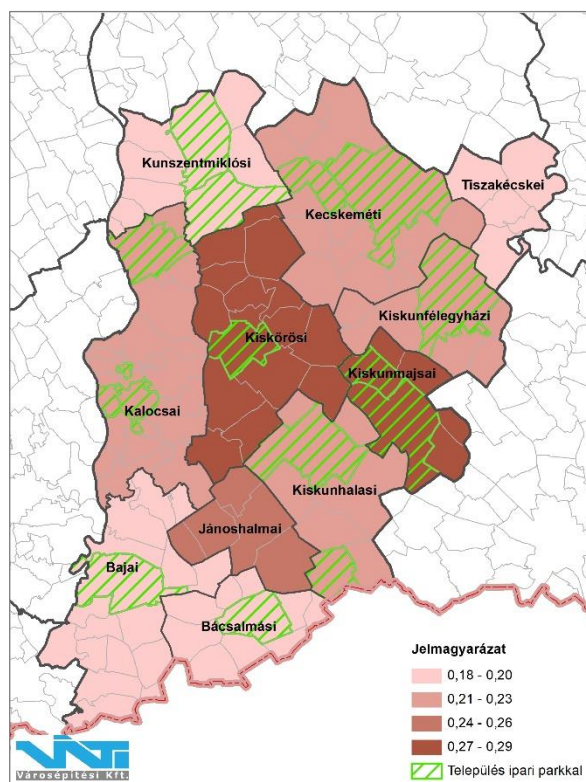
VÁLLALKOZÁSOK GAZDASÁGI SZEREPE

Az 1 főre jutó gazdasági vállalkozások számát és a járásonkénti gazdasági vállalkozások számát összehasonlítva látható, hogy elsősorban a nagyobb városok vonzzák a vállalkozásokat. Mind a két lenti ábra jól mutatja, hogy a nagyobb városokkal, nagyobb népességgel és erősebb iparral rendelkező Kecskeméti, Kiskőrösi, Bajai, valamint Kalocsai járások arányaiban több gazdasági vállalkozást fogadnak be, mint a vármegye többi része. Ebből is kiemelkedő a Kecskeméti járás, ahol a vármegye vállalkozásinak több mint egyharmada volt regisztrálva 2021-ben. Az egy főre jutó gazdasági vállalkozások számát tekintve a Kiskőrösi és Kiskunmajsai járások is előkelő helyet foglalnak el a vármegyén belül.

A vállalkozásokat, KSH adatai alapján, a következő 6 méret szerinti kategóriába lehet sorolni. Jól látható, hogy az 1-9 fő közötti mikrovállalkozások száma a legmagasabb (47.521 db), míg mindössze 42 nagyvállalat (250 fő feletti) volt található a megyében.

205. ábra: Regisztrált gazdasági vállalkozások száma járásonként, 2021
(Forrás: KSH)

206. ábra: Egy főre jutó regisztrált gazdasági vállalkozások száma járásonként, 2021
(Forrás: KSH)

30. táblázat: Regisztrált vállalkozások létszám kategóriánként, 2021
(Forrás: KSH)

Járások	1-9 fős létszámú regisztrált vállalkozás ok száma	10-19 fős létszámú regisztrált vállalkozás ok száma	20-49 fős létszámú regisztrált vállalkozás ok száma	50-249 fős létszámú regisztrált vállalkozás ok száma	250-499 fős létszámú regisztrált vállalkozás ok száma	500 és több fős létszámú regisztrált vállalkozás ok száma
Bácsalmási	1137	13	11	1	0	0
Bajai	5381	172	71	22	1	2
Jánoshalmi	1102	25	11	8	1	0
Kalocsa	4079	117	49	19	1	0
Kecskeméti	16248	366	226	98	12	11
Kiskőrösi	6094	146	84	20	2	0
Kiskunfélegyházi	3359	62	22	17	4	1
Kiskunhalasi	3696	84	57	20	2	0
Kiskunmajsai	2181	35	12	7	1	0
Kunszentmiklósi	2297	40	25	14	1	0
Tiszakécskei	1947	45	15	13	2	1
Összesen	47521	1105	583	239	27	15

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal a 2022-es évben is elemezte a TOP100-as kört a megyében, mely a 100 legjelentősebb Bács-Kiskun vármegyei székhelyű vállalkozás gazdasági teljesítményét mutatja be. Azok a társasági adó szabályai szerint adózó vállalkozások

kerültek be a TOP100-ba, melyek a nettó árbevétel, az átlagos állományi létszám, vagy a hozzáadott érték alapján a vármegye gazdasági életében a legjelentősebb szerepet játsszák.

A kiadványban a 2021. évről benyújtott bevallások adatai alapján lettek sorba rendezve a vállalkozások. A vármegye TOP 100-as listája 84 százalékban korlátolt felelősségű társaság, 14%-ban részvénytársaság és mindössze 2%-ban betéti társaság. A 100 vállalkozásból 50 a feldolgozóiparban, 29 a kereskedelem, gépjárműjavításban, 12 az építőiparban, 3-3 a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás és a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás ágazatokban tevékenykedett. A feldolgozóiparon belül az élelmiszeripari (pl. baromfihús feldolgozása, tartósítása, egyéb gyümölcs-, zöldségfeldolgozás, -tartósítás, húsfeldolgozás, -tartósítás, üdítőital, ásványvíz gyártása) vállalkozások száma volt a legmagasabb, összesen 14 ilyen vállalkozás került fel a listára.

A foglalkoztatás szempontjából legjelentősebb vállalkozások 2021-ben több mint 30.000 főnek adtak munkát, így a vármegyei székhelyű vállalkozások átlagos állományi létszámának közel 37 százaléka náluk állt alkalmazásban. 2021-ben már 36 társaság tartozott a 250 fő feletti átlagos létszámot foglalkoztatók táborába, ugyanakkor négy vállalkozás is volt, ahol 10 fő alatti a foglalkoztatottak száma. A 100 legnagyobb társaság értékesítései során 3.246.492 millió forint nettó árbevételt ért el, mely a vármegyei érték közel 65 százalékát jelenti. Bevételeik több mint fele (55,3%) exportból származott (1.795.874 millió Ft), míg ugyanezen vármegyei érték 40,5% volt. A vármegyei külpiaci értékesítés 88,6%-a TOP100-hoz kötődött.

Ha azt vizsgáljuk, hogy a vármegye járásai szintjén mennyire egyenletes a bekerült 100 vállalkozás területi elhelyezkedése, egyrészt nagyfokú egyenlőtlenség, másrészt viszonylagos egyenlőség figyelhető meg. Az egyenlőtlenség Kecskemét elsőprő dominanciájából adódik, ahol a Top 100 fele található. Ezután a Kiskunfélegyházi és a Kiskőrösi járások 9-9, majd a Kalocsai és a Bajai járások 8-8 darab vállalkozásai kerültek fel a listára. A Tiszakécskei járásban hat, a Kiskunhalasiban 5, a Kiskunmajsiban és a Jánoshalmaiban 2-2, a Kunszentmiklósi járásban pedig egyetlen Top 100 cég volt megtalálható. A vármegye járásai közül csak a Bácsalmásból nem került be egy cég sem a legjelentősebb gazdasági szervezetek közé (Forrás: bkmkik.hu/hu/kamara/kiadvanyok).

31. táblázat: A TOP 10 legjelentősebb vállalkozás Bács-Kiskun vármegyében
(Forrás: bkmkik.hu)

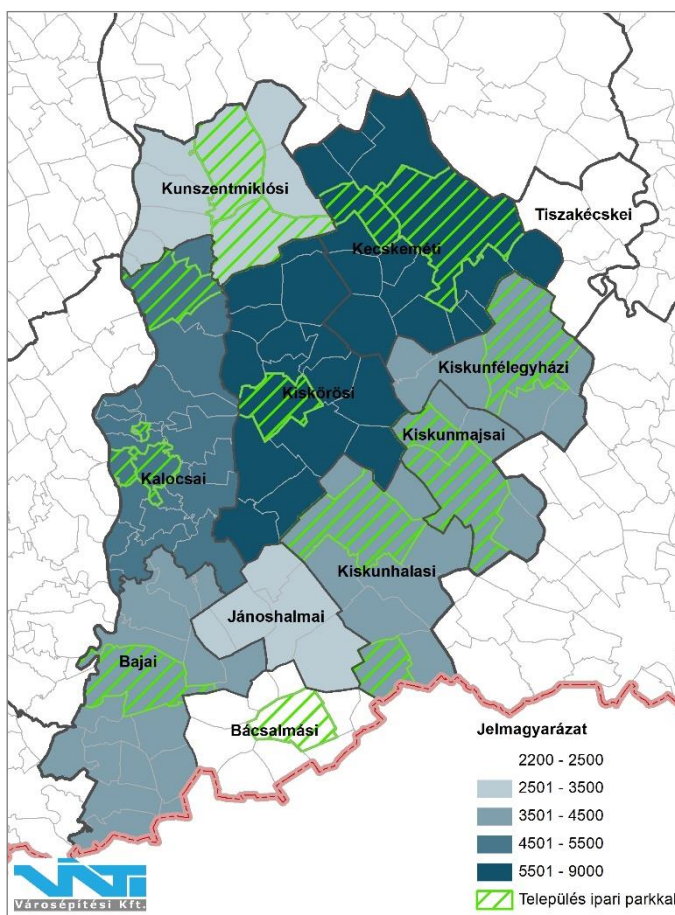
Sorrend 2021	Név	Székhely	Főtevékenység	Létszám (fő)	Értékesítés nettó árbevétele (millió Ft)	Adózott eredmény (millió Ft)	Export értékesítés nettó árbevétele (millió Ft)
1	Mercedes-Benz Manufacturing Hungary Kft.	Kecskemét	Közúti gépjármű gyártása	4535	1142658,2	24940,6	1139024,199
2	Duna Aszfalt Zrt.	Tiszakécske	Út, autópálya építése	1258	252126,16	20392,5	0
3	AXIÁL Kft.	Baja	Egyéb gépjármű-kereskedelem	810	104455,67	7563,51	7929,521
4	Hungary-Meat Kft.	Kiskunfélegyháza	Húsfeldolgozás, -tartósítás	228	71801,827	3218,22	49836,69
5	NT Kft.	Kiskunfélegyháza	Olaj gyártása	194	68938,033	5207,63	38891,167

6	KNORR-BREMSE Fékrendszerek Kft.	Kecskemét	Közúti jármű, járműmotor alkatrészeinek	882	68299,307	6485,7	66637,402
7	SOLTÚT Kft.	Solt	Út, autópálya építése	209	65641,55	17161,3	#ÉRTÉK!
8	ACPS Automotive Kft.	Kecskemét	Gépjármű-karosszéria, pótkocsi gyártása	972	64706,38	182,568	61948,347
9	AUTÓFLEX-KNOTT Kft.	Kecskemét	Gépjármű-karosszéria, pótkocsi gyártása	448	47985,22	2591,49	46086,678
10	TRIGO Kft.	Baja	Gabona, dohány, vetőmag, takarmány nagykereskedelme	230	44641,65	1226,37	10973,076

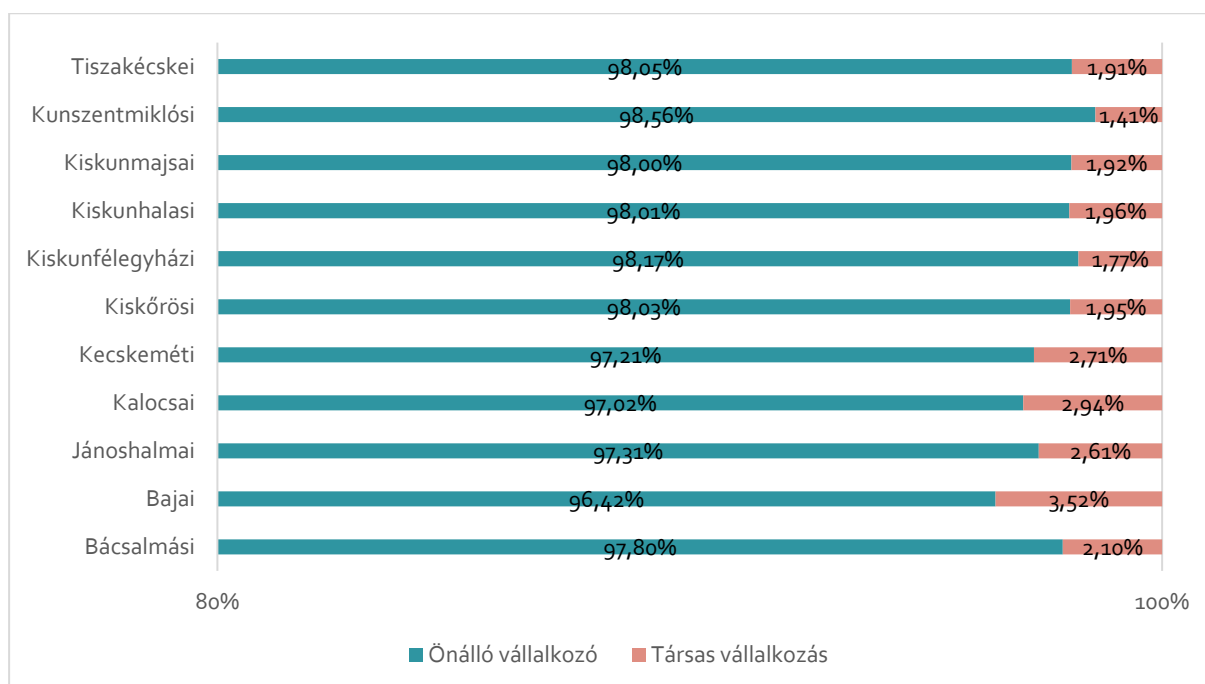
11.2. MEZŐGAZDASÁG

Ahogy az az előbbiekből kiderült, a vármegye vállalkozásainak nagyrésze (45,9%) közvetlenül a mezőgazdasági szektorhoz kötődik. Az ország összes mezőgazdasági szektorba sorolt vállalkozásának több mint 10%-a, a Dél-Alföld régió közel fele Bács-Kiskun vármegyében található. A mezőgazdasági vállalkozások száma 2015-2021 között 3,4%-kal nőtt, még akkor is, ha arányaiban 2,2%-ot veszített az ipar és a szolgáltatások javára. A vármegye nettó árbevételének azonban mindössze 3,9%-át adta a mezőgazdaság és az erdőgazdaság 2021-ben.

A jobb oldali ábra jól szemlélteti, hogy a legtöbb mezőgazdasági vállalkozás a Kiskőrösi és a Kecskeméti járásban található. 8500-nál is több vállalkozásaikkal magasan túlszárnyalják a többi járás értékeit. A főbb gazdasági szektorok arányait tekintve azonban míg előbbi esetében ez 60,5%, addig utóbbinál csak 27,7%, amivel a járások sorában az utolsó. A legkevesebb mezőgazdasági vállalkozással a Tiszakécskei, a Bácsalmási, valamint Jánoshalmi járások rendelkeznek, utóbbi kettő esetében azonban arányaiban ez az ágazat teszi ki a vállalkozások 65-70 százalékát. A mezőgazdasági vállalkozások megoszlása az önálló vállalkozások és a társas vállalkozások között az alábbi ábrán látható. Jól látható, hogy az önálló vállalkozások jelentős túlsúlyban vannak. A társas vállalkozások aránya a Bajai járásban a legmagasabb 3,65%-kal. A többi járásban ez az érték 1,8-3% között változik.

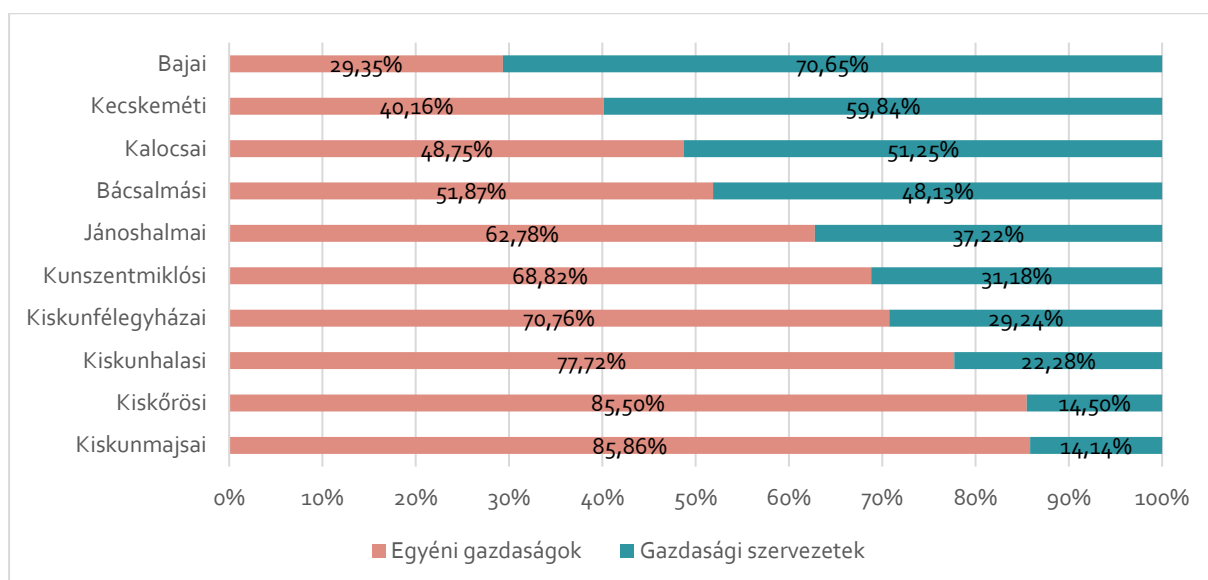

207. ábra: Mezőgazdasági vállalkozások megoszlása járásonként, 2021
(Forrás: KSH)

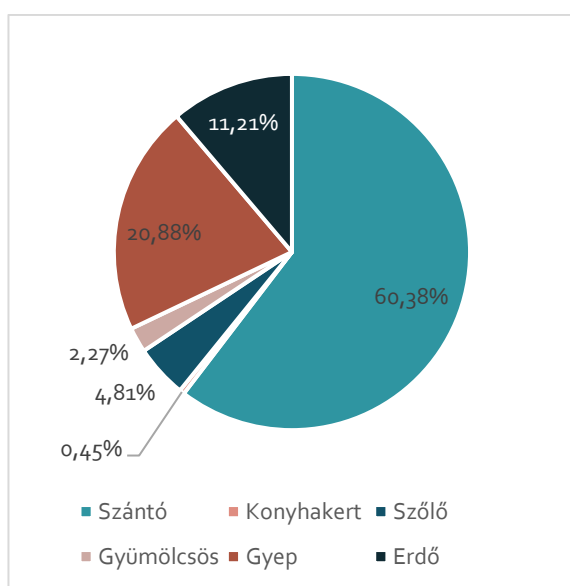
208. ábra: Önálló vállalkozások és társas vállalkozások megoszlása a vármegyében, 2022 (%) (Forrás: KSH)

Az egyéni gazdaságok és a mezőgazdasági tevékenységet folytató szervezetek használatában lévő földterületek arányaira vonatkozó adatok sajnos csak a 2010-es évre érhetők el alacsonyabb területi szinten. Az előző mutatót tekintve a 2010-es állapotok nem változtak érdemben, ugyanakkor általánosságban elmondható, hogy az önálló vállalkozók aránya 2022-re minimálisan nőtt azóta. A használatban lévő földterületek arányait bemutató ábrán látható, hogy az egyéni gazdaságok számbeli fölénye nem érvényesül az általuk használt földterületek esetében. A 11 akkori kistérség közül, mindössze 4-ben volt nagyobb az egyéni gazdaságok által használt földterületek mérete, a többi esetében a gazdasági szervezetek vannak fölényben. A kistérségekben nagy változatosság figyelhető meg a használatban lévő földterületek tulajdoni megoszlásában. A Bajai kistérségben a földek mindössze 29,3%-a volt egyéni gazdaságok kezében, míg a Kiskőrösi, illetve a Kiskunmajsai kistérségben ez az arány 85,5 és 85,9%. A gazdasági szervezetek használatában lévő földek esetében is ez a két kistérség a legkiemelkedőbb.

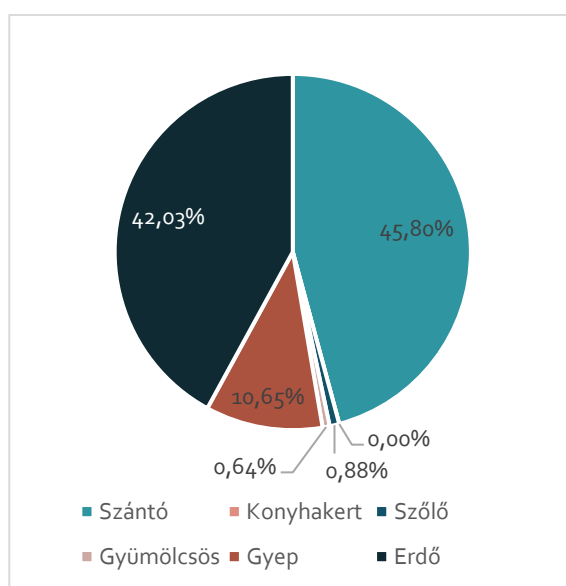

209. ábra: Egyéni gazdaságok és a gazdasági szervezetek használatában lévő földek aránya, 2010 (%) (Forrás: KSH)

A földterületek használat szempontú arányát az alábbi ábrák mutatjuk be. Az egyéni gazdaságoknál és a gazdasági szervezeteknél is a szántóterületek aránya a legnagyobb. Előbbinél ez 60,4%, míg utóbbinál 45,8%. Az egyéni gazdaságokon még a gyepek (20,9%) és az erdő (11,2%) területeknek van még jelentős szerepük. A gazdasági szervezetek földhasználatában az erdő területek közel olyan arányúak, mint a szántók (42%), ezen kívül pedig szintén a gyepterületek a számottevők 10,7%-kal.

210. ábra: Egyéni gazdaságok földhasználat, 2010 (%) (Forrás: KSH)

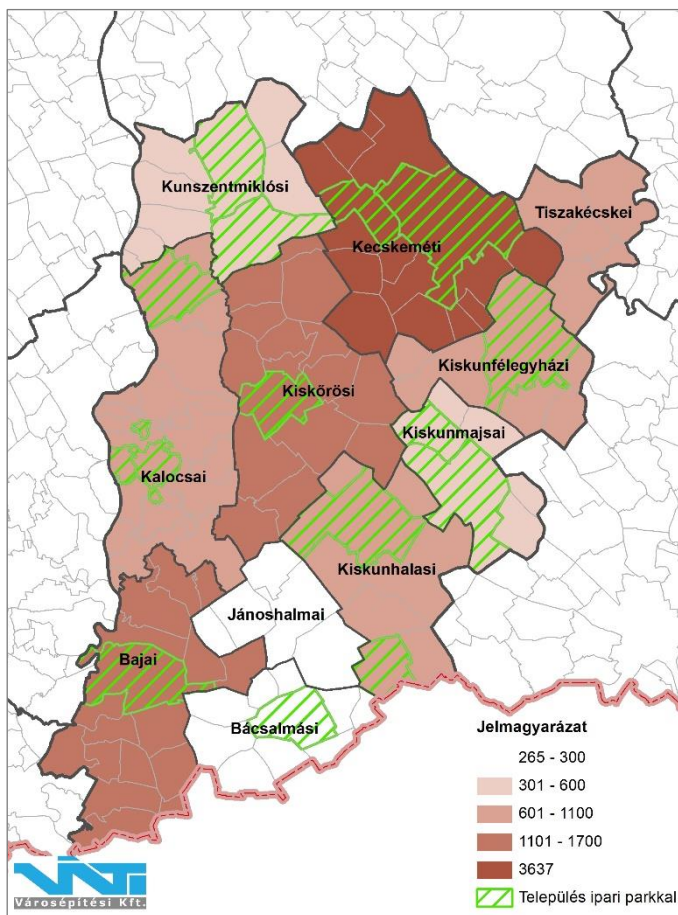
211. ábra: Gazdasági szervezetek földhasználat, 2010 (%) (Forrás: KSH)

11.3. IPAR ÉS ÉPÍTŐIPAR

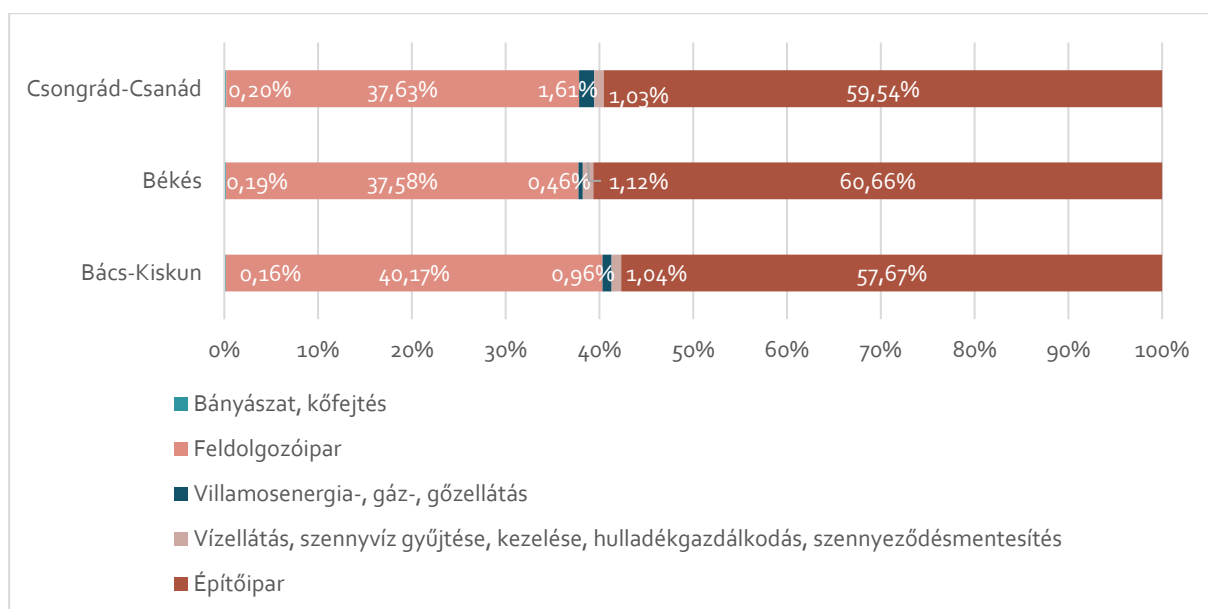
Az iparban működő vállalkozások száma 2021-ben az összes vállalkozás 10,82%-át tette ki, ami országos érték alatti, a régiós értéktől azonban 0,5%-kal magasabb. 2021-ben a vármegye nettó árbevételének 63,4%-a származott az ipari ágakból. A vármegye exportjának túlnyomó részét, több mint 92%-át, is ez az ágazat adta.

Az alábbi ábra jól szemlélteti, hogy a Tiszakécskei járás kivételével találunk ipari parkot, ez azonban nem mutat feltétlenül erős korrelációt az ipari-és építőipari vállalkozások számával. A vármegye számos kisebb-nagyobb ipari parknak ad otthont, legjelentősebbek azonban a Kecskeméti és a vele szomszédos településeken találhatók, melyet a Kecskeméti járás magas értékei is jól mutatnak. A Kecskeméti járás után a legtöbb ipari vállalkozással a Kiskőrösi és a Bajai járás rendelkezik. Legkevesebb ipari vállalkozással a Jánoshalmi és a Bácsalmási járás rendelkezik.

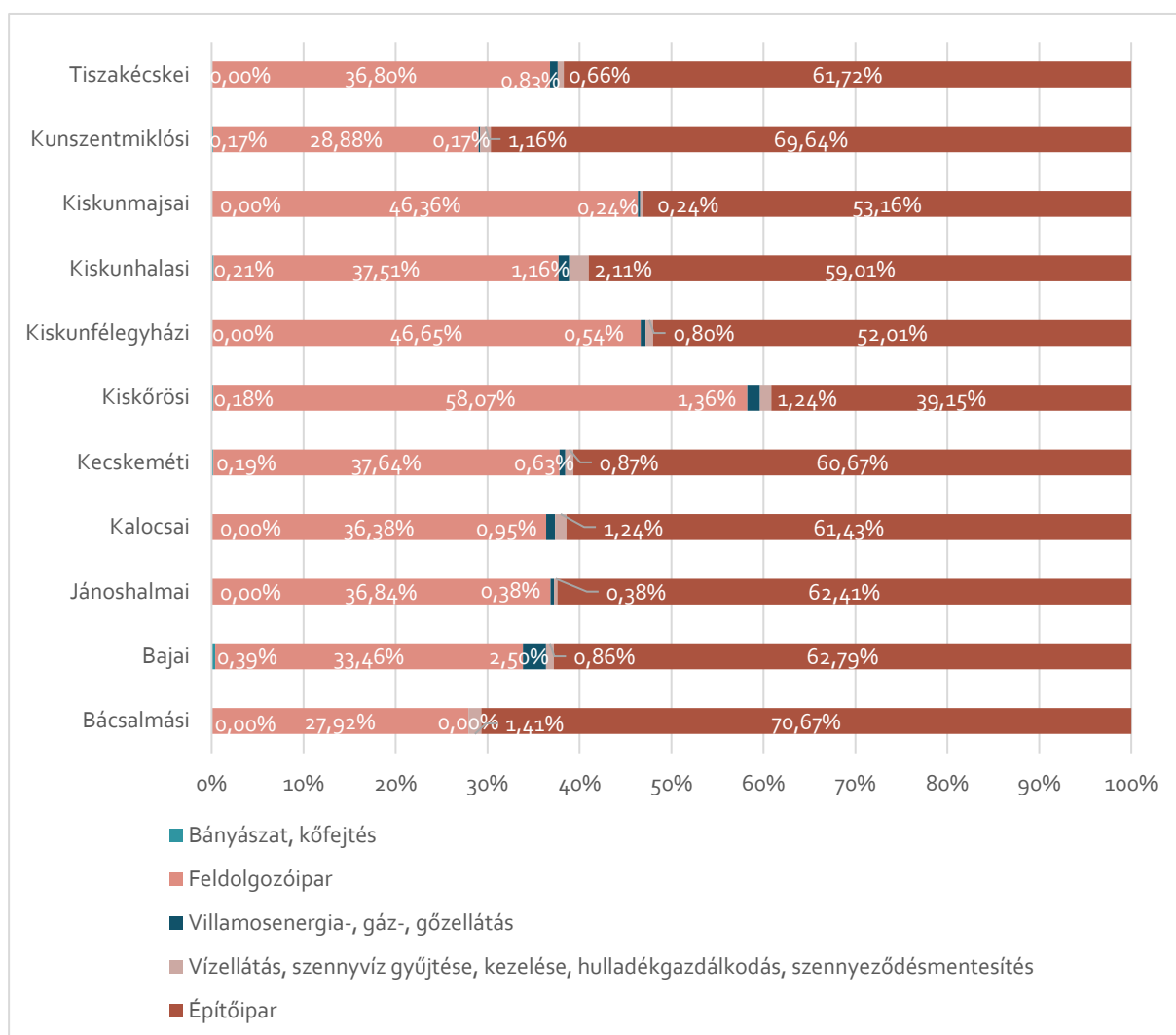
Az ipari ágak közül, a vállalkozások számát tekintve, az építőipar (57,67%) és a feldolgozóipar (40,17%) domináltak. A hátralévő százalékokon a bányászat és kőfejtés ág (0,16%), a vízellátás, szennyvíz gyűjtése, kezelése, a hulladék-gazdálkodás, a szennyeződésmosztás ág (1,04%) és a villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás ág (0,96%) osztoztak. Ez az arány nem mutat jelentős eltérést az országos és regionális, valamint a Csongrád-Csanád és Békés vármegyékben meglévő arányoktól. A vármegyén belül a járások között már jelentősebb eltérések is megmutatkoznak. A Kiskőrösi járásban például kiemelkedően magas arányt képvisel a feldolgozóipar (közel 60%), ami egyedi a megyében. E járáson kívül sehol nem haladja meg a feldolgozóiparban tevékenykedő vállalkozások száma az építőiparét. Az építőipar legdominánsabb a Bácsalmási (70,67%) és a Kunszentmiklósi (69,64%) járásokban, míg a vízellátás, szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladék-gazdálkodás, szennyeződésmosztás ág a Kiskunhalasi járásban a volt legmagasabb (2,11%). A villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás ág a Bajai járásban volt a legerősebb (2,5%), míg a bányászat és kőfejtés ággal a Bajai járás emelkedett ki a mezőnyből (0,39%). A 11 járásból egyben egyáltalán nincs a villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás ipari ágban tevékenykedő vállalkozás. Hat járásban pedig nem található bányászatban és kőfejtésben tevékenykedő vállalkozás.

212. ábra: Ipari és építőipari vállalkozások megoszlása járásonként, 2021
(Forrás: KSH)

213. ábra: Regisztrált ipari, építőipari vállalkozások megoszlása a Dél-Alföld régióban, 2021 (%) (Forrás: KSH)

214. ábra: Regisztrált ipari, építőipari vállalkozások nemzetgazdasági ágankénti megoszlása, 2021 (%) (Forrás: KSH)

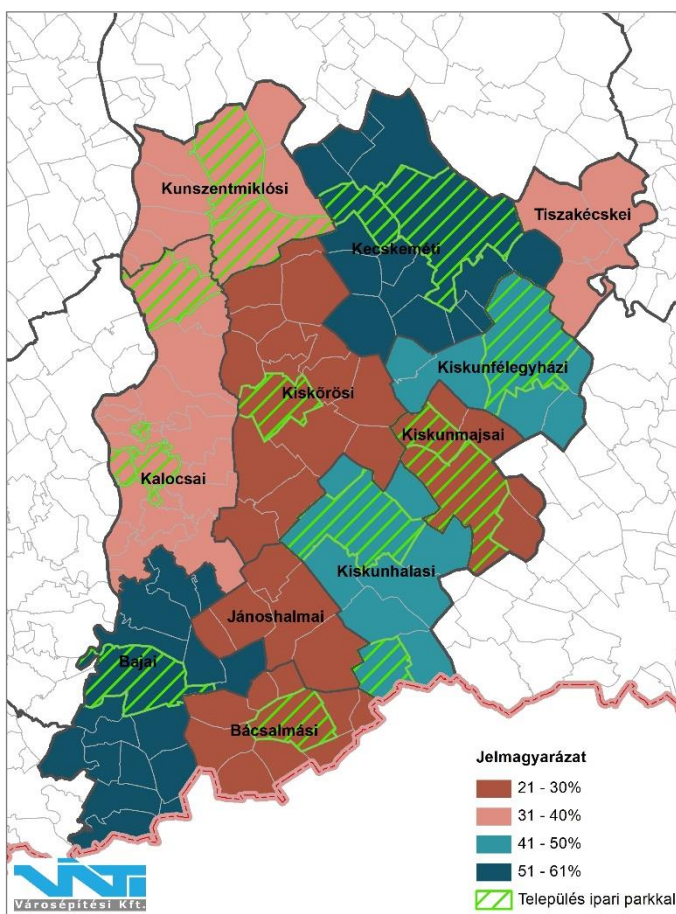
Bács-Kiskun vármegyében a Nemzetgazdasági Minisztérium 2012-es "Ipari Park" cím viselésére jogosult parkok és szervezetek listája alapján kilenc településen található ipari park. Kecskeméten három is szerepel a listán, azóta azonban több településen, többek között Kecskeméten is találkozhatunk új ipari parkokkal. A fenti lista, a Bács-Kiskun Megyei Kereskedelmi és Iparkamara által rendelkezésre bocsátott, valamint egy online tartomelemzés eredményeként kapott lista alapján az alábbi ipari parkok találhatók a vármegyében:

- ALIPPA Aluljáró Ipari Park Kecskemét
- Bajai Ipari Park
- Bácsalmási Ipari Park
- IGPark Kecskemét Dél
- Kalocsa-Foktő Ipari Park
- Kiskőrösi Ipari Park
- Kiskunfélegyházi Ipari Park
- Kiskunhalasi Ipari Park
- Kiskunmajsa és Térsége Ipari Park
- Kecskeméti Ipari Park
- KÉSZ Ipari Park Kecskemét
- Kunszentmiklósi Ipari Park
- M8 Ipari Park Szabadszállás
- Silver Ipari Park Kecskemét
- Solti Ipari Park
- Szanki Ipari Park
- Tompai Ipari Park
- Technik Park Heliport Kecskemét
- VGP Park Kecskemét

11.4. SZOLGÁLTATÁSOK

A szolgáltatásban működő vállalkozások az összes vállalkozás 45,3%-át tette ki 2021-ben Bács-Kiskun vármegyében. Szintén ebben az évben a vármegye nettó árbevételéhez több mint 22%-kal járultak hozzá a szolgáltatási ágak, mely 21,9% csak a kereskedelem és gépjárműjavítás ágból származott. Az export bevételek körülbelül 8%-a származott a szolgáltatási szektorból.

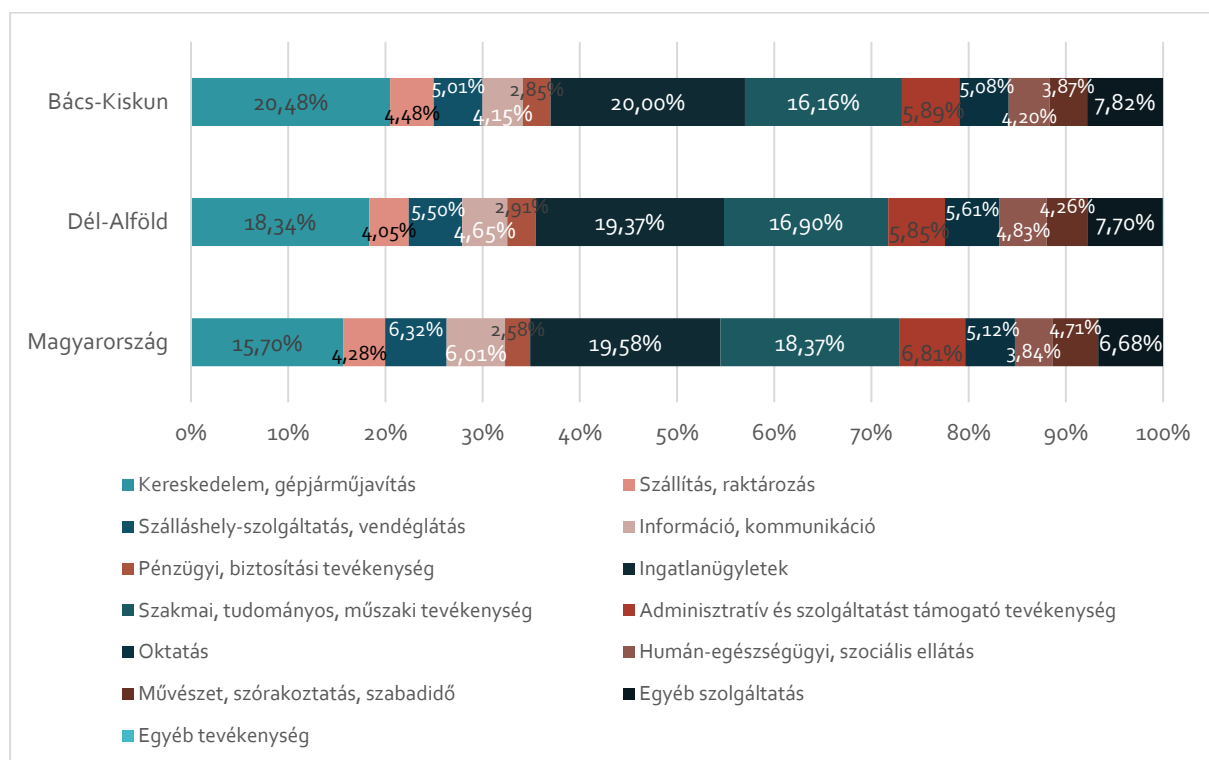
A szolgáltatási szektorban működő vállalkozások részaránya a Kecskeméti és Bajai járásokban a legmagasabb, 50% feletti. Területi mintázatuk a nagyobb népességgel rendelkező városok előfordulásával mozog együtt. A szolgáltatási szektor részaránya a Jánoshalmi, Kiskunmajsai, Bácsalmási és Kiskőrösi járásokban a legalacsonyabb, ahol mellest a mezőgazdasági vállalkozások aránya a legmagasabb.

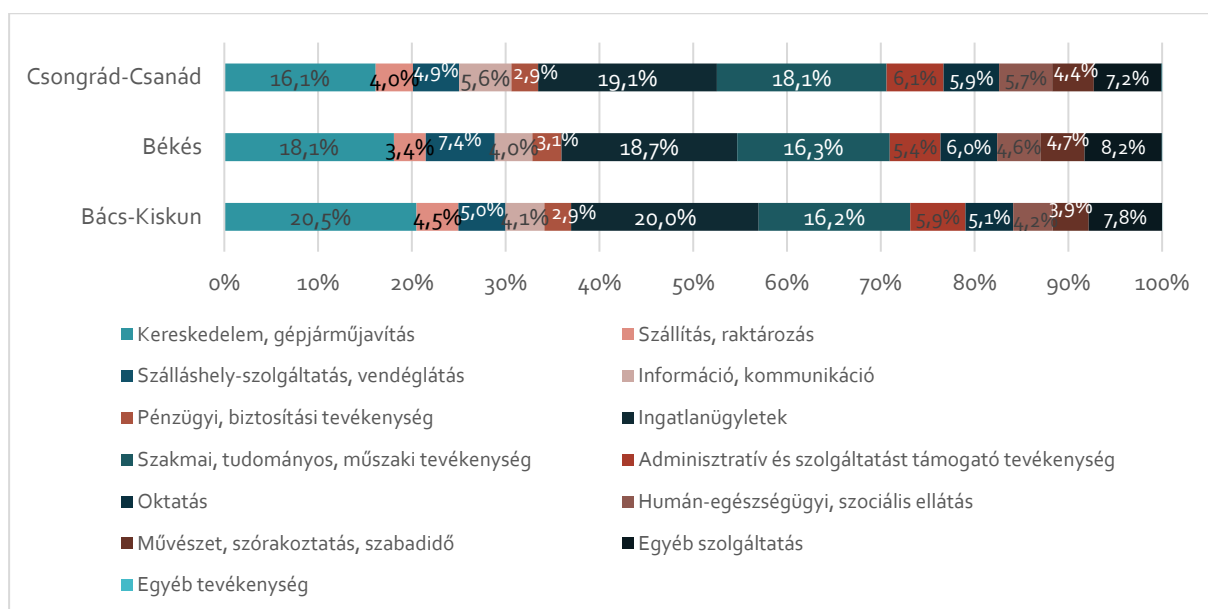
215. ábra: Szolgáltatások százalékos megoszlása a járásokban, 2021 (%) (Forrás: KSH)

A szolgáltatási szektor különböző ágaiba tartozó vállalkozások számának megoszlása az alábbi ábrákon látható. Az országos és regionális irányokkal megegyezően Bács-Kiskun vármegyében is a kereskedelmi és a gépjármű javítással foglalkozó vállalkozások aránya a legmagasabb 20,48%-kal. Az Dél-Alföld régióba tartozó vármegyék közül mindhárom esetében a pénzügyi, biztosítási tevékenység ág szerepel a legkisebb részaránnyal. A régión belül a három vármegye közel azonos értékekkel rendelkezik, a szolgáltatás típusok arányai között maximum 1-2% különbség figyelhető meg. Ez alól az egyetlen kivételt a kereskedelem, gépjárműjavítás ág jelenti, ahol Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegye különbsége 4%. A megyén belül a járások között már jelentősebb különbségek figyelhetők meg a különböző szolgáltató ágak részarányai között. A kereskedelem, gépjárműjavítás a legkiemelkedőbb ág a járások között is (kivéve a Kecskeméti járást, ahol az ingatlanügyek), a Jánoshalmi és a Kiskőrösi járásokban a legmagasabb az ebbe az ágba tartozó vállalkozások aránya (28,9%).

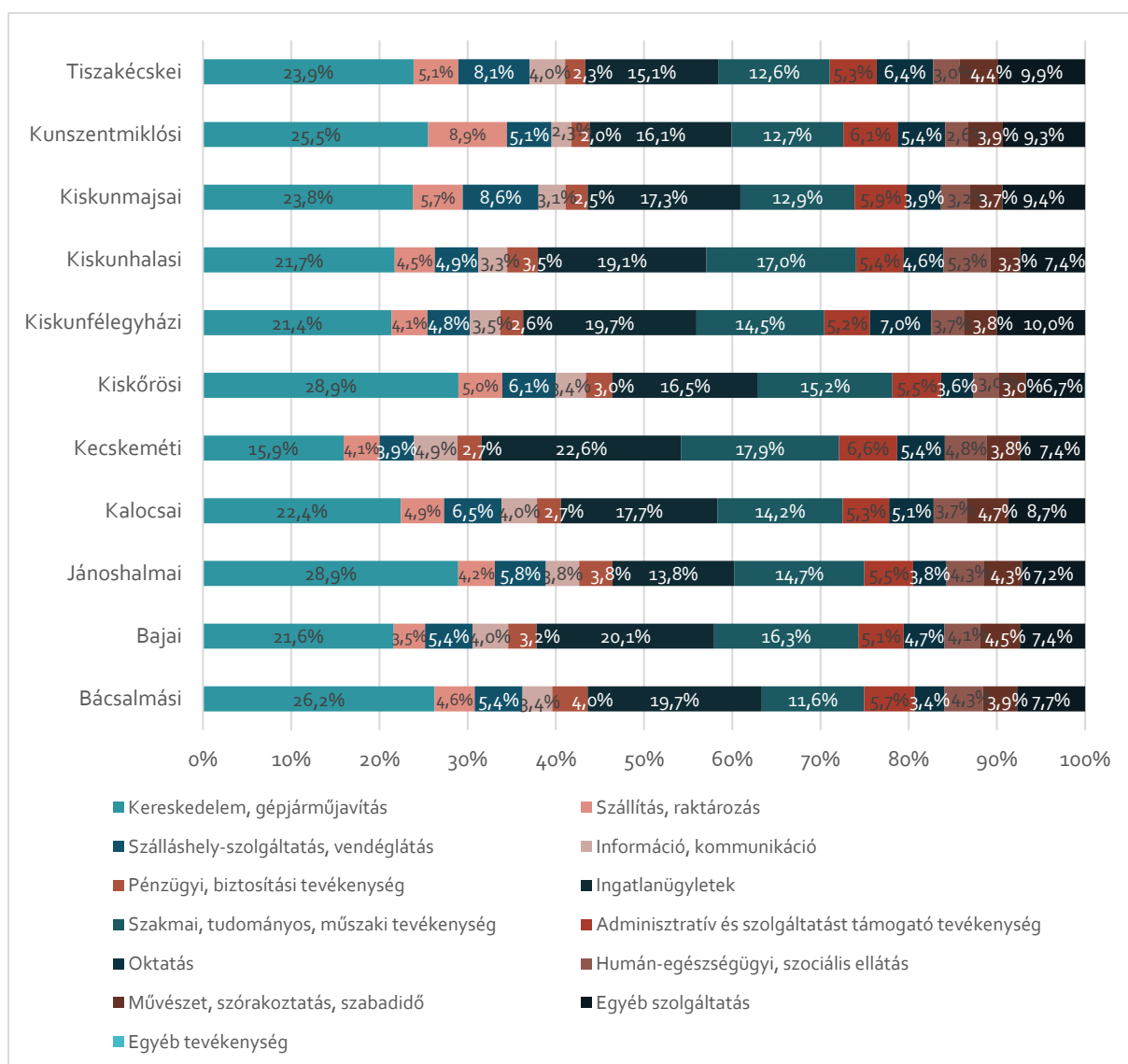
A szakmai, tudományos, műszaki tevékenység és az ingatlanügyek ágak a legjelentősebbek a járásokban. Szakmai, tudományos, műszaki tevékenységben a Kecskeméti, Kiskunhalasi és Bajai járásoknak; ingatlanügyekben pedig a Kecskeméti kívül a Bajai, Bácsalmási, Kiskunfélegyházi és Kiskunhalasi járásoknak volt a legnagyobb értékei. Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátásban a Kiskunmajnai és Tiszakécskei járásoknak; adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenységben a Kecskeméti és Kunszentmiklósi, oktatásban a Kiskunfélegyházi és Tiszakécskei járásoknak, humán-egészségügyi, szociális ellátásban a Kiskunhalasi és Kecskeméti járásoknak voltak kiemelkedő értékei. Kiemelkedő még a Kunszentmiklósi járás szállítás, raktározás ágban, míg a Kecskeméti járás az információ és kommunikáció szolgáltatás ágban.

216. ábra: Regisztrált szolgáltató vállalkozások megoszlása országos viszonylatban, 2021 (%) (Forrás: KSH)

217. ábra: Regisztrált szolgáltató vállalkozások megoszlása a Dél-Alföld régióban, 2021 (%) (Forrás: KSH)

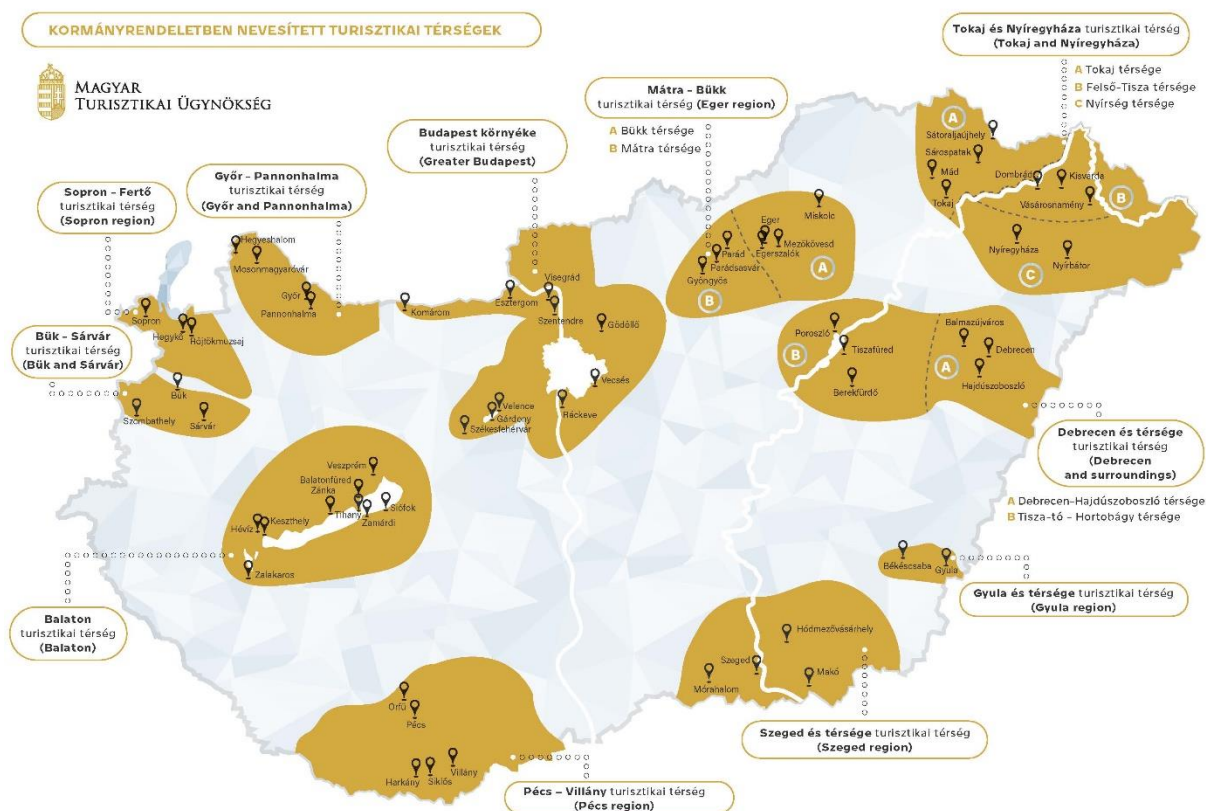
218. ábra: Regisztrált szolgáltató vállalkozások megoszlása a megyében, 2021 (%) (Forrás: KSH)

12.1. TURISZTIKAI FEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOK

NEMZETI TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA 2020-2030 – TURIZMUS 2.0

- ❖ A Turizmus 2.0 Stratégia a magyarországi turizmus 2030-ig terjedő fejlesztési időszakának sarokköveit fekteti le. Megvizsgálja a turizmus ágazattal kapcsolatos stratégiai célokat és fejlesztési irányvonalakat.
- ❖ Legfőbb célja, hogy érdemben hozzájáruljon a magyar turizmus egészének nemzetközileg is versenyképes, bizonyos elemeinek akár világszínvonalú szolgáltatási szintre való fejlesztéséhez, a kitűzött stratégiai pozíciók eléréséhez.
- ❖ A Turizmus 2.0 sorvezetőül szolgál minden további alágazati vagy szegmensstratégia számára, melyeket a Turizmus 2.0 keretrendszerével összhangban célszerű kialakítani.
- ❖ A Stratégia 11 turisztikai térséget határolt le, melyek a következők:
  - Balaton turisztikai térség,
  - Sopron-Fertő turisztikai térség,
  - Bük-Sárvár turisztikai térség,
  - Tokaj és Nyíregyháza turisztikai térség,
    - Tokaj térsége
    - Felső-Tisza térsége
    - Nyírség térsége
  - Mátra-Bükk turisztikai térség
    - Bükk térsége
    - Mátra térsége
  - Gyula és térsége turisztikai térség
  - Győr-Pannonhalma turisztikai térség
  - Szeged és térsége turisztikai térség
  - Pécs-Villány turisztikai térség
  - Debrecen és térsége turisztikai térség
    - Debrecen-Hajdúszoboszló térsége
    - Tisza-tó–Hortobágy térsége
  - Budapest környéke turisztikai térség

A turisztikai térségek meghatározásáról szóló 429/2020. (IX. 14.) Korm. rendelet szerint Bács-Kiskun vármegyében egyetlen települést sem érint turisztikai térség. Az alábbi ábrán látható lehatárolások területei ugyan átnyúlnak a vármegye területére, de a kormányrendeletben nevesített települések listája nem tartalmaz Bács-Kiskun vármegyei települést.

219. ábra: Turisztikai térségek
(Forrás: MTÜ)

DÉL-ALFÖLDI TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA 2007-2013

A Dél-Alföld régió turisztikai adottságai, a domborzatilag sokkal inkább tagoltabb, és/vagy a nagyobb hazai állóvizekkel rendelkező régióknál kevésbé sokrétűek, azonban sokszor, ha a felszín alá pillantunk, beláthatjuk, hogy így is meglehetősen komplexek. A vonzerők jelentős része az elmúlt években még inkább felértékelődött, bővült. A Dél-Alföldi Turizmusfejlesztési Stratégia a régió jelentős, kiemelkedő vonzerői közé az alábbiakat sorolja:

- Puszták, illetve azok növény- és állatvilága (Kiskunsági Nemzeti Park)
- Termál- és gyógyfürdők (pl. Kecskemét, Kiskunmajsa, Tiszaújváros, Szeged, Szentegyháza, Makó, Mórahalom, Gyula, Békéscsaba, Orosháza-Gyopárosfürdő),
- Kulturális turizmus (Kalocsa és Baja barokk, Kecskemét szecessziós belvárosa és Kodály öröksége, a népi építészet példái, ipartörténeti emlékek, egyházi épületek, múzeumok (alföldi festészet, szobrászat, népművészet, iparművészet, nemzetiségek hagyományai, rendezvények, fesztiválok),
- Konferenciatermek – kiemelten Szeged, fontos még: Kecskemét és Gyula,
- Kerékpártúra-lehetőségek,
- Vadászat,
- Lovas turizmus,
- Falusi turizmus,
- Horgászat a folyókon, tavakon,

- Tranzitszerep az M5-ös autópályának köszönhetően, emellett nagy szerepet játszik az E75-ös és az 53-as főút is.

Ezentúl öt kiemelt desztinációra fogalmaz meg fejlesztési programot:

- Szeged (hivatás és kulturális) és Ópusztaszer (örökség)
- Gyula (egészségturizmus)
- Kecskemét (kulturális és örökségturizmus)
- Kiskunmajsa (egészségturizmus)
- Baja (kulturális és örökség)

A Szeged és Ópusztaszer desztinációban Szeged turisztikai pozícionálására a hivatás- és a kulturális értékek (pl. rendezvények, fesztiválok) és az egyedi attrakciók (pl. gyógyfürdők, emlékhelyek) adnak lehetőséget. Ópusztaszer esetében a fejlesztési irányok a táj egyedi adottságaira és a kulturális turisztikai termékek fejlesztésére épít.

Gyula elsősorban a Vár és a Várfürdő miatt jelentős desztináció, így a fejlesztési irány egyértelműen ennek fejlesztése. Ennek kiegészítőjeként a kulturális (Várszínház, múzeumok, Erkel öröksége, sikeres rendezvények stb.) és a hivatásturizmus (konferenciaközpont) erősítését célozza a stratégia.

Kecskemét város, építészeti öröksége révén a kulturális turizmusnak nyújt kiváló alapot, melyet a stratégia alapján tovább kívánják bővíteni, illetve a turisztikai szezon hosszának kitolására és hatékonyabbá tételére tesz javaslatot. Ezen kívül a hivatás-, egészség- és lovasturizmus fejlesztése járulhat hozzá a város és környéke turizmusának fellendítéséhez.

Kiskunmajsa esetében a gyógyfürdő fejlesztése élvez abszolút prioritást, mely különböző egészségügyi kezelésekkel, wellness szolgáltatásokkal bővítheti kínálatát. A nagyrészen ehhez kapcsolódó egészségturizmus kiegészítőjeként említik a szálláshely-fejlesztést, valamint a lovas turizmus erősítését.

Baja esetében a turizmus menedzsmentjének fejlesztése élvez prioritást, mellyel együtt az örökségturizmus (pl. városkép, rendezvények, természeti adottságok, gasztronómia) és az aktív-vízi turizmus adottságainak jobb kihasználása járulna hozzá a város vonzóbb turizmusához.

BÁCS-KISKUN VÁRMEGYE TURIZMUSFEJLESZTÉSI TERVE 2016-2020

Bács-Kiskun vármegye nagy hangsúlyt fektet turisztikai desztinációira való figyelemfelhívásra, illetve azok fejlesztésére, azonban nincs megfelelő mértékben kihasználva a természeti értékeiben, kulturális örökségében, illetve gazdag programlehetőségeiben rejlő potenciál. Ehhez járul hozzá, hogy sok esetben nincs meg a szükséges infrastrukturális háttér, mely elengedhetetlen feltétele a vármegye turisták számára való vonzerő megteremtéséhez, illetve erősítéséhez. A terv a vármegye főbb turisztikai desztinációiként az alábbiakat sorolja:

- Tiszaécske, a napfény és a vizek városa
- Kunszentmiklós

- Kalocsa, a történelmi város
- Kiskőrös, élmény a kunság szívében
- Kiskunfélegyháza, Petőfi és Móra városa
- Kiskunmajsa
- Kiskunhalas, a csipke városa
- Jánoshalma, „Bácska gyöngye”
- Baja

Tizsakécskét két termálfürdő, a Tisza mentén élővizes szabadstrandok, több holtág és vízisport-lehetőségek teszik kiemelkedő turisztikai desztinációvá. A páratlan növény- és állatvilággal rendelkező holtágak és ártéri erdők emellett, vonzó célpontok nemcsak a természetkedvelők, de a horgászok és vadászok számára is. A nyári szezonban menetrendszerűen közlekedő Kisvonattal megtekinthető a város gazdag építészeti öröksége (pl. a későbarokk római katolikus, a neogótikus stílusú református templom, az Ókéscei Művelődési Ház), az érkező turisták pedig a kempingektől a négycsillagos szállodáig választhatnak maguknak a szálláslehetőségekből. Elérhetősége kedvezőnek mondható, hiszen vasúton, közúton is viszonylag könnyen megközelíthető, a kerékpáros turizmusnak kedvező kerékpárúthálózat azonban kiemelkedő, hiszen a város az Eurovelo 11 nyomvonalán fekszik.

Kunszentmiklós egyike a vármegye legészakibb településeinek, egyaránt közel van a Dunához és Budapesthez, mégsem megy át rajta közvetlenül forgalmasabb út, hiszen az 51. és az 5. számú főutak között helyezkedik el. Vasúton is könnyen elérhető, valamint keresztülmegy a településen az Eurovelo 6 kerékpárút, amely a kerékpáros turizmus lehetőségeit erősíti. A várost körül veszi a Kiskunsági Nemzeti Park részét képező Kiskunsági Szikes Puszta, mely számos csodát rejteget a természetbarát turisták számára. Építészeti örökségét gazdagítja például a klasszicista stílusú Városháza, a késő barokk református, illetve a kívül neoromán, belül neogótikus stílusban épült római katolikus templom.

Kalocsa történelmi város jelentőségét legfőképp az egyház és a vallás jelenti, hiszen a négy magyarországi római katolikus érseki székhely egyike. Ezt a város idővel felismerte és jól kamatoztatta, hiszen például a barokk stílusú Főszékesegyház, vagy az Érseki Palota a turisták legfőbb célpontjai. Az építészeti, történelmi és kulturális örökségben bővelkedő település azonban nemcsak az egyház- és vallásturizmusra épít, amelyet jól szemléltet a 2016-ban megnyitott Tájház, a Csajda Gyógyfürdő és Uszoda, a Viski Károly Múzeum, a Kalocsai Porcelán Manufaktúra, valamint a Magyar Fűszerpaprika Múzeum. Utóbbihoz köthető a Hungarikumnak számító kalocsai fűszerpaprika tematikájú Kalocsai Paprikafesztivál, amit minden évben ősszel rendeznek és számos, gasztronómia felől érdeklődő turistát szórakoztat. Kalocsán főleg panziók és apartmanok kínálnak szálláshelyeket, de megtalálható több három, illetve egy négycsillagos hotel is, a szálláshely-kínálat fejlesztése azonban nagy prioritása a városvezetésnek. Közlekedés tekintetében a városon keresztülhalad az 51. sz. főút, vasúti összeköttetése tehervonatokra korlátozódik, repülőtérét ma már polgári célokra használják, a Meszes városrészben található személyforgalmi kikötőn keresztül a Dunán szintén elérhető, a kerékpáros turizmus

szerelmeseinek pedig a város és annak környékén fekvő számos kerékpárút, valamint a közeli Eurovelo 6 kerékpárút is rekreációs lehetőséget teremt.

Bár a vármegyében számos település tartja magáénak e címet, a legtöbben Kiskőröst tartják Petőfi Sándor szülőhelyének, ami így a vármegye Petőfi-kultuszának fellelegvárává teszi a várost. Ezen kívül nevezetesség még például a Kiskőrösi Gyógy- és Strandfürdő - Tanuszoda és Kemping, az Old Car Múzeum, a Szlovák Tájház, továbbá a könnyű alföldi, homoki szőlőből készült fehérborai. Szálláshelyek tekintetében szintén található itt is a vendégházak, magánszállások, illetve apartmanok dominálnak, de találunk három- és négycsillagos szállodát is. A városon keresztülhalad a nemrégiben felújított 53. sz. főút, vasútállomással is rendelkezik, továbbá a kerékpáros turisták több irányból csatlakozhatnak az Eurovelo hálózatához.

Kiskunfélegyháza, Kecskemét és Baja után a vármegye harmadik legnépesebb városa, valamint jelentős oktatási központ. Legfőbb látnivalói az 1902-ben alapított Kiskun Múzeum; a Kiskun Kapitányság egykori tömlőce, mely ma börtönmúzeumként várja a látogatókat; Móra Ferenc szülőháza; hazánk utolsó alulhajtós szélmalma; a Petőfi Sándor Emlékház; a későbarokk stílusú Sarlós Boldogasszony-templom; a neoreneszánsz Szent István-templom; valamint a szecessziós, Zsolnay majolikákkal, tulipános motívumokkal és magyar ornamentikával gazdaságon díszített kiskunfélegyházi városháza. Az egészségturizmushoz köthető Róna Kincse Gyógyfürdő a város kórházához is több szállal fűződik, melyek így komplex ellátással fogadják a látogatókat. A városon áthalad a 5. sz. főút, külterületén az M5-ös autópálya, vasúton pedig szintén forgalmas csomópont.

Kiskunmajsa fő turisztikai attrakciója a Jonathermál Gyógyfürdő, Élmenyfürdő, Wellness, Motel és Kemping, amely széleskörű szolgáltatásaival valamennyi korosztály igényeit kielégíti. A fürdőn kívül az '56-os Múzeumot és Kápolnát, a Kisboldogasszony Római Katolikus Templomot, a Konecsni György Helytörténeti Gyűjteményt, valamint a Mayossaszállás Emlékművet tekinthetik meg az érkező turisták. A város körüli természeti értékek közül kiemelkedik az 1984-től védetté nyilvánított 720 hektáros Kiskunmajsa – Bodoglári buckavidék, ahol számos védett és különleges kiskunsági állat- és növényfaj figyelhető meg.

Kiskunhalas leghíresebb nevezetességei közé tartozik a Halasi Csipkemúzeum, ahol a nemzetközileg is ismert halasi csipke remekműveit csodálhatják a látogatók. A 19. század végi-20. század eleji halasi parasztpolgári létet bemutató Tájházat, a Sáfrik-féle szélmalmot, a Végh-kúriát, Thorma János Múzeumot, Sós-tavat és a mellette épült késő klasszicista stílusú Sóstó Csárdát szintén a turisták figyelmébe ajánlják, s ha már mindezt megtekintették, pihenésként a Kiskunhalasi Termálfürdő és Camping hévizében tölthetnek fel az ide érkezők. Az 53. sz. főút ezen a városon is keresztülhalad, illetve fontos térségi vasúti csomópont is, melyet a kerékpáros közlekedési fejlesztésekkel kombinálva az öko- és kerékpáros turizmus lehetőségei igen kedvezőek.

Jánoshalma, többek között területfelhasználása (nagyarányú mezőgazdasági terület és sűrű tanyavilág) szempontjából ideális a falusi turizmus kiaknázására. A településen, illetve annak környékén több túrázó, illetve kirándulóhely található (pl. az Öregmajori erdő, a kéleshalmi

ősborókás), valamint a kerékpározni vágyók is könnyen felfedezhetik a tanyavilág nyújtotta látnivalókat. Főbb nevezetességei, illetve látnivalói a Magyar hősi emlékmű, a római katolikus templom, az Isteni Gondviselés Kápolna, a Felső-Bácskai Múmalom, a Zsidó templom, Doktor-telepi szélmalom, az Orczy-kastély és a Három tavasz ivókút.

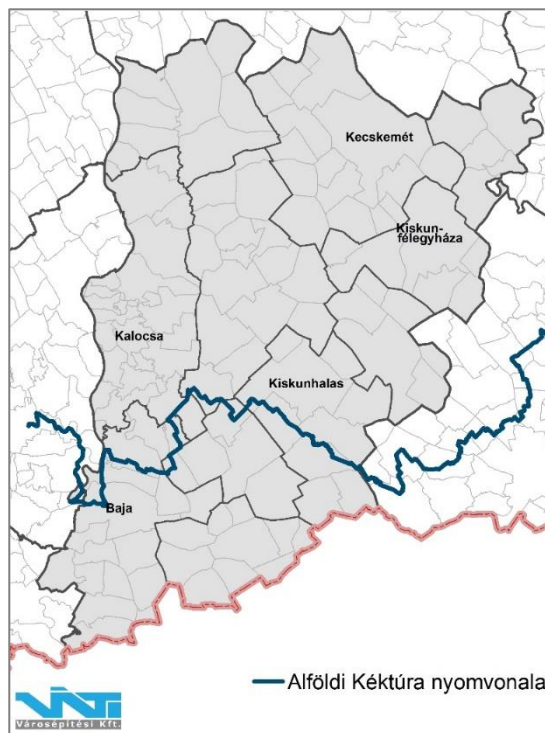
Baja a vármegye második legnépesebb városa, melynek legfőbb vonzereje a természeti és gasztronómiai értékekben rejlik. A történelmi hagyományok, a kulturális örökség, a Duna, a Gemenci erdő, valamint az egyedi gasztronómiai kínálat mind hozzájárul a település turizmusához. A Gemenci-erdő ökoturisztikai kínálata, a Duna mellékágai által körülölelt szigetek (pl. Petőfi-sziget, Nagy-Pandúr-sziget), a Hajós-Bajai Borvidék pincesorai, a számos múzeum, program és fesztivál turisták ezreit vonzzák a szezonban. Közlekedését tekintve az 51. és az 55. sz főutak találkozásánál fekszik, jelentős Dunai átkelőhely, nem elhanyagolható a vasúti személyforgalma sem, továbbá itt található Magyarország második legjelentősebb kikötője, Bajai Országos Közforgalmú Kikötő. Szálláshelyei közül, a vármegye egészéhez hasonlóan itt is a panziók és apartmanok dominálnak, ugyanakkor találhatók három és négycsillagos szállások is.

12.2. TURISZTIKAI ADOTTSÁGOK

ÖKOTURIZMUS

Az ökoturizmus a környezetért felelősséget vállaló utazás, mely természeti területek megismerésére irányul. A vármegye természeti értékekben gazdag, területét a Kiskunsági és a Duna-Dráva Nemzeti Parkon túl, számos Natura 2000 különleges madárvédelmi övezet, különleges természetmegőrzési terület és Ramsari terület, két Natúrpark, két UNESCO bioszféra-rezervátum érinti, továbbá megannyi ökoturisztikai létesítmény található.

A vármegye alföldi, sajátos mikrodomborzatának és geológia adottságainak köszönhetően hazánk egyik lapokban (pl. császártöltési Vörös mocsár) és szikes tavakban leggazdagabb területe. Magyarország legjellegzetesebb lösz- és homokterületén, a Kiskunságon számos egykori folyóvízi és eolikus geomorfológia folyamat eredményeként létrejött felszínforma (pl. buckák) teszi izgalmassá a pl. a túrázást, kerékpározást, lovaglást, vagy éppen tájfutást. Emellett, számos kisebb-nagyobb egybefüggő erdőfolt, illetve erdőség szakítja meg a végtelen, homokos Alföldi táj szépségét, melyek nagyrésze ugyan a futóhomok megkötésére telepített erdők, számos természetes, illetve természetközeli erdő is megtalálható vármegye területén (pl. a kunfehértói Holdrutás erdő, a kiskőrösi Turjános erdő).

220. ábra: Az Alföldi Kéktúra nyomvonala
(Forrás: kektura.hu)

Területén számos jelzett turistaút is behálózta, melyek teljes hossza meghaladja a 300 kilométert. Átszeli az Országos Kékkör harmadik útvonala, az Alföldi Kéktúra, melynek két szakasza (összesen 161,6 km) a vármegye közel 15 települését érinti.

A tanösvények jelzéssel ellátott, állomáshelyekhez kötődő túraútvonalak, melyek vezető nélkül, tájékoztató táblákkal nyújtanak információt az érintett terület természeti és kulturális örökségéről. Főként védett természeti területekhez kapcsolódva a vármegye területén, közel 20 tanösvény helyezkedik el, ilyen a bugaci Boróka tanösvény, az Érsekhalmi földvár tanösvény, vagy a Fülöpházi – buckavidéken található Garmada tanösvény.

Több olyan település is található a megyében, ahol az ökológikus gondolkodás, környezettudatosság közösségi szinten is meghatározó. Ilyen többek között Bugacpusztaháza, ahol legutóbb természetközeli szennyvíztisztítórendszert építettek ki a homokhátság elsivatagosodásának enyhítésére.

*Források: bacskiskun.hu/oldalak/turizmus, knp.hu/hu/okoturizmus, kektura.hu,
http://mtsz.org/turistautak_listaja_megyek_szerint?area_id=52,
felegyhazikozlony.eu/hirek/21397/okofalu-lehet-bugacpusztahaza*

LOVAS TURIZMUS

A térség természeti adottságait az Alföldi tájat alkotó többé-kevésbé mozaikos erdőségek, legelők, ültetvények és szántók jellemzik, melyek kiválóan alkalmasak lovas turisztikai szolgáltatások kialakítására. A táj szépségét mi sem bizonyítja jobban, minthogy számos védett természeti terület található vármegye szerte.

A vármegye honlapján közel 30, lovas túrákat, lovas oktatást szervező vendéglátóhely található, melyek a vármegye egészét lefedik. Tavasztól ősziig évről-évre számos lovasbemutató, fogathajtó és díjugrató verseny várja a Bács-Kiskunba érkező vendégeket. A lovasturizmus térségi központjának tekinthető Bugac és környéke, ahol a Karikás Csárdában való falatozás után megtekinthető a több mint 60 lóból, 50 szürkemarhából, 50 rackabirkából és mangalicából álló Bugaci ménés, valamint a rendszeresen megrendezett pusztai csikósbemutató.

A Magyar Lovas Turisztikai Közhasznú Szövetség patkós minősítési rendszerében a következő települések lovas szolgáltatói ismertek: Bócsa, Bugac, Dunafalva, Dunapataj, Felsőlajos, Foktő, Fülöpháza, Kaskantyú, Kecel, Kecskemét, Kecskemét-Ballószög, Kerekegyháza, Kiskunfélegyháza, Kunbaracs, Kunfehértó, Kunszentmiklós-Kunbábony, Lajosmizse és Pálmonostora.

Források: bacskiskun.hu/latnivalok, http://ffalusiturizmus.org/hu_HU/geo_organizations/190/bacs-kiskun.html, bugacpuszta.hu/tortenetunk/, mltsz.hu/patkos-minosites/

KERÉKPÁROS TURIZMUS

A területen kedvezőek a kerékpározás feltételei. Akár a Duna mentén, akár a pusztában, a különféle ültetvények, vagy közutak melletti területeken a látványosságok felfűzésével remek kerékpártúra útvonalak alakíthatóak ki. Önálló kerékpárutak egyre több szakaszon, akár hosszabb, egybefüggő hálózatot alkotva is rendelkezésre állnak (pl. Eurovelo 6-os és 13-mas utak). Problémát jelent azonban a kerékpárkölcsonzás és az egyéb kerékpáros szolgáltatások, mint szervizek, kerékpáros üzletek, pihenők alacsony száma.

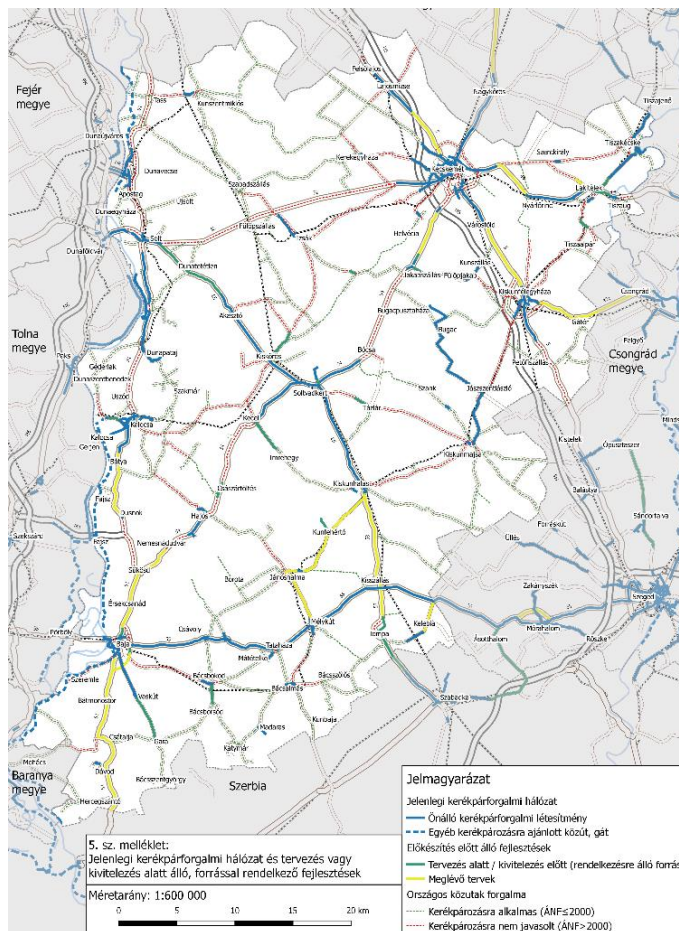
A Bács-Kiskun Megyei Közgyűlés 2019. február 15-i ülésén fogadta el a vármegye kerékpáros stratégiáját, mely egyaránt kitér a közlekedési célú, a szabadidős és a turisztikai kerékpározásra is. A stratégia öt operatív célt fogalmaz meg, összefüggő kerékpárforgalmi hálózat, kerékpárosbarát infrastruktúra; kerékpárosbarát szolgáltatási rendszer; a szabadidős, turisztikai célú kerékpározást erősítő információ és marketing; a közlekedési célú kerékpározás népszerűsítése, a közlekedők képzése és stabil szervezeti háttér megteremtése.

Évtizedes hagyományai vannak a térséget átszelő szervezett kerékpártúráknak is, ilyen a Gemenc-Béda kerékpártúra, a Kiskunsági túra, a Mohács-Dávod-Nagybaracska kerékpártúra, vagy az Országos Kerékpáros Körtúra Szegedtől Zalaegerszegig húzódó 4. szakasza.

Források: turizmus.com/szabalyozas-orszagmarketing/bacs-kiskun-a-legaktivabb-kerekaros-megye-1151560, mobilissimus.hu/projektek/bacs-kiskun-megyei-kerekaros-strategia, bacskiskun.hu/onkormanyzat/projektjeink/az-eurovelo-13-kerekaros-utvonal-es-kornyezetenek-okoturisztikai-fejlesztese-1, holkerekparozzak.hu/kerekartura-terkepess-turaajanlatok/kerekarturak-aszfalton/bacs-kiskun-megye

VADÁSZTURIZMUS

Bács-Kiskun vármegye erdőszűtsége viszonylag magas, az országos átlag körül mozog. Területe földrajzi adottságokat tekintve változatos, a Duna, illetve a Tisza térsége, valamint a két fő folyó közötti hatalmas mozaikos terület nagyrésze a vadászat szerelmesei számára is ideális terepet nyújt. A vármegye Csepel-Mohácsi-síksági részein inkább a Dunát kísérő

221. ábra: A jelenlegi kerékpárforgalmi hálózat (meglévő, tervezés vagy kivitelezés alatt álló, forrással rendelkező fejlesztések) (Forrás: mobilissimus.hu)

ártéri erdők, valamint a holtágak, vizenyős mélyedések tagolta táj töri meg az intenzív szántóföldi arculatot. A Duna-Tisza közti hátság magas erdőborítottsága pedig többnyire telepített akácnak és feketefenyőnek, kisebb arányban természetes Alföldi tölgyeseknek és Homoki nyárasoknak köszönhető.

A Duna teraszos völgyében helyezkedik el Európa legnagyobb kiterjedésű összefüggő ártéri erdeje, a Gemenci erdő. Ezen kívül, a 800 ezer hektárnyi vadgazdálkodó területen közel 100 vadászatra alkalmas terület és több mint 20 vadászház szolgálja a vadászni vágyók igényeit. Kiváló szarvasvadász területeket tartanak számon Kiskunhalas, Soltvadkert, valamint Hajós környékén, Gemenc környékén akár vaddisznóra, a Kiskunsági Szikes Tavaknál pedig apróvadra érdemes vadászni.

Az egyes területeken kiváló élőhelyi adottságok jelentős vadállományt feltételeznek. A vármegye a Duna-Tisza közti és tiszántúli apróvadás és a Közép-magyarországi vadgazdálkodási tájnak a részét képezi, a vadgazdálkodásban meghatározó nagyvadak valamennyi képviselője fellelhető. A 2020-as vadállomány-bebecslési jelentés alapján a nagyvadak közül az őz, a gímszarvas, a dámszarvas és a vaddisznó állomány a legjelentősebb. A megyében közel száz vadászatra jogosult társaság működik, melyek saját vadászterülettel is rendelkeznek.

*Források: [magyarvadasz.hu/index.php?p=vadasztarsasag&hely\[o\]=B%E1cs-Kiskun+megye](http://magyarvadasz.hu/index.php?p=vadasztarsasag&hely[o]=B%E1cs-Kiskun+megye),
<http://vip.gportal.hu/gindex.php?pg=209238>,
http://falusiturizmus.org/hu_HU/geo_organizations/190/bacs-kiskun.html,
<http://hajosikastely.hu/hu/terseguenk/bacs-kiskun-megye-bemutatas.html>,
http://ova.info.hu/vg_korzet/korz_ff.pdf*

TÉLI SPORTOK

Bács-Kiskun vármegye domborzati és klimatikus viszonyai nem kedveznek a téli sportoknak, ezért ennek infrastrukturális feltételei nem is épültek ki. Műjégpálya Kecskeméten, Kiskőrösön és Kiskunfélegyházán működik.

VÍZHEZ KÖTŐDŐ TURIZMUS

A vármegye nyugaton a Dunával, északkeleten pedig a Tiszával határos, a két folyó között pedig számos csatorna, illetve természetes és mesterséges tó található, mely kedvez a vízhez kötődő turizmus különböző fajtáinak. Bács-Kiskun vármegye legjelentősebb állóvizei a Szelidi-tó, a Kolon-tó, a Kelebiai-halastavak, a Vadkerti-tó és az Akasztói-horgásztavak.

A vármegye területén 20-nál is több horgászvíz található, melyek közül meghatározó a Vadkerti-tó, a Tizsakécskei horgásztó, a Tisza és a Duna.

Alacsonyabb a fürdőzésre használt vizek száma. A Nemzeti Népegészségügyi Központ honlapja alapján, a megyében hét természetes kijelölt fürdőhely található, ezek a Vadkerti-tó, a Szelidi-tó, a Kiskunmajsai, Tizsakécskei és Kunfehértói szabadstrandok, a Kecskeméten található Záportározó és a Duna Baja Kamarásnál. A 2023. január 25-i állapotok alapján a Vadkerti-tó és a Tizsakécskei Szabadstrand vize kifogásolt, a többi fürdőhely vize jó, illetve kiváló. Strandfürdő Kecskeméten, Kunszentmiklóson, Tizsakécskén, Dávodon és

Kiskunmajsaán üzemel, azonban számos gyógy- és termálfürdő is található a vármegyében, melyek taglalása a Termál- és gyógyturizmus fejezetben történik.

Bár fürdőzésre nem alkalmasak, rekreációs szempontból kiemelkedőek a festői környezetben elhelyezkedő mesterséges tavak, ilyen a Kígyós-tó, a Keceli horgásztó, a vagy Mátételki-tározó. Emellett, a vármegye számos szikes tónak is otthont ad, mint például a Böddi-szék, Kelemenszék, a Péteri-tó, a Szabadszállási-Büdös-szék, illetve a Zab-szék.

Vízisportok közül a vitorlázás, a kajak-kenu és a wakeboardozás feltételei adottak a térség bizonyos helyein (pl. Baja, Kecskemét, Tiszaug).

Források: kiskunfelegyhaza.hu/hivatal/parti-turazz-horgassz-kirandulj-es-elvezd-vizi-sportokat-bacs-kiskun-megye-varazslatos-helyein/, beol.hu/barangolo/2022/06/bacs-kiskun-a-vizparti-turazok-paradicsoma, tavak.hu/bacs-kiskun-megyei-horgasztavak-horgaszvizek/, haldorado.hu/vizek/bacs-kiskun-c2, nnk.gov.hu/index.php/kozegeeszsegugyi-laboratoriumi-foosztaly/terkepes-informaciok/furdovizminosegi-terkep, termalfurdo.hu/furdozes/bacs-kiskun-megye-fergeteges-furdoi-6373, thermalhungary.net/hu/loc/bacs-kiskun-hu/

TECHNIKAI- ÉS EXTRÉM SPORTOK

Bács-Kiskun vármegye természeti adottságai kedveznek a legtöbb technikai sport kedvelőinek. Vármegye szerte számos cross, illetve motocross pályán villanthatják meg tehetségüket az adrenalin függők, ilyenek találhatóak például Kecskeméten, Dunaegyházán, Dunavecscén, Foktőn, Kiskőrösön vagy Mélykúton.

Emellett, ahogy arról korábban már szó esett, számos lovarda, illetve lovas iskola nyújt lehetőséget a lovaglásra, díjugratásra, vagy lovas akadálypályák teljesítésére a lovaglás szerelmeseinek.

A technikai sportra vágyók szintén válogathatnak a számos íjászatra, valamint lövészetre alkalmas helyek közül. Míg előbbinek például Kecskeméten, Solton vagy Kunszentmiklóson hódolhatnak, utóbbira a Bácsbokodon, Baján, Dunapatajon, Kiskőrösön vagy Kecskeméten található lötereken van lehetőségüket a bátraknak.

A megyében számos sport célokra használt repülőtér üzemel, mint például a Matkópusztai, a Kaloccai, Kiskunhalasi, a Bajai, a Kiskőrösi vagy a Bácsbokodi repülőterek, ahol számos szervezet kínál repüléssel kapcsolatos szolgáltatásokat. Lehetőség van tandemugrás, sárkányrepülés, motoros repülés, sétarepülés, ejtőernyős ugrás végrehajtására.

Források: turistautak.hu/poi.php?action=browse&ob=state&od=n&code=43025, hunshooting.hu/taxonomy/term/314, turistautak.hu/poi-dev.php?action=browse&ob=state&od=n&code=42507

FALUSI TURIZMUS

Egy tájegység mindennapjainak, kultúrájának megismeréséhez vezető legjobb út a falusi turizmus. Bács-Kiskun vármegye változatos népi építészetével, népművészetével, kézműves termékeivel, viseleteivel, hagyományaival, gasztronómiájával vonzza a látogatókat.

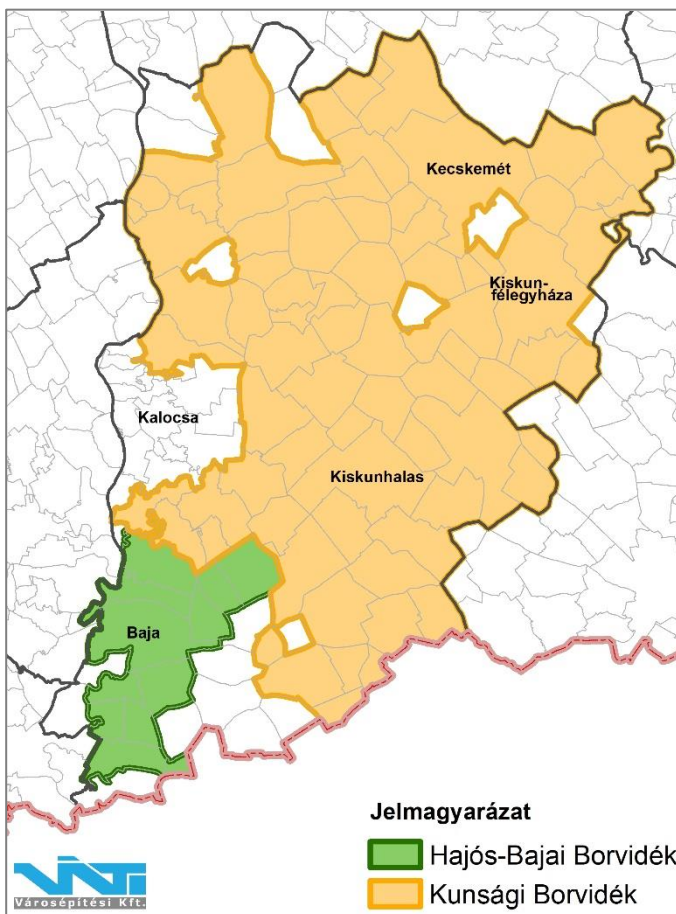
Ha a vármegye turizmusára gondolunk, nagyon hamar szembe találjuk magunkat a falusi turizmus különböző formáival, illetve ennek a többi turisztikai ággal való szoros összekapcsolódásával. A pusztá, a Homokhátság, a kiterjedt tanyavilág, a lovas

hagyományok, a számos kerékpáros, gyalogos és lovas túra, a számos gasztronómiai és kulturális rendezvény, valamint a falusi szálláshelyek sokasága mind kiváló alapanyagot nyújt a falusi turizmus iránt érdeklők igényeinek maximális kielégítéséhez.

Források: <http://hajosikastely.hu/hu/terseguenk/bacs-kiskun-megye-bemutatas.html>,
falusiturizmus.eu/szallaskereses/?search_params=/hu/szallashely/bacs-kiskun-megye,utazzitthon.hu/tajegyseg/bacskiskun

BOR- ÉS GASZTROTURIZMUS

Bács-Kiskun vármegye területén két borvidék, a Kunsági és a Hajós-Bajai helyezkedik el. A Kunsági borvidék szinte a vármegye egészét lefedi, sőt azon túl is nyúlik, hiszen messze ez az ország legnagyobb területű és mennyiségben a legnagyobb bortermelő borvidéke. Jellemző szőlőfajtái a cserszegi fűszeres, a generosa, az irsai olivér, a kunleány és a rajnai rizling. A kunsági borok általában gyümölcsösek, könnyedek, elegáns savúak. A Hajós-Bajai borvidék a vármegye déli részén, Baja körül terül el, mely földrajzi adottságaiban különbözik vármegyei társától. Erre is jellemzőek a fehér fajták, de termőterületének harmadán kékszőlő fajtákat is találunk. Legnagyobb mennyiségben termelt szőlőfajtái a cserszegi fűszeres, a kékfrankos, a cabernet sauvignon és az olaszrizling. A borvidékek borturizmusa változó intenzitású, ám annál nagyobb potenciált hordoz magában.

222. ábra: A vármegye területén elhelyezkedő borvidékek
(Forrás: hnt.hu alapján a Szerző szerkesztése)

Bács-Kiskun vármegye táplálkozási kultúráját, hagyományait számos tényező befolyásolta, mint a táji-történeti tagolódás, a társadalmi, kulturális sokszínűség. A vármegye gasztroturizmusát a sváb/német (pl. Hajós, Soltvadkert, Harta, Császártöltés), a tót/szlovák (pl. Kiskőrös, Dunaegyház), kun (pl. Kiskunhalas, Fülöpszállás, Szabadszállás), jász (pl. Kiskunfélegyháza, Kerekegyháza, Lajosmizse) nemzetiségeinek étkezési kultúrája határozza meg, melyhez hozzáad a Homokhátság pusztáinak és a Duna, illetve a Tisza folyók környékének változatos gazdagsága.

A vármegye méltán büszke a kalocsai fűszerpaprikájára, a bajai halászevőre, a Kecskemét környéki kajszibarackjára és az abból készült pálinkájára, mely mind a hungarikum tárházát bővítik.

A térségben több neves gasztronómiai fesztivál is megrendezésre kerül, mint a Bajai Halászléfőző Népünnepély, a Kalocsai Paprikanapok, a dunapataji Pacalfőző Verseny, a rémi Kakaspörkölt Főző Verseny, a kiskőrösi Szüreti Napok, a hajósi Orbán Napi Mulatság, az izzási Sárfehér Napok vagy a keceli Virágfesztivál.

Források: <http://hajosikastely.hu/hu/terseguenk/bacs-kiskun-megye-bemutatas.html>, hnt.hu, utazitthon.hu/tajegyseg/bacskiskun,tajhazszovetseg.hu/megye/bacs-kiskun/, <http://hungarikum.hu/>

KULTURÁLIS TURIZMUS

Bács-Kiskun vármegye gazdag történelmi múltjának köszönhetően jelentős kulturális értékekkel, hagyományokkal bír. Kulturális fellegvárként aposztrofálható Kecskemét, ahol, kis túlzással minden sarkon valami gyönyörű épületbe ütközünk, de számos látnivalóban gyönyörködhetünk Baján, valamint Kalocsán is.

A határtalan síkság adta földek hasznosíthatóságából adódóan sok uradalmi kastély épült a térségben. Jelentős kastélyok a Hajósi Érseki Kastély, a Grassalkovich-kastély, a Kalocsai Érseki palota, a Bencze-kastély, a Wéber-kastély, Latinovics-kastély. Régészeti értéket képviselnek a honfoglalástól a tatárjárásig épült földvárak is például Tiszaalpáron, Vaskúton, Bátmonostoron, valamint Kalocsán.

Bács-Kiskun vármegye területén jelentős számú vallásturisztikai attrakció, szakrális emlék, esemény várja az érdeklődőket. Jelentős templomokat csodálhatnak Kalocsán, Kecskeméten, Baján, Kiskunmajsán, valamint az egyetlen magyar alapítású szerzetesrend, a Pálosok Pálosszentkúti kegyhelyén, Petőfiszálláson. Az említett templomokon kívül fontos vallási emlékhelyek találhatók Vaskúton, Lajosmizsén, Kiskunfélegyházán és Tázlaron. A fentiek közül sok méltán a vallási és zarándokturizmus kiemelt helyszíneit képezik

A vármegye közismert mezőgazdasági jellegéről és múltjáról. Az élelmiszeriparhoz kapcsolódó emlékek közé tartozik többek között a kiskunfélegyházi szélmalom, vagy jánoshalmi malom. Emellett, a vármegye több helyén a pusztát is felfedezhetjük akár a pásztorok, akár a tanyasi lakosok életét bemutató kiállítások, múzeumok, tanösvények segítségével.

A terület múzeumhálózata főként a városokhoz köthetőek, ilyen a Halasi Csipkemúzeum, a Petőfi Szülőház és Emlékmúzeum, a kalocsai Népművészeti Tájház, a Móra Ferenc Emlékház, a Kiskőrösi Közúti Szakgyűjtemény vagy a bácsalmási Kékfestőműhely. Emellett azonban, könnyen találunk a városokon kívüli, vidéki életet bemutató múzeumot is, mint például a Bugaci Páztormúzeum, a nemesnádudvari Falumúzeum, a tiszalpári Árpád - kori falurekonstrukció, valamint a kerekegyházi Tanyamúzeum. Ezen kívül több kisebb kiállítás is található vármegye szerte.

Vonzerőt képviselnek a térség rendszeresen megrendezésre kerülő programjai, rendezvényei, mint a Bajai Halászléfőző Népünnepély, a kecskeméti Hírös Hét, valamint a hajósi Orbán Napi Borünnep.

Bács-Kiskun vármegyéhez számos irodalmi alak, emlék is kapcsolódik. Kiskőrösön született, majd idővel a vármegye valamennyi településén megfordult Petőfi Sándor. Kiskunfélegyháza pedig Móra Ferenc szülőhelyének ad otthont.

A viseletek kialakulásával foglalkozó szakirodalom hazánk területén 12 táji csoportot különböztet meg. Bács-Kiskun vármegye népviseletén meghatározó kalocsai viselet, Baja környékén a bunyevác viselet, a sváb területeken a sváb, míg a szlovák területeken a szlovák népviseletek.

Források: kastelyok.eu/content/b%C3%A1cs-kiskun-megye, varak.hu/kereses/index/Regio/2-BacsKiskun%20megye, utazzitthon.hu/latnivalo/bacskiskun?latnivalotipus=templom, utazzitthon.hu/latnivalo/bacskiskun?latnivalotipus=museum&page=1

TERMÁL- ÉS GYÓGYTURIZMUS

Bács-Kiskun vármegye egészségturisztikai kínálata szerteágazó és sokrétű. Az egészségturisztikai szolgáltatások többsége az olyan gyógytényezők jelenlétének köszönhető, mint a termál- és gyógyvizek.

A különböző gyógytényezők nyilvántartását az Nemzeti Népegészségügyi Központ (NNK) végzi, mely lehet gyógyhely, gyógyfürdő, gyógyszálló, gyógyvíz, gyógyiszap, gyógybarlang, gyógygáz, illetve ásványvíz.

A gyógyhely egy olyan különleges területet, ahol legalább egyféle elismert természetes gyógytényező található. A vármegyében az NNK nyilvántartása alapján Kiskunmajsa, Kiskunhalason és Tiszakécskén találhatók gyógyhelyek.

A gyógyfürdő olyan gyógyintézmény, ahol valamilyen természetes gyógytényező felhasználásával gyógyító, vagy rehabilitációs tevékenységet, valamint fürdőkezelést, illetve balneoterápiát végeznek. Az NNK nyilvántartása szerint a megyében hat településen üzemel gyógyfürdő, Kiskunmajsa, Kalocsán, Kiskunfélegyházán, Kecskeméten, Tiszakécskén és Kiskunhalason. Termál és wellnessfürdő található továbbá Baja, Kiskőrös, és Ballószög területén.

32. táblázat: Gyógy- és termálfürdők
(Forrás: Fürdők honlapjai, nnk.gov.hu, thermalhungary.net)

Név	Település	Típus	Hőmérséklet	Összetétel
Kalocsa Csajda-Uszoda és Gyógyfürdő	Kalocsa	Gyógyfürdő	32 °C	nátriumklorid, jód, bromid
Kecskeméti Fürdő	Kecskemét	Gyógyfürdő	36-38 °C	magas nátrium-hidrogénkarbonát, vas
Kiskunfélegyháza Városi Kórház-Rendelőintézet Gyógyfürdő és Rehabilitációs Központ	Kiskunfélegyháza	Gyógyfürdő	36-38 °C	hidrogén-karbonát, magas metakvasav
Halasthermál Gyógyfürdő	Kiskunhalas	Gyógyfürdő	36 °C	alkálihidrogén-karbonát, fluorid, jód
Jonathermál Gyógy-és Élményfürdő	Kiskunmajsa	Gyógyfürdő	36-38 °C	nátriumhidrogén-karbonát
Tisza-parti Gyógy- és Élményfürdő	Tiszakécske	Gyógyfürdő	36-38 °C	magas fluorid és nátrium-hidrogén-karbonát

Név	Település	Típus	Hőmérséklet	Összetétel
Kiskőrös Termálfürdő és Tanuszoda, Kemping	Kiskőrös	Termálfürdő	36-38 °C	magas sókoncentráció, nátriumklorid, hidrogénkarbonát, jód, bróm, flór
Aranykor Wellness és Termálfürdő	Ballószög	Termálfürdő	36-38 °C	nátriumhidrogénkarbonát, jodidos, fluoridos
Félegyházi Termál Parkfürdő	Kiskunfélegyháza	Termálfürdő	38 °C	alkáli-hidrogénkarbonátos, magas metakovasav
Kecskeméti Élményfürdő és Csúszdapark	Kecskemét	Termálfürdő	36-38 °C	magas nátrium-hidrogénkarbonát, vas
Kunszentmiklósi Strandfürdő	Kunszentmiklós	Termálfürdő	36 °C	-
Tősfürdő	Lakitelek	Termálfürdő	42 °C	alkáli-hidrogénkarbonát
Gyarmati Dezső Tanuszoda és Termálfürdő	Lakitelek	Termálfürdő	38 °C	-
Gabriella gyógy- és strandfürdő	Lakitelek	Termálfürdő	35-38 °C	nátrium-hidrogénkarbonát
Kerekdombi Termálfürdő-Kemping	Tiszakécske	Termálfürdő	35-38 °C	nátriumhidrogénkarbonátos lágy hévíz, jelentős kloridtartalommal

A gyógyszálloda megnevezés a kereskedelmi szálláshelyek azon részét illeti meg, amely rendelkezik megfelelő gyógytényezővel és szolgáltatással, ezekben a szállodákban valamilyen típusú természetes gyógytényezőt használnak fel gyógykezelési célból. Bács-Kiskun vármegyében gyógyszállodai minősítéssel a kiskőrösi Hotel Imperiál Gyógyszálló és Gyógyfürdő rendelkezik.

Az ásványvíz olyan ivóvíz, amely legalább 500 mg/liter oldott ásványi anyagot tartalmaz, így sajátos ízt és gyakran gyógyhatást kölcsönözve neki. Ásványvizek 15 településen Akasztón, Hajóson, Hartán, Kalocsán, Kecskeméten, Kerekegyházán, Kiskőrösön, Lajosmizsén, Lakitelken, Nyárlőrincen, Soltvadkerten, Szentkirályon, Szeremlén, Tabdin és Tiszakécskén találhatóak.

Gyógyvíz az olyan természetes ásványvíz, amelynek bizonyított gyógyhatása van. Gyógyvíz Dávodon, Kalocsán, Kecskeméten, Kiskőrösön, Kiskunfélegyházán, Kiskunhalason, Kiskunmajsán, Kunszentmiklóson, Nagybaracsán és Tiszakécskén található.

Források: nnk.gov.hu/, <http://hajosikastely.hu/en/terseguenk/bacs-kiskun-megye-bemutata.html>, utazazitthon.hu/latnivalo/bacskiskun?latnivalotipus=furdo, thermalhungary.net/hu/loc/bacs-kiskun-hu/

HIVATÁS- ÉS KONFERENCIA TURIZMUS

A hivatásturizmus a foglalkozással kapcsolatos szakmai és szabadidős tevékenységek együttese. Fő jellemzője, hogy a résztvevők nem saját vásárlóerőből és általában nem saját szabadidejük terhére vesznek részt a turizmusban, de a meglátogatott helyen ugyanazon szolgáltatásbázis igénybevétele történik, mint a szabadidős turizmus során.

A megyében korlátozott helyen áll rendelkezésre a hivatásturizmus igényeit kielégítő, magas felszereltségű, és szolgáltatási kínálattal rendelkező konferenciaterem, vagy rendezvényhelyszín.

TEMATIKUS UTAK, PARKOK

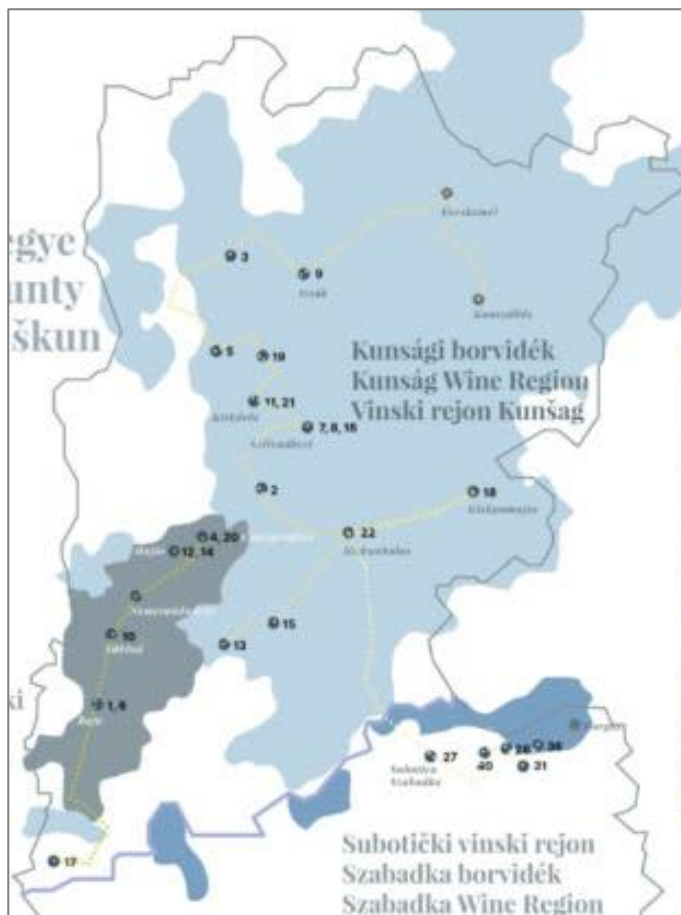
A tematikus utak olyan turisztikai termékek, amelyek különböző közlekedési formák igénybevételevel megközelíthető természeti és mesterséges attrakciókat fűznek fel egy kiválasztott téma köré. A tematikus utak kialakításának célja az érdeklődés felkeltése, olyan települések bevonása a turizmusba, melyek önmagukban nem rendelkeznek elegendő vonzótényezővel. Az eddig ismeretlen területek átláthatósága megnövekszik, a távolinak vélt helyek jobban elérhetőek, közelebbinek tűnnek, mivel útközben egyéb nevezetességek is megtekinthetőek. Legismertebbek a Magyar Zarándokút (Bács-Kiskun vármegyei szakasza), a Petőfi kulturális-tematikus útvonal, valamint a különböző borutak.

A Magyar Zarándokút (Bács-Kiskun vármegyei szakasza) egy egységes kulturális tematikus út a kulturális - történelmi - szakrális örökség vallási célú hasznosításával. Többek között Kunszentmiklós, Tass, Dunavecse, Harta, Hajós, Apostag, Dusnok, Fajsz, Homokmégy, Császártöltés, Solt, valamint Gombolyag állomásokon átvezető út hét szakaszának összesen 200 kilométere érinti a vármegyét.

A Petőfi kulturális-tematikus útvonalon végig haladók előtt megelevenedik a költő által leírt Alföldi táj romantikus szépsége. Az útvonalak a Kiskunsági Nemzeti Parkkal közösen kerülnek szervezésre, amelyeken a túravezetők a költő verseiből idézve tárják a túrázók szeme elé, hogy mi is ihlette meg a Kiskőrösi születésű Petőfit. Jelenleg négy túraútvonalat használhatnak az érdeklődők, „Az Alföld szép” nevű útvonal Bugacpusztaházáról a jakabszállási Kisasszony-erdőig minden korosztály számára fantasztikus élményt nyújt. A 115 km hosszú „Pusztta túra” egy Bugac – Jakabszállás – Bócsa – Soltvadkert – Kiskunmajsa – Kiskunfélegyháza – Bugac állomásokon áthaladó lovastúra, mely az egykori lovasnépek által uralt területeket, avar- és honfoglaláskori emlékhelyeket fűzi fel. A „Szentkutak útja” már egy 203 km hosszú, határokon átívelő lovastúra, mely a Dunafalva – Baja – Hajós – Császártöltés – Jánoshalma – Tompa – Kelebia (Kelebija) – Szabadka (Subotica) – Palics (Palić) – Ludas (Šupljak) – Horgos (Horgoš) állomásokon át ejti útba a térség legendákkal övezett szentkútjait és forrásvizeit. A „Petőfi túra Kiskőrös” pedig közel 20 éves múlttal rendelkező természetjárók, sportolók, családok, baráti társaságok, oktatási intézmények számára is kiváló lehetőség arra, hogy saját szemmel lássák az utazók, milyen is a Petőfi által leírt Kiskunsági táj.

A leghíresebb borút, mely Bács-Kiskun vármegye több települését is összeköti a Vajdasági borvidékekkel a Duna Borút. A nemzetközi együttműködésből megvalósult projekt keretein belül közel 40 magyar és vajdasági borászat került fel erre a térképre is. A túra Kunszállás – Kecskemét – Izsák – Kiskőrös – Soltvadkert – Kiskunhalas állomáson egyenes úton halad, majd ott Kiskunmajsa, Baja és Szabadka irányokba ágazik el. Megkóstolhatók például a Koch borászat, a Frittmann borászat, a Szentpéteri Borpince, vagy a Kovács Borház díjnyertes borai is.

A turisztikai attrakciók egy speciális fajtája a tematikus parkok, melyek komplex kínálata a minden korosztály számára élményt, attrakciót nyújt. Bács-Kiskun vármegye területén több tematikus park található, ilyen az Őrjeg és Szőlőhegyei Natúrpark, a Felső-Bácska-Homokhát Natúrpark, a Kis-Magyarország Botanikus Kert, a Kerekerdő Kalandpark, a kecskeméti

223. ábra: A Duna Borút (részlet)
(Forrás: danubewineroute.com)

Benkó Zoltán Szabadidőközpont, a keceli Pintér Művek Haditechnikai Park, Bugac puszta vagy Bajai Bemutató Csillagvizsgáló.

Források:

http://magyarzarandokut.hu/sites/default/files/data/Zarandok_turisztikai_tajekoztato.pdf,
magyarzarandokut.hu/bacs-kiskun-megyei-projekt, petofizoo.hu/,
bacsiskun.hu/onkormanyzat/projektjeink/petofi-kulturalis-tematikus-utvonal-kialakitasa-bacs-kiskun-megyeben,
turizmusonline.hu/belfold/cikk/tematikus_turautvonalak__versbe_illo_taj__petofi_nyoman,
turizmus.com/desztnaciok/kecskemettol-soltvadkertig-a-duna-boruton-1167398,
turizmus.com/desztnaciok/indulhat-a-duna-borut-felfedezese-1167162,
<http://danubewineroute.com>, utazizthon.hu/latnivalo/bacsiskun?latnivalotipus=aktiv-szabadido

12.3. TURISZTIKAI INFRASTRUKTÚRA

KÖZLEKEDÉS

Bács-Kiskun vármegye közúti közlekedését elsősorban a Helsinki folyosó részét képező M5-ös autópálya határozza meg, mely biztosítja a vármegyeszékhely és a főváros összeköttetését. A közúti közlekedés vázát a vármegye területét behálózó első és másodrendű főutak képezik, mely a 5, 44, 51, 52, 53, 54, 55, 441, 445, 451, 513, 541, 542, 511, 551 sz. utak. A turizmus szempontjából azonban többnyire megkerülhetetlen az egyes településeket összekötő mellékúthálózat. A végtelennek tűnő pusztaság, a homokbuckák és

szőlőültetvények között kanyargó alföldi utak minősége több esetben kívánnivalót hagy maga után.

Bács-Kiskun vármegye vasúthálózata a múlt században épült ki, a kor igényeinek megfelelően. A vasúti közlekedés törzshálózatának elemei a MÁV 140. sz. Cegléd–Szeged, 142. sz. Budapest–Lajosmizse–Kecskemét, 154. sz. Bátaszék–Baja–Kiskunhalas és a 155. sz. Kiskunhalas–Kiskunfélegyháza vasútvonal. A vármegye ezen vonalakon kívüli, belső területein húzódó vasútvonalakon a személyforgalom szünetel.

A vármegye Szerbiával való közúti kapcsolatát a Hercegszántói, Bácsalmási és Tompai határátkelők szolgálják, vasúti határátkelő Kelebián üzemel.

Bács-Kiskun vármegye közúti közösségi közlekedését, az ország többi részéhez hasonlóan a Volánbusz Közlekedési Zrt. biztosítja. Távolsági buszjáratokkal a térség Budapestről, Szegedről, Szolnokról, Székesfehérvárról, Szekszádról és Pécsről is jól elérhető. A vármegye legtöbb települése elérhető autóbuszokkal, a járatok sűrűsége azonban változó. Bács-Kiskun vármegye városai közül Kecskemét és Baja rendelkezik helyi közösségi közlekedéssel.

A turisztikai szempontból is meghatározó kerékpáros közlekedés infrastrukturális kiépítettsége jónak mondható a vármegyében, Eurovelo útvonalak érintik a vármegye nyugati (pl. Solt, Dunapataj, Foktő, Baja) és déli (pl. Bácsborsód, Bácsalmás) településeit. Az A kiépült főbb európai útvonalakon kívül az utóbbi időszakban több száz kilométeres, szomszédos településeket összekötő szakaszok épültek ki, azonban a kis forgalmú mellékutak eleve alkalmasak lehetnek kerékpározásra.

A megyében nemzetközi, illetve kereskedelmi repülőtér nem található, azonban Kecskeméten működik a Magyar Honvédség 59. Szentgyörgyi Dezső Repülőbázisa. A Budapesti Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér az M5-ös autópályán keresztül érhető el. Egyéb polgári célú, nem nyilvános repülőtér több település területén is található (pl. Kiskunfélegyháza, Kiskőrös, Soltvadkert, Kiskunhalas, Baja), melyek füves kifutópályája sport és szabadidős célokat szolgál.

SZÁLLÁSHELYEK, VENDÉGLÁTÁS

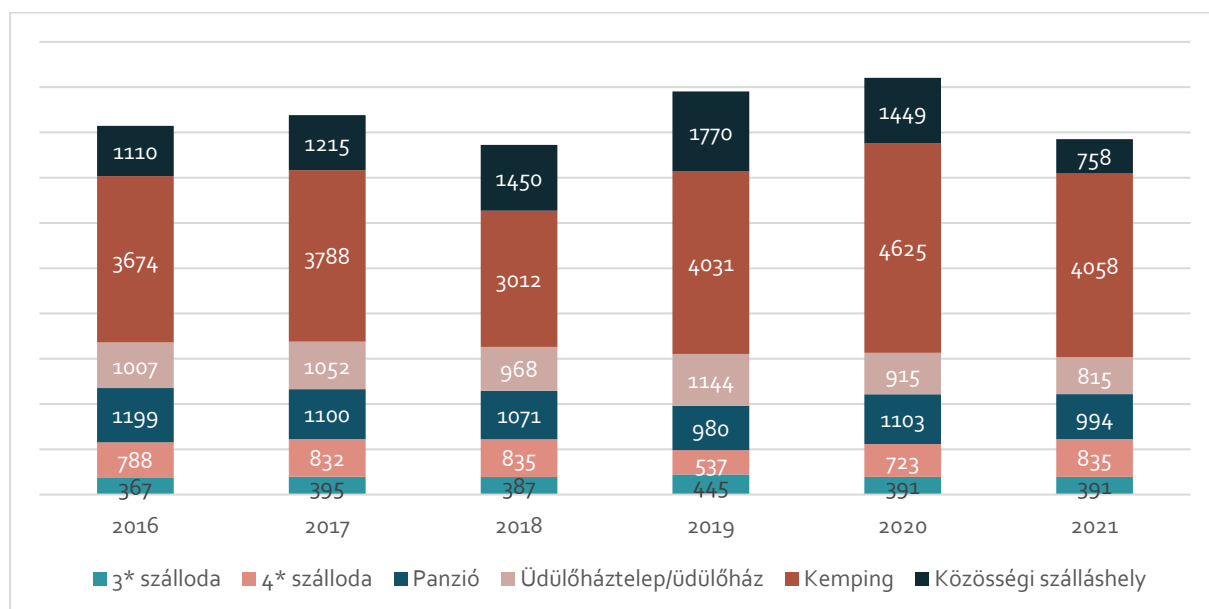
A turisztikai infrastruktúra legfőbb elemei a szálláshelyek és vendéglátóhelyek mennyiségi és minőségi kínálata. A szálláshelyek meghatározó merőszámai a kapacitás és a vendégforgalom körébe sorolhatóak. Bács-Kiskun vármegye 2021-ben 112 kereskedelmi szálláshelyen, 7.851 férőhellyel rendelkezett, mely az elmúlt években hullámozó, összességében inkább csökkenő tendenciát mutatott.

A kereskedelmi szálláshely egységek száma 2010-2021 között kisebb kiingásokkal stagnáló, mely a férőhelyek számára is elmondható. Alacsony a vármegyében a magas színvonalú szolgáltatást nyújtó szállodák száma, mely az összes kereskedelmi szálláshely mindössze 8%-át képezte 2021-ben, az egységek 37,5%-a panzió, míg 14,2%-a üdülőház volt.

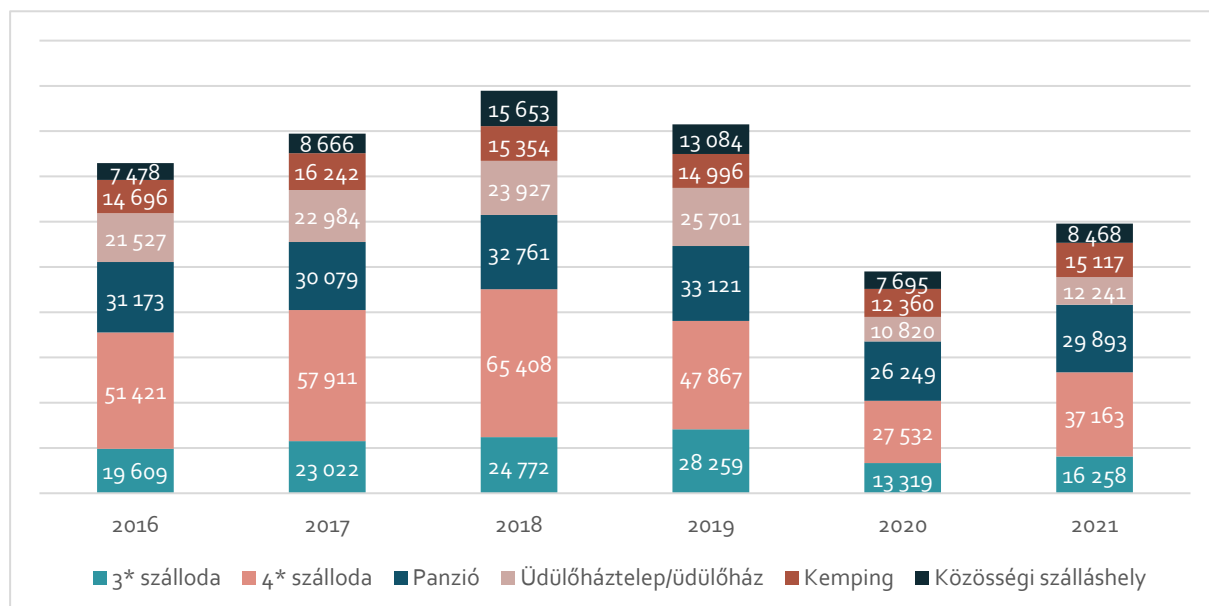
A magánszálláshelyekre vonatkozó adatok nyilvánosan, mind területi egységet tekintve, mind releváns időintervallumra való tekintettel korlátozottan hozzáférhetők a KSH

adatbázisaiban. Vármegyei szinten elmondható, hogy a 2022-es szezonban a vendégforgalom harmadát-negyedét magánszálláshelyek termelték.

A szálláshelyek Bács-Kiskun vármegyén belüli területi megoszlásáról szintén leginkább kereskedelmi szálláshelyekre áll rendelkezésre információ, mely alapján elmondható, hogy arányaiban legtöbb szálláshelyet Kecskeméten, Baján, Dunapatajon, Kalocsán, Soltvadkerten és Tiszakécskén tartottak nyilván 2021-ben.

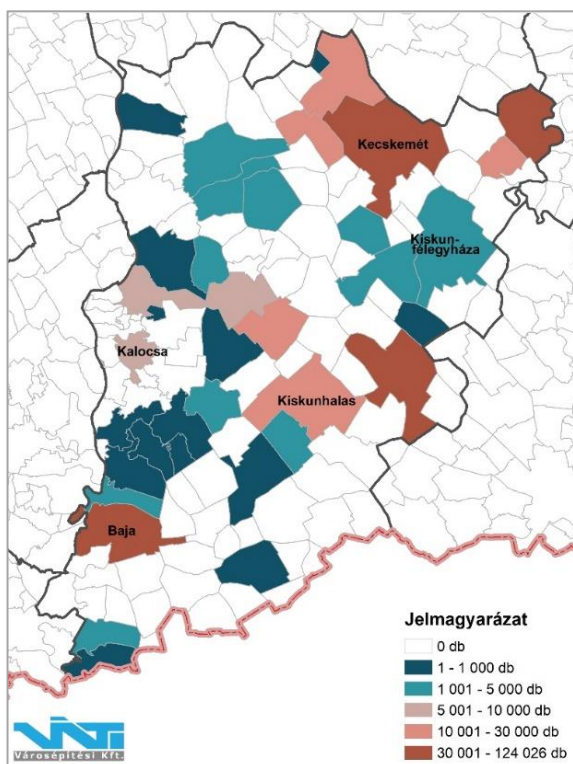
224. ábra: Férőhelyek számának változása a vármegye kereskedelmi szálláshelyein
(Forrás: KSH)

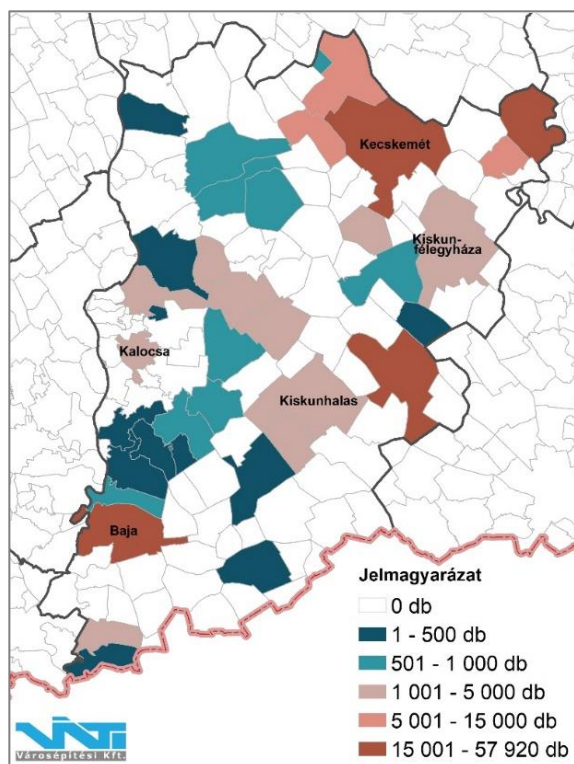
225. ábra: Vendégszám változása a vármegye kereskedelmi szálláshelyein
(Forrás: KSH)

A szálláshelyek vendégforgalmát leginkább a vendégek számával és a vendégéjszakákkal lehet jellemezni. Bács-Kiskun vármegyében 2021-ben összesen 166.442 vendég, 443.172 vendégéjszakát töltött el, mely eredmény országos szinten nem mondható kiemelkedőnek, sőt regionális szinten elmarad mind Békés, mind Csongrád-Csanád vármegye mutatóitól. A vármegyében mindkét érték 2016-2019 között jelentős növekedést mutatott, a koronavírus

járvány azonban a 2020-as és '21-es értékeket csaknem felére csökkentette. A vendégforgalom területi megoszlását szemlélve jó látható, hogy a legtöbb vendég- és vendégéjszaka számmal a nagyobb városok és a turisztikai desztinációk rendelkeznek, mint például Kecskemét, Baja, Tiszakécske és Kiskunmajsa.

226. ábra: Vendégéjszakák száma, 2021
(Forrás: KSH)

227. ábra: Vendégek száma, 2021
(Forrás: KSH)

A kereskedelmi szálláshelyeken 2021-ben a vendégek 17,7% külföldi, az eltöltött vendégéjszakák tekintetében pedig 17,2%-ban részesülnek. A régió többi vármegyéjével összehasonlítva, jelentős eltérések tapasztalhatók, hiszen míg Békés vármegyében ezen értékek mindössze 8% körül mozognak, addig Csongrád-Csanádban 35%, illetve 21,2%-os arányt képviseltek a külföldiek. A vármegye értékeit tekintve a legnagyobb csökkenést a 2019 és 2020 közötti időszak hozta, amikor a belföldi vendégek száma 39%-kal, míg a külföldieké 28%-kal, a vendégéjszakák száma pedig előbbiek esetében 45%, utóbbiaknál 56%-kal csökkent. 2021-re, a 2020-as értékekhez viszonyítva azonban valamelyest újból növekedésnek indult a vendégek száma.

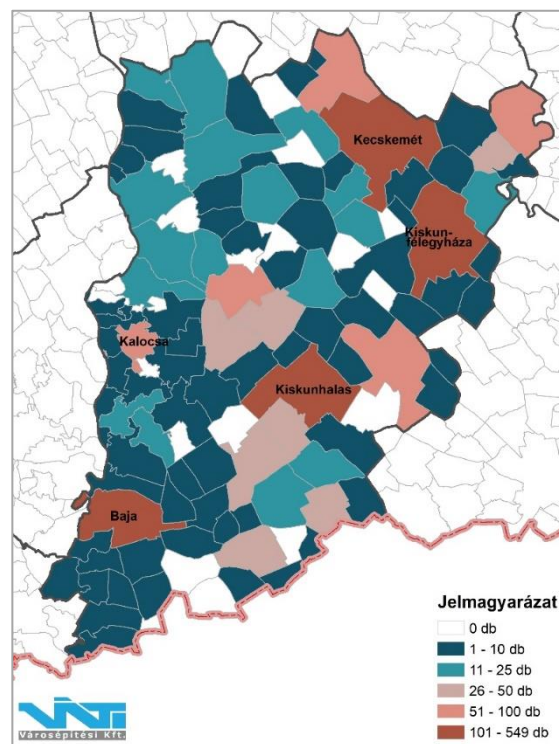
33. táblázat: Vendégszám változása (2016-2021)
(Forrás: KSH)

		2016	2017	2018	2019	2020	2021
Bács-Kiskun	<i>belföldi</i>	155 558	167 533	184 711	187 329	114 562	137 017
	<i>külföldi</i>	48 879	59 195	63 294	61 074	17 276	29 425
Békés	<i>belföldi</i>	213 292	233 760	258 039	256 829	154 018	143 780
	<i>külföldi</i>	25 184	26 225	30 606	32 415	10 277	12 258
Csongrád-Csanád	<i>belföldi</i>	193 077	210 623	230 614	230 076	137 858	159 214
	<i>külföldi</i>	94 428	120 445	126 094	139 062	56 513	85 822

34. táblázat: Vendégéjszakák számának változása (2016-2021)
(Forrás: KSH)

		2016	2017	2018	2019	2020	2021
Bács-Kiskun	<i>belföldi</i>	472 045	560 080	580 009	540 194	298 507	367 136
	<i>külföldi</i>	128 697	165 842	172 575	150 749	51 795	76 036
Békés	<i>belföldi</i>	634 822	682 256	777 205	770 131	425 777	449 669
	<i>külföldi</i>	74 194	80 559	104 531	105 115	30 051	40 173
Csongrád-Csanád	<i>belföldi</i>	602 956	671 146	717 093	709 044	399 366	500 491
	<i>külföldi</i>	178 294	209 911	234 721	237 241	93 127	134 342

Bács-Kiskun vármegyében a vendéglátóhelyek száma az elmúlt években enyhén csökkenő tendenciát mutat, a KSH adatai szerint 2022-ben 2229 db vendéglátó egység volt található, melynek 45,4%-a étterem, büfé, 28,3%-a italbolt és 10,4%-a munkahelyi, központi főzőkonyha. A vendéglátó-helyek területi eloszlását tekintve Kecskemét, Baja, Kiskunfélegyháza és Kiskunhalas emelhető ki, mint jelentősebb kínálattal rendelkező település.

228. ábra: Vendéglátóhelyek száma, 2021
(Forrás: KSH)

MARKETING TEVÉKENYSÉG, SZERVEZETEK

A térségben több különböző turisztikai tevékenységet, fejlesztéseket koordináló szervezet működik, melyek a vármegye különböző egységeit fedik le. A vármegye attrakcióit, turisztikai szolgáltatásait ismertető legfontosabb felületek a vármegye honlapja, a Kiskunsági és a Duna-Dráva Nemzeti Park, amelyek sok információval szolgálnak a térségbe látogató számára.

229. ábra: Látnivalók Bács-Kiskunban
(Forrás: bacskiskun.hu)

A turisták szakszerű tájékoztatására létrehozott országos Tourinform iroda rendszernek Baján, Kecskeméten, Kiskőrösön, Kiskunfélegyházán és Kiskunmajsán működik egész évben nyitva tartó irodája.

A tájékoztatást segítik az egyes települések által üzemeltett honlapok, melyek szinte mindegyike kínál információt a település nevezetességeiről, szálláshelyeiről és egyéb szolgáltatásairól.

13.1. FOGALOMMAGYARÁZAT

TÁJÉRZÉKENYSÉG:

„A tájalkotó elemek terhelésekkel szembeni ellenálló képességének mértéke.”

Forrás: Az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény felülvizsgálata II. kötet

TÁJTERHELÉS:

„A tájra gyakorolt természeti és antropogén hatások, amelyek tulajdonságainak romlásához vezetnek.”

Forrás: Csemez Attila (1996): Tájtervezés – tájrendezés, Mezőgazda Kiadó, Budapest

„A tájhasználat során a különböző (infrastruktúra és területhasználat) tevékenységekből a tájat érő különböző jellegű és mértékű terhelő hatások összessége.”

Forrás: Az Országos Területrendezési Tervről Szóló 2003. évi XXVI. törvény felülvizsgálata II. kötet

TÁJTERHELHETŐSÉG:

„A táj folyamatos használatának azonos szintje, amely a táj ökológiai, illetve a tájhasználat egyéb (egészségügyi, műszaki) feltételeinek veszélyeztetése nélkül nem haladható meg.”

Forrás: Csemez Attila (1996): Tájtervezés – tájrendezés, Mezőgazda Kiadó, Budapest

„A tájnak olyan mértékű igénybevétele, amely mellett a tájalkotó elemek (növényzet, az állatvilág, a vizek, a levegő és a talaj), illetve azok egymással kölcsönhatásban élő együttese maradandóan nem károsodik.”

Forrás: Az Országos Területrendezési Tervről Szóló 2003. évi XXVI. törvény felülvizsgálata II. kötet

BEVEZETÉS

A táj terhelhetőségének értékelése során a Szent István Egyetem (korábban: Budapesti Corvinus Egyetem) által kidolgozott tájértékelési metodika került alkalmazásra, továbbá kiegészítésre. (Hasonló metodikájú tájértékelés született Nógrád Megye hatályos Területrendezési Tervének, illetve az Országos Területrendezési Terv 2013. évi felülvizsgálatának készítése során.)

A vizsgált, korábbi tájértékelési módszerek jelen esetben az alábbi elemekkel kerültek kiegészítésre, továbbfejlesztésre:

- Az értékelés során jóval több, adatszolgáltatásra alapuló elem került vizsgálatra, ezáltal pontosabb képet kapva a táj érzékenységről.
- A táj terhelhetőségi értékelés eredményét a megye településeire vetítve is megvizsgáltuk, az egyes terhelhetőségi értékek átlagát településekre vetítve kiszámoltuk, így településenként is kirajzolódott a táj terhelhetősége.

Jelen értékelés során 500 x 500 méteres vektoros cellaháló adta az értékelés alapját. Bács-Kiskun Megye közigazgatási területét 34 539 db cella fedi le. Az egyes cellák adattábláinak kódolásával végeztük el az értékelést. A felületi elemek esetében azt is vizsgáltuk, hogy az egyes cellák milyen mértékben fedettek az egyes vizsgálati elemekkel. Amennyiben egy cella 50%-nál magasabb mértékben volt fedett, úgy az adott cella esetében kétszeres súllyal vettük figyelembe az érintett vizsgálati elemet.

Az alábbiakban az értékelés tematikáját mutatjuk be.

1. A táj érzékenységeinek vizsgálata

Az első lépésben a táj érzékenységeinek vizsgálatát végeztük el. E munkafázis során a vizsgálati cellák tájérzékenységi tényezőkkel való érintettségét vizsgáltuk. A tájérzékenységi tényezők a pontozási rendszerben pozitív értékeket kaptak.

2. A táj terheltségének vizsgálata

A második lépésben a táj terheltségének vizsgálatát végeztük el. E munkafázis során a vizsgálati cellák tájterhelhetőségi tényezőkkel való érintettségét vizsgáltuk. A tájterhelhetőségi tényezők a pontozási rendszerben negatív értékeket kaptak.

3. A táji érzékenység vizsgálatának eredménye

A harmadik lépésben a táji érzékenység vizsgálatának eredményét készítettük el. Jelen esetben összegeztük az egyes vizsgálati cellák tájérzékenységi tényezőkkel való érintettségét, így kirajzolódott a megye teljes területére a táj érzékenysége.

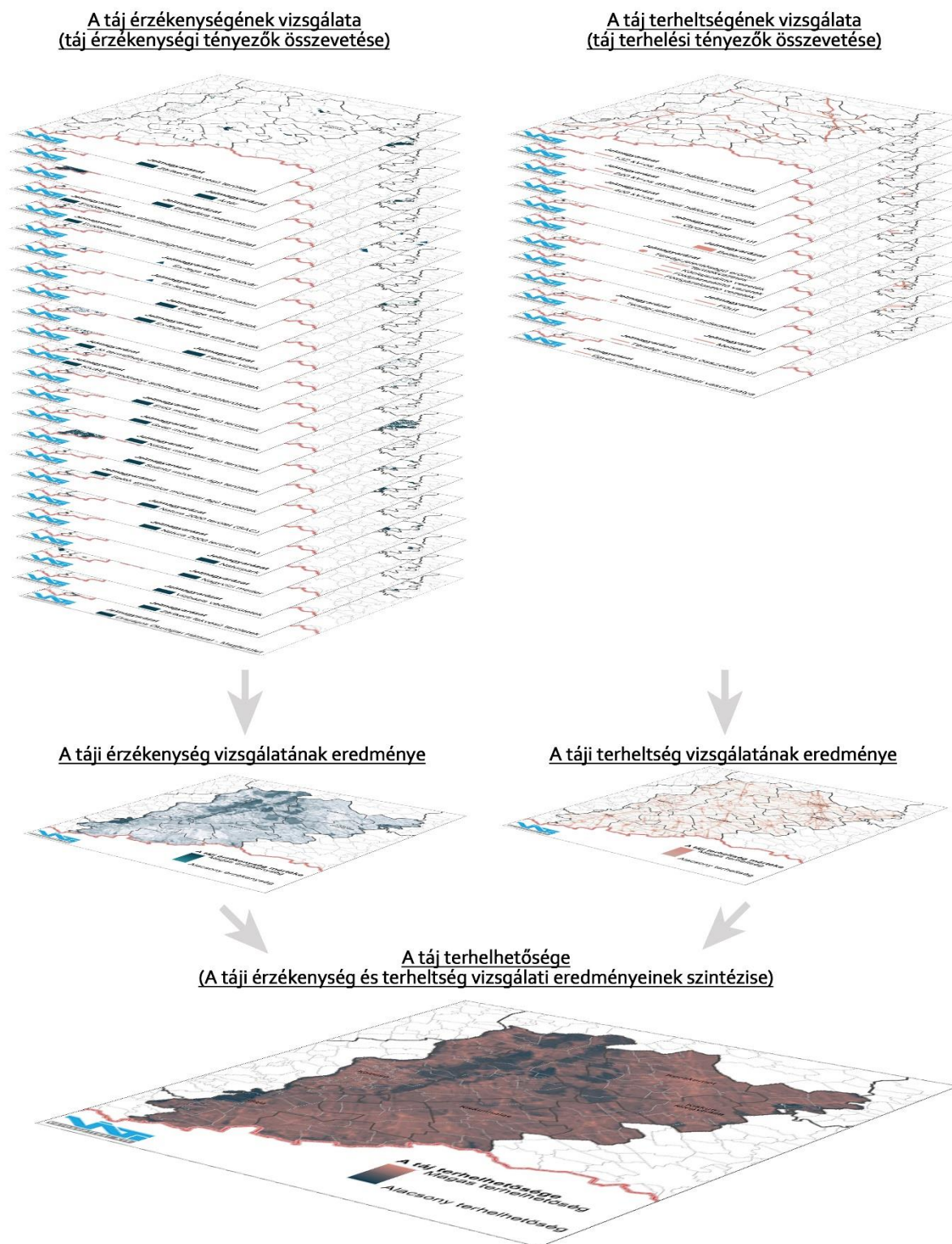
4. A táji terheltség vizsgálatának eredménye

A negyedik lépésben a táji terheltség vizsgálatának eredményét készítettük el. Jelen esetben összegeztük az egyes vizsgálati cellák tájterheltségi tényezőkkel való érintettségét, így kirajzolódott a megye teljes területére a táj terheltsége.

5. A táj terhelhetősége (a táji érzékenység és terheltség vizsgálati eredményeinek szintézise)

Utolsó lépésként, a táj terhelhetőség értékelése során összegeztük a táji érzékenység és táj terheltség vizsgálati eredményeit, melynek eredményéül kirajzolódott a táj terhelhetősége. Az eredményt cellánként is ábráztuk, ezen felül a cellaértékek átlagát településenként is megvizsgáltuk, így kirajzolódott az egyes települések átlagos tájterhelhetősége.

Tájterhelhetőség vizsgálat logikai felépítése

230. ábra: Tájterhelhetőség vizsgálat logikai felépítése
(Forrás: Szerző szerkesztése)

PONTOZÁSI RENDSZER

35. táblázat: A táj terhelési és terhelhetőségi vizsgálatának pontozási rendszere
(Forrás: Szerző szerkesztése)

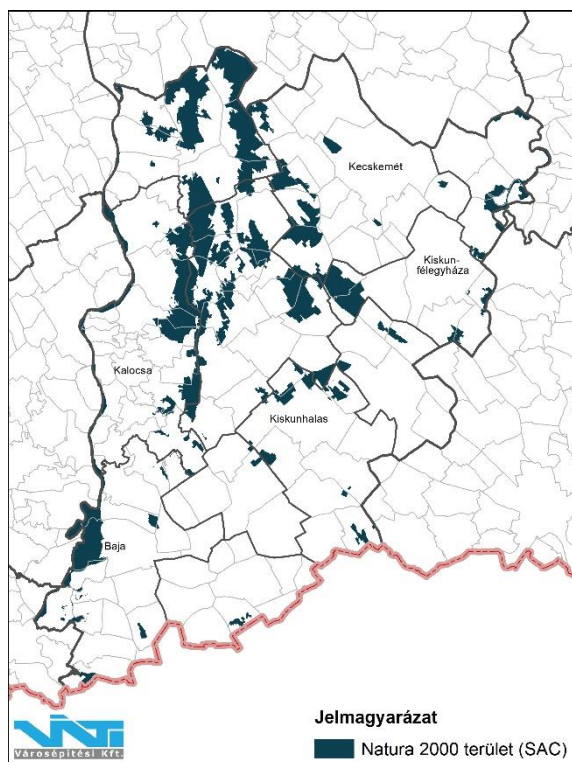
<u>Tájérazékenységi tényezők</u>	<u>pont érték</u>	<u>Tájterhelési tényezők</u>	<u>pont érték</u>
Natura 2000 SPA	10	Belterület	-10
Natura 2000 SAC	10	Autópálya	-10
Természetvédelmi Terület	9	Főúthálózat	-9
Nemzeti Park területe	10	Mellékúthálózat	-7
Tájvédelmi Körzet	8	Térségi szerepű összekötő út	7
„Ex-lege” védett szikes tavak	10	Vasúthálózat	-8
„Ex-lege” védett földvárak	8	Elektromos légvezetékek (400 kV, 220 kV, 132 kV)	-6
„Ex-lege” védett lápok	8	Földgázszállító és elosztó vezeték	-5
„Ex-lege” védett kunhalom	8	Kőolajszállító vezeték	-5
Bioszféra Rezervátum	7	Termékvezeték	-5
Natúrpark	6	Térségi jelentőségű erőmű	-10
Tájképvédelmi terület	7	Térségi jelentőségű hulladéklerakó	-10
OÖH - Magterület	8		
OÖH – Ökológiai Folyosó	6		
OÖH – Pufferterület	4		
Erdővel borított terület	7		
Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület	6		
Erdőtelepítésre elsődlegesen javasolt terület	4		
Erdőtelepítésre másodlagosan javasolt terület	3		
Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület	3		
Jó termőhelyi adottságú szántóterület	3		
Országos Víztisztaságvédelmi Övezet	8		
Nagyvízi Meder területe	8		
Ártér	8		
Felszíni vízzel érintett terület	7		
Vízbázis védőterület	7		
Gyep (rét, legelő) művelési ágú terület	5		
Nádas művelési ágú terület	6		

Kert, gyümölcs, szőlő művelési ágú terület	3		
Zártkerti fekvésű területek	3		
Szántó művelésű terület	1		

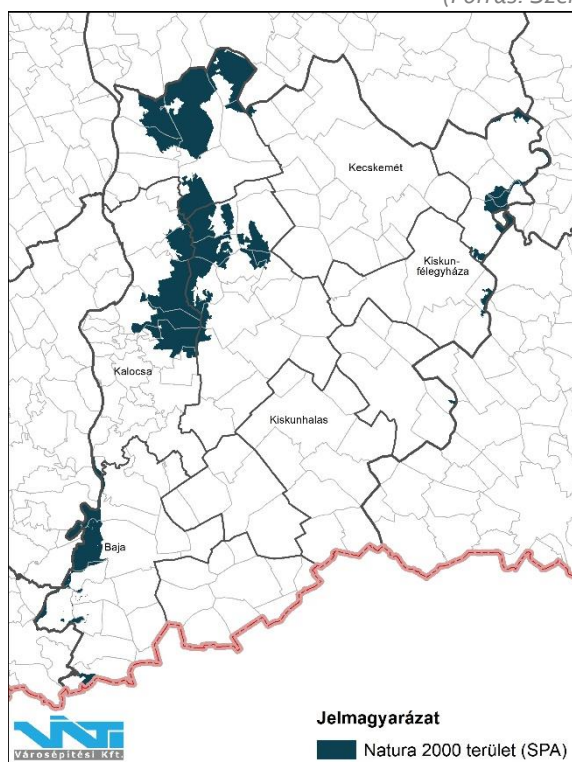
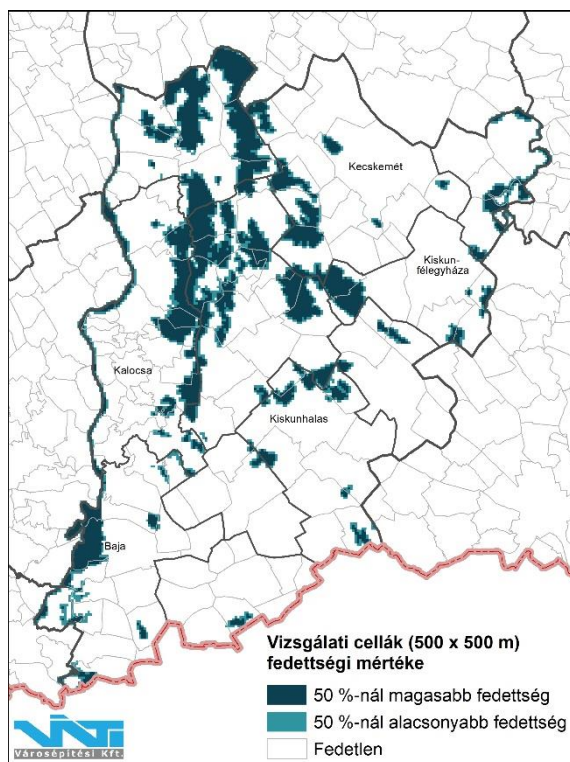
(Megjegyzés: Annak ellenére, hogy az érzékenységi tényezők közül jóval több szerepel, mint terhelési tényező, az egyes elemek eltérő térbeli elhelyezkedéséből adódóan nagyon jól kirajzolódik a tájterhelés térbeli elhelyezkedése, így nem szükséges további terhelési tényező beiktatása, vagy a terhelési tényezők pontozási súlyának növelése.)

13.3. VIZSGÁLAT

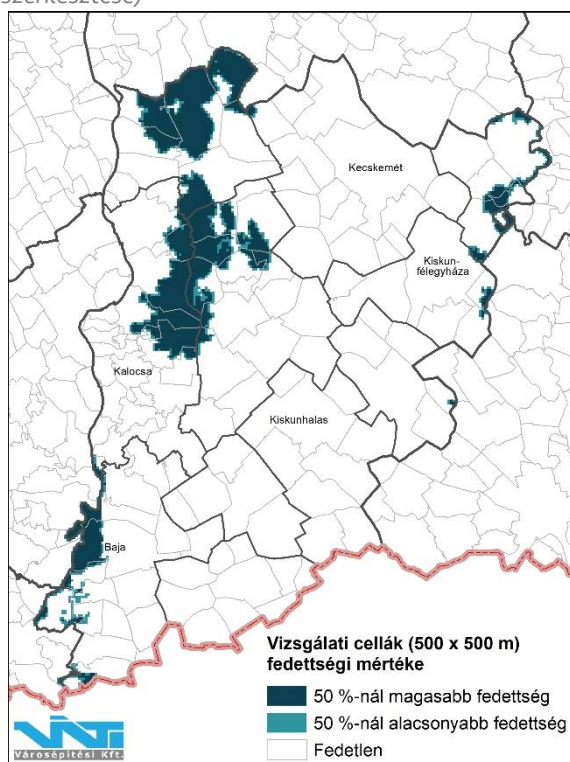
A TÁJ ÉRZÉKENYSÉGÉNEK VIZSGÁLATA

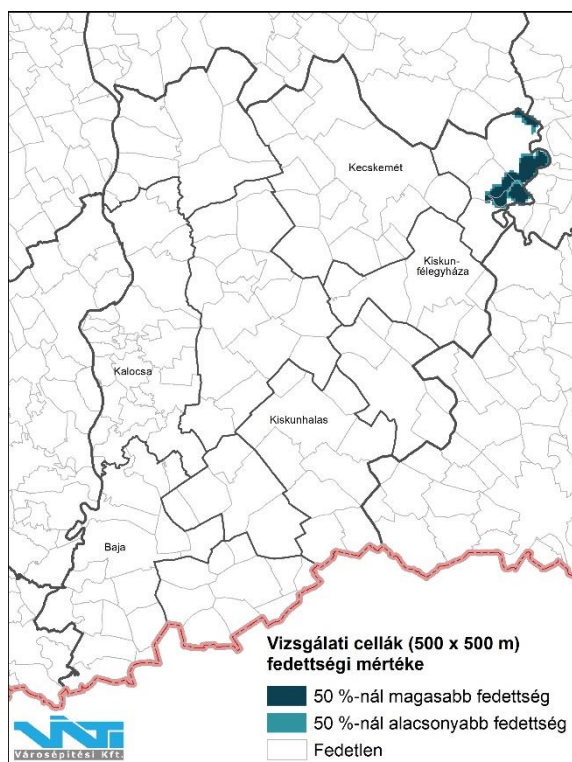
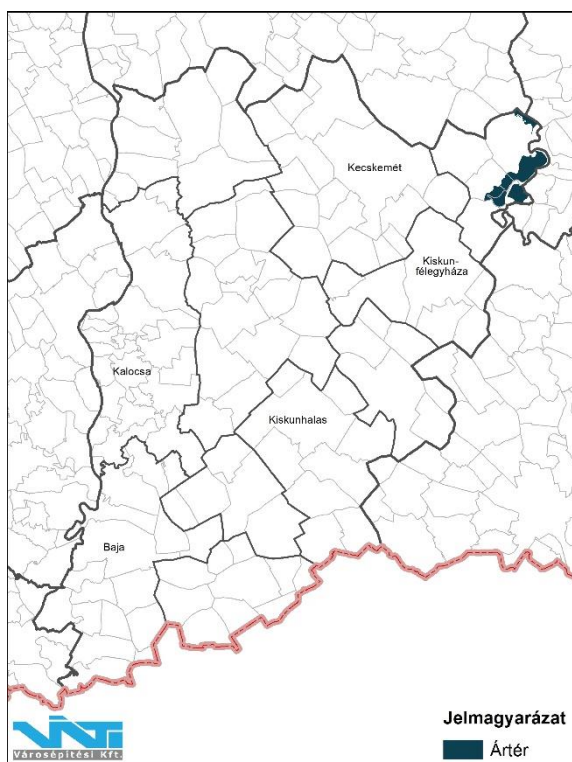

231. ábra: Natura 2000 terület (SAC)
(Forrás: Szerző szerkesztése)

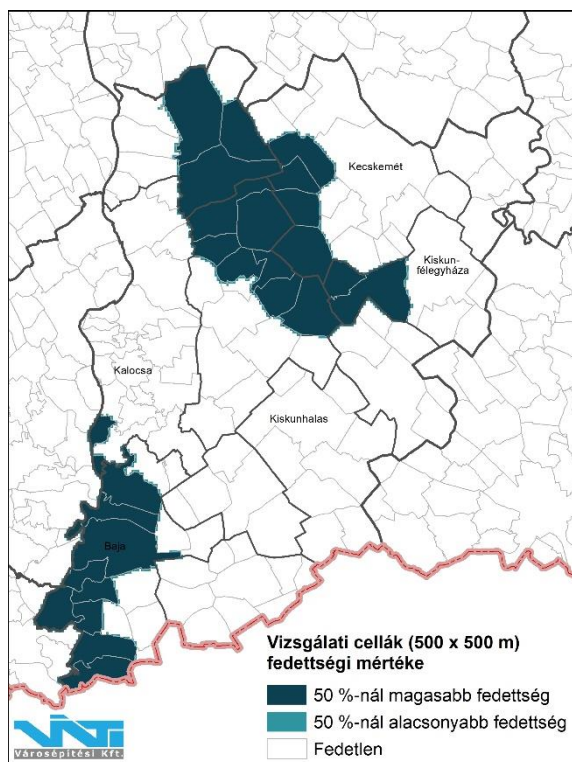
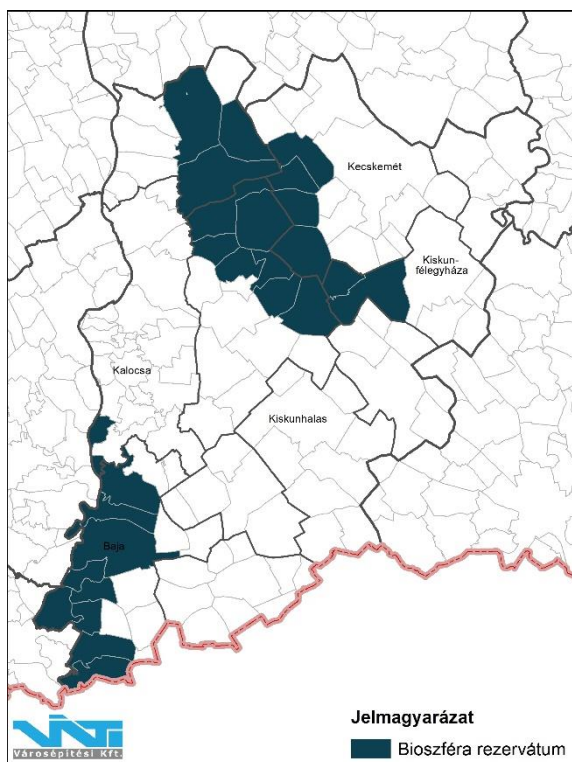

232. ábra: Natura 2000 terület (SPA)
(Forrás: Szerző szerkesztése)

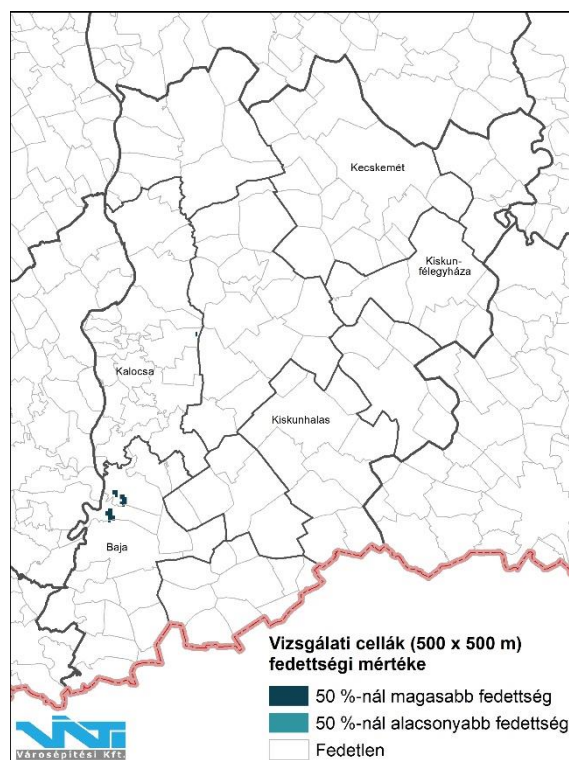
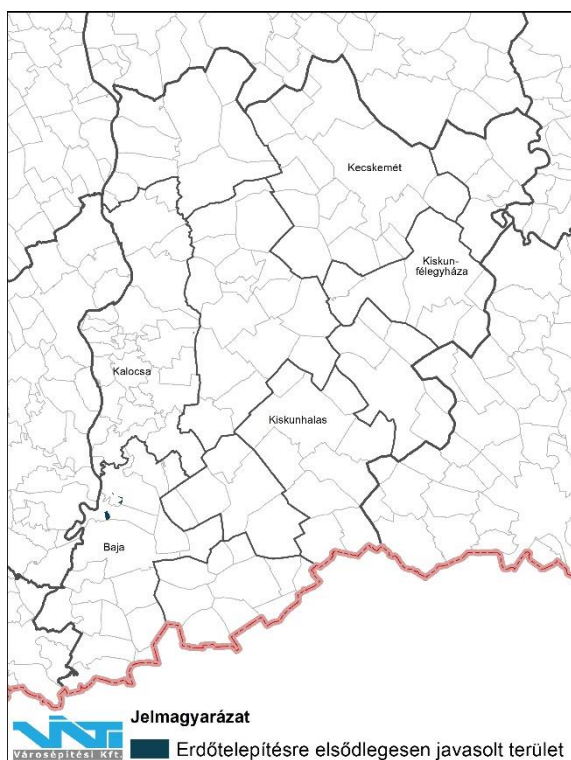

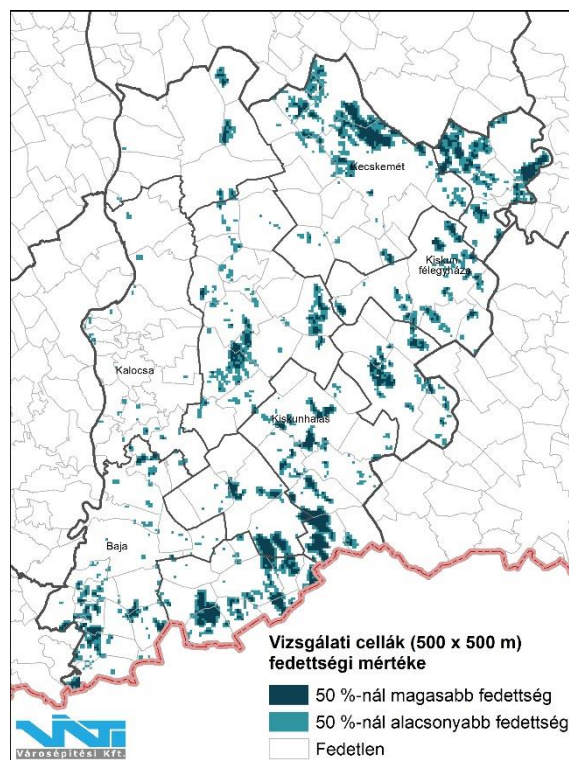
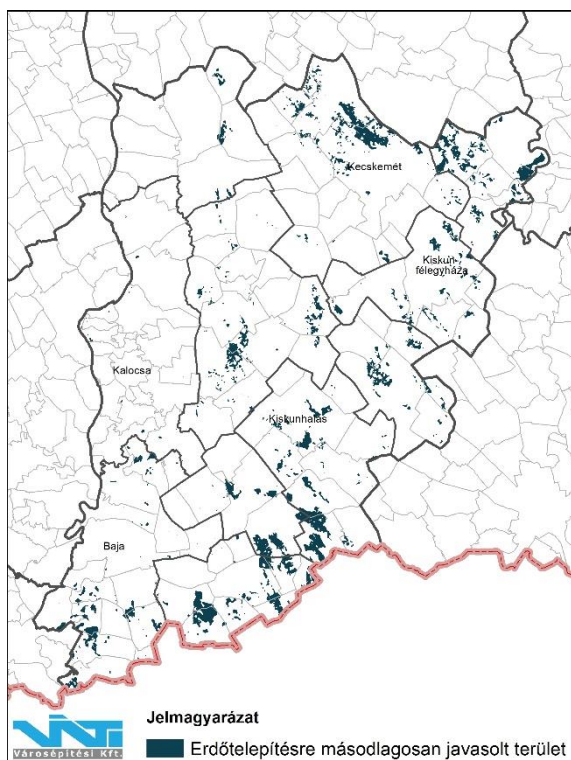
233. ábra: Ártér
(Forrás: Szerző szerkesztése)

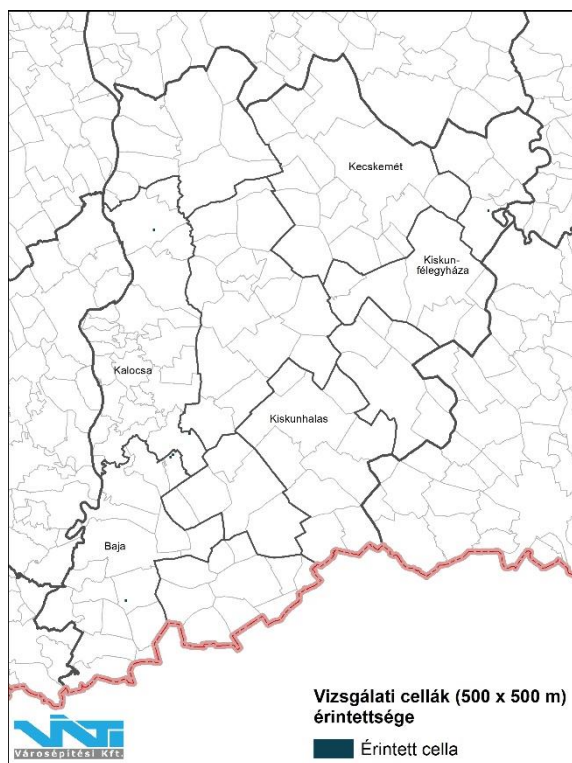
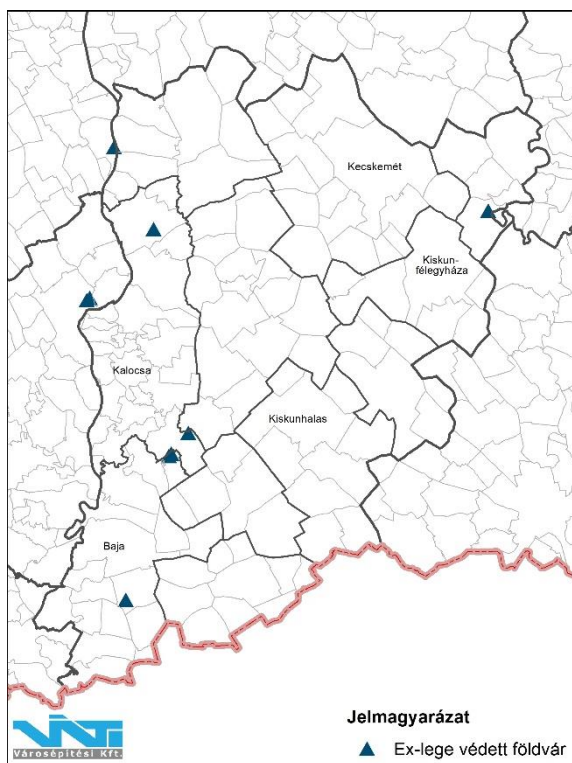
234. ábra: Bioszféra rezervátum
(Forrás: Szerző szerkesztése)

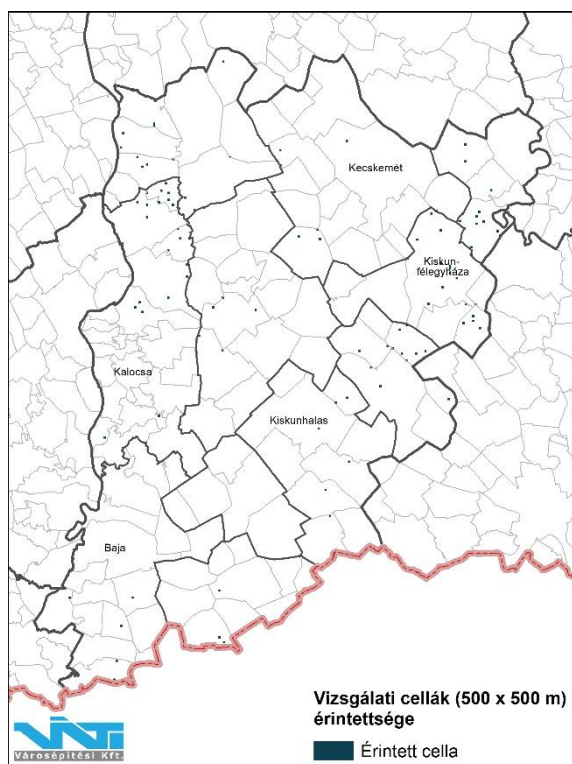
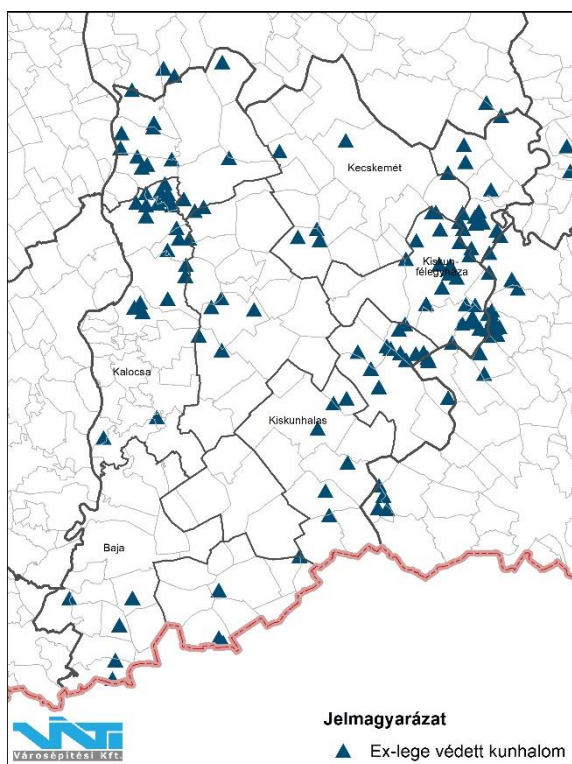
235. ábra: Erdőtelepítésre elsődlegesen javasolt terület
(Forrás: Szerző szerkesztése)

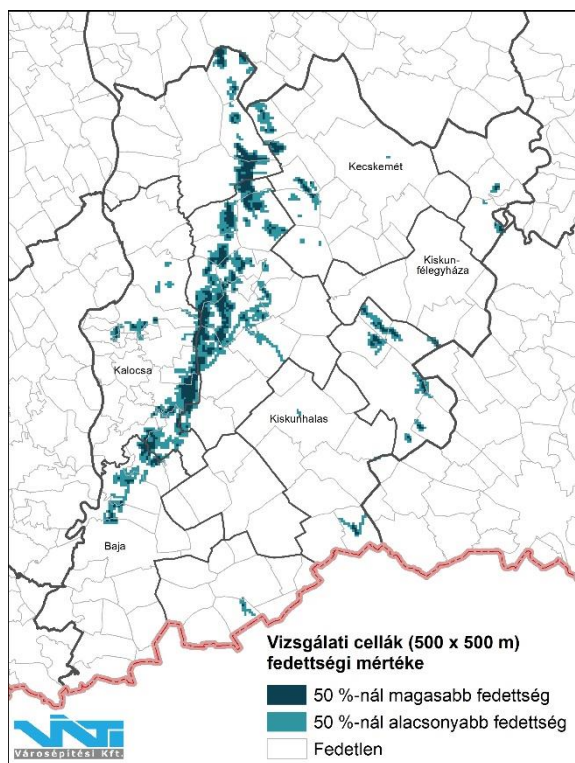
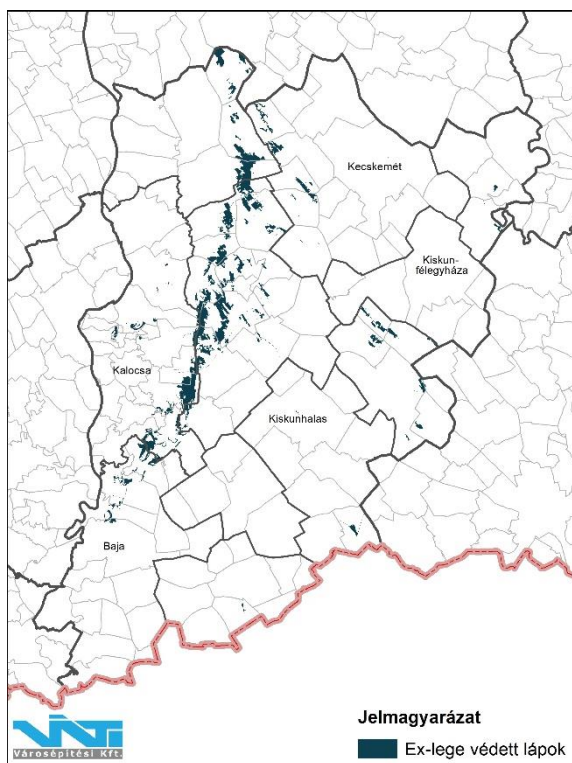
236. ábra: Erdőtelepítésre másodlagosan javasolt terület
(Forrás: Szerző szerkesztése)

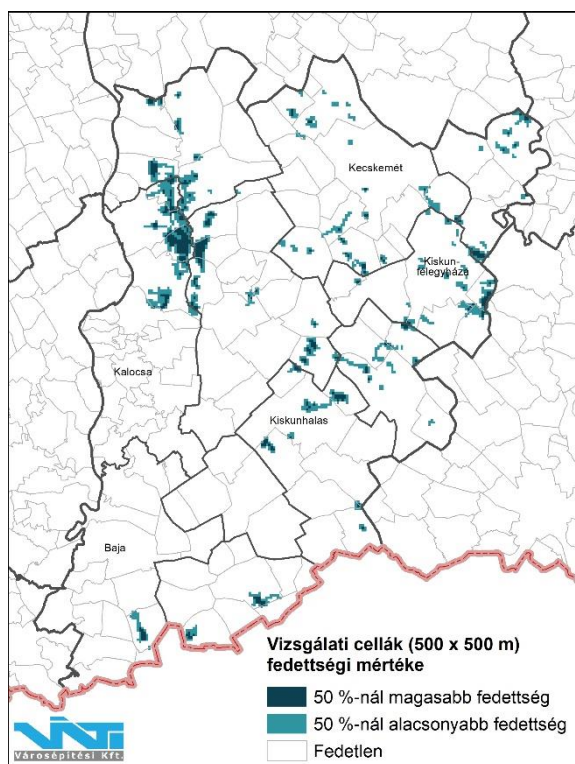
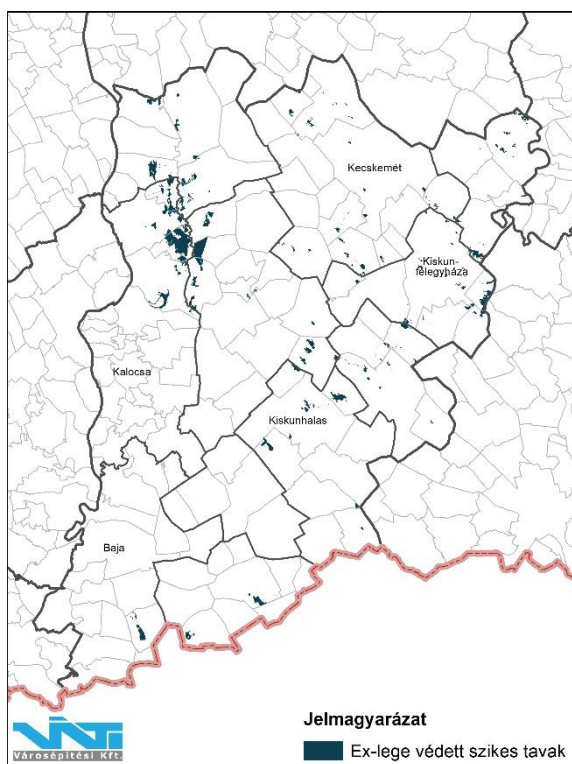
237. ábra: „Ex-lege” védett földvár
(Forrás: Szerző szerkesztése)

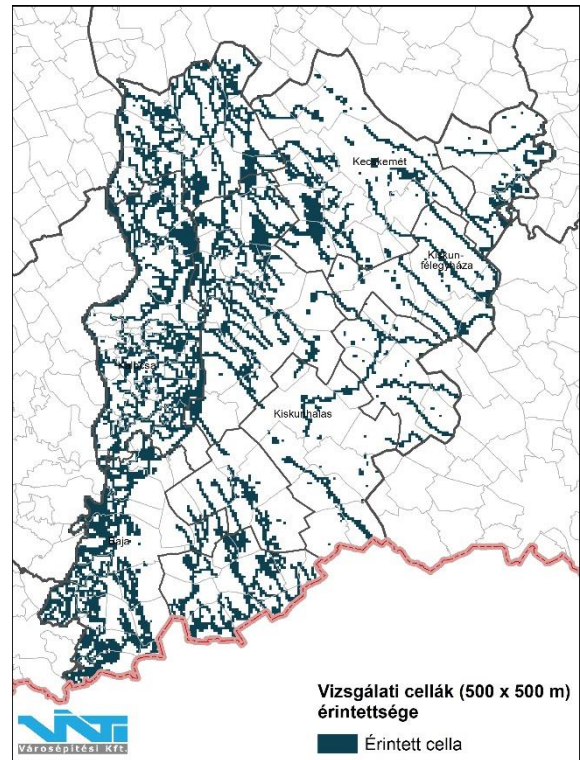
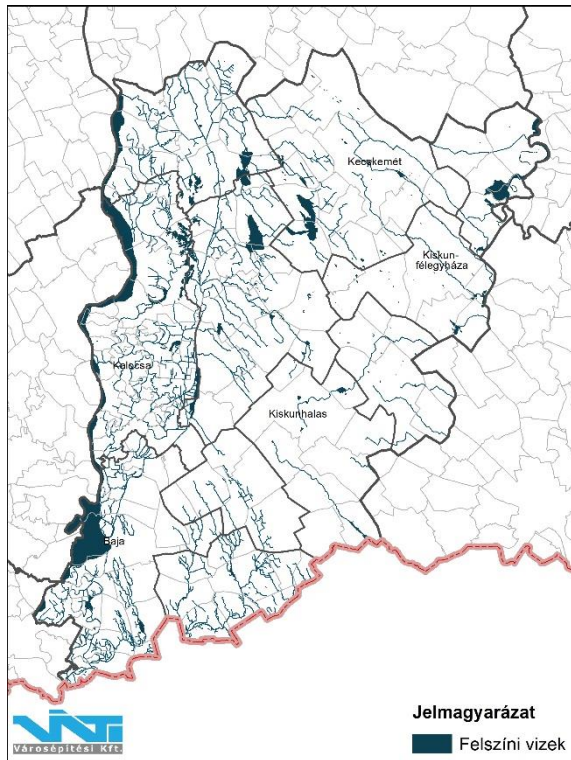
238. ábra: „Ex-lege” védett kunhalom
(Forrás: Szerző szerkesztése)

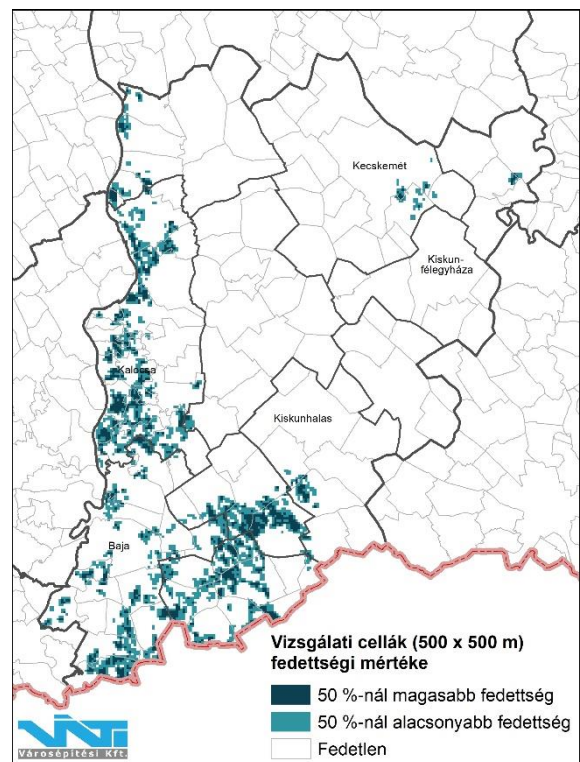
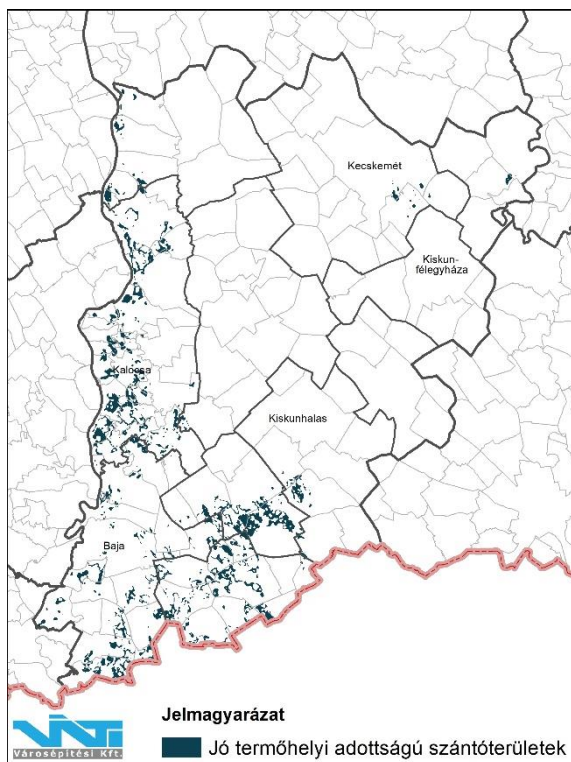
239. ábra: „Ex-lege” védett kunhalom
(Forrás: Szerző szerkesztése)

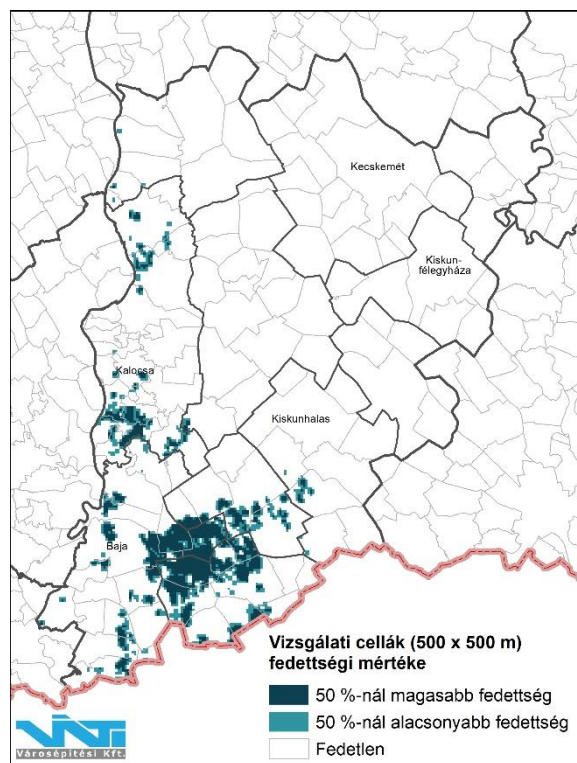
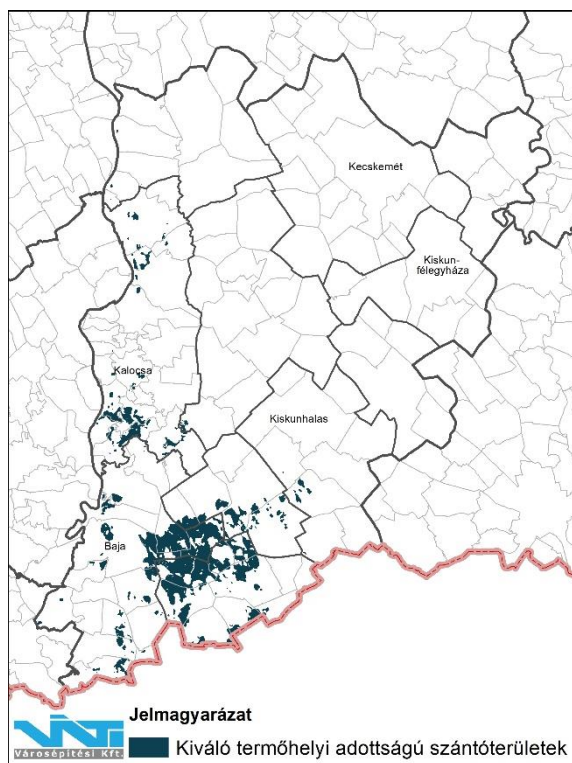
240. ábra: „Ex-lege” védett szikes tavak
(Forrás: Szerző szerkesztése)

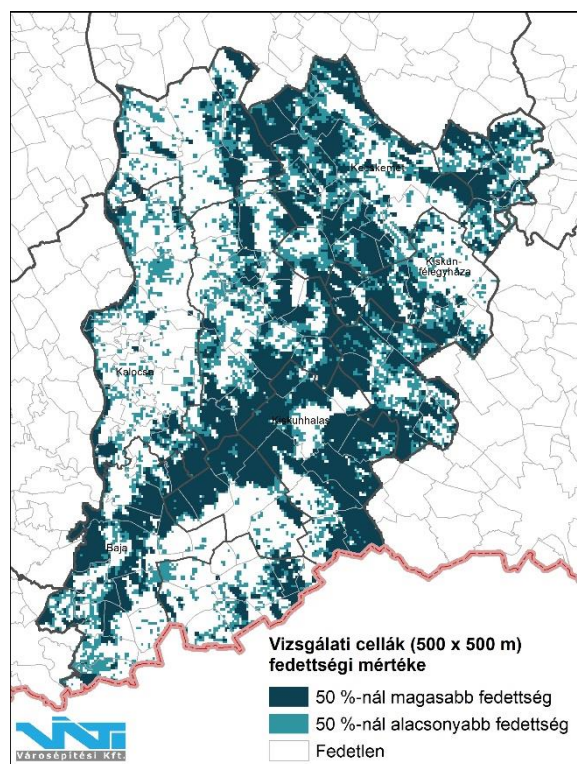
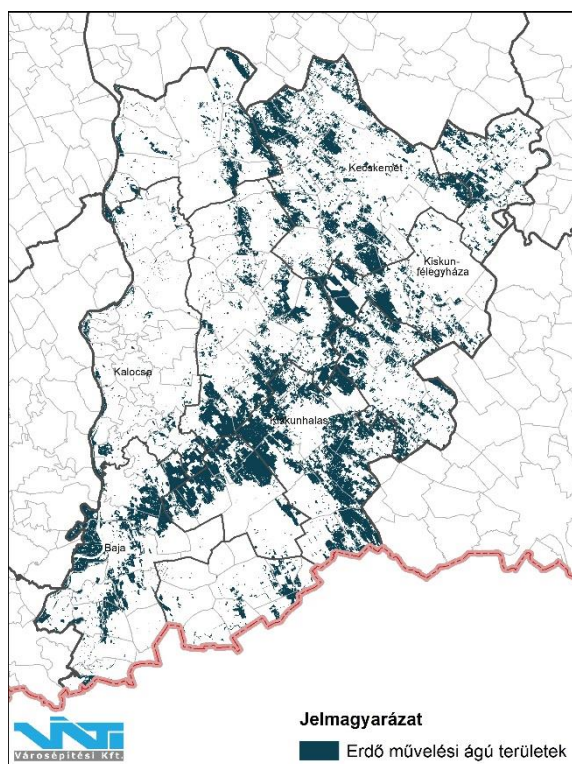
241. ábra: Felszíni vizek
(Forrás: Szerző szerkesztése)

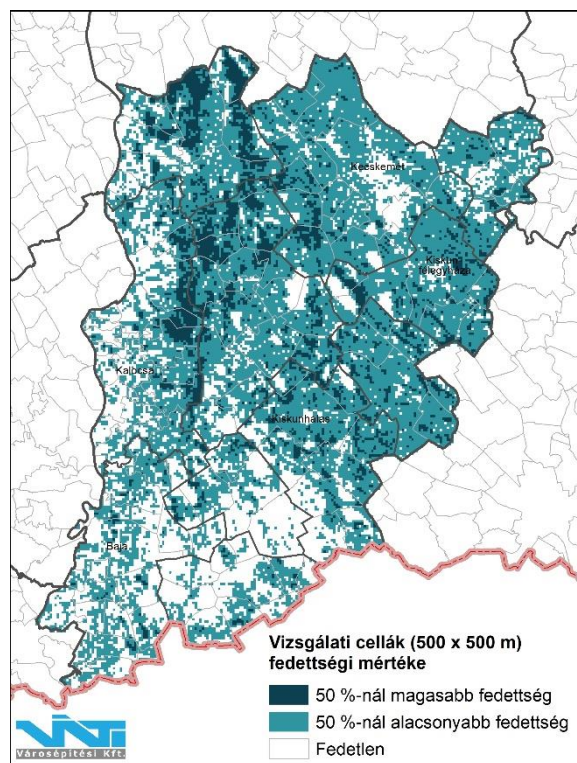
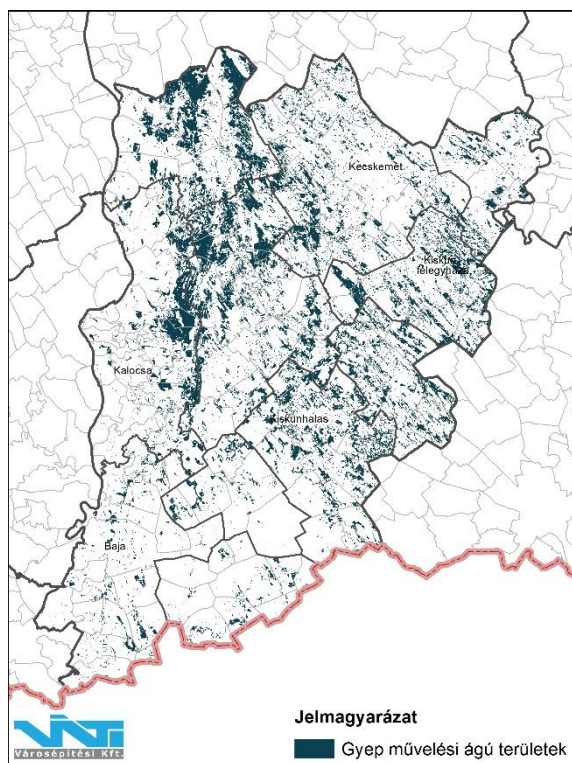
242. ábra: Jó termőhelyi adottságú szántóterületek
(Forrás: Szerző szerkesztése)

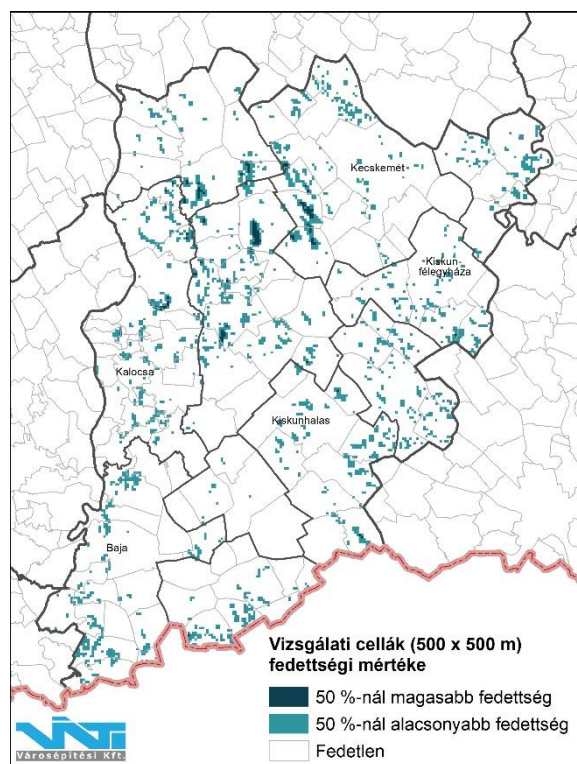
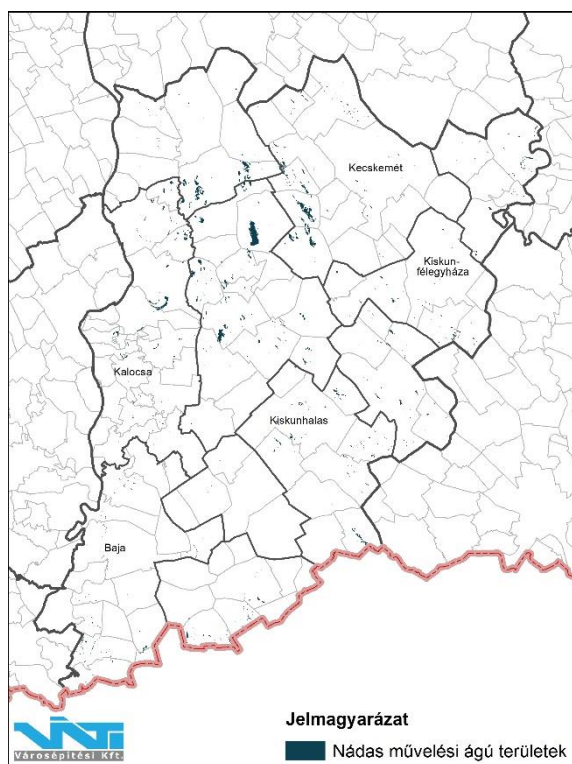
243. ábra: Kiváló termőhelyi adottságú szántóterületek
(Forrás: Szerző szerkesztése)

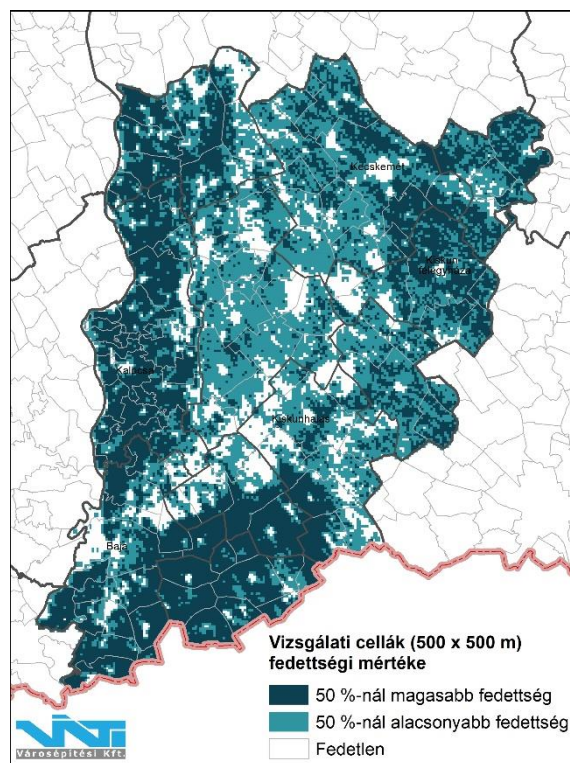
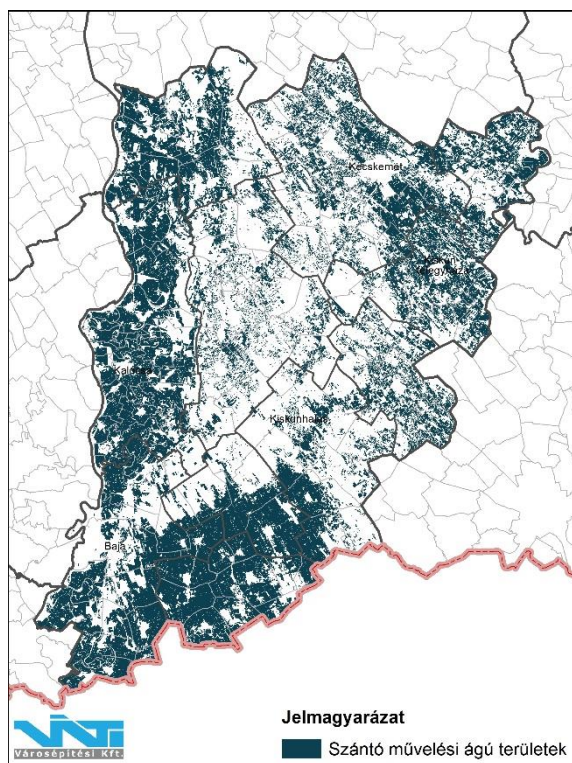
244. ábra: Erdő művelési ágú területek
(Forrás: Szerző szerkesztése)

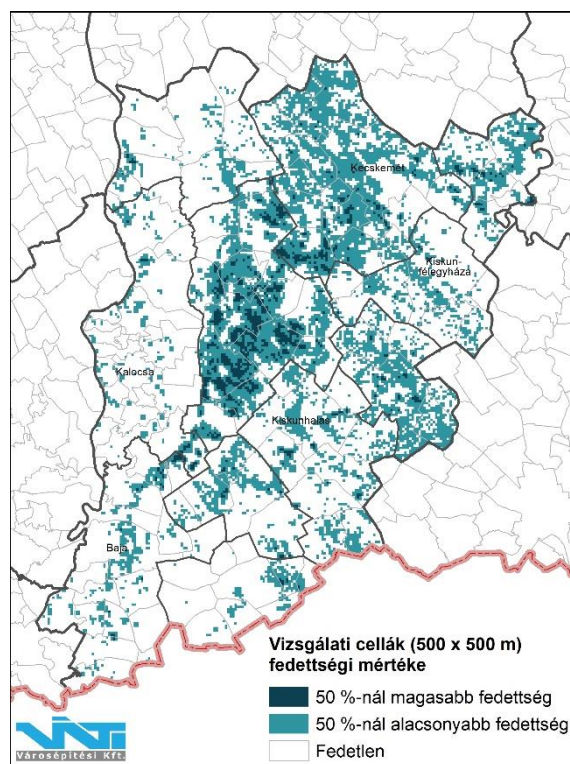
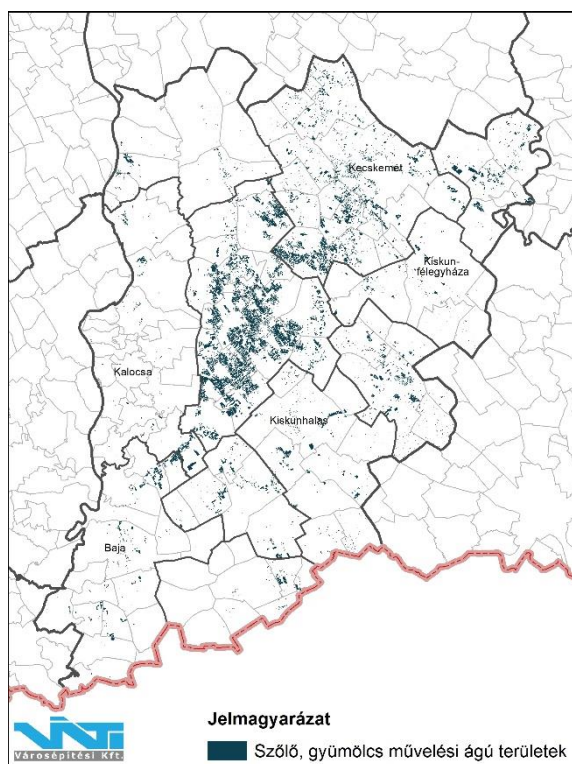
245. ábra: Gyep művelési ágú területek
(Forrás: Szerző szerkesztése)

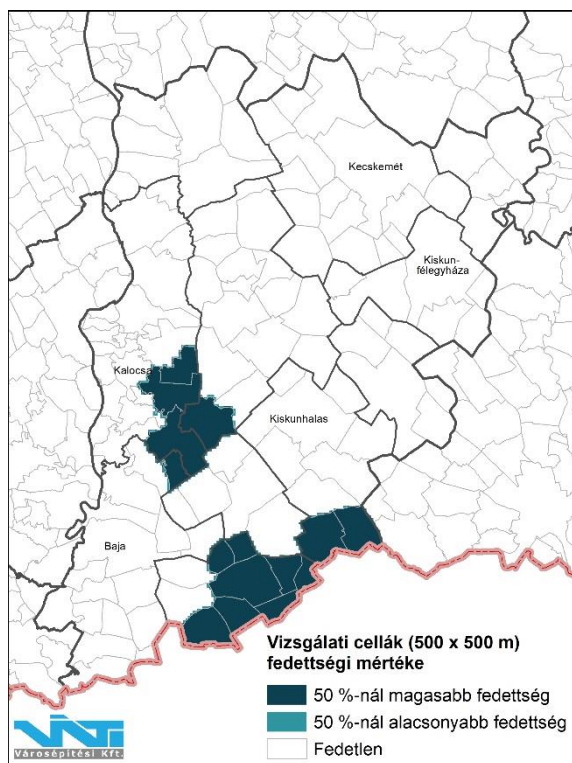
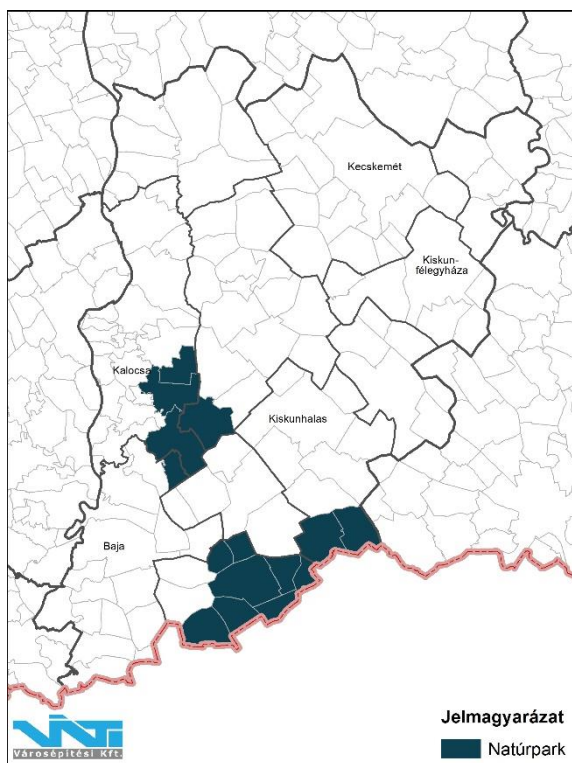
246. ábra: Nádas művelési ágú területek
(Forrás: Szerző szerkesztése)

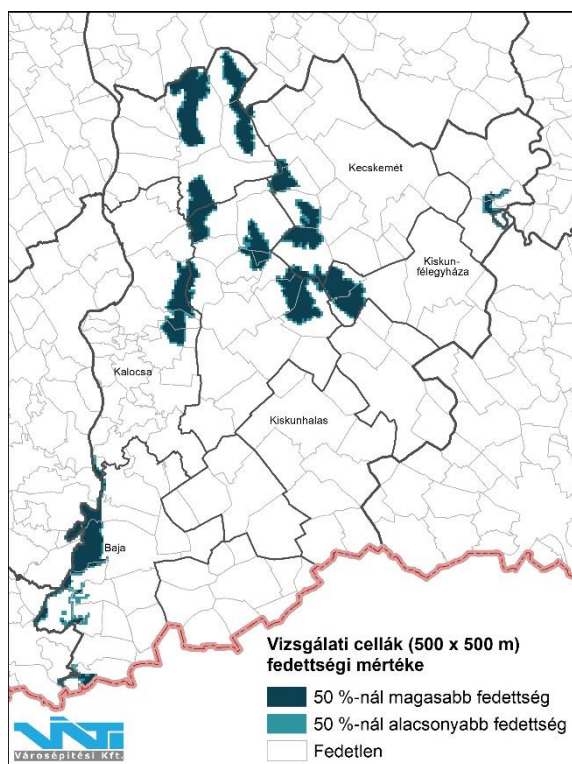
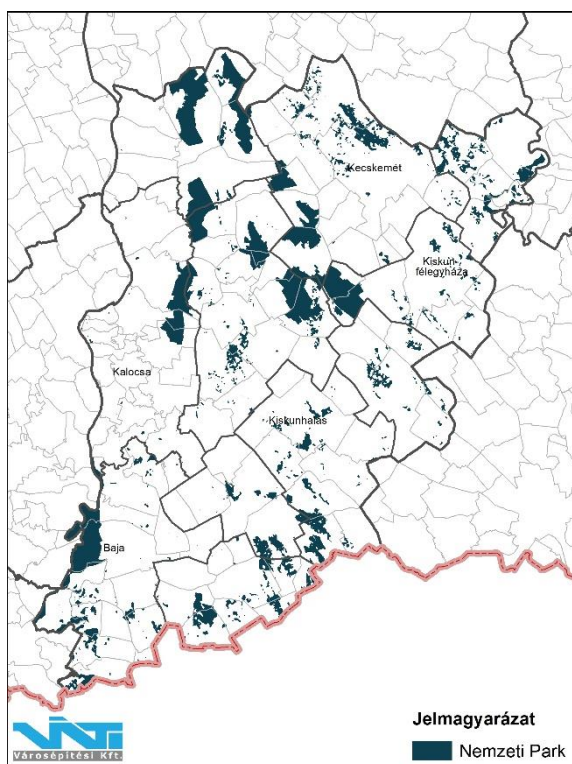
247. ábra: Szántó művelési ágú területek
(Forrás: Szerző szerkesztése)

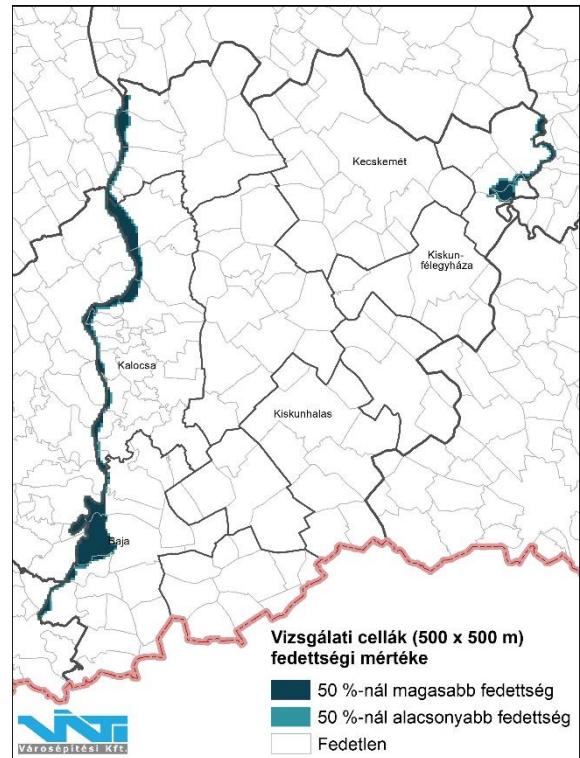
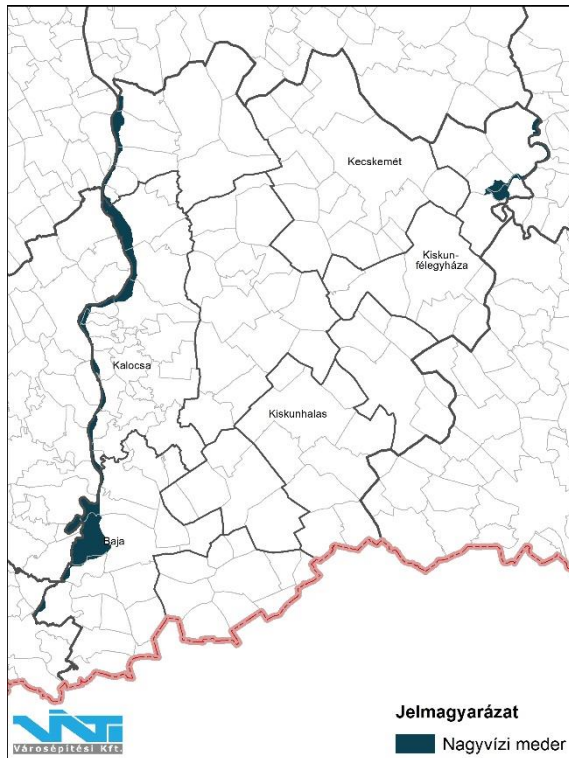
248. ábra: Szőlő, gyümölcs művelési ágú területek
(Forrás: Szerző szerkesztése)

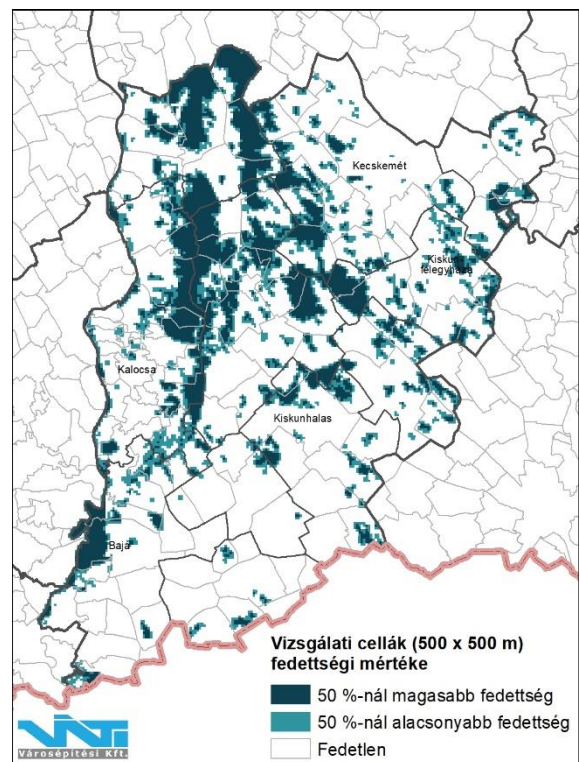
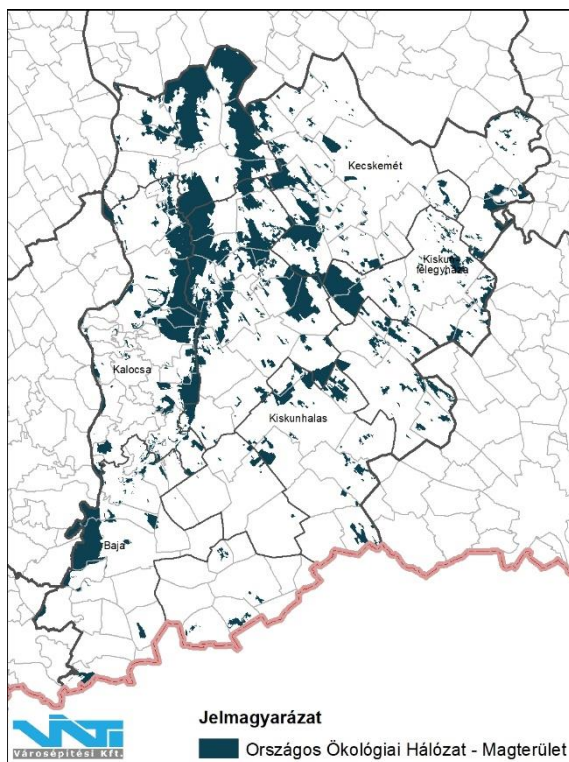
249. ábra: Natúrpark
(Forrás: Szerző szerkesztése)

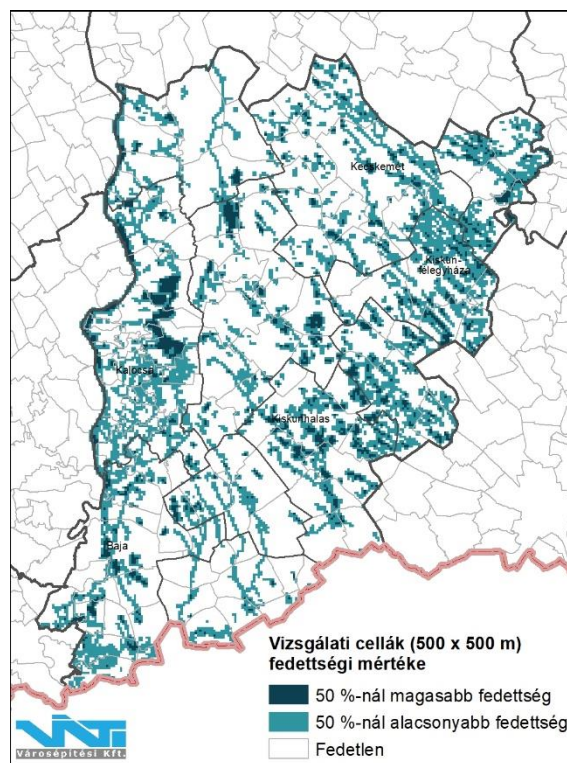
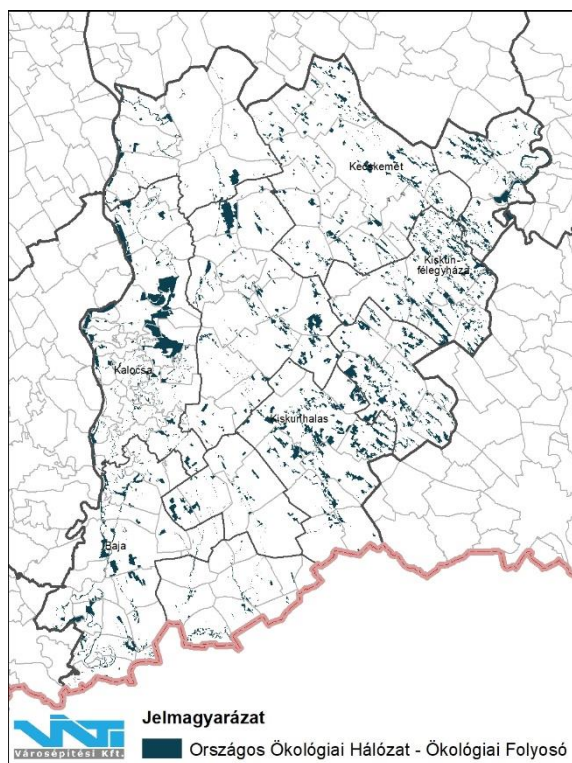
250. ábra: Nemzeti Park
(Forrás: Szerző szerkesztése)

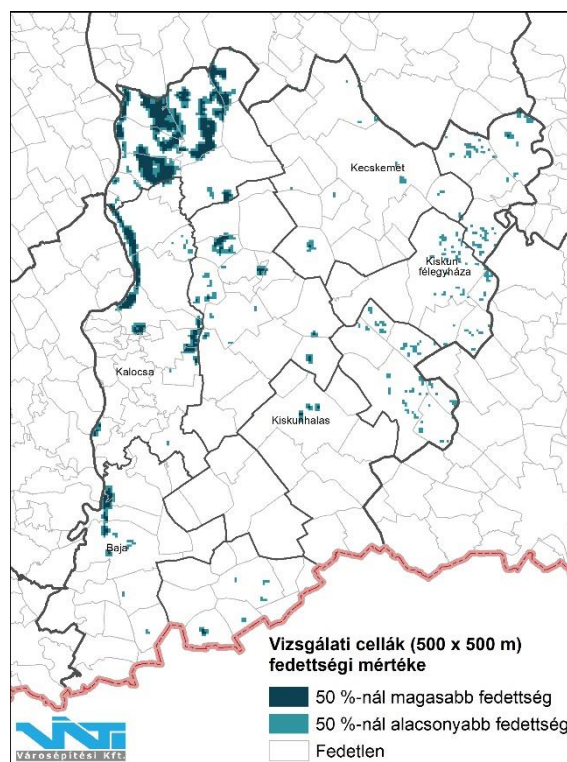
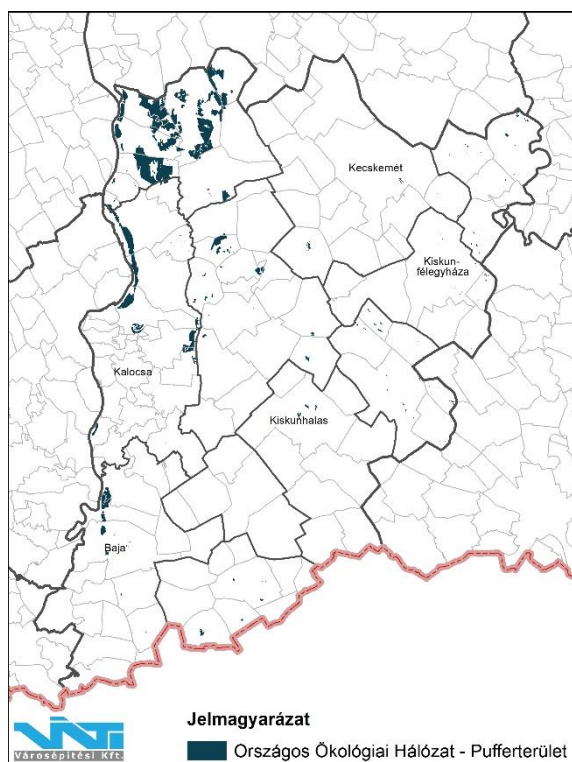
251. ábra: Nagyvízi meder
(Forrás: Szerző szerkesztése)

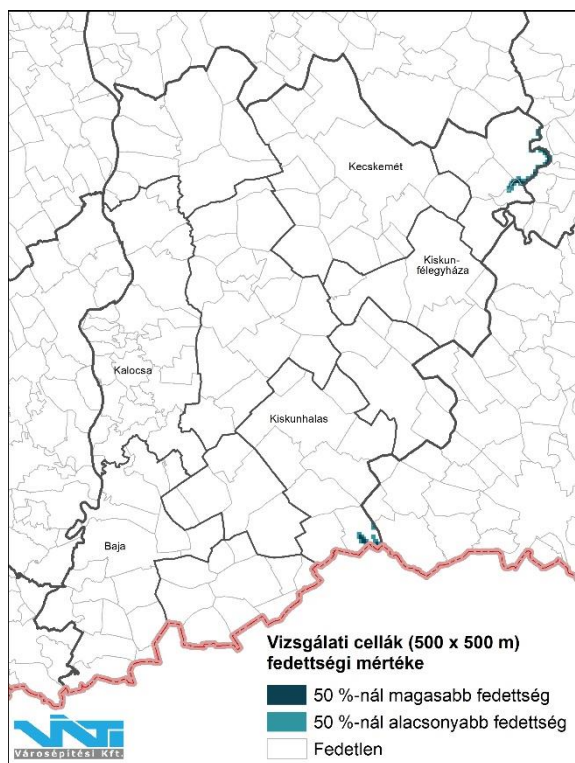
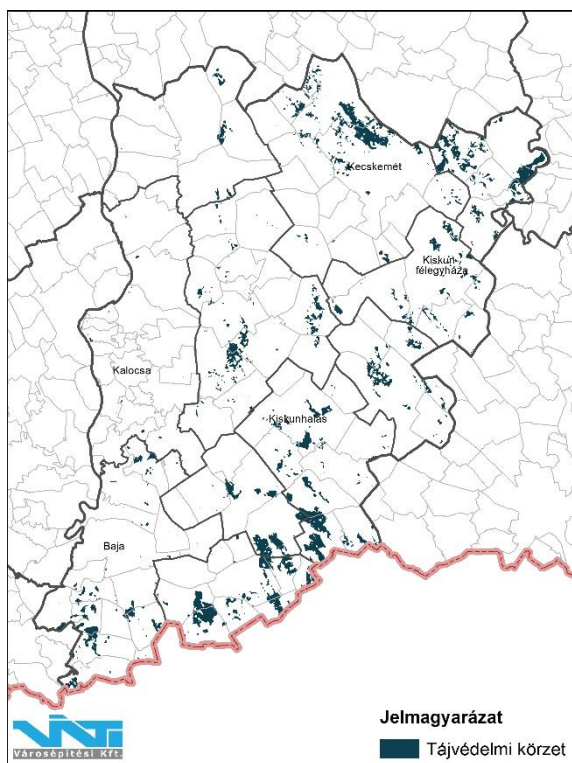
252. ábra: Országos Ökológiai Hálózat - Magterület
(Forrás: Szerző szerkesztése)

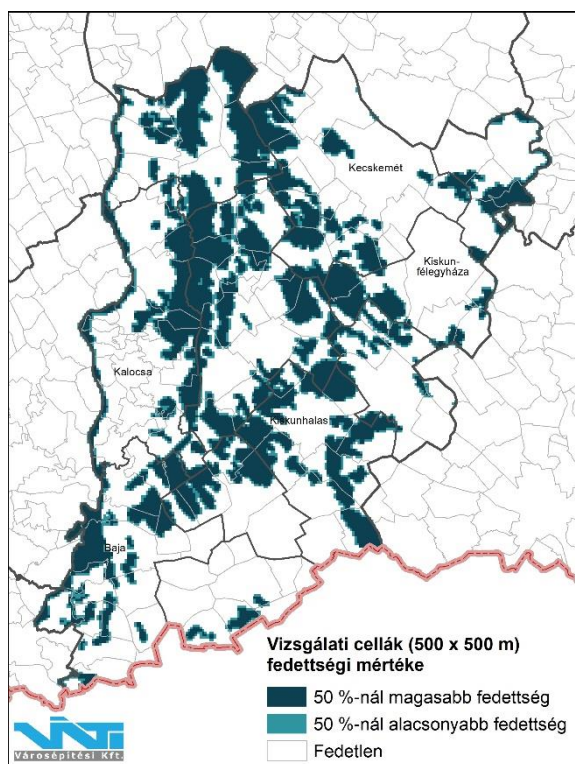
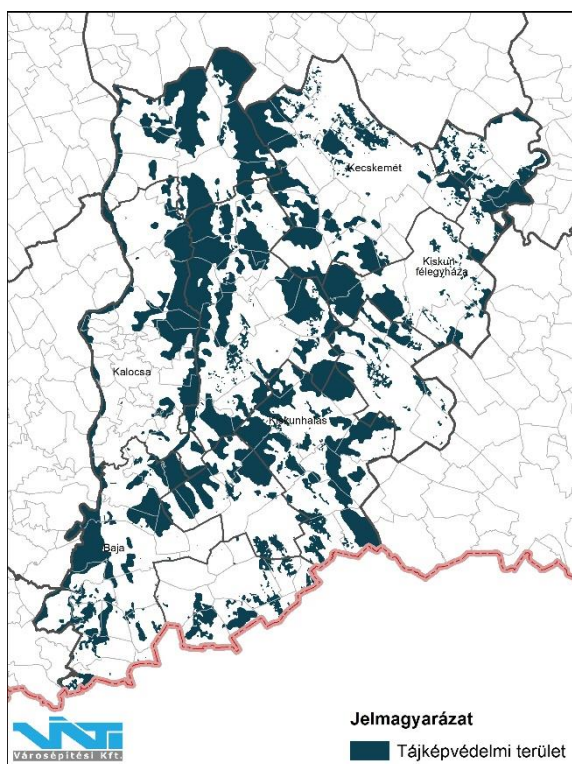
253. ábra: Országos Ökológiai Hálózat – Ökológiai Folyosó
(Forrás: Szerző szerkesztése)

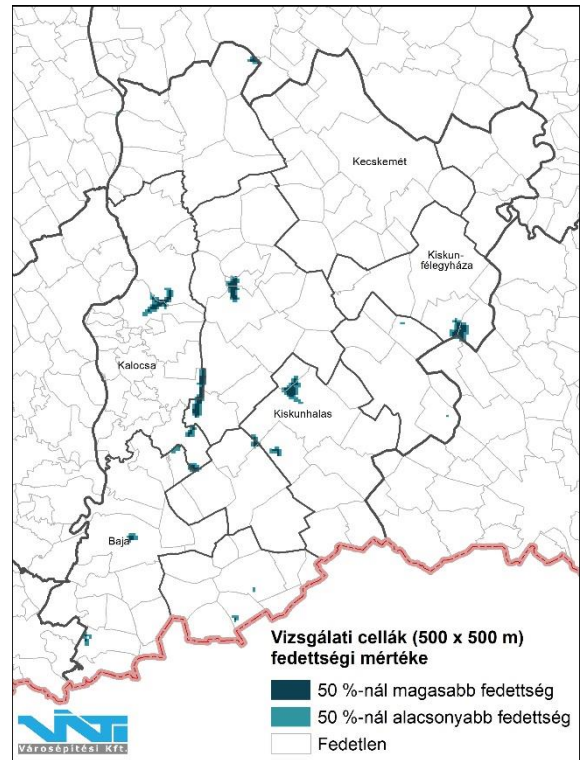
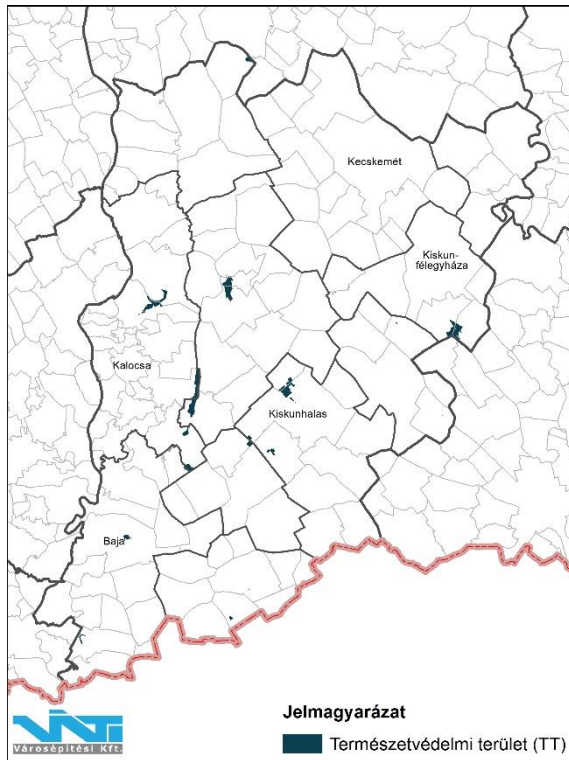
254. ábra: Országos Ökológiai Hálózat - Pufferterület
(Forrás: Szerző szerkesztése)

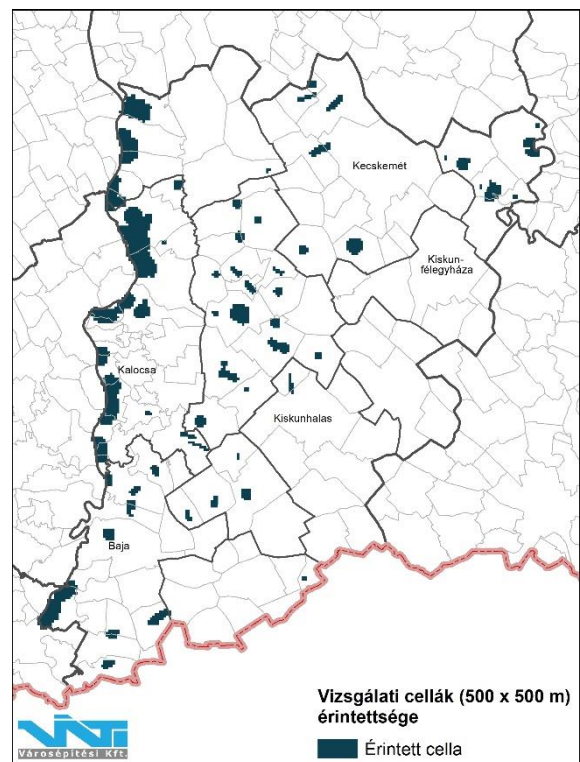
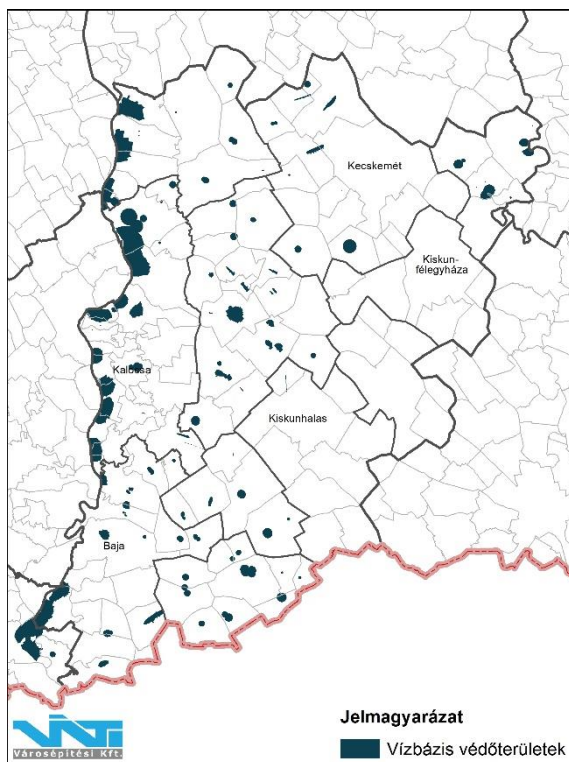
255. ábra: Tájképvédelmi körzet
(Forrás: Szerző szerkesztése)

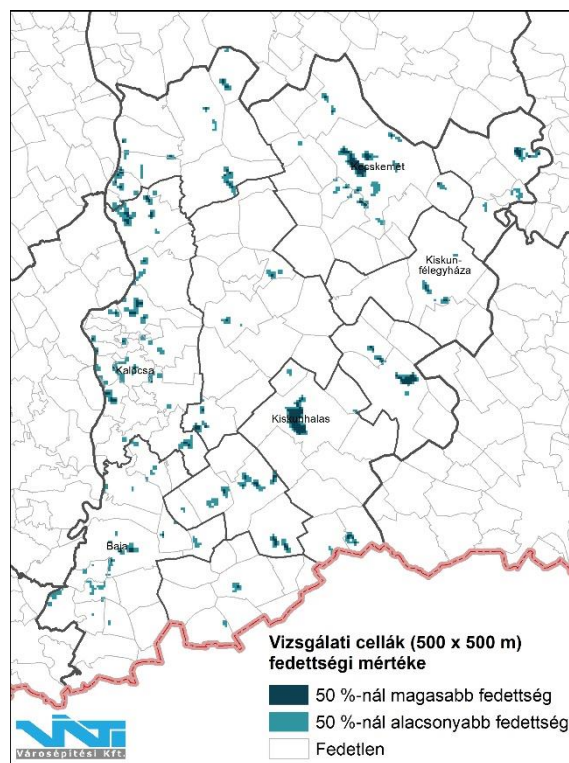
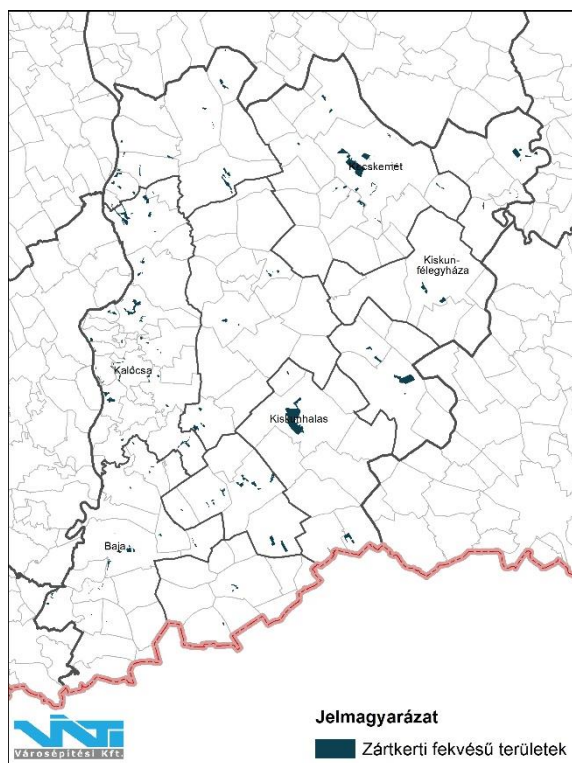
256. ábra: Tájképvédelmi terület
(Forrás: Szerző szerkesztése)

257. ábra: Természetvédelmi terület
(Forrás: Szerző szerkesztése)

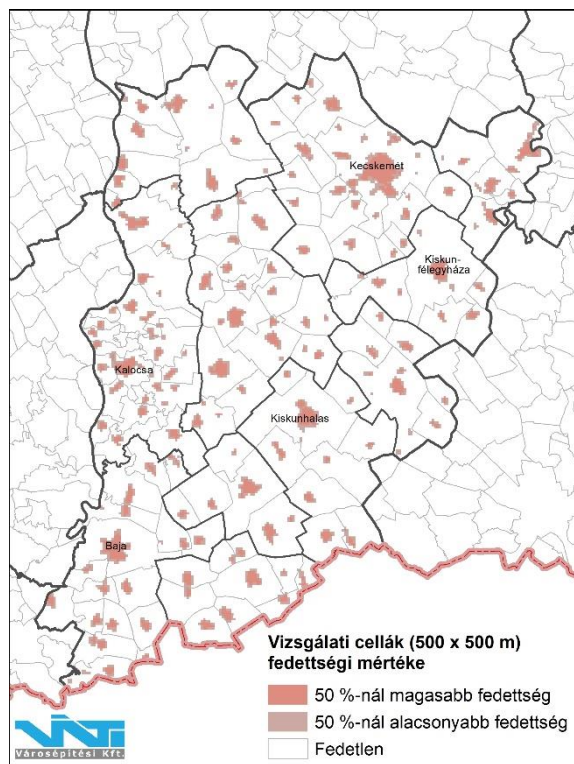
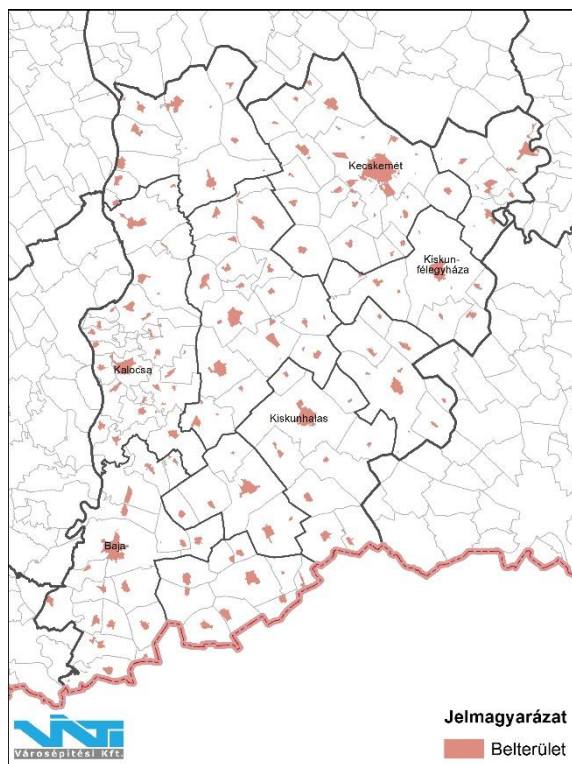

258. ábra: Vízbázis védőterületek
(Forrás: Szerző szerkesztése)

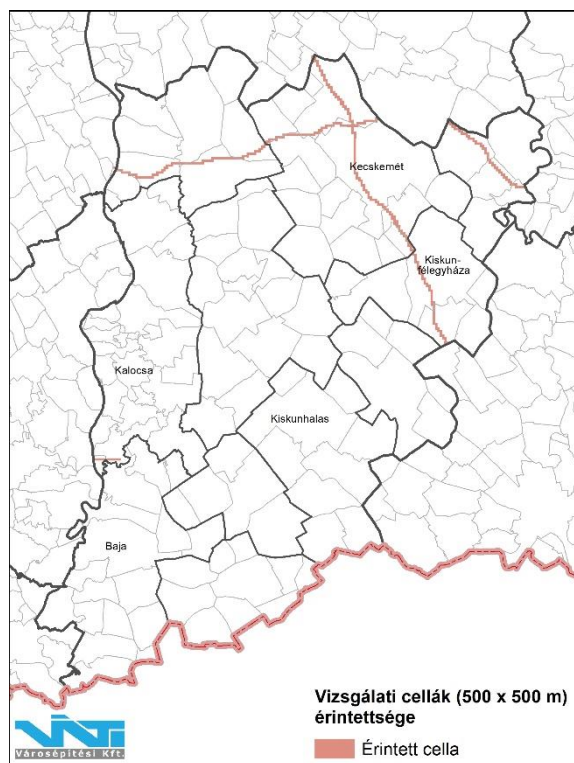
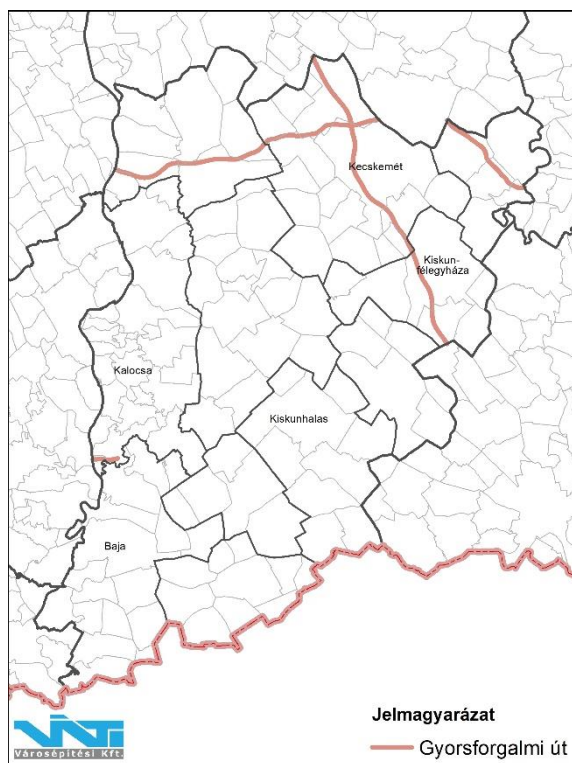

259. ábra: Zártkerti fekvésű területek
(Forrás: Szerző szerkesztése)

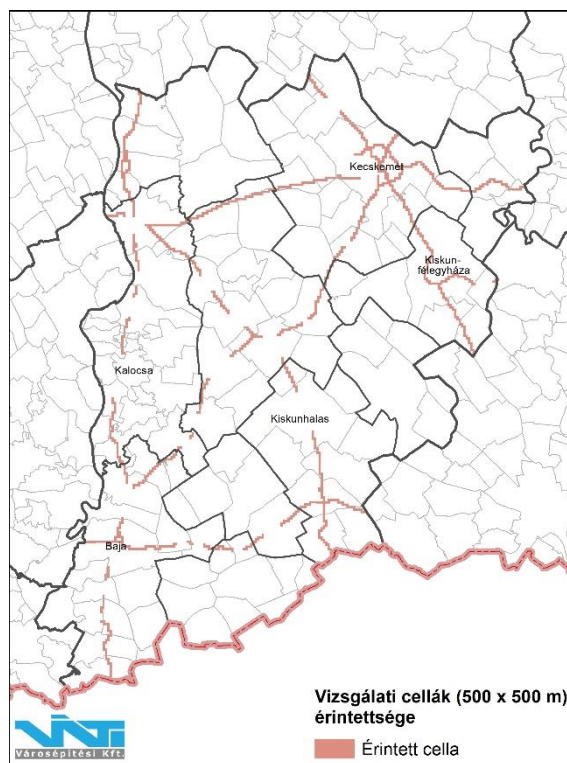
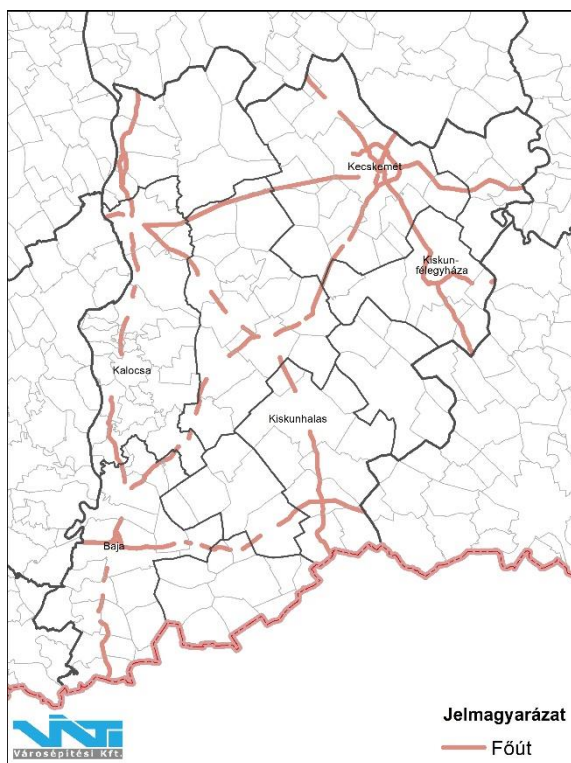
A TÁJ TERHELTSÉGÉNEK VIZSGÁLATA

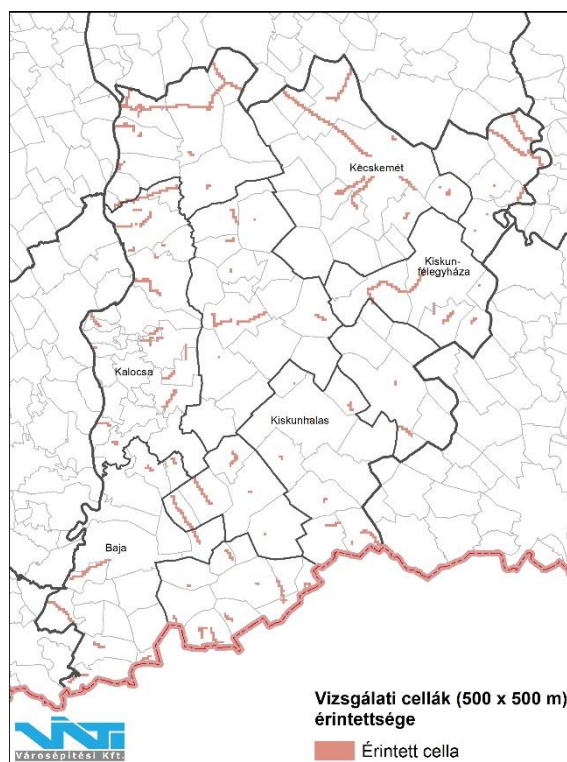
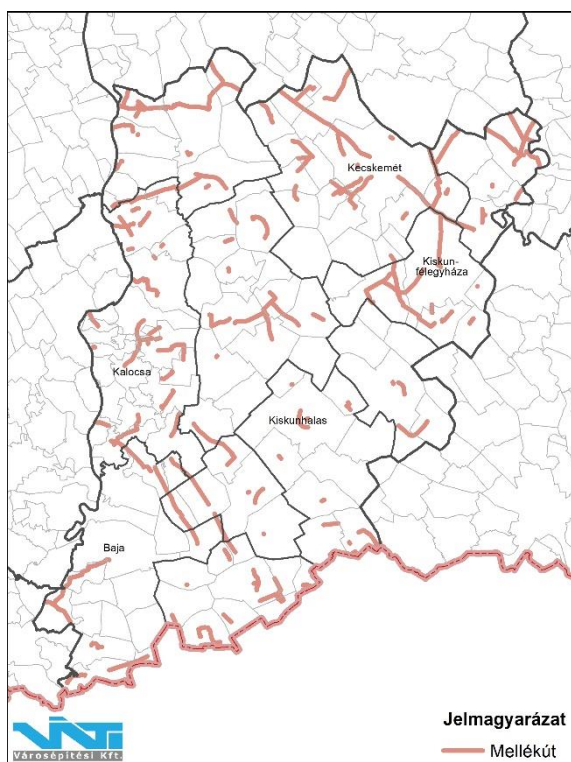
260. ábra: Belterület
(Forrás: Szerző szerkesztése)

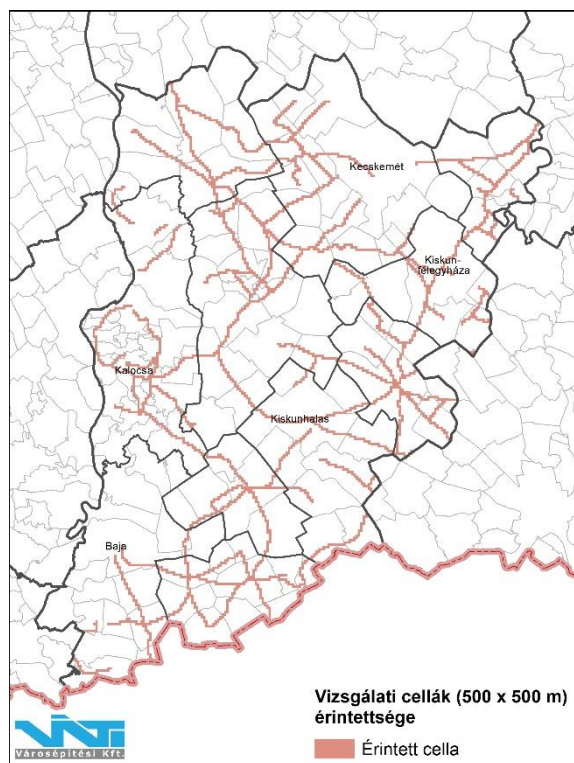
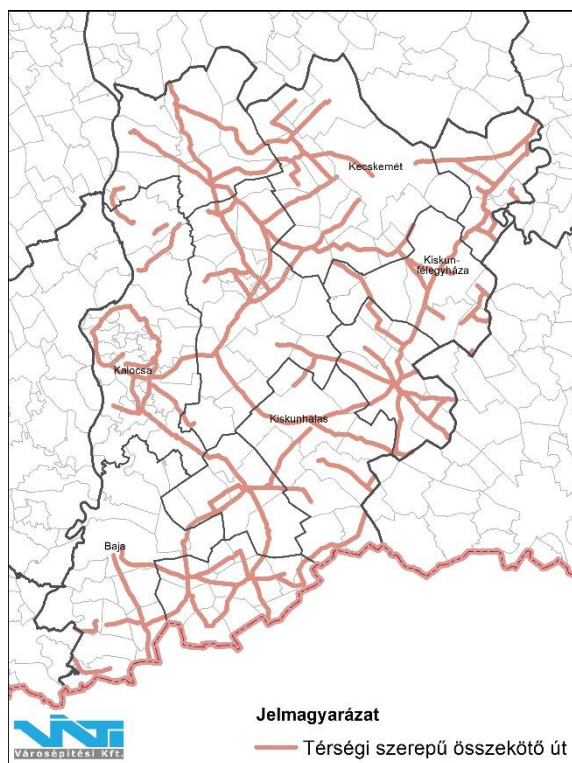
261. ábra: Gyorsforgalmi úthálózat
(Forrás: Szerző szerkesztése)

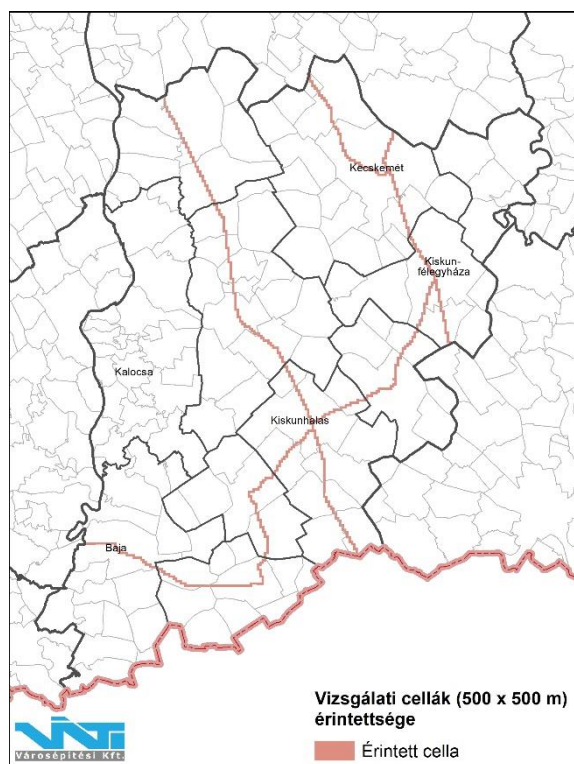
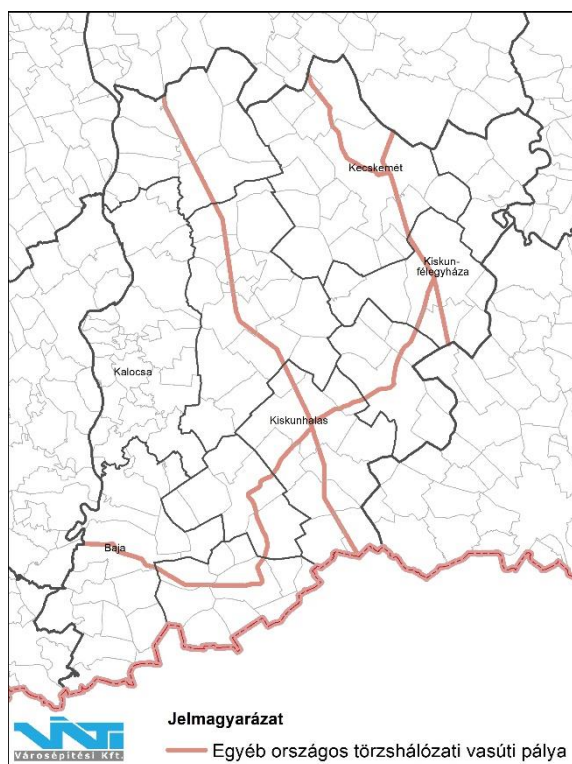
262. ábra: Főút-hálózat
(Forrás: Szerző szerkesztése)

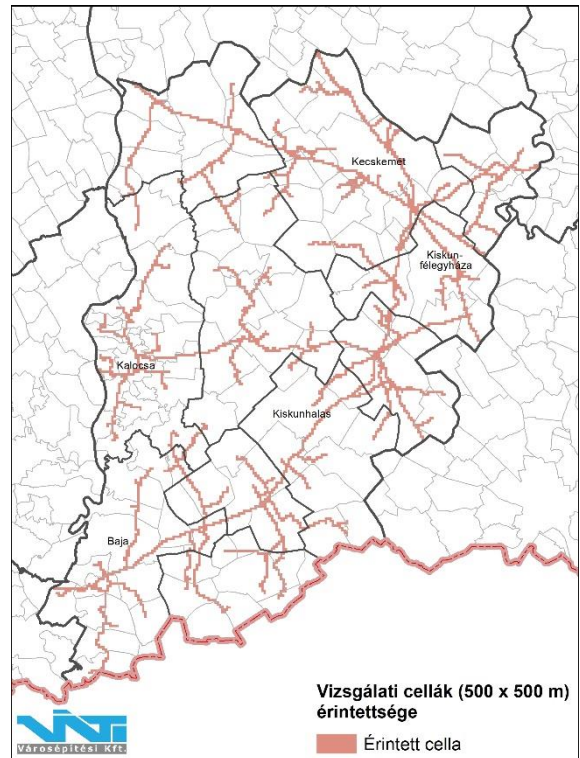
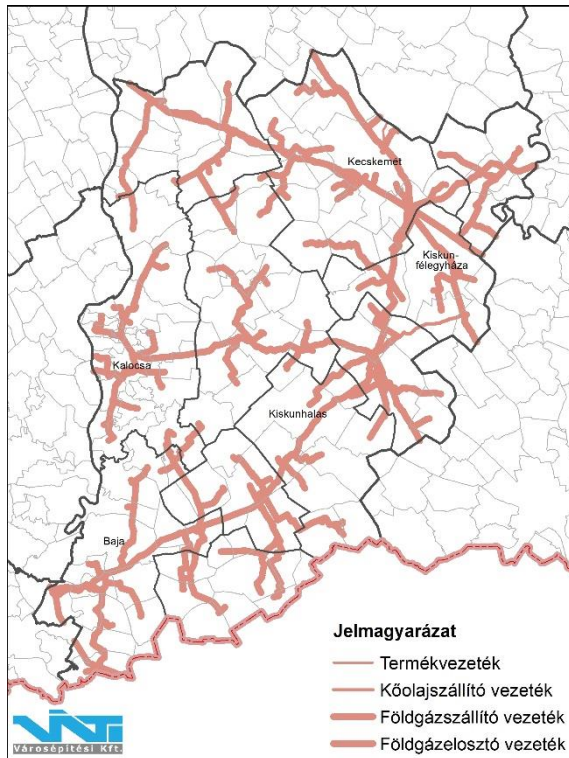
263. ábra: Mellékút-hálózat
(Forrás: Szerző szerkesztése)

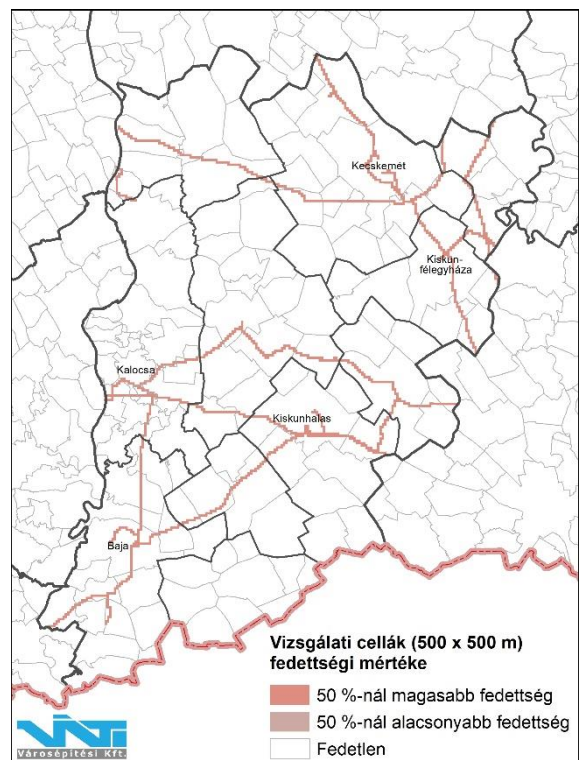
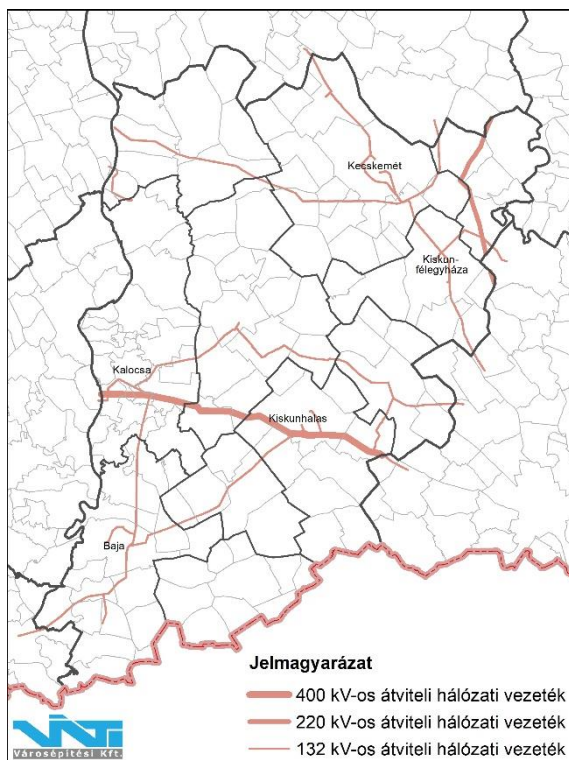
264. ábra: Térségi szerepkörű összekötő utak
(Forrás: Szerző szerkesztése)

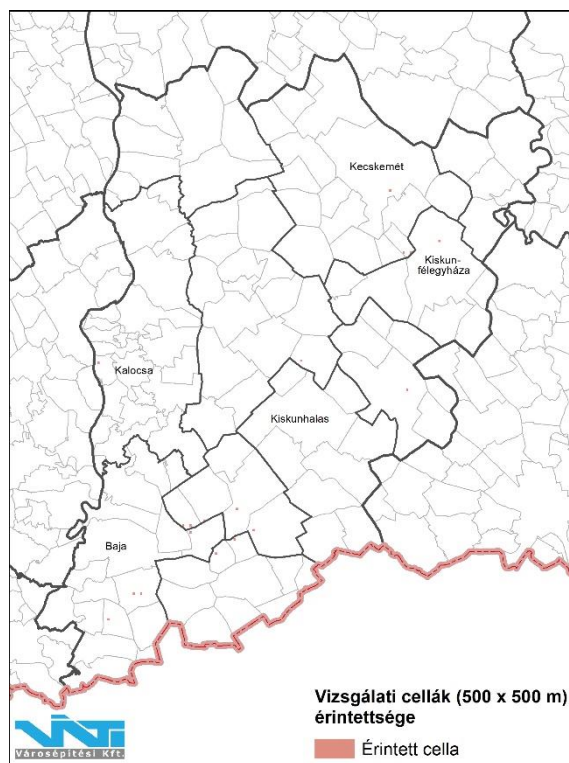
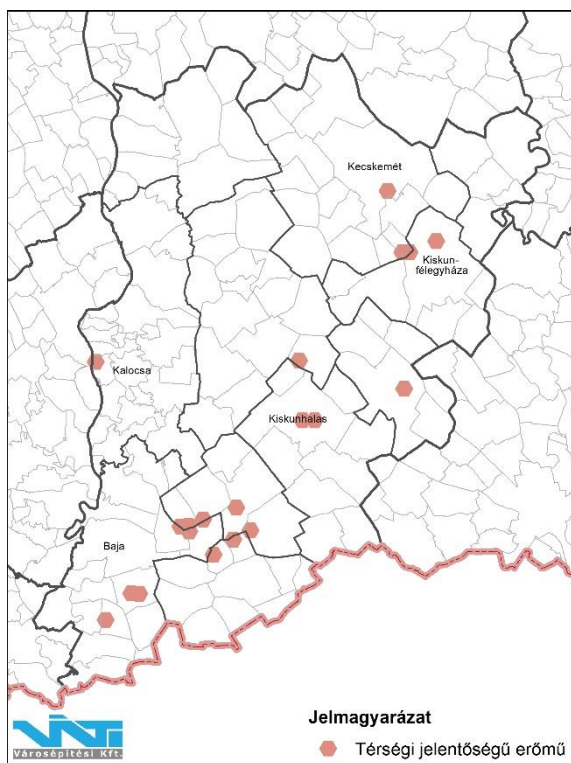
265. ábra: Egyéb országos törzshálózati vasút pályák
(Forrás: Szerző szerkesztése)

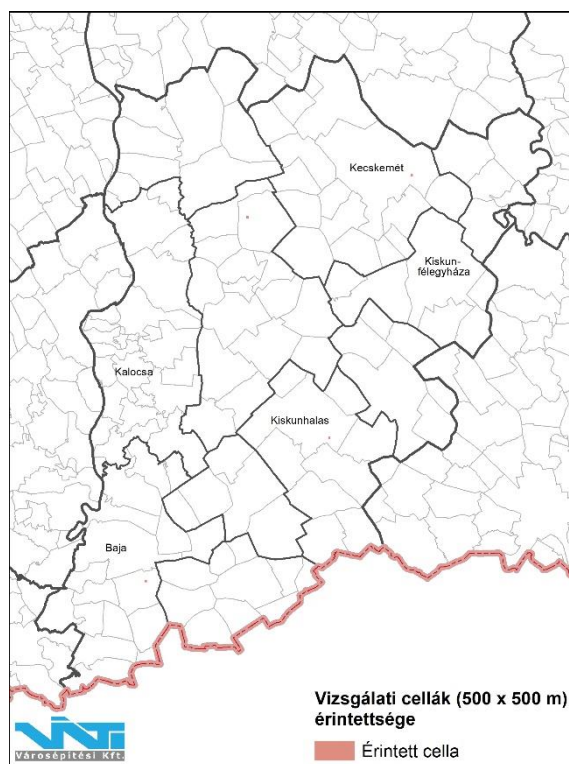
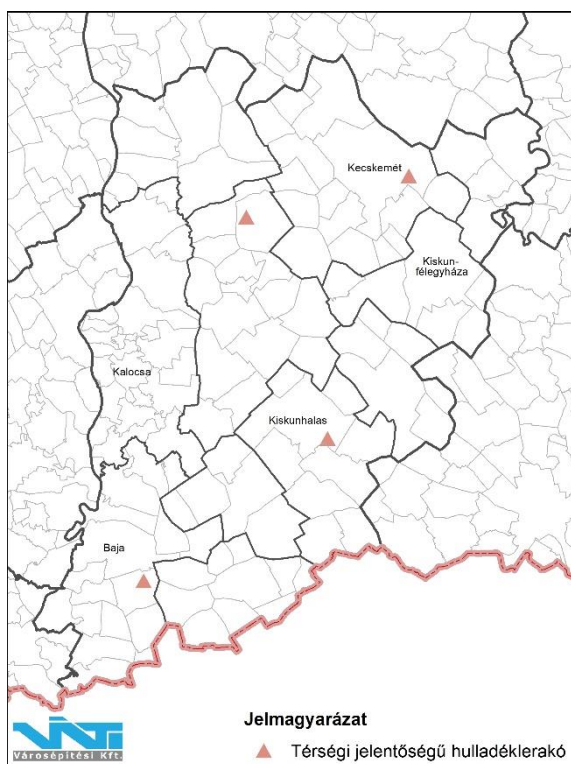
266. ábra: Szénhidrogén szállítóvezeték-hálózat
(Forrás: Szerző szerkesztése)

267. ábra: Elektromosenergia-hálózat
(Forrás: Szerző szerkesztése)

268. ábra: Térségi jelentőségű erőmű
(Forrás: Szerző szerkesztése)

269. ábra: Térségi jelentőségű hulladéklerakó
(Forrás: Szerző szerkesztése)

A táji érzékenység mértéke:

- A táji érzékenységet tekintve a Baja és Kunszentmiklós között húzódó sáv tekinthető a legérzékenyebb területnek. E területen található Szikes tavak, illetve lápok. A Duna és Tisza árterei, holtágai rajzolódnak ki a térképen, mint további érzékeny területek.

A táji terheltség mértéke:

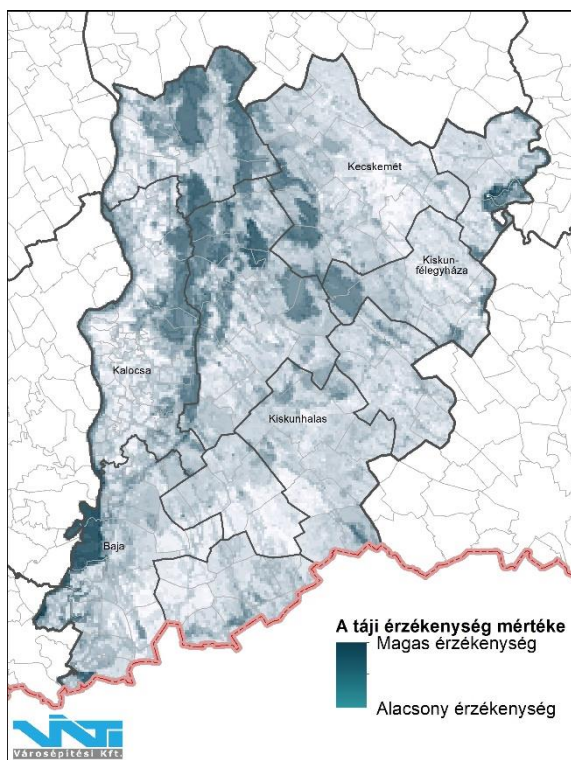
- A táj legterheltebb részei a már beépület területek. A vizsgálat során a belterületek rajzolták ki a településhálózat elemeit. Az ezeket összekötő közlekedéshálózati, illetve infrastrukturális elemek jelennek meg terhel tényezőként.

Az alacsonyabban terhelhető területek közé az alábbi települések tartoznak:

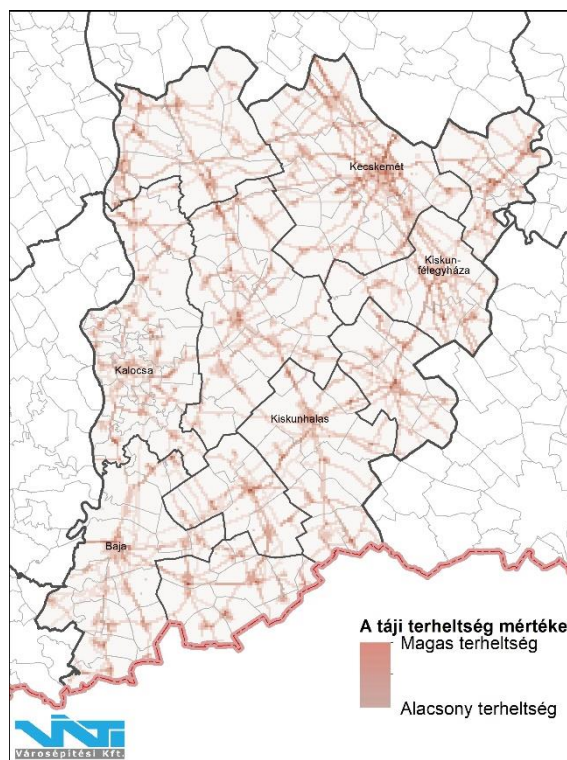
- A vármegye északnyugati és délnyugati részén fekvő települések tartoznak ide, mint például Kunszentmiklós, Szabadszállás, Fülöpszállás, illetve Baja.
- A kevésbé terhelhető területek természetvédelmi érintettsége rendkívül magas.
- Környezetterhelés tekintetében további érzéken terület a Harta – Kiskunhalas – Bugac – Izsák által körbehatárolt terület.
- Tizsakécske területe további érzéken területnek számít.
- A terhelhetőség eredménye jól kirajzolja, hogy a környezetterhelés tekintetében a legérzékenyebb területek a szikes tavakkal érintett területek, illetve a holtágakkal lefedett területek.

A magasabban terhelhető területek közé az alábbi területek tartoznak:

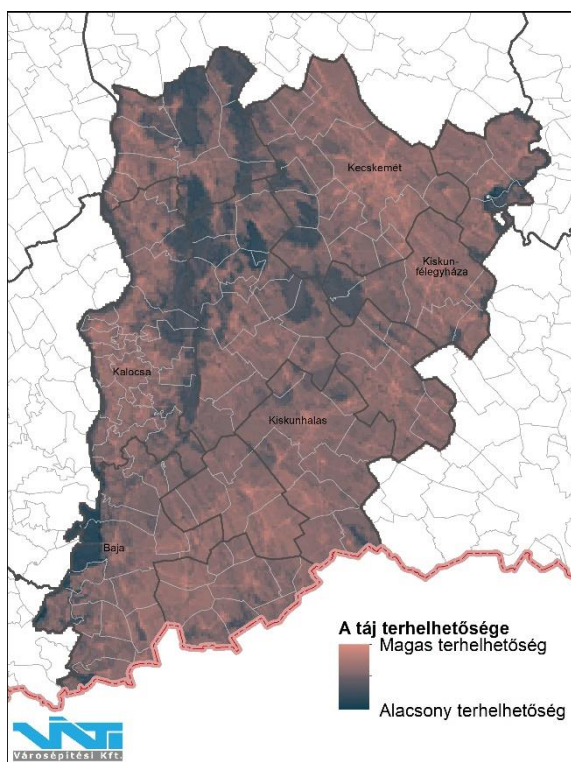
- A táji terhelhetőség tekintetében ki kell hangsúlyozni, hogy habár szinte mindegyik település érintett természeti értékekkel, illetve természetvédelmi oltalom alatt álló elemekkel, a vizsgálat az érintettségek számát és kiterjedését veszi figyelembe.
- A magasabban terhelhető területek a vármegye északi részén: Városhely és Kunszállás.
- A Vármegye déli részén, a Bajától keletre található településegység a tájérzékenységi és tájterheltségi tényezők tekintetében a megye többi részéhez viszonyítva magasabb mértékben terhelhető.

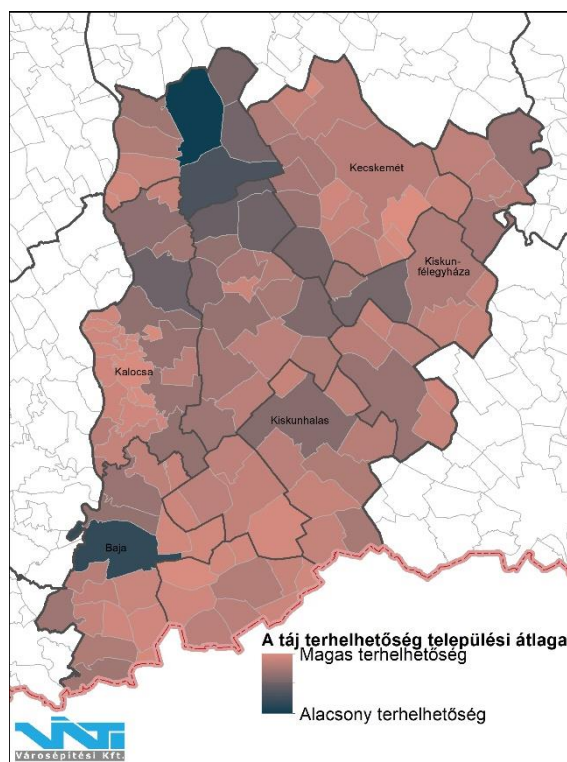
270. ábra: A táji érzékenység mértéke
(Forrás: Szerző szerkesztése)

271. ábra: A táji terheltség mértéke
(Forrás: Szerző szerkesztése)

272. ábra: A táj terhelhetősége
(Forrás: Szerző szerkesztése)

273. ábra: A táj terhelhetőség települési átlaga
(Forrás: Szerző szerkesztése)

1. SZ. FÜGGELÉK: BÁCS-KISKUN VÁRMEGYE VILÁGÖRÖKSÉGI ÉS VILÁGÖRÖKSÉGI VÁROMÁNYOS HELYSZÍNEI

1. sz. függelék: Bács-Kiskun vármegye világörökségi és világörökségi várományos helyszínei
(Forrás: A Világörökség Várományos Helyszínek Jegyzékéről szóló 27/2015. (VI. 2.) MvM rendelet)

1.1. A római birodalom határai – A dunai limes magyarországi szakasza

Sorsz.	A várományos helyszín megjelölése	Település	A helyszínrész befoglaló jellemző EOY koordinátái
1.	A római birodalom határai – A dunai limes magyarországi szakasza	Dunafalva	628355,83063 628639,82868 628479,82318 628203,82350

1.2. Lechner Ödön művei

Sorsz.	A várományos helyszín megjelölése	Település	Hrsz.	EOY koordináta
1.	Városháza	Kecskemét	1	699059, 173795

1.3. Magyarországi tájházak hálózata

Sorsz.	A várományos helyszín megjelölése	Település	Hrsz.	EOY koordináta
1.	Dunapataji Helytörténeti és Néprajzi Gyűjtemény	Dunapataj	1792	646299, 144286
2.	Dunavecsei Helytörténeti Kiállítás	Dunavecse	64	644209, 174713
3.	Petőfi Szülőház és Emlékmúzeum	Kiskörös	2678	668230, 141654
4.	Szlovák Tájház	Kiskörös	1497	668162, 142160
5.	Nyakvágó Csárda	Kunszentmiklós	028/2	657266, 181046
6.	Lajosmizsei Közérdekű Muzeális Kiállítóhely	Lajosmizse	056/3	690834, 184825
7.	Petőfi Sándor Emlékkiállítás	Szalkszentmárton	101	647158, 181353
8.	Benedek Péter Emlékház	Uzód	820/2	638989, 136361

2. SZ. FÜGGELÉK: BÁCS-KISKUN VÁRMEGYE MŰEMLÉKEI

2. sz. függelék: Bács-Kiskun vármegye műemlékei
(Forrás: Építési és Közlekedési Minisztérium Műemlékvédelemért Felelős Helyettes Államtitkára
adatszolgáltatása, 2023)

Törzssz.	Azonosító	Helység	Cím	Név	Védelem	Bírs. kat.
669	2089	Akasztó	Fő u. 42.	R. k. templom	Műemlék	II.
669	20512	Akasztó		R. k. templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
626	2090	Apostag	Damjanich u. 17.	R. k. templom (Urunk Mennybemenetele)	Műemlék	II.
625	2091	Apostag	Damjanich u. 11.	R. k. plébániaház	Műemlék	II.
628	2092	Apostag	Hunyadi János u. 14.	Ev. templom	Műemlék	II.
10004	2093	Apostag	Iskola u. 1.	Rabbiház	Műemlék	I.
627	2094	Apostag	Iskola u. 5.	Zsinagóga (faluház, könyvtár, kiállítótér)	Műemlék	II.
626	20513	Apostag		R. k. templom (Urunk Mennybemenetele) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
628	20515	Apostag		Ev. templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
627	20517	Apostag		Zsinagóga (faluház, könyvtár, kiállítótér) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
606	2137	Bácsalmás	Hősök tere	R. k. templom (Szent Kereszt felmagasztalása)	Műemlék	II.
9954	2138	Bácsalmás	Hősök tere 7.	eklektikus lakóház, v. Siskovics kúria	Műemlék	II.
10634	2139	Bácsalmás	Hősök tere 3.	volt Csauscher palota	Műemlék	II.
10635	2140	Bácsalmás	Hősök tere 4.	volt Ulrich palota	Műemlék	II.
9954	16781	Bácsalmás	Hősök tere 7.	Fészer	Műemlék [tartozék]	II.
10634	16782	Bácsalmás	Hősök tere 3.	Melléképület	Műemlék [tartozék]	II.
606	20951	Bácsalmás		R. k. templom (Szent Kereszt felmagasztalása) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	I.
9954	20952	Bácsalmás		eklektikus lakóház, v. Siskovics kúria ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	I.
10634	20953	Bácsalmás		volt Csauscher palota ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
10635	20954	Bácsalmás		volt Ulrich palota ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
608	2141	Bácsborsód	Bajcsy-Zsilinszky út 9.	R. k. plébánia, Latinovits-kúria	Műemlék	II.
607	2142	Bácsborsód	Szabadság tér 8.	R. k. templom	Műemlék	II.
608	20955	Bácsborsód		R. k. plébánia, Latinovits-kúria ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
607	20956	Bácsborsód		R. k. templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
553	2095	Baja	Rókus utca 2.	Szent Rókus-kápolna	Műemlék	II.
561	2096	Baja	Rókus utca 2.	Lagner-síremlék	Műemlék	II.
523	2097	Baja	Oroszlán utca 2/a	Művészház, Egykori Vojnich kuria	Műemlék	II.
524	2098	Baja	Árpád u. 13.	Lakóház	Műemlék	II.
526	2099	Baja	Deák Ferenc u. 4.	Ferences templom (Szent Antal)	Műemlék	II.

Törzssz.	Azonosító	Helység	Cím	Név	Védelem	Bírs. kat.
525	2100	Baja	Deák Ferenc u. 4.	Ferences rendház	Műemlék	II.
534	2101	Baja	Deszkás u. 21.	Lakóház	Műemlék	II.
535	2102	Baja	Dózsa György u. 18.	Kliegel-ház (Liszt Ferenc Zeneiskola)	Műemlék	II.
537	2103	Baja	Eötvös u. 1.	Lakóház	Műemlék	I.
538	2104	Baja	Eötvös u. 3.	Lakóház	Műemlék	II.
540	2105	Baja	Kálvária utca	Kálvária-kápolna (Hétfájdalmú Szűz)	Műemlék	II.
541	2106	Baja	Kölcsey Ferenc u. 12.	Lakóház	Műemlék	II.
542	2107	Baja	Kölcsey u. 18.	Lakóház	Műemlék	II.
543	2108	Baja	Kölcsey Ferenc u. 21.	Lakóház	Műemlék	II.
544	2109	Baja	Kölcsey Ferenc utca 23.	Ecetgyár, magtár és tűzoltósági épület épületegyüttese	Műemlék	II.
546	2110	Baja	Kölcsey Ferenc u. 31.	Laktanya	Műemlék	II.
547	2111	Baja	Kölcsey u. 33-35.	Lakóház	Műemlék	I.
548	2112	Baja	Kölcsey Ferenc utca 31.	Méntelep	Műemlék	II.
551	2113	Baja	Munkácsy Mihály u. 9.	Zsinagóga	Műemlék	II.
549	2114	Baja	Oroszlán u. 10.	Bogner-ház	Műemlék	II.
8924	2115	Baja	Pandúr utca 51.	Lakóház (Bunyevec Tájház)	Műemlék	II.
554	2116	Baja	Szabadság u. 6. - Batthyány Lajos u. 9.	Gör. kel. szerb templom	Műemlék	I.
555	2117	Baja	Szabadság u. 46.	Lakóház	Műemlék	II.
10672	2118	Baja	Szegedi út	Zsidó temető	Műemlék	II.
563	2119	Baja	Szent Imre tér	Szt. Flórián szobor	Műemlék	II.
564	2120	Baja	Szent Imre tér	Plébániatemplom	Műemlék	II.
562	2121	Baja	Szent Imre tér	R. k. plébániaház	Műemlék	II.
528	2122	Baja	Szentháromság tér	Szentháromság oszlop	Műemlék	II.
527	2123	Baja	Szentháromság tér 1., Deák Ferenc utca 2., Szentháromság tér 1. - Deák Ferenc utca 2.	Városháza (Grassalkovich-ház)	Műemlék	II.
529	2124	Baja	Szentháromság tér 2., Deák Ferenc utca 1.	Takarékpénztár (Türr István Múzeum és OTP)	Műemlék	II.
530	2125	Baja	Szentháromság tér 3.	Lakóház, áruház (volt Rosenfeld Áruház)	Műemlék	II.
531	2126	Baja	Szentháromság tér 4.	Lakóház	Műemlék	II.
532	2127	Baja	Szentháromság tér 5.	Lakóház	Műemlék	II.
533	2128	Baja	Szentháromság tér 11., Eötvös utca 2., Szentháromság tér 11. - Eötvös József utca 2.	Fischer-féle alapítványi ház	Műemlék	II.
556	2129	Baja	Táncsics-u. 16.	Földszintes lakóház	Műemlék	II.
557	2130	Baja	Táncsics Mihály u. 21.	Görögkeleti szerb templom (Szent Miklós)	Műemlék	II.
559	2131	Baja	Táncsics Mihály utca 29.	Lakóház	Műemlék	II.
560	2132	Baja	Táncsics-u. 36.	Földszintes lakóház	Műemlék	II.
558	2133	Baja	Telcs Ede u. 1. - Táncsics Mihály u. 28.	Földszintes sarokház	Műemlék	II.
565	2134	Baja	Tóth Kálmán u. 10.	Lakóház	Műemlék	II.
536	2135	Baja	Bajaszentistván, Dózsa György u. 184.	R. k. plébániatemplom	Műemlék	II.
11284	11943	Baja	Arad utca-Állomás tér-Köztársaság tér-Szegedi	Baja MJT, Történelmi belváros	Műemléki jelentőségű terület	I.

Törzssz.	Azonosító	Helység	Cím	Név	Védelem	Bírs. kat.
			út-Tóth Kálmán utca- Deák Ferenc utca			
544	12248	Baja	Kölcsey Ferenc u. 23.	falazott kerítésfal gyalogkapuval és kocsiáthajtóval	Műemlék	II.
554	13526	Baja	Szabadság u. 6. - Batthyány Lajos u. 9.	alapítványi ház	Műemlék	II.
544	13685	Baja	Kölcsey Ferenc utca	Ecetgyár, magtár és tűzoltósági épület épületegyüttes műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
544	16729	Baja	Kölcsey Ferenc u. 23.	Magtár	Műemlék	II.
544	16730	Baja	Kölcsey Ferenc u. 23.	Tűzoltósági épület	Műemlék	II.
10672	16771	Baja	Szegedi út	Fischer család kriptája	Műemlék	II.
526	17283	Baja		Ferences templom ex- lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
539	17401	Baja	Deák Ferenc u. 4.	Mater Dolorosa szobor	Műemlék	II.
544	18749	Baja	Kölcsey Ferenc utca 23.	Malátaerjesztő	Műemlék	II.
528	19260	Baja		Szentháromság oszlop ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
540	20533	Baja		Kálvária-kápolna (Hétfájdalmú Szűz) ex- lege műemléki környezete	Műemléki környezet	I.
8924	20545	Baja		Lakóház (Bunyevec Tájház) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	I.
536	20547	Baja		R. k. plébániatemplom ex-lege műemléki környezet	Műemléki környezet	I.
10672	20548	Baja		Zsidó temető ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
553	23293	Baja		Szent Rókus-kápolna ex- lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
523	23663	Baja		Művészház, Egykori Vojnich kuria ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
524	23664	Baja		Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	I.
525	23665	Baja		Ferences rendház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	I.
534	23666	Baja		Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	I.
535	23667	Baja		Kliegel-ház (Liszt Ferenc Zeneiskola) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	I.
537	23668	Baja		Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	I.
547	23675	Baja		Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
548	23677	Baja		Ménteleg ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
551	23678	Baja		Zsinagóga ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
554	23681	Baja		Gör. kel. szerb templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
555	23682	Baja		Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
563	23684	Baja		Szt. Flórián szobor ex- lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.

Törzssz.	Azonosító	Helység	Cím	Név	Védelem	Bírs. kat.
564	23685	Baja		Plébániatemplom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
562	23686	Baja		R. k. plébániaház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
527	23688	Baja		Városháza (Grassalkovich-ház) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
533	23694	Baja		Fischer-féle alapítványi ház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	I.
556	23696	Baja		Földszintes lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	I.
557	23768	Baja		Görögkeleti szerb templom (Szent Miklós) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
559	23770	Baja		Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
560	23772	Baja		Földszintes lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
558	23773	Baja		Földszintes sarokház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
565	23774	Baja		Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
539	23777	Baja		Mater Dolorosa szobor ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
9888	2136	Balotaszállás	IV. körzet	Pince-présház	Műemlék	II.
648	2143	Bátya	Kossuth Lajos út 9. sz. ház előtt	Nepomuki Szent János-szobor	Műemlék	I.
647	2144	Bátya	Templom u. 4.	R. k. templom	Műemlék	I.
648	20519	Bátya		Nepomuki Szent János-szobor ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
647	20520	Bátya		R. k. templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
9510	2146	Bugac	Nagybugac 100.	Ún. "Buzsik csőszház"	Műemlék	II.
9212	2149	Bugac	Nagybugac 152.	Holló-tanya	Műemlék	II.
8998	2151	Bugac	Nagybugac 166.	Kovács-tanya	Műemlék	II.
9510	16786	Bugac	Nagybugac 100.	Náddal fedett ól	Műemlék [tartozék]	I.
9212	16787	Bugac	Nagybugac 152.	Melléképület	Műemlék	II.
9212	16788	Bugac	Nagybugac 152.	Kukoricagóré	Műemlék	II.
8998	16789	Bugac	Nagybugac 166.	Istálló-kocsiszín	Műemlék [tartozék]	II.
8998	16790	Bugac	Nagybugac 166.	Ól	Műemlék [tartozék]	II.
8998	16791	Bugac	Nagybugac 166.	Fészer	Műemlék [tartozék]	II.
8998	16824	Bugac	Nagybugac 166.	Gémeskút	Műemlék [tartozék]	II.
9212	16826	Bugac	Nagybugac 152.	Holló-tanyaház	Műemlék	II.
8998	16828	Bugac	Nagybugac 166.	Kovács-tanyaház	Műemlék	II.
9510	20522	Bugac		Ún. "Buzsik csőszház" ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
8998	20527	Bugac		Kovács-tanya ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
609	2153	Csátalja	Erzsébet u.	R. k. temetőkápolna (Szent Vendel)	Műemlék	II.

Törzssz.	Azonosító	Helység	Cím	Név	Védelem	Bírs. kat.
609	20529	Csátalja		R. k. temetőkápolna (Szent Vendel) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
610	2154	Dávod	Dózsa György u. 49-53.	R. k. templom (Magyarok Nagyasszonya)	Műemlék	II.
610	20530	Dávod		R. k. templom (Magyarok Nagyasszonya) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
8713	2155	Dunaegyháza	Ady Endre u. 15.	Lakóház	Műemlék	I.
629	2156	Dunaegyháza	Mikszáth Kálmán u. 34.	Ev. templom	Műemlék	II.
8713	20531	Dunaegyháza		Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
629	20532	Dunaegyháza		Ev. templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	I.
224	2157	Dunafalva	Duna folyam	Contra Florentiam kikötőerőd	Műemlék	II.
224	20957	Dunafalva		Contra Florentiam kikötőerőd ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
650	2158	Dunapataj	Bem József u. 34.	Népi lakóház	Műemlék	I.
6837	2159	Dunapataj	Béke tér	Dunapataj ref. templom műemléknek "műemléki környezete"	Műemléki környezet	I.
649	2160	Dunapataj	Béke tér	Ref. templom	Műemlék	II.
651	2161	Dunapataj	Jókai Mór utca 8.	Lakóház és kovácsműhely (tájház)	Műemlék	II.
652	2162	Dunapataj	Jókai Mór utca 10.	Falumúzeum lakóház + istálló	Műemlék	II.
10142	2163	Dunapataj	Kossuth Lajos u. 2.	R. k. templom (Magyarok Nagyasszonya)	Műemlék	II.
10149	2164	Dunapataj	Ordasi út 21.	Petőfi Mgtsz, Cselédház	Műemlék	II.
10143	2165	Dunapataj	Petőfi Sándor u. 20.	Tanácsház	Műemlék	II.
652	13197	Dunapataj	Jókai Mór utca 10.	Lakóház (múzeum)	Műemlék	II.
652	13198	Dunapataj	Jókai Mór utca 10.	istálló	Műemlék	I.
651	13199	Dunapataj	Jókai Mór utca 8.	lakóház	Műemlék	I.
651	13200	Dunapataj	Jókai Mór utca 8.	kovácsműhely	Műemlék	II.
10142	16807	Dunapataj	Kossuth Lajos u. 2.	Kőfeszület Mária Magdolnával	Műemlék [tartozék]	II.
650	20549	Dunapataj		Népi lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
651	20550	Dunapataj		Lakóház és kovácsműhely (tájház) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
652	20551	Dunapataj		Falumúzeum lakóház + istálló ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
10142	20552	Dunapataj		R. k. templom (Magyarok Nagyasszonya) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
10143	20554	Dunapataj		Tanácsház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
6870	2166	Dunavecse	Petőfi Sándor tér 1.	Helytörténeti Múzeum	Műemlék	I.
630	2167	Dunavecse	Templom tér	Ref. templom	Műemlék	I.
6871	2168	Dunavecse	Zrínyi u. 23.	Lakóház	Műemlék	II.
6870	20555	Dunavecse		Helytörténeti Múzeum ex-lege műemléki környezet	Műemléki környezet	II.
6871	20556	Dunavecse		Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
630	20557	Dunavecse		Ref. templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.

Törzssz.	Azonosító	Helység	Cím	Név	Védelem	Bírs. kat.
9114	2169	Érsekhalma	Szőlőtelep	volt Érseki nyaraló	Műemlék	II.
657	2171	Foktő	Fő utca 79.	Ref. templom	Műemlék	II.
658	2172	Foktő	Fő utca 91.	R. k. templom	Műemlék	II.
657	17475	Foktő		Ref. templom ex lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
658	20559	Foktő		R. k. templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
670	2173	Fülöpszállás	Kiskunság tér	Ref. templom	Műemlék	I.
9511	2175	Fülöpszállás	Székekpuszta 29.	un. "Borda-tanya"	Műemlék	I.
670	20560	Fülöpszállás		Ref. templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
614	2176	Gara	Kossuth Lajos u. 80.	R. k. templom (Szent László király)	Műemlék	I.
614	20563	Gara		R. k. templom (Szent László király) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	I.
659	2177	Géderlak	Kossuth u. 93.	R. k. templom	Műemlék	I.
659	20564	Géderlak		R. k. templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
660	2178	Hajós	Köztársaság tér	Kastély, négy saroktoronnyal	Műemlék	I.
661	2179	Hajós	Köztársaság tér	R. k. templom	Műemlék	II.
663	2180	Hajós	Köztársaság tér	Nepomuki Szent János-szobor	Műemlék	II.
6839	2181	Hajós	Köztársaság tér	Hajós, rk. templom műemléknek műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
662	2182	Hajós	Köztársaság tér 7.	R. k. plébániaház	Műemlék	II.
8610	2183	Hajós	Pincefal, Hajósi u.	Pince	Műemlék	II.
8610	20565	Hajós		Pince ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	I.
663	23779	Hajós		Nepomuki Szent János-szobor ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	I.
662	23781	Hajós		R. k. plébániaház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	I.
632	2184	Harta	Templom utca	Ev. templom	Műemlék	I.
631	2185	Harta	Templom u. 71.	Ref. templom	Műemlék	I.
632	20566	Harta		Ev. templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
631	20567	Harta		Ref. templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
9113	2186	Helvécia	Gazdasági dűlő 11.	"Bagolyvár"	Műemlék	II.
9113	20981	Helvécia		"Bagolyvár" ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
8803	2187	Hercegszántó	Alkotmány tér	Görögkeleti templom (Isten Anyja születése)	Műemlék	II.
9155	2188	Hercegszántó	Karapancsa	Vadászkastély	Műemlék	II.
9156	2189	Hercegszántó	Karapancsa	Kiskastély	Műemlék	II.
615	2190	Hercegszántó	Kossuth u. 18.	R. k. templom (Nagyboldogasszony)	Műemlék	II.
9156	13527	Hercegszántó	Karapancsa	Cselédház	Műemlék [tartozék]	II.
9156	13528	Hercegszántó	Karapancsa	Istálló és kocsiszín	Műemlék [tartozék]	I.
8803	20568	Hercegszántó		Görögkeleti templom (Isten Anyja születése) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
9155	20569	Hercegszántó		Vadászkastély ex-lege műemléki környezet	Műemléki környezet	II.

Törzssz.	Azonosító	Helység	Cím	Név	Védelem	Bírs. kat.
9156	20570	Hercegszántó		Kiskastély ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
615	20571	Hercegszántó		R. k. templom (Nagyboldogasszony) ex-lege műemléki környezet	Műemléki környezet	I.
10035	2191	Imrehegy	Felsőkistelek dűlő 46.	Erdészház	Műemlék	I.
9512	2192	Imrehegy	Szarkás 136.	Volt érseki borászati központ	Műemlék	I.
9512	20573	Imrehegy		Volt érseki borászati központ ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
9513	2193	Izsák	Matyó dűlő 81.	"B. Bognár tanya"	Műemlék	II.
665	2194	Izsák	Béke u.	R. k. templom (Szent Mihály)	Műemlék	II.
666	2195	Izsák	Kecskeméti út 3.	Piéta-szobor	Műemlék	I.
9513	16905	Izsák	Matyó dűlő 81.	Lakóház	Műemlék	II.
9513	16906	Izsák	Matyó dűlő 81.	Istálló	Műemlék	II.
9513	16907	Izsák	Matyó dűlő 81.	Kamra	Műemlék	I.
665	20575	Izsák		R. k. templom (Szent Mihály) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	I.
666	20576	Izsák		Piéta-szobor ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
687	2196	Jánoshalma	Bajai u. 75.	Bognár Józsefné féle szélmalom	Műemlék	II.
685	2197	Jánoshalma	Béke tér	R. k. templom (Szent Anna)	Műemlék	II.
686	2198	Jánoshalma	Bíró Béla utca 7-9.	Orczy-kastély	Műemlék	II.
9514	2199	Jánoshalma	Dózsa György út 141.	Hengermalom	Műemlék	II.
10341	2200	Jánoshalma	Petőfi Sándor u. 3.	Zsinagóga és volt iskolaépület	Műemlék	II.
11573	12552	Jánoshalma		Jánoshalma településközpont műemléki jelentőségű területe	Műemléki jelentőségű terület	II.
10341	13201	Jánoshalma	Petőfi Sándor u. 3.	Zsinagóga	Műemlék	II.
10341	13202	Jánoshalma	Petőfi Sándor u. 3.	Volt iskolaépület	Műemlék	II.
11591	17178	Jánoshalma	Dózsa György utca 96.	Lakóépület	Műemlék	II.
11590	17180	Jánoshalma	Dózsa György utca 94.	Lakóépület	Műemlék	II.
11592	18771	Jánoshalma	Dózsa György utca 102.	Lakóépület	Műemlék	II.
11593	18772	Jánoshalma	Kossuth Lajos utca 5.	Lakóépület	Műemlék	II.
11590	19138	Jánoshalma		Lakóépület műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
11591	19139	Jánoshalma		Lakóépület műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
11592	19140	Jánoshalma		Lakóépület műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
11593	19141	Jánoshalma		Lakóépület műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
687	20577	Jánoshalma		Bognár Józsefné féle szélmalom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
685	20578	Jánoshalma		R. k. templom (Szent Anna) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
686	20579	Jánoshalma		Orczy-kastély ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
10341	20580	Jánoshalma		Zsinagóga és volt iskolaépület ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.

Törzssz.	Azonosító	Helység	Cím	Név	Védelem	Bírs. kat.
9514	20983	Jánoshalma		Hengermalom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	I.
584	2201	Kalocsa	Asztrik tér 1.	Kanonokház	Műemlék	I.
576	2202	Kalocsa	Asztrik tér 3.	Zárda, templom (Szent József) és leánynevelő intézet	Műemlék	I.
6800	2203	Kalocsa	Eszperantó u.	Érseki magtár	Műemlék	I.
567	2204	Kalocsa	Hunyadi János u. 2.	Egyemletes sarokház	Műemlék	I.
566	2205	Kalocsa	Szent István király utca 2-4.	Lakóház (Liszt Ferenc Zeneiskola)	Műemlék	II.
577	2206	Kalocsa	Kunszt József utca 12.	Érseki istálló	Műemlék	II.
568	2207	Kalocsa	Szent István király utca 1.	Lakóház	Műemlék	II.
569	2208	Kalocsa	Szent István király utca 2-4.	Nagyszeminárium (Tomori Pál Főiskola)	Műemlék	II.
570	2209	Kalocsa	Szent István király utca 6.	Huber-ház (Paprikamúzeum)	Műemlék	II.
571	2210	Kalocsa	Szent István király utca 14.	Szent István úti Általános Iskola	Műemlék	II.
572	2211	Kalocsa	Szent István király utca 18.	volt Jezsuita rendház	Műemlék	II.
573	2212	Kalocsa	Hunyadi János u. 23-25.	Gimnázium (Szent István Gimnázium)	Műemlék	II.
574	2213	Kalocsa	Szent István király utca 21.	Lakóház	Műemlék	II.
578	2214	Kalocsa	Szentháromság tér	Szentháromság oszlop	Műemlék	II.
579	2215	Kalocsa	Szentháromság tér	Érseki székesegyház	Műemlék	II.
580	2216	Kalocsa	Szentháromság tér 1., Deák Ferenc utca 2., Szentháromság tér 1. - Deák Ferenc utca 2.	Érseki palota	Műemlék	I.
581	2217	Kalocsa	Szentháromság tér	Lakóház	Műemlék	II.
582	2218	Kalocsa	Szentháromság tér	Lakóház	Műemlék	II.
583	2219	Kalocsa	Szentháromság tér 4.	Érseki jószágkormányozóság	Műemlék	I.
8698	2220	Kalocsa		Kalocsa, Műemléki jelentőségű terület	Műemléki jelentőségű terület	I.
576	13535	Kalocsa	Asztrik tér 3.	Zárda	Műemlék	I.
576	13599	Kalocsa	Asztrik tér 7.	leánynevelő intézet	Műemlék	II.
570	16930	Kalocsa	István király u. 6.	Pince	Műemlék	II.
8698	19261	Kalocsa		Kalocsa, Műemléki jelentőségű terület ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
584	23786	Kalocsa		Kanonokház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
576	23787	Kalocsa		Zárda, templom (Szent József) és leánynevelő intézet ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	I.
567	23789	Kalocsa		Egyemletes sarokház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
566	23791	Kalocsa		Lakóház (Liszt Ferenc Zeneiskola) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
577	23792	Kalocsa		Érseki istálló ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	I.
568	23793	Kalocsa		Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
569	23794	Kalocsa		Nagyszeminárium (Tomori Pál Főiskola) ex-	Műemléki környezet	II.

Törzssz.	Azonosító	Helység	Cím	Név	Védelem	Bírs. kat.
				lege műemléki környezete		
570	23796	Kalocsa		Huber-ház (Paprikamúzeum) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
572	23799	Kalocsa		volt Jezsuita rendház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
573	23801	Kalocsa		Gimnázium (Szent István Gimnázium) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	I.
574	23803	Kalocsa		Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	I.
578	23804	Kalocsa		Szentháromság oszlop ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	I.
579	23806	Kalocsa		Érseki székese gyház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	I.
580	23807	Kalocsa		Érseki palota ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
581	23809	Kalocsa		Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
582	23811	Kalocsa		Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
583	23812	Kalocsa		Érseki jószágkormányzóság ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
671	2221	Kecel	Császártöltési u. 43.	R. k. temető kápolna	Műemlék	I.
672	2222	Kecel	Szabadság tér 12.	R. k. templom	Műemlék	II.
671	20584	Kecel		R. k. temető kápolna ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
672	20585	Kecel		R. k. templom ex. lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
9987	2223	Kecskemét	Művésztelep utca 8.	Századfordulón épített művésztelep	Műemlék	II.
10657	2224	Kecskemét	Lechner Ödön út-Kossuth tér-Csányi u.-Kiskörút-Széchenyi tér-Konszonol tér-Nagykőrös u.	Kecskemét, Belváros műemléki jelentőségű terület	Műemléki jelentőségű terület	II.
481	2225	Kecskemét	Arany János u.	Ev. templom	Műemlék	I.
483	2227	Kecskemét	Batthyány u. 4.	Lakóház	Műemlék	II.
484	2228	Kecskemét	Batthyány utca 6.	Lakóház	Műemlék	II.
521	2230	Kecskemét	Belsőnyír tanya 147.	Sarlós Boldogasszony-kápolna	Műemlék	I.
489	2231	Kecskemét	Czollner tér	Szt. Erzsébet templom	Műemlék	II.
490	2232	Kecskemét	Czollner tér 3.	Iskola, Lovarda	Műemlék	II.
9473	2233	Kecskemét	Dömötör u. 4.	Kétfestőműhely és lakóépülete	Műemlék	I.
506	2234	Kecskemét	Kossuth tér 2.	R. k. plébánia	Műemlék	II.
10663	2235	Kecskemét	Izsáki út 3.	Volt Rudolf laktanya	Műemlék	II.
10902	2236	Kecskemét	Izsáki út 4.	Erzsébet laktanya legénységi épülete, lovardája, és kerítése	Műemlék	II.
494	2237	Kecskemét	Jókai u. 1.	Piarista templom (Szentháromság)	Műemlék	II.
495	2238	Kecskemét	Piaristák tere 6	Piarista rendház és kollégium	Műemlék	I.
496	2239	Kecskemét	Jókai u. 9.	Lakóház	Műemlék	II.
497	2240	Kecskemét	Katona József tér	Szentháromság-oszlop	Műemlék	II.

Törzssz.	Azonosító	Helység	Cím	Név	Védelem	Bírs. kat.
503	2241	Kecskemét	Kéttemplom köz 1.	v. ferences kolostor	Műemlék	I.
10929	2242	Kecskemét	Katona József tér	Színházépület	Műemlék	II.
10026	2243	Kecskemét	Katona József tér 8--2.	Volt ortodox zsinagóga	Műemlék	II.
499	2244	Kecskemét	Kálvin tér 1.	Ref. Ókollégium	Műemlék	II.
9072	2245	Kecskemét	Kápolna u. 15.	Lakóépület	Műemlék	II.
519	2246	Kecskemét	Kápolna u. 6.	Lakóház	Műemlék	II.
9071	2247	Kecskemét	Losonci utca 9.	Lakóépület	Műemlék	II.
520	2248	Kecskemét	Végh Mihály utca 1.	Lakóház	Műemlék	II.
500	2249	Kecskemét	Klapka u. 34.	Klapka-ház (Bozsó Gyűjtemény)	Műemlék	II.
501	2250	Kecskemét	Szabadság tér, Szabadság tér 2.	Ref. templom	Műemlék	II.
502	2251	Kecskemét	Kossuth tér	R. k. templom, Ferences templom	Műemlék	II.
517	2252	Kecskemét	Széchenyi tér	Görögkeleti templom (Szentháromság)	Műemlék	II.
504	2253	Kecskemét	Kossuth tér 1.	Városi Tanácsház	Műemlék	II.
505	2254	Kecskemét	Kossuth tér 2.	R.k. plébánia-templom	Műemlék	I.
10908	2255	Kecskemét	Kölcsey Ferenc u. 3.	Orvos- és Gyógyisertörténeti Múzeum épülete	Műemlék	II.
10922	2256	Kecskemét	Kölcsey Ferenc u. 7.	Lakóház és melléképítmények	Műemlék	II.
507	2257	Kecskemét	Lechner Ödön utca 1.	Lakóház	Műemlék	II.
522	2258	Kecskemét	Árpád krt.	Szentháromság-kápolna	Műemlék	II.
508	2259	Kecskemét	Lestár tér 1.	Lakóház	Műemlék	II.
510	2261	Kecskemét	Munkácsy Mihály utca 14.	Lakóház (Nemzetközi Kerámia Stúdió)	Műemlék	II.
511	2262	Kecskemét	Munkácsy Mihály utca 29.	Lakóház	Műemlék	II.
512	2263	Kecskemét	Nagykőrösi utca 27.	Lakóház	Műemlék	II.
493	2264	Kecskemét	Gáspár András u. 11.	Bánó-ház (Naiv Művészek Múzeuma)	Műemlék	I.
513	2265	Kecskemét	Rákóczi Ferenc út 1.	Cifra Palota	Műemlék	II.
10768	2266	Kecskemét	Rákóczi Ferenc út 3.	Városi Kaszinó	Műemlék	II.
10677	2267	Kecskemét	Rákóczi Ferenc út 7.	Megyei Bíróság és Büntetésvégrehajtási Intézet	Műemlék	I.
9449	2268	Kecskemét	Serfőző u. 19.	Lakóépület, Serház	Műemlék	II.
514	2269	Kecskemét	Nagykőrösi utca 5. A	Régi zsinagóga	Műemlék	II.
515	2270	Kecskemét	Szabadság tér 3.	Luther-palota	Műemlék	II.
516	2271	Kecskemét	Szabadság tér 7.	Ref. újkollégium	Műemlék	II.
10813	2272	Kecskemét	Széchenyi István tér 7.	Ifjúsági Ház, egykori Iparos Otthon	Műemlék	II.
10460	2273	Kecskemét	Széchenyi István tér 9.	Lakóház, jelenleg ortodox egyházműv. gyűjtemény	Műemlék	II.
11035	11371	Kecskemét	Rákóczi Ferenc utca 15.	Városi Filmszínház	Műemlék	II.
514	13530	Kecskemét	Rákóczi út 2.	Új zsinagóga	Műemlék	I.
11035	13688	Kecskemét	Károlyi utca	Városi mozi műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
9449	16951	Kecskemét	Serfőző u. 19.	Pince	Műemlék [tartozék]	II.
9449	16956	Kecskemét	Serfőző u. 19.	Istálló	Műemlék [tartozék]	II.
9449	16957	Kecskemét	Serfőző u. 19.	Magtár	Műemlék [tartozék]	II.

Törzssz.	Azonosító	Helység	Cím	Név	Védelem	Bírs. kat.
9449	16959	Kecskemét	Serfőző u. 19.	épület	Műemlék [tartozék]	II.
9473	16961	Kecskemét	Dömötör u. 4.	Lakóépület	Műemlék	II.
9473	16962	Kecskemét	Dömötör u. 4.	Kékfestőműhely	Műemlék	II.
9987	16964	Kecskemét	Művésztelep u. 7.	Műteremvilla	Műemlék	I.
9987	16965	Kecskemét	Művésztelep u. 2-8.	Műteremház	Műemlék	II.
10663	16966	Kecskemét	Izsáki út 3.	Törzstishti épület	Műemlék	I.
10663	16967	Kecskemét	Izsáki út 3.	Gyengélkedő épülete	Műemlék	II.
10663	16968	Kecskemét	Izsáki út 3.	Altishti szállás	Műemlék	II.
10663	16969	Kecskemét	Izsáki út 3.	Legénységi épület	Műemlék	II.
10663	16970	Kecskemét	Izsáki út 3.	Istálló	Műemlék	II.
10663	16971	Kecskemét	Izsáki út 3.	Lovarda	Műemlék	II.
10663	16973	Kecskemét	Izsáki út 3.	Kispuska lőtér	Műemlék	II.
10663	16975	Kecskemét	Izsáki út 3.	Fürdő épület	Műemlék	II.
10663	16977	Kecskemét	Izsáki út 3.	ÉNy-i Altishti épület	Műemlék	II.
10677	16978	Kecskemét	Rákóczi út 7.	Melléképületek	Műemlék [tartozék]	II.
10768	16980	Kecskemét	Rákóczi út 3.	Melléképületek	Műemlék [tartozék]	II.
10902	16981	Kecskemét	Izsáki út 4.	Legénységi épület	Műemlék	II.
10902	16982	Kecskemét	Izsáki út 4.	Lovarda	Műemlék	II.
10902	16983	Kecskemét	Izsáki út 4.	Kerítés	Műemlék	II.
507	17284	Kecskemét		Lakóház ex-lege műemléki környezet	Műemléki környezet	I.
10663	17410	Kecskemét	Izsáki út 3.	Legénységi épület	Műemlék	II.
10663	17411	Kecskemét	Izsáki út 3.	Legénységi épület	Műemlék	II.
10663	17412	Kecskemét	Izsáki út 3.	Fogda	Műemlék	II.
10663	17413	Kecskemét	Izsáki út 3.	Istálló	Műemlék	II.
10663	17414	Kecskemét	Izsáki út 3.	Istálló	Műemlék	II.
10663	17415	Kecskemét	Izsáki út 3.	Istálló	Műemlék	II.
10663	17416	Kecskemét	Izsáki út 3.	Istálló	Műemlék	II.
10663	17417	Kecskemét	Izsáki út 3.	Lovarda	Műemlék	II.
10663	17418	Kecskemét	Olimpia u.	kovácsoltvas kerítés	Műemlék	II.
9987	17419	Kecskemét	Művésztelep utca 8.	Műteremvilla	Műemlék	II.
9987	17420	Kecskemét	Művésztelep utca 6.	Műteremvilla	Műemlék	II.
9987	17421	Kecskemét	Művésztelep utca 5.	Műteremvilla	Műemlék	II.
9987	17422	Kecskemét	Művésztelep utca 4.	Műteremvilla	Műemlék	II.
9987	17423	Kecskemét	Művésztelep utca 3.	Műteremvilla	Műemlék	I.
10657	19262	Kecskemét		Kecskemét, Belváros műemléki jelentőségű terület ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	I.
514	19660	Kecskemét		Régi zsinagóga ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
514	19661	Kecskemét		Új zsinagóga ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
10902	20158	Kecskemét		Erzsébet laktanya legénységi épülete, lovardája, és kerítése ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	I.

Törzssz.	Azonosító	Helység	Cím	Név	Védelem	Bírs. kat.
10908	20179	Kecskemét		Orvos- és Gyógyszertörténeti Múzeum épülete ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
10922	20181	Kecskemét		Lakóház és melléképítmények ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
10663	20473	Kecskemét	Izsáki út 3.	Beteg lovak istállója	Műemlék	II.
10663	20474	Kecskemét	Izsáki út 3.	Gyanús lovak istálló	Műemlék	II.
521	20590	Kecskemét		Sarlós Boldogasszony-kápolna ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
489	20591	Kecskemét		Szt. Erzsébet templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
9987	20688	Kecskemét		Századfordulón épített művésztelep ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
490	20689	Kecskemét		Iskola, Lovarda ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
9473	20690	Kecskemét		Kétfestőműhely és lakóépülete ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
10663	20691	Kecskemét		laktanya együttes műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
9071	20695	Kecskemét		Lakóépület ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
500	20697	Kecskemét		Klapka-ház (Bozsó Gyűjtemény) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	I.
510	20698	Kecskemét		Lakóház (Nemzetközi Kerámia Stúdió) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	I.
512	20700	Kecskemét		Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
493	20701	Kecskemét		Bánó-ház (Naiv Művészek Múzeuma) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
9449	20702	Kecskemét		Lakóépület, Serház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
522	20989	Kecskemét		Szentháromság-kápolna ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
481	23817	Kecskemét		Ev. templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
483	23818	Kecskemét		Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
506	23820	Kecskemét		R. k. plébánia ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	II.
494	23822	Kecskemét		Piarista templom (Szentháromság) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	I.
495	23824	Kecskemét		Piarista rendház és kollégium ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	I.
497	23826	Kecskemét		Szentháromság-oszlop ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	I.
503	23828	Kecskemét		v. ferences kolostor ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	I.
10026	23829	Kecskemét		Volt ortodox zsinagóga ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	I.
499	23851	Kecskemét		Ref. Ókollégium ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	I.

Törzssz.	Azonosító	Helység	Cím	Név	Védelem	Bírs. kat.
501	23853	Kecskemét		Ref. templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	I.
502	23855	Kecskemét		R. k. templom, Ferences templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	I.
517	23856	Kecskemét		Görögkeleti templom (Szentháromság) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	I.
504	23857	Kecskemét		Városi Tanácsház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	I.
505	23862	Kecskemét		R.k. plébánia-templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	I.
508	23864	Kecskemét		Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	I.
513	23866	Kecskemét		Cifra Palota ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	I.
10768	23868	Kecskemét		Városi Kaszinó ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	I.
10677	23869	Kecskemét		Megyei Bíróság és Büntetésvégrehajtási Intézet ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	I.
515	23871	Kecskemét		Luther-palota ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	I.
516	23874	Kecskemét		Ref. újkollégium ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	I.
10813	23875	Kecskemét		Ifjúsági Ház, egykori Iparos Otthon ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	I.
10929	23878	Kecskemét		Színházépület ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	I.
10663	30974	Kecskemét		Rudolf kert	Műemlék [tartozék]	I.
16386	30981	Kelebia		ún. déli védelmi rendszer egyes hadi építményei	Műemlék	I.
16386	31039	Kelebia		bunkerpár	Műemlék	I.
16386	31040	Kelebia		századparancsnoki figyelőkupola erődelemekkel és harcárok rendszerrel	Műemlék	I.
9515	2275	Kerekegyháza	Kunpuszta 50.	un. "S. Nagy tanya"	Műemlék	I.
9515	16984	Kerekegyháza	Kunpuszta dűlő 50.	Lakóház	Műemlék	I.
9515	16985	Kerekegyháza	Kunpuszta 50.	Istálló	Műemlék	II.
9515	16986	Kerekegyháza	Kunpuszta 50.	Disznóól faskamrával	Műemlék	
9515	16987	Kerekegyháza	Kunpuszta 50.	Nyári konyha	Műemlék	
9515	16988	Kerekegyháza	Kunpuszta 50.	Gémeskút	Műemlék	
673	2276	Kiskőrös	Petőfi Sándor tér 4.	Petőfi szülőháza	Műemlék	
674	2277	Kiskőrös	Petőfi Sándor tér .	Petőfi mellszobra	Műemlék	
10200	2278	Kiskőrös	Petőfi Sándor u. 5.	volt zsinagóga, ún. "Tanház"	Műemlék	
8812	2279	Kiskőrös	Szent István u. 23.	Lakóház	Műemlék	
8812	17139	Kiskőrös	Szent István u. 23.	Nyári konyha	Műemlék [tartozék]	
8812	17140	Kiskőrös	Szent István u. 23.	Nyitott szín	Műemlék [tartozék]	
673	20706	Kiskőrös		Petőfi szülőháza ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
10200	20708	Kiskőrös		volt zsinagóga, ún. "Tanház" ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
8812	20709	Kiskőrös		Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	

Törzssz.	Azonosító	Helység	Cím	Név	Védelem	Bírs. kat.
585	2280	Kiskunfélegyháza	Béke tér	Ótemplom (Sarlósboldogasszony)	Műemlék	
587	2281	Kiskunfélegyháza	Béke tér	Fájdalmas Krisztus-szobor	Műemlék	
595	2283	Kiskunfélegyháza	Dr. Holló Lajos u. 9.	Kiskunkapitány-ház és tömlőc (Kiskun Múzeum)	Műemlék	
596	2284	Kiskunfélegyháza	Dr. Holló Lajos u. 9.	Pajkos Szabó-féle szélmalom	Műemlék	
588	2285	Kiskunfélegyháza	Tulipán u.	Kálvária	Műemlék	
591	2286	Kiskunfélegyháza	Korona utca	Holló-ház	Műemlék	
10067	2287	Kiskunfélegyháza	Kossuth Lajos u. 1.	Városháza	Műemlék	
589	2288	Kiskunfélegyháza	Szent István tér	Szentháromság szobor	Műemlék	
590	2289	Kiskunfélegyháza	Kossuth Lajos utca 2.	Lakóház, ún. Klazsik ház	Műemlék	
9948	2290	Kiskunfélegyháza	Móra Ferenc u. 19.	Móra Ferenc szülőháza, népi lakóház	Műemlék	
592	2291	Kiskunfélegyháza	Petőfi Sándor tér 3.	Kisvárosháza (Görögház)	Műemlék	
10442	2292	Kiskunfélegyháza	Petőfi Sándor tér	Volt Korona Szálló	Műemlék	
593	2293	Kiskunfélegyháza	Petőfi Sándor tér	Volt Hattyú vendégfogadó	Műemlék	
594	2294	Kiskunfélegyháza	Szt. János tér 3.	Szabó kúria	Műemlék	
11433	11809	Kiskunfélegyháza	Kossuth u.	Szent István király tiszteletére szentelt templom, kertje és kerti szobrai	Műemlék	
11433	13189	Kiskunfélegyháza	Kossuth u.	Római katolikus templom	Műemlék	
11433	13190	Kiskunfélegyháza	Kossuth u.	Római katolikus templom kertje	Műemlék	
589	13191	Kiskunfélegyháza	Kossuth u.	kerti szobrok	Műemlék	
588	13524	Kiskunfélegyháza	Kálvária	kálváriakápolna (Hétfájdalmú Szűz)	Műemlék	
11433	13689	Kiskunfélegyháza	Eötvös utca	Szent István király tiszteletére szentelt templom, kertje és kerti szobrainak műemléki környezete	Műemléki környezet	
588	17000	Kiskunfélegyháza	Tulipán u.	Stációoszlopok	Műemlék	
595	17004	Kiskunfélegyháza	Dr. Holló Lajos u. 9.	Régi városi börtön	Műemlék	
595	17005	Kiskunfélegyháza	Dr. Holló Lajos u. 9.	Volt kiskunkapitány-ház, ma tanácsház	Műemlék	
11595	18774	Kiskunfélegyháza	Kossuth L. u.	Vasútállomás felvételi épülete	Műemlék	
11595	19142	Kiskunfélegyháza		Vasútállomás felvételi épülete műemléki környezete	Műemléki környezet	
595	20710	Kiskunfélegyháza		Kiskunkapitány-ház és tömlőc (Kiskun Múzeum) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
588	20711	Kiskunfélegyháza		Kálvária ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
591	20712	Kiskunfélegyháza		Holló-ház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
593	20968	Kiskunfélegyháza		Volt Hattyú vendégfogadó ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
594	20969	Kiskunfélegyháza		Szabó kúria ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
10442	20970	Kiskunfélegyháza		Volt Korona Szálló ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	

Törzssz.	Azonosító	Helység	Cím	Név	Védelem	Bírs. kat.
592	20971	Kiskunfélegyháza		Kisvárosháza (Görögház) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
9948	20972	Kiskunfélegyháza		Móra Ferenc szülőháza, népi lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
590	20973	Kiskunfélegyháza		Lakóház, ún. Klazsik ház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
589	20974	Kiskunfélegyháza		Szentháromság szobor ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
10067	20975	Kiskunfélegyháza		Városháza ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
596	20976	Kiskunfélegyháza		Pajkos Szabó-féle szélmalom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
585	20979	Kiskunfélegyháza		Ótemplom (Sarlósboldogasszony) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
597	2295	Kiskunhalas	Bajcsy-Zsilinszky utca 5.	Végh-kúria	Műemlék	
600	2296	Kiskunhalas	Hősök tere 1.	Városháza	Műemlék	
599	2297	Kiskunhalas	Hősök tere 2.	Ref. parókia	Műemlék	
598	2298	Kiskunhalas	Gimnázium u. 4.	Babó-kúria	Műemlék	
9091	2299	Kiskunhalas	Marx tér 1.	Lakóház	Műemlék	
601	2300	Kiskunhalas	Hősök tér 2--1.	Ref. templom	Műemlék	
9210	2301	Kiskunhalas	Kárpát u. - Rakodó u.	Református temető	Műemlék	
602	2302	Kiskunhalas	Kölcsey Ferenc utca és Szélmalom utca sarka	Sáfrík-féle szélmalom	Műemlék	
603	2303	Kiskunhalas	Köztársaság u. 1.	Lakóház, részben irodákkal, Kvartélyház	Műemlék	
604	2304	Kiskunhalas	Köztársaság u. 9.	Iskola (Szűts József Általános Iskola)	Műemlék	
10342	2305	Kiskunhalas	Petőfi u. 1. - Révész György u. 6.	zsinagóga és építészeti környezete	Műemlék	
9208	2306	Kiskunhalas	Posta u. 14.	Lakóépület	Műemlék	
9867	2307	Kiskunhalas	Halászcserda u. 1.	Sóstói-csárda	Műemlék	
605	2308	Kiskunhalas	Szentháromság tér	R. k. templom (Szent Péter és Pál apostolok)	Műemlék	
6673	2309	Kiskunhalas	Szentháromság tér	Kálvária-szoborcsoport	Műemlék	
10342	13106	Kiskunhalas	Béke utca 2.	zsinagóga és építészeti környezete ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
10342	13107	Kiskunhalas	Petőfi u. 1. - Révész György u. 6.	rabbilakás	Műemlék [tartozék]	
10342	13108	Kiskunhalas	Béke u. 2--1.	jesiva (iskola) és tanácsterem/ téli imaterem (ma zeneiskola)	Műemlék [tartozék]	
10342	13345	Kiskunhalas	Petőfi u. 1.	Zsinagóga	Műemlék	
9091	17036	Kiskunhalas	Marx tér 1.	Istálló, fa jászakkal	Műemlék [tartozék]	
9208	17037	Kiskunhalas	Posta u. 14.	Egykori istállóépület, ma garázs	Műemlék	
9210	17038	Kiskunhalas	Kárpát u. - Rakodó u.	Baky-család sírkápolnája	Műemlék	
600	17484	Kiskunhalas		Városháza ex lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
605	20765	Kiskunhalas		R. k. templom (Szent Péter és Pál apostolok) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	

Törzssz.	Azonosító	Helység	Cím	Név	Védelem	Bírs. kat.
9867	20766	Kiskunhalas		Sóstói-csárda ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
604	20959	Kiskunhalas		Iskola (Szűts József Általános Iskola) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
603	20960	Kiskunhalas		Lakóház, részben irodákkal, Kvartélyház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
602	20961	Kiskunhalas		Sáfrik-féle szélmalom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
9210	20962	Kiskunhalas		Református temető ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
601	20963	Kiskunhalas		Ref. templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
9091	20964	Kiskunhalas		Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
598	20965	Kiskunhalas		Babó-kúria ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
599	20966	Kiskunhalas		Ref. parókia ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
10175	2310	Kiskunmajsa	Ady Endre u. 54.	Tájház	Műemlék	
681	2311	Kiskunmajsa	Petőfi Sándor tér	R. k. templom (Kisboldogasszony)	Műemlék	-
10175	17039	Kiskunmajsa	Ady Endre u. 54.	Istálló	Műemlék [tartozék]	
10175	17040	Kiskunmajsa	Ady Endre u. 54.	Ól	Műemlék [tartozék]	
10175	17041	Kiskunmajsa	Ady Endre u. 54.	Gémeskút	Műemlék [tartozék]	
681	20763	Kiskunmajsa		R. k. templom (Kisboldogasszony) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
10175	20764	Kiskunmajsa		Tájház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
688	2312	Kisszállás	Felszabadulás u. 19.	v. Boncompagni kastély	Műemlék	
688	20762	Kisszállás		v. Boncompagni kastély ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
	30507	Kisszállás	IV. körzet 35. szám	Négyestelepi Általános Iskola	Műemlék	
16386	31037	Kisszállás		templomdombi bunker	Műemlék	
689	2314	Kunbaja	Zalka Máté u.	Szt. Rókus kápolna	Műemlék	
689	20760	Kunbaja		Szt. Rókus kápolna ex-lege környezete	Műemléki környezet	
10068	2315	Kunbaracs	Csarada 1.	Vörös kastély	Műemlék	
10343	2317	Kunszentmiklós	Vasút u.	Vasútállomás, felvételi épületek	Műemlék	
633	2318	Kunszentmiklós	Kálvin tér	Ref. templom	Műemlék	
635	2319	Kunszentmiklós	Kálvin tér 12.	Tanácsház	Műemlék	
10882	2320	Kunszentmiklós	Kálvin tér 3.	Öreggimnázium (volt Református Ógimnázium)	Műemlék	
9516	2321	Kunszentmiklós	Kunbábony 8.	Un. "Selyem tanya"	Műemlék	
634	2322	Kunszentmiklós	Kossuth Lajos utca 1/a.	Lakóház volt Tóth kuria	Műemlék	
9517	2323	Kunszentmiklós	Szabadszállási út	Un. "Nyakvágó Csárda"	Műemlék	
9518	2324	Kunszentmiklós	Kunbábony 7.	Un. "Selyem II. tanya"	Műemlék	
9517	17060	Kunszentmiklós	Szabadszállási út	Melléképület	Műemlék [tartozék]	
9517	17061	Kunszentmiklós	Szabadszállási út	Pince, jégverem	Műemlék [tartozék]	

Törzssz.	Azonosító	Helység	Cím	Név	Védelem	Bírs. kat.
9517	17062	Kunszentmiklós	Szabadszállási út	Gémeskút	Műemlék [tartozék]	
9517	17063	Kunszentmiklós	Szabadszállási út	Kocsiszín	Műemlék [tartozék]	
9517	17064	Kunszentmiklós	Szabadszállási út	Istálló	Műemlék [tartozék]	
9516	17066	Kunszentmiklós	Kunbábony 8.	Lakóház	Műemlék	
9516	17068	Kunszentmiklós	Kunbábony 8.	Kocsiszín és istálló	Műemlék	
9516	17069	Kunszentmiklós	Kunbábony 8.	Disznóól	Műemlék	
9516	17070	Kunszentmiklós	Kunbábony 8.	Kukoricagóré	Műemlék	
9518	17071	Kunszentmiklós	Kunbábony 7.	Lakóház	Műemlék	
9518	17072	Kunszentmiklós	Kunbábony 7.	Istálló	Műemlék	
9518	17073	Kunszentmiklós	Kunbábony 7.	Csűr	Műemlék	
9517	20754	Kunszentmiklós		Un. "Nyakvágó Csárda" ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
634	20756	Kunszentmiklós		Lakóház volt Tóth kuria ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
10343	20758	Kunszentmiklós		Vasútállomás, felvételi épületek ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
633	20986	Kunszentmiklós		Ref. templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
635	20987	Kunszentmiklós		Tanácsház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
10882	20988	Kunszentmiklós		Öreggimnázium (volt Református Ógimnázium) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
8475	2325	Lajosmizse	Alsóbene 625.	Németh-tanya (Tanyamúzeum)	Műemlék	
667	2326	Lajosmizse	Kónya dűlő	Pusztatemplom romjai	Műemlék	
9399	2327	Lajosmizse	Mizse 236.	Tanya	Műemlék	
8475	17074	Lajosmizse	Alsóbene 625.	Lakóház	Műemlék	
8475	17075	Lajosmizse	Alsóbene 625.	Nyárikonyha	Műemlék [tartozék]	
8475	17076	Lajosmizse	Alsóbene 625.	Pince	Műemlék [tartozék]	
8475	17077	Lajosmizse	Alsóbene 625.	Kukoricagóré kocsiszínnel	Műemlék [tartozék]	
8475	17078	Lajosmizse	Alsóbene 625.	Istálló	Műemlék [tartozék]	
8475	17079	Lajosmizse	Alsóbene 625.	Ólak szerszámokkamrával	Műemlék [tartozék]	
9399	20750	Lajosmizse		Tanya ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
667	20751	Lajosmizse		Pusztatemplom romjai ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
8475	20752	Lajosmizse		Németh-tanya (Tanyamúzeum) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
9153	2328	Lakitelek	Szikra u. 65.	kastély	Műemlék	
9153	20749	Lakitelek		kastély ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
690	2329	Mélykút	Petőfi tér	R. k. templom	Műemlék	
690	20748	Mélykút		R. k. templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
664	2330	Miske	Templom tér	Nep. Szt. János szobor	Műemlék	

Törzssz.	Azonosító	Helység	Cím	Név	Védelem	Bírs. kat.
664	20747	Miske		Nep. Szt. János szobor ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
616	2331	Nagybaracska	Szabadság tér	R. k. templom (Szent Imre herceg)	Műemlék	
616	20746	Nagybaracska		R. k. templom (Szent Imre herceg) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
617	2332	Nemesnádudvar	Dózsa György tér	R. k. templom (Sarlósboldogasszony)	Műemlék	
617	20745	Nemesnádudvar		R. k. templom (Sarlósboldogasszony) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
	30820	Nemesnádudvar	Széchenyi utca 17.	lakóház	Műemlék	
9960	2333	Ordas	Arany János u. 1.	Ref. templom	Műemlék	
9960	20743	Ordas		Ref. templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
11607	14822	Orgovány	Kossuth Lajos utca 69.	Művelődési ház	Műemlék	
11607	19155	Orgovány		Művelődési ház műemléki környezete	Műemléki környezet	
682	2334	Pálmonostora	Bánhidi-dűlő 137.	v. Orczy kastély	Műemlék	
682	20742	Pálmonostora		v. Orczy kastély ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
9501	2335	Petőfiszállás	Kossuth Lajos utca 10.A	Szent Vendel szobor	Műemlék	
8918	2336	Solt	Deák Ferenc u. 3.	Lakóház	Műemlék	
9519	2337	Solt	Meleghegy	Volt Dézsma pince	Műemlék	
8608	2338	Solt	Meleghegy 536.	Présház és pince (pincemúzeum)	Műemlék	
8917	2339	Solt	Meleghegy 565.	Pince	Műemlék	
637	2340	Solt	Vécsey tér 20.	Vécsey-kastély	Műemlék	
8918	17099	Solt	Deák Ferenc u. 3.	Istálló kamrával és óllal	Műemlék [tartozék]	
8918	17100	Solt	Deák Ferenc u. 3.	Kukoricagóré	Műemlék [tartozék]	
8918	17101	Solt	Deák Ferenc u. 3.	Nyitott kocsiszín	Műemlék [tartozék]	
8918	17102	Solt	Deák Ferenc u. 3.	Gémeskút	Műemlék [tartozék]	
8918	17103	Solt	Deák Ferenc u. 3.	Tároló	Műemlék [tartozék]	
11629	19216	Solt	külterület	antenna	Műemlék	
11629	19217	Solt		solti rádióadó építményei	Műemlék	
11629	19220	Solt		állomásépület (kiszolgáló-, energia- és adó-épület)	Műemlék	
11629	19307	Solt		vízgépház	Műemlék	
11629	19308	Solt		portaépület	Műemlék	
11629	19309	Solt		kert	Műemlék	
11629	19310	Solt		örtorony	Műemlék	
11629	19311	Solt		örtorony	Műemlék	
11629	19312	Solt		örtorony	Műemlék	
637	20734	Solt		Vécsey-kastély ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	-
8608	20736	Solt		Présház és pince (pincemúzeum) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
9519	20737	Solt		Volt Dézsma pince ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	

Törzssz.	Azonosító	Helység	Cím	Név	Védelem	Bírs. kat.
8918	20738	Solt		Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
675	2341	Soltszentimre	Blaschkovich 2.	Templomrom (Csonkatorony)	Műemlék	
675	20733	Soltszentimre		Templomrom (Csonkatorony) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
676	2342	Soltvadkert	Bocskai u. 7.	Református templom	Műemlék	
677	2343	Soltvadkert	Koltói Anna u. 14.	R. k. temetőkápolna	Műemlék	
678	2344	Soltvadkert	Bocskai István utca 1.	Ev. templom	Műemlék	
676	19286	Soltvadkert		Református templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
678	20731	Soltvadkert		Ev. templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
677	20732	Soltvadkert		R. k. temetőkápolna ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
620	2345	Sükösd	Deák Ferenc u. 94.	R. k. templom	Műemlék	
621	2346	Sükösd	Kápolna-dűlő	R. k. kápolna	Műemlék	
621	20729	Sükösd		R. k. kápolna ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
620	20730	Sükösd		R. k. templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6829	2347	Szabadszállás	Csintova 4.	Csőszház	Műemlék	
9520	2348	Szabadszállás	Balázspuszta 105.	Klárík-tanya	Műemlék	
639	2349	Szabadszállás	Kálvin tér	Ref. templom	Műemlék	
638	2350	Szabadszállás	Kálvin tér 1.	Városháza	Műemlék	
9520	17111	Szabadszállás	Balázspuszta 105.	Nyári konyha	Műemlék	
9520	17112	Szabadszállás	Balázspuszta 105.	Pajta	Műemlék	
638	20725	Szabadszállás		Városháza ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
639	20726	Szabadszállás		Ref. templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6829	20728	Szabadszállás		Csőszház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
641	2352	Szalkszentmárton	Jókai Mór u. 2.	Községi Tanácsház	Műemlék	
6838	2353	Szalkszentmárton	Petőfi tér	A községháza műemléki környezete	Műemléki környezet	
643	2354	Szalkszentmárton	Petőfi tér 14.	Petőfi Sándor emlékmúzeum	Műemlék	
642	2355	Szalkszentmárton	Petőfi tér	Ref. templom	Műemlék	
643	17114	Szalkszentmárton	Petőfi tér 14.	Nyitott kocsisín	Műemlék [tartozék]	
643	23782	Szalkszentmárton		Petőfi Sándor emlékmúzeum ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
642	23783	Szalkszentmárton		Ref. templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
10069	2356	Szentkirály	Pusztatemplom park 1.	Református templom	Műemlék	
10069	17115	Szentkirály	Pusztatemplom park 1.	Parókia és melléképülete	Műemlék [tartozék]	
10069	20724	Szentkirály		Református templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
622	2357	Szeremle	Fő u. 56.	Ref. templom	Műemlék	
622	20723	Szeremle		Ref. templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
9956	2358	Tass	Dózsa György utca 12/b	Lakóépület	Műemlék	

Törzssz.	Azonosító	Helység	Cím	Név	Védelem	Bírs. kat.
644	2359	Tass	Kálvin tér 1.	Ref. templom	Műemlék	
645	2360	Tass	Munkácsy u. 25.	R. k. templom	Műemlék	
646	2361	Tass	Széchenyi út	Kultúrotthon, Földvár-kúria	Műemlék	
646	20719	Tass		Kultúrotthon, Földvár-kúria ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
645	20720	Tass		R. k. templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
644	20721	Tass		Ref. templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
9956	20722	Tass		Lakóépület ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
623	2362	Tataháza	Dózsa György u. 9.	Lajkó Márton-féle szélmalom	Műemlék	
623	20718	Tataháza		Lajkó Márton-féle szélmalom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
679	2363	Tiszaalpár	Várdomb	R. k. templom (Jótanács Anyja)	Műemlék	
679	20717	Tiszaalpár		R. k. templom (Jótanács Anyja) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
668	2364	Tizsakécske	Kőrösi u. 1.	R. k. templom	Műemlék	
668	20716	Tizsakécske		R. k. templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
4020	2365	Tiszaug	Rákóczi u.	Ref. templom	Műemlék	
4020	20715	Tiszaug		Ref. templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6828	2366	Tompa	(Bárómajor) Szabadföld 47.	Szt. Anna kápolna	Műemlék	
692	2367	Tompa	(Bárómajor) Szabadföld 47.	Redl-kastély	Műemlék	
692	18864	Tompa	Szabadföld 47./ Bárómajor	Tompai Redl-kastély kertje	Műemlék	
692	20714	Tompa		Redl-kastély ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
16386	31038	Tompa		szántóföldi bunker	Műemlék	
8143	2368	Uszód	Batthyány u. 5.	Lakóház	Műemlék	
624	2369	Vaskút	Kossuth Lajos u.	Kálvária-kápolna	Műemlék	
624	20713	Vaskút		Kálvária-kápolna ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	

3. SZ. FÜGGELÉK: TÖRTÉNETI KERTEK

3. sz. függelék: Történeti kertek
(Forrás: historicgarden.net/ 2023. február 20.)

Sorsz.	Település	Kert neve
1	Akasztó	Blaskovich-úrilak kertje
2	Bácsalmás	Kossuth park
3	Bácsborsód	Latinovits-kúria és kertje
4	Baja	Déri-park
5	Baja	Vojnich-kúria és kertje
6	Baja	Patasich-Grassalkovich-(Horváth)-Vicay-Ferraris-Kastély kertje
7	Baja	Grassalkovich-kastély
8	Csávoly	gróf Cseszneky-kúria kertje
9	Dunapataj	Szelid-Bencze-kastély és kertje
10	Dunatetétlen	Teleki-kastély
11	Hajós	Érsekkert
12	Helvécia	Bagolyvár, (Wéber-kastély)
13	Hercegszántó	Habsburg-kastély és kiskastély kertje
14	Izsák	Nagy Balázs kúria
15	Jánoshalma	Orczy-kastély
16	Kalocsa	Érseki palota kertje
17	Katymár	Latinovits - Horthy - Latinovits-kastély park
18	Kecel	Templomkert
19	Kecskemét	Botanikus kert
20	Kecskemét - Hetényegyháza	Pap Ragány-Simala-kastély
21	Kiskunhalas	Sóstófürdő-kastély
22	Kiskunhalas	Sétakert
23	Kisszállás	Stametz Mayer-Boncompagni-kastély
24	Kunbaracs	Vörös-(Teleky-Zeyk)-Kelemen-Harsányi-Járvás-Schaaf-Michels-kastély
25	Kunszentmiklós	Virágh-kúria és kertje
26	Lajosmizse	Klábertelep kúria és kertje
27	Lajosmizse	Geréby-kúria és kertje
28	Lakitelek - Tőserdő	Vadász-kastély
29	Lakitelek	Magánkert
30	Pálmonostora	Orczy-kastély
31	Solt - Kalimajor	Teleki-kastély és kertje
32	Solt	Vécsei-kastély
33	Soltszentimre	Ivánka kastély
34	Soltvadkert	Park
35	Szabadszállás	Geréby-kastély
36	Tass	Darányi-kastély és kertje
37	Tompa - Bárómajor	Redl-féle kastélypark
38	Városhőd	Kúria és kertje

4. SZ. FÜGGELÉK: NEMZETI SÍRKERT, KIEMELT SÍRHELYEK

4. sz. függelék: Nemzeti sírkert, kiemelt sírhelyek
(Forrás: <http://intezet.nori.gov.hu/> 2023. február 20.)

Sorsz.	Település	Nemzeti sírkert neve	Kiemelt sírhelyek száma
1	Baja	Szent Rókus temető	5
2	Baja	Kálvária-temető	1
3	Dunavecse	Református temető	1
4	Kalocsa	Főszékesegyház	8
5	Kalocsa	Városi köztemető	3
6	Kecel	Katolikus temető	1
7	Kecskemét	Köztemető	12
8	Kecskemét	Református temető	3
9	Kecskemét	Szentháromság-temető	2
10	Kerekegyháza		1
11	Kiskunfélegyháza	Felső temető	2
12	Kiskunfélegyháza	Alsó temető	1
13	Kiskunhalas	Új Református temető	3
14	Kiskunhalas	Régi Református temető	10
15	Kiskunhalas	Kossuth és Bercsényi utca sarka	1
16	Kunszentmiklós	Református öregtemető	2
17	Miske	Köztemető	1
18	Orgovány	Református temető	1
19	Szabadszállás	Református temető	1
20	Tass	Református temető	2
21	Tiszaug	Községi temető	1

5. SZ. FÜGGELÉK: BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI ÉRTÉKTÁR ELEMEI

5. sz. függelék: Bács-Kiskun vármegyei értéktár elemei – Vármegyei értékek
(Forrás: <http://bacskiskunremeke.hu/> 2023. február 21.)

Sorsz.	Kategória	Település/tájegység	Megnevezés
1	Agrár- és élelmiszergazdaság	Izsák	Szent István pezsgők
2	Agrár- és élelmiszergazdaság	Izsák	Gedeon Birtok borai
3	Agrár- és élelmiszergazdaság	Kecskemét	Univer Erős Pista
4	Ipari És Műszaki Megoldások	Mélykút	Mélykúti feliratos téglatár és gépgyűjtemény
5	Kulturális Örökség	Kiskunhalas	Kiskunhalasi római katolikus templom
6	Kulturális Örökség	Kiskunhalas	Csipkeház
7	Kulturális Örökség	Kiskunhalas	A kiskunhalasi református templom
8	Kulturális Örökség	Bácsalmás	Skorutyák képfestő műhely, családtörténeti kiállítás
9	Kulturális Örökség	Jászszenklászló	Eördögh András: "Kunfakó" lófajta kitenyésztése és tanyás gazdálkodása
10	Kulturális Örökség	Dusnok	Feketi Kápolna búcsúja
11	Kulturális Örökség	Szalkszentmárton	Szalkszentmártoni református templom belsőépítészeti berendezései, bútorai
12	Kulturális Örökség	Baja	Bajai halászléfőző bogrács
13	Kulturális Örökség	Kecskemét	Buda Ferenc munkássága
14	Kulturális Örökség	Kiskunfélegyháza	Hattyúház
15	Kulturális Örökség	Kiskunfélegyháza	Móra Ferenc Emlékház - Móra ház
16	Kulturális Örökség	Kiskunfélegyháza	Kiskun Múzeum – Kiskunkapitány-ház és tömlőc
17	Kulturális Örökség	Kiskunfélegyháza	Pajkos-Szabó István-féle Szélmalom
18	Kulturális Örökség	Tiszaalpár	Tiszaalpári kosár- és vesszőfonás
19	Kulturális Örökség	Kiskunfélegyháza	Huszka József néprajzkutató, a történelmi Magyarország egész területére kiterjedő gyűjtő munkája
20	Kulturális Örökség	Kecskemét	Kecskeméti Katona József Múzeum Képzőművészeti Gyűjteménye
21	Kulturális Örökség	Kiskunfélegyháza	Holló-ház – Kocsis-féle ház
22	Kulturális Örökség	Lajosmizse	Ortan Patrik - szíjgyártó és nyeregkészítő alkotói munkássága
23	Kulturális Örökség	Szank	Születések fája és a harangláb
24	Kulturális Örökség	Bács-Kiskun vármegye	Magyar Szablya
25	Kulturális Örökség	Kiskunfélegyháza	Petőfi Sándor költészete, kiemelten az Alföldről és a Kiskunságról írott versei
26	Kulturális Örökség	Kiskunfélegyháza	Móra Ferenc írói munkássága, kiemelve az alföldi paraszti életet megörökítő műveit
27	Kulturális Örökség	Kiskunfélegyháza	Szántó Piroska Kossuth- és Munkácsy-díjas festőművész életműve
28	Kulturális Örökség	Kiskunfélegyháza	Kiskunfélegyházi Városháza
29	Kulturális Örökség	Baja	Türr István kilátó országzászlóval
30	Kulturális Örökség	Soltszentimre	Csonka-torony árpádkori templomrom

Sorsz.	Kategória	Település/tájegység	Megnevezés
31	Kulturális Örökség	Kiskunfélegyháza	Kossuth Lajos kiskunfélegyházi díszpolgárságát megköszönő saját kezűleg írt levele, amely egyedülálló Magyarországon
32	Kulturális Örökség	Kecel	Polgár Zoltán gyűjteménye - I. és II. világháborús, 1956-os hadtörténeti tevékenysége
33	Kulturális Örökség	Kecskemét - Kadafalva	Szilberhorn Gábor és felesége varrógépgyűjteménye és gyűjtői tevékenysége
34	Kulturális Örökség	Kecel	Travnik Mariska képei
35	Sport	Szank	Szanki sportcentrum és a tekesport
36	Sport	Lajosmizse	Polyák Imre sportolói életműve
37	Természeti Környezet	Bácsalmás	Bácsalmási Gyapjas Gyűszűvirág Termőhelye
38	Turizmus És Vendéglátás	Nagybaracska	Sobri Kupa Nemzetközi Halfőző Verseny
39	Turizmus És Vendéglátás	Szank	Szanki Méz és Meggyfesztivál
40	Turizmus És Vendéglátás	Soltvadkert	Szent Korona Cukrászda
41	Agrár- és élelmiszergazdaság	Kecskemét	Kecskeméti baracklekvár
42	Agrár- és élelmiszergazdaság	Dunavecse	Túzok (Otis tarda)
43	Agrár- és élelmiszergazdaság	Kecskemét	Piros Arany
44	Agrár- és élelmiszergazdaság	Izsák	Izsáki Arany sárfehér bor és pezsgő
45	Agrár- és élelmiszergazdaság	Balotaszállás, Kisszállás, Kelebia	Balotaszállási-kelebiai dámpopuláció
46	Agrár- és élelmiszergazdaság	Gemenci erdőség	Gemenci gímszarvas (Cervus)
47	Agrár- és élelmiszergazdaság	Izsák	Izsáki Arany sárfehér szőlő
48	Agrár- és élelmiszergazdaság	Madaras	Madarasi Pálinka
49	Agrár- és élelmiszergazdaság	Kecel	Fejes Márton paprikanemesítő, kertész munkássága
50	Agrár- és élelmiszergazdaság	Kunadacs	Kunadacsi Különleges Fűszerpaprika-őrlemény
51	Agrár- és élelmiszergazdaság	Baja	Inotai Csabáné bajai Grillázkészítő Mester tevékenysége és munkássága
52	Agrár- és élelmiszergazdaság	Imrehegy	Imrehegyi Nektár, kései szüretelésű bor
53	Agrár- és élelmiszergazdaság	Soltvadkert	Rita házi szörpfőzdéje
54	Agrár- és élelmiszergazdaság	Szentkirály	Szentkirályi ásványvíz
55	Agrár- és élelmiszergazdaság	Szank	Szanki kézműves konyakmeggy
56	Agrár- és élelmiszergazdaság	Kecel	Bóna Zoltán és neje mezőgazdasági tevékenysége – Nemzeti Park védjegyes méz, lekvár, szörp készítése – Év méze 2015
57	Agrár- és élelmiszergazdaság	Izsák	Izsáki Házitészta
58	Agrár- és élelmiszergazdaság	Kunadacs	Aranyegyháza kincsei – Füstölt mangalica disznótoros étek

Sorsz.	Kategória	Település/tájegység	Megnevezés
59	Agrár- és élelmiszergazdaság	Kunszentmiklós	Kunszentmiklósi birkapörkölt
60	Agrár- és élelmiszergazdaság	Szeremle	Szeremlei borsos kalács
61	Agrár- és élelmiszergazdaság	Kecskemét	Kecskeméti barackpálinka
62	Agrár- és élelmiszergazdaság	Lajosmizse	Kiss Cukrászda– Kiss Zoltán cukrászati termékei
63	Agrár- és élelmiszergazdaság	Lajosmizse	Rimóczi László – Grillázs termékei
64	Agrár- és élelmiszergazdaság	Kecskemét	Kecskeméti magyar kajszibarack
65	Agrár- és élelmiszergazdaság	Helvécia	Helvéciai Hegede Kertészet
66	Ipari és Műszaki Megoldások	Kiskunfélegyháza	Dr. Magyar Béla kiképzett úrhajós tevékenysége
67	Ipari és Műszaki Megoldások	Izsák	Thermál gyógyvíz termékek
68	Ipari és Műszaki Megoldások	Szeremle	Szeremlei ladik, ladikkészítés
69	Ipari és Műszaki Megoldások	Soltvadkert	Csettegő
70	Ipari és Műszaki Megoldások	Tass	Tassi Zsilip
71	Kulturális Örökség	Lakitelek	1987-es Lakiteleki Sátor és a Lakiteleki Találkozó, valamint a „Lakiteleki Gondolat” hagyománya
72	Kulturális Örökség	Uszód	Uszódi táncok – Uszódi Gubbantós
73	Kulturális Örökség	Lakitelek	Lakiteleki Népfőiskola hagyománya és munkássága
74	Kulturális Örökség	Baja	Jánoska-eresztés
75	Kulturális Örökség	Lakitelek	Lezsák Sándor közéleti és irodalmi tevékenysége
76	Kulturális Örökség	Kecskemét	Bedő Istvánné vertcsipke-készítő munkássága
77	Kulturális Örökség	Baja	Pencz József halászszerző készítő népi iparművész munkássága
78	Kulturális Örökség	Császártöltés	Császártöltési Pincesorok
79	Kulturális Örökség	Pálmonostora	Dr. Szarvas Ferenc orvosi és tanári életműve és munkássága
80	Kulturális Örökség	Uszód	Benedek Péter festő munkássága
81	Kulturális Örökség	Baja	Gregus Pál tárogató készítő mester munkássága
82	Kulturális Örökség	Csátalja	Bukovinai székely szálán varrott hímzések
83	Kulturális Örökség	Csátalja	Bukovinai székely Istensegítsi Betlehemes Játék
84	Kulturális Örökség	Sükösd	Sükösd Szent Anna kápolna búcsúja
85	Kulturális Örökség	Kiskőrös	Petőfi Sándor Műfordítói Szoborpark
86	Kulturális Örökség	Tass	Tassi Református Egyházközség Temploma és kertje
87	Kulturális Örökség	Tass	Római Katolikus Templom
88	Kulturális Örökség	Kunszállás	Órák Háza
89	Kulturális Örökség	Tass	Darányi kastély

Sorsz.	Kategória	Település/tájegység	Megnevezés
90	Kulturális Örökség	Tass	Szerbith kastély
91	Kulturális Örökség	Tass	Darányi Ignác szellemi hagyatéka
92	Kulturális Örökség	Tass	dr. Szelecsényi Zsigmond kút
93	Kulturális Örökség	Kunszállás	Gyöngyösi Mátyás Helytörténeti Gyűjtemény
94	Kulturális Örökség	Kunszállás	Történelmi Kun-szállás Foglалás
95	Kulturális Örökség	Kiskőrös	Petőfi Sándor Szülőháza
96	Kulturális Örökség	Kiskőrös	Szlovák Tájház és Néprajzi Látványtár
97	Kulturális Örökség	Dunavecse	Nagy Pál háza
98	Kulturális Örökség	Kiskőrös	Középső bronzkori központ
99	Kulturális Örökség	Kiskőrös	A világ első köztéri Petőfi szobra
100	Kulturális Örökség	Tiszakécske	Kékfestő tevékenység és Kovács Miklós tiszakécskei képfestő mester életműve, melyet a tevékenység fennmaradása érdekében végzett
101	Kulturális Örökség	Dunavecse	Petrovics Mészárszék (Kislak)
102	Kulturális Örökség	Uszód	Benedek Sándor népi költő munkássága és versei
103	Kulturális Örökség	Bácsborsód	Volt Latinovits Endre Kúria
104	Kulturális Örökség	Kiskunmajsa	Mayossa Néptáncsoport és Lurkó Tánc Tábor
105	Kulturális Örökség	Kiskőrös	Kiskőrösi Szület és Szlovák Nemzetiségi Napok
106	Kulturális Örökség	Kiskunfélegyháza	Holló László Kossuth- és Munkácsy-díjas festőművész munkássága
107	Kulturális Örökség	Mélykút	Szvetnik Joachim Emlékháza
108	Kulturális Örökség	Bácsalmás	Dulity Tibor Képtár
109	Kulturális Örökség	Lakitelek	Kösöntyű Néptáncsoport munkássága
110	Kulturális Örökség	Kerekegyháza	Arató Fesztivál
111	Kulturális Örökség	Kecel	Keceli viselet
112	Kulturális Örökség	Kalocsa	Kovács László fazekasmester, népművész, a Népművészet Mestere hagyományőrző művészeti és közösségi tevékenysége
113	Kulturális Örökség	Tiszaalpár	Gergely Ramóna Edit népi kézműves, kosárfonó munkássága
114	Kulturális Örökség	Tázlár	Tázlár - Templomhegy
115	Kulturális Örökség	Kecel	Kecel Város Önkéntes Tűzoltóságának története és tevékenysége
116	Kulturális Örökség	Kiskőrös	Kunhegyesi Ferenc képzőművészeti munkássága
117	Kulturális Örökség	Fajsz	Hagyományos halászat a Duna magyarországi alsó szakaszán
118	Kulturális Örökség	Szeremle	Szeremlei pünkösdi ladikázás
119	Kulturális Örökség	Lakitelek	Szelesné Kása Ilona, a Népművészet Ifjú Mestere tevékenysége
120	Kulturális Örökség	Kecskemét	Zsigóné Kati népi iparművész alkotói munkássága
121	Kulturális Örökség	Lakitelek	Vargáné Bodor Judit paszományszőző tevékenysége
122	Kulturális Örökség	Uszód	Uszódi kézi hímzés
123	Kulturális Örökség	Bácsborsód	Római Katolikus Templom
124	Kulturális Örökség	Bácsborsód	Volt Latinovits Frigyes Kastély

Sorsz.	Kategória	Település/tájegység	Megnevezés
125	Kulturális Örökség	Bácsborsód	Latinovits Sírkapolna
126	Kulturális Örökség	Tiszaalpár	Kádár Lajos népi író munkássága
127	Kulturális Örökség	Izsák	Piéta szobor
128	Kulturális Örökség	Mélykút	Szvetnik Joachim hagyatékai
129	Kulturális Örökség	Tass	Ransonnet-Villel Eliza munkássága
130	Kulturális Örökség	Szank	Gy. Szabó Béla munkássága és a képtár
131	Kulturális Örökség	Szank	Magyar Történelmi Emlékút
132	Kulturális Örökség	Kiskőrös	Babucsikné Zeikfalvy Anna Mária munkássága
133	Kulturális Örökség	Soltvadkert	Krebsné Tuska Zsuzsanna keramikus munkássága
134	Kulturális Örökség	Uszód	Uszodi népviselet
135	Kulturális Örökség	Kiskőrös	Petőfi-gyűjtemény és Kossuth-gyűjtemény
136	Kulturális Örökség	Kiskőrös	"Az egész töredéke és a töredékek egésze" című Petőfi-kárpit
137	Kulturális Örökség	Bácsalmás	Bácsalmási Zsidó Temető
138	Kulturális Örökség	Kiskunhalas	Csipkevarró szobor
139	Kulturális Örökség	Lakitelek	Dugár János fazekas, a Népművészet Mestere tevékenysége
140	Kulturális Örökség	Baja	Bajai halászlé
141	Kulturális Örökség	Kecskemét	Kecskeméti Animációs Filmfesztivál
142	Kulturális Örökség	Kecskemét	Katona József életműve
143	Kulturális Örökség	Kecskemét	Kálmán Lajos népzene kutató munkássága
144	Kulturális Örökség	Bácsbokod	Bácsbokodi búbos tyúkólak
145	Kulturális Örökség	Kecskemét	Kodály Zoltán életműve
146	Kulturális Örökség	Kecskemét	Tóth Menyhért életműve
147	Kulturális Örökség	Kecskemét	Csík zenekar munkássága
148	Kulturális Örökség	Tass	Zsidó temető
149	Kulturális Örökség	Dusnok	A dusnoki rác nemzetiségi hagyományokat őrző rendezvények: Rác Fonó és Rác Pünkösöd
150	Kulturális Örökség	Tiszaalpár	Tiszaalpári Árpád-kori falurekonstrukció
151	Kulturális Örökség	Dunapataj	Dunapataj 1919-es hőseinek vértanúsága, és emlékművük
152	Kulturális Örökség	Dunapataj	A Dunapataj-Szent Tamás domb Árpád-kori templomrom és temető
153	Kulturális Örökség	Bácsbokod	Bácsbokodi Árpád-házi Szent-Erzsébet plébániatemplom
154	Kulturális Örökség	Bácsbokod	Bácsbokodi polgári és paraszt-polgári házbelső freskói
155	Kulturális Örökség	Gátér	Gátéri lovas postás
156	Kulturális Örökség	Szalkszentmárton	Petőfi Sándor Emlékkiállítás
157	Kulturális Örökség	Bácsbokod	Bácsbokodi Kegyeleti Park
158	Kulturális Örökség	Kecskemét	Bohém Ragtime Jazz Band munkássága
159	Kulturális Örökség	Kecskemét	Bozsó János festőművész, múzeumlalapító életművéből álló gyűjtemény
160	Kulturális Örökség	Kiskunfélegyháza	Fazekas Ágnes Blandina az országos mezőgazdasági leányképzés megalapozásában végzett kiemelkedő munkássága

Sorsz.	Kategória	Település/tájegység	Megnevezés
161	Kulturális Örökség	Kiskunfélegyháza	Fekete János helytörténész munkássága, amelyben széles körben képviselte Petőfi Sándor és Móra Ferenc kultuszának ápolását
162	Kulturális Örökség	Kiskunfélegyháza	Balázs Árpád zeneszerzői tevékenysége
163	Kulturális Örökség	Kiskunfélegyháza	Kapus Béla országos és határokat átívelő, a kóruskultúrát terjesztő karvezetői és pedagógusi munkássága
164	Kulturális Örökség	Lajosmizse	Pusztatemplom romjai
165	Kulturális Örökség	Baja	Halászlé Mini Skanzen
166	Kulturális Örökség	Kiskunfélegyháza	Fekete Pál országgyűlési képviselő közéleti és pedagógusi tevékenysége
167	Kulturális Örökség	Kiskunfélegyháza	Dr. Mezősi Károly történész, irodalomtörténész, valamint muzeológusi tevékenysége, kiemelten a Petőfi- és a Móra-kultusz ápolása, országos szintű terjesztése
168	Kulturális Örökség	Kecskemét	Csiperó Fesztivál
169	Kulturális Örökség	Nemesnádudvar	Nemesnádudvari pincesorok
170	Kulturális Örökség	Kecskemét	Magyar Népmesék rajzfilmsorozat
171	Kulturális Örökség	Kiskunfélegyháza	Ótemplom - Sárkány Boldogasszony templom
172	Kulturális Örökség	Kiskunfélegyháza	Fájdalmas Krisztus-szobor – Bánkódó Krisztus-szobor
173	Kulturális Örökség	Kiskunfélegyháza	Kálvária és Kálváriakápolna
174	Kulturális Örökség	Dunapataj	A dunapataji ő-ző nyelvi dialektus
175	Kulturális Örökség	Dunapataj	A dunapataji Kossuth-szobor
176	Kulturális Örökség	Izsák	Izsáki Sárfehér Napok
177	Kulturális Örökség	Kiskunhalas	Kiskunhalasi izraelita temető
178	Kulturális Örökség	Bugac	Bugacpuszta és a bugaci pásztorélet
179	Kulturális Örökség	Bugac	Bugacmonostor
180	Kulturális Örökség	Dunavecse	Kalevala Nap – Vikár Béla hagyomány
181	Kulturális Örökség	Kecel	„Lecek” falu integráció, Victor Vasarely alkotása
182	Kulturális Örökség	Izsák	Kolon-tavi Madárvárta
183	Kulturális Örökség	Kiskunhalas	Kiskunhalasi szegyenkö
184	Kulturális Örökség	Tiszaalpár	Bársony Mihály munkássága
185	Kulturális Örökség	Kecskemét	Kodály Zoltán nevelési elvei (Kodály-módszer)
186	Kulturális Örökség	Tass	Darányi sírkert
187	Kulturális Örökség	Tass	Szigetfői Órfa
188	Sport	Kecskemét	Messzi István életműve
189	Sport	Kiskőrös	Suba Róbert paralimpiai ezüstérmes, Világ- és Európa-bajnok sportoló munkássága
190	Sport	Kecskemét	Szemerey Andorné Törös Olga életműve
191	Sport	Kecskemét	Bóbis Gyula életműve
192	Természeti Környezet	Madaras	Madarasi téglavető földtani képződmény természeti emlék
193	Természeti Környezet	Tass	Osztó- vagy Rózsa-sziget
194	Természeti Környezet	Kecskemét	Kecskeméti Arborétum fa- és cserjegyűjteménye
195	Természeti Környezet	Dunapataj	A Szelidi-tó és természeti környezete
196	Természeti Környezet	Izsák	Kolon-tó

Sorsz.	Kategória	Település/tájegység	Megnevezés
197	Természeti Környezet	Bácsborsód	3 db Kocsányos tölgy
198	Természeti Környezet	Katymár	Katymári téglavető földtani képződmény természeti emlék
199	Természeti Környezet	Tiszaalpár	Tiszaalpári Holt-Tisza és az Alpári-rét
200	Természeti Környezet	Kunszentmiklós	Bak-ér
201	Természeti Környezet	Lakitelek	Tőserdő, valamint a szikrai Holt-Tisza természeti értékei
202	Természeti Környezet	Pálmonostora	Péteri-tó
203	Természeti Környezet	Soltvadkert	Vadkerti-tó
204	Természeti Környezet	Kiskőrös	Kiskőrösi-turjános természetvédelmi terület (Szücsi-erdő és az általa körbezárt rétek)
205	Természeti Környezet	Bugac	Bugaci Ősborókás
206	Természeti Környezet	Baja	Délvidéki földikutya
207	Természeti Környezet	Gátér	Gátéri Fehér-tó
208	Természeti Környezet	Kiskunmajsa	Tartós szegfű tanösvény
209	Turizmus és Vendéglátás	Kunszállás	Polyák Borászat Szent Vince Pincészete
210	Turizmus és Vendéglátás	Tiszaécske	Kerekdombi Termálfürdő
211	Turizmus és Vendéglátás	Kerekegyháza	Kunpusztaiség
212	Turizmus és Vendéglátás	Lajosmizse	Tanyacsárda
213	Turizmus és Vendéglátás	Lajosmizse	Szent Lajos templom
214	Turizmus és Vendéglátás	Helvécia	Helvéciái Wéber Tanya
215	Turizmus és Vendéglátás	Lajosmizse	Grillázs és Mézeskalács Majális
216	Turizmus és Vendéglátás	Lajosmizse	Benke László gasztronómiai munkássága
217	Turizmus és Vendéglátás	Bács-Kiskun vármegye	Alföldi Kéktúra (AK) Bács-Kiskun megyei szakasza
218	Turizmus és Vendéglátás	Lajosmizse	Geréby Kúria Hotel és Lovasudvar
219	Turizmus és Vendéglátás	Dunapataj	A dunapataji pacalpörkölt-főzés hagyománya
220	Épített Környezet	Dunapataj	Dunapataj, Bem József utca 34. szám alatti lakóház
221	Épített Környezet	Dunapataj	A dunapataji református templom és parókia
222	Épített Környezet	Dunapataj	A dunapataji református templom műemléki környezete
223	Épített Környezet	Dunapataj	A dunapataji községháza (volt városháza)
224	Épített Környezet	Dunapataj	Dunapataj, Ordasi u. 21. cselédház
225	Épített Környezet	Dunapataj	A dunapataji Magyarok Nagyasszonya római katolikus templom és plébánia
226	Épített Környezet	Dunapataj	Dunapataj, Jókai u. 10. lakóház és istálló
227	Épített Környezet	Dunapataj	Dunapataj, Jókai u. 8. lakóház és kovácműhely
228	Épített Környezet	Tompa	Tompai Szent Anna Templom, Rédl kastély és park
229	Épített Környezet	Kecskemét	Cifrapalota épülete
230	Épített Környezet	Helvécia	Helvécia Bagolyvár
231	Épített Környezet	Dunavecse	Dunavecsei Református Templom
232	Épített Környezet	Dunavecse	Dunavecsei Híd
233	Épített Környezet	Dunavecse	Polgármesteri Hivatal
234	Épített Környezet	Helvécia	Helvéciái Római katolikus Nagyboldogasszony templom
235	Épített Környezet	Helvécia	Helvéciái Református templom

Sorsz.	Kategória	Település/tájegység	Megnevezés
236	Épített Környezet	Baja	Bajai Városháza
237	Épített Környezet	Kecskemét	Katona József Színház épülete
238	Épített Környezet	Dunapataj	A dunapataji polgári iskola, ének-zenei iskola, ma általános iskola
239	Épített Környezet	Baja	Szentháromságtér a Szentháromság-szoborral
240	Épített Környezet	Pálmonostora	Sárgamajor
241	Épített Környezet	Uszód	Benedek Péter emlékház – országos védett műemlék
242	Épített Környezet	Tiszaalpár	Jótanács Anyja római katolikus templom
243	Épített Környezet	Baja	Bajai Zsinagóga
244	Épített Környezet	Dunapataj	A dunapataji unitárius templom
245	Épített Környezet	Szalkszentmárton	Szalkszentmárton faluközpont
246	Épített Környezet	Kerekegyháza	Római katolikus templom